

R. 38. 843

(2)

SPECVLI AVREI

OPINIONVM
COMMVNIVM
CONTRA COMMVNES
TOMVS SECVNDVS.

*Opus tam iudicibus quam causarum Patronis & omnibus in fure versantibus
valde necessarium ac utile.*

Auctore HIERONYMO DE CEVALLOS Hispano Iuriconsulto & in regia ci-
uitate Toletana in sede Nobilium Equitum Decurione & Aduocato.

*Cum gemino Indice, uno Questionum, altero Rerum &
Materiarum copiosissimo.*

A N T V E R P I Æ,

Apud IOANNEM KEERBERGIVM.

M. DC. XXIII.

OPINION

COMMUNION

COMMUNION

COMMUNION

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text at the bottom of the page, likely bleed-through.

Faint, illegible text at the very bottom of the page, likely bleed-through.

Fragment of text from the adjacent page on the right, including a large 'O' and a list of numbers (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12).

SPECVLI AVREI
OPINIONVM
COMMVNIVM
 CONTRA COMMVNES,
TOMVS SECVNDVS.

In quo Quaestiones practicae, in iure Canonico, Civili, & Regio reperta, ordine successivo, à quaestione 434. Tomi prioris, ad usque 800. & ultimam, proponuntur, & solide discutiuntur.

S V M M A R I V M.

- 1 Relaxatio quando petitur quoad effectum agendi, est necessaria partis citatio, quia contra inauditam partem est definiendum.
- 2 Contraria communis opinio defenditur, quod non sit necessaria partis citatio.
- 3 Practica tribunalium Hispaniae est, ut pars non citetur.
- 4 Concordia opinionum assignatur.
- 5 Citationis omisio, in relaxatione iuramenti, non reddit processum nullum.
- 6 Relaxatio iuramenti, quae fit à Nuncio Apostolico, absque citatione procedit.
- 7 Frustra spectatur euentus, cuius rei nullus sequitur effectus.
- 8 Relaxatio iuramenti solum habilitat personam, sine prauidicio iuris creditoris.
- 9 Quod fieri potest inuitis, multo fortius absentibus & ignorantibus.
- 10 Tertius possessor rerum hypothecarum, non est citandus de iure.
- 11 Executio fieri potest in praedio specialiter hypothecato, cum clausula de non alienando.
- 12 Tatius est quod tertius possessor citetur, antea quam creditor in possessionem mittatur.

QVÆST. CCCCXXXIV.

Virum in relaxatione iuramenti requiratur partis citatio. Communis contra communem.

Notiescunque petitur absolutio à iuramento, debet præcedere partis citatio, quia contra inauditam partem nihil est definiendum, vt in c. 1. de causa possessionis & prop. l. de vnoquoque, de re iudic. l. ea que, C. quomodo & quando iudex, ex qua ratione hanc opinionem tenet Cardinalis Abb. & Felinus, num. 23. in c. 1. de iureiuran. & hanc dicit communem opinionem Decius in c. qua fronte, col. si. de appellationibus, & dixit communem Salua de iureiurando, quest. fin. & dixit etiam communem Curtius senior conf. 65. col. fin. & Bernardus Diaz reg. 5. vbi late Salzedo prosequitur istum articulum, & dixit etiam communem Ioannes Mauritius, in tractat. de restitutione, c. 115. & 117. col. 5. & Couarr. lib. 1. variarum, n. 4. c. 5. Quod procedit etiam quando relaxatio solum

Tom. II.

petitur, quoad effectum agendi, & excipiendi, quia etiam eo casu citationem requiri, tenet Federicus de Senis, conf. 300. & Dominicus, conf. 16. Ancharranus conf. 282. & conf. 198. Guido Papæ quest. 140. & 225. & hæc opinio tutior est, secundum Felinum, in d. c. 1. de iureiurando, & est communis secundum Curtium iuniorum, conf. 43. & secundum Hippolytum, in d. l. de vnoquoque, num. 163. de re iudicata, & sequitur Guillelmus Benedictus de testam. in princ. fol. 4. & Bertrandus conf. 42. vol. 1. & conf. 154. Paulus conf. 259. nu. 2. volum. 2. Capella Tolosan. decis. 62. Didacus Perez in l. 1. tit. 2. lib. 3. ord. & dicit communem Gratus resp. 23. n. 11. vol. 2. & hanc opinionem sequitur Ioan. Botta conf. 68. n. 14. & 15. vbi dicit magis communem. Et quod ab hac opinione non sit recedendum in iudicando & consulendo, vt tenet Bertran. sup. & dicit magis communem Roland. conf. 13. nu. 25. & in relaxatione à iuramento super actu metu celebrato, hanc opinionem sequitur Menoch. conf. 24. n. 11. vol. 1. & Flamin. lib. 2. de resign. benefic. quest. 1. num. 28.

Sed contrariam partem (imo quod eo casu non requiratur citatio) tenet Oldradus conf. 120. & Ancharranus conf. 18. & est communis opinio secundum Alciatum, in c. cum contingat. numer. 125. de iureiurando, & sequitur Afflictis, decis. 220. & Roland. conf. 13. & 34. lib. 1. & Gutierrez in auth. sacramenta puerum, nu. 109. C. si aduersus vend. & Iosephus Ludouicus decis. 18. n. 9. & Menchaca, lib. 1. controuersiarum illustrium, c. 2. n. 17. Parladorius lib. 2. rerum quotid. c. 3. nu. 55. & Salzedo in additionibus ad Bernardum Diaz, reg. 5. col. 4. qui dicit, quod ita seruatur in curia Complutensi, & in publicis tribunalibus ecclesiasticis totius Hispaniæ. Et profecto aliquando ita practicatur in hoc tribunali Archiepiscopi Toletani. Et hanc opinionem dixit communem Gomezius in tracta. breuium, num. 46. & seruari apud Gallos fatetur Guiller. Benedic. supra, ver. duas habens filias, col. fin. n. 299. & Carolus Molineus ad Alex. conf. 222. col. 6. volum. 2. & hæc secunda opinio practicatur quotidie in tribunalibus ecclesiasticis, secundum Azeued. in rub. n. 13. tit. 3. lib. 4. recop. Afflictis dec. 220. nu. 10. idemque docet Anastasius Germonius de sacrorum immunitatibus, lib. 3. c. 21. nu. 172. vbi refert duas communes, & dicit, quod ita quotidie obseruatur. Et has duas communes contrarias refert Couar. vbi sup. vers. tota igitur. In qua doctorum varietate mediam viam sequitur Anton. in c. debitores, de iureiur. qui tenet, quod debet pars citari in hac absolute, & si non

A

citur,

- 5 citetur, non vitatur dispositio, neq; annullabitur processus, quem sequitur Tiraq. in tract. res inter alios acta, limit. 30. vers. hoc primum (ubi perdocte declarat istam quaestioem) & hanc distinctionem sequitur Ias. in l. patre furioso, ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris, aliter enim
- 6 distinguit Paz in sua praxi, 2. p. in praludio. n. 38. quod si relaxatio iuramenti petatur à reuerendissimo Nuncio, non sit necessaria partis citatio: si vero ab Episcopo, vel eius vicario, secus, & dicit quod ita practicitur, tamen quaelibet opinio est vera, & sustentabilis. Sed vt strepitus iudicij evitetur, cum agatur de leui prauidicio, & necessario relaxatio sit concedenda, melius esset
- 7 vt pars non citetur, cum frustra spectetur euentus, cuius rei nullus sequitur effectus, vt in l. si. C. de adoptionibus. Maxime, cum in relaxatione iuramenti non agatur de causa principali dirimenda, sed solum de habilitatione personae, vt sine metu periurij possit qui iuravit actionem suam exercere, ita Guillelmus supra, nec iuramentum ex hoc perdit vires suas, nec eius robur & efficaciam, ita Ripa in rub. de iudiciis, num. 29. Afflict. decis. 220. in si. Felin. c. 1. n. 24. de iure iur. Couarru. lib. 1. variarum, c. 4. n. 6. Hieron. Gabriel conf. 27. nu. 33. Crauetta conf. 7. nu. 7. Et ex hac relaxatione creditor nullum patitur prauidicium, cum ius suum saluum semper remaneat ad defendendum contractum: & sic merito non est citandus, quia illud quod potest inuitis fieri, multo magis absentibus & ignorantibus, tex. in l. qui potest, ff. de reg. iuris, quam opinionem sequitur etiam Michael Crassus lib. 1. receptorum, c. 7. quaest. 15. & alios sequitur Flaminius sup. n. 37. vbi dicit communem, & quod ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo, cum ita practicitur apud omnes, vt (pluribus citatis) tradit etiam Rolandus conf. 2. n. 6. vol. 2. & pro hac opinione fuit iudicatum in curia, vt tradit Thomas de Triuifanis, lib. 1. dec. 64. num. 8. ex quibus optime defendi potest sententia Parladorij, lib. 1. verum quotidianarum, c. 10. num. 10. vbi resoluit, quod
- 10 tertius possessor, qui possidet rem specialiter hypothecato, non sit citandus à creditore, cum de iure recte procedat executio in praedio specialiter hypothecato, cum clausula de non alienando, iuxta tex. in l. si creditor, §. si. ff. de distractione pignorum, & tradit Rodericus X Suarez, ad l. Toleti, limit. 1. & Gutierrez in l. nemo potest, nu. 27. de leg. 1. & sic nihil operabitur citatio, cum etsi facta esset, & tertius citatus fuisset, nihilominus possessio ab eo auferretur. Sed licet illa sententia sit in se
- 12 verissima, tutius tamen erit ad tollendas difficultates, vt tertius possessor citetur, antea quam creditor mittatur in possessionem rei hypothecate, vt tradit Bart. in l. decem, ff. de verborum, & est communis opinio secundum Ias. (pluribus citatis) in §. item si quis, nu. 84. Inst. de actionibus, & tenet Paz in sua praxi, 4. par. 1. tom. c. 2. n. 27. & vide aliquas limitationes ad illam regulam, quas cõgessit Gregorius in l. 14. tit. 13. par. 5. verb. * entregue, * Gracian. reg. 358. vbi posuit 34. limitationes.

QVÆST. CCCCXXXV.

Vtrum plures emphyteuta possint domino irrequisito, emphyteusim inter se diuidere & alienare. Communis contra communem.

Plures emphyteutæ possunt inter se (irrequisito domino) emphyteusim diuidere, vt puta, quando plures fratres succedunt patri mortuo emphyteutæ. Ita Bart. in l. qui Roma, §. duo fratres, n. 24. ff. de verborum, & in l. cum hi, §. si vni, ff. de transactionibus, & in l. adeo, ff. de conditione furtiua, & in l. si domos, §. si. ff. de leg. 1. & in conf. 58. nu. 4. & in l. 1. C. de imponenda lucratiua descript. lib. 10. vbi adduxit plura fundamenta. Et dixit communem opinionem Aretinus in d. §. duo fratres, vbi Alex. dixit etiam communem, & etiam Ias. n. 75. idem Ias. in l. si. nu. 14. C. de iure emphyteutico, & in d. l. si domos, §. si. n. 38. & in l. voluntas, n. 6. C. de fideicom. & plura allegat (pro hac sententia) Iulius Clarus, lib. 4. sententiarum, §. emphyteusis, quaest. 14.

Nunc autem dubium est, an sicut possunt inter se diuidere (irrequisito domino) possint etiam inter se ad inuicem alienare. Et quamuis hæc quaestio sit valde dubia: Bart. tamen in omnibus locis (supra citatis) tenet quod possint & inter se alienare: quod probat per rationes ab eo inductas (& per Doctores infra allegandos) cuius opinio est communis, secundum Ias. in d. §. duo fratres, nu. 77. (qui plures allegat pro hac parte auctoritates) idemque eam dixit communem, in l. fin. C. de iure emphyteutico n. 116. Quæ conclusio in tantum vera est, vt etiam procedat, & habeat locum, si plures fratres acceperint fundum in emphyteusim pro se, & filijs, & descendentibus. & instrumento promiserint, non alienare irrequisito domino, sub certa pœna: nam non obstante pœna, inter se poterunt alienare, nec alienando alter eorum incurrit illam pœnam, quia omnes sunt eiusdem conditionis. Ita tenet & ampliat mirabiliter Salicetus, in l. ea lege, C. de condict. ob causam, col. antepenult. vers. quæro, quem sequitur Ias. in locis supra citatis. Et est communis opinio, secundum Gozadinum, conf. 20. nu. 9. & hanc doctrinam Bart. dixit veriorum Paulus, in d. §. si vni, num. 4. & hanc tanquam difficilem relinquit indecisam Bart. in l. pater filium, §. quindecim liberi, ff. de legatis 3.

Sed contrariam partem (imo quod plures emphyteutæ non possint inter se alienare irrequisito domino) innuit Guillelmus, quem sequitur Albericus in d. l. cum ii, §. si vni, num. 2. & Bald. in l. dudum, C. de contrahenda emptione, & in d. l. si domos, §. si. vbi Ias. nu. 41. dicit in practica magnam esse auctoritatem Bart. & cæterorum, & hanc partem dicit idem Ias. magis sibi placere, in d. l. si. n. 116. (respondens ad fundamenta Bart.) & hanc esse communem contra Bart. asserit Curtius iunior, conf. 109. n. 12. & subdit Ias. in d. §. si vni, quod licet opinio Bart. non impugnetur ibi per Doctores, nihilominus est falsa: fallitur tamen Iason, quia ibi impugnant communem opinionem Guiller. & Albericus, vt supra vides. Tu vero resolue prædictam quaestioem ex traditis in quaestio. 14. vbi adduximus fundamenta.

QVÆST. CCCCXXXVI.

Vtrum reus post litem contestatam possit deducere possessorium, quando ab actore petitorium est deductum. Communis contra communem.

Reus post litem contestatam, non potest deducere possessorium, vt suspendatur petitorium ab actore deductum. Ita Bart. in l. naturaliter, §. nihil commune, numer. 24. ff. de acquirenda possess. quem sequitur ibi Aretinus, num. 16. Alex. num. 85. Claudius, num. 55. & eius opinio est communis, secundum Ias. ibid. n. 137.

Contrariam tamē sententiam tenet ibi Cumanus & Socinus, col. fin. Paulus, & Ias. n. 138. Vincentius, num. 108. Corralius, num. 33. tenet etiam Abb. in c. ex conuisione, de restitutione spoliatorum, & in c. pastoralis, n. 34. de causa poss. & prop. & hæc opinio est communis apud canonistas, secundum Ripam, ibi, nu. 161. & plura tradit Couar. lib. 1. variarum, c. 16. n. 13. & Otalora de nobilitate 3. par. 3. partis principal. c. 3. num. 10. & Ioannes Garcia de nobilitate 3. part. gloss. 11. n. 55. vbi late exornat hanc quaestioem.

QVÆST. CCCCXXXVII.

Vtrum decima sint de iure diuino & naturali debita. Communis contra communem.

Decimæ sunt debite de iure diuino & naturali. text. est in c. parochianus, & in c. cum sit, & in c. cum tua, de decimis, & in c. omnes, 6. qu. 7. gl. Archidiaconus & Ancharranus, in c. de decimis in 6. Innocentius, in c. si de parochiis. Et tandem hæc est communis opinio secundum Francum, in d. c. i. de decimis. Menchaca (plures referens) lib. 2. controuersiarum illustrium, c. 81. nu. 1. Veracruz,

Veracruz, in speculo coniugiorum, 2. par. art. 21. p. 433. Gigas, conf. 119. n. 2. Nauar. in manuali, c. 21. n. 28. & nouissime ultra omnes hanc opinionem pluribus fundamentis sequitur, & confirmat (contra Couarr.) Anastasius Germonius, lib. 3. de sacror. tem. immunitatib. c. 19. à nu. 11. vbi refert plures sacræ paginæ auctoritates, & concilia, Rotomagensis, & Mugutenſe, & Concilium Tridentinum, sess. 25. c. 12. de reformat. ibi, * cum decimarum solutio debita sit Deo, qui eas dare noluerint, aut dantes impediunt, res alienas inuadunt. * & late profequitur hanc questionem Castro, lib. 5. aduersus hereses, in verb. decima. & Camillus Berel. in reg. Arag. §. 2. gl. 1. n. 314. Sebastianus de Medicis, in summa omn. heresum. 1. par. verb. decima, num. 41. Belluga, in speculo princ. in rubr. 13. §. tractemus, ex n. 3. Paulus Fuscus, de visitatione, lib. 2. c. 21. n. 14. Didacus Perez, in l. 1. tit. 5. lib. 1. ord. pag. 117.

Sed contrariam opinionem (imo quod decimæ debeantur iure humano, & Pontificio, non autem iure diuino) tenent theologi frequentius: inter quos sanctus Thom. 2. 2. q. 87. art. 1. & ibi Caietanus, & Turrecremata, in c. reuertimini, 16. q. 1. & S. Thom. quodlibeto 2. c. 8. Archiepiscopus Flo. 2. p. tit. 4. c. 3. §. 5. Syl. verb. decima, quest. 3. & 4. Maior, in 3. distinctione 37. quest. 36. Alex. de Ales 3. p. summa. quest. 57. membro 6. art. 2. Et tandem (apud Theologos) hanc opinionem dicit communem Alfonso de Castro supr. lib. de her. in verb. decima. Couarr. lib. 1. variarum, c. 17. n. 2. vbi pluribus rationibus & fundamentis hanc Theologorum sequitur opinionem, & Rebuffus, in tractatu de decimis, quest. 1. à nu. 2. & Soto, de iustitia & iure, lib. 6. quest. 4. art. 1. & 3. quam opinionem nouissime defendit Gutierrez lib. 2. canonic. c. 21. à nu. 1. & 7. vbi late disputat pro vtraque parte hanc questionem, & refert auctoritates & fundamenta. Et aduerte singulariter, quod petenti decimas, non potest illi opponi exceptio compensacionis, vt tenet Abb. in c. tua nobis, num. 10. de decimis, & Romanus singulari 551. Castillo, in l. 64. Tauri, Salzedo, in additionibus ad Bernardum Diaz, reg. 99. verb. adde, & limita. 1. & Didacus Perez, in d. l. 1. tit. 5. lib. 1. ord. pag. 124. Rebuff. supra, quest. si. n. 19. & quando decimæ possunt consuetudine tolli, diximus in quest. 364.

QVÆST. CCCCXXXVIII.

Vtrum vasallus possit feudo renunciare, vt à seruitio solito liberetur. Communis contra communem.

DVbium est elegans in iure, an vasallus possit feudo renunciare, vt à solito seruitio liberetur. Et non posse renunciare, tenet gloss. in c. qua in ecclesiarum, de constitutionibus, verb. alienandi feudum, quam dicit esse communiter approbatam Gozadinus, conf. 62. nu. 5. & dicit etiam communem Curtius iunior, de feudis in q. 4. principali, in vlt. causa priuat. feudi, in prima quest. prime regule, cuius opinionem dicit communem Albericus in l. sed à nullo. §. 1. numero 3. ff. de nego. gestis, & sequuntur plurimi relati per Euerardum, in topicis legalibus, col. 143. versic. 10. quam opinionem esse moribus receptam, testatur Iulius Clarus, lib. 4. receptarum sent. §. feudum, que. 32. num. 2.

Sed contrariam sententiam (imo quod possit renunciare feudo inuito domino) dixit communem Abb. in d. c. qua in ecclesiarum, nu. 19. In hac tamen contrarietate reperies singularem distinctionem, quam dicit communem Albericus, in l. cum fructuarius, num. 3. ff. de usufructu, videlicet, quod si feudum sit simpliciter concessum sine adiectione seruitij, tunc possit renunciari, vt in vltima parte, & hoc insinuant aperte verba tex. in c. 1. in si. de vasallo, qui contra const. Lothar. feud. alienauit. si vero cum determinatione seruitij, tunc renunciari non possit, vt diximus in prima opinione (in qua nihil resoluit Ias. in l. 2. nu. 25. C. de iure emphyt.) Aliam concordiam in questione proposita assignat Iulius Clarus, supra, nu. 8. vt prima opinio procedat in feudo sæculari, secunda in feudo ecclesiastico. Quam opinionem & concordiam dicit magis communem Socinus,

conf. 66. num. 3. vol. 3. quæ opinio verissima est, si concurrant tria requisita, tradita per Iulium Clarum supr. num. 4. primum, quod alienatio fiat sine fraude: secundum, quod ille cui subinfeudatur, sit eiusdem conditionis: tertium, quod alienatio fiat cum eisdem pactis & conuentionibus.

S V M M A R I V M.

- 1 Simonia est dare vel promittere aliquid temporale pro spirituali.
- 2 Datum vel promissum monasterio ob ingressum religionis monialium, censetur datum ob causam alimentorum.
- 3 Tres opiniones refert Menchaca, in questione proposita.
- 4 Lex. 22. tit. 7. p. 1. declaratur.
- 5 Monasterium pauper potest pretio conuento moniales recipere.
- 6 c. 16. sess. 25. Concilii Tridentini, declaratur.
- 7 Datum monasterio ea pactione, vt monialem recipiat, absque labe simonia recipi potest.
- 8 Monasterium non debet recipere dotem pro ingressu religionis, sed pro alimentis.
- 9 Consuetudo est recepta in Hispania, vt paciscatur pro dote monialium.
- 10 Monasterium sancti Clementis regalis, huius ciuitatis Tolleti, habet in redditibus quotannis duodecim millia ducatorum.
- 11 Moniales in receptione nouitice non possunt aliquid recipere absque pena excommunicationis, ultra victum & vestitum.
- 12 Monasteria opulenta, non possunt aliquid recipere pro sustentatione monialium ingredientium.
- 13 Michael Crassus reprobat in sua opinione.
- 14 Mulieres nobiles, minoribus reditibus & expensis admittuntur debent in monasteriis.

QVÆST. CCCCXXXIX.

Vtrum valeat institutio facta de monasterio, sub ea conditione, vt talem in monialem recipiant. Communis contra communem.

Monasterium fuit heres institutus sub ea conditione, quod Mariam recipiat in monialem. Dubitatur, an talis conditio tanquam turpis reiici debeat, & valeat institutio. Et partem affirmatiuam tenet Bart. in l. 2. C. de inst. & subst. & S. Tho. 2. 2. q. 100. art. 3. per totum. & hanc opinionem dicit communem Ias. in d. l. 2. n. 3. vbi Alexan. & hanc dicit seruari Paulus, in l. Titio centū. §. r. ff. de conditio. & demonstrationib. Et ratio huius opinionis est, quia exigendo legatum pro dote monialis, committitur simonia, cum recipiatur aliquid temporale pro spirituali. Ita probat tex. in c. quemquam, de simonia, & l. 22. tit. 7. p. 1. vbi hoc tenet Humada, qui distinguit inter receptum pro ingressu religionis, vel pro sustentatione monialis, prout censetur esse in hoc vltimo casu mens testatoris.

Sed in questione principali contrariam opinionem (imo quod absolute talis conditio non reiiciatur, sed quod vitiet institutionem) tenet idem Bart. in d. l. Titio. §. 1. quam dixit esse communem opinionem Alex. in d. l. 2. in qua re tres opiniones adduxit Michael Grassus, recep. senten. §. legatum, quest. 55. qui dicit esse magis communem opinionem, vt talis conditio reiiciatur, & quod institutio valeat, vel legatum. Ita consuluit Natta, conf. 619. num. 11. & Gregorius, in d. l. 22. verbo; * Por que la reciben en la orden. * vbi resoluit cum Bald. quod ita seruetur de consuetudine, & assignat rationem. Et secundum prædictam distinctionem intelligenda est d. l. partitæ, quæ generaliter & indistincte loquitur, quam opinionem sequitur Gutierrez, in 2. par. canonicarum quest. c. 32. num. 61. vbi dixit, quod est vsus receptissimus, sine aliquo scrupulo, non esse simoniacum recipere moniales dotatas ex pactione præcedenti, maxime si monasterium egens sit. Ita tenet gloss. in c. non satis. & in c. hortamur. 32. quest. 2. & docet Bald. in auth. res qua. C. communia de legat. nu. 33. vbi Padilla, nu. 55. quæ opinio verissima est, & ita obseruatur, nec prædictis obstat decretum sancti Concilij Tridentini, c. 16. sess. 25. vbi moniales nihil possunt recipere quocunque

cunque pretextu, à parentibus vel curatoribus, vel propinquis, nouitij, vel nouitiæ profitentium religionem, ibi: * Sed neque ante professionem, excepto victu & vestitu, nouitij, vel nouitiæ illius temporis, quo in probatione est, quorumcunque pretextu à parentibus, vel propinquis aut curatoribus eius, monasterio aliquid de bonis eiusdem tribuatur, ne hac occasione discedere nequeat, quod totum vel maiorem partem substantia sua monasterium possideat, neque facile si discesserit id recuperare possit. Quin potius precipit sancta Synodus sub anathematis pœna, dantibus & recipientibus, nec hoc vlllo modo fiat, & vt abeuntibus ante professionem omnia restituantur, que sua erant. Quod vt recte fiat, Episcopus etiam per censuras Ecclesiasticas (si opus fuerit) compellat. Quæ verba satis notabilia sunt pro cõfirmatione opinionis Bart. in d. l. de conditionibus institutionum, dicentis, non valere legatum relictu à testatore monasterio, pacto apposito, vt talè in monialè recipiant: maxime hodie, ex illo decreto, per quod tam dantibus, quàm recipientibus, anathematis pœna imponitur. Sed profecto, si attente verba Concilij perpendantur, non disponunt, neque resoluunt nostram principalem quæstionem, cum solum ibi caueatur, quod nihil recipiatur à nouitiis ante professionem, vel ab eorum parentibus, consanguineis vel curatoribus, pro ingressu ipsius religionis, & sic pro eo tempore quo in probatione sunt: secus vero erit iam facta professione, quia in hoc casu neque ante professionem, neque post, reprobatum pactum, cum conferatur ad tempus habile, in quo iam facta est professio. In quo casu cessat ratio Concilij, ibi, * ne hac occasione discedere nequeat. * Et ibi, * ne facile si discesserit, id recuperare possit. * Et ibi, * vt abeuntibus ante professionem, restituantur. * Et sic sequuta professione, nihil est restituendum, & valebit datum, vel relictu sub hac pactione. Quæ non repugnat menti, neque intentioni Concilij: imò à contrario sensu confirmat nostram posteriorem opinionem, in quo sensu, vnico verbo illum text. intellexit Gutierrez, supra, num. 69. pro qua sententia faciunt tradita per Sotum, de iustitia, & iure lib. 6. q. 6. art. 2. ad 4. quem sequitur Padilla, in d. authent. res que, n. 55. vbi resoluit non committi simoniam in constitutione dotis monialium, cum realiter & vere monasterium non recipiat dotem, vel precium pro ipso ingressu monialium. idem tenet Sebast. Medicis, in summa peccat. 2. p. tit. 9. quæst. 78. nu. 49. & 89. & probant verba dictæ legis partitæ, ibi, * el que diere alguna cosa por que lo reciban en la orden, * quasi secus sit pro alimentis ad ipsam monacham exhibendam, & hæc censetur esse mens dantis & recipientis, vt effugiamus delictum, quam opinionem sequitur Paulus Fusch. singulari 32. litera C. & de visitat. lib. 2. c. 15. n. 54. & lib. 2. cap. 18. n. 23. Iofred. in decis. Tolos. 311. Guido Papæ, decis. 80. Natta, cons. 618. Vibaldu, in candelabro Ecclesia, tit. de suspens. n. 45. Guilem. Bened. in c. Raynutius, verb. cuidam Petro, n. 13. Et sic in Hispania est receptissima hæc consuetudo & ab omnibus tolerata, nam quando agitur de recipiendis nouitiis, statim fit conuentio de dotibus, pro alimentis eisdem præstandis, & tunc panduntur monasteriorum ingentes necessitates: quia licet monasterium habeat magnos redditus (prout vidimus in monasterio sancti Clementis regalis huius ciuitatis Toleti, quod habet in redditibus quotannis plus quam duodecim millia ducatorum) adhuc profecto eget maioribus sumptibus pro monialium sustentatione, & pro reparatione domus, Ecclesiæ, ornamentorum, & etiam ad soluenda salaria œconomi, & aliorum seruatorum, & pro suis litibus agitandis, vt eleganter considerauit Gutierrez supra, num. 66. & sic temperanda est opinio Nauarri, de retrib. Ecclesiarum, quæst. l. n. 100. & 101. & in apologia, quæstio. I. monit. 84. Sed hæc consuetudo admittenda non est, imò damnanda (tamquam pessima corruptela) in eo quod recipiunt moniales in receptione nouitiæ, vel in eius professione, que llamam su propina y entrada, quod omnino excludit (sub anathematis pœna) sacrum Concilium, excepto victu & vestitu, ipsius nouitiæ, quæ pœna non est contemnenda. Et sic redeundo ad nostram principalem conclusionem, tenen-

dum est valere pactum, & conuentionem factam cum monasterio, vt pretio accepto, talis recipiatur ad professionem, & religionem: dum tamen habeamus intentionem ad temporalia, hoc est, vt promittatur & recipiatur pro sustentatione ipsius. Ita declarat Gregor. verb. * por que le reciban en la orden. * in d. l. 22. tit. 7. part. 1. column. 2. vbi sequitur Florentinum & alios, subdens laudabile esse exigere ab ingredientibus victum, quando monasterium non potest sustentare maiorem numerum monialium. Quæ opinio verior est, & tenenda, & magis respicit fauorem religionis, quam si legatum valeret, & conditio seu pactum reiiceretur, prout tenet Michael Grassus, supra, cum nullus vellet institutionem facere, nec legata relinquere, si conditio reiiceretur: maxime cum illa non sit turpis neque impossibilis, secundum mentem testatoris, & sic non habet locum lex, obtinuit, ff. de conditionibus & demonstrationibus, vt existimat Michael Grassus, supra, & hæc dixit esse generalem consuetudinem Humada, in d. l. 22. gl. 3. num. 2. vbi etiam dicit, quod mulieres nobiles & illustres, debent recipi in monasteriis minoribus dotibus & expensis, quam humiles & plebeie, argum. text. in c. de multa, de prebendis. Quod quidem iuri & rationi congruit, vt tradit Nauar. in manuali, c. 23. n. 102.

S V M M A R I V M.

- 1 Lex, cum post. §. gener. ff. de iure dotium, declaratur.
- 2 Dos incerta est liquidanda pro modo facultatum promittentis, & dignitatum mariti.
- 3 L. l. C. de dotis promissione declaratur.
- 4 De iure regio valet promissio dotis incerta.

Q V Æ S T. CCCCXL.

Vtrum promissio dotis incerta valeat iure priuato. Communis contra communem, & quid iure regio.

Promissio dotis incerta valet iure priuato, text. est in l. cum post. §. gener. ff. de iure dotium. l. 3. C. de dotis promissione, & docet Antonius Gomezius, in l. 53. Tauri, n. 19. Baeca, de non melior andis filiabus ratione dotis, cap. 1. n. 6. qui plura adduxit ad hoc, quod dos incerta est liquidanda pro modo facultatum promittentis, & secundum dignitatem mariti, l. quero, vbi gloss. ff. de iure dotium. ita tradit Mathæus de Afflictis, decis. 339. nu. 9. & est tex. de iure regio, in l. 8. tit. 4. p. 5. vbi Gregorius. Sed huic resolutioni obstat tex. vulgaris (licet in intellectu difficilis) in d. l. l. C. de dotis promissione. vbi gloss. ponit primum intellectum ex sententia Azonis, quod in d. §. gener. promissio dotis (licet incerta) erat collata in arbitrium boni viri: at vero in d. l. l. in nullius arbitrium. Et hunc intellectum esse communem tenet Albericus, ibi, sed glo. ibi assignat alium intellectum, scilicet, quod in d. §. gener. licet dos incerta fuerit, tamè fuit per stipulationem promissa, & propterea tenet promissio: verum in d. l. l. fuit dos promissa per pactum nudum, quare ne duo specialia concurrant, non valet. Et hunc intellectum obseruare totum mundum, & esse communem asserit Zasius, in l. 1. num. 30. ff. soluto matrimonio. & alios intellectus ad illum tex. assignat Gutierrez, l. p. de iuramento confirmatorio, c. 63. n. 14. & n. 8. resoluit quod hodie de iure regio valebit promissio incerta, ex l. 2. tit. 16. lib. 5. recop.

Q V Æ S T. CCCCXLI.

Vtrum tempore belli teneatur emphyteuta soluere pensionem. Communis contra communem.

Terra in emphyteusim concessa, propter instantes labores excoli nõ potuit. Dubium est, an emphyteuta teneatur soluere pensionem. Et emphyteuta propter bellum non excusari à pensione domus, tenet Richardus,

Richardus, Curmanus, & Alex. in l. 3. §. in amittenda. ff. de acquirenda possessione, idem Richardus, & Butrius, in l. 1. c. de iure emphyteutico, & ibi Alex. n. 7. scribit hanc opinionem communiter servari. Idem consuluisse Cardinales Padue, ac inde totum collegium Paduanum, asserit Abb. in c. potuit, n. fin. de locato.

Sed contrariam partem (imo quod fiat remissio pensionis in emphyteuta, propter incurvationem bellorum) tenet Bart. & ceteri, in d. l. 1. num. 12. Cod. de iure emphyteutico, ubi Ias. n. 91. dixit hanc esse communem, quam (ante eum) dixerat communem Abb. in d. c. potuit, n. 18. ubi etiam dixit comunem Imol., & Alex. ad Bart. d. num. 12. & communem proficitur Sylvester, in summa, verb. emphyteusis, §. 1. eandem affirmat communem Ias. in d. §. in amittenda, num. 6. & vide Iulium Clarum, lib. 4. receptarum sententiarum §. emphyteusis, quest. 8. num. 6. & 7. qui distinguit, an emphyteuta aliquos fructus percepit tempore belli, vel non. & vide Boerium, decis. 249. colum. 3. cum seqq. qui resoluit, quod propter bella est facienda remissio conductionis pedagiorum, seu aliarum rerum. Et dicit esse communem opinionem (licet contrarium tenuit) Bal. in l. licet, questione 3. C. locati, & assignat concordiam Boerius, supra, n. 11. Sed indistincte hæc secunda opinio est tenenda in iudicando & consulendo, cum distinctione tradita per Iulium Clarum, supra, n. 7.

Q V A E S T. CCCCXLII.

Virum per verbum, dubito, inducatur litis contestatio. Communis contra communem, & quid iure regio.

Litis contestatio debet fieri per negationem, seu responsionem factam in iudicio, ut probat text. in l. 1. C. de litis contestatione, & in c. 1. extra. cod. & in l. 3. tit. 10. p. 3. & debet respondens respondere de veritate in libello, & non de credulitate: ita gloss. in d. l. 1. quam servat consuetudo, secundum Bart. ibi, & secundum Abb. in d. c. vnico, n. 27. quamvis etiam concludatur, quod per verbum, Credo, fiat etiam litis contestatio, ut est text. elegans, quem ibi gloss. ponderat ad hoc, in c. cum ad sedem, de restitutione spoliatorum, verb. credere, & ibi Abb. num. 4. & alij relati per eius additionem, & sequitur Abb. in d. c. vnico, num. 27. Modo dubium est, an per verbum, dubito, possit fieri litis contestatio. Et quod possit fieri, innuit gloss. supra, verb. credere, dum allegat legem, si debitor, ff. de petitione hered. & d. c. cum ad sedem. Bartol. enim, in d. l. si debitor (argumento illius tex.) colligit, quod per verbum, dubito, potest fieri litis contestatio, & illud tenet Abb. in d. c. vnico, num. 27. & hanc innuit esse communem opinionem Ias. in l. vinum, n. 27. ff. si certum petatur.

Sed contrariam partem (imo quod per verbum dubito, non inducatur litis contestatio) tenet Bald. in d. l. si debitor. & ibi Alexand. ad Bart. dixit hanc esse communem opinionem, quam etiam dicit communem Sebastianus Sapia, ad Abb. in d. c. vnico, num. 27. Quæ opinio hodie approbatur ex l. 2. tit. 7. & ex l. 1. tit. 4. lib. 4. recop. quæ tamen lex non est in vsu respectu pœnæ, secundum Couar. lib. 1. variarum c. 1. n. 8. in fin. & Salazar. de vsu & consuetudine, num. 42. col. 3.

S V M M A R I V M.

- 1 Res, & pretium sunt in obligatione, in casu legis 2. Cod. de rescind.
- 2 Si res pereat casu fortuito apud emptorem, cessat remedium illius legis 2.
- 3 Lex §. 6. tit. 5. p. 5. declaratur.
- 4 Si res vendita de facto esse facta emptoris in potestate illius, habet locum illa lex 2.
- 5 Emptor personaliter obligatus, non potest a se excutere personalem obligationem.
- 6 Contra tertium rei possessorem, potest intentari illius legis remedium.
- 7 Si tertius possessor emat rem iusto precio, non habet locum contra illum illa lex.
- 8 Si tertius possessor sciat vitium rei, licet emerit iusto precio, potest conveniri ex d. l. 2.
- 9 Auctor est ariginarius oppidi de Scalona.

Q V A E S T. CCCCXLIII.

Utrum re perempta, contra tertium possessorem, habeat locum l. 2. Cod. de rescindenda venditione. Communis contra communem, & quid iure regio.

Elegans nunc oritur quæstio (circa legem 2. C. de rescindenda venditione) scilicet, an sit locus remedio illius legis perempta re, aut extincta, quæ vendita fuerat. Ad cuius declarationem, & decisionem, videndum est, an in casu illius legis, res & pretium sint in obligatione: & esse in obligatione, solet colligi ex c. cum dilecti, de emptione & venditione, ubi Ioannes Andreas tenet, & alij: & esse communem opinionem dicit Abb. ibi, n. 19. & communem appellat Imola in d. c. cum causam, n. 19. eod. tit. & Francus Cremenensis, in singulari 84. dicens lucrum fecisse centum ducatorum ex hac opinione, & Pantaleon, in d. l. 2. n. 58. & Bart. ibi, addens esse hanc obligationem alternatiuam. Et hanc partem esse tutiorem fatetur Imola, in d. c. cum causam n. 19. & in d. c. cum dilecti, n. 58. & hæc servatur in practica, secundum Molineum, in constitutionibus Parisiensibus, tit. 1. §. 22. n. 42. & sic re perempta, (quæ alternatiue debetur, & est in obligatione) manet obligatio ad precium, text. est in l. emptione & in l. Articum aut Pamphilum, in princ. ff. de verborum, & sic habet locum beneficium illius legis.

Sed contrariam partem (imo quod res tantum sit in obligatione) dixit communem Molineus, ubi sup. & tradit Couar. lib. 2. variarum, c. 4. n. 5. & Antonius Gomez, 2. tom. variarum c. 2. n. 22. Pinelus, in d. l. 2. in 2. p. c. 3. & Padilla, ibi, num. 37. & Guierrez, pp. quest. lib. 2. quest. 135. vnde videtur verior glossæ opinio dicentis, quod si res apud emptorem casu fortuito perierit, non habebit locum lex illa, secus vero si culpa sua. Et hæc est communis opinio, secundum Tiraquellum, de vtroque retractu, in fine principij, n. 70. & de iure regio est elegans lex §. 5. p. 5. quæ disponit, non habere locum legem illam, perdita re, vel vendita, vel mortua vel nimium deteriorata, quam tamen intelligit, secundum distinctionem glossæ, in d. l. 2. communiter approbatæ, circa quam vide Couar. lib. 2. variarum, c. 4. n. 14. & Pinelum, sup. c. 1. n. 39. ubi dicit Hispanos dictæ legis partem fuisse immemores, & sequitur Matienço in l. 1. tit. 11. gl. 8. n. 33. lib. 5. recop. ubi limitat, quando lis fuit contestata, quia tunc non erat deteriorata, neque perempta. Quam opinionem nouissime sequitur Azevedo in l. 1. tit. 11. n. 26. lib. 5. recop. & Gutierrez, lib. 2. practicar. q. quest. 136. per totam. At vero si res non sit perempta, sed definit esse in potestate emptoris, ipsius facta, quia vendidit, vel donauit, tunc gl. ibi. in d. l. 2. dicit locum habere illius legis 2. beneficium, contra vendentem, vel donantem: & ultra duas leges, quas ipsa allegat, facit, quia emptor est personaliter obligatus, & non potest a se excutere hanc personalem obligationem, ut in l. eum qui, C. de actionibus & obligationibus, & ita tenet hanc sententiam gloss. & Bart. in d. l. 2. n. 12. Baldus, quest. 13. numer. 16. Salicetus, numer. 18. Paulus, num. 16. & asserit communem Cremenens. colum. 43. Solet tamen vltterius dubitari an contra illum tertium possessorem habeat locum remedium illius legis. Et in hoc distingue, an tertius possessor habuit rem à primo emptore, titulo lucratiuo; puta, donationis: vel cum eodem vitio læsionis emerit, & tunc si primus emptor non est soluendo, competit actio (ex quadam æquitate) aduersus tertium possessorem, argumento text. vulgati, in l. fin. in princip. ff. de eo per quæ factum erit, & tenent Bald. & Salicetus, in d. l. 2. quos sequitur (alios allegans) Couarr. lib. 2. variarum resolut. cap. 3. num. 10. & Rodericus Xuares, allegatione 21. in fine. Aut tertius possessor emit iusto pretio, & tunc non habet locum aduersus eum illius legis remedium. Ita tenent ibi omnes, & asserit esse communem opinionem Tiraquellus, in l. si vnquam, verb.

verb. reuertatur, nu. 171. C. de reuocandis donationibus. Quæ
 8 vltima conclusio fallit, quando tertius possessor, qui
 emit iusto pretio, sciret vitium rei: quia si primus emp-
 tor non est soluendo, aduersus tertium possessorem,
 competit illius legis beneficium. Ita Couarru. supra, col.
 fin. & tradit Pinelus, in d.l. 2. in 3. part. à numer. 30. & 39.
 & Gomezus, 2. tom. variarum, cap. 22. in fine, & Matien-
 ço, in d.l. 1. tit. 11. gloss. 8. nu. 33. & Azeued. in l. 1. tit. 11.
 num. 26. lib. 5. recopil. & ita in causa propria fuit iudica-
 9 tum in regali Cancellaria Pinciana, fauore oppidi, de
 Scalona, dulcissimæ patriæ meæ, & nostram quæstio-
 nem prosequitur Padilla, in d.l. 2. n. 49.

QVÆST. CCCCXLIV.

Vtrum in obligatione generali veniant merces venales. Commu-
 nis contra communem.

In obligatione generali veniunt merces venales (cum
 generaliter facta sit dispositio.) Ita Bart. in l. genera-
 li. §. vxori. ff. de usufructu legato, & in l. si constante, num. 73.
 ff. soluto matrimonio, & est communis opinio secundum
 Alexan. ibi ad eum, & hoc siue hypotheca sit expressa,
 siue tacita. Et est communis opinio secundum Ioan-
 nem Crotum, in d.l. si constante, num. 203. in 2. lectura, &
 dicit etiam communem Gomezus, in §. item Seruiana.
 num. 22. Instit. de actionibus, & dixit communem Anto-
 nius de Fano, de pignoribus, 2. p. membro 2. n. 14.

Sed contrariam opinionem (imo quod sub hypo-
 theca tacita non veniant merces venales) dixit commu-
 nem Iaf. in d. §. item Seruiana, num. 31. & explicat Couar.
 lib. 2. variarum, c. 5. n. 2. & est bonus text. in l. seruus. 71. ff.
 de legat. 3. & tradit Pinelus, in rub. de bonis maternis, 2. p.
 num. 38. Quæ opinio verior & receptior est, & ita pra-
 ticatur.

QVÆST. CCCCXLV.

Vtrum contractus factus palam, & bona fide, cum officiali, in
 loco, in quo officium tenet, valeat. Communis contra com-
 munem, & quid iure regio.

Officialis in loco, in quo officium exercet, contra-
 here non potest, text. in l. principalibus, ff. si certum
 petatur, vbi gl. allegat plures concordantes, in l. 1. C. de
 contractibus iudic. l. 5. tit. 5. part. 5. Nec omittam, quod hoc
 non seruatur de consuetudine, vt concludit (post Fe-
 dericum de Senis) Boerius, decis. 317. n. 13. Nec prædi-
 ctæ leges procedunt interueniente iuramento, secun-
 dum Marcum Antonium, de viribus iuramenti, num. 29.
 Gregorium, in d.l. 5. verb. para comer, Auil. in cc. pp. c. 2.
 gl. verb. mercadurias, n. 38. omitto tamē alias limitatio-
 nes adductas per Iaf. & Alexan. in d.l. principalibus. Mo-
 do dubium est, an sicut contractus factus inter tuto-
 rem & pupillum palam & bona fide, valet & tenet, vt
 in l. cum ipse tutor. C. de contrahenda emptione, & diximus
 in q. 234. Ita etiam contractus officialis palam, & bona
 fide gestus, valeat, & teneat in prouincia, in qua mini-
 strat. Et eum contractum valere ad instar contractus
 tutoris tenuit gl. in l. si emptione. §. fin. ff. de contrahenda
 emptione, gl. in d. l. cum ipse tutor, & ita seruatur de con-
 suetudine, secundum Fulgosium, in l. non licet. ff. de con-
 trahenda emptione, & disputat Alex. in d. l. principalibus,
 n. 4. vers. septima limitatio.

Sed contrariam opinionem (imo quod nec in hoc
 casu valeat contractus officialis) tenuit d. gl. in l. 1. C. de
 contractibus iud. quam sequitur Bald. & Saicetus, in d.l.
 quisquis. C. si certum petatur, & est communis opinio, se-
 cundum Iaf. in d.l. principalibus, n. 2. vers. prædictum, & se-
 quitur Auiles, in cc. pp. c. 2. gl. verb. de mercaduria, n. 27.
 quod est hodie dispositum per l. 2. tit. 6. lib. 3. recap.
 Greg. verb. inez qualquier * in d.l. 5. & est l. 9. tit. 15. lib.
 12. ordinamenti, vbi Didacus Perez, quod declarat A-
 uend. in cc. pp. c. 2. n. 22. lib. 1. & Azeuedo, ibi, in d.l. 6. n.
 11. Rolandus, cons. 83. n. 9. vol. 2. Villalobos, ver. b. iudex,
 n. 154. Matienço, in dial. relatoris, 3. p. c. 27. ex n. 27. & 31.

S V M M A R I V M.

- 1 Monachus quoad acquirendum æquiparatur filio non seruo.
- 2 Per ingressum Monasterii exstinguitur macula, & natura-
les efficitur legitimus.
- 3 Seruus per ingressum religionis efficitur l. ber.
- 4 Monachi possunt esse testes, non vero serui.
- 5 Seruitus mortuari æquiparatur.
- 6 Monachus facta professione pro mortuo habetur.
- 7 Monachus sine licentia sui abbatis non recedit à monasterio.
- 8 Abbas potest monachum castigare, cum habeat ordinariam
iurisdictionem.
- 9 Seruus non potest habere proprium, nec monachus.
- 10 Cum licentia prelati potest monachus proprium habere.
- 11 Monachus & seruus non compelluntur adire hereditatem.
- 12 Seruus & monachus, non possunt exercere officium tabel-
lionis.
- 13 Civilis obligatio non cadit in seruo, & quid in monacho.
- 14 Monachus filio magis quam seruo assimilatur.
- 15 Monachus qui est in scholis, potest permutare.
- 16 Pater sicut vendicat filium, ita abbas monachum.
- 17 Lex fin. C. de bonis, quæ liberis, declaratur.
- 18 Exceptio Macedoniana, quæ competit filio, competit & mo-
nacho.
- 19 Veritas facit, quod monachus æquiparetur filio aut seruo.
- 20 Maior potestas est in patre circa filium quam in abbate cir-
ca monachum.
- 21 Monachus acquiritur infanti.
- 22 Seruus potest liberari à seruitute, sed monachus à regula non
liberatur.

QVÆST. CCCCXLVI.

Vtrum per monachum fugitiuum acquiratur monasterio posses-
 sio, sicut per seruum, qui est in fuga. Communis contra com-
 munem.

Nunc autem se obtulit quædam contraria commu-
 nis, in qua videbis quam plurima singularia, per
 Doctores in variis locis adducta, per nullum tamen sic
 congesta. Et dubium est, an sicut acquiratur possessio
 domino per seruum, qui est in fuga, vt in l. 1. §. seruum
 qui in fuga. ff. de acquirend. posses. ita & per monachum
 fugitiuum acquiratur monasterio. Et acquiri monasterio
 tenet Bart. in d. §. per seruum, numer. 2. quia monachus
 non acquirit ratione possessionis, sed ratione monasti-
 cæ obedientiæ, vt tenet gloss. in l. quidquid. ff. de acqui-
 rend. posses. & ibi Bart. & est etiam gl. in l. cum heredes. §.
 si. ff. eod. & ibi Angelus, & Imola, ad quod est bonus
 text. in c. Abbas. 18. q. 2. vbi monachus fugitiuus reuo-
 catur, cum omnibus per eum quæsitis: notat Abb. in c.
 quod à te. num. 7. de clericis coniugatis, & facit text. in au-
 thentic. de sanctissimis Episcopis. §. si fugitiuus, & hanc opi-
 nionem dixit cōmuniorem Arelinus, in d. §. per seruum,
 licet primam reputet veriorē. Et ad plenam veritatē
 huius communis contrariæ discutiendum est, an mo-
 nachus potius seruo, quam filiofamilias æquiparandus
 sit, & in primis videtur durum, quod seruo æquipare-
 tur, qui seruitio, & obsequio Dei est emancipatus, &
 perfectissimum sibi assumpsit statum, vt in d. authentic.
 de monachis, in princip. & traditur per Bart. in d. §. final. C.
 de pactis. Præterea per monachatum omnis exstinguitur
 macula, vt in d. authentic. de monachis, in principio, & sicut
 per oblationem curiæ illegitimus efficitur legitimus,
 vt est gloss. in authentic. de heredibus ab intestato venientibus,
 §. quibus in parte, sic per ingressum religionis fi-
 lius

Sed contrariam opinionem (imo quod monachus
 in acquisitione possessionis æquiparetur seruo, & non
 filio) tenent Iacobus de Bellouiso, & Angelus, in d. au-
 thentic. de sanctissimis Episcopis. §. si fugitiuus, & hanc opi-
 nionem dixit cōmuniorem Arelinus, in d. §. per seruum,
 licet primam reputet veriorē. Et ad plenam veritatē
 huius communis contrariæ discutiendum est, an mo-
 nachus potius seruo, quam filiofamilias æquiparandus
 sit, & in primis videtur durum, quod seruo æquipare-
 tur, qui seruitio, & obsequio Dei est emancipatus, &
 perfectissimum sibi assumpsit statum, vt in d. authentic.
 de monachis, in princip. & traditur per Bart. in d. §. final. C.
 de pactis. Præterea per monachatum omnis exstinguitur
 macula, vt in d. authentic. de monachis, in principio, & sicut
 per oblationem curiæ illegitimus efficitur legitimus,
 vt est gloss. in authentic. de heredibus ab intestato venientibus,
 §. quibus in parte, sic per ingressum religionis fi-
 lius

lius naturalis efficitur legitimus. Ita Guillelmus, & Bart. column. 5. in l. 1. C. de sacrosanctis Ecclesiis. Imola, in l. necessariis, in fine. ff. de acquirenda hereditate, Iason, in authentica non licet, n. 4. C. de liberis prateritis, & plura cumulat Felinus, in c. cum deputati, in princ. de iud. & Curtius, in d. authentica non licet, n. 11. Palatius Rubeus, in l. 49. Tauri, col. penultima. Secundo pro hac sententia facit, quod non æquiparetur seruo, quia ille qui alias erat seruus per ingressum religionis efficitur liber, vt in c. si seruus. 54. distinctione, & in c. si quis incognitus 17. q. 2. & in authentic. de monachis, §. sanctissimus, & §. si inter, & probat text. in l. 6. tit. 7. p. 1. & Cardinalis, in clem. 1. n. 7. de sequestratione possess. & fruct. Preterea, quod male æquiparetur seruo, tenet gloff. in princip. Inst. de iure personali, quæ ex hoc infert, quod licet serui non possint esse testes, monachi autem possunt esse. Ita gloff. singularis, in d. authent. de monachis, §. cogitandum, verb. testes, & adducit Abb. (post alios) in c. cum nunciis, nu. 4. de testibus, Ias. in authentic. ingressi, num. 19. C. de sacrosanctis Eccles. vbi (post alios) idem dicit esse in fratribus minoribus, & mendicantibus.

Sed ex aduerso videtur dicendum quod monachus seruo æquiparetur, ex tex. in c. multos 54. distinctione, ibi, * vel ab humano seruitio liber recedat, qui diuino amore districtiorem appetit subire seruitutem. * Et rursus comprobatur, quia seruitus mortalitati æquiparatur, vt in l. seruitutem. ff. de regulis iuris (cum aliis,) sed monachus habetur pro mortuo, vt in c. placuit, 16. q. 1. authent. de nuptiis, §. sed occasione, collatione 4. Facit etiam, quia ille, cui ab aliquo non datur recedendi licentia, seruus dicitur, nihil enim à specie seruitutis differt, cui non datur facultas recedendi, l. 2. de libero homine exhibendo. Sed monachus sine licentia sui Abbatis à monasterio recedere non potest, imo extra monasterium est tanquam piscis sine aqua, vt in d. c. placuit, & in c. monachi, 16. q. 1. comprobatur etiam, quia quemadmodum seruus non habet velle, nec nolle, sed est domino subiectus, ita voluntas monachi dependet à voluntate sui prælati, vt in cap. non dicatis, 12. qu. 1. & in c. si religiosus, de electione, lib. 6. & in c. si de sepul. lib. 6. & notat (singulariter distinguendo) Decius, in c. ad nostram, num. 2. de appellationibus. Probatur etiam, quia sicut seruus potest puniri per dominum, vt in l. vnica. C. de emendatione seruorum, l. 1. & 2. ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris: ita etiam Abbas potest monachum castigare, vt in c. nullum, 18. q. 2. Abbas enim quoad monachos ordinariam habet iurisdictionem, & potestatem: ita Innocentius, in c. vt fama, de sententia excommunicationis, & Calderinus, cons. 20. & etiam cum verberibus, si excellus qualitas hoc requirat, vt in c. cum beatus 45. dist. Debet tamen seueritatem disciplinæ, cum misericordia moderare, vt in c. disciplina, & in c. licet nunquam 45. dist. (cum adductis per Abb. in d. c. ad nostram, & per Decium, n. 4.) facit etiam, quia seruus proprium habere non potest, vt in c. illud 13. q. 2. & ita monachus non potest habere, vt in c. ad monasterium, de statu reg. (vbi narratur beati Gregorij exemplum) & facit text. in d. c. non dicatis, vbi prohibetur monacho, ne ab aliquo occulte literas, vel proprium possit recipere (intelligendo tamen illud de literis, prout intelligit Innocentius, in c. cum 1. & A. de re iudicata, & Abb. ibi, n. 30. Felinus, num. 12.) preterea seruo licet habere peculium, non solum domino concedente expresse, sed etiam sciante, & tacente, tex. in l. quam Tuberonis, ff. de peculio, & ita etiã monachus potest habere peculium, nec obstat c. Ioannes, de regularibus, ibi, * nequidquam peculiare habere, * quod intelligitur, sine licentia prælati, cum eius vero licentia bene potest habere, declarando, vt per Abb. in d. c. Ioannes, num. 6. & in c. cum quibusdam, de fideiussoribus, & late per Felinum, in c. cum M. de constitutionibus, n. 26. & per Bald. in l. si in si. C. quod cum eo. Et hac æquiparatione de monacho ad seruum vtitur Bart. in quamplurib. locis, in l. 1. §. si usufructuarius, & in l. 3. §. quod seruus, ff. de stipulatione seruorum: imo totus titulus de stipulatione seruorum, habet locum in monacho, secundum Abb. in d. c. quod qui, & sic hereditatem monacho delatam potest prælatus repudiare, vt resoluit Menchaca,

lib. 3. de successione, creatione, §. 21. n. 254. qui refert in hoc duas opiniones communes contrarias. Facit etiam, quia sicut seruus non cogitur adire hereditatem, & facit veritate substitutum, vt in l. 3. C. de hered. inst. ita & monachus, secundum Bart. in l. 1. ff. de vulg. & est communis opinio, secundum Ias. ibi, num. 42. & dixit etiam communem idem Ias. in l. cum proponas, num. 21. C. de hered. instituendis, & dixit etiam communem Ripa, num. 151. & Corrauius, in l. post adiam, num. 21. C. de impuberum. Et facit pro hac sententia, quod dicit Bart. in l. cum fundus, §. seruum tuum, num. 5. ff. si certum petatur, qui dispositionem illius rex. (& etiam quamlibet aliam) ampliatur, loquentis de monacho ad seruum, & è contra. Ita Innocentius, in c. cum olim de priuileg. & hanc æquiparationem Bart. dixit esse communiter approbatam Ias. n. 17. pro qua facit etiam, quod dixit Bart. in l. ex parte, nu. 1. ff. de petulio legato, quem sequitur Ias. in §. actiones autem, num. 23. Inst. de actionibus, & facit etiam elegans quaestio glossæ, in d. c. non dicatis, vbi requirit, an vestis, quam portat monachus, dicatur sua, & arguit de monacho ad seruum. Vide etiam, quod ex hac æquiparatione dicit Paulus, in l. non idcirco, §. cum postea, ff. de iud. & in l. vix certis, ff. eod. faciunt etiam plura tradita per Abb. in c. quanto, de officio ordinarij, Ias. in l. 1. §. item acquirimus, num. 2. & in l. quidquid, ff. de acquirenda possessione. Ex quibus succedit, quod sicut seruus non potest esse tabellio, vt in l. generali C. de tab. & scrib. li. 10. ita etiam nec monachus, secundum late adducta per Decium, in c. decernimus, de iud. & per Cagnolium, in l. in omnibus causis, ff. de regulis iuris, imo videtur, quod sit strictior seruitus monachorum, vt in c. seruos, 54. distinct. Quod optimo iure comprobatur, nam licet sit verum, quod in seruo non cadat obligatio ciuiliis, vt in l. quod attinet, ff. de regulis iuris, & in l. in personam, ff. eod. tamen obligatio naturalis bene cadit, vt in l. serui, ff. de actionibus, & in l. naturaliter, ff. de conditione indebiti: tamen in monacho, nec ciuiliis, nec naturalis: adeo enim proprio consensu iura priuant, vt nec naturalem obligationem in eo velint consistere, ita dixit Hostiensis in summa, tit. de fideiussoribus, §. pro quo, vers. quis idem, & comprobatur bene Abb. in c. ex rescripto, tertio notabili, vbi eum simpliciter sequitur Felinus, idem tenet Ias. in l. naturaliter, ff. de conditione indebiti, & est verior opinio, secundum Cagnolium, in l. personam, num. 3. ff. de regulis iuris, & tenet etiam Faber, (quem ipsi non allegant) in §. at nec, n. 8. Inst. de fideiussoribus: tamen verum est, quod Abb. (sibi contrarius) voluit, quod obligetur naturaliter, arguendo de monacho ad seruum, in cons. 104. n. 4. vol. 1. Facit etiam, quod dicit Bald. in l. qui manumittuntur, C. de operis libertorum, vbi arguendo de seruo manumisso, ad monachum habentem licentiam transeundi ad aliud monasterium, dicit, quod non pertinebit ad Abbatem primi monasterij inquirere deinde vbi moratur, nec eum ad monasterium reuocare, quia iam manumissus est.

Sed contrariam opinionem (imo quod monachus potius filio assimilatur quam seruo) ex sequentibus comprobabis: & primo, quia sicut filiusfamilias non potest agere super iniuria tibi illata, nisi pater sit absens, vt in l. sed si vnus, §. filiusfamilias, ff. de iniuriis, & in l. si longius, §. de iud. idem dicendum est in monacho. Ita gloff. in c. non dicatis, & vtrouque doctores, tenet etiam Albericus, in l. cum filius, num. 3. ff. si certum petatur, gloff. Abb. & Felinus, in c. parochianos, & in c. cum desideres, de sententia excommunicationis. Et ita per hoc argumentum tenet Faber, in §. qua diximus, in 2. tit. Inst. quod cum eo. Item, quia sicut filiusfamilias, qui est in scholis, potest mutare, ita & monachus: concessa enim licentia sibi ad studendum, censentur etiam concessa ea omnia, sine quibus studere non potest, ita gloff. in d. c. non dicatis, & in l. si longius, §. 1. & in c. ex parte, de accusationibus: imo etiam sicut filius recipiendo necessaria ad studium patrem obligat, vt in l. Macedonianum, & in l. sed Iulianus, §. proinde, ff. eodem titulo: ita & monachus potest obligare monasterium pro debito contracto causa studij. Ita concludit Archidiaconus, in cap. 2. de clericis vel monachi, ib. 6. & in c. cum pastoris, quest. 7. Faber,

Ad l. si. ff. si certum petatur. Communis contra communem.

Textus in l. si. vers. sed et si cum scio. ff. si certum petatur. Est valde difficilis intellectu, prout dicunt omnes ibi, & habet plures intellectus, inter quos gloss. ibi duos enumerat, alterum Ioannis, & alterum Azonis, & intellectus Ioannis est communis, secundum Alex. ibi, n. 13. & secundum Iason. in principio, sed ille intellectus communiter approbatur, secundum Albericum ibi, n. 2. dicens intellectum Azonis esse communiter approbatum.

QV AEST. CCCCXLVIII.

Verum iuramentum calumnia excuset à condemnatione expensarum. Communis contra communem.

Dubium est elegans in iure, nunquid iuramentum calumniae excuset ab expensis. Et gloss. in c. finem litibus, de dolo & contumacia, ubi Abb. num. 21. concludunt, quod non excusatur quis per praedictum iuramentum, & ita tenet totus mundus, secundum Sali ce tum, in l. qui lumen. in fin. C. qui accusare non poss. & secundum Alex. & Ias. num. 11. in l. proferendum §. fin autem alterutra. C. de iudiciis. Ieruatur communiter secundum Alexand. in l. athletas. §. calumniatur, nu. 3. ff. ex quibus causis infamia irrogatur.

Sed contrariam opinionem; imo quod sit adhibenda distinctio, ut excusetur ab expensis, ratione praesumptae calumniae, non tamen ab expensis venientibus ratione temeritatis, & absque dolo, seu malitia, vel calumnia. Et haec dixit communem Alexan. in l. ait praetor, in principio, n. 6. ff. de iureiurando, & vide bonam glossam, verb. solo, in authentic. de iudicibus, §. oportet. Prima tamen opinio verior est, & tenenda, & ita communiter practicatur.

S V M M A R I V M.

- 1 Delatio iuramenti in causa matrimoniali, qualiter fiat.
- 2 Lex 10. tit. 11. p. 1. declaratur.
- 3 In causa criminali, etiam in defectu probationis, non deferretur iuramentum.
- 4 Habenti sensibilem probationem, potest deferri iuramentum.
- 5 Cum uno teste, & aliis adminiculis, deferretur iuramentum.
- 6 Disparitas qualitatis facit ut non deferatur iuramentum.
- 7 Matrimonium non compellitur quis contrahere, data inaequalitate, siam probatio sit plena ad contrahendum.

QV AEST. CCCCXLIX.

Verum in causa matrimoniali sit locus delationi iuramenti. Communis contra communem, & quid iure regio.

Dubium esse solet an in causa matrimoniali sit locus delationi iuramenti, & quod non sit locus, videtur tenere gloss. verb. agatur, in l. 3. ff. de iureiurando, & intellige hanc quaestionem de iuramento voluntario, vel iudiciali, secundum gloss. in c. mulieri, de iureiurando, quam sequuntur doctores, in d. l. 3. ubi Alexand. Ang. & Ias. & Hieronymus Gigas, conf. 41. nu. 17. Bart. autem (post Iacobum Butricarium) in d. l. 3. n. 2. distinguit hoc modo, quod aut iuramentum deferretur actori, ad matrimonium contrahendum: ut, volo esse tua vxor, si iuraueris, & tunc valet quasi de nouo contrahatur matrimonium: aut deferretur reo ad matrimonium dissoluendum, & tunc non potest deferri, quia non debet esse in partium voluntate, & hanc distinctionem dixit communem Alexand. ibi, num. 16. (& post eum Pomates) dixit etiam communem additio ad Bart. & hanc distinctionem adducit ibi Ias. n. 25. allegando glossam primam in c. super eo, de eo qui cognouit consanguineam vxoris suae, ubi intelligit glossam verb. agatur, supra allegatam, quam diximus tenere, quod non esset locus delationi, in delatione negatiua, ut in 2. p. distinctionis.

Sed

Faber, in d. §. que diximus, num. 7. & est communis opinio, secundum Abb. conf. 88. volu. 1. numer. 6. & hoc argumento de monacho ad filium vitur Faber, in §. patitur, num. 5. Instit. de iniuriis, & gloss. singularis, in l. 1. §. per hanc, ff. de rei vindicatione, dicens, quod sicut pater vendicat filium suum, ita Abbas suum monachum, adiecta causa de iure canonico, & eam glossam sequuntur doctores ibi, & Angelus, in §. prauidicialis, Inst. de actionib. Abb. in c. non ex vobis, de spons. & in c. 1. num. 3. quod metus causa, & in d. consil. 88. & Felinus post Abb. in d. c. illud, de presumptionibus. Hinc etiam succedit, quod sicut filius succedit tanquam suus, & agnatus, ita & monachus, l. Deo nobis. C. de Episcopis & clericis, & in §. hoc etiam, & ibi notat Bart. & Bald. & est tex. in l. si ex causa. §. Papinianus, ff. de minoribus, & est communis opinio, secundum Ias. in l. sub conditione, num. 1. ff. de liber & posthumis, & dicit etiam communem Iason in l. patre furioso, num. 47. ff. de his, qui sunt sui vel alieni. Facit etiam, quia dispositio tex. in l. fin. C. de bonis qua lib. in principio, procedit in monacho. Ita Bart. in l. 1. ff. de vulgari, & est communis opinio, secundum Ias. ibi, n. 42. & secundum Corrasium, in l. post aditam, n. 23. de impub. Facit etiam elegans quaestio Bart. in authentica, excipitur. C. de bonis qua lib. & latius per eundem, in q. 12. Ias. in authentica, ingressi, n. 39. C. de sacrosanctis Eccl. Gualdenfis de arte testandi, tit. 6. cautela 63. Facit praeterea, quod sicut si filius familias accepisset pecunias mutuo, ut se aleret, competeret actio mutuandi contra patrem, ut tenet Bart. in l. libertis, quos, §. 1. ff. de alimentis & cibariis leg. ita competeret contra monasterium, si monachus in aliqua necessitate constitutus eas accepisset. Felinus, in c. cum dilecti, n. 16. de scriptis.

Ex qua aequiparatione quaerit singulariter Faber, in d. §. que diximus, num. 8. an exceptio Macedoniani competens filio, competat etiam monacho: & dicit videri quod sic, per aequiparationem factam: sed dicit durum esse hanc exceptionem extendere. Praeterea dicit, quod ratio quare fuit inuentum Macedonianum, est, quia timebatur ne filij insidiarentur vitae parentum. Quae ratio cessat in monacho, cum monachi non succedant Abbati. Reperies tamen, quod Bart. in d. q. 22. num. 7. dicit, quod non est bona aequiparatio filij ad monachum. Praeterea dicit Iason, in l. cum fundus, §. seruum tuum, nu. 17. ff. si cert. pet. & est communis opinio, quod sit melior aequiparatio filij ad monachum, quam serui: solet praeterea assignari quaedam concordia inter opiniones contrarias. Prima, quod monachus aequiparetur seruo, quantum ad contractus, & quantum ad ultimas voluntates aequiparetur filiofamilias. Ita Imola, Alexand. & Ias. n. 42. in d. l. 1. ff. de vulgari, idem Ias. in l. cum fundus §. seruum tuum, n. 17. ff. si certum petatur. Et est alia secunda, & singularis, quod tunc demum monachus aequiparetur filio, vel seruo, prout vtilius fuerit monasterio. Ita Bald. in l. 1. columna 15. C. qui admitti, Romanus, in l. is qui heres. §. nec filius, ff. de acquirend. hered. Alex. in d. §. seruum tuum, Socin. in l. 1. de vulg. Felinus, in c. in praesentia, in fine, de probationibus. Ultimo pro complemento huius quaestionis adde, quod dicit Speculator, ti. de statu monachorum, q. 12. quod non est tanta potestas Abbatis in monachos, quanta patris in filios, sed est tanta quanta ciuitatis in ciues suos, quem ad hoc sequitur Iason, in d. l. 1. §. per suum, n. 16. ff. de acquirenda possessione. Sed videtur, quod sit maior potestas, per ea, quae in principio dicta sunt, & vide quae notat Decius, in c. bone, num. 3. de appellationibus, Bald. in l. bonorum, n. 7. C. qui admitti, scilicet, quod monachus aequiparatur perpetuo infanti, cum nunquam sit habiturus consensum iuris. Subdit etiam strictiorem esse seruitutem monachi, quam serui, quia seruus potest fieri liber à seruitute, & monachus non à regula.

Sed contrariam opinionem (imo quod sine distinctione sit locus delationi iuramenti, relata distinctione Jacobi Butric.) dixit esse communem Albericus, in d.l. 3. n. 5. Et est mirandum quod moderni, nec Alexandrum nec Albericum viderunt: De iure autem regio reperies l. 10. tit. 1. p. 3. indistincte dicentem, in causa matrimoniali locum esse delationi iuramenti voluntarij, quod est contra Jacobi distinctionem: in secunda vero parte in delatione iuramenti necessarii, non est dubium, nam non habet locum in causa matrimoniali negatiue, nec affirmatiue. Ita gloss. & DD. in c. mulieri, de iureiurando, secundum Ias. in d.l. 3. num. 26. vbi extendit primam partem distinctionis, scilicet quando iuramentum defertur affirmatiue (etiam si agatur criminaliter) habere locum, & ad hoc allegat opiniones, ex quibus videtur, quod hæc sit communis opinio, & pro illa opinione, quod non sit locus iuramento necessario facit, quod in causa criminali etiam non admittitur in supplementum probationis, vt est gloss. in d.c. mulieri, cuius opinio absque dubio communis est, ex adductis per Alexand. post alios, in d.l. 3. in princip. nu. 6. vbi Ias. n. fi. & in l. admonendi, n. 277. ff. eod. & Salicetus, in tractat. de iureiurando 3. p. in fin. Quæ tamen communis opinio est limitanda, quando iudex vidisset concurrere aliquas coniecturas, & qualitatem partium, tunc enim bene posset deferre iuramentum, habenti semiplenam probationem, prout explicat bene Abb. (post Hostien.) in d.c. mulieri, col. 3. & Alexand. in d.l. 3. num. 16. & Ias. n. 3. loquens in causa matrimoniali, prout cæteri. Idem Ias. in d.l. admonendi, n. 281. ff. eod. & approbat ibi Curtius senior, & dixit communem Corraus, lib. 3. Miscellaneorum, c. 4. & Hippolytus, singulari 27. Decius in c. si pro debilitate, n. 4. de officio delegat. qui se remittit ad consilium 133. & vide Couarr. in 4. in 1. p. 4. §. 1. qui à numero 1. resoluit quod cum vno teste, & aliis adminiculis, defertur iuramentum in causa matrimoniali, & circumstantias & adminicula, vt cum vno teste deferatur iuramentum, tradit Gigas, conf. 41. n. 20. & illud tenet Greg. verb. *hauendo se*, in d.l. 10. tit. 11. part. 3. & nouissime Mascardus (plura congerens) volum. 2. prob. conclusionem, 1033. quod multoties habui de facto in hac audientia Ecclesiastica Archiepiscopi Toletani, & nunquam potui mouere animum iudicis ad delationem talis iuramenti, sed profecto illa denegatio magis ex capite quam ex iure procedit. Vnum tamen singulariter est aduertendum, quod si sit disparitas qualitatis inter contrahentes, cum in hoc casu, etiam si fuerit verificata promissio de contrahendo matrimonium, non teneatur promittens contrahere, vt tradit Nauarr. in manuali, c. 16. n. 18. Victoria, in sua summa, tit. de bigamis, quest. 265. Syluester, verb. copula. & Veracruz, in speculo coniugiorum, 3. part. art. 19. fol. 562. & obiter illud tenet Gutierrez, de iuramento confirmatorio 1. part. cap. 51. num. 4. col. 3. Nauarra, de restitutione c. 3. num. 442. sequitur manifeste, quod in hoc casu, non sit deferendum iuramentum, etiam cum vno teste, & aliis iuris adminiculis, quia non est expectandus euentus, cuius rei nullus sequitur effectus, vt in regula iuris, quod singulariter declarat Hieronymus Gigas, consil. 41. n. 20. omnino videndus.

QVÆST. CCCCL.

Utrum lex, ad egregias. ff. de iureiurando, procedat in senibus. Communis contra communem, & quid iure regio.

Dispositio text. in l. ad egregias. ff. de iureiurando, habet locum in senibus, secundum glossam ibi communiter approbatam, vt tradit Tiraquellus, de iure primogenitura, in prefatione, n. 104. & n. 105. quæ opinio hodie comprobatur ex l. 22. tit. 11. p. 3.

Sed contrariam opinionem seruari de consuetudine, defendit Angelus, in d.l. ad egregias, vbi idem attestatur Ias. n. 9. & qua ærate quis excusetur ne veniat ad iudiciū testificaturus, tradit optime & curiose Ioannes

Garcia (meritissimus quondam fisci patronus) in tractatu de Hispanorum nobilitate gloss. 48. §. 1. & 2. & 3. vbi à n. 58. vsque in fi. plures congescit personas, quæ excusantur à testificando, & personaliter comparando, & circa senes vide l. 2. tit. 16. p. 3. ibi, *suesen viejos*.

QVÆST. CCCCLI.

Si actor plene probat intentionem suam, quamuis reus semiplene probet exceptionem suam, venit condemnandus. Hæc est communis opinio, secundum Albericum in l. admonendi, n. 8. de iureiurand.

Sed contrariam opinionem (imo quod sit adhibenda distinctio, quam ibi assignat Bart. n. 50.) est communis secundum Antonium, in c. fi. col. 7. de iureiurando, & dixit etiam communem ibi Abb. num. 10. ex cuius distinctione resolue prædictam questionem.

QVÆST. CCCCLII.

Utrum in dubio deferatur reo iuramentum in supplementum probationis. Communis contra communem.

In dubio debet reo deferri iuramentum in supplementum probationis (licet actor semiplene probauerit.) Hæc fuit sententia Azonis, in l. in bona fidei. C. de rebus creditis, per glossam in d.l. admonendi, ff. de iureiur. & in reg. cum sunt partium iura obscura, de regulis iuris, in 6. & approbatur de consuetudine, secundum Accursium, in gloss. 1. in l. maritus. ff. de quest.

Sed contrariam opinionem, (imo quod tribus concurrentibus actori deferri debeat in dubio) tenuit late Bart. in d.l. admonendi, num. 57. & ita se habet communis practica, secundum Ias. ibi, in lectura, n. 118. & secundum Salicetum, in d.l. in bona fidei, & vide l. 2. in fi. tit. 11. part. 3. vbi late Greg. verb. *vn testigo*, & declarat Parladorius, lib. 2. rerum quotid. c. 18. n. 6. & hanc vltimam opinionem (referens duas communes) tenet Didac. Per. in l. 1. tit. 1. lib. 3. ordin. pro qua expendit d.l. 2.

QVÆST. CCCCLIII.

Utrum à iudice definiente causam reductionis, vt vir bonus possit appellari. Communis contra communem.

An à iudice definiente causam reductionis, vt bonus vir appellari possit, dubium est in iure. Et non esse licitam appellationem in hoc casu, tenet Bar. in l. 1. nu. 18. (post Innocentium, in loco ab eo citato) ff. de leg. 2. & allegando specialiter auctoritates ab eo congectas, hanc dixit magis communem Molineus, ad Alex. conf. 106. num. 6. li. 3. & dixit magis communem Couarr. late disputans, lib. 2. variarum c. 12. n. 5. vers. tandem.

Sed contrariam partem (imo quod appellari possit) dixit veriore Alex. (& teneri à maiori parte doctorum) in d. conf. 106. n. 6. lib. 3. vbi Molineus ad eum, dicit hanc seruari in suo regno, & seruandam esse in iudicando & consulendo, admonet Couarr. sup. & illam (vltra ipsum) explicat late Boerius, decis. 284. n. 16. & 17. Quæ opinio in practica est recepta, & sic ab ea recedendum non est in iudicando & consulendo.

QVÆST. CCCCLIV.

Dvbi est in iure, de quo fideiusore veniat intelligendus text. in l. 1. ff. de in litem iurando, & Bart. ibi, in princip. tenet quod de fideiusore de iudicato soluendo. Et hic intellectus est communis, secundum Iason. ibi, num. 5.

Contrarium tamen (imo quod de fideiusore de iudicio sistendo, sit intelligendus) dixit ibi commune Albericus, in princip. qui intellectus verior est, & tenendus in practica.

QVÆST.

QVÆST. CCCCLV.

Vtrum ad reprobandum instrumentum sufficiant tres testes.
Communis contra communem, & quid iure regio.

Quot testes requirantur ad reprobandum publicum instrumentum, quærit gloss. *fi. in c. 3. loco, de probationibus, & in c. cum Ioannes, de fide instrumentorum, quæ gloss. tenent requiri tres testes. Idem tenet gloss. in l. in exercendis. C. de fide instrumentorum, gloss. etiam in §. item verborum, Instit. de inutilibus stipulationibus. imo quatuor esse quandoque necessarios ipsæ glossæ responderunt, quod explicat nouissime Mascardus, de probationibus, concl. 919. & Menochius, de arb. casu 105. Et circa quæstionem principalem, Innocentius, & Ioannes Andreas, Antonius Card. & Abb. num. 13. Felinus, num. 35. in d. c. cum Ioannes, tenent sufficere duos testes, & hæc est communis opinio, secundum Decium, in d. ca. tertio loco, n. 11. & dixit communem Couar. adducens alios dicentes communem, li. 2. variarum, c. 13. nu. 11.*

Sed contrariam partem (imo quod non sufficiant duo testes) dixit magis communem Guido Papæ, in d. c. cum Ioann. & de iure regio vide l. 117. ti. 18. p. 3. vbi sunt necessarij quatuor testes, vt aduertit Gregor. ibi, verb. * todos, * intelligens illam legem, quando testes sunt instrumentales, alias vero seruanda est dispositio legis 115. tit. 18. par. 3. quod latius declaramus in quæst. 43. vbi ornatius explicatur ista quæstio, & ad ibi dicta est recurrendum.

QVÆST. CCCCLVI.

Vtrum dictio, plus, prolata à teste, aliquid operetur. Communis contra communem.

Dictio, plus, prolata à teste, nihil operatur secundum Bartolum in l. etsi post tres. ff. si quis cautionibus. Idem Bartolus in l. furti, num. 5. ff. de in litem iurando, vbi Ias. nu. 10. dixit hanc esse communem opinionem, & dixit etiam communem Ias. in d. l. etsi post tres, nu. 7. & dixit communem Abb. in c. litera, num. 14. de dilationibus. Eandem fatetur communem Alciatus, in l. hac adiectio, ff. de verborum signif.

Sed contrariam partem (imo quod aliquid operetur) dixit communem Albericus in d. l. furti, nu. 2. Quæ opinio verissima est, & pro ea facit tex. in l. si quando. 112. ff. de legat. 2. vbi verba testatoris debent intelligi semper, vt aliquid operentur, quam conclusionem exornat Ias. in l. 3. ff. de iureiurando, (per illum text.) & Menochius de arbitrarijs, lib. 2. casu 199. num. 19. & Ioannes Garcia de nobilitate, gloss. 1. §. 1. numer. 24. & Rolandus consil. 61. num. 14. volum. 3.

QVÆST. CCCCLVII.

Varios in iure habet intellectus tex. in l. dedi, §. idem est, vers. conditione causa data. Ita constat gloss. ibi, verb. conditionem: nam alij intelligunt, quod loquatur de conditione generali, siue ob causam: & hæc est communis opinio, secundum Albericum, ibi, in finali- bus verbis, quem leges cum principio legis: alij intelligunt, quod loquatur de actione præscriptis verbis, & hunc dixit communem intellectum Bartol. ibi, num. 4. & dixit etiam communem Alexand. col. 2. nu. 10. qui intellectus in scholis est receptus.

S V M M A R I V M.

- 1 Lex, ciues. C. de incolis, lib. 10 declaratur.
- 2 Ea quæ fiunt per transitum, non sunt in consideratione.
- 3 Origo patris immutabilis est, etiam cum expressa renunciatione.
- 4 Imagine nature veritas obumbrari non debet.
- 5 Filius quoad munera, & honores, sequitur patris originem, non matris.
- 6 Origo non perditur propter absentiam.
- 7 Originarius potest in loco originis conueniri, si ibi reperitur.
- 8 Incola præsumitur habitator illius ciuitatis potius, quam forensis, si de origine constat.

- 9 Præsumptio iuris transfert onus probandi contrarium.
- 10 Qualitas status, vel ordinationis particularis probanda est, nisi præsumptio legis sit in contrarium.
- 11 Originarius potius quam aduenia præsumitur quis.
- 12 Præsumptio iuris est liquidissima probatio.
- 13 Statuta collegiorum, seu confraternitatum, non rigide sed benigne interpretanda sunt.
- 14 Factum antiquum, quod dicatur.
- 15 Originis probatio qualiter fiat.
- 16 Veritas consideratur in acquirenda origine, non patris destinatione.
- 17 Contraria opinio in quæstione principali proponitur.
- 18 Originarius non est filius natus in transitu.
- 19 Lex 1. C. de captiuis & postlimin. reuers. declaratur.
- 20 Habens animum transferendi, non fingitur esse incola.
- 21 Filius rustici commorantis in ciuitate, non dicitur originarius, licet in ea nascatur.
- 22 Parochi ciuitatis Toleri habent iniquam consuetudinem circa ius decimandi, quæ damnatur, cum potius corruptela dicenda sit.
- 23 Vicini ciuitatis Toleri si in suis locis colligant fructus, ibi tenentur decimas soluere, non vero parochi ciuitatis vbi malitiose se conserunt.
- 24 Decimæ prædiales debentur parochis, sub cuius parochia fructus colliguntur.
- 25 Vicinitas sibi nullum operatur effectum.
- 26 Vicinus proprius & acquisitus, qui dicatur.
- 27 Vicinus debet morari cum sua familia in aliquo loco maiorem partem anni, vt gaudeat priuilegio vicinitatis.
- 28 Lex 8. tit. 72. lib. 9. recop. declaratur.
- 29 Verus ciuis dicitur, qui habitat in aliquo loco soluens onera personalia & realia.
- 30 El remate y voz de las rentas, se ha de considerar para la paga de los diezmos de los ganados.
- 31 In contradibus consideratur tempus contractus, & mutatio status nihil operatur.
- 32 Hypotheca dotalis incipit à promissione dotis, non à solutione.
- 33 Decimæ equaliter sunt diuidendæ, quando aliquis habet duas parochias.
L. 9. tit. 20. part. 1. declaratur. ibid.
- 34 Decimæ prædiales debentur, vbi prædia sunt sita.
- 35 c. 1. sess. 24. Concilij Tridentini de reformatione matrim. declaratur.
- 36 Parochus proprius contrahentium dicitur ille sub cuius parochia sunt contrahentes tempore matrimonij.
- 37 Lex 1. titul. 4. lib. 5. recopilacionis declaratur.
- 38 Vicinus dicitur testis, vt sustineatur testamentum, quando factum fuit cum tribus testibus, in loco testatoris habitantibus.
- 39 Incola dicitur qui habet voluntatem habitandi in aliquo loco in perpetuum.

QVÆST. CCCCLVIII.

Vtrum natus in transitu per aliquam ciuitatem, dicatur ciuis, & naturalis illius. Communis contra communem.

Disputatio præsentis quæstionis, satis utilis & necessaria est in praxi (cum ex eius resolutione plura vitia nascantur) & pro parte negatiua, quod natus in transitu, non dicatur originarius ciuis neque naturalis illius loci, vbi natus est, videtur facere tex. in l. ciues, in fin. C. de incolis, & vbi quis domicilium habere videatur, lib. 10. ibi. * Vnde cum profectus est peregrinari videtur, quod si rediit peregrinari iam destituit. * Pro qua sententia potest etiam expendi tex. in l. Titius, ff. de actionibus empti. & ratio est, quia ea quæ fiunt & succedunt obiter, & per transitum, non sunt in consideratione, l. naturaliter, §. apium, ff. de acquirendo rerum dominio, l. si quis per hanc, C. de adificijs priuatis: & sic iste natus transitu, sequetur originem patris, quæ est immutabilis, etiam cum expressa renunciatione, cum nihil operetur voluntas in his quæ sunt naturalia, tex. in l. assumptio, ff. ad municipalem, cuius verba notabilia sunt, * assumptio originis, que non est, veritatem natura non perimit, errore enim veritas originis non amittitur, nec mendacium dicentis se esse, vnde non sit, deponitur. Neque recusando quis patriam ex qua oriundus est, neque mentiendo de ea, quam non habet, veritatem mutare potest, * l. origine. Cod. de municipibus & origin. lib. 10. Quia imago nature, veritatem obumbrare non debet, l. filium quem pater, ff. de liberis & posthum. quod fuit de mente Bald. in l. si non speciali, num. 7. C. de testamentis, & tradit Afflictis decis. 384. numer. 2. vbi

vbi dicit, quod quoad munera, & honores, filius sequitur originem paternam, non vero maternam, quam opinionem sequitur Socinus, *conf. 35. vol. 1. col. fi. & Socin. iunior conf. 37. in princip. Cephalus consil. 123. Boerius decis. 13. n. 5.* vbi plura conduxit notabilia, dicens,

6 quod propter absentiam nunquam amittitur nomen originis, Menochius *consil. 80. n. 11. volum. 1.* Ex qua

7 verissima resolutione colligo, quod originarius potest in loco originis conueniri, si ibi reperitur, etiam si domicilium in alio loco transtulerit. Ita docet Paulus in *l. 2. n. 5. C. de iurisdictione omnium iudicum, Ripa in cap. 1. n. 64. de iudicis, Gozadinus consil. 37. n. 2. Romanus consil. 39. num. 3. Cagnolus in l. si. n. 53. ff. de iurisdictione omnium iud.* Est tamen singulariter notandum, quod si non constet de origine alicuius, quid iu habitauit in aliquo loco, vel ciuitate, presumitur incola illius potius, quam forensis, & qui contrarium dicit, probare tenetur, cum quis presumatur esse illius loci, vbi reperitur, siue viuus, siue mortuus. Ita Angelus in *l. si cum exceptione, §. in hac, ff. quod metus causa. Alciatus in tractatu presump. regul. 2. presump. 15. Cephalus consil. 223. n. 2. volum. 1. Craucita consil. 6. nu. 7. Ioannes Botta consil. 18. num. 9.*

9 vbi dicit, quod hæc presumpcio transfert onus probandi contrarium, per *l. natura, in fin. vbi gloss. verb. contrarium. ff. de iure dorum, l. generaliter, §. si petitum. ff. de fideicommissariis libertatibus, quod prodest, para las informaciones de los colegios y confrades, y del sancto officio, in quibus locis, de hoc sæpe vidi dubitari, quia requiritur ex suis constitutionibus, vt manifestetur proprietatis & natura originis, vt facilius detegatur qualitas oppositoris, & ita in terminis statuti collegij Cremenfis, docet*

10 Ioannes Botta *supra, in principio consilij, & licet qualitas statuti, & ordinationis, seu constitutionis particularis, probanda sit, vt tradit Bartolus in l. 1. §. ait prator, ff. ne quid in summe publico, Decius consil. 13. num. 5. & consil. 15. num. 4. Rolandus consil. 10. num. 13. volum. 4. Natta consil. 254. num. 2. consil. 388. & 474. nu. 38. volum. 1. Parilius consil. 94. num. 83. volum. 3. Riminaldus consil. 29. n. 10. & consil. 44. num. 68. tamen quando aliquis per congruum, & antiquissimū tempus stetit, & habitauit in aliquo loco; habet presumptionem legalem pro se, quod non sit forensis, & istæ presumptiones sunt liquidissimæ probationes, vt tradit gloss. communiter recepta, in *l. si tutor petitus, C. de periculo tutorum, in verb. ostenderit, quam sequitur Felinus in cap. prudentiam, num. 16. in fin. de offic. deleg. tal. in l. sciendum, num. 25. de verborum, Castaneus in consuetudinibus Burgundie, rubr. 1. gloss. 7. §. 7. in fine. Maxime, quia prædicta statuta collegiorum, & aliarum communitatum, non rigide, sed benigne interpretanda sunt, vt magis inducant fauorem, quam odium, ita Alciatus *consil. 725. & consil. 91. numer. 7. Menochius consil. 80. num. 20. per text. in l. 3. §. penult. ff. de decurionibus, l. magistros, C. de professoribus & medicis.* Et factum antiquum dicemus in hoc casu,**

14 non solum quando sumus ultra annum 86. quo aliquis, & illorum ascendentes habitauerunt in aliqua ciuitate, vel oppido, sed etiam 40. annorum, vt docet Antonius de Butrio, in *ca. cum causam, de probationibus, & in cap. veniens, cap. licet ex quadam, de testibus, quæ sequitur Alexand. consil. 4. num. 12. & consil. 187. volum. 2. Socinus consil. 106. num. 2. in fine, volum. 3. Alciatus de presumptionibus, reg. 1. presump. 44. Parilius consil. 86. num. 20. volum. 4. Gozadinus consil. 68. n. 6. & 7. Antonius Gabriel lib. 1. communium, tit. de prescriptionibus, conclus. 16. licet Duennas reg. 299. n. 7. teneat (alijs citatis) & Ioannes Garcia, de nobilitate, gloss. 18. §. 1. nu. 2. cum sequentibus, contra Butrium, *supra, & sic poteris originem probare, vt tradit Mascardus vol. 3. de probat. conclus. 1141. num. 10.* vbi refert alios modos probationis originis alicuius, & resoluit nostram questionem dicens, quod filius natus per transitum, in eo loco vbi mater non erat mansura, dicatur ibi originem sortiri, vt tradunt DD. Imola, Alex. & Paulus, in *l. huiusmodi, §. legatum, ff. de leg. 1. Pro qua sententia dicit Cumanus ibi, consuluisse, & ita de facto fuisse seruatum, idemque tenet in *l. cetera, §. sed si quis ad opus, in si. ff. eod. tit. assignans rationem,***

quia in acquirenda origine consideratur veritas, non patris destinatio, vt in *d. l. assumptio, & veritas imagine nature non debet obumbrari. d. l. filium quem pater, ff. de liberis & posthum.* nam alias sequeretur (secundum eum) quod si aliquis Lutetiam se conferret, causa ibi habitandi, & in itinere vxor pareret, quod filius esset originarius ciuis Lutetiæ, vbi pater nunquam fuit, quod esset absurdum, & istam opinionem sequitur Crotus in *repetit. l. si quis pro emptore, n. 104. vers. vlt. notandum, ff. de usucapionibus. Cagnolus in rub. de origine iuris, n. 30. & hanc dicit communem opinionem Iaf. in d. §. legatum, nu. 14. dicit etiam communem Ioannes Botta d. consil. 28. n. 113. vbi dicit, quod ab hac opinione, in iudicando non est recedendum.*

Sed contrariam opinionem (vt *d. l. ciues, non procedat in origine fortuita, veluti si in ciuitate aliqua sit aliquis natus ex parentibus, qui non constituerunt ibi domicilium, sed erant tanquam aduenæ statim recessuri, vel ibi recreationis causa assistebant, tunc ibi natus ob hanc originem casualem, & fortuitam, non dicitur ciuis, neq; originarius: quia ad hoc, vt aliquis ratione propriæ originis sequatur locum, & domicilium, oportet, quod in loco in quo natus est, parentes habitent, vel constituent domicilium, non commorando ibi tanquam transeuntes) argum. tex. in *l. 1. C. de capt. & postlim. reuert. d. l. ciues, ibi, vnde cum profectus est, peregrinari videtur, ita tenet Bart. in l. filios, n. 4. C. de municipilibus & originar. li. 10. & ratio est, quia qui habet animū se transferendi, fingitur non esse in eo loco. l. quæsitum, in si. ff. de leg. 3. l. heres absens, ff. de iudicis, c. Rom. vbi gl. de foro competenti, li. 6. quod tenet Abb. in c. Rodolphus, n. 9. vbi Barbacia nu. 97. de rescript. idem Barbacia consil. 52. nu. 2. vol. 2. eandemq; opinionem sequuti sunt Petrus Cynus, Bald. Ang. Albericus, in *d. §. legatum, Felin. in d. c. Rodolphus, n. 13. vbi dicit hanc opinionem se vidisse obseruatam Ferrariæ, cum casus de facto contigisset: idem resoluit Lancelot. Decius, in d. l. heres absens, §. proinde, vbi dicit hanc opinionem esse communem, & dicit Bart. consil. 172. num. 6. lib. 1. quod licet filius rustici commorantis in districtu ciuitatis, natus fuerit in ciuitate, non dicitur per hoc ciuis originarius, vt etiam tenet Boerius, decis. 13. nu. 49. & sic hanc vltimam opinionem sequitur Ripa in tract. de peste, 2. part. de priuilegiis contra caus. pestis, priuileg. 18. num. 183. vbi dicit communem opinionem, quam sequitur Rebuffus, de priuilegiis scholar. priuileg. 65. n. 5. & concordiam assignat Mascardus *supra, num. 7. ex qua verissima resolutione venit reprobanda quædam appellata consuetudo, quam perperam & iniq; parochi huius ciuitatis Toleti intendunt habere (quæ potius corruptela vocanda est) videlicet, quod si vicini, & originarij oppidi de Vargas, aut de Olias, vel alterius loci vicini huius ciuitatis (qui colligunt fructus in suis locis, vbi habitant) se conferant in aliquam domum huius ciuitatis quod reputentur statim vicini, & quod teneantur decimas prædiales soluere illis parochiis, sub cuius parochia domus sita est. Quod est maximum absurdum, & iniq; prætenso, cum illi non sint vicini, nec originarij huius ciuitatis, & domus in qua habitant, non est propria, sed conducta, magis ad illum effectum, vt reputentur vicini, quam quod vere vicinitatem habeant (prout de iure & secundum ordinationes Toleti requiritur) quia sunt aduenæ statim recessuri, absque animo ibi commorandi, sed potius fraudandi (cum graui peccato) decimas prædiales, proprio suo parochio pertinentes, quæ cæteris nec debentur ratione personæ (cum non sint vicini) nec ratione prædiorum, vt in *c. si de parochiis, c. cum sit, de decimis, c. a nobis (vbi DD.) eod. tit. Quod in tantum verum est, quod beneficiati curati illius parochiæ, vbi prædia sunt sita, habeant intentionem fundatam contra proprium Episcopum, vt in *c. si. vt lite pendente, vt tradit Rebuffus (alijs citatis) in tract. de decimis, quest. 7. num. 3. quem & alios sequitur Mieres de maioratu, 1. part. quest. 58. num. 13. & Ioan Gutierrez, nouissime, 2. part. canonicarum quest. c. 21. n. 54. vbi dicit communem******

munem opinionem, sequendo Abb. num. 4. in d. c. fin.
 25 & alios plures, & sic cum istæ vicinitates sint procura-
 tæ & affectatæ, ad illum particularem effectum, abique
 aliquo animo ibi commorandi, imo subtrahendi deci-
 26 mas vero parochi, non debent considerari, cum illi
 27 non sint vicini proprii nec acquisiti, quia ad acquisi-
 tionem vicinitatis debet quis habitare maiorem par-
 tem anni, continue in aliquo loco, cum tota sua fami-
 lia, vt est glos. in l. i. verb. maneat, vbi notat Bart. ff. de
 lib. agnoscend. l. i. §. habitare, ff. de his qui deiecerunt vel ef-
 fud. gloss. in clement. causam, verb. communiter, de electio-
 ne, Boerius decis. 272. num. 2. & sequitur Matthæus de
 28 Afflictis, decis. 384. num. 11. Pro quibus iuribus facit lex
 notabilis 8. tit. 72. lib. 9. recopilat. ibi, * saluo si en el lugar
 morare y tuuere vezindad y casa poblada la mayor parte del
 29 anno, con su muger y sus hijos, * & sic resoluit Malfardus
 supra, num. 22. non posse quem verum ciuem & origi-
 narium alicuius loci nuncupari, ad hoc vt gaudeat
 priuilegiis illius loci, nisi in eo habeat domicilium, &
 collocauerit ibi maiorem partem suarum fortunarum,
 soluendo onera personalia, & realia: quod non faciunt
 prædicti, imo in suis locis collectantur, & matricu-
 lantur: quod in tantum verum est, quod licet per ma-
 iorem anni partem habitent in hac ciuitate (prout de
 Iure, & secundum illius ordinationes requiritur) si
 30 tempore locationis decimarum, * les coge la voz de la
 renta en sus lugares, pastando alli con sus ganados, * tenentur
 decimam parochis suæ parochiæ vel eius locatoribus
 soluere, & nõ parochi huius ciuitatis, & sic debet in-
 telligi & declarari l. 9. tit. 20. part. 1. vbi Gregor. & ra-
 31 tio est, quia in contractibus considerandum est tem-
 pus contractus, & non tempus perceptionis fructuum,
 l. si filius familias, 78. de verborum, & sic, nec mutatio sta-
 tus, vel vicinitatis ex post facto sequute, aliquid ope-
 rabitur, tex. elegans, in leg. quacunque, 55. ff. de actioni-
 bus & obligationibus, ibi, * durante etiam, si seruus postea vel
 manumissus, vel alienatus, vel mortuus fuerit, * pro qua sen-
 tentia expendi potest l. 33. tit. 13. part. 3. in fin. ex qua
 32 colligitur, quod hypotheca dotalis incipit à promissio-
 ne dotis, & sic à tempore contractus, non vero à
 tempore traditionis. Ita docet Antonius Gomez, in l.
 50. Tauri, num. 38. pro qua sententia fuit iudicatum, vt
 tradit Mohedanus, decis. 51. per legem, qui balneum, &
 l. potior, ff. qui potiores in pignore habeantur, & sic in nostro
 casu dicendum est, quod obligatio soluendi deci-
 mam, incipit à die contractus, & sic, adonde cogio al dez-
 mero al tiempo de la voz de la renta, & non à die solutio-
 nis, sæpissime contigit in causis decimalibus de facto,
 33 & ita obseruatur de consuetudine. Si vero aliquis ha-
 beat duas parochias, vbi audit diuina officia & sacra-
 menta ministrantur, quia in hyeme audit diuina offi-
 cia in vna parochia, & in æstate in alia, tunc æqualiter
 decimæ mixtæ, & personales, sunt diuidendæ, vt d. l. 9.
 tit. 20. part. 1. ibi, deuen dar diez mo a las iglesias donde son
 parrochianos, * intelligendo legem illam, prout intelligit
 Greg. ibi, verb. * onde son parrochianos. * & tradit Paz, in
 34 sua praxi, 2. tom. 1. part. 6. §. num. 10. Decimæ vero præ-
 diales solui debent, vbi prædia sunt sita, vt in c. fin. de
 parochiis, nisi consuetudo sit in contrarium, quæ sem-
 per in præstatione decimarum attendi debet, vt in c.
 cum sint homines. c. apostolica, de decimis. Ex qua resolu-
 35 tione venit declarandus tex. in c. 1. seß. 24. de reformat.
 matri, vbi disponitur, matrimonium aliter quam cor-
 ram proprio parochi contractum, esse nullum, vt hic
 36 dicatur proprius parochus contrahentium, non solum
 parochus originarius, id est, in cuius oppido contra-
 hentes habent proprium domicilium, & originem, sed
 etiam ille, in cuius parochia habitat ille, qui contrahe-
 re intendit matrimonium, dummodo non sit aduena,
 vel alienigena, statim recessurus. Ita resoluit Salzedo
 in pract. ad Bernardum Diaz, c. 73. vers. 14. in fine, fol. 244.
 vbi dicit, sic ab illustrissimis Cardinalibus fuisse res-
 ponsum, idemque tenet Caualecanus, decis. 12. num. 22.
 vers. & aduertendam, in 2. part. Vtlierius etiam ex hac re-
 37 solutione intelligi potest, l. 1. tit. 2. lib. 5. ordinamenti,
 38 quæ est l. 1. tit. 4. lib. 5. recop. vbi tres testes requisiti in

testamento nuncupatio, debent esse vicini, & is dice-
 tur vicinus in casu illius legis, non solum originarius,
 sed etiam ille, qui, licet aduena sit, cum vicinis, seu ci-
 uibus commoratur, maxime, si onera ipsius populi
 subeat, etiam si maiorem partem anni ibi non habitet.
 Ita tenet Burgos de Paz, in l. 3. Tauri, à num. 354. quem
 sequitur (optime declarans) Matienço in d. l. 1.
 tit. 4. gloss. 1. num. 2. & 3. lib. 5. recop. & Auendannus,
 respons. 14. per totum, Alciatus in l. pupillus, §. incola, ff. de
 verborum significatione, vbi dicit, quod incola, non solum
 39 dicitur is qui decennium aliquo in loco habitabat, sed
 etiam is, qui, cum aduena esset, in aliquam ciuitatem
 ea mente se contulit, vt ibi perpetuo esset habitaturus,
 quod ex variis coniecturis colligi posset, vt tradit
 Matienço, supra, num. 7. Quæ omnia sunt menti te-
 nenda, quia practicabilia & quotidiana sunt.

QVÆST. CCCCLIX.

Virum venditor teneatur rem tradere præcise, vel liberetur
 præstando interesse. Communis contra communem, & quid
 iure regio.

D Vbium esse solet, an venditor compellatur rem
 præcise tradere, vel liberetur præstando inter-
 esse. Et esse compellendum rem tradere tenebat Mar-
 tinus (Glossator antiquus) præcise, & hæc est commu-
 nis opinio secundum Albericum, in l. si traditio, C. de
 actionibus empti, & in hanc partem frequentius itum
 esse dicit Alciatus, in l. habere duobus modis, ff. de verborum
 significatione, & ex hoc reprobatur communiter opinio
 Vulgarini, dicentis venditorem liberari præstando
 interesse, etsi haberet facultatem rei restituendæ. Ita
 Ias. in l. in actionibus, n. 21. ff. in litum iurando.

Sed contrariam opinionem, imo quod debeat fieri
 distinctio, an venditor habeat facultatem tradendi, &
 tunc compellatur vel non habeat, & quod tunc non
 compellatur, sed liberetur præstando interesse, tenet
 Bart. in l. 1. ff. de actionibus empti, & in l. certi conditio,
 num. 21. ff. si certum petatur, & in l. stipulationes non diui-
 duntur, num. 38. ff. de verb. oblig. vbi Ias. num. 34. & Za-
 sius, num. 35. dicunt hanc esse communem opinio-
 nem, & illam tenet Salicetus, in d. l. 1. ff. de actionibus
 empti, vbi Paulus num. 4. dixit communem. idem
 Paulus in d. l. si traditio. idem dixit Ias. in §. actio-
 num, num. 547. Instit. de actionibus, & testatur esse com-
 munem Decius num. 11. Purpuratus num. 89. in d. l.
 certi conditio, & est communis secundum Abb. num. 10.
 & Felin. num. 34. in c. cum Ioannes, de fide instrumentorum,
 vbi idem dixit Imola, dixit etiam communem Anto-
 nius de Burgos in rubr. de empt. & vendit. col. 1. Rebuffus
 in l. vnica, C. de sentent. qua pro eo quod int. prof. vbi etiam
 dixit communem & Belonus in §. pretium, de emptione &
 vendit. vbi refert has opiniones. Et pro opinione Vul-
 garini facit tex. in l. si iactu retis, 2. respons. ff. de actionibus
 empti, & vide l. 2. t. 16. lib. 5. recop. vbi late Matienço, &
 Azevedo, per quam legem confirmatur prima opinio.

QVÆST. CCCCLX.

M Vlier transiens ad secunda vota, non potest re-
 linquere secundo marito ultra tertiam partem
 bonorum: ita cauetur in l. 1. C. de secundis nuptijs. Du-
 bium tamen est, si mulier ista maritum solum here-
 dem instituit, in sua parte, dicetur in aliis duabus
 partibus, quas marito non potuit relinquere, decedere
 intestata. Et maritum hoc casu in solidum esse here-
 dem, & teneri restituere illas duas partes venientibus
 ab intestato, tenuit glos. in dict. l. 1. (referendo opinio-
 nem Ioannis) & hanc dixit ibi communem Salicetus,
 num. 5.

Sed contrariam sententiam (imo quod maritus so-
 lus sit heres in tertia parte, ac vxor in alijs intertata
 decedat) asserunt esse communem Ias. in d. l. si is qui,
 nu. 9. ff. de vulg. Decius, in reg. ius nostrum, colum. penult. &

Cagno-

ILLVSTRISSIMO DOMINO
C A R D I N A L I
D. FERDINANDO
NINNO DE GVEVARA
PRÆSIDI GENERALIS INQUISITIONIS

E T

EX CONSILIO STATVS REGIS

P H I L I P P I I I I.

OBSERVANTISSIMVS TOLETANVS ADVOCATVS

HIERONYMVS DE CEVALLOS

S. P. D.

*S*VMMA quidem cum ratione, Cardinalis Illustris-
sime, & nostra orthodoxa Religionis præsul generalis,
diuinus ille Plato scriptum reliquit: tum demum or-
bem terrarū beatum futurum, cum sapientes regnare,
& reges sapere cœpissent. In qua Platonis sententia,
auctoritateque fretus, & confusus noster (nunquam sa-
tis laudandus) Rex III. Philippus, postquam huius regni imperium,
& monarchiam suscepisset, antequam ad vltiora procederet (ut
prius religioni consulere) statim illi in mentem uenisti, ut tuis hume-
ris totam mundi machinam susciperes, cogitans alium ita perfecte mu-
nus illud tam graue suscipere non posse, quia altissimus puer ab omnibus,
in iuuentute tua (summa cum ratione) uocatus fuisti: nam ita mirum
in modum in Salmanticensi Academia, in Collegio insigni Conchensi,
hanc nostram iuris disciplinam elucidasti, & condecorasti, ut intra
breue temporis spacium, à Rege nostro Philippo II. sua Pinciana rega-
lis Cancellaria auditor fueris electus, ubi omnibus Jurisperitis tui
acerrimi ingenij testimonium, admiratione insolita facile prestitisti. Et
cum tua singularis uirtus, & auctoritas literarumque scientia, non so-
lum ad Regem nostrum Philippum, sed ad superos euolasset, supremi re-
galis consilij moderator (communi omnium consensu, & applausu) ele-
ctus fuisti: & ibi tam recte munus illud exercuisti, ut intra breue tem-
poris spatium Præsul Regalis Cancellaria Granatensis merito fueris
nominatus. Et sic post tot magnos, & uarios labores, in reipublica
Christiana beneficium susceptos, in amplissimum Purpuratorum or-
dinem (incredibili omnium latitia) accinctus es, supremaque Cardina-

lis potestate (nostro Clemente Papa Pontifice Maximo approbante) condecoratus fuisti. Nouerat enim ille summus Christiana reipublica moderator, integritatem animi tui, mores, prudentiam, & doctrinam eximiam, cui ita in omnibus, & per omnia placuisti, ut absque tui consilij approbatione, ardua nunquam terminarit. Et cum illa sanctissimi nostri Papa, & Pontificis maximi suprema in te collata beneficia, ad nostri Regis Philippi III. aures deuenissent, cupiens te facie ad faciem uidere (suis, & regni necessitatibus occurrens) supremam fidei aduersus hereticam prauitatem iurisdictionem, & potestatem, & praestantissimum Christiana reipublica culmen, & praesidium condonauit. Vnde tua publice consecrata uirtus, & merita, laudatione aliqua priuata non indigent. Omittimus enim recensere, tua nobilitatis splendorem, claram & antiquam progeniem, aliasque fere innumerabiles laudes, quae cum omnibus nota sint, ab omnibus summis eloquijs extolluntur, & sic mei muneris non est in hac tam breui oratione, omnia quae de te passim dicuntur, & uno ore pradicantur, recensere, quod eo libentius facio, quod tua clementia, singularisque modestia, nihil minus pati solet, quam accumulatos laudum titulos ac acervos ingentissimos. Ob eamque causam, postquam secundum librum Practicarum Quaestionum communium contra communes composuissem, tu semper in mentem occurristi, ut facilius ad securum portum mea assidua lucubrationes & uigilia deuenirent, & sic Zoylorum rabiem, tui nominis splendore illustratus, tuaque sanctitate, & auctoritate approbatus, effugerem. Nec uero hoc opus a me compositum est, ut gloriam (cuius atas haec auidissima est) captarem, sed ut doctorum opiniones ad inuicem contrarias, in tot uarijs commentarijs diffusas, & a nemine recollectas scriberem, ut iis qui sublimiori praestant ingenio, ad illa acutius prosequenda, aditum aperirem. Ob idque summis precibus efflagito, & obtestor, ut hilari fronte, & eo animo quo studiosissimos amplecti & fouere soles accipias: nam licet munus hoc sit ualde exiguum, summa tua humanitatis, & benignitatis magnitudine, iam mihi perspecta, eius tenuitatem facile subleuabis. Et si has meas uigilias & secundos partus gratos tibi esse intellexero, praclarum satis mecum actum esse arbitrabor, & tanto beneficio honoratus, maiora edere non pertimescam. Vale.

Cagnolus *ibi colum. 6. ff. de reg. iuris.* Quæ opinio verior est & tenenda, maxime iure regio, ex l. 1. t. 2. l. 5. *ordinamenti*, per quam legem potest hodie testator decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus, vt latius diximus in q. 103.

QVÆSTIO CCCCLXI.

Virum questio iurisdictionis expediatur secundum formam libelli, vel secundum id quod debetur. Communis contra communem.

Questio iurisdictionis expediatur secundum formam libelli, & non secundum id, quod debetur. *l. cum quadam puella, §. quoties, ff. de iurisdictione omnium iudicum*, ex qua l. inferebat Bart. in l. *quacumque, numer. 9. ff. si quis in ius vocatus non ierit*, & in repetitione, numer. 17. quod si ego, qui sum Bononiæ, cōuenio hominem Florentinum, ratione contractus Bononiæ celebrati, vel propter delictum ibi commissum, & Florentinus dicit, se neque Bononiæ contraxisse, nec ibi delictum commississe, poterit nihilominus iudex contra Florentinum procedere, neq; hic summarie cognoscere oportebit de contractu, vel de delicto, sed solum debere attendere formam petitionis libelli, cuius opinionem sequitur ibi Fulgosius, & eam late defendit Alexand. *num. 16. dicens (in fine) esse articulum satis dubium, sequitur etiam Fulgosius, in l. præscriptione, C. si contrarius, vel utilitatem publ. & Paulus in d. l. cum quadam puella, num. 2.* Et hanc opinionem Bart. fuisse in facto seruata, asserit Aufredus in *dec. Capellæ Tolosana, 210. col. 3.* vbi asserit esse communem opinionem.

Sed contrariam sententiam (imo quod debeat summarie cognoscere de contractu celebrato vel de delicto patrato) tenet Innocentius, in *c. super literas, num. 7. vers. item quid, de rescriptis*, & ibi etiam Antonius, & Abb. *col. fin.* qui asserit hoc esse verius. Et huius opinionis dicitur fuisse auctor Butricarius, in *d. l. præscriptione*, vbi Bart. (sibi contrarius) in hac etiam se inclinat sententia, & sequitur etiam illam Archidiaconus, & Domicianus in *c. Romana, §. cōtrahentes, de foro competentis, l. 6.* & est communis secundum Felinum, in *c. si clericus laicum, col. 2. vers. limita secundo, de foro competentis*, & asserit etiam communem Curtius in *d. l. ex quacumque, num. 32.* idem etiam dixit communem *conf. 124. nu. 6.* at dixit communem etiam Boerius (asserens questionem bis de facto tenuisse) in *c. ea qua (ad Dinum) de reg. iuris, in 6.* quæ opinio verissima est, & in practica recepta, & ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo.

QVÆSTIO CCCCLXII.

Virum ius patronatus sit spirituale ex sua prima origine, vel propter annexionem. Communis contra communem.

Ius patronatus esse spirituale ex sua prima origine, & non propter annexionem tenet Abb. in *rubr. de iudiciis, n. 4.* quam opinionem (ex voto antiquorum) dicit communem.

Sed contrariam sententiam sequitur ibi Abb. imo, quod ex annexione sit spirituale, cuius opinionem esse communem affirmat Ripa in *d. rubr. n. 80.* quod est notandum ad *c. quanto, de iudic.* per quem tex. confirmatur hæc opinio, quæ est verior & tenenda.

QVÆST. CCCCLXIII.

Si statuto caueatur, quod bannitus non audiatur nec ciuilitate, nec criminaliter, & sit ab aliquo percussus, non poterit iudex de percussione inquirere. Ita Bart. in *l. non solum, §. si. ff. de iniuriis*, & innuit ibi esse communem opinionem Alex. *ad Curannum.*

Tom. II.

Sed contrariam partem dixit communem Felinus in *c. delicti, de exceptionibus, num. 5.* & dixit communem Decius post Felinum, in *c. cum inter. nu. 10. eodem tit.* Quæ opinio verissima, & iuri & æquitati consona est, ne delicta remaneant impunita, contra *l. congruit, ff. de offic. præf.*

QVÆSTIO CCCCLXIV.

Virum heres, qui tenetur ex delicto defuncti, si non conficiat inuentarium, teneatur ultra vires hereditarias. Communis contra communem.

Iure Canonico heres tenetur ex delicto defuncti, etiam si ex eo crimine nihil ad eum peruenit, *tex. est (vbi notat gl.) in c. fin. de sepulturis, idem probat tex. in c. nobis, 28. in fi. de sententia excommunicationis*, vbi etiam notat glo. & ita tenent communiter canonistæ, quos refert Couarr. *l. 3. variarum, cap. 3. num. 7.* Iulius Clarus in *practica criminali, §. fin. quest. 51. vers. vltimus quarto*: & ita fuit decidum in *decisione Pedemontana, 131. n. 5.* secus tamen est de iure ciuili, vt in *l. 1. C. ne ex delictis defunctorum*, & hanc differentiam inter vtrūque ius, constituit glo. communiter approbata, in *d. c. fin.* quam dixit ibi communem Abb. *n. 6.* idem Abb. dixit etiam communem in *c. in literis, nu. 3. de raptoribus*, dicit etiam communem Angelus in *sua summa, verb. heres*, & dicit communem opinionem legistarum & canonistarum Duennas, *reg. 13. num. 22. Menchaca, controuersiarum illust. cap. 96. n. 27.* Iulius Clarus *supra quest. 51.* Antonius Gomez *3. tom. variarum, cap. 1. nu. 85.* & decisio Pedemontana, *supra*, eandem fatetur communem Aretinus, in *l. furti actione, C. de furtis*, & fatetur etiam communem Rodericus Xuares, *allegat. 26.* idem asserit Carolus Molineus, *conf. 20. vol. 4. Syluester in summa verb. hereditas, 3. §. 4.* & alios adducit Couarr. *d. l. 3. variarum, c. 3. n. 7.* Nec omittam hanc definitionem non sine scrupulo esse, nam contrarium tenet Abb. in *d. c. fin. & in c. in literis*, & pro opinione Abbatis, est gl. *fin. in d. cap. a nobis, de sentent. excomm.* quam probant Abb. *ibi*, & Felinus, & Angelus de Clauasio, in *sua summa, verb. heres, in §. 4.* & alios plures refert decisio Pedemontana, *supra, num. 4.* Prima tamen opinio est verior & tenenda, quam sequitur & defendit Gutierrez *lib. 2. canonicarum, c. 18. num. 54.* Modo dubium est, an heres, qui ex delicto defuncti tenetur iuxta ius canonicum (vt modo diximus) teneatur etiam ultra vires hereditarias, si inuentarium non fecerit: & quibusdam placet sat esse, iuxta vires patrimonii conueniri posse (etiam nõ confecto inuentario.) Ita tenet Federicus de Senis, *conf. 21. alius 12.* & dicit communem Ruynus *conf. 20. l. 4. & Couarr. d. c. 3. n. 4.* Bosius in *sua practica, tit. de pænis, n. 34.* & dicit esse crebriorem sententiam, decisio Pedemontana, *supra, n. 9.* quam sequitur Villalobos, in *antinomia iuris, verb. heres*, & sequitur dicens communem Fanus, *de pignoribus, 2. mēbro, 2. part. n. 224.* & quatuor fundamenta pro hac opinione refert nouissimè Gutierrez, *l. 2. canonicarum, q. 18. n. 65.* Ioānes Andreas & Francus, in *c. quamquam, de vsuris, in 6.* tenet etiam Henricus, in *c. fi. de sepultur.* Anania in *c. tua nos, eod. tit.* & est communis opinio secundum eundem in *d. c. in litteris, n. 7.*

Sed contrariam opinionem, vt heres in foro animæ, non teneatur ad debita ultra vires hereditarias, non confecto inuentario, si realiter & verè nihil occultauit, tenet Hostiensis, in *sua summa, tit. de testam. §. penult.* Ioannes Andreas in *d. cap. quamquam*, Felinus in *ca. 1. num. 44. de constitutionibus*, Bart. in *rub. ff. de acquirend. hered. num. 3.* vbi dicit, quod ita tenent Theologi, & ibi Alex. *n. 7.* & dicit magis communem Ias. in *d. rub. num. 23. & 24.* & Ruynus *conf. 20. l. 4.* Anchar. *conf. 402. & 411.* Gratus, *conf. 91.* & tenuit glo. *penult. in d. c. in litteris*, quam sequitur Paulus in *rubr. ff. de acquirenda hereditate*, & est communis opinio secundum Abb. in *d. c. in litteris, num. 3. & in conf. 74. n. 9. in 2. part.* vbi dicit communem, & Menoch. *l. 1. præsumpt. quest. 88. n. 3.* Syluest. in *summa verb. hereditas, 3. quest. 5.* Paulus in *4. distinct.*

B

distinct. 15. qu. 2. art. 5. Navar. l. 3. de restit. c. 4. nu. 172. & declarat Couar. l. 3. variarum resolut. c. 3. num. 8. & Dec. conf. 49. n. 60. l. 2. Segura in l. 1. §. si vir uxori. na. 125. ff. de acquir. posses. vbi Didac. Perez, idem in q. 10. proemiali ord. & dicit communem Croscius in l. 2. nu. 3. §. 4. ff. de offic. procurat. & Mench. de succes. creat. §. 1. n. 26. §. 2. n. 12. Ant. Gomez in l. 3. Tauri, n. 21.

QVÆSTIO CCCCLXV.

Opinio Martini, relata per glossam in l. 2. Cod. de bonorum poss. secundum tabulas, in verb. doceri, seruat de consuetudine, secundum Speculatorem, in tit. de instrumentorum editione. §. compendiosa, vers. sed quid si vnus. Sed eam communiter reprobari asserit ibi Iaf. n. 10. & declarat Oldradus, conf. 297. in fin. Decius conf. 114. col. 5. Iaf. in l. Lucius. col. 7. de vulgar. Cifuentes, in l. 3. Tauri, Iaf. in l. admonendi, n. 39. ff. de iureiurando.

QVÆSTIO CCCCLXVI.

Virum indulgentiæ Pontificis extendantur ad animas purgatorii. Communis contra communem.

Elegans est quaestio, vtrum indulgentiæ concessas per Romanum Pontificem, pro viuus & mortuis extendantur ad existentes in purgatorio, si faciant viui, quod informa indulgentiæ continetur. Et ad eos non extendi est communis opinio, secundum Alexan. in 4. distinct. 20.

Sed contrariam partem dicit communem Innocentius, in c. quod autem, de penitentis & remissionibus, & alii plures relati per Felinum, in sermone de indulgentia plenaria, num. 21. vers. tertium. §. 7. in qua quaestione consulto theologos, & vide Gregorium, verb. * pro * in l. 47. tit. 4. p. 1. qui bene declarat hanc materiam indulgentiarum.

QVÆSTIO CCCCLXVII.

Virum perempta instantia, perimatur effectus. Communis contra communem.

Effectus perfectus, ante peremptionem instantiæ, non perimitur, perempta instantia. Exemplum, vide per litis contestationem, qua quis efficitur malæ fidei possessor, tex. in l. nemo. C. de rei vindicatione, & perpetuatur actio, l. si. C. de præscriptione 30. vel 40. annorum, & res efficitur litigiosa, tex. in authentica, res litigiosa, C. de litigiosis: iste talis effectus non perimitur perempta instantia. Ita tenet Innocentius, in c. causam qua, de restibus, & Bart. in l. cum lite. ff. indicatum solui, & est communis opinio, secundum Abb. in d. cap. causam, quest. 1. de test. n. 9.

Sed contrariam sententiam (imo quod talis effectus perimatur) tenuit glo. (passim habita pro singulari) in l. 2. Cod. de fructibus, & litium expens. quam plures sequuntur, quos citauit Tiraquellus, de vtroque retractu. §. 15. gl. 2. num. 19. vbi tandem dicit communiter seruari. Sed prima opinio verior est, & tenenda in iudicando, & consulendo, cum actus perfectus & consummatus non vitietur, licet peruenerit ad causam, à quo non poterat inchoari. l. fin. C. de nuptiis. Ex qua l. plura ad propositum congescit Didacus Perez, in l. 1. tit. 3. lib. 5. ordinam. colum. 148. Tiraquellus, de cessante causa, limitatione 12. & in l. si vnquam, verb. donatione largitus, num. 230. & verb. suscepit lib. nu. 151.

QVÆSTIO CCCCLXVIII.

Virum si heres grauetur restituere hereditatem pauperibus, vel alia pia causa, transeant actiones ipso iure in piam causam. Communis contra communem.

Regula iuris est, quod fideicommissarius ante restitutionem factam nullū ius habet reale, in bonis

fideicommissio subiectis, l. 1. restituta. ff. ad Treb. sa. & a vero restitutione, fideicommissarius efficitur heres, & transfertur in eum dominium, omniaque iura, & actiones actiue, & passiuæ, quæ regula limitatur à doctoribus, vt non procedat quando heres grauetur restituere hereditatem pauperibus, vel piæ causæ, quia tunc ipso iure transeunt actiones actiue & passiuæ in piam causam, absque aliqua restitutione, ita Bart. in l. 1. q. 6. num. 59. C. de sacrosanctis ecclesiis, vbi Iaf. nu. 10. & II. dicit communem opinionem: quia in dubio est fauendum religioni. l. sunt personæ. 42. de rel. & sumptibus fun. Et hanc dicit magis communem opinionem Alex. in l. 1. §. sed & quoties. ff. ad Treb. Tiraquellus, de privilegiis piæ causæ. c. 38. Menchaca, de success. p. reg. l. 3. §. 26. & de success. resol. §. II. n. 54. Villalobos in arario com. verb. fideicommissum, n. 50.

Sed contrariam opinionem tenet Bursatus, conf. 55. n. 22. & 26. vol. 1. Tobias Nonius, conf. 201. volum. 1. & hanc dicit communem Michael Craesus, receptarum sentent. §. fideicommissum, quest. 42. n. 7. Prima tamen verior & æquior est, & sic tenenda in iudicando & consulendo.

S V M M A R I V M.

1. Dominium vile transfertur in censuarium, & directum.
2. Dominium vile tantum transfertur in emphyteutam.
3. Lex si. tit. 8. p. 5. declaratur.
4. Censu solvimus de re propria & emphyteusim de re aliena.
5. Emphyteuta cadit à iure non soluens pensionem intra triennium: quod secus est in censuario, etiam si per mille annos non soluat.
6. Pactum, vt res censualis cadat in commissum, non valet, nec seruat in censu redimibili.
7. Lex 68. Tauri declaratur, vt solum procedat quando res proprie datur, & postea super ea census imponitur.
8. Lex 63. tit. 5. p. 5. declaratur, vt non procedat in censu redimibili.

QVÆSTIO CCCCLXIX.

Virum sit differentia inter contractum censualem, & emphyteuticum. Communis contra communem.

Inter contractum censualem, & emphyteuticum, multum interesse, nemo est qui ambigat, & colligitur ex Bar. in l. 1. §. 1. n. 4. ff. de publicanis, & velt. & ex glo. in c. constitutus, de relig. domibus, vbi inter alias differentias, ponit, quod in censuarium transfertur dominium vile, & directum, adeo quod nihil apud dominum remaneat, in emphyteutam vero transfertur vile tantum. Ita magistraliter declarat Antonius Gom. in l. 68. Tauri, n. 2. vbi refert practicabiles effectus, resultantes ex hac differentia, resoluens esse communem opinionem, sic declarans leg. 1. C. de iure emphyteutico. l. 1. ff. si ager veltig. vel emphyt. l. si. t. 8. part. 5. vnde si in concessione emphyteusis dicatur, transfero omne ius, esset contractus censualis, & non emphyteuticus. Ita tenet Imola, in c. ad audientiam, n. 4. de rebus ecclesie non alien. Iaf. in l. 1. col. 10. C. de iure emphy. ex qua differentia sequitur alia, quod censum solvimus de re propria, & emphyteusim de aliena, & est communis secundum Abb. in d. c. constitutus, n. 20. & Euerar. in topicis legalib. col. 152. sequitur etiam alia singularis differentia, quod emphyteuta cessans soluere pensionem triennio priuato, & biennio ecclesie, cadit à iure, l. 2. C. de iure emph. c. potuit, de locato: secus autem est in censuario, nā et si per mille annos non soluat, non cadit à iure suo. Ita tenet glo. verb. iusta, in d. c. Constantinus, Imola, & Iaf. in d. l. 2. n. 41. C. de iure emph. Bart. in d. l. 1. §. 1. Socinus, conf. 167. vol. 2. Hippolytus, singulari 95. & dixit communem Decius, conf. 138. vol. 1. & dixit etiam communem Iacobinus, in authentica, qui rem, n. 53. C. de sacrosanctis eccles. & alios refert & sequitur Matienço, in l. ... tit. 15. gl. 2. n. 1. l. 5. recop. vbi illud defendit, etiā si adiciatur pactum, vt res cadat in commissum, quā opinionem sequitur Auendannus, resp. 112. & Couarr. l. 3. variarum c. 7. nu. 1. quod pactum non seruat in censu redimibili, nisi in casu legis 68. Tauri, quā eleganter declarat in casu nostro

Gutierrez, lib. 2. pract. quest. question: 168. n. 10. & de intram. confirmatorio, l. p. c. 31. num. 10. Ioan. Garcia, de expensis & melioration. cap. 9. n. 63. & 64. Mexia, ad l. Toleti. fol. mibi, 140. num. 16. Olan. l. l. l. n. 97. & nouissime alias differentias congeffit Felicianus de Solis, in tractatu de censibus, in proemio, numer. 29. & est alia pulchra differentia, quia si vendatur aliqua res pro libera ab aliquo censu, intelligitur de censu perpetuo, non vero de redimibili, & sic in primo casu non valet venditio, in secundo vero ut, vt probat text. sic intelligendus in l. 63. tit. 5. p. 5. quem ad hoc ponderat Gutierrez, practicarum quest. l. 2. questione. 169. per totam, & Olanus, in Ant. iuris l. l. l. V. num. 3.

Sed in questione principali contrariam opinionem dixit communem Bald. conf. 177. volum. 3. & vide Couar. (plures referens) d. lib. 3. variarum c. 7. col. 2. & Menochium, lib. 3. presump. in presump. 106. a num. 10.

QVÆST. CCCCLXX.

Virum valeat procuratoris constitutio, per illa verba: Constituo a finem meum procuratorem. Communis contra communem.

S In instrumento procuratoris dicatur: Ego constituo Titium alium meum (volens dicere procuratorem meum) ad agendum, & defendendum, nihilominus vaeret constitutio procuratoris. Hoc est celebratissimum dictum Hostiensis, in c. petitio de procuratoribus. Et ne in doctorum pro vtraque parte allegationibus immoremur, opinionem Hostiensis esse magis communem asserat Iaf. (bene differes) in l. si quis in fundi vocabulo, n. 19. ff. de leg. 1. & pro hac opinione text. in l. his verbis. §. 1. ff. de heredibus instituendis.

Sed contraria Host. est communis opinio, vt asserit Iaf. in l. testamentum, num. 2. C. de testamentis. Quæ verior est, & opinio Hostiensis potius videtur trumphare.

QVÆST. CCCCLXXI.

Romanus Pontifex commisit causam delegato, cum hac clausula: *reducas à me alienata ad ius, & proprietatem ecclesie.* Dubium est, an virtute illius clausulæ, delegatus habeat iurisdictionem in rebus inualis, & in aliis male detentis, in quibus possessio tantum transit in alios. Et quod de illis possit cognoscere delegatus, tenuit Innocentius, in c. episcopi de rebus ecclesie non alienandis, cuius opinio communiter approbatur, secundum Abb. ibi, n. 2.

Sed contrariam (imo quod non possit cognoscere de prædictis) contra Innocentium, fatetur esse communem Barbacia, in rub. de rescriptis, dixit etiam communem idem Barbacia, in d. cap. episcopi, & dicitur late Felinus, in d. rub. de rescriptis, nu. 5. Prima tamen opinio verior est, & maiori doctorum calculo recepta.

QVÆST. CCCCLXXII.

Virum spiritus possit heres institui, in tempus, in quo fuerit legitimatus. Communis contra communem.

Spirium incapacem esse paternæ successiouis, nemo est qui dubitet, & probat hodie l. 9. Tauri, quam declarat (in hoc proposito) Rojas, in epitome succ. ff. c. 14. n. 16. & c. 26. n. 20. & Marienço, in l. 8. i. 8. gloss. 4. n. 7. lib. 5. recop. Acosta, in c. si pater 2 p. verb. omnia bona, n. 13. de test. lib. 6. Gutierrez, lib. 2. practicarum quest. 102. Auend. de exequend. 2. part. c. 26. n. 18. Dubium tamen est, an possit heres institui in tempus, in quo fuerit legitimatus. Et posse, tenet Baldus Aretinus, & Alex. in l. Gallus. §. instituens. ff. de lib. & posth. vbi Iaf. n. 5. & Lancelotus, testatur hanc esse communem opinionem (cum aliis quam plurimis relatis supra, in q. 39 l. vers. & pro hac opinione) Et pro hac sententia facit text.

in l. in tempus. ff. de heredibus instituendis, & tradit late Antonius Gomez, in d. l. 9. Tauri, n. 18. Couar. in 4. 2. p. 5. 15. n. 12. & Molina, lib. 2. de Hispanorum primog. c. 7. n. 40. Marienço, in d. l. 6. tit. 8. gloss. 8. nu. 19. lib. 5. recop. & in l. 19. tit. 3. p. 6. tradit Greg. & in leg. 1. tit. 9. p. 6. & Duennas, reg. 360. limit. 1. Didacus Perez, in l. 22. tit. 3. lib. 1. ord.

Sed contrariam opinionem (imo quod non possit spurius, ita heres institui) tenuit Bal. in l. eam qua. col. antepenult. C. de fideicommissis, quem sequitur Paulus, in l. si filius familias. ff. de testamentis, vbi Aretinus dixit esse communem, li. et sibi prior opinio arrideat, quæ magis crebrior, & recepta est, & ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo. Et quo pacto secure clericus possit filiam vel filium heredem instituere, ita vt hereditas fisco nõ deferatur, vide Gomezium supra, in d. l. 9. Tauri, n. 18. & Duennas, reg. 366. Capollam, cautela 18. vbi posuit 12. modos, in quibus pater filio incapaci (vltra alimenta) possit aliquid relinquere, & Parlatorium, li. 1. r. rum quotidianarum. c. 6. per totum, & Ioan. Gracian. vel filium eius, in tractatu, de expensis & meliorationibus, cui nouiter est additus nouus tractatus de tacito fideicommissis, vbi late prosequitur istum articulum.

QVÆST. CCCCLXXIII.

Virum difficultas excuset à mora. Communis contra communem.

Dubium esse solet, vtum difficultas excuset à mora, & Bar. in l. quod te mibi, n. 13. ff. si certum petatur, & in l. continuis. §. illud, de verborum, dicit esse distinguendum, quod si in obligatione est factum, difficultas excuset à mora, text. est in l. si vendenda. §. idem iuris. ff. ad l. Rhodiam de iactu. Aut in obligatione est dare, & tunc esse subdistingendum hoc modo quod aut debetur species, & tunc difficultas excusat à mora, l. cum seruus. l. cum res. ff. de legat. 1. aut obligatio est quantitatatis, & tunc difficultas non excusat à mora. Hanc distinctionem Bart. dixit communem Cardinalis, in c. breui, de iure iur. & eandem dixit communem Purpuratus, in d. l. quod te mibi, n. 64. dixit etiam communem Couar. in c. quamuis pactum. 2. p. 5. n. 4. de pactis. in 6.

Sed contrariam opinionem, imo quod debitor quantitatatis, excusetur à mora propter difficultatem præstationis (contra Bart.) tenent Salicetus, Fulgosius, Paulus, Romanus, Decius, & Curtius, in d. l. quod te, & hanc opinionem (contra Bart.) dixit communem ante tempora Alex. Purpuratus, vbi supra, pro qua dicit ipse, quod iudicaret. Et illam esse communem fatetur Iaf. in l. numis, n. 7. ff. de in litem iurando, quæ opinio magis communiter est recepta, quia habet summam equitatem, arg. l. quod si Ephes. ff. de eo quod certo loco.

QVÆST. CCCCLXXIV.

Virum testis presumatur rogatus, vbi requiritur, quod sit rogatus. Communis contra communem, & quid iure regio.

Testem in testamento rogatum deponere debere nemo est qui dubitet, & probat text. in l. heredes pala §. in testamento. ff. de testamentis, & in auth. rogati. C. de testamentis, & in l. si. C. de codicillis, & in l. hac consultiissima, in princ. C. de testamentis, & quod etiam hodie rogatus testium requiritur in testamento nuncupatio, tenet Greg. in l. 1. tit. 1. p. 6. verb. * que sean llamados, & dicit communem opinionem Menchaca, de success. creat. §. 13. nu. 46. & probat l. 32. tit. 18. p. 3. quam sequitur Azeuedo, in l. 2. tit. 4. n. 5. lib. 5. i. recopil. In matrimonio etiam testis debet esse rogatus, vt diximus in quest. 484. Dubium tamen est, an in his casibus presumatur testis rogatus deponere, & in hoc casu receptissima est opinio, quod non. Ita Bartolus (post Speculatorem) in d. §. in testamento, idem Bart. in l. sciendū.

n. 12. ff. de verborum, & est communis opinio, secundum Paulum, Aretinum, & Imol. in d. §. in testamentis, sol. 1. & fatentur communem omnes DD. in d. l. sciendum, & dixit etiam communē Boerius, dec. 34. & 35. n. 8.

Sed cōtrariam partem (imo quod testis semper præsumat̄ rogatus) dixit communem Albericus, in d. §. in testamentis, n. 1. & de iure nostro regio & de cōmuni practica, & obseruantia iudiciorum præsumentur rogati. Ita Palatius Rubeus, in l. 3. Tauri, n. 66. vbi Castillo. verb. * no hagan fee, * & Antonius Gomez, num. 29. Didacus Perez, in l. 1. tit. 4. p. 88. l. 5. ordinam. Matienço, in l. 1. tit. 4. gloss. 8. n. 8. lib. 5. recop. vbi Azeuedo, num. 54. & 56. hoc limitat in testamento facto ad pias causas, ex Couar. in c. relatum, el. 1. num. 4. de testam. & Menchaca, supra. Et confirmatur ex traditis in quæst. 583. vbi notarius semper præsumentur rogatus, vt tradit Mantua, consil. 125. n. 7. volum. 1. Rolandus, consil. 32. n. 28. volum. 2. Alexand. consil. 48. volum. 5. Afflictis decif. 45. n. 9. vbi dicit communem Gratus, consil. 82. n. 24. & consil. 142. n. 1. volum. 2. & consil. 48. n. 5. & consil. 13. n. 16. volum. 1. Decius, in c. scripturam, de fide instrumentorum, num. 55. quæ opinio verior & æquior est, & consuetudine approbata, vt tradit Iulius Clarus, lib. 3. receptarum sententiarum, quæst. 58. Azeuedo, in d. l. 2. num. 5.

QVAEST. CCCCLXXV.

Verum in testamento fieri possit contractus. Communis contra communem.

Contractus, vel quilibet alius actus, transiens in formam contractus, in testamentis fieri potest. Ita gloss. si. quæ est celebris, in l. heredes palam. §. si. de testamentis, quam sequitur ibi Bart. & in l. vnum ex familia, §. si de falcidia. ff. de leg. 2. & in l. cum quis decedens. ff. de leg. 3. & sequitur etiam Faber, in princ. Instit. de legat. Dimus, in reg. quod semel, in si. de reg. iuris, in 6. Oldrad. consil. 114. & tandem hæc est communis opinio, secundum Alex. ad Bar. in d. §. si. quam (ante eum) dixerat communē Romanus consil. 171. col. si. & plures concordantes a legat Tiraquellus, post l. connubiales. gl. 3. n. 9. 1.

Sed contrariam partem (imo quod sit adhibenda distinctio) tenet Bald. in d. §. si. quam dicit communem Aretinus ibi, col. 2. Prima tamen opinio cōmuniter obseruatur, & tenetur, secundum Albericum, ibi, n. 2. & tradit Bacca, de non meliorandis filiabus ratione dotis, c. 20. n. 16. Iulius Clarus, lib. 3. recep. sententiarum, §. testamentum, quæst. 75. & late explicuimus in quæst. 140. n. 5. Est tamen singulariter aduertendum, quod reuocato testamento, reuocatur etiam contractus in eo celebratus, vt resoluit Peralta, in l. Lucius, la. 1. n. 12. ff. de leg. 2. & Spino, in Speculo testamentorum, gl. rubric. 1. par. a. num. 14. circa quod vide per me tradita in d. quæst. 140.

QVAEST. CCCCLXXVI.

Verum in electionibus, & aliis rebus, absens sit vocandus. Communis contra communem.

Alta est in nostro iure quæstio, vtrum absentes sint vocandi, & in tribus casib. tantum esse vocandos, scilicet in electione prælati, vt in cap. quia propter, de electione. & in electione canonicorum, vt in c. cū eccles. de præbendis. lib. 6. & in cessatione à diuinis faciendâ, vt in c. si canonicis, de offi. ordinarij. lib. 6. rehet gloss. celebris, & notanda, verb. ipsorum, in c. presentium, de testibus, in 6. cuius glossæ opinio est communis, secundum Imolam, in c. cum omnes, n. 8. de constitutionibus, & dixit communem ibi Felinus, nu. 22. quem ibi citat Decius num. 7. dicens communem, & dixit etiam communem Imola in c. fin. col. 3. de maiornate & obedientia, idem in c. 1. col. m. 1. de his qua sunt à prælato, & dixit etiam communem Corneus, consil. 181. volum. 8. volum. 2. eandem fatetur cōmunem Ripa, l. 2. responsorum, c. 21. n. 4. & seruat̄ in practica, secundum Alex.

ad Barr. in l. omnes populi, n. 15. ff. de iust. & iure, & vide adducta per Ial. in l. placet, num. 13. Cod. de sacrosanct. eccles. Est alia secunda opinio distinguens, imo quod in actibus grauis præiudici (vltra illos tres per glossam supra allegatos numeratos) sunt vocandi absentes: & ita tenent Innocentius, & Ioan. Andr. in c. 2. de noui operis nunciatione. Antonius, in d. c. cum omnes, col. 3. vers. ex predictis, & in c. cum humilis & in c. licet ad euitanda, col. 2. de electione, & in c. de his quæ sunt à maiori parte capituli. Et tenet Dominicus, in c. presentium, col. 7. & Abb. in pluribus locis, & tenet Ioan. Crotus, in d. l. omnes populi, col. 3. in vers. ego alias, dicens esse veriorē in puncto iuris: Et tandem hæc est communis opinio, secundum Barbac. in d. c. cum omnes, col. 11. & pro hac sententia consuluit, consil. 1. col. 13. volum. 1. & consil. 17. col. 2. & 3. vol. 2. & hæc secunda opinio est cōmuniōr, & de iure verior. Et quando ad officia publica eligenda, absentes sunt citandi, vide Auendanum, in cc. pp. 1. par. c. 18. n. 14. & Azeuedo, in curia Pissana, lib. 2. c. 5. n. 1. & in l. 2. tit. 1. lib. 2. recop.

S V M M A R I V M.

- 1 Qui non potest incarcerari pro debito, non potest conueniri ultra quam facere potest.
- 2 Qui non potest conueniri ultra quam facere potest, non potest incarcerari.
- 3 Licentiati & hanc laurei non possunt incarcerari, quia nec conueniuntur ultra quam facere possunt.
- 4 Excommunicari non potest, qui non potest incarcerari.

QVAESTIO CCCCLXXVII.

Verum miles, & aduocatus possint conueniri ultra quam facere possunt. Communis contra communem.

Sicut miles armatæ militiæ, non potest conueniri, nisi in quantum facere potest, vt in l. miles. ff. de re iudicata, ita milites infirmes, puta aduocati, vel doctores, licentiati, & baccalaurei. Ita gl. ibi, communiter approbata, vt patet ex Alex. & aliis, ibidem. Et dixit communem Zafius, ibi, n. 8. & dicunt communem Alexan. n. 1. Ial. n. 6. Ripa, n. 4. in l. Centurio, ff. de vulgari.

Contrariam tamen opinionem communiter seruari de facto, fatetur Albericus, in dist. l. miles, in qua quæstione constituo regulam generalem, quod ille qui non potest incarcerari, non potest conueniri, vltra quam facere potest. Ita Greg. in l. 23. tit. 6. p. 1. verb. *. un clorigo a otro, * Couarr. lib. 2. variarum, capit. 1. n. 9. Didacus Perez, in l. 1. tit. 3. lib. 1. ordinam. col. 107. Padill. in l. 1. n. 7. C. de iuris & facti ignorantia, Gutier. de iuram. consil. 1. p. c. 17. n. 7. & in cap. 16. vbi latissime disputat, & declarat istam materiã, à nu. 48. & Auend. resp. 8. quæ regula verissima est, si è conuerso accipiat̄, videlicet, qui non potest cōueniri vltra quam facere potest, non potest incarcerari: quia aliter non semper vera est, vt colligitur ex traditis per Gutierrez supr. c. 16. numer. 36. & Couarr. & illud explicat nouissime Parladorius, lib. 2. rerum quotidianarum c. fin. §. p. 5. n. 21. qui resoluit, quod licentiati, & baccalaurei, non conueniuntur vltra quam facere possunt; & idcirco non possunt incarcerari. Idemque est dicendum de donatore, vt in l. Diuus Pius (cum sequentibus) ff. de re iudicata. Imo quod magis est, neque possunt excommunicari, vt resoluemus in quæst. 701. num. 10.

QVAESTIO CCCCLXXVIII.

Verum substitutus repudiante herede teneatur adire, vel petere bonorum possessionem secundum tabulas. Communis contra communem, & quid iure regio.

Heres adiuit hereditatem, & aduersus aditionem hest restitutus, quo casu admittitur substitutus vulgaris. Hic est text. communiter intellectus, in l. est sine. §. quod Papinianus, ff. de minoribus. & tenet Bartol.

Bartol. in l. 1. num. 49. ff. de vulg. & est communis secundum Socinum, ibi, num. 52. & dixit etiam communem Ripa, ibi, num. 205. & Curtius iunior, in l. post aditam, num. 4. Cod. de impuberum, & aliis. Modo dubium est, an iste substitutus possit, vel debeat adire de iure civili, an petere secundum tabulas. Et posse adire de iure civili, tenuit Bart. (post alios antiquos) dict. n. 49. vbi Socinus, num. 53. dixit communem, & Ripa, num. 206. & dixit etiam communem Curtius iunior, in dict. l. post aditam, num. 13. & dicunt etiam communem Alexand. num. 4. Ias. num. 7. Claudius, colum. 2. in l. 2. §. interdum, ff. de vulg. vbi Bart. num. 2. fuit eiusdem opinionis.

Sed contrariam opinionem (imo quod debeat petere possessionem secundum tabulas) tenent Ultramontani (& post eos) Cynus, in l. qui se patris, Cod. unde liberi. Et hanc opinionem, dixit communem Aretinus, in d. §. interdum, numer. 12. & expresse asserit communem Benedictus Gandinus, ad ipsum. Hodie autem, ex l. 1. tit. 5. l. 4. ordinamenti, neque est necessaria aditio, nec bonorum possessio, secundum tabulas.

QVÆSTIO CCCCLXXIX.

Virum ad validitatem substitutionis pupillaris, requiratur actualis patria potestas. Communis contra communem.

Nulli dubium est ad validitatem substitutionis pupillaris requiri, quod pupillus non debeat esse in potestate, ante mortem testatoris, quod verum est, si per emancipationem exeat à patria potestate. text. in l. coheredi. §. cum filio. ff. de vulgari. Idem est si pupillus alius daretur in adoptionem. Modo dubium est, quid si filius exeat à potestate: spes est tamen, quod reincidet per fictionem, vt in capto ab hostibus. Dic, quod illi potest fieri substitutio pupillaris, vt in l. lex Cornelia. ff. de vulg. & in l. pater filium. ff. de cap. & tenet Bart. in l. 2. num. 14. de vulgari, (communiter receptus.) Dubium tamen est, an sit idem quando spes non est, quod reincidet: tamen reuera reincidit; puta, quia post emancipationem fuit adoptatus. Et idem esse, vel sufficere id, dixit esse communem opinionem Ripa, in d. l. 2. num. 27. vers. quintum.

Sed contrariam opinionem (imo quod non sufficiat quod reincidat in potestatem, nisi esset spes reincidendi) dixit communem Zasius in materia pupillaris substitutionis, n. 15. in tract. substitutionis. Quæ opinio verior, & magis recepta est.

QVÆSTIO CCCCLXXX.

Virum compendiosa substitutio facta à milite sit species substitutionis de per se. Communis contra communem.

Compendiosa facta à milite, est species substitutionis de per se. Ita Bartolus, in l. Centurio, n. 10. ff. de vulg. cuius opinio est communis, secundum Curtium iuniorem, in l. quoniam in prioribus, n. 44. Cod. de inofficios. testam.

Sed contrariam sententiam dixit communem Ripa, in d. l. Centurio, n. 64. Quæ opinio in scholis communiter practicatur.

QVÆSTIO CCCCLXXXI.

Virum substitutio compendiosa facta à pagano, valeat post pubertatem, vt fideicommissaria. Communis contra communem, & quid iure regio.

Substitutio compendiosa, facta à pagano per verba directa, intra tempora pubertatis, va-

Tom. II.

let, post pubertatem autem nullo iure valet. Hæc est receptissima glossarum, & doctorum opinio, vt refert Bart. in l. Centurio, numer. 14. ff. de vulgari, & ibi omnes nouiores dicunt esse communem opinionem, quos in specie notat Couarr. in c. Raynurius, §. 9. n. 15. de testament.

Sed contrariam partem (imo quod post tempora pubertatis, huiusmodi substitutio valet, vt fideicommissaria) tenuit Ioannes Andreas, in cap. 1. de testamentis cuius opinionem esse communem (saltem apud Canonistas) asserit Aretinus, in dict. cap. Raynurius: quam etiam esse communem apud Legistas, dixit Curtius iunior, in l. precibus, n. 50. Cod. de impuber. & hanc mire defendit Lanfrancus, in dict. l. Centurio, col. 7. & 8. & Galliaula, ibi, n. 64. Politus, in materia compendiosa, num. 22. quam opinionem approbat hodie lex 12. tit. 5. par. 6.

QVÆSTIO CCCCLXXXII.

Virum substitutio concepta per illa verba: Quando sumque filius meus decefferit sine liberis, bona mea inter pauperes distribuuntur; sit omni tempore fideicommissaria, vel directa pupillaris. Communis contra communem.

Substitutionem compendiosam factam à pagano per verba obliqua, omni tempore esse fideicommissariam, nemo est qui dubitet, & probat text. in l. coheredi. §. cum filia ff. de vulg. & tenet Bartolus, in l. Centurio, num. 20. ff. eod. dicunt ibi communem Ias. num. 37. Galliaula, num. 76. Ripa, numer. 101. Benedictus, in materia compendiosa, num. 42. Politus, num. 28. Modo dubium est, si testator dixerit: Quando sumque filius meus decefferit sine liberis, bona mea inter pauperes distribuuntur, per meos commissarios: an hæc substitutio sit omni tempore fideicommissaria, an vero intra pubertatis tempora, valeat, vt directa pupillaris. Hæc est alta quæstio, per doctores valde discussa, & breuitati agendo, Bartolus in dict. l. Centurio, numer. 21. tenuit, hanc substitutionem intra tempora pubertatis valere, vt directam pupillarem. Idem tenet in l. fundi, ff. de usufructu legato, & ita quater consuluit (prout eius consilia referunt) Alexand. num. 78. Ias. num. 38. in dict. l. Centurio, & hæc opinio est communis, secundum Imolam, ibi, col. 13. & pro hac parte consuluit Alex. conf. 12. volum. 3. & dixit communem idem, conf. 11. volum. 7. n. fi. & dixit communem Socinus, conf. 116. vol. 1. col. 2. & dixit communem Corneus (post Imolam) in l. precibus, num. 41. C. de impub. & aliis, & Benedictus, in materia compendiosa, num. 56. sequuntur plerique secundum Politum, in eadem materia, n. 28.

Sed contrariam sententiam (imo quod huiusmodi substitutio sit omni tempore fideicommissaria) tenuit Bartol. (sibi contrarius) quæstion. 13. quam sequuntur plures relati per Galliaulam, in dict. l. Centurio, numer. 72. & 77. & hanc dixit magis communem Alexand. (sibi contrarius) conf. 172. numer. 7. volum. 2. & dixit communem Molineus (ad eum) conf. 12. num. 11. volum. 3. & conf. 45. volum. 1. & dixit etiam communem Barbacia, in cap. cum tibi, de testamentis, & etiam Ripa, in dict. l. Centurio, n. 105. Quæ opinio verissima est, & tenenda in iudicando & consulendo.

QVÆSTIO CCCCLXXXIII.

Virum usurarius mentalis teneatur ad restitutionem. Communis contra communem.

Substituitur elegans quæstio, numquid usurarius mentalis teneatur ad restitutionem. Et eum teneri, probat text. in cap. consuluit, de usuris, vbi hoc tenet Innocentius, Anania, & DD. tenet etiam gloss. in cap. fin. de simonia, & hæc est communis opinio.

B 3

opinio, secundum Abb. in *dist. capit. consuluit, num. 5.* dixit etiam communem Syluester, *verb. simonia, §. fin. & verb. usura, 7. quest. 1. & verb. usura, 6. quest. 3.* & 4. ultra quos hanc tenent plures doctores, quos adducit Couar. in *reg. peccatum, in principio 2. partis, num. 4.* & dicit communem opinionem Nauarra, de *restitutione libr. 3. capit. 2. num. 209.* Nauarrus, in *manuali, capit. 17. num. 748.* & in *simoniaco mentali idem resoluit Ioannes Maior, in 4. distinction. 15. quest. 1. artic. 7.* Adrianus, *quodlib. 9.* Henricus, *quodlib. 6. quest. 26.* Medina, in *codice de restitutione, cap. de usura, §. 2.* Soto, *libr. 9. de iustitia & iure, quest. 8. artic. 1.*

Sed contrariam opinionem (imo quod non teneatur ad restitutionem, licet ob deprauatam intentionem teneatur apud Deum agere poenitentiam) tenent plures argumentum agentes de simonia mentali, ut in *capit. fin. de simonia, cuius text. argumento, hanc tenet Paulus de Leazar, in clement. 1. de usuris, cum aliis multis sacrae Theologiae professoribus, magni nominis, quos citat Couarr. ubi supra.* & hanc dicit communem opinionem Carolus Molinens, de *contractibus, numer. 7. volum. 5. tractatum.* & ibi Cabalinus illud notat. Et ratio est, quia restitutio supponit aliquid ablatum, argumento *text. in l. quod si minor, §. restitutio, ff. de minoribus.* sed usurarius mentalis nihil aufert, ergo non tenetur ad restitutionem. Quae opinio probatur argumento *text. in extraneaganti, cum detestabile, de simonia, ibi, * dando vel recipiendo. * Quae opinio receptissima est, & procedit etiam in simoniaco mentali, quam opinionem tenet S. Thom. 2. 2. quest. 100. artic. 6. ad 6. summa angelica, verb. simonia, num. 2. in princip. Nauar. capit. 23. num. 102.* & hanc dicit communem opinionem Theologorum & canonistarum Gutierrez, *libr. 2. canonicarum quest. capit. 23. num. 35.* & sequitur hanc opinionem Greg. in *l. 5. tit. 17. p. 1. verb. * simonia de voluntad. * per illam legem: & differentiam inter usurarium mentalem, & simoniacum mentalem tradit nouissime Gutierrez, *supr. num. 1. num. 38.**

QVÆSTIO CCCCLXXXIV.

Verum in causa matrimoniali requirantur testes rogati. Communis contra communem.

AD fidem faciendam non requiritur regulariter, quod testes sint rogati, nisi in casibus enumeratis, in *authentica, rogati. Cod. de testibus, & in l. 32. tit. 16. part. 3.* Modo dubium est, an in causa matrimoniali requiratur quod testes sint rogati: & non requiri, tenuit gloss. in *capit. nostrates, 30. quest. 5.* idem tenet Antonius, in *capit. ex parte, in fin. de sponsalibus, & pro hac parte consuluit Aretinus, *consil. 13. col. quarta, & Decius, *consil. 163. col. 4. versic. sexto* proponitur, & hanc opinionem dixit communem Socinus *reg. 420.***

Sed contrariam sententiam (imo quod in causa matrimoniali requirantur testes rogati) tenet gloss. *verb. audierunt, in §. de his, in cap. testes, 3. quest. 9.* & tenet Speculator, in *titul. de teste, §. 1. versicul. item quod non fuit rogatus, & Ioannes Andreas (ad eum) in titul. de instrumentorum editione, §. postquam, versic. sed numquid, Romanus, singulari 633.* & sequitur hanc opinionem (consulendo) Barbacia, *cons. 45. colum. 3. & consil. 53. colum. 2. volum. 1.* & hanc dixit communem Zalius, *consil. 3. volum. 1. numero 65.* Prima tamen opinio seruatur de consuetudine, maxime cum hodie ex Concilio Tridentino, *capit. 1. sess. 24: de reformatione matrimonii, solum requiratur in contrahendo matrimonium, quod interueniant duo vel tres testes coram parochio: & nullum verbum reperies de rogatione, nisi dicas, quod illud fuit omissum sub dispositione iuris communis, & tanquam casus omissus iudicetur, l. si*

extraneus, ff. de conditione causa data, causa non sequuta. l. commodissime, ff. de liber. & post hum. l. si cum aotem, ff. soluto matrimonio. Sed contraria opinio est verior, & receptior, & ita seruatur de consuetudine. Et testes semper præsumantur rogati, vide in *questione 474.*

SVMMARIVM.

- 1 Lex 1. ff. de suis & legitimis heredibus declaratur.
- 2 Aliud est esse tale, aliud haberi pro tali.
- 3 Lex 1. C. de testamento militis, declaratur.
- 4 Iura iuribus sunt concordanda.
- 5 Lex 1. titul. 13. p. 6. expenditur pro prima opinione, & assignatur ratio questionis propositae.
- 6 Scaturunt sunt proprie intelligenda.
- 7 Contraria communis opinio refertur.
- 8 Communis usus loquendi attendi debet, & præferretur propria significatione verborum.
- 9 Lex 6. Tauri declaratur.
- 10 Bona truncalia reuertuntur ad radicem, in locis ubi est consuetudo.
- 11 Parentes in dubio non debent priuari filiorum successione propter forum, sed succedunt secundum ius.

QVÆSTIO CCCCLXXXV.

Verum dicatur quis mori ab intestato, cum de iure non possit facere testamentum. Communis contra communem, & quid iure regio.

DVbium est elegans in iure, an proprie dicatur decedere intestatus, qui non potest de iure facere testamentum, puta pupillus, vel furiosus, vel alij. Et non dici proprie intestatum, qui testari non potuit, demonstrant elegantia verba *text. in l. 1. ff. de suis & legitimis heredibus, ibi, * plane, qui testari non potuit, proprie non est intestatus, puta impubes, furiosus, vel is cui bonis interdictum est. * Sed subdit *text. * Sed hos quoque pro intestatis accipere debemus. * Pondera verbum, pro, nam aliud est, esse tale, aliud haberi pro tali. l. mercis appellatione ff. de verborum significatione. l. maritus, la. 2. §. legis Iulia (ubi Bart.) ff. de adulteriis. Et ita concludendum est, nec obstat *l. in testamento. la. 1. C. de testamento militis, nam licet ibi dicantur intestabiles intestati, non tamen aperit *text. proprie, an improprie: ergo est intelligendum improprie per *text. in d. l. 1. ff. de suis & legitimis heredibus, ut iura iuribus concilientur, ut in *cap. cum expediat, de electione. l. 1. C. de inofficiosis dotibus, & est *text. (iuxta glossam) in l. sciendum, ff. qui satisfacere cogantur, & in authentica, offeratur. C. de litis contestatione. Et pro hac sententia in questione principali facit *text. in principio, Institut. de hereditat. quae ab intestato deseruntur, ubi inter alios modos, quos ibi enumerat succedendi ab intestato, & dicendi aliquem intestatum, non enumerat hunc, & idem est in *l. 1. tit. 13. p. 6. & ita concludit Gerardus, in additionibus ad Rolandum, in tractatu de successione ab intestato, colum. 7. Et hæc haud dubie communis opinio est, quod non dicatur proprie intestatus, qui testamentum facere non potest, & ratio est, quia non potest esse priuatio, ubi non est habitus, cum omnis priuatio præsupponat habitum, ut in *l. decem ff. de verborum. §. 1. de capitis diminutione, in vers. seruus. Et sic dici non potest ab intestato mori pupillus, infans, vel furiosus, cum etsi vellent, non possent facere testamentum, maxime, quia quando quis decedit intestatus, fingit lex ipsum velle eius bona ad eos peruenire, qui sunt successuri. l. consueuntur. l. quidam referunt, ff. de iure codicillorum. l. cum patrono, in principio. ff. de honorum possess. quæ voluntatis coniectura cessat, & non potest adaptari in eo qui ea caret. l. qui ad certum, ff. locati. Et sic merito (proprie loquendo) non decedit intestatus, qui voluntate caret, & non habet velle nec nolle, & sic istam opinionem tenet Cynus, & Alexand.**********

in l. generaliter, num. 3. C. de institutionibus & substitutionibus. & dicit communem Bald. conf. 475. volum. 3. Alexand. conf. 158. num. 3. volum. 6. & conf. 153. n. 4. volum. 7. Socinus iunior, conf. 23. volum. 2. Parisius, conf. 73. num. 32. volum. 1. & hanc esse magis communem sententiam tenet Gozadinus, conf. 35. n. 8. Cagn. in l. emancipatos, n. 61. C. de coll. quæ opinio hodie est approbata per dict. l. 1. tit. 13. p. 6. vbi notat Greg. verb. ab intestato, & plures pro vtraque parte refert Antonius Gabriel, lib. 5. communium, tit. de statutis, conclus. 1. Pro qua opinione consuluit Franciscus Purguratus, conf. 511. num. 1. volum. 2. & Signorolus de Homodeis, conf. 6. Quibus suppositis dubium est, stante statuto, quod mater non succedat filiis ab intestato, an filio decedente pupillo, mater succedat. Et per supradictam communem opinionem, iste filius non dicitur proprie intestatus, & habemus, quod hæc statuta sunt proprie intelligenda. l. 3. §. verba. ff. de negotiis gestis: ergo statutum non habebit locum in pupillo, qui proprie non dicitur intestatus, & ita mater succedet tali filio, qui proprie non dicitur intestatus decedere, vel ab intestato, & ita tenet Petrus, quem refert Bart. in d. l. 1. & Albericus. p. statutorum, quæstion. 44. & hanc opinionem dixit communem Bald. conf. 53. volum. 2. & hanc dixit communem Alexand. in d. l. generaliter, num. 5. C. de institutionibus & substit. & dixit communem Decius, consil. 465. num. 3. & dixit etiam communem Alciatus, in l. intestatus. ff. de verbor. significatione, colum. 2. Paulus Parisius, conf. 22. lib. 2. & hanc partem dixit æquior, & magis consonam æquitati Nicalius, in princip. Institut. de hereditatibus quæ ab intestato defer.

7 Sed contrariam opinionem (imò quod statutum habeat locum in pupillo) quia licet improprie dicatur intestatus, debet magis attendi communis vsus loquendi. l. liberorum. §. quod autem Casius. ff. de leg. 3. qui præfertur propriæ significationi, & sic videtur per hoc in quæstione proposita, matrem, extante tali statuto, esse repellendam, & ita concludit Bart. in d. l. 1. & hanc partem comprobat (ex alijs plurimis) Cardinalis, conf. 3. incipit, de singulis dubijs. vbi respondit ad omnia argumenta, quæ pro contraria parte adducuntur, & subtiliter inducit dictam l. primam (cum alijs allegatis per Alexan. in d. l. generaliter, & per Decium, supra, in dictis consilijs.) & hanc opinionem dicit esse verior, & magis communem Decius, in d. l. generaliter, num. 5. & est crebrior, & firmitior opinio, secundum Molinæum (ad Alexand.) consil. 115. num. 1. volum. 2. & dixit etiam magis communem additio Guillelmi Benedicti, in c. Raynuntius, verb. & uxorem nomine Adelasiam, num. 6. & 16. de testamentis, vbi dicit ita fuisse iudicatum per Arrestum in parlamento Tholozæ, & hanc etiam partem fateatur communem Socinus iunior, conf. 3. volum. 1. num. 28. & 29. & 30. vbi vsque ad num. 42. late prosequitur istum articulum, quam opinionem (alijs citatis) sequitur Paulus de Montepico, conf. 60. numer. 3. & Signorolus, d. conf. 6. per totum, Paulus Castrensis, conf. 48. volum. 1. vbi dicit temerarium esse ab opinione Bartoli recedere, & Galliaula, in l. Centurio, num. 315. ff. de vulgari. Corneus, conf. 75. numer. 17. Decius, in dict. l. generaliter, & in conf. 563. volum. 2. Barbacia, conf. 67. Socinus, conf. 81. & ab hac sententia non esse recedendum in iudicando & consulendo. tenet Michael Craffus, receptarum sententiarum. §. successio ab intestato, quæstione 1. num. 1. & 2. quæ omnia sunt valde notanda pro declaratione, & interpretatione legis 6. Tauri, in fine. vbi in successione confirmantur consuetudines locorum, vt bona reuertantur morientium ab intestato, ad truncum, vel radicem, quod seruatur, * in Vixcaya, Sepulveda, Talamanca. Cuenca, Alcaraz, Galisteo, y la Guardia, * in quibus locis bona morientium ab intestato, si fuerunt truncalia, reuertuntur ad radicem, non seruata forma iuris succedendi, de qua in principio d. legis 6. quam

declarat Rojas, de successione ab intestato c. 30. num. 5. Gutierrez, pp. quæst. libr. 2. quæstione 8. Auendanus, respons. 5. num. 5. Azevedo, in l. 1. tit. 8. num. 87. lib. 5. recopil. Quæ omnia debent intelligi, secundum hanc nostram sententiam, vt illa consuetudo habeat locum in illis personis, quæ de iure non possunt facere testamentum (licet proprie non moriantur ab intestato.) Sed profecto hæc videtur quæstio pro amico, cum pro vtraque parte sit communis opinio, & in dubio parentes non debent priuari filiorum successione mortuorum, in infancili ætate. Ita Curtius iunior, conf. 134. num. 5. Parisius, conf. 73. num. 22. volum. 1. qui dicit communem, & Gozadinus, conf. 35. num. 8. & licet in hac sententia, anceps aliquando fuisset, tamen iam assentior opinioni Gutierrez, in 2. part. pp. libr. 3. quæst. 76. num. 3. qui nouiter hanc resoluit opinionem, & quod etiam in hoc casu proposito procedat dispositio d. l. 6. Tauri, exclusis successoribus ab intestato, quæ opinio confirmatur, & maxime procedit ex d. communi opinione, de qua supra.

QVÆSTIO CCCCLXXXVI.

Verum infans transmittat hereditatem ex potentia sunitatis. Communis contra communem.

EX potentia sunitatis hereditatem transmitti (etiam ad extraneos) probat text. vulgaris, (secundum communem intellectum:) in l. apud hostes. C. de suis & legitimis heredib. & est communis intellectus secundum Ias. in l. qui se patris, num. 43. C. unde liberi, & in l. si infanti, num. 17. Cod. de iure deliberandi. & plures auctoritates pro hac sententia allegat Tiracuellus, le mort saist, 2. par. declaratione 5. numer. 22. Dubium tamen est, an si ille qui transmittit, est infans, habeat locum transmissio ex potentia sunitatis, & quod etiam in infante habeat locum, dicunt esse communem, quam plures citati per Decium, conf. 250. numer. 6. & Gualdenis, de arte testandi, tit. II. cautela I. num. II.

Sed contrariam partem dixit communem Barbacia, conf. 60. vol. 3. col. 10. quæ verior est, quod latius prosequitur Antonius Gomez, 1. tom. variarum, c. 9. n. 23. vbi adducit rationes & fundamenta.

SUMMARIVM.

- 1 Perempta instantia, non pereunt dicta testium.
- 2 Testes examinati coram arbitris, faciunt fidem coram ordinarijs.
- 3 Dicta testium producta in vno iudicio, faciunt fidem in alio.
- 4 Circuitus est euitandus.
- 5 Lex 38. tit. 16. p. 3. declaratur.
- 6 Acta processus in causa civili, faciunt fidem in criminali.

QVÆSTIO CCCCLXXXVII.

Verum dicta testium in vno iudicio, faciant fidem in alio. Communis contra communem, & quid iure regio.

Certum est, quod perempta instantia, dicta testium non pereunt. l. properandum, §. nisi quidem. C. de iud. Modo dubium est, an illa dicta, quæ in alio iudicio produci possunt, faciant fidem sine hoc quod de nouo examinentur. & gloss. in d. l. properandum, §. fin. verb. vigorem, tenet, adhibendam esse distinctionem, quam facit text. in l. fin. Cod. de testibus, cui consonat l. 38. tit. 16. p. 3. scilicet, quod si testes mortui sint, non requiratur noua examinatio: si autem viuunt, requiratur quod de nouo examinentur, & sic illa gl. concludit, quod decisio illius legis fin. quæ loquitur de probationibus factis coram arbitro,

2 tro, habet etiam locum in probationibus quæ fiunt coram ordinario, cuius glossæ opinio est communis, secundum Albericum, *in d. §. fin. col. fin. num. 35.* dixit etiam communem Bald. *in l. 2. nu. 21. C. de edendo.* & tenet idem Bald. *in d. §. fin.* dum se remittit ad dicta per eum, *in d. l. 2.*

3 Sed contrariam sententiam (imo quod aliud fit in probationibus factis coram arbitro, aliud coram iudice: & quod dicta coram iudice faciant fidem in alio iudicio indistincte, sine hoc quod de nouo examinentur, (etiam inter easdem personas) tenet Bart. *in dict. l. fin.* cui displicet opinio glossæ, non constituentis differentiam in hoc casu, inter arbitrum, & iudicem ordinarium, & sequitur Padilla, *in l. si ex falsis, numer. 13. C. de transactionibus.* vbi bene declarat Antonius Gomez, 3. *tomo variarum, c. 1. num. 37.* vbi dicit, quod ita practicatur, vt euitetur circuitus: & hanc opinionem Bart. tenent Doctores ibi, secundum Paulum, *ibid.* imo *in dict. l. properandum. §. fin. num. 4.* eandem tenent doctores, secundum eundem *in d. l. fin. numer. 1.* vbi assignat rationem quod potius præsumitur pro examinatis coram iudice, qui potest testes castigare, quam pro examinatis coram arbitro, qui eos non potest punire. Et hanc opinionem sequitur late Alexand. *in d. l. 2. C. de edendo, colum. 6. art. 2. & in conf. 58. volum. 2.* sequitur etiam Ias. *in d. l. properandum, §. fin. & in d. l. 2.* & hanc partem dixit expressè communem Franciscus Curtius, *ibi, num. 103.* & ex iuris canonici professoribus, hanc partem tenet Innocentius, *in c. significauit, & in c. causam, de testibus, & in cap. fin. de probationibus.* vbi sequitur etiam Abb. *idem in c. presentata, de testibus, num. 9.* assignans rationem differentie, quam sequitur Felinus, *ibi, num. 10.* & pro hac sententia facit text. *in d. l. 38. tit. 16. p. 3.* vbi Gregor. & vtrum acta processus in causa ciuili faciât fidem in criminalibus, vide Iulium Clarum, *l. 5. sent. §. fin. quest. 54. num. 3.* & Gratian, *reg. 6. Padillam, in l. si ex falsis, num. 13. Cod. de transactionibus, & vide text. in c. fin. de exceptionibus, l. 6. & quæ diximus, in quest. 296.*

QVÆSTIO CCCCLXXXVIII.

Virum in petitione decimarum competat sacerdotibus actio confessoria, vel rei vendicatio. Communis contra communem.

QVæ actio competat sacerdoti petenti decimas sibi præstari, dubium esse solet. In qua questione variae sunt opiniones, nam gloss. *in c. tua, de decimis,* tenet, quod competat confessoria, & hæc est communis opinio secundum Fabrum, *in §. æque si agat, col. 1. Insti. de actionib.* (sicut etiam dicimus, quod pro iure eligendi competit confessoria,) Innocentius, *in c. inter quatuor, de maioriore & obedientia.* & est communis opinio, secundum Ias. *in l. si prius, n. 5. ff. de noui operis nunciacione,* & dixit etiam communem Gomezius, *in d. §. æque si agat, n. 10.*

Sed contrariam sententiam tenet glo. *in d. cap. tua,* in secunda opinione, in qua residet, imo quod pro decimis competat condicatio ex canone, siue rei vendicatio. Et hanc dixit communem opinionem Albericus, *in l. si quis ita, ff. de usufructu.* Rebuffus, *de de. imis, quest. 9.* Hodie autem, per censuram ecclesiasticam proceditur, vt *in Concil. Trident. c. 1. ses. 25. de reform.* & tradit Naua. *in manual. cap. 21. numer. 32.* & Paz. *in sua prax. 1. partis, 2. tomo, cap. 5. numer. 4.* & ita communiter apud omnes practicatur, contra clericos & laicos.

QVÆST. CCCCLXXXIX.

Virum protestatio annullat actum sequentem. Communis contra communem.

IN actibus dependentibus à potestate protestantis, ita demum protestatio præcedens annullat

actum sequentem contrarium, si in continenti fiat, secus si ex interuallo. Ita Bart. *in l. qui in aliena, §. Celsus, ff. de acquirenda hered. vbi Alexand. & Ias. n. 8.* dicunt hanc esse communem opinionem, quam tenet etiam Bart. *in l. item quia, ff. de pactis, & in l. non solum, §. morte, num. 16. ff. de noui operis nunciacione.* vbi Alexand. & Ias. n. 13. dicunt esse communem opinionem, & dixit etiam (post alios) esse communem Ripa, *in c. cum M. n. 101. de consti.*

Sed contrariam sententiam (imo quod dicta protestatio, etiam facta ex interuallo, annullat actum contrarium) tenet Bald. *in d. §. morte.* Bald. & Aretinus, *in l. Tria, §. 1. ff. de verborum.* idem Aretinus, *in l. qui in aliena, §. Celsus, ff. de acquirenda hereditat.* Bald. *in l. pacta nouissima, C. de pact.* Alexandrinus, *in c. sollicitudine, quest. 9. vers. ex interuallo, de app.* Et ratio est (secundum Angelum, *in d. l. pacta.*) quia contractus sequens declaratur ex contractu præambulo. Idem Angelus, *in l. si quis cum aliter, de verborum.* Bald. & Salicetus, *in l. per retentionem, C. de usuris,* vbi dicunt, quod quando fit aliquod præambulum ad actum, si alius actus sequens ex interuallo fiat, intelligitur præambulum repetitum in contractu sequenti. Et sic ex hac ratione tenet notabiliter Cassaneus *in catalogo gloria mundi, in 12. parte, consideratione vltima, ver. hinc sumpta,* quod si femina protestetur non contrahere vniquam matrimonium sine licentia patris, & quod alias fit nullum, quod si contrahat sine prædicta protestatione, censetur virtualiter, & essentialiter repetita: quod semel habui de facto & visum fuit iudicialde curiosum & subtile, licet pro contraria opinione iudicauit, quæ tutior est.

QVÆST. CCCCXC.

AD. cum in plures §. locator horrei, ff. locati, habes varios intellectus. Primus est, quod protestatio fuit ibi facta absente parte, & ideo non præiudicat inferenti merces, & hunc dixit communem intellectum De ius, *in c. cum M. n. 30. de consti.*

Sed contrarium, imo quod ibi protestatio non valet, quia sublata fuit per contrarium factum (scilicet per acceptationem mercium) tenet secundus intellectus, quem (ad illum text.) dixit communem Ripa *in d. c. cum M. n. 39.* Paulus, *in l. cum fundus, §. 1. ff. si certum petatur.* Ias. *in d. l. non solum, §. morte, nu. 15.* Alciatus, *in l. 40. de verborum significatione.* Goueanus, *l. 2. lectio, num. c. 23.* Corraus, *in l. si iam angusti, de seruitutibus,* Afflidis, *dec. 375. n. 16.* Gomezius, *in l. 61. Tauri, n. 5.* & vide *l. 7. tit. 14 p. 7. & l. 26. tit. 8. p. 5.*

QVÆST. CCCCXCI.

Virum constituenda sit differentia inter seruitutem rusticam & urbanam. Communis contra communem, & quid iure regio.

INTER seruitutem rusticam, & urbanam, constituitur quandam differentiam glossa (circa nunciacionem noui operis) *in l. qui viam, ff. de noui operis nunciacione,* quæ communis est, secundum Ias. *in l. 1. §. fin. nu. 8. ff. de noui operis nunciacione.* & hanc dixit communem Alciatus, *l. 3. Parerg. iuris, c. 24.*

Sed contrariam opinionem dixit communem Paulus, *in d. l. 1. §. fin. num. 3. ff. de noui operis nunciacione.* Prima tamen opinio hodie approbatur *in leg. 1. 2. & 3. tit. 31. p. 3.* & melius, *in leg. 5. tit. 32. in eadem parti.* vbi constituitur differentia, vt aduertit Gregor. *verb. * en casa*, & probatur etiam *l. 20. tit. 8. p. 5.* vbi declarat Greg. *verb. * no seria ansi.* * quam legem non esse vsu receptam, in pluribus locis tenet Antonius Gom. 2. *to. variar. c. 3. n. 15. in fin.**

QVÆSTIO CCCCXCII.

Virum clericus feudum accipere possit. Communis contra communem, & quid iure regio.

DVbium est in iure, (& non paruum) an clericus feudum accipere possit. Quam quæstionem ad partes per 8. columnas disputat Præpositus, in cap. 1. qui feudum dare possunt, & cum non posse feudum accipere aperte probant iura, in cap. 1. de feudo femina, & in cap. clericus. si de feudo fuerit controuersia, & in ca. 1. in fin. an nactus, vel alias imperfectus. Et rationem deduco ex text. in c. placuit. 22. quæst. 3. ibi, *nemo enim militans Deo secularibus negotiis se implicet. * Ex quo succedit, quod, cum sit validum argumentum de feudo ad maioratum, vt colligitur ex traditis per Palatium Rubicum, in rubr. cap. per vestras. §. 69. de don. & declarat Molina, de Hispanorum primogeniis, lib. 1. ca. 7. n. 1. & 2. Rodericus Xuares, in quæst. de maioratu, clerico maioratus deferri non possit, vt concludit Palatius Rubicus, supra §. 16. num. 4. & 14. vbi num. 3. dicit esse communem opinionem, quod non possit feudum accipere, quod late explicat Cassaneus, in consuetudinibus Burgundie, fol. 114. & 115. vbi etiam, num. 3. dicit communem opinionem.

Sed contrariam opinionem (imo quod clericus possit feudum habere) dixit esse communem Zasius, in epitome feudorum, sub rubr. qui feudum dare possunt, num. 71. qui tenet contrarium. Prima tamen opinio hodie est approbata de iure regio, per l. 6. tit. 26. p. 4. ibi, *o tal clerigo que nolo pudiesse seruir por razon de las ordenes que vniessa, * vbi declarat Greg. verb. *tal clerigo.

QVÆSTIO CCCCXCIII.

Virum debitor sit excommunicatus, elapso termino prorogationis a creditore factæ. Communis contra communem.

PRæfixus fuit terminus debitori ad soluendum, sub pœna excommunicationis, creditor prorogauit illum terminum, in quo casu debitorem non esse excommunicatum, (ratione prorogationis sibi factæ, elapso termino præfixo) tenuit Bart. (post alios antiquos) in l. 1. §. & operis, num. 6. ff. de noui operis nunciatione. vbi Alex. & Ias. hanc quæstionem exornant, & Syluester, in sua summa, verb. excommunicatio. 2. §. 1. vers. 13. & Maynerius, in l. ubicumque num. 2. ff. de reg. iuris. Et hanc opinionem dixit communem Decius, in cap. præterea, num. 4. de appellationibus. & dixit etiam communem Nauarr. in manuali, cap. 27. numer. 14. & Couarr. in cap. quamuis pactum, in princ. numer. 6. Gutierrez, de iuramento confirmatorio, l. p. cap. 49. nu. 11. Spino, in Speculo testamentorum, glo. rubr. 11. numer. 43. & Felinus, in c. de iureiurando, n. 5. vers. ad idem, & in rubr. de iudiciis, num. 3.

Sed contrariam sententiam tenuit Innocentius, in d. c. præterea, cuius opinionem dixit communem Cardinalis, in clem. 1. §. nos itaque, quæst. 6. n. 18. de iureiurando. & dixit communem, idem conf. 9. Prima tamen opinio verior est, & ita practicatur, quando ante diem termini fuit facta prorogatio, secus si iam dies cessit. Ita Felinus, supra, & Gutier. in suis canonicis quæst. 1. part. c. 1. n. 2. & 3.

S V M M A R I V M.

- 1 Duo testes ad minus in omni negotio requiruntur.
- 2 Dicto vnus testis quantacumque dignitatis sit non creditur.
- 3 Dicto testis de proprio facto deponentis est credendum.
- 4 In civilibus non creditur vnico testi de facto suo deponenti.
- 5 Vnius dicto non creditur, de proprio facto, quando esset in præiudicium tertii.

QVÆSTIO CCCCXCIV.

Virum dicto vnus testis deponentis de proprio facto, sit credendum. Communis contra communem.

IN omni negotio tam de iure canonico, quam ciuili, ad minus requiruntur duo testes, o. in omni negotio, de test. & in l. vbi numerus. ff. eod. & dicitur in Evangelio: In ore duorum, vel trium extat omne verbum. c. cum esses, de testament. c. in nobis, & in... licet vniuersis, de testib. neque creditur dicto vnus, quantacumque dignitatis extiterit. l. iuris iurandi. C. de testibus. c. cum nobis. (cum aliis,) de testibus. Modo dubium est, an dicto vnus testis, de facto suo deponentis, standum sit, & illi standum esse concludit Paulus, in l. quicumque. C. de seruis fugitiuis, in fin. & in l. seruos. C. de testamentis. & ante Paulum tenuit Oldradus, conf. 95. colum. penult. & sequitur Decius, conf. 650. numer. 9. Ruynus, conf. 161. libr. 8. & dicit communem Iosephus Ludouicus, l. comm. tit. de testibus, in fin. vbi posuit ad istam regulam vndecim declarationes & limitationes, & Menochius, de arb. casu 99. & hæc opinio non habet cōtradictorem, secundum Ias. in l. necis, num. 11. ff. de acquirenda hered. & in lectura legis admonendi, nu. 94. de iureiurando. & secundum Zasium, confil. 2. numer. 30. cum aliis pluribus, quos ad hoc citat Tiraquellus, de viroque retractu. §. 1. gloss. 14. num. 47. Pro qua opinione facit text. in l. quæro, §. fin. ff. de adilitio edicto. quem ad hoc ponderat & declarat Menchaca, libr. 2. controuersiarum vsufrequentium, c. 34. num. 2. Tiberius Decianus, respons. 93. num. 2. vol. 2. vbi ampliat hanc conclusionem.

Sed contrariam opinionem (imo quod neque hoc casu dicto vnus testis standum sit) tenuit Paulus (sibi contrarius) confil. 337. volum. 1. & Ias. tenuit vbique hanc partem, in d. l. necis, & in d. l. admonendi, & in l. 2. §. si absens, num. 9. ff. si ex noxali causa agatur, & in l. cum filius familias, num. 16. ff. de verborum obligationibus. & tenent alii, quos citat Tiraquellus, supra, nu. 50. & hanc opinionem dixit communem Boerius, decis. 221. num. 17. & ita consuluit Simon de Prætis, conf. 151. num. 37. quod quidem est intelligendum in causis criminalibus, secus in civilibus, vt in prima opinione, ita Cephalus, conf. 438. nu. 42. lib. 3. & ita pluries iudicauit tanquam assessor iudicis, * para aueriguacion de los que auian merido seda blanca de la India, * & vtramq; opinionem cum quadam distinctione defendi posse tradit Menchaca supra, nu. 3. qui omnino est videndus, cum casus contingit, & Azeuedo, in l. 28. tit. 19. lib. 9. recopil. num. 8. vbi limitat in casu, in quo ageretur de præiudicio tertii.

QVÆSTIO CCCCXCV.

Virum mala fides existimantis rem esse vnus, impediatur præscriptionem quo ad alium. Communis contra communem.

Malam fidem vnus, non impedire præscriptionem quo ad alterum, tenet Bart. in l. naturaliter, §. 11. ff. de vsucapionibus. Et breuiter agendo, opinio Bartol. est communis secundum Annibalem, in repetitione illius legis, num. 156. & dixit etiam communem Socinus, conf. 47. colum. fin. volum. 3. & (vltra eos) dixit communem Baldus, de præscriptionibus, 3. par. 6. partis princip. quæst. 3. Socinus, conf. 47. num. 17. libr. 3. Salicetus, in l. cum notissimi. §. 1. de præscr. 30. vel 40. annorum. Ancharranus, conf. 1. illo tit. lib. 6.

Sed contrariam opinionem dixit communem Couarr. in regul. possessor. 2. part. §. 8. num. 5. citans plures DD. & istam opinionem sequitur Menchaca, de suc-

Successionum creatione, lib. 3. §. 21. num. 118. per generalitatem text. in c. fin. & in c. vigilianti. de prescriptionibus. Et sic nihil interest, quod ego existimem, quod res, quæ à me possidetur, sit Titij, cum vere ad Sempronium pertineat, cum in utroque casu detur mala fides in possessore, & sic hæc est verior & recepta sententia, & ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo.

QVÆSTIO CCCCXCVI.

Vtrum lex, qua excludit præscriptionem, solum videatur excludere præscriptionem 10. vel 20. annorum. Communis contra communem.

Vicumque lex excludit præscriptionem, intelligi debet de præscriptione ordinaria 10. vel 20. annorū, non autem de præscriptione 30. vel 40. annorū, illa enim bene procedit, non obstante prohibitione generali. Ita tenet glossa, in c. 1. §. præterea, de capitulis Conradii. quam sequuntur quam plures relati per Tiracellum, de utroque retractu, §. 1. glo. 2. num. 12. sub rub. de retractu conuentionali, & dixit communem Ias. in l. 1. num. 43. C. de seruicis fugitiuis. Paulus Parisius, conf. 1. vol. 1. n. 123.

Sed contrariam partem (imo quod hoc casu censeatur etiam prohibita præscriptio longissimi temporis 30. vel 40. annorum) dixit communem Zasius (qui plures allegat) conf. 15. volum. 2. num. 12. quem omnino vide, & Burgos de Paz, conf. 41. num. 11. Prima tamen opinio verior & recepta est, & ita pro ea fuit pluries iudicatum, & in casu mihi contingenti de facto ita obtinui.

QVÆSTIO CCCCXCVII.

Vtrum si vxor stantibus liberis relinquatur usufructuaria bonorum, consequatur alimenta. Communis contra communem, & quid iure regio.

Si testator relinquat vxorem dominam, & usufructuariam (existentibus filiis,) sola alimenta habebit vxor. Ita glossa & Bart. in authentica, quod locum. C. de secundis nuptiis. & est communis opinio, secundum Ias. l. de alimentis, nu. 1. C. de transactionibus. & est communis secundum Cremensem, singulari 3. & dixit etiam communem Decius, conf. 454. num. 1. & fatetur communem Claudius, in l. ex hoc iure, col. 4. ff. de iustitia & iure, & plures tradit Mantica, de coniecturata mente defuncti, l. 9. tit. 7. n. 5. & diximus in quest. 68.

Sed contrariam opinionem (imo quod solum eo casu usufructum vxor consequatur) dixit communem Zasius (nullum ex supradictis doctoribus allegans) conf. 18. volum. 2. num. 4. Hodie autem tale legatum valebit intra quintum bonorum, sine præiudicio legitimæ filiorum. Ita Rodericus Xarez, in l. quoniam in prioribus, ampliatur. 3. num. 5. C. de inoffic. & Quæfada, qui latissime prosequitur istam quæstionem, in c. 24. vbi num. 36. explicat illud dubium, quando bona sunt magnæ qualitatis, & parui redditus, qualiter alimenta teneatur filius præstare. In qua quæstione est tenendum, quod filius tenetur alimenta præstare, consideratis redditibus, & fructibus bonorum, non autem proprietate rei, ita Bart. in l. penult. ff. de alimentis, & cibariis leg. in l. Imperator. ff. ad Treb. (per illum text.) Greg. in l. 7. tit. 13. par. 6. Menoch. de arb. lib. 2. centur. 2. casu 24. Rubeus, in rub. de donationibus §. 25. num. 4. Gomez Arlas, in l. 48. Tauri, & plures allegat Spino, in speculo testamentorum, glo. 13. num. 55. & Gutierrez (qui nouissime prosequitur istam quæstionem) 2. p. l. 3. pract. quest. 57. qui resoluit, illud legatum non valere nisi in quinto bonorum, de quo pater libere poterat disponere, contra opinionem Ayora, de partitionib. 2. part. quest. 21. num. 60. Idem tenet Antonius Gomez, 1. tom. variar. cap. 11. num. 26. & dicit communem

Menchaca, de successionum creatione, §. 10. num. 220. & Azeuedo, in l. 11. tit. 6. num. 17. l. 5. recopil. Quæ opinio apud Hispanos est iuridica, & in vltu quotidiano recepta, & nullum habet contradicteorem ex nostratibus.

QVÆSTIO CCCCXCVIII.

Vtrum procurator possit iurare de calumnia, si non habeat mandatum speciale. Communis contra communem, & quid iure regio.

Ad hoc, quod procurator possit iurare de calumnia, requiritur speciale mandatum, text. in cap. fin. de iuramento calumnie, in 6. & ita seruatur, secundum Albericum, in authentica, principalis, num. 3. C. de iuramento calumnie, & rationem assignat idem, in l. qui iurasse, in principio, num. 3. ff. de iureiurando. Modo dubium est, (& satis frequens) an sufficiat mandatum generale ad omnes causas, & speciale ad iurandum de calumnia, sine hoc, quod exprimat causa, in qua iurandum est. Et non requiri, quod causa exprimat, habet communis obseruantia, secundum Bar. in l. quæ bona, §. qui alieno, num. 7. ff. de damno infecto. vbi idem concludit Alexand. dicens communem opinionem, & Mathefilanus, notabili 150. & decisio Capellæ Tholosanæ, 132.

Sed contrariam sententiam (imo quod sit necessarium, quod in specie causa exprimat) reputat verior Bart. in l. ... C. de iureiurando. Abb. & Barbacia, in c. in pertractandis, de iuramento calumnie. Aretinus, in d. auth. principalis, §. fin. autem. & est communis opinio, secundum Couarr. in c. quamuis pactum. 1. part. §. 5. num. fin. de pactis l. 6. & in lib. 1. variarum resol. c. 6. num. 2. Hodie autem, prima opinio videtur approbata de iure regio. ex l. 24. tit. 11. par. 3. ibi, * aquien otorgassen especialmente poderio de hazer esta jura, * & sic illa lex, non requirit expressionem causæ, super qua iurandum est de calumnia, & ita obseruatur, & practicitur apud omnes.

S V M M A R I V M.

- 1 Verba illa, quæ percipi potuerunt, vario intelliguntur.
- 2 Interpellatio constituit possessorem in mora.
- 3 Mala fidei possessor est in mora.
- 4 Lex domum, C. de rei vindicatione, declaratur.
- 5 Contraria communis opinio explicatur.
- 6 Fructus veniunt à tempore mora.
- 7 Petitio hereditatis est actio in rem.
- 8 Mala fidei possessor non tenetur de augmento per ipsum factum in fructibus.
- 9 Bona fidei possessor, non tenetur ad fructus perceptos, etiam si factus fuerit locupletior, remissius.

QVÆSTIO CCCCXCIX.

Vtrum mala fidei possessor teneatur ad fructus perceptos, & qui percipi potuissent. Communis contra communem.

Mala fidei possessor tenetur de fructibus perceptis, & percipiendis, id est, qui percipi potuerunt. l. certum. C. de rei vindicatione. l. si fructus. l. ex diuerso. ff. eod. Dubitari tamen solet, quomodo intelligantur illa verba, qui percipi potuerunt, an ab ipso possessore, an à petitore: & videtur ab ipso petitore, per text. in l. apud Iulianum. §. fructus. ff. de legat. 1. & in l. si natus. §. fin. ff. de rei vindicatione. Sed ex aduerso, quod intelligantur de his, qui à possessore percipi potuerunt, videtur probare text. in l. domum. Cod. de rei vindicatione. In qua varietate sic distinguendum docent Petrus & ultramontani, in d. l. domum. quod aut mala fidei possessor, non fuit interpellatus, & sic non fuit in mora, & tunc teneatur de percipiendis à se: aut fuit interpellatus, & tenetur de percipiendis à petitore. Hæc tamen

tamen distinctio non placet, quia videtur contra generalitatem illius legis, domum. & confunditur per text. in l. 1. in fine. C. de petitione hereditatis. Præterea non potest sustineri, quoniam malæ fidei possessor, semper dicitur esse in mora, vt in l. fin. ff. de condict. furtina, & in l. 1. C. quod metus causa, vnde Bart. in §. fructus, & in l. domum, distinguit, scilicet, quod aut de fructibus loquimur, qui sine magna industria colligi potuerunt, puta, in percipiendis pensionibus vrbanoꝝ ædificiorum, & tunc qui percipi potuerunt ab vtroque; nã certum erat de fructibus, & sic non est necessaria distinctio, & ita intelligitur illa l. domum: aut loquimur de fructibus, in quibus maxima, & admodum exacta industria requiritur, & tunc de percipiendis ab ipso petitore. Quam Bartoli distinctionem dixit communem Alexan. ad eum, in dict. l. domum. & dicit eam communem Alexand. in d. l. apud Iulianum. §. fructus. n. 1. (quam legit cum præcedenti,) vbi etiam dixit communem Ias. num. 2. & 3. & dicit communem Boerius de decisione 268. colum. 3. & hanc dicit communem Decius, in l. generaliter, nu. 5. de regulis iuris, & cum d. l. domum, consonat text. in l. 39. tit. 28. p. 3.

Sed contrariam opinionem (imo quod aliter sit distinguendum) tenuit idem Bart. in dict. l. ex diuerso, nu. 4. ff. de rei vindicatione. Nam aut malæ fidei possessor non conuenitur ratione dominij, vt possessor hereditatis, & tenetur de percipiendis à se: aut conuenitur ratione dominij, & tenetur de percipiendis à possessore, vt in dict. §. fructus, & in d. l. si nauis. §. finali. Et hæc distinctio Bartol communis est, secundum Lancelotum Decium, in dict. l. apud Iulianum. colum. 3. cui tamen distinctioni obstat text. in §. fructus. vbi legatarius non agebat ratione dominij: quoniam si egisset, venissent fructus à tempore moræ (agebat ergo actione personali ex testamento) & si intentasset rei vindicationem, venissent fructus ab adita hereditate. l. Herennius, la. 1. ff. de vsuris. Secus vbi possessor conuenitur ratione dominij, quoniam hereditatis petitio est actio in rem, vt in l. sed si lege. §. petitio. ff. de petitione hereditatis. Vnum tamen subum notandum est, quod in omnibus casibus, in quibus malæ fidei possessor tenetur de fructibus, quos ipse percipere potuisset, nunquam tenetur, de augmento per ipsum facto. Casus est singularis in l. ceterum. ff. de rei vindicatione, quem ad hoc citat additio Alex. in d. l. apud Iulianum. §. fructus. nu. 1. & an bonæ fidei possessor ad fructus perceptos teneatur, quatenus locupletior factus fuit, refert duas communes Iacobus Philippus Portius, libr. 3. communium, conclus. 25. vbi tradit auctores & fundamenta.

S V M M A R I V M.

- 1 Authentica, hæc constitutio, & lex fin. C. de sacrosanctis ecclesiis, adducuntur pro prima opinione.
- 2 Debiti exactio cessat, post completam prescriptionem.
- 3 Contraria opinio in questione principali proponitur.
- 4 c. 19. sess. 25. Concilij Tridentini declaratur.
- 5 Quinquennium ingredientibus religionem assignatur post professionem ad reclamandum.
- 6 Restitutio non competit minoribus lapsa quinquennio, de quo loquitur Concilium Tridentinum.

Q V A E S T I O D.

Utrum ecclesia restituatur aduersus prescriptionem completam. Communis contra communem.

DUbbium est in iure, an ecclesia aduersus prescriptionem iam completam in integrum restitui possit, & non posse restitui tenet gloss. (ad vtramque partem questionem disputans) in capit. auditis, de in integrum restitutione, idem tenet gloss. verb. lapsum temporis, in clem. 1. eod. quas sequi videtur Imola, in d. cap. auditis: eandemque partem tenet Salicetus, in authentica. quas actiones, num. 8. Cod. de sacrosanctis ecclesiis. & Socinus, consil. 266. nu. 24. volum. 2. & (ante eos) tenuit Hostiensis, in cap. 1. de prescriptionibus, cum quo

communiter transeunt doctores, secundum Abb. num. 9. pro quibus videtur text. in authentica, hæc constitutio innovat, & l. fin. Cod. de sacrosanctis ecclesiis. vbi probatur exactio post prescriptionem cessare: ad idem est text. in c. 3. & in c. ad aures, de prescriptionibus.

Sed contrariam sententiam (imo quod ecclesia intra quadriennium, & non ulterius possit restitui) tenet gloss. dicens (fere omnes tenere hoc) in d. authentica, de ecclesiasticis titulis, §. pro temporalibus, cuius sententiam tenet Abb. num. 9. & Felinus, num. 8. in d. cap. 1. de prescriptionibus, vbi Abb. dicit, quod in hoc conueniunt numero plures, & ingenio elegantiores doctores, quod etiam asserit idem Abb. consil. 32. volum. 1. vers. 8. & vltim. ff. de verborum obligationibus. dixit etiam communem Ias. in d. authentica. quas actiones, nu. 33. & communem appellat Alexand. consil. 81. num. 8. & 9. volum. 5. & consil. 150. numer. 2. volum. 7. & Decius, consil. 29. num. 2. & consil. 36. num. 9. dicunt etiam communem Paulus Parisius, in d. cap. 1. de prescriptionibus, numer. 20. Balbus, de prescriptionibus. 1. p. 5. partis principal. questione 2. in princip. & etiam dixit communem Boerius, decisione 39. num. 30. & (ante eos) eam dixit communem Abb. in d. cap. auditis, numer. 12. & dixit etiam communem Bellonus, consil. 46. numer. 14. & hæc videtur vterior opinio, per text. in clementina 1. de restitutione in integrum, ex quibus adduco intellectum ad text. in cap. 19. sessio. 25. Concilij Tridentini, vbi assignatur quinquennium ingredientibus religionem, ad reclamandum contra professionem per vim, vel metum factam, vt elapso illo quinquennio competat minoribus restitutio. Ita Humada, in l. 3. & 4. tit. 7. p. 1. gloss. 2. num. 2. quod tene menti, quia sæpe contingit de facto. Sed contrarium video praticari, & merito.

S V M M A R I V M.

- 1 Contra turbantem possessionem potes vti interdito vti possidetis.
- 2 Casus defacto inter capellanos chori sanctæ ecclesiæ Toletanæ, & parochos ceterarum ecclesiarum præfertur.
- 3 Cui conceditur ius sepeliendi in aliena parochia, conceditur etiam processionaliter, & cum cruce.
- 4 Princeps concedendo iurisdictionem, videtur etiam concedere merum & mixtum imperium.
- 5 Cui conceditur finis, conceduntur etiam ea per qua deuenitur ad finem.
- 6 Cui conceditur ius sepeliendi, conceditur per alienam parochiam deferendi funera.
- 7 Pro expreso habetur quod ex coniecturis apparet.
- 8 Expresum dicitur, quod venit ex mente, vel ex generalitate verborum.
- 9 Cui conceditur plus, conceditur etiam quod est minus.
- 10 Idem est iudicium de his, qua veniunt in consequentiam, quod de principali.
- 11 Expresum dicitur, quod natura verborum virtualiter importat.
- 12 Expresum dicitur, de quo verisimiliter disponeretur, si de tali casu omisso esset cogitatum.
- 13 Crucem portare non est actus prohibitus.
- 14 c. cum ad sedem, de restitutione spoliatorum, declaratur.
- 15 Qui habent ius sepeliendi in aliena parochia, possunt illud exercere processionaliter, & cum cruce.
- 16 Prescriptio sine possessione non procedit.
- 17 Ius ducendi crucem est actus discontinuus, & dependet ex facultate utentium.
- 18 Prescriptio non procedit in rebus qua consistunt in facultate, etiam per mille annos.
- 19 Vasalli non perdunt ius venandi, etiam si per mille annos non fuerint venati.
- 20 Facultas actum faciendi non perditur per non usum.
- 21 Crucem ducere est actus voluntarius & discontinuus, & sic non perditur per non usum.

Q V A E S T I O D I.

Utrum agens interdito vti possidetis, teneatur probare se possidere tempore, quo deictus est. Communis contra communem.

Interdictum, vti possidetis, datur contra inquietantem, si contendat sep offidere, ex communi opi-

opinionem relata per Socinum iuniorem, *consil.* 146. n. 20. *volum.* 1. & tradit Bartol. in l. 1. §. huius autem, in princip. ff. vii possidetis. Poterit etiam hoc interdictum intentari contra turbantem, etiam si se possidere minime contendat, secundum Bart. *vbi supr.* cui accedit crebrior interpretata sententia, ex Socino, *dict. consil.* 146. Nunc autem dubium est, an agens interdicto, vii possidetis, teneatur probare se possidere tempore, quo deiectus est, & teneri asserit Lanfrancus, in rubr. de causa possess. *column.* 3. cuius sententia verior & magis communis est, secundum Rubeum, in repetitione legis, naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquirenda possess. n. 51.

Sed contrariam opinionem tenent Abb. & alij, in c. cum eccles. Sutrina, de causa poss. & prop. affirmantes sufficere probare, quod aliquando possedit spoliatus, & hanc esse communem asserit Rubeus, d. n. 51. *vers. sed in contrarium*, & (pluribus citatis) hanc resoluit magis communem opinionem Mascardus, *volum.* 3. de probationibus, *conclusion.* 1196. *numer.* 12. & Couarru. in c. poss. 2. p. §. 1. *num.* 4. *versicul. mihi sane*, de regul. iuris, in 6. vbi alios refert. Ex quibus adhuc defendo capellanos Chori sanctae ecclesiae Toletanae, contra parochos parochialium huius ciuitatis, qui prohibent praedictos capellanos, vt non mittant crucem in illorum parochiam, tempore quo corpora defunctorum sepeliuntur. Quia licet illi habeant sententiam translata in auctoritatem rei iudicatae, ad sepelienda corpora defunctorum in suis parochiis, dicunt tamen illud non esse faciendum processionaliter & cum cruce: maxime cum abhinc triginta annis nunquam portassent crucem in suis processionalibus, nec actibus suae communitatis, & quod illud ius portandi crucem sit iam praescriptum: quia (praedictis non obstantibus) possunt continuo portare crucem, & prohibitio de non portando illam, facta per dominos de consilio Archiepiscopi (salua illorum pace) videtur contra ius, & in spoliū possessionis capellanorum, qui ab antiquo habent sufficienter probatum portare crucem, quod fundabitur (breuitati consulendo) ex sequentibus. Primo ex hac vltima sententia, qua probauimus competere interdictum, vt possidetis, illi, qui aliquando fuit in possessione, si ab ea quodammodo fuerit spoliatus, & nemo vnquam negauit, quin praedicti capellani fuisset in quiete, & pacifica possessione deferendi crucem absque aliqua prohibitione. Secundo, quia cum praedictis capellanis sit concessa facultas sepeliendi corpora defunctorum, in praedictis parochiis, cum diacono, & subdiacono (vt constat ex praedicta sententia) virtualiter & essentialiter illis est concessum ius deferendi crucem, argumento text. in l. cui iurisdictio. ff. de iurisdictioe omnium indic. & princeps concedendo iurisdictioem, videtur concedere merum & mixtum imperium, vt tradit Bald. in l. cum multa. C. de bonis quae lib. & est communis opinio, secundum Ias. in l. imperium, *num.* 11. ff. iurisdict. om. indic. quia cui conceditur finis, conceduntur ea per quae deuenitur ad finem. l. ad rem mobilem. l. ad legatum. ff. de procuratoribus. l. oratio. ff. de sponsalibus. & cui conceditur hauitus ex fonte, conceditur similiter iter ad ipsum. l. 3. ff. de seruitutibus rusticorum praediorum. & cui conceditur ius sepeliendi, conceditur etiam per alienam parochiam funera ipsa deferre. l. 3. §. non perpetuo, ff. de sepulchro violato. Et licet in praedicta sententia hoc non exprimitur, tamen virtualiter habetur pro expresso, cum illud habeatur pro expresso, quod ex coniecturis apparet, l. licet imperator. ff. de leg. primo. vnde dixit eleganter Baldus, in l. pater, in pr. ff. de noui operis nunciacione, quod illud dicitur expressum in sententia, quod venit ex mente, vel ex generalitate verborum: & ea quae sunt in vsu quotidiano, habentur pro expressis. l. fin. Cod. de fideiussores. & tradit Boerius, *decisione* 217. & sic quemadmodum qui est electus dux, potest portare vexillum, & qui est electus Praetor, potest secum ferre virgam iustitiae, licet hoc non exprimitur in suis titulis, & prouisionibus: ita & eodem modo sufficit, quod per sententiam praedicti capellani, habeant ius sepeliendi corpora defunctorum in aliena parochia, vt illud intelligatur processionaliter, & cum cruce, cum illi cui conceditur plus, sit etiam concessum quod est minus, & idem est iudicium de his, quae veniunt in consequentiam, quam de ipso principali, vt tradit Grammaticus, *consil. civil.* 10. n. 5 & dicit Bartol. in l. meminisse, n. 1. de leg. 1. & Cephalus, *consil.* 342. *nu.* 48. *lib.* 3. quod satis dicitur expressum, quod natura verborum virtualiter importat, ex text. in l. Gallus. §. quidam recte. ff. de lib. & posthum. & notat Bald. in l. ad probationem, *vers. sed contrarium.* C. de probationibus. & optime Crauetta, de antiquitate temporum, *vers. ampliatur*, *nu.* 38. *fol.* 34. & sic etiam habetur pro expresso, quod verisimiliter disponeretur, si de illo casu omisso, legislator vel iudex fuissent interrogati, gl. communiter recepta, in l. tale pactum. §. si ff. de pactis, vbi late Ias. illam exornat, & Ant. Gabriel, *lib.* 6. *communium. tit. de reg. iuris. concl.* 10. Quod maxime procedit, quia portare crucem non est actus de genere prohibitorum, & sic omnia censentur permittenda, nisi specialiter reperiantur prohibita. l. alius. C. de seruitutibus. & tradit Mascardus, *vol.* 3. *prob. conclus.* 1237. *num.* 2. & sic non obstat text. in cap. cum ad sedem, de restitutione spoliatorum, & tradita per Castillum, in l. 30. Tauri, vbi dicit esse licitum tollere crucem, mittentibus eam in parochia aliena, quia illud procedit in eo qui non habet ius ingrediendi parochiam alienam, prout habent praedicti capellani, & sic nullum eis obstat impedimentum, & ita etiam sunt intelligenda tradita in proposito per Oldradum, *consil.* 82. qui optime in *consil.* 225. *nu.* 13. & 14. resoluit, quod illi qui habent ius ingrediendi alienam parochiam, ad sepelienda corpora defunctorum, intelligitur, quod illud ius sit exercendum processionaliter, & cum cruce, ex rationibus de quibus supra, & sic praedicti capellani, non solum habent ius ab antiquo ducendi crucem, sed etiam sententiam translata in auctoritatem rei iudicatae, per quam ex supra dictis virtualiter illis confirmatur, & conceditur illud ius, vnde cum sint in possessione praedicta, & ab ea iniuste deiecti, redintegrandi sunt, per interdictum, vt possidetis, de quo in principali quaestione. Quibus non obstat contrariae partis principale fundamentum, quod illud ius capellanorum per spatium 30. annorum sit iam praescriptum, quia praescriptio nunquam sine possessione procedit, vt in regula iuris, maxime in casu proposito, quia ius ducendi crucem est actus discontinuus, & consistit in facultate, & libera voluntate capellanorum, & sic in his rebus non cadit praescriptio, text. in l. viam publicam. ff. de via publica, vbi ea quae consistunt in facultate vtentium, non praescribuntur (etiam per mille annos) non data prohibitione, vt ius eundi, venandi, piscandi, molendi, vel non molendi, in aliquo molendino, aedificandi, vel non aedificandi: haec omnia, & similia, cum dependeant ex vtentium facultate, nunquam perditur, etiam si per millia annorum nemo illis iuribus vsus fuerit. Ita tradunt DD. in l. 2. C. de seruitutibus & aqua, Padilla, in l. si quas actiones. *num.* 19. C. illo tit. vbi resoluit, quod vasalli alicuius domini, etiam si non fuerint venati per mille annos, non possunt a venatione per dominum prohiberi. Ita tenet Ripa, in c. cum ecclesia Sutrina, de causa poss. & prop. *nu.* 5. & in l. quo minus, de fluminibus, n. 133. & est communis opinio, secundum Antonium Gabrielem, *tit. de praescriptionibus, conclus.* 10. vbi resoluit hoc maxime procedere, quando facultas est publica. Ita Rolandus, *consil.* 52. *volum.* 3. *num.* 29. & rationem assignat Bald. in *dict.* l. quo minus, *num.* 27. quia per non vsu non tollitur facultas actum faciendi, ita Iacobus Philippus Portius, l. 3. *communium, regula* 33. (vbi plures refert.) Quod procedit, transacto tempore immemoriali, vt tradit Antonius Thesaurus, in dec. Pedemontana, 16. *num.* 4. & Guido Papae, *quest.* 198. & Ioannes Garcia, de nobilitate, *gloss.* 35. a *num.* 57. & 65.

21 & 65. Et sic cum ius portandi crucem sit actus discontinuus, & consistens in voluntate, & facultate capellanorum, & quando necessitas occurrit, à fidelibus postuletur, sequitur, quod nullo tempore præscribi possit, cum semper retineant ius suæ possessionis, in qua debent conservari, & reintegrari, ex fundamento nostræ questionis. Et pro hac mea sententia ex supra dictis fundamentis, ita in ciuitate Placentiæ à quodam iudice apostolico fuit iudicatum, & postea causa amicablem fuit composita.

SUMMARIUM.

- 1 Sponsus ultra octauam partem dotis recepta, non potest facere donationem iocalium sponsæ.
- 2 Iuramentum confirmat donationem iocalium ultra octauam partem dotis.
- 3 Iuramentum confirmat actum à lege prohibitum, etiam cum decreto irritanti.
- 4 Filia non potest meliorari causa dotis, vel matrimonii, etiam cum iuramento.
- 5 Iuramentum non confirmat meliorationem factam filia, cum sit in præiudicium aliorum filiorum.
- 6 Prohibitionis causa cessante, cessat ipsa prohibitio.
- 7 Qui habet filios, non poterit donare pro iocalibus, ultra octauam partem, quæ deducenda est ex quinto.
- 8 Sponsus qui habet patrem, non poterit ultra tertiam bonorum partem disponere.

QUESTIO DII.

Virum iuramentum confirmet contractum à lege prohibitum. Communis contra communem.

Quando lex prohibet contractum fieri, principaliter fauore priuato, licet in consequentiam resultet fauor publicus, si iuramento talis contractus firmetur, iuramentum tenet, & talis contractus remanet firmus. text. in c. cum contingat, de iureiur. text. in c. quamuis pactum, de pactis, in 6. authentica, sacramenta puerum. Cod. si aduersus venditionem. Et hunc dixit communem intellectum (ad illa iura) Alciatus, in d. c. cum contingat, n. 95. & alij relati per Couar. in d. ca. quamuis pactum, 2. p. 6. l. num. 5.

Sed contrariam opinionem, imo quod in illis iuribus iuramentum sit seruandum; contractum vero per illud non confirmari, imo nullum adhuc esse, receptius contendit Alciatus, in l. pacta quæ contra, num. 22. C. de pactis, & tradit Gutierrez, in dict. authentica, sacram. pub. & dicemus, in questione 604. sed prima opinio est magis communis, & recepta: ex qua infero intellectum ad capit. 101. de Madrid, anno de 34. * quæ est lex 1. tit. 2. lib. 5. recopil. vbi prohibetur, quod

- 1 ultra octauam partem dotis receptæ, non possit sponsus vestes & iocalia sponsæ suæ tradere, vt illa dispositio non procedat interueniente iuramento in donatione vel promissione. Ita Gutierrez, de iuramento confirmatorio, l. p. c. 14. nu. 7. & Spino, in speculo testamentorum, gl. 18. prin. n. 117. quos sequitur Azeuedo, in d. l. 1. n. 27. Et est ratio, quod etiam si lex prohibeat actum cum decreto irritanti, nihilominus interueniente iuramento actus sustinetur, & confirmatur, vt tradit Abb. in d. c. cum contingat, nu. 6. Imola nu. 36. Gutierrez, supra, num. 6. & Baeça, de non meliorandis filiabus ratione dotis, c. 29. n. 5. quod quidem non procedit in melioratione tertij & quinti, facta filia ratione dotis, vel matrimonij: nam talis melioratio non confirmabitur iuramento, quia in hoc casu agitur de præiudicio aliorum filiorum, & sic iuramentum non confirmat contractum. Ita resoluit Baeça, supra, c. 29. nu. 4. quem sequitur Gutierrez, n. 14. & Azeuedo, in d. l. 1. tit. 2. num. 8. & sic deficientibus aliis filiis, valebit talis melioratio, cum cesset ratio prohibitionis. c. cum cessante, de app. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patronatus.
- 2 Vnde in primo casu, si sponsus habeat filios prioris matrimonij, non poterit donare pro iocalibus ultra octauam partem dotis, etiam cum iuramento, & illa octaua pars est deducenda, de quinto, cum qui habet

Tom. II.

filios non dicatur habere alia bona, de quibus libere possit per contractum gratuitum disponere, vt in l. 28. Tauri, quia alias esset in præiudicium legitimæ filiorum, vt tradit Gutierrez, supra, n. 87. idemque est dicendum, si sponsus habuerit patrem, quia ultra tertium, de quo in l. 6. Tauri, non poterit iocalia, neque arrhas promittere, vt tradit Azeuedo, in d. l. 1. n. 28. de quo sapius fui interrogatus, & consului, quod si talis sponsus habeat filios, ex priori matrimonio, non poterit ultra quintum donare sponsæ pro arrhis & iocalibus.

QUESTIO DIII.

Virum rupto testamento ex causa præteritionis, confirmetur legata filio præterito relicta, vel exheredato. Communis contra communem, & quid iure regio.

Legata relicta in testamento nullo ex causa præteritionis vel exheredationis, firma manere, nemo est qui dubitet, & illud probat text. in authentica, ex causa, C. de liberis præteritis, vel exhered. Dubium tamen est, an legata relicta filio ex tali testamento (in quo ipse est præteritus, vel exheredatus) confirmetur. Et talia legatamime conservari, tenet glossa, verb. totius substantia, in l. maximum vitium, C. de lib. præteritis, cuius sententiam asserit ibi communem Iaf. dicens communem nu. 15. Curtius, nu. 59. Ioannes Igneus, num. 204. in d. authentica, ex causa, & dicit etiam communem Romanus, cons. 516. & Segura, in l. 3. §. si. n. 101. ff. de l. & posthumis, & dicit etiam communem Ripa, in l. 2. num. 33. de vulgari, & dicunt etiam communem Gomez Arias, & Antonius Gomez, in l. 24. Tauri, hic, n. 7. ille, nu. 2. ad finem.

Sed contrariam sententiam (imo quod legata illa conferentur) testatur communem Fulgosius in d. authentica, ex causa, num. 45. Sed prima opinio est magis communis & tenenda, ex qua nouiter intelligitur l. 24. Tauri, quæ vult, quod licet rumpatur testamentum ex causa præteritionis, vel exheredationis, valeant tamen prælegata, quod hoc non intelligatur de prælegatis factis filio præterito, vel exheredato, testamentum rumpentis, sed de prælegatis factis aliis filiis, atque ita ibi Ioannes Lupus, nu. 7. & Gomez Arias, in principio, intelligunt illam legem 24. Gomez Arias, est in l. 22. qui in d. l. 24. citat Castellum pro hac sententia, & l. 12. tit. 5. l. 3. fori, post quos eandem tenet ibi ad illam legem Antonius Gomez, n. 8. quem sequitur Tellus Fernan. ibi. n. 3. sed hodie ex lege ordinamenti 1. tit. 2. l. 5. siue filius sit exheredatus, seu præteritus, legata in testamento relicta debentur, siue ab herede scripto, siue à venientibus ab intestato, vt ibi notant communiter scribentes.

QUESTIO DIV.

Virum iudex secularis possit cognoscere de possessorio rei ecclesiasticæ. Communis contra communem.

Causa possessionis super re spirituali, temporalis est, & profana. Ita tenet gl. in c. literas, de iuramento calumnie, quam sequitur ibi Cardinalis & Barbacia, in c. cæserum, de iudic. n. 64. & est similis glossa, in c. cum dilectus, de electione, in verb. iuramento, & in c. literis, de re substitutione spoliatorum, vnde inferitur, iudicem secularem posse de possessorio rei ecclesiasticæ cognoscere, quod notat Aufredus, ad Capellam Tholosanam, questione 470. & Matthæus de Afflictis, dec. 24. Ripa, in l. naturaliter, §. nihil commune, n. 19. ff. de acquirenda possessione, idem l. 3. respons. c. 36. n. 1. & 2. & est communis opinio, secundum Boerium dec. 69. n. 23. & dixit communem legistarum (eã sequutus) Ioannes Igneus, in l. necessarios, §. no alias, 2. p. n. 11. ff. ad Syllaniam, & tenet (plures allegando) Ayraudo Craueta, cons. 258. n. 1. vol. 2. quam opinionem (aliis citatis) sequitur Mieres, de maioratu, 3. p. questione 11. n. 11. vbi dicit ita iudicatum fuisse in regali Cancellaria.

Sed contrariam sententiam (imo quod iudex secularis non possit cognoscere de prædicta causa) dixit esse communem

C

munem

mune canonistarum Ioan. Igneus, *vbi supra*, nu. 2. qui agit de hac quaestione usque ad num. 50. Prima tamen opinio communior est, ac verior, quam intellige in regibus, ac iudicibus supremis non solum procedere (vt per doctores in c. causam, qui filii sunt legitimi.) verum etiam in iudicibus inferioribus, ex l. 1. tit. 18. li. 8. ordinam. Intellige tamen, in possessorio retinenda, vel recuperanda, non autem adipiscenda, secundum Cardinalem, in clem. 2. de iudiciis, q. 10. & Guido Papae, decis. 1. §. 85. & idem sentit Guillelmus Benedictus, in c. Raynutius, verb. §. uxorem, decis. 2. nu. 38. de testamentis, cuius differentiae ratio est, quia quando agitur de adipiscenda, color tituli requiritur, cuius cognitio cum sit quid spirituale, non spectat ad iudicem secularem, ita Nauarr. in c. cum contingat, de rescriptis, pag. 154. & quod iudex secularis de hac causa cognoscat, vltra allegatos in prima opinione, tenet late Aufredus, de potestate iudicis secularis super ecclesiasticas personas, reg. 2. fallentia 24. atque hoc vsu obtinuisse, & in iure verissimum esse, dicit Corrasius, in paraph. sacerdo. 1. p. c. 2. n. 8. & ita diebus elapsis fuit iudicatum in regali Cancellaria Pinciana: & vide vltra omnes Ioann. Garciam, de nobilitate gl. 1. n. 27.

QVÆSTIO DV.

Vtrum communicans cum excommunicato peccet semper venialiter. Communis contra communem.

Communicans cum excommunicato venialiter peccat (nisi in tribus casibus, in quibus peccat mortaliter.) Et hæc est communis resolutio doctorum, secundum Couarr. in c. alia mater. 1. p. 3. num. 7. de sententia excommunicationis, l. 6. & secundum Nauarr. in c. placuit, de poenitentis, distinctione 6. n. 22. Gratian. reg. 174. Gregor. in l. 3. tit. 9. p. 1. gl. magna.

Sed contrariam sententiam (imo quod regulariter peccet venialiter, nisi in 6. casibus) dicit esse communem Abb. in c. sacris, n. 9. de his quæ vi metus causa sunt. Prima tamen opinio verior est, & maiori doctorum calculo recepta.

QVÆSTIO DVI.

Vtrum contra patrem dissipatorem succurratur filiis aliquo remedio, vt alimenta & legitima illis reseruentur. Communis contra communem.

Certant vtriusque iuris interpretes, an patre dissipante bona sua in fraudem filiorum (titulo etiam oneroso) possint filij (implicato iudicis officio) patrem cogere, vt eis aliquam legitimam portionem assignent, vnde alimenta percipere possint. Et posse cogere, tenet Bald. in l. 2. n. 3. C. si quid in fraudem patroni, quem ibi sequitur Paulus, in authentica, si qua mulier, n. fi. C. de sacrosanctis eccles. & Romanus, singulari 610. sequitur etiam Alex. col. 5. & Segura, nu. 118. in l. Imperator. (per illum text.) ad Treb. & etiam Ias. in l. si constante, n. 198. ff. soluto matrimonio, idem Ias. & Zasius, in l. ait prætor. §. sed etsi quis, vterque in princ. ff. de iure iur. & Palatius Rub. in repetitione c. per vestras. §. 17. n. 14. Socinus, reg. 288. Boerius, decis. 61. nu. 18. Cagnolus, in l. si. n. fi. C. de pactis, Gomez Arias, in l. 4. Tauri, n. 44. atque hanc tenent communiter doctores institutarij, secundum Paulum de Monte, in l. post contractum, n. 31. ff. de donationib. & dixit etiam communem Lancelotus Decius, in l. lis nulla, in fi. ff. de iudiciis.

Sed contrariam sententiam tenet Ias. in l. lege Cornel. n. 6. ff. de vulg. & in §. item si quis in fraudem, nu. 4. Instit. de actionibus, & Calsaneus, in consuetudinibus Burgundia, rubr. 7. §. 2. verb. *da vros passe, *nu. 5. & hæc est vera, & magis communis opinio secundum Paulum de Monte, vbi supra, n. 24. Et hanc etiam dixit communem Rubeus, ad Alex. in l. Titia. §. Imperator, n. 33. ff. de legat. 2. & hanc communem appellat Franciscus Annibal, in d. l. post contractum, n. 54. & dixit comunem

Couarr. in c. Raynutius. §. 10. nu. 6. (horum imremor.) Et licet hoc verum sit in filiis, tamen in parentibus non procedit, secundum Rodericum Xarez, in l. quoniam in prioribus, ampliatione 16. n. 9. C. de inofficioso testamento. vbi adduxit alias quamplures differentias inter parentes & filios, respectu successionis, & alimentorum. Et vide quæ diximus in q. 74. & Gregor. in l. 2. tit. 2. par. 3. verb. *que se lo degastase, * & illud est quod practicatur, quod potest filius implorare contra patrem dissipatorem, iudicis officium, & hoc siue fraude, siue culpa dissipet, vt in l. fi. C. de sententiam pass. & rest. vt refert Pinelus, in l. 1. de bonis mat. 3. p. nu. 57. qui alios sequitur, & pro hac opinione fuit iudicatum.

QVÆSTIO DVII.

Vtrum legitima de iure digestorum possit filiis relinquere quouis titulo. Communis contra communem, & quid iure regio.

Legitima iure Codicis, quoquo titulo poterat filiis relinqui. l. omnimodo. C. de inofficioso testamento, doctores, in l. scimus. §. cum autem. C. eod. Matienço, in leg. 1. tit. 4. gloss. 10. n. 51. l. 5. recopil. (contra Acoftam, in c. si pater. 1. p. verb. instituit, n. 13. de testamentis, l. 6.) iure autem authenticorum est relinquenda titulo institutionis, text. in authentica. vt cum de appellatione cognoscitur. §. aliud. collatione 8. & diximus, in quaestione 23. quam sententiam sequitur Ias. in authentica, nouissima. Cod. de inoffic. & est gloss. communiter recepta, in d. c. si pater, verb. instituit, & dicit comunem, & veriorum Alex. in l. in quartam, n. 20. ad l. falcidiam. Acofta, in d. c. si pater, 1. p. verb. instituit, n. 24. & Berengarius, n. 189. in d. l. in quartam. Corrasius, in l. filium quem habentem, n. 82. ff. de lib. & posth. Couarr. in c. Raynutius. 1. p. n. 2. Menchaca, de successionum creatione. §. 20. n. 208. & 235. & Matienço, in d. l. 1. tit. 4. l. 5. recopil. gloss. 10. nu. 50. Nunc autem dubium est, quid de iure digestorum esset in hoc dispositum, & sufficere de illo iure, si relinqueretur legitima quouis titulo, citatur gloss. celebris, in d. l. scimus. §. cum autem. Cod. de inofficioso testamento, cuius sententiam videtur probare text. in l. Papinianus. §. si quis mortis, ff. eod. tit. & in l. qui filium, versic. nequaquam. ff. vbi pupillus educari debeat. l. ita tamen. §. Marcellus. ff. ad Trebell. l. posthumorum. ff. de iniusto rupto. & sequitur Menchaca, de successionum creatione lib. 2. §. 20. n. 232. & Rojas, de successionibus, c. 8. Gutierrez, de iuramento confirmatorio, 2. p. c. 3. & ita tenent allegati per Alexand. in l. inter cetera. col. 1. de lib. & posthum. & Guillelmus Benedictus, in c. Raynutius. verb. in eodem testamento. 1. n. 15. & hanc dixit comunem opinionem Rodericus Xarez, in l. quoniam in prioribus, limitatione 15. C. de inofficioso testamento, & eam tenet Forcatulus, in dialogo 35.

Sed contrariam sententiam probat text. in l. ita tamen. §. quis rogatus. ff. ad Trebell. quam dixit comunem Alexand. in d. l. inter cetera, n. 2. & Guillelmus, supra, nu. 15. vbi late prosequitur istam quaestionem, & eandem etiam communem fatetur Rodericus Xarez, supra limitatione 15. colum. 2. & Didacus Perez, in l. 1. tit. 4. l. 5. ordinam. pagina 110. quam sequitur & dicit veriorum Azeuedo, in d. l. 1. n. 158. l. 5. recopilationis, vbi refert duas communes, & nouissime de hac quaestione agit Spino, in speculo testamentorum. gloss. 17. ex n. 27. vsque 31. vbi resoluit, quod tam iure Codicis, quam authenticorum, & etiam Digestorum, relinquenda sit filiis legitima titulo institutionis, & etiam de iure canonico, secundum glossam, in d. c. Raynutius, verb. relinquens: quæ communis est, secundum Alexand. consilio 168. n. 5. volumine 4. Sed verior opinio est & tenenda, quod de iure regio non sit necessarium, vt legitima relinquatur titulo institutionis, vt (contra Spinum, & alios) resoluit in quaestione 23. n. 7. & tenet Azeuedo supra, n. 165. vbi Matienço, gloss. 10. nu. 66. resoluit ita fuisse practicatum in regia Cancellaria Pinciana.

SV M.

S V M M A R I V M.

- 1 Deceptio intra dimidiam iusti pretii, est licita de iure.
- 2 Deceptio re ipsa, vel dolo facta, differunt.
- 3 Contraria communis opinio proponitur, quod si solum fraus, vel dolo interueniat, non procedat deceptio.
- 4 Ecclesia tenetur restituere iustum pretium, quando deceptio emptorem intra dimidiam.
- 5 Omnes homines tenentur iustitie precepta seruare.
- 6 Bono viro non licet decipere quenquam, etiam intra dimidiam iusti pretii.
- 7 Ad bonam fidem pertinet, quod contractus sit bona fide celebratus.
- 8 Cautela Anania declaratur.
- 9 Positioni continenti turpitudinē, nemo tenetur respondere.
- 10 Positioni captiosa nemo tenetur respondere.
- 11 Voluntates iudicum varie sunt.

Q V Æ S T I O D V I I I.

Verum deceptio intra dimidiam iusti pretii sit licita, & quid in foro conscientie. Communis contra communem.

Deceptio intra dimidiam iusti pretij iure permessa est, l. 2. C. de rescindenda venditione. c. cum dilecti. c. cum causam, de emptione & venditione. Vnde videtur, quod etiam sit iusta in foro animæ, vt tenet Bald. in authentica, ad hęc. n. 16. Cod. de usuris, vbi Barbacia, in additionibus, asserit se iuxta hanc sententiam confu- luisse, & est in consil. 21. volum. 4. colum. 2. & 3. & tenet alii nonnulli relati à Tiraquello, in l. 9. connubialium, n. 10. Quibus tamen non obstantibus, contrarium est te- nendum, secundum S. Thom. 2. 2. quæst. 77. art. 1. & in 4. distinctione 15. quæst. 3. art. 2. atque omnes theologi communi consensu idem docent, in d. distinctione 15. & aduersus Gerlonem docet Dominicus de Soto, de iustitia & iure, lib. 6. q. 3. art. 1. colum. 9. & eandem asse- rit communem Tiraquellus d. l. 9. n. 8. & II. & asserit communem Couar. lib. 2. variarum r. sol. c. 4. n. 11. & hanc (vltra omnes) testatur communem Aretinus, in l. si quis cum aliter, n. 11. ad ff. de verborum obligat. & dixit communem Curtius iunior, in l. pen. n. 8. C. de pa- ctis, & Matienço, in l. 1. tit. II. gloss. 1. n. 6. l. 5. recapitulationis. Nauar. in c. qualitas, de penitentis, distinctione 5. n. 42. & in cap. nonit. num. 58. notabili 6. de iudic. Pin- nelus, in d. l. 2. prima parte. c. 1. n. 55. & ibi Padilla, n. 73. pro qua sententia est bonus text. in l. iuri succur- sum. §. ff. de iure dotium. Hac tamen communi sup- posita opinione, dubium est, an hoc quod non sit lici- tum intra dimidiam decipere, sit indistincte verum, an solum quando deceptio non re ipsa tantum, sed dolo, & ex proposito interuenit. Et sine distinctione com- munem sententiam procedere tenet Scotus, in 4. di- stinctione 15. quæst. 2. & ibidem Maior quæst. 40. & ce- teri fere theologi, & tenet etiam Syluester, verb. emp- tio, n. 9. ad ff. & Medina, de restitutione, quæstio, 32. co- lum. 8. versi. quamquam, & quæstio 33. col. penultima, versi. tertia propositio, & Nauar. asserens hanc esse communem theologorum, in d. c. qualitas, de penit. di- stinctione 5. num. 42. idem Nauar. dicens communem, in d. c. nonit, notabili 6. n. 66. & fatetur etiam commu- nem Couarr. lib. 2. variarum, c. 4. n. 11. col. 2.

Sed contrariam opinionem tenent iurium interpre- tes, (imo quod si dolo, vel fraus interueniat, deceptio non procedat, sine illis vero intra dimidiam pro- cedere possit.) Ita tenet Calderinus, in c. nauiganti, col. 4. versi. tertio oppono, de usuris, & Bal. (sibi contra- rius) in l. in causa. la. 2. §. idem Pomponius, in fin. ff. de mi- noribus, Ancharra. in regul. peccatum, n. 22. de reg. iuris, in 6. Salicetus, in d. authentica, ad hęc, n. 18. Aretinus, & Felinus, in d. c. cum causam, el. 2. de testibus, Antonius Burgenfis, & Gigas, ad Decium, in rubr. de constitutioni- bus, lectura 2. n. 27. (cuius additio communiter non habetur.) Dixit etiam communem Gomezius, in c. 2. de constitutionibus, l. 6. n. 7. & hęc est magis com- munis opinio: licet prima sit verior. Nota tamen, quod in ecclesia est speciale, vt si intra dimidiam iusti pretij emptorem, seu venditorem deceperit, teneatur resti- tuere vsque ad iustum pretium. Ita voluit gloss. singula- ris, verb. vt plus, in c. ea enim. §. hoc in porrectum.

10. quæstio 2. cuius opinionem in multis locis vtrius- que iuris doctores commendant & sequuntur, tandē gl. dicit communiter approbatam Gomezius, in §. ex maleficiis, n. 37. Instit. de actionibus. cuius glossæ ratio est, quia etiam si omnes homines iustitie precepta ser- uare oporteat, vt in l. 1. §. iuris precepta. ff. de iustitia & iure: specialiter etiam, & priuatim hoc in ecclesia cau- tum est, text. in c. 1. de alienatione feudi, ibi, * sed diuer- sum observatur in ecclesia, * qui tex. notabilis est, secun- dum glossam ibi, verb. ecclesia, & eum (tanquam nota- bilem) commendat Baldus, in l. acceptum, prope fi. C. de usuris, & in c. si duobus, colum. 2. de rescriptis: quæ opi- nio licet sit vera, in foro animæ, non poterit tamen su- stineri in foro contentioso, vt adnotauit Burgenfis, in d. cap. cum dilecti. & Pinelus, in d. l. 2. in 2. part. cap. 2. n. 34. & Matienço, in l. 1. tit. II. gloss. 8. n. 12. quinimo, sed nec bono viro licebit etiam intra dimidiam contra- hentem secum decipere, vt tenet glo. notabilis, in l. semper in conjunctionibus. ff. de reg. iuris, quam dixit esse communiter commendatam Antonius Burgenf. in c. cum dilecti, n. 15. de emptione & venditione, & eam (non sine laudis præfatione) sequitur Bald. in authentica, ad hęc. num. 16. Cod. de usuris, & in cap. si proponente, de re- scriptis, & in c. quanto, de iur. iurando, colum. 3. Cremen- sis, in d. l. 2. colum. 34. Ias. in §. sed istæ quidem, n. 106. Instit. de actionibus, & in l. penult. n. 5. de pactis, sequun- tur etiam plurimi, quos in vnum conge ssit Tiraquel- lus, in 7. lege connubiali, n. 9. quare (more suo) scribit eleganter Baldus, in l. cum ipse tutor, in principio; Cod. de contrahenda emptione, quod ad bonam fidem perti- net, quod contractus sit iusto pretio celebratus, vnde etiam Ioannes de Anania obseruauit, in c. cum ciuita- re, n. 11. versi. ultimo pro ista parte, de usuris, quod cum consuleret apud Ferrariam, & dedit istam cautelam, quod in positionibus poneretur hoc, an is qui contra- xit, esset bonus vir, quod quidem venditor, vel emptor non negarent: igitur tibi bono viro non licet decipere me, etiam intra dimidiam: & si neget se esse bonū vi- rum, iudex eieceret eum à iudicio, & à limitibus suæ prouinciæ. l. congruit. ff. de offic. præsidis, l. 3. ff. cod. tit. & dicit Anania ita fuisse in causa obtentum: idemq; con- suluit faciendum Ferrara, cautela 4. Sed profecto, hęc cautela non videtur satis tuta, & est puerilis secundum Matiençum, in l. 1. tit. II. gl. 8. n. 12. quia nullus tenetur respondere positioni continenti turpitudinem, ficuti adnotauit gl. singularis, verb. acquisiti, in l. qui iurasse. §. si pater. ff. de iur. iurando, quam ibi sequuntur Bart. & omnes. Idem voluit gloss. in l. si à te, in princ. verb. nihil possidebat. ff. de exceptione rei indicata. Bart. in l. 2. §. sed obseruari, n. 32. ff. de iur. iur. prop. calum. dando, & in l. Marcellus. §. qui rerum. n. 3. ff. rerum amot. Præterea nō potest negari quin illa positio sit captiosa, cui nemo respondere tenetur, vt docet gl. in c. 2. de confessis, verb. absque rationabili. & sic Felinus, in c. si. n. 3. de presump- tionibus, illam cautelam Ananiæ reprehendit, quæ non placet Decio, in d. l. semper in conjunctionibus, colum. fi. & illam reprehendit Ias. n. 11. Decius, n. 11. in l. si quis in conscrib. C. de pactis. Sed licet verū sit, quod illa cau- tela nō sit tuta nec iuri cōsona, nihil tamen tētare no- cebit, cum variæ sint hominū volūtates. l. quia poterat. ff. ad Treb. & aliquādo iudices mouētur ex capite, & ex arūdineo fundamēto, vnde prudens aduocatus omnia debet tentare, in aspecta iudicis capacitate & peritia.

S V M M A R I V M.

- 1 Confessus & sponte conuictus, non audietur appellans.
- 2 Lex 16. tit. 23. p. 3. declaratur.
- 3 Legum correctio est vitanda.
- 4 De iure canonico confessus & conuictus non audietur ap- pellans.
- 5 Contraria opinio in quæstione principali proponitur.
- 6 Appellatio in quibus casibus non admittatur, traditur re- missiue.
- 7 Opinio auctoris proponitur.
- 8 Lex loquens per verbū taxatiuū, non excludit similes casus.
- 9 Moniales non possunt exire claustra monasterii, licet habe- ant grauisimas infirmitates, vltra contentas in mori proprio Pii V.
- 10 Opinio Nauarri reprobat.

QVAEST. DIX.

Verum in omni crimine & delicto non admittatur appellatio, quando reus fuit conuictus, & sponte confessus. Communis contra communem, & quid iure regio.

- 1 **R**eceptissima iuris conclusio est, quod confessus & conuictus (de illis criminibus, de quibus fit peculiaris mentio, in l. 2. C. quorum appellat. non recipiantur) non auditur appellans, imo sententia appellatione remota executioni mandabitur, quam opinionem dicit communem Igneus, in l. & si certus, num. 9. ff. ad Syllanum, quam sequuntur doctores, in l. abstinentium. C. quorum appell. canonista, in c. ei qui, extra. eod. titulo. Romanus, singulari 619. & Duennas, regul. 156. vbi refert octo limitationes, dicens hanc esse æquiores opinionem, & veram de iuris rigore, vt docet Cynus, in d. l. 2. quam opinionem sequitur Greg. in l. 16. tit. 23. p. 3. verb. * de la sententia, * & ita esse tenendum resoluit Gutierrez, de iuramento confirmatorio, 3. p. c. 8. num. 5. & 6. pro qua opinione hodie est tex. de iure regio, in d. l. 16. vbi referuntur delicta, de quibus in d. l. 2. & alia grauiora, in quibus delictis illud notat esse speciale Greg. ibi, verb. * tales yerros, * quasi excludat alia crimina de non contentis, in d. l. 2. vt euitetur correctio legum, vt in l. 1. C. de inofficiosis dotibus, cap. cum expedias, de electione, & notat Gutierrez, supra, n. 6. resoluens, nostram conclusionem procedere etiam de iure canonico.
- 2 Sed contrariam opinionem (imo quod non solum in illis delictis, sed etiam in aliis, confessus & conuictus non admittatur appellans) tenet gloss. in d. l. 2. vbi Bart. & Baldus, idem tenet gloss. in d. 9. iussus. & in l. non tantum. ff. de appellationibus, quam dicit communiter obseruari Imola, in d. 9. iussus, & dicit etiam communem Antonius de Butrio, in tractatu de notorio crimine, art. 4. n. 56. & cum hac transit Duennas, supra, in si. quam etiam sequitur Antonius Gom. 3. tom. variarum, c. 12. n. 31. col. 3. qui neminem allegat pro hac sententia, nec dicit communem (de quo est mirandum,) vbi etiam refert plures casus, in quibus non admittitur appellatio, aliosque tradit Auendannus, de exequendis regum mandatis, 1. p. c. 6. num. 4. Et nostram principalem opinionem in quaestione principali proposita tenet Couar. practicarum quaest. 33. num. 5. vbi dicit esse communem opinionem, quam sequitur Iulius Clarus, lib. 5. receptarum sent. §. si. quaest. 94. vbi refert duas communes opinionones, quæ opinio verior videtur tam de iure communi, quam regio, cum dicta l. partita 16. non loquatur decisue, sed exemplificatiue, referens aliqua delicta, non tamen excluduntur similia, vel grauiora, licet lex loqueretur per verbum taxatiuum, vt docet gl. in l. ob as alienum, C. de pradiis minorum, gloss. in auth. quas actiones. C. de sacrosanctis ecclesiis, quæ opinio communis est, vt tradit Antonius Gomez. 1. tom. c. 11. n. 12. & Padilla, in auth. res quo, n. 81. C. communia, de legatis. Nauar. in c. statutu. 19. quaest. 3. vbi ex hac ratione ampliat motum proprium Pij Quinti, vbi referuntur tres casus, in quibus Monialibus permittitur exire à monasteriis, vt extendatur ad alios casus similes. Sed in hoc contrariam sententiam tenet Gutierrez, 1. p. in suis canonicis quaest. c. 13. nu. 7. quem sequitur (contra Nauar.) Zenedo, in suis collectaneis, ad 6. & extranag. collectaneo 31. num. 2. quorum opinio verissima est, & ita practicitur.

QVAEST. DX.

Virum l. 2. C. de rescindenda venditione procedat re non tradita. Communis contra communem, & quid iure regio.

Lex 2. C. de rescindenda venditione, non habet locum (re non tradita) in contractibus stricti iuris, sed doli exceptio competit. Ita tenet gl. in d. l. 2. quam sequuntur ibi doctores, pro qua est text. in l. si quis cum aliter. ff. de verborum, l. 1. §. si reus. ff. de eo per quem factum erit. Dubium tamen est, an re non tradita procedat dictæ legis dispositio, & non habere locum, sed

solum dispositionem text. in l. si quis cum aliter, dixit communem opinionem Imola, in c. cum dilecti, nu. 13. vers. sed aduerte, de conptione & venditione. Idem Imola, n. 31. & Antonius Burgensis, n. 10. 15. & 25. & in c. cum causam, eod. tit. dixit etiam communem laf. in l. 1. n. 76. C. de iure emphyteutico.

Sed contrariam sententiam (imo quod in effectu habeat locum remedium illius legis 2.) dixit communem Alex. in d. l. si quis cum aliter, n. 7. fatetur etiam communem Socinus, conf. 85. volum. 1. n. 3. & Gomez Arias, in l. 66. Tauri, n. 2. & 3. vbi aduersus hanc partem expendit l. 4. tit. 7. lib. 5. ordinamenti, qui dicit illam legem solum procedere in contractibus bonæ fidei, & quod deuiat à communi opinione doctorum tenentium dictam legem 2. etiam in contractibus stricti iuris procedere. Et tamen aduertendum, quod quamuis stipulatio, quæ stricti iuris est, interponatur super contractu bonæ fidei, non facit cessare illius legis secundæ dispositionem, & remedium, vt glossa ibi videtur sentire, & tenet Bart. n. 6. idem Bart. in d. l. si quis cum aliter, n. 4. vbi Alexand. n. 3. & laf. n. 12. testantur hanc esse communem opinionem, pro qua facit, quia qualitas primæ obligationis, censetur adiecta in stipulatione. vt in l. aliam. ff. de donationibus, & in l. 1. §. si quis sub conditione. ff. vt legatorum nomine caueatur, & in l. 2. verb. quare. ff. de priuileg. creditorum. Facit etiam, quod communiter in omnib. instrumentis notarii adiciunt hanc verborum obligationem, & si ex hoc solo cessare diceremus, huius legis auxilium esset frustratorium, vt affirmat Bald. in l. 2. ff. de conditione ob causam, & latius profequitur Gomez Arias, in d. l. 66. n. 3.

S V M M A R I V M.

- 1 Renunciatio generalis omnium remediorum non valet.
- 2 Contraria communis opinio proponitur in quaestione principali.
- 3 Lex 9. tit. 1. p. 5. declaratur.
- 4 Delus presumitur in lesione enormissima, & ibi agitur de intellectu text. in c. 2. de pactis, lib. 6.
- 5 Contrahentibus licitum est adiuuicem se circumuenire.
- 6 Conciliatio opinionum circa l. in causis. §. fin. de minoribus, traditur.
- 7 Deceptio intra dimidiam licita est.
- 8 Extra naturam contractus licita est deceptio.

QVAESTIO DXI.

Virum valeat renunciatio legis 2. C. de rescind. vend. quando venditor remittit, & donat illud, quod plus valet res vendita. Communis contra communem.

Si quis ignorans verum rei valorem vendiderit eam, dicens se donare quod plus valeat, solum videtur donare aliquod modicum, cæterum si ultra dimidiam fuerit deceptus, talem deceptionem non est censendus donasse, & ita non excluditur à remedio illius legis 2. Et pro declaratione huius quaestionis præmitto non valere generalem renunciationem omnium remediorum (vt legis 2. remedium sublatum videri possit) argumento text. in l. si. §. idem quaesitum. ff. de conditione indebiti, & dicit communem opinionem Tiraquellus, in l. si unquam, in princ. num. 123. C. de reuocandis donationibus, & probat text. in l. 56. tit. 5. p. 5. l. 1. tit. 1. lib. 5. recopil. vbi Matienço, gloss. 8. num. 8. resoluit communem, & tradit Couar. l. 2. variarum, c. 4. n. 1. & Gutierrez, de iur. conf. 1. p. c. 26. in princ. (hoc viso) primam conclusionem tenet Bart. in d. l. 2. n. 14. & 15. quem ibi sequitur Bald. quaest. 7. Salicetus, quaest. 8. Fulgosius, col. 3. in fine. Paulus, n. 7. Cremenensis, col. 10. vers. 25. ampliat ur, idem Bart. in l. si quis cum aliter, n. 7. ff. de verb. obligat. vbi sequuntur eum communiter doctores, vt Zalius ibi testatur, n. 16. ex quibus aliquos allegat Tiraquellus, de retractu municipal. §. 1. glo. 18. n. 14. dixit etiam communem Antenius Burgensis, in c. cum causam, n. 22. de emptione & venditione, & etiam Boerius, decis. 142. nu. penultimo. & dixit etiam communem Alex. conf. 42. vel. 1. nu. 7.

Sed

- 2 Sed contrariam sententiam tenet Imola, & Romanus, in d. l. si quis cum aliter, & ante eos tenuit Azo. in summa, tit. de rescindenda venditione. & hanc partem videtur probare text. in l. queritur. §. si venditor. ff. de adilitio edito, tenent etiam illam Imola, in d. c. cum causam, numero 6. & Odofredus, & Albericus, & alij citati per Boerium, vbi sup. num. 8. & Forcatulus, in necyoman. dialogo §. num. si. Estque necessaria illius legis specialis renunciatio, vt tradit Couarru. supra, dicens communem, & Padilla, in d. l. 2. numero 42. & ibi Pinelus, 1. part. c. 2. numero 20. & Gutierrez, supra, numero 2. quibus videtur, quod siue donator pretium sciat, siue ignoret, valebit donatio, & excludetur à beneficio illius legis, & hanc distincte asserit communem Ripa, lib. 3. responsorum, c. 15. num. 4. Imo etiam si tempore contractus sciuit reualorem venditor, & si illa clausula donationis non esset adiecta, minime obtineret, quia & si non dixisset, præsumitur donasse, argumento text. in l. si quis donationis. ff. de contrahenda emptione. Et quod magis est, etiam si renunciatio illius legis contenta sit in ipso contractu, non præiudicabit renunciatio. argument. optimi tex. in l. 9. tit. 1. p. 5. vbi renunciatio exceptionis non numerata pecuniæ ab illa l. admittitur, etiam si in eodem instrumento facta sit: tamen si contrarium teneat Calcaneus, consi. 25. numero 27. quem sequitur Matienço, supra, gloss. 8. num. 4. etiam extante d. l. 9. dicens, sic in praxi obseruari, & Antonius Gomez. 2. tom. variarum, c. 2. n. 26. quibus accedo contra Couarru. lib. 2. variarum, c. 4. num. 4. ex traditis per Matienço. supra & in dialogo relatoris, tit. 1. proem. 4. glo. 4. quia alias parum seruiret d. l. 2. & notauit Antonius de Burgos supra, nu. 20. & vide Gutierrez, libr. 2. pp. quæst. 140. vbi defendit Couarru. Si tamen læsio esset enormissima, tunc (non obstante renunciatione) esset admittendus deceptus ad illius legis remedium, quia talis læsio est æqualis dolo, vt in l. si superstitite. C. de dolo. l. summa cum ratione. de peculio. Et ita in prætorium Rotæ quondam fuisse admissum, & pro eo terminatum, refert Cassiodorus, dec. 1. de emptione & venditione, quin & apud nos ita fuisse determinatum in Curia Granatensi, prima & secunda supplicationis sententijs, refert Couarru. (vbi ipse auditor erat) lib. 2. variarum resol. c. 4. num. 5. quod in simili est in filia renunciante, iuxta formam text. in c. 2. de pactis, lib. 6. nam si fuerit enormiter læsa, aduersus etiam iuramentum, suam successionem petere poterit, vt esse communem opinionem (præter cæteros) testatur Decius, cons. 180. colum. penultim. & Franciscus Curtius, cons. 141. num. 6. & 14. Quæ opinio verà non est, vt resoluit ipse Decius, cons. 31. ex Craueta, cons. 160. Couarru. in d. c. quamuis pactum, §. 23. num. 5. Menchaca de resolut. success. lib. 2. prima part. §. 18. n. 113. & 116. vbi dicit, quod ita seruatur de consuetudine, & sequitur Burgos de Paz, cons. 5. num. 4. & sic videtur verius in quæstione principali, quod etiam deceptus ex enormissima læsione, numquam sit admittendus ad remedium dictæ legis secundæ, quasi licitum sit contrahentibus naturaliter se decipere, ex regul. text. in l. in causa, 2. §. si de minoribus, text. in litem si pretio, vers. fin. ff. locati. Quare gloss. in d. §. si. exponit illum text. naturaliter, id est, iuris gentium. Et quia hæc expositio non placet, Fortunius, de vltimo fine vtriusque iuris, illatione 8. & ante eum Decius, in ca. 1. lectura 1. n. 18. de constitutionibus, dicunt, deceptione defendi posse tunc, quado re ipsa interuenit, & non ex proposito. Sed nec hic intellectus placet, quia illa deceptio, quæ re ipsa interuenit, est iniqua, eo quod ius naturale non permittit, quare Alphonsus de Castro, l. 1. de lege pœnali, c. 5. col. 4. has leges reprobas esse contendit, quod minime dicere debemus, quare nouissime Couarru. l. 2. variarum resol. c. 3. nu. 2. interpretatur illum tex. dicens, quod quando deceptio versatur intra pretii latitudinem, tunc licita reputetur, quia pretium in puncto numquam consistit, vt in d. §. si. si vero eos terminos deceptio excesserit, illicita censetur,
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7

etfi intra dimidiam contingat. Qui intellectus prius habuit auctorem Conradum, de contractibus, quæst. 36. qui etiam stare minime potest, quoniam si contractus est initus intra illam latitudinem iusti pretii, non poterit deceptio existimari, quare Dominicus de Soto, l. 6. de iustitia & iure quæst. 2. art. 3. intelligit, licitam esse deceptionem intra dimidiam, intelligendum, licitam, id est, impunem in foro humano, cui refragatur illud verbum, naturaliter, quod idem Dominicus interpretatur, quod ideo ibi positum est, quoniam ingenium hominum naturaliter lucri auidissimum, alios decipit, & autem quod liceat naturaliter eos decipere: & ita interpretatur illum etiam Medina de restit. quæst. 32. verum cæteris exactius videtur verba illa intellexisse Iodocus Houdendor, in quodam libello subhastationum, c. 3. nu. 34. scilicet, quod illud verbum, naturaliter, exponatur, id est, natura contractus, quasi liceret ante hanc Cæsarium constitutionem, iuxta naturam contractus emptionis & venditionis deceptionem quamlibet ad inuicem adhibere, quæ sensum adiuuat tex. iuncto Theophilo, in §. adeo, Instit. de locato & conducto, vbi dicit tex. esse seruanda quædam pacta in contractu emphyteusis, ac si naturalis esset contractus, quæ sensum (non relato Theophilo) sequitur Forcatulus, in necyom. dialog. 74. num. 2. his potest addi text. in l. omne verbum. C. communia, de legatis, ibi, * quædam naturaliter in sunt legatis, * & in l. bonorum. ff. de verbor. signific. ibi, * quædam est naturalis bonorum appellatio. * Item dicuntur esse quædam naturalia contractuum, vt in l. pacta conuenta, vbi gl. ff. de contrahenda emptione.

QVÆST. DXII.

Vtrum testamentum sit de iure gentium, vel de iure civili. Communis contra communem.

Certant iuris vtriusque interpretes, an testamentum sit iuris gentium, vel civilis. Et quidē, quod sit iuris civilis tenet Dinus, in reg. indultum, n. 19. de reg. iuris, l. 6. & Bellonus, in princ. Instit. de testamentis, & ante eos gl. (quæ nullibi citatam reperies) in l. testamentum. §. seruus quoque, ff. de testamentis, & sequitur Marcus Antonius, in l. hac consultissima. §. ex imperfecto, n. 9. ad fin. C. de testamentis, & hanc partem, glossam sequutus, dicit communem Porcus, in princ. Inst. de testamentis, num. 6. dixit etiam communem Guillermus Benedict. in c. Raynutius, verb. testamentum, el. 1. n. 2. de test. Oroscius, in l. ex hoc iure, n. 24. de inst. & iure, & duodecim fundamenta tradit pro hac opinione Gutierrez, in l. nemo potest, n. 62. de leg. 1. & duas communes opiniones contrarias refert Menchaca, l. 1. de successionum creatione §. 1. vers. quoad quartum.

Sed contrariam sententiam (imo quod testamentum origine & substantia sit iuris gentium, licet quoad solennitates sit iuris civilis) tenet Bar. in l. interdum, n. 7. ff. de conditione indebiti, vbi Ias. n. 4. fatetur hanc esse communem opinionem, eandem fatetur communem idem Ias. in repetitione, l. admonendi, n. 184. de iureiur. & in d. l. nemo potest, n. 76. & dixit etiam communem Couarru. l. 3. variarum resol. c. 6. n. 7. & Antonius Gom. in l. 3. Tauri, n. 16. & ante omnes dixerat communem Abb. cons. 1. volum. 2. nu. 3. & hanc etiam tenet Fortunius, in l. Gallus, §. & quid si tantum, colum. penultima. ff. de liberis & posthumis, Rodericus Xuarez in l. quoniam in prior limitatione 2. legis fori, n. 3. ad si. Alciarius, in l. nihil aliud, n. 14. de verborum oblig. & late Viglius, in §. sed prædicta quidem, n. 4. de testamentis, & ante omnes Theophilus, in §. ius autē civile, Instit. de iustitia & iure. Peralta, in rub. de hered. instit. n. 39. & hanc dicit veriore, & magis communem opinionem Gutier. sup. n. 79. Quæ opinio verissima est, & ab ea non est recedendum.

SUMMARIUM.

- 1 Filius non tenetur conferre solutum à patre, quando fuit illius fideiussor.
- 2 In necessitatibus nemo liberalis existit.
- 3 Pater habens bona aduentitia filii, de illis praesumitur solvere condemnationem factam contra filium.
- 4 Pater consentiens in delicto filii, non videtur, quod pro eo soluit, soluisse animo repetendi.
- 5 Solutum à patre pro redimendo filio ab hostibus, non imputatur in legitimam illius.
- 6 Datum filio à patre ob aliquam causam, computatur in legitimam.
- 7 Nova opinio Ayora refertur, & refutatur.
- 8 Illud quod differt secundum plus, & minus, non differt substantia.
- 9 Quantitas soluta à patre pro delicto filii, siue sit magna vel modica, à filio est conferenda.

QUESTIO DXIII.

Verum solutum à patre pro condemnatione filii ob eius delictum, computetur in legitimam. Communis contra communem.

Quaestio, quae in praesenti venit disputanda, quotidie in praxi contingit, & sic huius dubij resolutio indiget pragmatica sanctione, cum in hoc casu nulla sit stabilis, & permanens resolutio. Et in primis, quod filius non teneatur conferre, neque in suam legitimam computare, quod à parente datum est pro redimendo eum à carceribus, vel alia condemnatione, tradit Bart. in l. Stichus, num. 2. ff. de peculio legato, idem Bart. in l. si fratres. §. idem Papinianus, ff. pro socio, Bald. in auth. ex testamento, col. 6. C. de collationibus, & hanc dixit magis communem opinionem Alexand. in l. in quartam, num. 23. ff. ad l. falcidiam, Angelus Aretinus, in §. actiones, num. 10. Instit. de actionibus, Romanus, in l. quae dicitur, ff. soluto matrim. Bald. in auth. contra legatos, C. ad Treb. & in auth. si captivi, C. de episcopis & clericis, idem Bald. in l. filia, & in l. certum, C. familiae erciscunda. Et ex nostratibus istam opinionem sequitur Antonius Gomez, in l. 29. Tauri, nu. 20. dicens communem, & limitans duobus casibus. Primo, quando pater tanquam filii fideiussor soluit, quia tunc non ex mera voluntate, sed coactus soluit, & sic donare non praesumitur, cum in necessitatibus nemo liberalis existat. l. rem legatam, ff. de adimendis legatis, l. cum de indebito, ff. de probationibus. Quod quidem etiam tenet Menchaca lib. 3. de successuum creatione, §. 30. numero 223. Ioan. Garcia, de expensis & meliorationibus, c. 4. nu. 13. ubi alios refert. Secundus casus est, quando pater habet bona aduentitia filii, quia tunc de illis bonis censetur soluisse, ut in l. 1. C. de neg. gestis, l. fin. ff. de petitione hereditatis. l. cum post. ff. de administratione tutorum. Et fit tertia limitatio, quando consentit expresse, vel tacite, in delicto à filio perpetrato, argumento text. in l. qui originem. §. qui filius, ff. de muneribus & honoribus, & tradit expresse Menchaca, supra, nu. 224. & in quaest. principali in confirmationem communis opinionis facit text. in d. l. 1. C. de neg. gestis, & in l. Nescennius, ff. eod. l. liber captus. C. de captivis, & postlimin. reuersis, ubi solutum à patre pro redimendo filio ab hostibus, non imputatur in legitimam filii, quia magis pietatis causa, quam animo repetendi datum est. Et istam opinionem sequitur Gutierrez, in §. sui, de heredum qualitate & differentia, n. 93. qui dicit ita esse tenendum in iudicando & consulendo, & quod sic responderet, cum casus de facto illi occurrisset.

Sed his non obstantibus, contraria opinio verior mihi videtur, imo quod filius teneatur conferre in suam legitimam, quod pater soluit pro condemnatione facta ob suum delictum, quia non debet esse melioris conditionis, quam ceteri fratres, qui pacifici fuerunt. Et sic istam opinionem sequitur Ripa, in d. l. in quartam, nu. 85. ff. ad l. falcidiam, qui eam dicit communem opinionem, & plures refert, & sequitur Doctores pro ista sententia, Fabianus de Monte, in d. authentica nouissima,

quaest. 8. nona quaestio principalis, nu. 89. Bald. (sibi contrarius) in d. auth. si captivi, qui dicit veriore opinionem, ut filius teneatur conferre in legitimam, quod pater pro eo soluit, motus ex ea ratione, quia omne, quod pater dat filio ob aliquam causam, non videtur animo donandi, sed ut in legitimam computetur. Ita Angelus, in d. l. in quartam, num. 7. idemque optimis rationibus tenet subtilis Menchaca, d. §. 30. num. 221. respondens ad l. quae pater. ff. familiae erciscunda, quae videbatur vrgere pro contraria sententia. Idem tenet Duennas, in reg. 222. num. 4. Gregor. in l. 2. tit. 19. p. 4. verb. * de la pagar. * Ego tamen semper fui huius opinionis amator, ex dictis rationibus, & ex ratione text. in l. quoniam nouella. ff. de inoffic. test. & ex l. Stichus, ff. de peculio legato. Sed post haec scripta vidi Ayoram, de partitionibus, in 2. p. quaestio. 17. num. 38. qui sentiens praedictas difficultates, & ignorans utramque opinionem esse communem, ut tradit Menchaca, supra, noquam assignat opinionem, illud magis ad arbitrium, quam ad iuris dispositionem reducens, dicens, quod si pater, vel mater soluant paruum condemnationem pro filio, tunc pietatis causa censetur solutum, & non animo ut computetur in legitimam filii, & sic procedat prima opinio: si vero magna fuerit solutio facta à patre pro filii condemnatione, tunc tenebitur filius illud recipere pro satisfactione suae legitimae, non vero gratiose censetur datum, neque solutum. Quam differentiam nullus unquam sequitur, neque pro ea adducit aliquod fundamentum, & sic non est tenenda, neque practicanda, quia illud quod differt secundum plus & minus, non differt substantia. l. fin. ff. de fundo instructo. Et sic indistincte teneo, quod siue sit modica, vel magna quantitas, quae à patre est soluta pro delicto filii, & pro redimendo eum à carceribus, quod mortuo patre, indistincte tenebitur filius illud, quod est solutum, imputare in suam legitimam, nisi in tribus casibus, de quibus supra: quando pater est fideiussor filii: vel habet bona aduentitia illius: vel si fuit particeps criminis perpetrati à filio: vel quarto, quando prius fuit facta filio melioratio irrevocabilis tertii & quinti, ut in l. 17. Tauri: quia tunc imputabitur quod datum est in tertium & quintum: secus si donatio fuit facta revocabiliter, ut existimat Gutierrez, supr. num. 93. in vers. quod ipse salvo.

QUESTIO DXIV.

Verum thesaurus acquiratur sola inuentione, sine apprehensione. Communis contra communem, & quid iure regio.

Thesaurus acquiratur sola inuentione, sine apprehensione. Ita tenet communis opinio, secundum Plateam, numero 76. & Porcum, num. 29. in §. thesauris, Institut. de rerum diuisione. l. unica. C. de thesauris, lib. 10. Andreas de Heredia, in c. 1. num. 90. quae sint regal. Villalobos in suo arario commun. verb. thesaurus, nu. 111. Antonius Gomez, in l. 45. Tauri, num. 51. Burlatus, conf. 209. num. 2. lib. 2. & ita videtur probare text. in l. nunquam. 21. §. thesaurus, ff. de acquirendo rerum dom. l. 45. tit. 28. p. 3. quam opinionem sequitur Valascus, de iure emphyt. quaest. 15. nu. 2. & 6. & hanc esse magis receptam sententiam dicit Auendannus, lib. 1. de exequend. mandatis, c. 4. num. 33. vers. licet, pro qua opinione potest etiam expendi text. in l. peregre, in fine principij, ff. de acquirenda possessione.

Sed contrariam sententiam (imo quod requiratur apprehensio) dicunt communem Aretinus columna fin. Socinus, num. 6. Iaf. in l. 3. §. Neratius, ff. de acquirenda possessione. per illum text. ubi Alciatus, num. 39. & dixit etiam communem Hormannocius, in l. 1. num. 61. ff. eod. tit. quam opinionem sequitur Bart. in l. 1. in principio, num. 18. ff. de acquirenda possessione. Burlatus, conf. 209. nu. 11. in d. volum. 2. Antonius Gomez, in d. l. 45. num. 47. & hanc sequitur opinionem (dicens receptionem) Barbosa, in l. diuortio. §. si fundum, nu. 35. ff. soluto

matrimonio, qui assignat rationem ex Conano, lib. 3. commentarior. c. 4. post principium. Quod nota, quia sunt glossæ contrariæ de quibus per Antonium Nicellum, in concordantiis glossarum, num. 400. in volum. 1. tractatum. Thesaurus vero magica arte inuentus, etiam in proprio agro, solo filco pertinet iure civili, l. unica. C. de thesauris, lib. 10. l. nemo. C. de malef. & mathem. Inuentus autem absque arte magica in proprio agro, est inuentoris: in alieno vero, si data opera inuentus sit, totus domino soli acquiritur: si vero fortuito, pars dimidia domino agri, alia vero dimidia inuentori pertinet, vt in d. s. thesaurus. Et hæc est communis opinio, vt refert Couarru. in reg. peccatum. 3. p. §. 2. nu. 4. Hodie autem iure regio indistincte thesaurus ad regem pertinet, ex l. 1. tit. 13. lib. 6. recop. quam explicat & declarat Barbosa, supra, nu. 50. & 51. vbi late & eleganter profequitur hunc articulum, licet Auendannus (& male) conetur concordare illam, cū l. 45. tit. 28. par. 3. quæ est conformis iuri communi, de exequendis mandatis lib. 1. c. 4. num. 33. & Gregor. in d. l. 45. verb. * al Rey. * Praxis vero obtinuit, vt indistincte ad regē pertineat, vt tradit Couarr. supra, et mente aliorum, & Olanus, in antinomia iuris, litera T. num. 1. quod quidem etiam erat dispositum per tex. in c. 1. quæ sint regalia, in vrbibus feudorum. l. 11. tit. 28. p. 3. l. 5. tit. 15. p. 2. vbi Greg. verb. * emineras. * Et nouissime hanc opinionem sequitur Azeuedo, in d. l. 1. tit. 13. lib. 6. recop. n. 3. prædictis non citatis. Est tamen dominis minerarum, in quorum loco reperiuntur, damnum satisfaciendū, ex l. 4. & 5. tit. 13. lib. 6. recop. quia alias non esset iusta illa l. ex traditis per Matthæum de Afflictis, decis. 21. & consuetudo in contrarium non valeret, secundum Rolandū, conf. 69. nu. 48. volum. 2. & plures quæstiones in hac materia mouet Molina lib. 1. de Hispanorum primog. c. 23. quando thesaurus cõpetat successori maioratus, vel domino fundi, vel usufructuario, vel marito, quando fuit reperi- tus in fundo dotali, vel domino emphyteutis, declaras ex l. 27. tit. 11. p. 4. ibi, nu. 10. & Antonius Gomez, in l. 45. Tauri, nu. 45. & 51. vbi plura refert conducibilia in casu quæstionis principalis, & Barbosa, vbi supra.

S V M M A R I V M.

- 1 Certioratio an sit facienda in iudicio.
- 2 Si instrumento caueatur, quod mulier fuit certiorata, credendum est notario, vel tabellioni.
- 3 Tutior & securior opinio est, quod forma certiorationis ponatur in instrumento.
- 4 Si tabellio interrogatus quid sit Velleianum, illud ignorat, non presumetur, mulierem fuisse certioratam.
- 5 Pars affirmatiua quæstionis proponitur.
- 6 Iuramentum supplet defectum certiorationis.
- 7 Contrariæ opiniones doctorum referuntur.
- 8 Iuramentum non extenditur ad incognita.

Q V Æ S T I O D X V.

Verum per iuramentum præsumatur mulier certiorata de beneficio Velleiani. Communis contra communem, & quid iure regio.

Mulier renuncians Velleiano, eius auxilio, & commo- modo priuabitur. Ista est communis opinio, secundum Bart. in l. 3. num. 10. ff. de fideiussoribus, dicit etiam communem Vitalis de Cambanis, in tractatu clausularum, columna 284. Et an hæc certioratio debeat fieri in iudicio, vel sufficiat extra iudiciū, vide in quæst. 562. quæ tamen certioratio adeo est necessaria, quod alias renunciatio mulieri non præiudicat. Ita glo. verb. non usuram, in l. §. si ff. ad Velleianum, & est cõmunis opinio, secundum Tiraquellum, in l. si vnquam, in principio, nu. 96. alias, 98. C. de renouandis donationibus, & secundum Ioannem Nicolaum, ad Alciatum, in reg. 1. præsumptione 42. n. 2. Et in dubio est standū instru- mento, in quo notarius dicit se certiorasse mulierem, quam dicit communem opinionē Alexand. in l. sciendum, columna 11. ff. de verborum, dicit etiam commu- nem Alciatus, regula 3. præsumptione 13. & tradit Gre-

Tom. II.

gor. in l. 3. tit. 12. p. 5. verb. * sabiaora, * Couarru. lib. 2. variarum, c. 13. nu. 2. qui dicit communem, & Antonius de Padilla, in l. si num. 13. C. de iuris & facti ignorantia. In qua quæstione duas cõmunes opiniones contrarias refert Ias. in l. si duo patroni, §. idem Iulianus, nu. 19. cum sequentibus, de iurciurando, vbi ipse tenet, quod non est pro tabellione præsumendum. Et cõsultus de hoc du- bio noluit respondere, ex eo quod erat anceps, quia grauisima est difficultas, & quæstio pro amico: & sic tutius est, vt forma certiorationis ponatur in instru- mento prout hodie fit, & consuluit Couarru. supra, si tamen interrogatus notarius quid esset Velleianum respondeat, quod nescit, non est præsumendum, quod mulier est certiorata, etsi contrariū dicatur in instru- mento, secundum Alex. in d. l. sciendum, & est com- munis opinio, secundum Cagnolom, in l. si librarius, nu. 37. ff. de regulis iuris, quamuis Albericus, in l. Centu- rio, ff. de vulg. (quem sequitur ibi Ripa, nu. 88.) teneat contrarium, & quamuis idem Ripa, in l. 1. in principio, nu. 31. ff. si certum petatur, hanc opinionē Alberici dicat veriozem. Et vide tradita per Nicolaum, in additionibus ad Alciatum præsumptione 13. Quibus sic præmissis, pro declaratione nostre quæstionis, dubium est, vtrum si iuramentum sit appositum præsumatur mulier cer- tiorata. Et pro parte affirmatiua solet expendi tex. in c. ex rescripto, in xia gloss. penultimam ibi, de iurciurand. & ita tenet ibi Bald. colum. 2. & alij plures citati per Ti- raquellum in d. l. si vnquam, in principio, n. 31. Et hanc opinionem (imo quod accedente iuramento non re- quiratur certioratio) dixit communem Alexand. conf. 27. volum. 1. idē in conf. 42. in eodem volum. vbi etiam dicit cõmunem, & de stylo seruari, & quod in legen- do, & consulendo ita sit tenendum. Sed profecto, hæc est quæstio pro amico, cum pro vtraque parte sint gra- uissimi doctores, qui eam dicunt cõmunem, quos re- fert Antonius Gabriel, titulo de iurciurando, conclusioe 3 lib. 2. & duas cõmunes contrarias refert in hac quæ- stione Iacobus Philippus Porcius lib. 4. comm. conclu- sione 33. & nouissime, quod iuramentum suppleat de- fectum certiorationis, tenet Pinelus, in l. 2. C. de rescin- denda, 3. p. c. 1. nu. 10. vbi Padilla, num. 34. & Palatius Rubeus, in c. per vestras, §. 34 num. 7. de donat. Anton. Gom. 2. tom. variarum, c. 13. nu. 17. & dicit communem Padilla, in l. ne passim, nu. 12. C. de iuris & facti ignoran- tia. vbi hoc limitat, & tradit Menchaca, de suc- cessionum creatione, §. 8. nu. 156. & dicit magis commu- nem, & tenendam Gutierrez, de iuramento confirmato- rio, 1. p. c. 19. num. 2. & dicunt etiam communem Imo- la, & Antonius Burg. n. 36. in c. penultimo, de emptioe & venditione, & dixit etiam communem Ias. in authenti- ca sacramenta pub. C. si aduersus venditionem, & Curtius Iunior, conf. 43. col. 3. conf. 4. & Marcus Antonius, de viribus iuramenti, num. 27. qui etiam dixit communē. Sed contrariam opinionē dixit communem Bald. 7 consilio 47. volum. 1. Hippolytus, in rubr. de fideiussori- bus, numero 38. Ias. in d. authentica, sacramenta puberum. 56. & plures refert Tiraquellus, in d. l. si vnquam, in prin- cipio, nu. 146. & Couarr. in c. quamuis pactum. 2. p. §. 3. nu. 5. & Matienço (contra alios) in l. 9. tit. 3. gloss. 5. nu. 5. lib. 5. recop. præcipue ex l. 3. tit. 12. part. 5. vbi est ne- cessaria expressa renunciatio, quia iuramentum non extenditur ad non cogitata, & ita tenendum est, & vide quæ in simili diximus, in quæstione 171. & 723.

Q V Æ S T I O D X V I.

Verum præceptum de soluendis decimis sit morale, vel iudiciale. Communis contra communem.

Præceptum de soluendis decimis, an sit morale vel iudiciale, ex veteri, vel nouo testamento, ponit duas communes contrarias Dominicus in c. 1. nu. 5. de decimis, in 6. de qua quæstione videndus est S. Tho- mas, 2. 2. quæstione 87 art. 1. vbi vult, quod decima naturali iure sit debita in substantia, licet quoad quotam sit iuris positiui, vnde & ab ecclesia mutari quota pos- test.

C 4

test. Circa quod vide latius eundem Thomam, quodlibet 2. art. 8. & Petrum de Rabena, in disputatione materia decimarum, post compendium iuris canonici, & Couarru. variarum resolut. lib. 1. c. 17. num. 8. Sotum de iustitia & iure, lib. 9. quaestione 4. art. 1. col. 4. & vide quæ diximus in quaestione 473. Et sic, cum decimæ diuina institutione debeantur, nemo potest se eximere à solutione illarum. c. tua, el. 1. de decimis: & propter hoc dicuntur spirituales, vt tradit Cardinalis, consi. 92. nu. 15. per tex. in c. ad hac, eodem tit. ibi, * Sanctuarium Dei, * vbi notat Abb. & gloss. in c. fin. 16. quaestio. 1. Albericus, in l. monumenta. C. de leg. & Rebuffus, in tractatu de decimis, quaest. 13. n. 39. & quaest. 1. nu. 1. vbi resoluit, quod decimæ à Deo sunt institutæ, & n. 10. cū sequentibus, quod resolue, vt in d. quaest. 437. Et latius post hæc scripta disputat hanc quaestionem pro vtraque parte diligentissimus Ioannes Gutierrez, lib. 2. canoniarum, c. 21. per totum.

QVÆSTIO DXVII.

Virum substitutio pupillaris, facta extraneo, possit aliquo modo validari, si arrogetur per testamentum. Communis contra communem.

Substitutio pupillaris facta extraneo, etsi ab initio sit nulla, validatur tamen si postea extraneus ille arrogetur per testatorem. Ita Bart. in l. 2. ff. de vulg. vbi Alexand. num. 7. & 10. dicit communem, Socinus, notabili 3. qui etiam dicit communem, Ias. num. 7. Lancelotus, de pupillari substitutione, num. 31. vbi etiam dicit communem, & Acofta, in l. Gallus. §. & quid sit tantum, pagina 171. de lib. & posthum. Corasius, in l. quamuis, nu. 2. C. de impub. Viglius, in §. fin. de pup. Ripa, in d. l. 2. nu. 25. vbi Bald. Ang. & Imola, & ita tenet communis opinio secundum Couar. in c. Raynutius. §. 5. nu. 2. colum. 2. de testa. qui tamen col. 3. ibidem, testatur fere omnes iuniores ab ista veterum sententia discessisse, & ultra eum, contrariam sententiam tenet Paulus, in d. l. 2. vbi Ias. nu. 17. Angelus in principio, de pupillari, & Acofta, supra, qui à communi recessit, & Zasius, de pupillari substitutione, in tertio requisito. Et est communis opinio, secundum Forcatulum, in Necromantia iuris, dialogo 18. & hæc vltima opinio est communis modernorum, secundum Couar. supra, & Menchacam, de successionum creatione, lib. 3. §. 21. nu. 265. per text. in §. extraneo, Inst. de pupillari. Quæ opinio verior & receptior est, & ab ea non est recedendum in legendo & consulendo.

QVÆSTIO DXVIII.

Virum pœna posita in principali dispositione, censeatur repetita in augmento. Communis contra communem.

Pœna imposta in principali dispositione, non censeatur repetita in augmento. Ita tenet gloss. verb. sanctioni, in clem. 2. de vita, & honestate clericorum, quam multum notat Corsetus, singulari, 23. verb. additio, & eam sequuntur Doctores, secundum Decium, in c. 2. requiris, n. 3. de appellationibus, vbi expresse innuit esse communem opinionem.

Sed contrariam sententiam tenet gloss. verb. in eadem, in c. de multa, de prebendis, cuius opinio est communis, secundum Abb. ibi, num. 18. & tenent allegati per Albertum Brunum, in tractatu de augmento, concl. 5. princip. num. 3. vbi ipse hanc sequitur sententiam, quam etiam tenet Felinus in c. 1. num. 5. colum. 2. de iur. iurando, & hanc dicit communem Euerardus, loco 35. pagina 289. vers. primum est, & dixit etiam communem Corsetus in repertorio ad Abb. verb. statutum. Quam tamen opinionem intellige procedere in casibus æquiparatis per Corsetum, & Decium, vbi supra, per glossam in §. item lapilli. Instit. de rerum diuisione. Quæ opinio verior est, & ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo.

QVÆSTIO DXIX.

Si factum sit promissum in instrumento, & non plus, & promissor sit in mora, vigore illius instrumenti poterit executio peti ad interesse. Ita Romanus, in l. certi conditio, in principio, ff. si certum petatur, cuius opinionem fatetur ibi communem Purpuratus, num. 45.

Sed contrariam sententiam esse communem (contra Romanum) testatur ibi Ias. nu. 21. & vide Gutierrez, de iuramento confirmatorio, 1. p. c. 44. vbi explicat materiam huius quaestionis de iure communi & regio, & Matienço, & Azeuedo, in l. 2. tit. 16. lib. 5. recopilacionis.

QVÆSTIO DXX.

Virum sententia contra vnum ex agnatis super feudo, noceat aliis, ad quos feudum pertinebat. Communis contra communem.

Sententia lata super feudo antiquo, contra vnum sex agnatis, non nocet aliis agnatis, ad quos illo deficiente feudum veniebat, si non fuerint citati, vel si nescierunt causam agitari, secundum Herniam, in c. si vassallus, si de feudo defuncti fuerit contentio inter dominum & agnatum, cum aliis quæ allegat Felinus, in c. humilis, de maiestate & obedientia, & est communis opinio secundum Decium, cons. 445. n. 29.

Sed contrariam sententiam tenet Alex. in l. filiusfamilias. §. dmi, col. 3. ff. de legat. 1. Et quamuis dicat communem opinionem contra Herniam, fallitur tamen, quoniam cum eo est communis opinio secundum Decium, in d. nu. 29. & quoniam in quaestione 636. latissime prosequimur istam quaestionem, amplius non est immorandum, sed recurrendum ad eam.

QVÆSTIO DXXI.

Virum sententia absolutoria, lata pro reo, auferat ab actore verum dominium. Communis contra communem.

Sententia absolutoria, lata pro reo, auferat ab actore verum dominium. Hæc est communis opinio antiquorum secundum Albericum, in l. ex hoc iure, nu. 25. ff. de iustitia & iure, qui resoluit esse communem opinionem modernorum in contrarium, & illam fatetur veriorum. Et vide Matthæum de Afflictis, decisione 60. num. 3. & decisione 391. num. 2. vbi resoluit, quod sententia absolutoria lata in sorte, non nocet in vsuris. l. si. §. Lucius. ff. de conductione indebiti, Rolandus, cons. 56. n. 6. vol. 2.

S V M M A R I V M.

- 1 Sententia arbitraria presumitur lata virtute compromissi, licet de eo non constet.
- 2 Auctor fuit originarius oppidi de Scalona.

QVÆST. DXXII.

Virum solemnitas extrinseca presumatur. Communis contra communem.

Dubitari solet, an solemnitas extrinseca presumatur. Et specificè agendo de iuramento, an presumatur præstitum, ponit duas communes opiniones Ias. in l. sciendum, numer. 33. de verborum oblig. & late de materia huius quaestionis agit Antonius Gabriel, lib. 1. commentum, tit. de presumptionibus, concl. 1. qui posuit 23. declarationes, & 21. limitationes, & Menchaca, lib. 2. controuersiarum illustrium, cap. 66. per totum, & Gracian. reg. 144. Auendannus, in c. pp. 1. p. c. 4. num. 22. qui dicit optimum verbum, quod presumitur pro sententia arbitraria, licet non constet de compromisso: quod quidem pendet de facto inter vil-

2 villam de Scalona (vbi natus fui) & oppidum de Cadahalso, circa sententiam arbitrariam, quæ vocatur, * de el frayle.*

S V M M A R V I M.

- 1 Beneficia ecclesiastica clericis, & non aliis sunt conferenda.
- 2 Contraria opinio communis in questione principali referatur.
- 3 c. 6. sess. 23. Concilii Tridentini declaratur.
- 4 Beneficia ecclesiastica nemo potest obtinere, nisi fuerit prima tonsura initiatus, & habeat 14. annos.
- 5 Annus coepus habetur pro completo.

Q V Æ S T I O D X X I I I.

Utrum beneficia ecclesiastica possint conferri clerico, animi destinatione tonsuram, habitumque clericalem gerenti. Communis contra communem.

1 Beneficia ecclesiastica non nisi clericis sunt conferenda, tex. in c. cum adeo, de rescriptis. c. ex literis, de transactionibus, c. 2. de institutionibus. Dubium tamen est, conferrine possint clerico animi destinatione tonsuram, habitumque clericalem gerenti. Et videtur quod sic, quoniam is clericus censetur, adeo ut gaudeat privilegio, c. si quis suadente. 17. quest. 4. secundum Archidiaconum ibi n. 8. quem sequitur Felinus, in c. cum adeo, n. 2. de rescriptis, & Selua de beneficiis 3. p. quest. 6. n. 4. volum. 15. Palatius Rubeus, in repetitione, d. c. 6. 38. n. 7. vbi alia similia adducunt, & alia adducit Iaf. in l. diuortio. num. 15. & 16. ff. soluto matrimonio, & latius Tiraquellus, post l. connubiales, gl. 2. n. 2. c. 42. sequentibus. Atq; ita in expresso, quod huic beneficii assignari possit, tenet gl. in c. 2. de constitutionibus, cuius sententiam sequuti sunt domini de Rota, in decisione antiqua. 311. n. 3. & 13. sub tit. de probationibus. Et hanc sententiam glossæ sequuntur fere omnes, secundum Hostien. in d. c. 2. col. 1. vers. nam ius, & secundum Henricum, ibi, col. 2. in princ. & secundum Archidiaconum, qui idem testatur, in c. nulli. 12. quest. 1. n. 4. quare dubium non est, quin ista fuerit communis opinio apud antiquos iurium interpretes.

2 Sed nihilominus contraria opinio est iam receptissima, & illam contra glossam, asserit communem Felinus, in d. c. cum adeo, num. 4. in princ. & Selua, de beneficiis, quest. 22. n. 12. Staphyleus, de literis gratiæ & iustitiæ, in 9. forma expectatarum, n. 34. & dixit communem Corralius, in paraphrasi Sacerd. 3. p. c. 1. n. 1. fatetur etiam Gomezius, de expectatis, num. 89. & Parisius, conf. 125. volum. 4. n. 12. & 13. vbi dixit primam opinionem esse communem antiquorum, & hanc secundam communem modernorum, qui optime loquitur de materia. Hodie autem, ex sacro Concilio Tridentino, c. 6. sess. 23. non solum requiritur, quod clericus sit prima tonsura initiatus, sed quod habeat 14. annos. Idemque probatur in l. 3. tit. 16. p. 1. vbi Greg. verb. * catorze annos. * Aliter minime poterit obtinere beneficium ecclesiasticum neque capellaniam collatiuam, ut resoluit Flaminius, l. 4. de resignat. benefico. c. 1. n. 7. & quest. 11. n. 13. vbi plures refert pro hac sententia, quæ nullum habet contradictorem. Illa tamen ætas 14. annorum, licet non sit completa, sufficet, quod annus sit coepus, ut habeatur pro completo. l. qua ætate. ff. qui testamenta facere possunt. l. ad rempublicam. ff. de muneribus, & honoribus, & arg. text. in c. 15. sess. 25. de reg. Concilii Tridentini, vbi annus requiritur completus ad profitendum, & sic vbi illud non cauetur, contrarium censetur dispositum l. cum prætor, ff. de iudiciis. l. qui accusare. ff. de accusationibus. Et explicat Gutierrez, canonicarum quest. c. 26. n. 33. & ita communiter practicatur in consilio illustrissimi domini Archiepiscopi Toletani, per integerrimos & grauissimos illius iudices.

S V M M A R I V M.

- 1 Ordinis definitio traditur.
- 2 Contraria opinio canonistarum proponitur.

- 3 c. 2. sess. 23. Concilii Tridentini, inducitur pro hac opinione,
- 4 Lex 1. tit. 6. p. 1. declaratur.
- 5 Concordia opinionum traditur.
- 6 Appellatione clericus venit clericus in minoribus constitutus.

Q V Æ S T I O D X X I V.

Utrum prima tonsura sit ordo. Communis contra communem, & quid ex Concilio Tridentino.

1 Prima tonsura an sit ordo, satis controuersum est inter Theologos, & Canonistas, & pro clariori declaratione animaduertendum est, quod ordo, ex propria ipsius vi, & significatione, est dispositio superiorum, & inferiorum rerum, quæ inter se ita aptæ sunt, ut vna ad alteram referatur, & sic cum in hoc ordinis ministerio multi sint gradus & variæ functiones, omniaque certa ratione distributa sint, & collocata, recte & commode ordinis nomen impositum videtur. Ex qua definitione tradita per Marcum Antonium Cuc. l. 5. inst. maio. tit. 8. de sacramento ordinis, resoluit nostram questionem ex voto theologorum, qui non esse ordinem contendunt ex pluribus rationibus. Ita Paludanus, in 4. distinct. 24. art. 1. nu. 6. Soto, de iustitia & iure, l. 9. quest. 5. artic. 2. & summa Hostiensis, l. 6. 2. part. tit. 2. art. 2. & summa confessorum, l. 3. tit. 22. quest. 3. & 4. vbi hanc esse communem opinionem theologorum profitentur, & idem asserit Syluester, in summa verb. ordo. el. 1. n. 2. vbi theologis standum esse in hoc articulo existimat, & hanc esse communem opinionem apud theologos affirmat Nauarr. in manuali, c. 22. num. 17.

2 Sed contrariam opinionem (imo quod sit ordo) tenent canonistæ, & in primis hoc tenet gl. in c. clericus. 21. distinctione. & glo. in summa 32. distinctione, & in c. 1. 77. distinctione, & in c. 1. in fine, de temp. ordinar. l. 6. & in c. clericus, el. 2. de vita & honestate clericorum, & alibi sæpe, & hanc esse communem opinionem dicit Albertus Trotius, de vero & perfecto clerico. l. 1. c. 2. n. 1. & 2. vol. 2. & hanc esse communem apud canonistas testatur Syluester, & Nauarr. vbi supra, & hoc testatur Couarr. (neminem ex his allegando) in c. quia nos, nu. 4. de testamentis, & in l. 1. varia. c. 10. num. 10. & dicit etiam comunem Gironda, de gabellis. 7. par. in princ. n. 5. & declarat Lopus, allegatio. 138. n. 11. & sequitur Flaminius, l. 4. de resignatione beneficiorum, quest. 2. n. 56. & l. 5. quest. si. n. 179. vbi alios refert, pro qua opinione facit tex. in c. 2. sess. 23. Concilii Tridentini, ibi, * sequenti ordinum, * quem ad hoc ponderat Gironda, & pro hac parte est tex. in c. cum contingat, de arate & qualitate, quem ad hoc commendat Xuarez, in tractatu maiortatus, n. 34. & pro hac sententia facit text. in l. 1. in fi. in proœmio tit. 6. p. 1. vbi Gregor. verb. corona, dicit comunem. Potest tamen concordia assignari, ut prima opinio procedat proprie, ut non sit ordo sacer, secunda vero improprie. Ita intelligit Castro, de bonis que liberis 4. parte, n. 166. Et quod appellatione clericorum veniat clericus in minoribus constitutus, probat text. in c. 1. vbi glo. de præb. c. 1. vbi glo. de clericis coniugatis, l. 6. Rolandus à Valle, conf. 4. n. 16. volum. 1. Didac. Per. in l. 1. tit. 3. gl. 1. l. 1. ord. ex l. 1. tit. 6. p. 1. Palatius Rubeus, in c. per vestras, §. 42. n. 8. & plures refert Velazquez de Auendanno, in l. 9. Tauri. glo. 10. n. 12. & Castro, supra, quod est notabile ad causas capellaniarum, in quibus clerici generice vocantur, quod est intelligendum de clericis primæ tonsuræ.

S V M M A R I V M.

- 1 Notarius semper presumitur à testatore rogatus, ut ponat in scriptura clausulas consuetas.
- 2 Contraria opinio in questione principali proponitur.
- 3 Clausula censetur approbata à testatore, si à tabellione legatur testamentum.
- 4 Alius est interpretandus ut magis valeat quam percat.

Q V Æ S T I O D X X V.

Utrum clausula codicillaris censetur apposta de consuetudine notariorum, vel de voluntate testatoris. Communis contra communem.

1 Dvbitari solet apud scribentes, an clausula codicillaris, quæ in omnibus testamentis solet apponi.

ni, censeatur apponita magis de stylo, & consuetudine tabellionum, quam ex testatoris voluntate. Et quod ex voluntate testatoris censeatur apponita, tenet Imola in l. filio praterito, de iniusto rupto, Decius, in l. semper in stipulationibus, de regul. iuris. Alex. conf. 53. volum. 7. & conf. 1. vol. 5. Barbacia, conf. 6. vol. 3. & conf. 53. eod. vol. Decius, in c. cum M. de constitutionibus, Corneus, conf. 60. vol. 3. & in consil. 225. eod. vol. & in consil. 195. vol. 1. col. fi. Et istam opinionem dicit communem Gratus, conf. 112. col. penultima, vol. 2. Ruynus, conf. 15. vol. 2. Curtius lenior, conf. 50. Parisius, conf. 73. col. fi. vol. 1. Thomas Grammaticus, conf. ciuib. 128. col. 2. Et ratio est, quia notarius semper praesumitur a testatore rogatus, ut ponat in instrumeto omnes clausulas consuetas apponi. l. fi. vbi glo. C. de fideiussoribus, & ibi notat Bald. text. in l. si prius. §. recte placuit, & ibi Bart. ff. de aqua pluua. arcenda, & in l. de die. ff. qui satisdare cogantur. l. quod si nolit. §. qui assidua. ff. de edicto edicto, Matthaeus de afflictis de cessione 159. & plures refert Iacobus Philippus Porcius, l. 4. communium. conclu. 19.

2 Sed contrariam opinionem in quaestione principali, & quod talis clausula censeatur apponita de consuetudine notario um, & non ex voluntate testatoris, tenuit Bart. in l. 1. ff. de iure codicillorum. Barbacia, consil. 43. & 48. & 58. volumine 1. Alexan. conf. 48. volum. 4. Calcaneus, conf. 27. Curtius iunior, conf. 101. col. fi. qui dicit opinionem Bar. communiter approbari, Socius, conf. 93. vol. 4. Aretinus, conf. ultimo. Bertrand. conf. 10. volum. 1. Parisius, conf. 19. vol. 3. Ruynus conf. 98. volum. 1. Prima tamen opinio est magis vera, dum tamen probetur, quod testamētum fuit lectum coram testatore: quia tunc tacite videtur approbare, & praesumitur velle, quod actus magis valeat, quam pereat, ut in d. l. 1. ff. de iure codicillorum. Ita Aretinus, conf. fi. Corneus conf. 150. & conf. 35. volum. 3. Alexand. conf. 142. vol. 3. & ita declarat Iacobus Philip. supr. conclus. 18. vbi refert has duas communes opiniones contrarias.

S V M M A R I V M.

- 1 Per actum naturalem alteri per alterum acquiritur.
- 2 De iure regio alteri per alterum acquiritur.
- 3 In foro animae alteri per alterum acquiritur.
- 4 Tabellio potest alteri acquirere & stipulari.
- 5 Glossa in c. cordis oculos. 1. quaest. 7. approbatur.
- 6 Prima opinio defenditur, & pro ea fuit iudicatum.

Q V A E S T I O D X X V I.

Utrum alteri per alterum iure canonico acquiratur. Communis contra communem, & quid iure regio.

Vulgata iuris civilis regula est, alteri per alterum non posse acquiri. l. stipulatio ista. §. alteri, de verborum, & in §. alteri, Inst. de inutilibus stipulationibus.

- 1 Quod tamen limitandum est in actu naturali, nam per actum naturalem, qualis est numerare, optime alteri acquiritur per alterum, secundum Paulum, n. fin. Ias. num. 4. Alciatum 3. in l. certi conditio. §. si nummos. ff. si certum petatur. Secundo limita, praedictam conclusionem non procedere de iure regio, ut in l. 3. tit. 8. l. 3. ordinam. quae est l. 2. tit. 16. l. 5. recopit. & utrobique doctores, & alios plurimos refert & sequitur Matienço ibi glo. 4. & nos diximus in quaest. 54. num. 8. Tertio limita in foro animae, secundum Alciatum, post Felinū, quem citat, l. de quinque pedum praescriptione, num. 38.
- 4 Quarto limita in tabellione, quoniam is optime acquirere potest, ut late diximus in quaest. 54. & 55. Limita etiam & alijs 36. modis, ut tradit Iacobus Philippus Porcius, l. 3. communium, conclusionem 46. limita. Quinto, de iure canonico, in quo alteri per alterum bene acquiritur, secundum glossam singularem, in c. quoties cordis oculos. 1. quaest. 7. cuius glossa sententiam tenet Fortunius, in c. 1. num. 12. de pactis. & num. 16. idem in l. 1. n. 24. ff. eod. asserens omnes, quos ipse viderit contrarium tenere, & glossae sententiam tenet Paulus Parisius, conf. 82. num. 1. volum. 1. & esse communem, te-

statur Ang. in d. §. alteri, num. 2. & hanc dicit communem Imola, in d. l. stipulatio. §. alteri, prout eum refert Caccialupus, in tractat. de pact. quaest. 11. num. 3. vol. 3. & alios refert pro hac opinione Matienço, in l. 2. tit. 1. 16. glo. 1. num. 5. lib. 5. recop. quam dicit receptiorem & communiorem, & Menchaca, qui refert duas communes, de successionum creatione, §. 3. n. 59. & Gutierrez in l. nemo potest, nu. 155. ff. de leg. 1. & in l. unica, nu. 34. C. quando petentium partes, vbi dicit, quod opinio glossae in d. cap. cordis oculos, 1. quaest. 7. est vera & tenenda, quam etiam sequitur Oroscius in l. tale pactum, nu. 16. ff. de pactis. & Azeued. in d. l. 2. numer. 30. tit. 16. l. 5. recopit.

Sed contrariam opinionem (imo quod nec de iure canonico acquiratur alteri per alterum) tenet Felinus in proemio, Greg. num. 22. & eam testatur magis communem Couar. in c. quamuis pactum, 2. part. §. 4. col. 5. n. 4. vers. hanc opinionem, de pactis, l. 6. Romanus. in authent. similiter. C. ad l. falcidiam, pro qua opinione inducit Couar. supr. text. in c. quamquam, de usuris, lib. 6. Sed à prima opinione recedendum non est in iudicando & consulendo, & pro ea fuit iudicatum in consilio domini serenissimi principis Archiepiscopi Toletani, per suos integerrimos & grauissimos consiliarios, absque aliqua contradictione.

S V M M A R I V M.

- 1 Patrimonium, ad cuius titulum aliquis ordinatur, equiparatur beneficio ecclesiastico.
- 2 Contraria communis opinio in quaestione principali refertur.
- 3 Patrimonium, ad cuius titulum aliquis ordinatur, subrogatur loco beneficii.
- 4 Patrimonium, ad cuius titulum aliquis ordinatur, gaudet privilegio bonorum ecclesiae.
- 5 Subsidiū soluitur ex patrimonio, ad cuius titulum aliquis ordinatur.
- 6 Multa fieri prohibentur, quae tamen facta tenent.
- 7 c. 2. sess. 21. Concilii Tridentini declaratur.
- 8 Bona, ad cuius titulum aliquis ordinatur, vendi non possunt sine episcopi licentia, nisi habeat congruam sustentationem.
- 9 Suspensus est, qui celebrat vendendo bona, ad cuius titulum sit ordinatus, propria auctoritate, secundum Medinam, sed contrarium verius est.
- 10 Verbum, nullatenus, inducit actus nullitatem.
- 11 Pena non incurritur ex actu nullo.
- 12 Non praestat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum.
- 13 Suspensionis pena solum imponitur contra clericum, qui dolose, & cum fraude ordinem suscepit.
- 14 Suspensus est, qui dolose sine examine, sine extra tempora ordinem suscepit.

Q V A E S T I O D X X V I I.

Utrum ordinatus ad titulum patrimonii, possit illud vendere sine licentia episcopi. Communis contra communem

Patrimonium, ad quod est quis intitulatus, & ordinatus, potest vendi per ordinatum, & resignari inconsulto episcopo. Ita tenet glo. fin. in cap. tuis, de praebendis, quam ibi probat Abb. & est de mente Innocentii, in c. episcopus, eod. tit. & illam sequitur Felin. in c. ecclesia sanctae Mariae, num. 10. de constitut. & ibi Decius, n. 8. dicens in favorabilibus tale patrimonium equiparari beneficio ecclesiastico, secus in odiosis: & haec opinio communiter tenetur; secundum Seluam de benef. 1. par. quaest. 3. num. 30. vol. 15. tractatum; & hanc partem tenet Gomezus in §. fuerat, numer. 6. Inst. de actionibus, Couar. in c. Raynaldus, §. 2. nu. 7. de test. & lib. 1. var. c. 4. n. 4. Gracian. reg. 195. n. 7. Méchaca, de successionum creatione, §. 22. n. 43. & 44. & nouissime Azeued. in l. 1. tit. 4. n. 9. l. 1. recop. pro qua sententia ponderanda sunt verba Concilii Tridentini, c. 2. sess. 21. ibi deinceps, quasi dicat, quod antiquitus valebat alienatio, & deinceps non valet.

Sed contrariam sententiam (imo quod non possit alienari, nec resignari tale patrimonium, inconsulto epi-

episcopo) tenent aliqui, quos refert glo. in d. c. tuis, & tenet Hostiensis, & Ioannes Andreas, Cardinalis, & Imola ibi, & n. 11. fatetur hanc esse communem opinionem, quoniam illud patrimonium subrogatur loco beneficii, & sic debet sapere eius naturam, l. si tam angustii. ff. de seruitutibus. l. parabolam, C. de episcopis & clericis, Paulus conf. 73. & 265. l. 1. Tiraquel. de retract. §. 1. glo. 10. n. 80. & ne in opprobriū clericatus cogantur mendicare, ita tenet Auendannus respons. 17. & Marienco in l. 1. tit. 25. glo. 1. n. 4. l. 5. recopil. & Spino in Speculo testamentorum gl. 18. in princ. num. 74. & 75. & Menchaca l. 3. de successio[n]um creatione, & 22. nu. 43.

3 qui refert duas communes contrarias. Et sic tale patrimonium gaudet privilegio bonorum ecclesiæ, vt resoluit Lara, in l. si quis a liberis, in vers. solent. num. 36.

4 vbi plures refert doctores, & ex eo soluit Bartholomæus de Belencinis, in tract. de charitativo subsidio, quæst. 31. Quibus rationibus satisfacit Remigius de Gonu, in tract. etiam de charitativo subsidio, quæst. 52. vbi tenet contrarium. Potest tamen assignari concordia inter has duas communes opiniones, videlicet, quod alienatio non debeat fieri, vt in hac secunda opinione, facta tamen teneat, vt in prima: quod secus sit in alijs bonis ecclesiæ, & ratio est, quia multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent, vt in l. patre furioso, ff. de his qui sunt sui vel alieni. vbi plura congeffit Ias. Hodie vero, ex noua lege sacri Concilii Tridentini, hæc vltima opinio censetur comprobata, quia ordinati ad titulum patrimonii, non possunt bona alienare, seu renunciare sine licentia episcopi, vt in ca. 2. sess. 21. Concilii Tridentini. & ita quotidie fit, & practicitur, quam opinionem sequitur Nauar. in manuali, c. 22. num. 18. & in conf. 14. n. 2. titulo de temporibus ordinariis, & Flaminius l. 2. de resignatione beneficiorum, quæst. 6. n. 1. & 35. vbi etiam de iure communi hanc dicit veriorum opinionem, ex c. sanctorum, distinctione 70. & quod ita practicitur, quæ tamen opinio temperanda & intelligenda est, nisi clericus tempore alienationis habeat congruam sustentationem, quia tunc temporis ex dispositione Concilii absque licentia ordinarii poterit bona, ad cuius titulum ordinatus fuit alienare: quia in hoc casu cessat ratio finalis Concilii, ibi, * ne cogantur mendicare. * & sic debet cessare illius dispositio. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patronatus. quæ interpretationem confirmant verba Concilii, ibi, * donec beneficium ecclesiasticum sufficiens sint adepti, vel aliunde habeant, unde vivere possint. * ita aduertit Flaminius, supr. n. 36. & in l. 5. quæst. fin. n. 174. & sic cum constituatur regula in sacro Concilio Tridentino, quod bona, ad cuius titulum clericus ordinatur, non possint alienari sine licentia episcopi, & postea sequatur limitatio, donec sufficiens beneficium ecclesiasticum sint adepti, sequitur, quod in hoc casu non requiritur prædicta licentia, imo ab ipso Concilio permittitur, cum exceptio debeat esse de regula, ex l. cum prætor, cum vulgatis. ff. de iudiciis, alias enim, tam regula tradita in Concilio, quam eius exceptio, idem dispo[n]eret, quod esset absurdum, quam interpretationem videtur sentire Flaminius, supr. nu. 6. & 9. & Azeuedo, supr. n. 6. licet non sic declarent, si vero alienatio fiat non retenta congrua sustentatione, erit nulla ipso iure, vt etiam diximus in quæst. 561. Quod in tantum procedit, quod si post alienationem ordinatus celebret missam, remanet suspensus, si credimus Medina in sua summa. §. 8. de la suspension. fol. 49. quæ sententia rigorosa est, & non tenenda, cum illud de iure non reperiatur dispositum, & pœnæ magis sint coangustandæ quam extendendæ, & sic contrariam sententiam tenet Nauar. in manuali, c. 27. n. 158. & nouissime (post hæc scripta) idem tenet doctissimus Ioannes Gutierrez, in pp. quæst. 2. p. quæst. 65. n. 10. vbi plures rationes adduxit, & Spino, in speculo testamentorum, gl. 18. nu. 75. Et ultra omnes confirmatur ista sententia ex verbis 10 dicti Concilii, ibi, * nullatenus possint, * quod verbum, nullitatem actus inducit, & non aliam pœnam, vt est

glossa, verb. nullatenus, in clementina 1. de sequestratione possess. & fructuum glo. in clementina 1. verb. nullo modo, de ætate & qualitate ord. Corsetus, in suis singularibus, verb. nullatenus, Ias. in l. in pecuniariis, n. 25. ff. de feriis, qui allegat glo. in authentica, si qua mulier. Cod. ad Velleian. & plura congeffit in proposito Tiraquelus, in l. si vnquam, verb. reuertatur, num. 95. Cod. de reuocandis donationibus. Et ex actu nullo pœna non incurritur, clementina 1. vbi glossa, de consanguinitate & affinitate. Et non præstat impedimentum, quod de iure non fortitur effectū, vt in regula, non præstat, de reg. iuris, l. 6. quod nouissime tenet Nauar. in suis consiliis, conf. 16. & 24. de temp. ord. pœna vero suspensionis solum ponitur contra clericos, qui sine titulo, dolose, & cum fraude ordinem receperunt, tacito, vel expresso pacto de restituendo post ordines susceptos. text. in cap. per tuas. 37. de simonia. c. penultim. eod. tit. ita Nauar. in manuali, c. 27. nu. 158. Salzedo, in practica ad Bernardum Diaz, c. 18. Cordoua, quæst. 32. Ludouicus Lopez, cap. 240. in instruct. conscientia, Enriquez, de sacramento ordinis, c. 17. & de excommunicatione, c. 37. qui plures refert. Et de ordinato sine dispensatione canonica, vel malitiose, sine examine vel literis dimissoriis, quando sit suspensus, vide Gutierrez, in suis canonicis quæst. c. 26. n. 20. & c. 8. sess. 23. Concilii Trid.

QVÆSTIO DXXVIII.

Verum Papa sine causa possit aliquem priuare suo beneficio. Communis contra communem.

Romanus Pontifex in beneficialibus plenissimam habet potestatem. text. in c. de præb. l. 6. & in c. fin. vt lite pendente, & est ibi text. singularis, secundum Antonium de Burgos, in rubr. de emptione & venditione, col. penul. ad hoc quod Papa possit absque aliqua causa aliquem priuare suo beneficio ecclesiastico, quam sententiam probat glo. in c. per principalem. 9. q. 3. quæuis nihil de causa dixerit, probat tamen glo. per exceptionem quam facit, secundum Abb. in c. fin. de confirmatione vili, vel inutili, n. 10. Socinus, conf. 13. nu. 34. vol. 1. Ias. in l. Barbarius, n. 43. de offic. prætoris. Ripa, l. 2. responsorum, c. 19. n. 5. Federicus de Senis, conf. 200. Paulus, conf. 414. n. 4. vol. 1. Alex. conf. 2. n. 20. vol. 1. Corneus, conf. 90. l. 4. Gigas, de pensionib. q. 10. n. 4. & q. 37. Parisius, conf. 5. n. 55. & 111. l. 4. & hanc opinionem fatetur esse communem Ioannes Lupus, in tract. de beneficiis vacant. in curia Romana. §. 1. col. 3. & dixit etiam communem Nauar. in c. si quando, de rescriptis, exceptione 3. ad fin. pag. 64.

Sed contrariam partem (imo quod sine causa hoc non possit Papa facere) tenet Abb. in d. c. fin. Cardinalis, conf. 141. Romanus, conf. 345. Selua, de benefic. 3. p. q. 60. Natta, conf. 259. n. 6. Rebuffus, in tract. nominationum, quæst. 21. pr. n. 55. Soto l. 3. de iust. & iur. q. 6. art. 2. Pinclus in rubr. de rescindenda, 1. part. c. 2. n. 30. Nauar. de rebus ecclesiarum, q. 1. n. 21. pro qua sententia est text. in c. non liceat Papæ, 12. q. 2. & hanc sequitur nouissime Salzedo, in additionibus ad Bernardum Diaz, reg. 209. col. 5. Corrafius de sacerdot. 2. part. c. 1. n. 2. Et hanc dixit communem Felinus sequens illam, in c. quæ in ecclesiarum, n. 43. de constitutionibus, & tradit Antonius Gabriel l. 3. communium, tit. de iure quæsitō non tollendo, conclu. 1. n. 9. Et quando præsumatur iusta causa vide infra.

S V M M A R I V M.

- 1 Lex 2. tit. 1. part. 2. expenditur pro hac opinione.
- 2 Causa præsumitur in dubio, in dispositione principis.
- 3 Dispositio Principis contra ius naturale, vel diuinum, præsumitur sine causa.
- 4 Auferre bona alicui, est contra ius naturale.
- 5 Contraria opinio proponitur in questione principali.
- 6 Princeps disponendo circa ea, in quibus non habet liberum arbitrium, non præsumitur causa in eo.
- 7 Principis dispositio contra ius diuinum, non est valida.

QVÆSTIO

QVÆSTIO DXXIX.

Virum in dispositione principis in dubio præsumatur iusta causa, quando disponit contra ius naturale. Communis contra communem.

- S**Vnt in iure nonnulla, quæ princeps absque causa non potest facere. Exemplum vidimus in quaest. supra relata. Item quando princeps vult alienare rem suam, quia tunc causa requiritur, ut est communis opinio secundum Felinum, in c. qua in ecclesiarum, n. 33. de constit. & dixit etiam communem Ioannes de Lecier de primog. l. 3. quaest. 7. n. 13. vol. 13. tractatum, quam opinionem probat l. 2. tit. 1. part. 2. Ex causa enim permittuntur plura. l. si hominem. ff. mandati. Sed in hoc contrarium voluit Angelus, imo quod sine causa possit princeps auferre bona. Ita probat text. in litem si verberatum. §. 1. de rei vendicat. vbi contrarium asserentes mentiri affirmat, & eum sequuntur plures relati per Duennas reg. 43. fallentia 5. Nunc autem dubium est, an in dubio causa præsumatur in principe. Et causam præsumi dixit communem canonistarum & legistarum, Ias. in l. si testamentum, n. 2. C. de testam. Quam communem intelligit, quando princeps disponit in his quæ sunt de iure positivo, quod sequitur Fortunius, in l. Gallus. §. & quid sit tantum, n. 409. ff. de l. & posthum. & Couar. allegans iura, & DD. in 4. Decret. 2. part. c. 6. §. 9. n. 9. & hanc regulam, cum aliquibus limitationibus, posuit Bern. Diaz reg. 572. & 209. vbi latissime Salzedo. At vero in casu quo princeps disponit contra ius naturale, vel diuinum, maius dubium est, an tunc præsumatur iusta causa. Et partem affirmatiuam voluit Cynus, in l. rescripta, quaest. 3. & 4. C. de precibus Imperatori offerendis. Bart. & DD. in l. fin. C. si contra ius, vel utilitatem publicam, quorum sententiam communem esse fatetur Abb. in disputat. 1. incipienti, episcopus, nu. 17. vers. venio ad tertium. Et sic, quamuis auferre rem alicui sit contra ius naturale, ut probat apud nos l. 31. & 32. tit. 18. p. 3. si tamen princeps auferat, in eo est præsumenda iusta causa, & ita hanc sententiam (ultra allegatos) dixit communem additio ad Abb. in c. fin. de confirmatione utili vel inutili, additio. penult. & dixit etiam communem Alex. conf. 2. num. fin. & Fortunius in d. §. & quid sit tantum, n. 407. Et hanc partem pluribus comprobatur Curtius senior conf. 49. n. 70. vers. præsumitur in principe.
- S**ed contrariam opinionem (imo quod in principe disponente contra ius naturale vel diuinum, non sit præsumenda causa) dixit communior Alciatus, reg. 3. præsumptione 8. n. 4. eandem etiam fatetur communem Claudius, in l. ut vim, num. 3. de iustitia & iure, & fatetur communem Ripa, l. 2. responsorum, c. 19. n. 19. Ex quo succedit aperte, quod non erit præsumenda causa à principe auferente ius suum alicui. Quam sententiam tenet Felinus, in c. qua in ecclesiarum, de constitutionibus, n. 66. vbi Decius, n. 27. (licet ibi dicat Felinus, contrarium esse fundatum auctoritatibus doctorum) eius tamen sententiam tenet optime Fortunius, in d. §. & quid sit tantum, num. 408. & Decius, conf. 357. num. 6. & conf. 602. n. 16. licet breuissime agens, dicat hanc credendum esse veram sententiam: alias enim quælibet dispositio à Principe facta contra ius diuinum, vel naturale, esset valida, & pro hac vltima opinione facit,
- 6** quia quando princeps disponit circa ea, in quibus non habet liberum arbitrium, non præsumitur habere causam, ut est communis opinio secundum Aymon. Crauetam, de antiquitate temporum, in princ. n. 32. vbi citat quamplurimos. Et quod in principe disponente contra ius diuinum non præsumatur causa, tenet (ultra prædictos) Paulus Parisus, conf. 68. n. 225. vol. 4. & in hac varietate opinionum mediam viam inuenit Alciatus, supra n. 8. sed ab hac vltima opinione recedendum non est, in iudicando & consulendo.

QVÆSTIO DXXX.

Virum actiones dativæ transcant in heredes. Communis contra communem.

DVbium esse solet, an actiones in heredem transcant. In quo glo. fin. vers. vel hæc, in l. cum precario. ff. de precario, distinguit dicens, quod nativæ transcant, dativæ vero non. Quam glossam plures in hoc commendant (quos missos hic facimus) & eam innuit communem Fortunius in l. iuris gentium. §. ideo. col. 17. vers. nunc transeo, n. 6. ff. de pactis, & expresse illam fatetur communem Couar. in reg. possessor. 3. p. §. 1. nu. 3. ad fin.

Sed contrariam partem (imo glo. ab omnibus improbari) testatur AEmilius Feretus, in d. §. & ideo, nu. 50. & vide l. 5. C. ut actiones ab heredibus & contra heredes. l. 12. tit. 11. p. 5. vbi Greg. verb. * el dia que yo finare. *

S V M M A R I V M.

- 1 Tempus retractus currit contra minores absentes, & ignorantes.
- 2 Lex 2. tit. 11. l. 5. recop. est correctoria iuris communis.
- 3 Casus, in quibus contra minores currit præscriptio, referuntur remissive.
- 4 Restitutio competit minori, si tempus ad appellandum transierit.

QVÆSTIO DXXXI.

Virum præscriptio statutaria currat contra minorem. Communis contra communem, & quid iure regio.

DVbium est an præscriptio statutaria currat contra minorem. In quo Bart. in l. fin. nu. 14. C. in quibus causis in integrum restitutio est necessaria, distinguit hoc modo: quod aut agit statutum de lucro, ut in casu retractus, & tunc currat, per text. in c. constitutus, de in integrum restitutione, quod hodie expresse cauetur in causa retractus, in l. 8. tit. 11. libr. 5. recopil. & ibi Marienco, glo. 9. Aut agit de damno, & tunc non currat, ut in d. l. fin. quam Bartoli distinctionem sequitur Abb. in d. c. constitutus, n. 6. quamuis ibi subdubitet Antonius, n. 17. & Cardinalis, oppositio. 10. & 11. & sequitur etiam Cassaneus, in consuetudinibus Burgundia, rub. 1. §. 8. verb. * en iour, * n. 28. idem in rub. 3. §. 2. verb. * entant que touche, * n. 8.

Sed contrariam opinionem, (imo quod indistincte currat contra minorem, quamuis concedi debeat illi restitutio) contra Bart. dixit communem Alex. conf. 119. volum. 6. n. 35. quod tamen non esse facile admitendum dixit Decius, conf. 556. nu. 7. fallitur tamen in hoc, quia distinctio Bart. est vere communiter reprobata, quin imo indistincte est tenendum cum Innocentio, in d. c. constitutus, & ibi Hostiensis, in fin. qui affirmant statutariam præscriptionem minori etiam currere, & sic Bartoli distinctionem damnat Imola, n. 10. Ananias, n. 7. in d. c. constitutus, & contra Bartol. esse communem opinionem testatur Balb. de præscriptionibus, 1. p. sexta pars in princ. n. 47. vers. & pro ista, & Mauritius, de restitutione, c. 93. col. antepenult. cum sequentibus. Boerius, dec. 140. n. 3. post medium. Hodie autem, ex d. l. 8. currit præscriptio adversus minores in causa retractus, quod secus erat de iure communi, ut sentit idem Marienco, ibi, gl. 1. Greg. in l. penult. tit. fin. p. 6. gl. magn. Tiraquell. de retract. l. 1. §. 35. glo. 2. n. 3. & 4. & vide Ias. in l. properandum. §. illo. n. 3. C. de iudiciis. vbi accumulatur casus, in quibus minoribus currit præscriptio, ut sunt tempora inducta à lege, veluti ad appellandum, ad appellationem prosequendam. De iure vero regio dabitur minori restitutio, ut in l. 1. tit. 25. part. 3. & contra aliquos ita tenet Azevedo, in l. 1. tit. 18. n. 31. l. 4. recop. & Villalobos, litera R. a. n. 64.

QVÆST. DXXXII.

Virum venditor compulsus à Principe, Duce vel Marchione rem alteri vendere, teneatur de euictione. Communis contra communem.

PRO perfecta declaratione quæstionis præcedentis dubitari solet, an Princeps vel domini vasallorum inuitis vasallis, siue ciuibus, possint castrum vendere, vel alienare. In qua quæstione glossa in *Linuitus. ff. de fideicommiss. libertatibus*, tenet quod non, & sequitur Bart. in *l. in testamento. C. ad l. falcidiam, & DD. in cap. 1. de restitutione spoliatorum. Bart. Paulus, Ias. & reliqui DD. in leg. debitorum. C. de pactis. Bald. conf. 472. volum. 1. Oldradus, consil. 231. Hostiensis, in capit. dilecto filio, de maiestate & obedientia. & ibi Ioannes Andreas, Alexand. conf. 26. vol. 5. & in l. 2. in princip. colum. fin. ff. soluto matrimonio, Curtius, conf. 174. & in 6. p. in tractatu feudorum. vbi hanc dicit communem opinionem, quam sequitur Socinus, conf. 39. volum. 3. Hippolytus, in l. 1. de quæstionibus. Guido Papæ, quæst. 239. & 485. Ripa, respons. 32. volum. 2. Paulus Castrensis, consil. 20. n. 9. volum. 1. & conf. 335. n. 2. volum. 1. Corneus, consil. 321. vol. 4. Tiraquellus, de iure primogenit. quæst. 35. num. 24.*

Sed contrariam tenet Decius, in *d. l. debitorum*, quam limitat, quando alienatio fieret cum ipsa vniuersitate, Bald. in *l. 2. C. de donationibus, & in l. 1. C. communia, de leg. Romanus, conf. 36. Alexand. conf. 96. Parisius, conf. 22. nu. 81. vol. 1. & conf. 23. nu. 103. Abb. in c. auditis, nu. 21. de præscript. Quæ omnia sunt limitanda in casu necessitatis, quia tunc potest fieri alienatio, secundum Bart. in *l. is qui, §. fin. ff. de pignoribus. Salicetus, in l. 1. C. de nouationibus. Aluarotus, in c. 1. §. præterea ducatum, col. 2. Aretinus, in l. 2. col. fin. soluto matrimonio, Cynus, in l. 1. C. de nouationibus. Aufredus, in decisione Tholosana, 485. & alias 8. limitationes congeffit Iacobus Philippus Portius, lib. 5. communium, conclusione 21. Quibus sic suppositis dubitatur, an facta venditione mandato principis sit securus ab euictione. Et euentem à principe esse securum probat text. in *l. bene à Zenone. C. de quadrienni præscriptione*: quod (pluribus citatis) declarat Guillelmus Benedictus, in c. Raynutius, verb. & uxorem. nu. 943. cum aliis. vbi dicit communem opinionem. Cuius text. decisio, an procedat in Ducibus, & Marchionibus, & aliis dominis, non recognoscentibus superiorem, refert duas communes contrarias Bellonus, consil. 59. num. 8. & in respectu principis declarat Guillelmus, supra, assignans intellectum ad *d. l. bene à Zenone*, quæ bene declarat Felinus, in c. qua in ecclesiarum, num. 26. de constitutionibus. & Gregorius, in l. 53. tit. 5. p. 5. verb. * el Rey, * & Rodericus Xarez, allegatione 11. Antonius Gomez, 2. tom. variarum, c. 2. nu. 41. vbi dicit, quod venditor compulsus rem alteri vendere per Principem, non potest agere de euictione, quia res censetur euicta per casum fortuitum, cui ipse non potuit resistere. *l. Lucius. ff. de euictionibus. l. 37. tit. 5. p. 5.* vbi Greg. verb. * no feri aduendo el vendedor. ***

QVÆST. DXXXIII.

Virum mulier permissa accusare teneatur se subscribere. Communis contra communem, & quid iure regio.

DVBium esse solet, an in casibus, in quibus mulier admittitur ad accusandum, non prosequens suam, vel suorum iniuriam, debeat se subscribere, & quod non teneatur, tenent omnes iuris canonici interpretes, secundum Fabrum, in §. sed & si qua. *Instit. de suspectis tutoribus.*

Sed contrarium tenent communiter Legistæ, secundum Angelum in §. consequens. n. 3. *Instit. eod.* & an hodie accusator teneatur se subscribere, tradit Iulius Clarus, *l. 5. recep. sent. §. fin. quæst. 8.* vbi tenet, quod non.

QVÆSTIO DXXXIV.

LEX 3. §. diuus. ff. de sepulchro violato, habet varios intellectus, dum probat quod consuetudo non vincit legem, & Ias. in *l. de quibus, nu. 53. ff. de leg. assignat* quendam intellectum, quem dixit communem.

Sed contrarium intellectum esse communem dixit Gomezius, in *cap. 1. numer. 233. de constitutionibus, lib. 6.*

QVÆSTIO DXXXV.

Virum mutuans scholari, vt intret ad audiendam lectionem, committat usuram. Communis contra communem.

MVTUANS scholari, vt intret secum ad audiendam lectionem, potius vnum quam alterum, committit usuram. Hæc est communis opinio apud canonistas, secundum Alciatum, *l. 9. parergon. c. 9. & in c. fin. de usuris.* Quam opinionem sequitur Orolcius, in *l. 1. n. 24. de officio præfecti vrbs*, vbi optime & magistralter illud declarat.

Sed contrariam opinionem tenet Abb. in *d. cap. fin. nu. 17. de usuris, & in cap. 1. n. 2. de deposito.* Tenet etiam Corsetus, verb. *Doctor, in suis singularibus, & late Anania, in c. 2. nu. 4. de magistris.* vbi Felinus, num. 3. hanc fatetur esse communem opinionem. Quam intellige secundum tradita per doctissimum Orosium supra.

S V M M A R I V M.

- 1 Res vendita in publica subhastatione censetur tuto pretio distrada.
- 2 Contraria communis opinio confirmatur de iure regio.
- 3 Lex 1. tit. 11. lib. 5. recopilationis declaratur.
- 4 Venditio facta ex causa voluntaria, vel ex causa iudicati, differunt.
- 5 Subueniri magis debet facienti actum ex necessitate, quam ex voluntate.
- 6 Lex 2. procedit tam in venditore, quam in emptore.
- 7 Correlatiuorum eadem esse debet ratio, & dispositio.
- 8 In penalibus dispositum in venditore habet locum in emptore.
- 9 Deceptio ultra dimidiam, qualiter consideretur.
- 10 Cyni opinio comprobatur de iure regio.
- 11 Officium iudicis durat per quadriennium.
- 12 Officium iudicis competit ex lege.
- 13 Actio personalis competit ad prosequendum legis 2. beneficii.
- 14 Actio civilis habet 30. annorum vitam.
- 15 De iure regio quadriennium datur ad petendam lesionem ex d. l. 2.
- 16 Lex fin. tit. fin. p. 6. declaratur.
- 17 Fructus sunt restituendi rescisso contractu, ex beneficio diæ leg. 2. secundum plures, alii contra.
- 18 Gregorii Lopez opinio damnatur.
- 19 Restitutio, quæ fit ex gratia, non fit cum fructibus, secus si ex iustitia.
- 20 Contraria opinio, quod restitutio fit facienda sine fructibus, refertur.
- 21 Lex 2. C. de rescindenda, non habet locum in taxatione rerum dotalium.
- 22 Deceptio in rebus dotalibus, non requiritur tanta sicut in ceteris rebus.
- 23 Lex 16. tit. 11. p. 4. declaratur.
- 24 Lex 2. procedit etiam in contractibus bonæ fidei.
- 25 Iudicium familiæ eriscunde est bonæ fidei, & in eo procedit d. l. 2.
- 26 Lex 2. procedit etiam in contractu locationis.
- 27 Verbum, venditio, omnem alienationem comprehendit.
- 28 Locatione finita habet locum prædictum remedium.
- 29 Artificibus non competit prædictum remedium.
- 30 Experto & sagaci non subuenitur.
- 31 In omnibus conductionibus procedit diæ leg. beneficii.
- 32 Locatio fructuum qualiter sit consideranda, vt habeat locum prædicta lex.
- 33 Locatio, quæ tota pendet à viribus fortunæ, non rescinditur beneficio illius legis.

- 34 In locatione fructus beneficiorum, & tertiarum, non pro-
cedit d. l.
- 35 Spes vendi potest.
- 36 Lex ex conducto. §. 1. in vers. si merces, declaratur.
- 37 Casus de facto circa venditionem notariae publicae huius ci-
uitatis, refertur.
- 38 Venditor hereditatis tenetur hereditatem tradere, alias nul-
la est venditio.
- 39 Venditio rei, quae non est in rerum natura, nihil valet.
- 40 Aliud est vendere ius hereditarium, aliud corpus heredi-
tarium.
- 41 Hereditas sine corpore nullum iuris intellectum habet.
- 42 Hereditas est successio in universum ius quod defunctus ha-
buit tempore mortis.
- 43 Lex, si iactum retis, & l. spem, declarantur.
- 44 De substantia venditionis tria sunt necessaria.
- 45 Exceptio rei non tradita, impedit viam executivam.
- 46 Venditio omnis & conventio habent tacitum pactum, ut
fides seruetur.
- 47 Statutorum verba sunt stricte interpretanda.
- 48 Quando ex uno contractu oritur actio, & exceptio, sicut ac-
tio est guarantigiata, ita & exceptio.
- 49 Exceptio, quae resultat ex ipso contractu, impedit execu-
tionem.
- 50 Conductor gabellarum regiarum, non vititur beneficio illius
legis.
- 51 Laesio ultra dimidiam, non habet locum in permutatione be-
neficiorum.
- 52 Estimatio non cadit in spiritualibus.

QVAESTIO DXXXVI.

*Vtrum beneficium legis secundae C. de rescindenda vendi-
tione, habeat locum in rebus venditis in publica subha-
stiatione. Communis contra commanem, & quid iure
regio.*

- D** Vbitatur circa intellectum d. legis secundae, an
habeat locum in rebus venditis in publica subha-
stiatione. Et in illis rebus non habere locum, tenet Ang.
in l. pretia rerum, num. 3. ff. ad l. falcidiam. idem Ang.
in repetitione legis sciendum, n. 12. in fin. ff. de verborum.
idem in l. 1. n. 2. C. de prescriptione 30. vel 40. annorum,
nu. 30. inducens pro hac sententia text. elegantem, in
l. 1. C. de praed. decurionum, lib. 10. in vers. ita enim fiet.
vbi etiam hac opinio videtur placuisse Bart. nu. 4. Et
pro hac parte facit, quia res vendita in publica subha-
stiatione, redditur plus offerenti, & sic videtur iusto
pretio distracta, ut in l. mortis causa capimus, vers. fin.
ff. de donationibus causa mortis. quam Angeli sententiam
comprobat l. styli, 220. vbi agens sine distinctione, hanc
exceptionem deceptionis ultra dimidiam minime ad-
mittit, cui etiam opinioni videtur consentire l. 19. tit.
4. l. 6. ord. in fine. Et tandem hanc dicit communem
opinionem Decius, conf. 210. & intellige Decium ibi
secundum doctores, quos citat, qui loquuntur in pu-
blica subhastiatione, quamvis ipse loquatur in per-
mutatione.
- 2 Sed contrariam opinionem (imo quod illa l. 2. ha-
bet locum in rebus venditis in publica subhastiatione)
tenet Bart. in d. l. 1. C. de prescriptione 30. vel 40. anno-
rum, in quantum ibi dicit, quod non ex hoc quod res
fuerit vendita in publica subhastiatione praesumitur
vendida iusto pretio, & hanc tenet Paulus n. 3. Imola,
n. 3. Alexand. n. 9. in d. l. pretia rerum, tenent etiam Ro-
manus col. 6. Alexand. nu. 16. in l. si quis cum aliter, de
verborum. & sequitur etiam Alexand. in l. pacta novissi-
ma, colu. 1. C. de pactis. vbi Iaf. nu. 9. hanc testatur esse
communem opinionem contra Angel. quam opinio-
nem sequitur Antonius Gomez 2. tom. variarum, c. 2.
n. 23. vbi (pluribus citatis) resoluit communem, & Pa-
dilla, in d. l. 2. num. 3. vbi refert duas communes, &
Pinelus, ibi 2. p. c. 2. n. 25. dicit etiam communem An-
tonius de Burgos, in c. cum causam, num. 27. de emptio-
ne & venditione. Pro qua opinione est text. in l. 4. tit.
7. lib. 5. ord. vbi late Didacus Perez, quem text. ad
hoc citat Gomez Arias, in l. 66. Tauri, num. 5. in fine.
& Antonius Gomez, & Padilla, sup. & est text. ex-
pressus in l. 1. tit. 11. lib. 5. recopil. vbi notat Ma-
tienco, gloss. 19. num. 1. & Padilla, in d. l. 2. num.

31. vbi hoc declarat. Et nos diximus in quaest. 172.
Quae omnia videntur intelligenda, quoties venditio
fuit facta ex causa voluntaria, ut si res minorum iudi-
cis auctoritate distraherentur: nam tunc deceptis ultra
dimidiam erit subueniendum, quod non erit sic,
quando ex causa iudicati bona alicuius distraherentur,
si plus offerenti, facta licitatione, addita sint; quia
tunc non est cur rescindatur ille contractus, praetextu
laesione ultra dimidiam. Quo etiam casu fortassis vo-
luit agere. dict. l. 19. tit. 4. lib. 6. ord. cui etiam conso-
nat l. styli 220. nam hoc casu, contumacia debitoris
non solventis debitum, facit ut excludatur a benefi-
cio illius legis. Et vide l. 6. tit. 11. libr. 5. recopil. Nec
obstat, si dicatur magis subueniri debere ex iure ei,
qui vendit ex necessitate, quam ei qui vendit ex vo-
luntate, argumento text. in l. cum quaedam mulier. C.
de administratione tutorum, iuxta l. fin. in fine, ff. de
inofficioso testamento, nam illae leges procedunt, quan-
do culpa non praestitit necessitatem. l. si fideiussor. §. ne-
cessaria. ff. qui satisfacere cogantur.

Sed contrariam sententiam (non obstante lego 1.
& 6. tit. 11. lib. 5. recopil. & l. 20. tit. 7. libr. 9.)
tenet Parladorius, lib. 2. rerum quotidianarum, capit.
fin. 5. part. 6. 16. numer. 11. contra Padillam, supr.
& Gregorium Lopez, in l. 56. tit. 5. p. 5. verb.
*menos, * cuius opinio verior videtur. Rursus pro in-
tellectu dictae legis 2. adde quod tam habet locum in
emptore, quam in venditore. Ita tenet gloss magna
ibi, vers. item habet locum lex ista è contra. cuius opi-
nionem sequitur ibi Bart. numer. 3. Albericus, num.
4. Bald. quaest. 16. numer. 20. Salicetus, col. 12. vers.
revertor ad glossam, Paulus, num. 17. & hanc as-
serit esse communem Pantal. Crem. colum. 5. vers.
extende igitur, quae fuit ante omnes opinio Azonis,
in summa illius tituli, n. 2. & eam tenet gl. verb. di-
midiam, in c. cum causam, de emptione & venditione,
quam opinionem videtur probare text. egregius, in l. 1.
§. si quis in fraudem. ff. si quis in fraudem patroni. Et pro
hac opinione etiam facit, quia dispositum in vno
correlatiuorum, censetur in altero dispositum, l.
fin. C. de indicta viduitate tollenda, l. 1. C. de en-
pressis. libr. 2. imo etiam in poenalibus, dispositum
in venditore, habet locum in emptore, ut in l. ... C.
de cupressis, libr. 12. quem text. exacte declarat
Aymon, de antiquitate temporum, fol. 134. num. 29.
& pro hac sententia est hodie, l. 56. tit. 5. p. 5. solet
tamen dubitari, quando dicatur quis deceptus ultra
dimidiam. In qua re est distinguendum, quia respec-
tu venditoris dicitur deceptio interuenire, quando
res, quae valet centum, distracta fuit minus quin-
quaginta: in quo omnes conveniunt, & respectu
emptoris, qui uti vult beneficio illius legis, quan-
do res quae valet centum, empta fuit plus quam
quingenta & centum, ita docet glossa ibi, quam
sequitur Bald. quaest. 17. Fabianus de Monte, de emptio-
ne & venditione, quaest. fin. col. 2. & hanc opinionem ef-
se communem, & receptam apud forensia tribunalia
affirmat Couar. libr. 2. variarum resol. cap. 3. numer. 8.
tametsi ibi Cynus voluerit, quaest. 7. post Petrum,
quod emptor dicatur deceptus ultra dimidiam,
quando pro re centum valente soluit plus quam
ducenta. Cuius opinionem videtur probare, l. 16. tit.
11. p. 4. communem vero opinionem approbat l. 56.
tit. 5. p. 5. (quod est tenendum,) & l. 4. tit. 7. l. 5. ord.
quod sequitur Gutierrez, pract. 99. libr. 2. quaest.
133. qui dicit, quod haec opinio est in praxi recep-
ta, & quod ab ea non sit recedendum in iudicando
& consulendo. Rursus dubitatur, quod iuris reme-
dium competat pro consequendo illius legis bene-
ficium, & glossa magna ibi tenet, officium iudicis
competere, quod per quadriennium durare solet, ut
in l. fin. C. de temporibus in integrum restitutionis,
pro qua opinione facit text. ibi * (auctoritate iudi-
cis interueniente *) quia regula est notissima, iu-
diciis officium semper ex lege competere, cuius
verba ad iudicem diriguntur, ex gloss. quam ibi
om-

omnes notant, & sequuntur, in l. si soror. verb. restitui, C. de collationibus. alia in l. si res obligata, in fin. ff. de leg. 1. & in l. cum satis, vers. per iudicem. C. de agricolis & censuris, libr. 11. ubi idem docet Bart. num. 10. & in l. 1. num. 9. ff. si quis ius dicenti non obtem. & Ripa, in l. 1. numer. 20. Cod. de edendo. & dixit communem Curtius, in l. si pascenda pecora. numer. 3. Cod. de pactis. pro qua sententia est tex. in l. quod si minor. vers. si. ff. de minorib.

- 13 Contrarium tamen concludit gloss. ibi, imo quod competat actio quædam personalis, descendens ex eodem contractu, ut in l. sed Celsus. §. si fundus, & in l. ex empto. §. his qui vina. ff. de actionibus empti. Et glossæ opinionem tenet ibi Bart. quest. 1. & sequuntur Albericus, num. 5. Bald. & Salicetus, questio. 1. qui hanc affirmat esse communem opinionem, & idem testatur postea, num. 18. idem affirmat Fulgofius, col. 1. ad medium, & Paulus, numer. 12. & dicit etiam communem Pantaleon Cremenfis, col. 39. & idem tenet gloss. verb. restituit. in cap. causam, de emptione & venditione, quorum opinionem dicunt communem Corneus, conf. 27. col. 6. & 7. vers. 4. Balb. de prescriptionibus, 4. p. 4. part. princip. quest. 26. quo fit, quod per 30. annos durabit illius legis beneficium, cum hæc sit civilium actionum vita. l. sicut in rem. §. l. omnes. C. de prescriptione 30. vel 40. annorum, & in l. 2. Cod. de constituta pecunia, & in princip. Institut. de perpetuis & temporalibus actionibus. Quod quidem omnes libenter admittunt, in dict. l. 2. & in aliis locis. Et esse communem opinionem affirmat Baldus, supra. & Gratus, consil. 71. volumin. 1. numer. 6. & 9. quod hodie non procedit, & est correctum ex leg. 4. tit. 7. libr. 5. ordin. ubi solum datur quadriennium a tempore celebrati contractus. l. 1. tit. 11. libr. 5. recop. & utrobique DD. ecclesie tamen, principi, & Reip. durat hoc beneficium triginta annis, per l. fin. tit. fin. p. 6. quam ita intelligendam esse affirmat Emanuel Costa, in l. Gallus. §. & quid sit tantum. 2. p. numer. 83. ff. de liberis & posthumis, & Couarr. libr. 1. variarum. c. 13. num. 13. & Rodericus Xuares, allegatione 21. vers. nec prædictis obstat. volum. 1. in principio. Ioan. Garcia, de nobilitate, gloss. 3. §. 1. a num. 21. qui contra Greg. tenet. ibi, & Pinelus, in d. l. 2. in 2. p. cap. 1. num. 27. in fin. Est tamen alia pulchra quæstio satis difficilis, circa declarationem illius legis, in qua reperies duas communes contrarias: virum quando contractus rescinditur ex beneficio illius legis, veniant fructus, super quo Albericus, ibi numer. 16. se remittit ad Rofredum, qui cum fructibus esse faciendam restitutionem affirmat, per text. notabilem (quem ipse allegat) in l. 1. vers. cum fructibus. C. si maior factus alienationem ratam habuerit. Idemque tenet Salicetus, ibi, numer. 5. Acofta, in d. §. & quid sit tantum. 2. p. num. 72. Gomezius, in l. 70. Tauri, num. 29. & pro hac opinione 20. fundamenta tradit Menchaca, lib. 3. controuersiarum usufrequentium, ca. 71. num. 2. & Matienço, in d. l. 1. tit. 11. gloss. 5. dicens veriore & in praxi receptam, & Pinelus, in d. l. 2. in 2. p. c. 4. numer. 3. qui istam defendit sententiam, quam sequitur Ioannes Garcia, de Hispanorum nobilitate, gloss. 6. §. 1. num. 6. per text. in l. 1. C. si maior factus. Nec admittenda est tertia opinio, quam tradit Greg. in d. l. 56. tit. 5. p. 5. verb. * desamparar, * quem (merito) reprobatur Gutierrez, lib. 2. practicarum, q. 134. numer. fin. & pro opinione Alberici, & Rofredi facit, quod etiam restitutio, quæ ex gratia conceditur, minime cum fructibus fieri debeat, ut in authentica, idem est Nestorianis. C. de hæreticis. quem text. bene declarat Ioannes Garcia, de nobilitate, gloss. 6. §. 1. numer. 45. ubi defendit communem intellectum ad illum text. contra alios, per quem hanc esse communem opinionem testatur Decius, in l. in condemnatione. §. cum verbum restituit, col. 1. de reg. iuris. & Iaf. in l. beneficium, numer. 17. ff. de constitutionibus, princip. Si tamen restitutio fiat per viam iustitiæ sine mora, & mala fide illius aduersus quem restitutio est facienda, restitutio fiat cum fructibus, ut

in l. patri. §. item ex diverso. ff. de minoribus, & in l. videamus, la. 2. ff. de usuris. quam opinionem sequitur Gregor. in dict. l. 56. tit. 5. part. 5. verb. * desamparar, * & Acofta, in §. & quid sit tantum, 2. p. n. 72. de liberis & posthumis.

Sed his non obstantibus, contrarium tenet ibi Bald. numer. 3. existimans eos duntaxat fructus esse restituendos, qui percepti sunt a tempore moræ, non autem percepti a tempore contractus celebrati. Idemque tenet ibi Pantaleon, col. 39. Anchar. in reg. peccatum, q. 10. de reg. iur. in 6. & hanc opinionem defendit Antonius de Burgos, in c. ad nostram, numer. 36. de emptione & venditione, & eam esse in praxi receptam affirmat Couarr. libr. 2. variarum, c. 3. num. 9. & sequitur Rota, in nouis, decis. 116. Cepolla, de simulatione contractus, vers. usura. §. 15. num. 4. qui cum aliis dixit esse communem, & in praxi esse obseruatam tenet Pinelus, supra numer. 4. & verissimam opinionem appellat Antonius Gomez (sibi contrarius) 2. tom. variarum, c. 2. num. 23. & c. 4. nu. 21. & Padilla, in d. l. 2. num. 50. & Matienço, supr. gloss. 5. d. numer. 6. & sequitur Gutierrez, lib. 2. pp. qq. quest. 134. per totam, dicens hanc opinionem communem, & in praxi receptam, quæ sententia verior mihi videtur, & eam nouissimè sequitur Parladorius, supra cap. fin. 5. part. §. 16. n. 12. Poterit tamen emptor conuentus, si restitueret rem cum fructibus, ratione læsionis petere iustum ac licitum interesse, quod ipse expretio a se soluto percipere potuisset, ut tradit Gutier. supr. q. 135. per totam.

Sed vterius dubitatur pro perfecta declaratione illius legis, an habeat locum in taxatione rerum dotalium. Et locum habere probat text. in l. iuri succursum, vers. fin. ff. de iure dotalium. l. si res. §. 1. ff. cod. ubi glossa, verb. præstet. intelligit hoc procedere, si deceptio sit ultra dimidiam. Item gloss. in l. si ex causa, vers. intra vires. §. in dotis. ff. de minoribus. Idem tenet Albericus, col. 1. & asserit esse ab omnibus approbatum Cremenfis, col. 9. & Romanus, num. 2. Iaf. num. 18. in l. si quis cum aliter. ff. de verborum obligationibus. & Balbus Nobelus, de dote, 6. p. privilegio 42. qui tamen non aduertunt iura illa, & text. in l. si circumscripta. C. soluto matrimonio, loqui indistincte, quasi speciale sit fauore dotis, quod tanta deceptio non requiratur in rebus dotalibus, sicut in aliis: sed coniugi vtcumque decepto subueniatur, quod nominatim aduertit Imola, in d. cap. cum dilecti, numer. 16. & Antonius Burgensis, num. 48. in c. cum causam, de emptione & venditione, & Gerardus, singulari 22. quæ opinio hodie est comprobata ex text. in l. 16. tit. 11. p. 4. de cuius intellectu vide Gomezium, in l. 50. Tauri, numer. 44. & Pinelum, in d. l. 2. in 1. p. numer. 10. cum sequentibus. qui tenet contra plures, quod istud non procedat fauore dotis. Vterius animaduertendum est legem illam, & eius remedium non tantum procedere, & habere locum in contractu emptionis, & venditionis, in quo ipsa loquitur, sed etiam in aliis bonæ fidei contractibus, ut ibi sentit gloss. magna, ibi, illud autem constat. ubi Bart. nu. 4. qui, (quod mirum est,) gloss. non vidit, dicens hoc per glossam non tangi, & tenet Albericus, num. 7. Baldus, q. 3. num. 5. Salicetus, num. 8. q. 4. Paulus, num. 14. qui dicit hoc esse sine dubio, & hanc opinionem asserit ibi communem Cremenfis, col. 5. vers. 2. extenditur. quæ opinio Azonem primum habuit auctorem, in summa illius tit. nu. 2. & tenet etiam gloss. in l. si olei, verb. obtulit. C. de locato & conducto, gloss. in l. si ea pactione, verb. conductor. Cod. de usuris. glossa, verb. perperam, in l. maiores. C. communia vtriusque iudicii. ubi in iudicio familie eriscundæ, (quod quidem bonæ fidei esse constat) habet locum beneficium illius legis, cuius glossæ opinionem sequuntur ibi omnes, & Corneus, conf. 140. volumine 4. Gozadinus, conf. 44. num. 17. & Matienço in dict. l. 1. tit. 11. gloss. 8. numer. 1. & dicit communem opinionem Pinelus, in dict. l. 2. in 1. part. cap. 3. numer. 1. & ibi Padilla, numer. 13. & idem tenet glossa in l.

- in venditione. §. 1. *versic. etiam si minoris. ff. de bonis auctoritate ind. possid.* quæ illam legem secundam ad contractum locationis extendit. Idem etiam tenet Bart. in l. item si pretio. §. fin. numer. 1. ff. locati. Ang. in principio, numer. 1. Inst. eod. Abb. & Imola, in cap. cum causam, de emptione & venditione. vbi Antonius Burgensis testatur esse communem opinionem. Idem fatetur Romanus, consil. 423. numer. 2. & dixit etiam communem Aretinus, consil. 126. numer. 2. & sequitur Cepolla, de simulatione contractus, numer. 9. & dixit communem Pinelus, in d.l. 2.1. p.c. 3. numer. 17. Menchaca, lib. 3. controuersiarum vsufrequen. c. 61. nu. 11. & Gutierrez, lib. 2. pp. 99 q. 138. in princ. & pro hac opinione est text. quali expressus, in l. in contractibus, C. ex quibus causis maiores. Secundo facit, quia licet text. in dict. l. 2. solum loquatur in venditione, tamen verbum hoc * omnem alienationem * comprehendit. l. statu liberi, à ceteris, vers. Quintus. ff. de statu liberi. Et vitra omnes hanc opinionem dicit communem Fabianus de Monte, in tract. de emptione & venditione. 8. q. princip. num. 9. & pro hac sententia est hodie lex 4. tit. 7. libr. 5. ordinamenti. l. 1. tit. 11. libr. 5. recop. & vtrouque doctores, maxime Matienço, in d.l. 1. verb. * en las rentas, * qui resoluit (contra Decium, consil. 583. quem sequitur Aluarus Valascus, de iure emphyteutico, q. 28. per totam)
- 28 quod etiam post finitam locationem habet locum prædictum remedium, vt tradit Pinelus, dicens ita obtinuisse, in d.l. 2. in 1. p.c. 3. nu. 19. & 20. quam sequitur Matienço, supra, gloss. 6. nu. 5. & Gutierrez, supr. q. 138. in principio, ex quibus potest inferri ad locationes operarum, quas faciunt architecti, seu fabri lignarij, seu fabri ferrarij, vt si in illis deceptio vitra dimidiam contigerit, competat beneficium illius legis, vt tradit Pinelus, supr. 1. p. cap. 2. numer. 17. & 19. & Gutierrez, (qui alios refert) libr. 2. practicarum question. quest. 144. vbi per totam questionem hoc explicat.
- Sed in hoc contrarium hodie disponit, l. 3. tit. 11. libr. 5. recop. dum tamen prædicti officiales sint experti in suo officio, vt aduertit Matienço, ibi gloss. 1. quia sagaci, & experto non competit illius legis remedium, vt tradit Crementis, in d.l. 2. n. 124. & Pinelus, supr. 1. p.c. 2. nu. 19. & aduertit Gutierrez supr. contra Castillo, in l. 2. Tauri, quem refert Auiles, in cc. pratorum. c. 33. n. 2. verb. * a menos costa, * & procedit etiam prædicta lex in conductione prati seu herbatu pro pascendis ouibus, vel domus ad cohabitationem, & in similibus,
- 31 ex ratione de qua supra. Et qualiter in locatione fructuum læsio sit consideranda, vide Padillam, ibi, n. 15. Matienço, in d.l. 1. tit. 11. gl. 6. Gutierrez, de iuramento confirmatorio, 1. p.c. 26. n. 13. vbi resoluunt, quod considerandus est à principio dubius euentus, vt tradit ibi Pinelus, in 2. p.c. 4. num. 18. Quæ omnia minime locum habent, si locatio tota pendeat à viribus fortunæ, quia tunc non habet locum illud remedium, vt puta si quis conducat fructus alicuius beneficii, vel tertias, vel quartas regias, seu episcopales. Ita Ioannes Andreas, ad specul. in rubrica de vsuris, & Paulus, consil. 19. quia in hoc casu solum spes empti videtur,
- 35 quæ quidem vendi potest, vt in l. nec emptio. ff. de contrahenda emptione. l. si iactum retis. ff. de actionibus empti. Quæ iura optime declarat Sarmiento, lib. 7. selectarum. cap. 1. num. 2. Couarr. in reg. peccatum. 2. p. relectio. nis. §. 8. num. 12. colum. 3. l. II. tit. 5. p. 5. Quod verum est, quando fructus parui, seu diminuti nascerentur,
- 36 vt in l. ex conducto. §. 1. & in l. si merces. §. vis maior. ff. locati. secus vero si nulli fructus remaneant, vt in d.l. ex conducto. §. 1. vers. sed etsi. ibi: * Sed etsi tabes facta sit, omnemque fructum tulerit, damnum coloni non esse, ne supra damnum seminis amissi merces agri præstari cogatur. * Ex quibus de facto consultus respondi, in lite, quæ adhuc agitur inter fratres hospitalis regis huius ciuitatis, & Blas Munnoz de Velasco, notarium

perpetuum audientia Archiepiscopi Toleti, cui à prædictis fratribus vendita fuit hereditas cuiusdam Didaci de Chinchilla, in magna, seu in parua quantitate, per pretium quadringentos & viginti nummos aureos, & cum nec in vno nummo prædicta venditio hereditatis potuisset verificari, petita fuit executio à prædictis fratribus per illam summam ducatorum: ego vero defendi, reuocandam esse prædictam executionem, & ad nihilum teneri prædictum notarium, ex ratione dicti §. in versicul. si merces, & ex supra traditis, & ex eo, quia venditor hereditatis, tenetur hereditatem venditam tradere, quia alias nulla est venditio. text. in l. qui tibi. Cod. de hereditate vel actione vendita, melior text. in l. cum hereditatem. 7. ff. illo tit. cuius verba sunt, * cum hereditatem aliquis vendidit, debet esse hereditas, vt sit emptio, & ideo pretium condicetur, * ex quo text. clare comprobatur hæc sententia, præcipue quod prædicti fratres non possunt prædictam hereditatis venditionem verificare, & ita tenet expresse Paulus de Montepico, consil. 7. numer. 4. per l. nomen debitoris. §. vni ex heredibus, de legat. 3. est etiam text. in l. qui filii familias. 14. §. si hereditas. ff. illo tit. ibi, * si hereditas vendatur, venditor res hereditarias tradere debet: quanta autem hereditas sit, nihil interest. * Vnde clare colligitur, quod fuit vendita res, quæ nunquam fuit in rerum natura, cum de ea non constet, & sic est nullius momenti. l. 1. ff. de hereditate, vel actione vendita. ibi, * quasi in rerum natura non sit quod venierit, nihil est actum. * & est bonus text. de iure regio. in l. 14. tit. 5. part. 5. ibi. * no se puede vender la cosa que no es. y ansino vale la venta, * & ibi Gregor. verb. * no vale. * Et sic cum hereditas fuit vendita in magna, vel parua quantitate, clarum est quod non ius hereditarium, sed magis corpus hereditarium fuit venditum, quia hereditas, sine corpore nullum iuris intellectum habet. Ita Bald. expresse, in dict. l. hereditatem. qui dicit, quod aliud est vendere ius quod habeo ad hereditatem, aliud vendere hereditatem: maxime, quia non hereditas obfutura, & quæ erat in spe, fuit vendita, sed hereditas iam causata, & delata, & sic debet in aliquo verificari, ex traditis per Gomezium, 2. tom. variarum. c. 2. numer. 5. vers. item adde, quibus non obstat text. in l. nihil aliud. ff. de verbor. significatione. vbi hereditas est successio in vniuersum ius, quod defunctus habuit tempore mortis, & sic habet se addamnum, & ad lucrū, quia illud procedit respectu heredis, qui est vniuersalis successor, secus vero respectu emptoris hereditatis, cuius ea natura est, vt venditio in aliquo verificari debeat. Nec obstat prædictis d.l. neque emptio. ff. de contrahenda emptione. l. spem. C. illo titulo. l. si iactum retis. ff. de actionibus empti, quibus satisfacit optime Sarmiento, sup. quia in illis iuribus non fuit res particularis, nec vniuersalis vendita (prout est hereditas iam delata, de qua in proposito) sed quidam dubius euentus, certus siue incertus, quod secus est in casu nostræ venditionis, vbi nec spes fuit vendita, nec ius de futuro, sed bona hereditaria iam delata, & hospitali acquisita, quod longe diuersum est, quia in primo casu venditio habet se ad esse, & non esse, & tantum vendita fuit spes, & quidam futurus euentus: at vero in prædicta venditione non fuit vendita spes, sed bona hereditaria iam quæsitæ, & delata ipsi hospitali, cuius venditio in aliquo verificari debet, prius quam agatur ad pretij hereditatis venditæ solutionem, quod ex eo confirmatur, quia tria sunt de substantia venditionis, res ex parte venditoris, pretium, ex parte emptoris, & consensus ex parte vtriusque, & si res vendita deficiat, erit venditio nulla. Ita Fabianus de Monte, in tractatu, de emptione & venditione, quest. 5. & Mocius, de contract. tit. de emptione, num. 2. folio mihi 76. per tex. in l. domum. 57. ff. de contrahenda

da emptione. Ex quibus clare colligitur, prædictam venditionem nullius esse momenti, nec virtute instrumenti publici potest proferri sententia, quæ vulgo dicitur, ** remate, ** contra prædictum reum executatum: quia exceptio rei non traditæ impedit viam executivam, & agenti obstat exceptio, non implementi. *l. Iulianus. §. offerri. ff. de actionibus empti. l. filia. C. de collationibus. & tradit Corneus, conf. 106. n. 5. lib. 1. & ratio est, quia quælibet venditio, & promissio, habet tacitum pactum, & conventionem si fides obseruetur. tex. in c. peruenit, de iur. iurando, ita eleganter Crotus, conf. 75. num. 12. & conf. 86. num. 9. Boerius, conf. 44. num. 11. lib. 1. Et adeo efficax, & fortis est prædicta*

45
46
47
48
49
50
51
52

exceptio (licet verba statutorum sint striete interpretanda, *ut in l. qui aliquid astringenda. de verborum. l. 1. ff. de noxalibus.*) Tamen ista exceptio rei non traditæ, semper admittitur. Ita Bart. *in l. 1. §. parui. ff. quod vi aut clam, quem sequitur Crauetta, consil. 151. num. 10. Rolandus, conf. 53. lib. 1. dicens hoc etiam procedere, etiam si quid minimum deficiat. quam opinionem (stante lege regni) tenet Palatius Rubeus, in l. 64. Jaari, Didacus Perez, in l. 4. tit. 8. lib. 3. ordin. colum. 1081. quos sequitur Paz, in sua praxi 4. par. 1. tom. capit. 3. num. 8. & idem tenet Padilla, in l. 1. num. 4. in fine. C. de iuris & facti ignorantia. & nouissime Parladorius, lib. 2. rerum quotidianarum. capit. 11. num. 26.*

qui assignat optimam rationem, quod quando ex vno contractu oritur actio paniter & exceptio, est quarentigiata exceptio, sicut ipsa actio, & sic qui opponit talem exceptionem, non dicitur venire contra instrumentum, imo virtute illius facit contradictionem, fundans in eo exceptionem suam. Ita Bald. *in auth. presenti. C. de fideiussoribus.* qui dicit, quod quando actio & exceptio procedunt, & deriuantur ex eodem fonte, admittenda est exceptio, cum resultet ex eodem contractu. Idem tenet Auendannus. *tit. * de las exceptiones, * num. 28.* Antonius de Canario, *tractat. de executione instrumenti, quest. 26.* quæ omnia sunt menti tenenda, cum sint quotidiana. Deueniendo igitur ad declarationem dict. legis 2. illam limita in conductore gabellarum regiarum, *ex l. 143 in volum. legum gabellarum, quæ est l. 5. tit. 9. lib. 9. recopilat. ita Greg. in l. 56 gl. magna ad fi. tit. 5. p. 5. quem sequitur Matienço in d. l. 1. tit. 11. gloss. 6. num. 4. lib. 5. recopil.* Ultimo pro complemento declarationis prædictæ legis animaduertendum est, non habere locum in permutatione beneficiorum, quia licet aliquis fuerit læsus vltra dimidiam, in computatione fructuum beneficiorum non dabitur recursus, *ex d. l. quia in spiritualibus non cadit æstimatio, licet reditus æstimari possint.*

Quam opinionem sequitur Ancharranus, & Imola, *in c. cum causa, de emptione & venditione.* Decius, *conf. 210. n. 8.* hanc dicit communem opinionem Probus ad Ioannem Monachum. *in cap. fin. de renunciatione, lib. 6. Padilla, in d. l. 2. num. 18.* vbi dicit communem Pinelus, *in l. p. c. 3. n. 16 & sequitur Couar. lib. 1. var. c. 5. num. 8. Gregor. in l. 56. tit. 5. verb. * menos de la mitad. * circa m. dnm. & sequitur Matienço, in d. l. 1. tit. 1. gloss. 7. num. 5.* contra alios, quos ipse refert: quæ opinio est verior, & receptior, & ita practicatur, cum illa permutatio facta, & approbata sit auctoritate Romani Pontificis, à quo quilibet immediate dicitur possidere, & non à permutante, *ut in c. ex frequentibus, de institutionibus.* Et vltra prædictas declarationes, & limitationes ad d. l. 2. vide quæ diximus *in quest. 72. & 170. & quest. 171. & 443. & 508. & 510. & 511.*

Tom. II.

SUMMARIUM.

- 1 Usurarius manifestus quis dicatur in iure.
- 2 Usurarius non potest facere testamentum.
- 3 Filia quæ caste non vixit, si emendata non potest à patre exheredari.
- 4 Usurarius non potest facere codicillos.
- 5 Dispositio penalis extenditur, quando alias redderetur illi orna.
- 6 Confessio usurarij non facit illum usurarium manifestum.
- 7 Publicus usurarius dicitur, qui in iudicio illud crimen confitetur.
- 8 Usurarius manifestus dicitur pluribus modis.
- 9 Testes non admittuntur contra usurarios, qui ab ipsis usuram acciperunt.
- 10 Usura quibus testibus probetur, de iure communi & regio.
- 11 Fama publica probat aliquem esse usurarium.
- 12 Fama publica in criminalibus cum vno teste non probat.
- 13 Censura pœna dicitur leuis pœna.
- 14 Usurarium manifestum quando iudex possit al quem declarare, & quæ debeant concurrere.
- 15 Usurarij quibus pœnis vtroque foro plectantur, remissus.

QVÆSTIO DXXXVII.

Utrum dicatur aliquis usurarius si iam desierit usuras exercere. Communis contra communem.

Circa interpretationem text. *in c. quanquam, de usuris, in 6. latissime diximus in q. 11. & in q. 396.* in quibus resoluimus, usurarium non posse facere testamentum, etiam si desierit usuras exercere, sine solemnitate illius text. Et rursus non posse testem esse cum remanet infamatus, licet usuras iam non exerceat. Ex quibus videtur, quod licet usurarius desinat usuras exercere, nihilominus censetur in iure tanquam usurarius, de quo dubitauit Bart. *in l. palam. §. non solum. ff. de ritu nuptiarum, vbi relinquit indecisum.* Decidit tamen *in l. 2. §. quis sit fugitiuus, in princip. ff. de adlitiõ edicto, dicens usurarium censeri, & ita non posse facere testamentum sine solemnitate illius capituli, quam opinionem idem tenet Bart. in l. prator. §. is autem. ff. de edendo, per tex. ibi, qui communiter à Doctoribus ad hoc inducitur, & hanc opinionem tenet Ias. n. 9. Decius, n. 16. in l. 1. C. de edendo. & hanc partem, quæ verior videtur, dixit communem Decius, *in c. 1. n. 22. de probationibus, dixit etiam communem Gomezius, in §. ex maleficiis, n. 43. Instir. de actionibus.**

Sed contrariam sententiam (imo quod postquam desierit usuras exercere nõ dicatur, nec censetur usurarius) videtur probare tex. *in c. ferrum, §. 50. distinctione.* vbi ex peccato iam dimisso non debet quis despici, circa quem text. vide Cagnolus, *in l. non debet melioris, nu. 5. ff. de regulis iuris, & ita hanc dixit communem Barbacia, consil. 40. volumin. 3. colum. 7.* pro qua parte facit, etiam quædam elegans doctrina Speculatoris, *in tit. qui filij sint legitimi. §. penultimo, versicul. quid si filia.* vbi concludit, quod filia quæ non vixit caste, si se correxerit, & emendauerit, non poterit ex hoc à patribus exheredari, quam sequitur Antonius, & Abb. *colum. 2. in c. Quintanalls. de iureiur. & Alexan. in l. 1. numer. 33. ff. soluto matrimonio. Ias. in l. in arenam, in fin. C. de inoffic. testam. Claudius in d. l. 1. Corraus in l. qui liberos, num. 57. ff. de ritu nuptiarum, & sequitur Curtius, numer. 7. Iacobinus, numer. 5. (post alios) *in auth. ex causa. C. de liberis præteritis. Couar. in c. Raynutius. in princ. numer. 18. de test. Ripa, in d. l. 1. numer. 71. & dicit communem idem Ripa, in l. fin. quest. 67. num. 224. C. de renouandis donationibus. & dixit communem Cateilianus Gotta, in memorabilibus, vers. filius familias, quamuis contrarium teneat Felinus, in cap. Rodolphus, num. 6. vers. dixit alias, de rescriptis. & Curtius, *in auth. non licet, col. 1. C. de liberis præteritis, & dicit Gualdensis, de arte testandi, tit. 13. cautela***

17. num. 2. quod non facile sententiam Speculatoris sequeretur in iudicando, propter quod videatur, quod opinio Barbaciae minime contemnenda sit, & ideo Alexand. nititur concordare has duas opiniones Bart. & Barbaciae, in dict. l. 1. C. de edendo. cuius concordiam dixit communem Gomezius, in d. §. ex maleficiis, num. 43. & de hac communi vide eundem Barbaciam, in tract. de test. 2. p. nu. 5. & 6. in vol. 5. tractatum. Et adde, quod sicut vsurarius manifestus non potest testari sine solemnitatibus illius tex. ita & non poterit facere codicillum, vt tenet gl. fin. in d. c. quanquam, vbi sequuntur DD. communiter, sequitur etiam Francus, in rub. de test. n. 34. lib. 6. Remigijs de Mota, in l. 1. n. 35. ff. de testib. & constat esse communem opinionem ex relatione Tiraquelli, post ll. connubiales, gloss. 3. num. 107. atque eam dixit expresse communiter approbatam Felinus, in d. c. Rodolphus, num. 6. cuius glossae ratio est, quia alias illius text. dispositio redderetur illusoria, & sic illam glossam dixit notabilem Alex. in l. 1. in princ. num. 25. de verborum, Felinus, in c. translato, col. fin. de constitutionib. & singulariter Antonius Burgenfis, in d. c. ad nostram, col. 3. de emptione & venditione. quae dispositio, quantumcumque poenalis est extendenda, si alias redderetur illusoria, quoniam text. loquitur in testamento, & extendit ibi gloss. ad codicillum, licet verius mihi videatur, quod illa non sit extensio, cum non sit de casu ad casum diuersum, sed ad casum virtualiter comprehensum sub illa dispositione. argum. text. in l. his solis. Cod. de renouandis donationibus, ibi, *satis cautum tacite putamus.* Praeterea est aduertendum, quod si quis confessus fuerit se esse vsurarium, nec specificet a quibus personis vsuras extorsit, licet censetur vsurarius, non tamen dicitur manifestus, vt eius testamentum non valeat. Ita tenet Bald. in l. 1. §. similique modo, column. 2. numer. fin. Cod. de latina libertate tollend. dum extendit gloss. verb. manifestos, in capit. 1. de vsuris, in 6. dicentem publicum vsurarium dici, qui confitetur in iudicio simpliciter, sine hoc quod dicat se esse manifestum, quem in illa declaratione sequitur Francus, num. 4. & DD. in d. cap. 1. de vsur. in 6. atque idem tenet Abb. & Anania, col. 5. in c. quia in omnib. de vsur. Haec autem confessio debet fieri coram iudice competenti, secundum eundem Baldum, in l. quoties. C. de re indicata, quem sequitur Francus, supra n. 4. Nec in hoc casu vt dicatur manifestus, aliqua requiritur sententia secundum communem, in d. c. 1. de vsur. in 6. & ita ex hoc colliges dici vsurarium manifestum, qui in iudicio confitetur, quamuis simpliciter confiteatur, licet hoc quod de simplicitate diximus, non tollat eius testamentum, vt supra dictum est. Secundo modo dicitur quis vsurarius manifestus, vt in quest. 11. in princ. resoluius. Tertio modo dicitur manifestus, quando constat per euidentiam operis, vt tenet gloss. verb. manifestos (communiter recepta) in d. c. 1. Quarto quando constat per sententiam iudicis, iuxta praedictam glossam, quae etiam in hoc communiter recipitur, nam sententia reddit rem notoriam, vt in c. fin. de cohabitatis clericorum, & mul. dum tamen a competente iudice sit lata, secundum Francum in d. n. 4. in c. 1. §. & quia. Quinto dicitur manifestus, quando est contra eum legitima tertium probatio, secundum praedictam glossam. Hoc tamen intellige, quando ipsi testes deponerent esse manifestum, secundum Baldum, in l. 1. lectura 1. col. 4. de sacrosanct. eccles. & ita tenet Burg. in c. ad nostram. n. 28. de empt. & vend. Sequuta tamen sententia, quoquo modo depoluerint testes, dicitur manifestus, vt sup. diximus, & tenet Abb. in c. cum in dioeces. de vsur. & conf. 34. vol. 1. & conf. 2. vol. 2. & Federicus, conf. 64. Dominicus, conf. 59. Iaf. conf. 78. vol. 3. & dicit communem opinionem Perusinus, in d. c. 1. §. & quia. numer. 6. Est tamen aduertendum, quod contra vsurarios non admittuntur in testes, qui ab ipsis vsuram acceperunt, quoniam non probant, secundum Romanum, singulari 355. & Felinum, in c. veniens. el. 1. nu. 18. de testibus, admittuntur tamen, si protestentur se nolle aliquid consequi ex eorum condemnatione,

secundum Felinum, *supr.* quod dixerat (ante eum) Bald. limitans Romani dictum, in l. dictantib. n. 3. C. de testam. cuius doctrinam sequitur Perusinus, *vbi sup.* nu. 5. Felinus, in c. personas. de test. in fin. Ferrara, cautela 40. additio ad Romanum. d. singul. 355. Couarr. lib. 3. var. c. 3. num. 5. Hodie autem sufficit probatio per illos testes, dum fuerint tres, licet singulares, vt in l. 1. in fin. tit. 2. libr. 8. ord. & in l. 8. tit. 15. libr. 2. eod. & in l. 4. tit. 6. libr. 8. recop. Sexto dicitur vsurarius manifestus, quando contra eum sunt certa argumenta cum fama, secundum praedictas glossas. Quod etiam (aliquos allegando) tenet Hippolyt. in l. de minore. §. plurimum. nu. 83. ff. de quest. (licet ipse non citer glossas) sed contra hoc facit, quia fama cum vno teste licet sufficiat in civilibus, secundum glossam in c. veniens, de test. quae communiter tenetur a Praeposito. col. 4. Decio, num. 11. ad fin. in d. c. 1. de appel. Hippolyto, in d. §. plurimum. nu. 83. ad quam regulam posuit 11. limitationes Felinus, in d. cap. veniens. nu. 7. quibus alias 13. addidit Duennas, in reg. 299. vbi in princip. refert doctores, dicentes hanc communem opinionem: tamen in criminalibus fama cum vno teste non sufficit, secundum gloss. in d. c. veniens. quam commendat Decius, in c. 1. nu. 21. de appellat. Iaf. in repet. leg. admonendi. num. 251. de iurciur. Hippolytus, in d. §. plurimum. nu. 55. & dicit communem Iaf. in d. l. admonendi. num. 250. & Duennas reg. 300. vbi limitat 6. modis & ampliat 5. vnde videtur, quod illa gloss. in d. c. 1. non possit procedere: propterea dicebat Dominicus, in d. §. & quia, num. 7. quod per illam glossam est limitanda gloss. in d. c. veniens, videlicet quod licet fama in criminalibus cum vno teste non probet, tamen si cum fama plura iungantur argumenta, bene probat, quod intelligit Decius, in c. 1. de app. n. 22. quando cum fama, & vno teste concurrunt alia indicia, ita resoluit Mascardus, vol. 3. prob. concl. 1419. num. 31. & Menoch. de arb. cas. 235. nu. 27. quod etiam est de mente Felini, in d. c. veniens. nu. 13. & Duennas, d. reg. 100. lim. 1. dum illam glossam adducunt pro doctrina Baldi, in l. si quis. §. 1. nu. 4. ff. de edendo. vbi dicit, quod quando fama concurrat cum plus quam semiplena probatione, optime probat etiam in criminalibus. Quod si ita illam glossam intelligamus, non erit necessarius alius intellectus Dominici ibidem, volentis glossam procedere in leui poena imponenda, vt est poena censurae de qua, in d. c. 1. de vsuris. in 6. quoniam illa medicinalis est, vt in c. 1. de sententia excommunicationis. l. 6. secus autem, quando ageretur ad aliam poenam grauiorem: in quo intellectu sequitur eum Francus, in eod. §. & quia. num. 6. ad fin. sed Felinus in d. c. veniens. num. 13. expresse reprobatur, dicens conclusionem illam procedere, licet de quacunque poena agatur. Et iuxta hunc intellectum illam glossam ibidem appellat solitariam. Videtur tamen, quod illa non fuit intentio glossae, nec Dominici, sed quod fama cum certis indiciis sit sufficiens ad probandum quem esse vsurarium manifestum, etiam si nullus testis adsit, & ita expresse tenet Abb. conf. 81. n. 1. vol. 2. & aliquos citans sequitur Hippolytus, in d. §. plurimum. n. 83. quod videtur mirabile, & iuri consonum, quia praedicta glossa non dicit, quod cum fama & indiciis quis dicatur vsurarius manifestus, sed quod haec sufficiunt, vt per iudicem declaretur talis, quod sic intelligit Abb. conf. 34. vol. 1. n. 2. & conf. 2. vol. 2. n. 1. & Anania, in d. c. quia in omnibus, col. 3. vers. finaliter, de vsuris. & Federicus Dominicus, & Iaf. supra, in vers. 5. dicitur. Et vide Mascardum, supra, volu. 3. de probationib. conclus. 1420. vbi adduxit quatuor modos, quibus aliquis probetur vsurarius manifestus, & non mouet nostram quaestionem (quod est mirandum.) Et quibus poenis vsurarii sint plectendi, iure canonico, civili, & regio, tradit nouissime don Ioan. Vela, de punitione delictorum, cap. fin. & vide l. 14. & 8. tit. 2. lib. 8. recopil. vbi late Azeued. Salzedo ad Bernardum Diaz, c. 89. Couar. lib. 3. variat. c. 3. Julius Clarus, §. fin. quest. 53. num. 18.

S V M M A R I V M.

- 1 Lex ex facto. §. fin. ad Trebellianum, declaratur.
- 2 Dispositio testatoris, ubi fit mentio heredis, intelligitur de heredibus sanguinis, non de extraneis.
- 3 Heredes & descendentes debent esse vocati, ut excludant substitutum.
- 4 Clausula soluta apponi, ut bona veniant de herede in heredem, intelligitur & interpretatur, ut liberi sint heredes.
- 5 c. in presentia, de probationibus, inducitur pro hac opinione.

Q V Æ S T I O D X X X V I I I.

Vtrum substitutio pupillaris, concepta sub illis verbis, si sine liberis decesserit, importet idem, quod si sine heredibus decesserit. Communis contra communem.

D Vbitant vtriusque iuris interpretes, an illa conditio, si filius meus sine herede decesserit, idem importet, quod conditio ita, si filius meus sine liberis decesserit. Et quod illa verba eundem habeant sensum, declarat Ulpianus, in l. ex facto. §. fin. ad Trebellianum, ibi, * si quis ita fideicommissum reliquerit, fidei tuæ fili committo, ut si sine herede moriaris, restituas hereditatem: videri eum de liberis sensisse, dicit Pius rescriptit. * Quam opinionem tenet ibi glossa verb. sine herede, & Ial. in l. si non sortem. §. libertus. num. 33. ff. de conditione indebiti, & in l. Gallus. §. quidam recte. num. 37. & 38. ff. de liberis & posthumis. Paulus, & Ripa, num. 9. in d. §. fin. Ioannes Andreas, in additionibus ad specul. tit. de testamentis, num. 27. Antonius Rubeus, in repetitione legis pater filium, num. 31. ff. de inoffic. testam. Petrus de Velapertica, in l. & si post tres, num. 33. ff. si quis cautionibus. Et pro hac opinione consuluit Crauetta, conf. 38. quam opinionem dicit communem Socinus iunior, conf. 94. num. 32. volum. 1. ubi dicit, quod omnes scribentes ita tenent, in d. §. fin. & sic ubi in aliqua dispositione, fit heredis mentio, restringitur ad heredes sanguinis, ita ut heredes extranei non includantur. Et sic in casu nostræ quæstionis, conditio illa, si sine herede decesserit, exponenda & interpretanda est, si sine descendente: quia ut conditio deficiat, oportet illos descendentes, & heredes, quam opinionem etiam tenent Guido Papæ, quæst. 457. in fine. Aretinus, in d. l. Gallus. §. etiam si parente. Alciatus, conf. 10. n. 14. l. 9. Decianus, conf. 98. num. 9. & conf. 100. n. 12. volum. 3. Mantica, de coniecturis ultimarum volunt. l. 1. tit. 1. num. 9. ubi dicit, quod illa clausula, de herede in heredem, accipienda & interpretanda fit, ut liberi sint heredes.

Sed contrariam opinionem (contra glossam) tenet Bart. & Alex. ibi, n. 8. & Iacobus de Bellouiso, & Azo. quos refert & sequitur Albericus, in dicit. §. fin. & Lancelotus Galiaula, in d. §. quidam recte. n. 23. qui resoluit hanc esse magis communem opinionem, Marianus Socinus iunior, conf. 14. num. 1. volum. 2. quam opinionem sequitur Costa, in c. si pater, verb. si absque liberis, n. 20. de testamentis. l. 6. pro qua opinione adducit tex. in c. presentia, de probationibus, in illis verbis, * intelligendum non erat sine herede decedere, qui monasterium sibi heredem instituit. * quam opinionem sequitur Natta, conf. 531. num. 21. Crauetta (sibi contrarius) conf. 131. num. 9. Ruynus, conf. 174. num. 11. vol. 2. Decianus (sibi etiam contrarius) conf. 50. n. 12. vol. 1. Simon de Prætis, de interpretat. ultimar. volunt. l. 3. dub. 3. & dub. 1. & nouissime pro vtraque parte plures adducit Peregrina, de fideicommissis, art. 32. ubi latissime per 84. numeros prosequitur hanc quæstionem, & declarat Greg. in l. 10. tit. 4. p. 6. verb. * lo deuen auer. *

S V M M A R I V M.

- 1 Vicitus victori, in civilibus, & criminalibus condemnatur in expensis.
- 2 Per sententiam interlocutoriam potest index in expensis aliquem condemnare.
- 3 Iustam causam litigandi habens non potest in expensis condemnari.
- 4 Quando dicatur quis habere iustam causam litigandi, traditur remissive.
- 5 Condemnatio expensarum, ubi constat de malicia, semper est facienda.
- 6 Fiscus numquam condemnatur in expensis, neque eius procurator.
- 7 Promotor fiscalis non condemnatur in expensis, cum faciat denunciations ex necessitate officii.
- 8 Fiscalis liberatur à præsumpta calumnia, non vero, quando est notoria.
- 9 Officium suum nemini debet esse nocivum absque culpa & fraude.
- 10 Opinio Aymonis in conf. 168. declaratur.
- 11 Verba constitutionis provincie Casaragustanae referuntur.
- 12 Verba Concilij Toletani referuntur.
- 13 Si reus absoluitur non est in expensis condemnandus.
- 14 Dup contraria non possunt concurrere in eodem subiecto.
- 15 Expensis solent principalem pœnam superare.
- 16 Coniunctio recepta est apud omnes, ut reus absoluitur & in expensis condemnatur.
- 17 Arbitrio iudicis relinquitur, quando reus possit absolui, & in expensis litis condemnari.
- 18 Vicitus victori in causa appellationis non condemnatur in expensis, quando habuit iustam litigandi causam.

Q V Æ S T I O D X X X I X.

Vtrum ille, qui in causa succumbit, debeat in expensis & damnis condemnari. Communis contra communem.

Q Væstio, quæ in præsentis loco venit disputanda, satis utilis & practicabilis est, & quotidie in omnibus tribunalibus secularium & ecclesiasticorum iudicum præ manibus versatur: & partem affirmatiuam tenet Bart. in authentic. de mandatis principum. §. de inde. num. 3. & in l. 1. in fin. ff. ad Senatusconsult. Turpil. & ita communiter tenetur & obseruatur, ut docet Socinus iunior, conf. 36. num. 14. libr. 2. & dicit communem opinionem Aretinus, in c. accedens, num. 13. de accusationibus, quem refert Nicellus, in concordantia glossarum, c. 47. Gratus, conf. 97. num. 1. lib. 1. Et quod ita de iure canonico communiter practicetur, & obseruetur, tenet Cardinalis Alexandrinus, in c. in pœnis, §. de episcopis. colum. 4. vers. & quia, glo. 2. quæstione 1. Hippolytus, in repetitione legis, patri, vel marito, num. 14. ff. de quæstionibus. & Viuius, libr. communium, verb. index tenetur condemnare, & sequitur Albanus, consil. 5. Albericus, in l. enim, qui temere, ff. de iudiciis, num. 1. ubi dicit, quod communis vsus iudiciorum ita obseruat, etiam in criminalibus, ut vicitus victori condemnatur in expensis, ut in l. final. Cod. de fructibus & litium expensis. quam opinionem (ex nostratibus) tenet Padilla, in l. transigere, num. 4. Cod. de transactionibus. Bernardus Diaz, in practica criminali canonica, ca. fin. quod est 152. Couarr. practicarum quæstionum, ca. 27. num. 2. ubi declarat hanc opinionem non solum procedere in causis civilibus, verum etiam in criminalibus, & non solum quando profertur sententia diffinitiva, sed etiam quando per interlocutoriam aliquis vicitus fuerit, ubi limitat, num. 3. quando quis habeat iustam litigandi causam, per text. in l. qui solidum, §. etiam, ff. de legatis 2. l. 7. & 8. tit. 22. p. 3. ubi Gregor. verb. * desus cosus, * Gracian. regul. 486. qui multas declarationes concessit, & Azeuedo, in l. 1. titul. 22. l. 4. recopilationis, a. n. 5. cum sequentibus, & Bernardus Diaz, reg. 20. Montaluis, in l. fin. tit. 13. l. 2. fori, Villalobos in suo arario, litera E. num. 264. Gutierrez, lib. 1. practicarum quæstionum, quæst. 135. n. 5. ubi dicit, quod

in dubio praesumitur iusta causa, Menochius, de arbitrariis. lib. 2. cent. 2. casu 177. vbi refert plures casus, in quibus dicitur aliquis habere iustam causam litigandi, vt eu tetur expensarum condemnatio, quae semper est facienda, vbi constat de malitia litigatoris, vt in l. 8. in fin. tit. 3. p. 3. alias secus.

Sed contrariam opinionem (imo quod accusator, qui succubuit in accusatione, non sit condemnandus in expensis, neque in damnis) tenuerunt Albanus, in l. Athletas §. calumniator, in fin. de his qui not. infam. vbi dicit illam opinionem tenere communiter doctores, Baldus, in l. qui crimen, num. 28. C. qui accusare non possunt, vbi dicit, quod illam opinionem confirmat practica & experientia, & quod nunquam vidit talem condemnationem in causa criminali, quem refert & sequitur Anania, in d. c. accedens, nu. 11. de accusationibus. Et facit pro hac opinione, notabile dictum Cardinalis Alexandrini, in d. l. §. de episcopis, in fine. vbi dicit, quod in sacro palatio nunquam vidit condemnari fiscum in expensis, neque procuratorem fiscales. Quam opinionem sequitur Iulius Clarus, lib. 5. receptarum sententiarum, §. fin. q. 7. num. 12. vbi dicit, quod de consuetudine, Syndici vel promotores fiscales non condemnantur in expensis propter calumniam, cum faciant denunciations ex necessitate officii, & ita dicit seruari de facto, vt tradit Albanus, in d. l. ea quidem, num. 9. ita Boerius, decis. 34. Rebuffus, in concordantia, tit. de electione derog. 1. p. gl. reg. advocatorum fol. 68. & in 3. tom. constitut. Francia, in de expensis, art. 1. gloss. 5. num. 19. & 20. assignans rationem, ne timore expensarum ius regium indefensum dimittant: quod ipse Iulius Clarus intelligit in praesumpta calumnia, secus vero quando expresse constat de calumnia fiscalis, quia tunc non solum in expensis, sed etiam grauius debet puniri. Idem resoluit in quaest. 10. nu. 5. vbi dicit sic pluries seruatum fuisse per Parlamentum Parisiense, vt attestatur Guido Papae, decis. 29. & in Capella Tholosana, decis. 6. vbi Aufredus, & sequitur Azeuedo, in l. 5. tit. 13. libr. 2. recopil. nu. 5. pro qua sententia expendo text. in l. 2. C. de delatoribus, lib. 10. l. post legatum. §. advocatum. ff. de his quibus vt indignis. vbi traditur, quod officium suum nemini debet esse nocuum absque fraude, quia alias querelantes metu huiusmodi condensationis deterrentur ab accusando, & sic delicta remanent impunita, vt docet Iulius Clarus, supra quaest. 62. num. 4. cuius opinionem sequimur, contra opinionem contrariam, traditam per Aymon. Crauet. cons. 168. vbi in casu de facto sibi contingenti consuluit contra procuratorem fisci, dicens fiscales non excusari a crimine, neque a condemnatione expensarum. Cuius dictum potest procedere quando procurator fisci conuincitur de notoria & manifesta calumnia, accusando reum iniuste, secus autem calumnia cessante, prout in dubio, etiam si reus absoluitur, praesumitur cessare, vt tradunt doctores supr. & Ioan. Garcia, de nobilitate, gloss. 3. a num. 25. vbi adducit optimum tex. in l. 1. ff. ad Turpil. ibi, & si quidem in istum errorem perceperit, absoluat, si vero in eiusdem calumnia eum apprehenderit, l. quimam penam ei irrogat. Quem etiam citat Azeuedo, in l. 1. tit. 22. nu. 1. lib. 4. recopil. & Salzedo, in additionibus ad Bernardum Diaz, c. 152. liter. B. & in c. 6. num. 12. vbi refert optimam & elegantem constitutionem prouinciae Caesaraugustanae, quae habetur, in tit. de accusationibus, cuius decisio vtiua seruetur, tam apud ecclesiasticos iudices quam seculares: quia ex eius obseruantia euitarentur mille fraudes, & iniustae & calumniae denunciations. Et quia verba illius sunt aurea, in proposito de reui eius literam referre, cuius tenor talis est: * Procurator fisci noster, seu suffraganeorum nostrorum, nequaquam ad agendum seu denunciandum, praetextu officii sui, contra aliquem admittatur, donec proposita seu denunciata credere esse vera, & se posse probare firmauerit iuramento: quod si aliquo instigante per se, vel cum eo processerit ad praedicta, instigator ad expensas se obliget, vel det inde quam potuerit cautionem; alias reus citatus compare-

re minime compellatur. * Quod aliquantulum videntur sentire verba Concilij Toletani, ibi, * Promotor fiscalis, apud ecclesiasticum iudicem neminem deferat, vt eius delatione inquisitio fiat, nisi quem legitima, aut frequens grauet infamia, nec ex ea delatione iudices inquirere audeant, imo priusquam ad inquisitionem procedant, diligenter curent inuestigare, an ea infamia a maleuolis, an a prouidis & honestis orta fuerit. Quod si promotor fiscalis quemquam accusare velit, eo casu quo iure accusatio ei sit permisa, accusatoris officio functus eas leges sequatur, quae publicis accusatoribus, hisue, quibus iuris publici ratione accusare permittitur, iure, vel consuetudine, data fuerint, sed si accusatus ab accusatione fuerit absolutus, nullo modo in expensis condemnatur. * Quae vltima verba male obseruantur apud omnes seculares & ecclesiasticos iudices, qui vna sententia absoluunt reum, & illum condemnant in expensis, & sic vidimus duo contraria in vno subiecto, vt aliquis simul absoluitur & condemnetur, quod non magis fieri potest quam si per sententiam Titius declaretur liber & seruus, nobilis & plebeus, argumento text. in c. fin. de institutionibus. Est enim summa iniquitas, ac nimiae cupiditatis indicium, vt quis tanquam innocens definitiue absoluitur, & tanquam culpatus in expensis condemnatur, quae expensae aliquando principalem poenam longe superant, vt optime cum iudicio aduertit Segura de Aualos, in directorio iudicium ecclesiasticorum, 2. part. cap. 12. per totum. vbi allegat Sarmentum, lib. 1. seletarum, c. 1. qui profecto nihil dicit in eo loco, (nec Menoch. vbi ipse eum allegat, in casu 301. num. 33.) sed plura expendit in casu 178. quae resolutio verissima est in puncto iuris: tamen de consuetudine contrarium obseruatur quotidie, nam absolutio & condemnatio expensarum ad inuicem procedunt, quod non solum apud iudices inferiores, sed etiam apud supremos ita practicitur, a qua obseruantia recedendum non est, vt tradit Bernardus Diaz, d. cap. fin. Couar. practitarum quaestio-num, cap. 27. numer. 2. Iulius Clarus supra §. fin. quaestione 62. num. 4. Gracian. regula 486. numer. 1. in fin. vbi dicit, quod saepe saepius vidit, quod reus absoluitur ab instantia iudicij, & quod in expensis iustis condemnatur, & tradit Padilla, in d. l. transigere, num. 4. C. de transactionibus. Et cum essem iudex aliquando, vnam & alteram opinionem amplexus sum, prout negotiorum qualitas & circumstantiae exigebant, itaque haec omnia sapientis iudicis arbitrio relinquimus. Et vtrum victus victori in causa appellationis condemnari debeat in expensis, etiam si habuerit iustam causam litigandi, est dubia quaestio de iure communi & regio, stante l. 1. tit. 22. lib. 4. recopil. vera tamen resolutio est, quod non sit facienda condemnatio, vt resoluit Gutierrez d. quaest. 135. num. 6. & 7. & 8. & ita communiter practicitur, licet Parladorius, l. 2. rerum quotidianarum, in noua impressione, c. fin. 5. partis. §. 18. nu. 6. teneat contra Gutierrez.

S V M M A R I V M.

- 1 Affectus punitur in delictis atrocissimis, licet non sequatur effectus.
- 2 Sodomiae crimen est grauissimum, & punitur solum attentatus in eo.
- 3 Proditor contra regem punitur ex solo attentatu.
- 4 Dicitio taxatiua non excludit similes casus.
- 5 c. 1. de homicidio, lib. 6. declaratur.
- 6 Assinatus crimen grauissimum est, & in eo punitur affectus, licet mors non sequatur.
- 7 Lex 2. tit. 27. p. 3. declarat optime, qui sunt assassini, & qualiter delictum committatur.
- 8 Attentans hominem necare veneno punitur poena mortis, licet effectus non sequatur.
- 9 Contraria communis opinio in quaestione principali proponitur.
- 10 Leges punientes conatum sunt consuetudine generali abrogatae.
- 11 Talionis poena hodie non est in vsu, etiam recessit ab aula.

- 12 Iudex aequitatem pra oculis semper habere debet.
- 13 Poena extraordinaria debet puniri, qui deuenit ad actum proximum delicti, & non consummauit.
- 14 Concordia opinionum traditur.
- 15 Poena attentatus exequi potest, quando expresse a lege affectus puniatur, alias secus, licet delictum sit grauisimum.
- 16 Quaestio proposita est pro amico, secundum Iulium Clarum.
- 17 Leges punientes attentatum referuntur & declarantur.
- 18 Leges paritae declarantur, & l. 1. tit. 21. libr. 8. recop.
- 19 Poenam a lege impositam potest iudex ex causa moderare, & temperare.
- 20 Causae plures sunt, ex quibus animus iudicis ad temperandam poenam moueri potest.
- 21 Poenam pragmatica taxa panis, poterit iudex ex causa moderare, & alias poenas pragmaticarum.

QUESTIO DXL.

Virum in atrocissimis delictis puniatur conatus & affectus, licet non sequatur effectus. Communis contra communem, & quid iure regio.

1 **I**uris regula vulgatissima est, quod in delictis puniatur affectus, licet non sequatur effectus. *tex. in l. si quis non dicam rapere. C. de sacrosanctis ecclesiis. quae lex est canonizata in c. si quis, de poenitentia, distinct. 1. l. unica. C. de raptu virginum. l. fin. tit. 27. l. 1. tit. 31. p. 7.* & in crimine Sodomizae idem disponit lex 1. tit. 2. libr. 8. recopilationis ibi: * *Y sino se pudiere prouar el dicho delicto en acto perfecto y acabado y se prouaren y auerigua en actos muy propinquos y cercanos a la conclusion del, en tal manera que no que dasse pro el tal delinquente de acabar esse damnado yerro sea auido por verdadero hechor del dicho delicto, y sea juzgado y sentenciado y padezca la misma pena, como la padeciera el que fuese conuencido en toda perfeccion del dicho delicto.* * Ex qua lege reprobatur opinio Menochii, de arbitrariis, casu 286. num. 16. qui resoluit poenam esse arbitrariam in attentante crimen nefandum sodomizae, & sequitur Iulius Clarus, s. sodomizae, num. 5. & in s. fin. qu. 92. quorum opiniones reprobatur Azeued. in d. l. 1. num. 72. per illam legem. Et in crimine prodicionis contra regem idem disponitur in dict. l. 2. ibi: * *Como si alguno uiessse pensado de hazer alguna traycion contra la persona del rey, y despues començasse en alguna manera a meterlo en obra.* * Et ibi referuntur alia delicta grauissima, in quibus puniatur attentatus & affectus, licet non sequatur effectus. Quae lex in aliis etiam delictis similibus procedit, vt notat Greg. ibi verb. * *tan solamente, & in l. 4. tit. 7. p. 6.* & facit text. in l. his solis. C. de reuoc. donat. quia dictio taxatiua non excludit similes casus. l. ob as alienum. vbi gl. C. de praed. minor. & tradit Padilla, in anthent. res que, numer. 81. C. communis, de legat. Antonius Gomez, 3. tom. variar. c. 3. num. 42. & optime confirmat hanc conclusionem Gutierrez, 1. part. canonicar. quaest. cap. 13. nu. 5. & 6. & probatur sententia ex text. in c. 1. de homicid. lib. 6. qui loquitur in crimine assassinatorum, in quo etiam puniatur affectus, licet delictum non sit consummatum, nec poena mortis sequatur, vt in text. ibi, * *quanquam mors ex hoc forsitan non sequatur,* * per quem text. ita tenet Corneus, conf. 249. vol. 1. Angelus, consil. 14. num. 4. Franciscus Mantua, libr. 5. obseruationum, obseru. 41. Matthaeus de Afflictis, constitut. Neapolit. lib. 1. rub. 12. numer. 16. & sequitur Remigius, de immunitate eccles. fallentia 15. numer. 8. & dicit communem opinionem (plures pro ea referens) Bernardus Diaz, in pract. criminal. c. 96. Plaça, de delictis. c. 19. num. 9. Iulius Clarus, in s. assassinum. Grammaticus, vol. 9. numer. 21. & Capicius, decis. 155. Et hanc dicit magis communem opinionem Antonius Gabriel, libr. 9. communium, tit. de criminalibus, conclus. 1. num. 9. Antonius Gomez, 3. tom. variar. cap. 3. num. 10. ad fi. Mascardus, vol. 3. probationum, conclus. 1222. num. 2. Couarr. in clementina, si furiosus, in initio. 2. part. num. 9. de homicidio, Paz, in sua praxi 5. partis. 1. tom. cap. 3. s. 30. n. 133. Greg. verb.

assassinos, in l. 3. tit. 27. p. 3. vbi declarat qui sint isti 7
 assassini per illam legem, & Guido Papae, quaestione
 44. Egidius Bosius, tit. de falsis, numer. 169. pro qua
 opinione est gl. in l. 1. s. haec autem verba, verb. putamus
 ff. quod quisque iuris, & dicit communem opinionem
 Felinus, in ca. 1. numer. 9. de officio delegati.
 Igneus, in l. 1. s. occisor. num. 41. ff. ad Sillanianum,
 vbi dicit se pluries vidisse obseruari in latronibus 8
 grassatoribus, & in eo qui intendit hominem necare
 veneno, quae opinio in aliquibus delictis atrocissimis
 fuit practicata, prout refert Iulius Clarus, lib. 5.
 receptarum sententiarum, s. si. quaest. 92. num. 2. vbi
 refert communem opinionem contrariam, allegans 9
 Marfilium, conf. 105. dicentem communem opinionem,
 & loquitur etiam in assassino, idem tenet Grammaticus,
 vol. 8. quae opinio sequitur Felinus, in tract. de conatu.
 Hippolytus in l. qui cum telo, s. praterea, nu. 6. ad l. Cornel.
 de sicariis, & Angelus, & Paulus, in d. l. 1. s. haec verba,
 qui dicunt omnes leges punientes conatum esse derogatas
 per generalem consuetudinem contrariam, quos etiam refert
 & sequitur idem Hippolytus, in l. qui falsam. numer. 24. ff. ad l. Corneliam,
 de falsis, & in d. l. is qui cum telo, num. 31. & Maranta,
 de ordine iudiciorum, 4. p. distinct. 1. numer. 54. Barba-
 cia, conf. 33. volum. 2. quam opinionem (pluribus citati-
 ti) confirmat Menochius, de arb. lib. 2. casu 360. numer. 92.
 Tiraquellus, de poenis temperandis casu 38. & don Ludouicus
 Peguera, in suis decisionibus criminalibus, cap. 17. num. 13.
 Quae consuetudo iure etiam diuino approbata videtur,
 vt habetur Leuitici c. 24. in illis verbis, * *Qui percusserit & occiderit
 hominem, morte moriatur,* * & Deuteronom. c. 19. * *Siquis odio
 habens proximum suum, insidiatus fuerit illius vitae, sur-
 gensque percusserit illum, & mortuus fuerit, &c.* * Ex
 quibus verbis clare insinuat ad incurrendam poenam
 mortis requiri, quod sequatur mors & occisio, maxime cum
 hodie poena talionis non sit in usu, vt tradit Salicetus, in l. non
 ideo, num. 3. C. de accusacionibus. Couarru. (alios referens) libr. 2.
 variarum resolutionum, c. 9. num. 1. vbi dicit hodie moribus receptum
 esse, inscriptionem non esse necessariam, nec simile supplicium
 calumniatoribus inferendum fore: quam opinionem etiam sequitur
 Iulius Clarus, vbi supra, quaest. 81. num. 3. vbi dicit, quod illa poena
 hodie de consuetudine penitus recessit ab aula. Idemque tenet
 Simancas, de catholicis institutionibus, cap. 62. num. 35. Villalpando,
 in repetitione legis paritae, 22. cap. 21. num. 3. Et nostram
 principalem opinionem, quod poena ordinaria delicti nemo ex
 attentatu puniatur, tenet Octavianus Cacheranus, in decis. 19.
 vbi dicit, quod senatus Pedemontanus, in causa de facto contingenti
 sequutus fuit illam opinionem veluti mitiorem, quam nouissime
 sequitur doctissimus Gutierrez, late disputans ad partes hanc
 quaestionem, in delicto assassinatorum, in libro tertio practicarum
 quaestionum, quaestione 7. num. 78. vbi dicit, quod licet de iuris
 rigore prima opinio verior sit, tamen aequitate considerata (quam
 iudex pra oculis habere debet) & communi totius mundi consuetudine,
 delinquens ex solo affectu etiam in atrocissimis poena
 extraordinaria (iudicis arbitrio reliquenda) puniendus est.
 Subdens etiam se credere non errare iudicem, qui eam
 sequatur in iudicando & consulendo, vbi etiam resoluit ex Baldo,
 in d. l. data opera, nu. 77. C. qui accusare non possunt, quod in
 casibus, in quibus ille qui deuenit ad actum proximum delicti
 non puniatur poena ordinaria, debet tamen acrius puniri pro
 motu iudicis, quam ille, qui deuenit ad actum remotum.
 Cuius resolutio vera est, & ita de consuetudine obseruatur
 in punitione delictorum. In qua doctorum varietate, pro
 vera concordia & resolutione, tam de iure ciuili, quam canonico,
 & regio, dicendum est, quod aut lex expresse punit conatum,
 aut non. Primo casu, etiam si delictum non sit atrocissimum,
 sufficit quod a lege puniatur conatus & attentatus, vt poena
 ordinaria executioni mandata sit. In secundo vero casu, etiam
 iam

- iam si delictum sit graue, & enorme, si expresse à lege affectus non puniatur, extraordinaria & leuiori pœna reus plectendus est, & in hoc casu est standum generali consuetudini, & hanc dicit tutiorem opinionem Iulius Clarus, lib. 5. *receptorum sententiarum*, §. *fin. quæst. 92. num. fin.* resoluens posse iudicem in practica adhærere cui opinioni maluerit, inspecta facti & personarum qualitate, & debere semper mitiorem eligere opinionem, nisi aliter legis dispositione caueatur, quia tunc seueritatem legum cum aliquo benignitatis temperamento sequi oportet. Ex qua resolutione venit intelligendus text. in l. unica, C. de raptu virginum, quam sic declarat Peguera, supra, num. 9. & d. l. is qui cum telo, ad l. Corneliam de scariis. l. si quis necandi. C. eod. tit. l. 3. C. eodem. qui loquitur de eo qui veneno tentauit alterum necare, d. e. 1. de homicidio. lib. 6. l. 1. in princip. ff. de extraordinariis criminibus. & in §. ultimo, qui loquitur de eo qui attentauit pueri pudicitiam. l. attentari. ff. de iniuriis. l. sacularis. ff. de extraord. crimin. l. 1. in fin. ad l. Pompeianam de parricidiis. l. fin. C. de his qui ad ecclesias confugiunt. l. fin. C. de postul. l. si. C. de crimin. ff. l. i. uat. l. item apud Labonem, §. 1. de iniuriis. l. 1. §. aa beatias. ff. de postuland. l. & generaliter. ff. de calumniatoribus. l. & si amicis. ff. ad l. Iuliam de adulteriis. l. fin. ff. de rer. diuis. l. si fugitiui. C. de seruis fugitiuis. text. etiam sic intelligendus in c. 1. de diuortis. c. quoniam multi. 14. quæst. 4. l. 3. §. si quis autem. ff. de bonis eorum qui mori. sibi consciuer. l. 3. §. is qui ad hostes. ff. de re militari, in quibus iuribus ex delictis grauissimis punitur affectus, licet ad actum consummatum non fuerit deuentum. Et sic est practicanda & intelligenda d. l. fin. tit. 27. l. 1. tit. 31. part. 7. l. 1. tit. 21. libr. 8. *recopil.* in quibus iuribus expresse punitur attentatus, quando ad actum proximum & immediatum delicti deuentum fuit: alias enim, etiamsi illa delicta sint grauissima, & atrocissima, mitius puniretur reus, & ideo consulo, quod semper rigor iuris temperetur, ut in l. prospiciendum. ff. de pœnis. l. quid ergo, §. pœna grauior. ff. de his qui notantur infamia. vbi notat Baldus, & Paulus Castrensis, idemque explicat Antonius Gomez, 3. tom. *variartum*, c. 1. a nu. 62. & 63. & Azueto, in l. 14. tit. 26. numer. 4. libr. 8. *recopilationis*. vbi optime declarat, quando iudex possit minuere pœnam ordinariam à lege impositam, & Iulius Clarus, supra §. fin. quæst. 85. nu. 10. Et causas ex quibus animus iudicis moueri potest ad legis pœnam temperandam, refert Gracian. reg. 344. & Bernardus Diaz, reg. 371. *Co-uarr. l. 2. variarum. c. 9. numer. 8.* vbi erudite hoc declarat, & Gregor. verb. * *quisado*, * in l. 8. tit. 31. p. 7. quæ omnia sunt in praxi valde notabilia pro declaratione & limitatione plurium legum, & pragmaticarum, disponentium pœnas legales non posse iudices minuere, vt hodie habemus dispositum in pragmatica taxæ panis, qua non obstante, inspecta facti qualitate, loci & personæ circumstantiis, poterit iudex illius pragmatice, & aliarum, pœnam minuere, & ita pluries vidi iudicatum in regali Cancellaria Pinciana, reuocata sententia iudicum ordinariarum, qui lucri legalis cupidi, non attendentes altiora iuris principia, & mentem legum, verba illarum ad sui commodum & utilitatem amplectuntur, quod quidem nec rationi nec æquitati congruit.

QVAESTIO DXLI.

Virum in fideicommissio relicto familie per lineam masculinam, comprehendatur filia defuncti. Communis contra communem.

Quidam testator familie fideicommissum reliquit, & voluit, vt post mortem filii bona sua perueniant ad descendentes per lineam masculinam.

Dubitatum fuit, an filia defuncti in linea comprehendatur, & partem negatiuam sequitur Paulus, in l. maritus. C. de procuratoribus, dicens quod linea femina incipit ab ipsa femina, & sic remanet exclusa, exclusis descendibus ex linea femina, quam opinionem sequitur Alexand. *conf. 53. nu. 6. vol. 6.* & esse communem opinionem dicit Crotus, in l. filiusfamilias. §. *Diui. num. 10. in fin. vbi* Loaces, nu. 67. ff. de leg. 1. & dicit etiam communem Parisius, *conf. 22. n. 44. vol. 3.*

Sed contrariam opinionem sequitur Ias. in l. Gallus, §. *nunc de lege. ff. de lib. & posthum.* & dicit veriolem opinionem Molineus, in *additionibus ad Alexand. d. conf. 53.* & veriolem, communiorem & æquiolem dicit Pinelus, in l. 3. C. de bonis mar. n. 29. quam sequitur Michael Crassus, *receptorum sententiarum* §. *fideicommissum. q. 15. n. 5.* quæ verior est.

S V M M A R I V M.

- 1 Instrumentum nouiter repertum, non impedit executionem sententia.
- 2 Sententia non retractatur propter instrumenta de nouo reperta.
- 3 Contraria opinio in questione principali proponitur.
- 4 Exceptio solutionis admittitur contra tres sententias conformes, ex instrumento nouiter reperto.
- 5 Casus de facto in questione proposita refertur.
- 6 Sententia retractari potest per depositionem testium nouiter repertorum.
- 7 Veritas est semper detegenda.
- 8 Actor, & reus pariformiter possunt uti instrumentis de nouo repertis.

Q V E S T. DXLII.

Virum restitutio in integrum ex clausula generali, detur aduersus rem iudicatam, prætextu instrumenti nouiter reperti. Communis contra communem.

Solet quotidie dubitari (& iam semel habui de facto) an sententia quæ transiit in rem iudicatam sit exequenda, si contra eam opponatur exceptio solutionis per instrumentum nouiter repertum (petita prius in integrum restitutione, ex clausula generali, si qua mihi iusta causa, de qua in l. 1. §. fin. ff. ex quibus causis maiores.) Et imprimis videtur dicendum, quod dicta sententia debeat executioni mandari, non obstante exceptione solutionis per instrumentum nouiter repertum. Quam sententiam tenet Abbas, in c. subortia, de re iudicata, in vers. aduerte, & est glo. in l. 1. vers. aut omittam. Cod. de sententiis contra fiscum latis non retractandis, l. 10. Cynus, & Baldus, in l. 1. ff. de re iudicata, & dicit esse communem opinionem Arctini in c. ultra tertiam, de testibus. Et pro hac sententia videtur text. expressus in l. sub specie, C. de executione rei iudicate, vbi propter instrumenta de nouo reperta, non retractatur sententia iam lata, vbi notant Bald. & Paulus, text. in l. Imperatores. ff. de re iudicata, vbi Bart. & Ias. Felinus, in dist. capis. subortia. numer. 11. Ias. in l. admonendi. 1. lectura, num. 44. ff. de iureiurando, & est tex. de iure regio, in l. 19. tit. 22. p. 3. vbi Greg. verb. * *mostrando despues cartas*, * Alex. in d. l. Imperatores. n. fi. Bald. in l. argentarius. §. cum autem, n. 3. ff. de edendo.

Sed his non obstantibus contraria opinio verior, & communior est, imo quod petita restitutione ex clausula generali, admittatur exceptio solutionis per instrumentum nouiter repertum, etiam contra sententiam translata in auctoritatem rei iudicate, & contra tres sententias conformes: maxime quando victus habet probabilem ignorantiam succedens in iure alterius, vel si fuit aliqua occupatione implicitus, ita quod non potuit uti illo instrumento. Ita Bal. in d. l. argentarius, Alex. num. fi. in d. l. Imperatores, vbi Angelus, Paulus, Ias. num. 11. & Imola, idem Paulus in d. l. sub specie. Et pro hac sententia consuluit Alex. *conf. 194. vol. 1. Zasius conf. 15. num. 62. vol. 2. Socianus*

cinus, *conf.* 194. Matthæus de Afflictis in *decis. Neapolitana*. 62. Boerius, *decis.* 307. *vol.* 1. qui dicit communem opinionem. Et hæc esse magis communem testatur Antonius Gabriel, *li.* 2. *communium, conclus.* 2. *tit. de restitutione in integrum*, & tradit Gutierrez, *de iuramento confirmatorio*, 3. p. 6. 7. n. 8. qui alios refert, dicentes esse communem opinionem, & ita fuit iudicatum, secundum Padillam in *l. sub prætextu*, n. 17. C. *de iuris & facti ignorantia*, & diximus in q. 48. in *fi.* Et ita fuit nuper iudicatum in causa contra Gabriel. de Morales, notarium perpetuum audientie ecclesiasticæ huius civitatis, qui postquam obtinuit tres sententias conformes contra quendam heredem debitoris sui (me patrocinate) tempore executionis sententiæ, ipse heres ostendit instrumentum solutionis, & de petita restitutione ex dicta clausula generali, fuit sententia reuocata. Et ita dicit obtinuisse de facto Ioan. Garcia (meritissimus fisci patronus) in *tract. de nobilitate*, gl. 6. §. 2. num. 5. cum sequentibus. vbi nu. 10. hoc ampliat, ut non solum procedat in instrumento de nouo reperto, sed etiam in testibus de nouo repertis, qui sunt admittendi & recipiendi, ne veritas obumbratur: quod est de mente Bart. & Ias. in *d. l. Imperatores*, argu. *tex. in l. in exercendis litib. C. de fide instrumentorum*, & dicit esse opinionem æquitati plenissimam, ut veritas detegatur, cui omnino assentior, ex Boerio, *decis.* 307. & hoc, siue sententia sit lata contra reum, siue contra auctorem, contra Gregor. in *d. l.* 19. & Padillam, & Gutierrez *sup.* n. 5. qui dicit communem, cum militet eadem ratio, & eadem æquitas suadet in vno casu, quæ in alio, ut tenet Ioannes Garcia, supra, cuius sententia non est contemnenda. Et vide tradita in *quest.* 600. nu. 5. quando sententia vulgo dicta, * de remate, * non exequatur ex instrumentis de nouo repertis.

QVÆSTIO DXLIII.

Virum de iure canonico ex pacto nudo oriatur actio. Communis contra communem, & quid iure regio.

EX nudo pacto iure civili actionem non dari omnes consentiunt, *l. iuris gentium*. §. *sed cum nulla*. ff. *de pactis*. Et illud idem procedere de iure canonico tenet Innocentius in *c. nouit, de iudiciis*, n. 4. ut ex eo colligit ibi Abb. nu. 5. & in *c. i. num. 5. de pactis*, per quem *tex.* idem tenet Imola, in *c. 2. in fin. eod. tit. Barbacia, in c. causam qua, num. 8. de officio delegati*, & est communis opinio, secundum Hubertinum, in *rub. C. de pactis*, nu. 9. & 83. quem refert & sequitur Matienço, in *l. 2. tit. 16. gl. num. 5. libr. 5. recop.* & refert duas communes contrarias Menchaca, *de successuum creatione*, §. 3. nu. 59. & etiam refert duas communes Oroscius, in *l. tale pactum, in princip. nu. 16. & 17. ff. de pactis*, quam partem probat, & late defendit Berengarius in *l. pacta conuoluta. ff. de contrahenda emptione, præfat.* 2. nu. 7. cum aliis, & in *vol. 1. repetitionum*, nu. 30. Et sequitur istam opinionem AEmilius Ferretus in *d. l. iuris gentium*, §. *igitur nuda*, nu. 69. vbi dicit, quod quamuis olim crederetur ex nudo pacto de iure canonico actionem oriri, tamen hodie communem opinionem esse in contrarium.

Sed contrariam opinionem (imo quod de iure canonico detur actio) probat *tex.* in *d. c. 1. de pactis*, sic omnium consensu intellectus, secundum Couar. in *c. quamuis pactum*, 2. p. 9. 4. n. 14. *de pactis*. Pro qua opinione inducit *tex.* in *c. quanquam, de usuris*, libr. 6. & plures refert pro hac sententia (dicens communem) Tiraquelus, *de constituto*, 3. p. *limit.* 30. numer. 33. Boerius, *decis.* 172. numer. 5. Decius, *conf.* 31. & 58. & alios refert & sequitur Matienço, in *l. 2. tit. 16. libr. 5. recop.* gl. 4. numer. 4. & hanc partem testatur esse communem Berengarius, *vbi supra* numer. 30. & 32. & Iuuenalis Acosta, in *rub. Inst. quibus modis re contrahitur obligatio*, quæ pars verior & communior est, quam opinionem sequuntur Abb. & Felinus, nu.

33. *proæmio Gregoriano, Romanus, Alexand. & Ias. in l. stipulatio ista. §. alteri, n. 5. de verborum*, quam sequitur Gutierrez, in *l. nemo potest, num. 155. ff. de leg. 1.* & in *l. unica. C. quando non pet. partes*, n. 33. & 34. & Azuedo in *d. l. 2. n. 33.* pro qua sententia est gl. in *c. quoties cordis, verb. & per te. 1. quest. 7.* quæ opinio planissima est de iure regio, ex *d. l. 2. tit. 16. libr. 5. recop.* vbi notant doctores, & diximus in *quest.* 54.

QVÆSTIO DXLIV.

Virum ea, quæ requirunt causæ cognitionem, possint delegari. Communis contra communem.

DElegatus inferioris non potest subdelegare. Ita glossa (per illum *text.*) in *c. super questionum*, §. *si vero, de officio delegati, text.* (vbi doctores) in *l. à indice. Cod. de iudiciis*, vbi Ias. n. 5. & 6. Decius, in *cap. pastoralis*, §. *quoniam*, n. 3. *de rescriptis*, & Oroscius in *l. more maiorum. ff. de iurisdictione omnium iudicum*, nu. 7. col. 557. Maranta, *de ordine iudiciorum*, 4. p. 5. *distinct.* n. 4. vbi describit omnes differentias inter iurisdictionem delegatam, & ordinariam. Et ratio potissima est, propter defectum iurisdictionis, ut (pluribus citatis) tradit Gracian. *reg.* 442. & est communis opinio, quod ea quæ requirunt causæ cognitionem, non possunt subdelegari, secundum Curtium iuniorem, in *l. inbere canere*, nu. 27. ff. *de iurisdictione omnium iudicum*: qui tamen postea subdit, quod doctores communiter (post glossam, in *l. cognitio. §. ut possessio bonorum. ff. de officio eius*) tenent contrarium, unde ipse aduertit ad hanc communem, quæ quidem non procedit in his, quæ sunt nudi ministerij, ut in receptione testium, & similibus. Ita gl. *si in clement. 1. de offic. deleg.* Iafredus Balbus, *decis.* 212. Guillelmus Benedictus in *tract. de canonicatu*, n. 21. quos sequitur Gracian. *supra*, adducens ad regulam 9. limitationes. Prima tamen opinio in questione proposita verior est, & ita communiter obseruatur.

QVÆSTIO DXLV.

Virum excommunicatus conuentus, teneatur procuratorem constituere. Communis contra communem.

EXcommunicatus in casibus, in quibus conuenitur, cogitur procuratorem constituere. Ita tenet gl. in *c. intelleximus, de iudiciis*, vbi Decius, n. 7. hanc dixit esse communem opinionem, & Ancharranus, & Imol. Abb. n. 5. & Barbacia, n. 27. Felinus, n. 3. Sed contrariam sententiam dicit communem Carolus Molineus, ad Decium, in *additionibus*. Prima tamē opinio verior est, & tenenda, & ita apud omnes iudices ecclesiasticos communiter praticatur, ut tenet Paz, in *sua praxi, primæ partis, 1. tomo, quinto tempore*, n. 53. & 56. vbi dicit communem opinionem, & contrariam communiter damnari, ut docet Parisius, in *c. ultim. n. 8. de exceptionibus*.

QVÆSTIO DXLVI.

Virum minor, vel ecclesia decepti ex cursu vnus anni, restituantur intra illud, vel requiratur quadriennium. Communis contra communem.

Minor vel ecclesia decepti sunt ex cursu vnus anni restitutio, & quod illis sit indulgendū tantū, quantum fuerunt in læsione, non autem quadriennium, tenet glossa in *l. si. C. de temporib. in integrū restitut.* penult. quæ vult, quadriennium illis concedi, quādo deceptio tanto tempore, vel longiori durauit, & non alias, cuius distinctionem innuit esse communem Ias. n. 60. dicens esse de mente communiter scribentium, & Zasius, nu. 31. dicens hoc esse ex sententia Dyni, & aliorum doctorum, in *§. rursus, Inst. de actionibus*.

Sed

Sed contrariam sententiam (imo quod semper & indistincte competat eis quadriennium) asserit communem (ex Cardinali, & Paulo) Matthæus de Afflictis, in decisione Neapolitana, 175. n. fi. qui dicit in principio Legistas primam tenere, quam dicit communem Salicetus in d. l. fin. n. 6. ultimo etiam dicit communem Paulus, in l. diuortium. §. non solum, nu. 4. in fin. ff. soluto matrimonio, quæ verior est, & communiter practicatur.

QVÆSTIO DXLVII.

Utrum excommunicatio sit sententia. Communis contra communem, & quid iure regio.

Excommunicatio non est sententia. Ita est communis opinio, secundum Gomezium, in c. 2. §. Statuto, num. 9. de constitutionibus, l. 6. sed est quædam censura ecclesiasticæ disciplinæ, c. nemo episcopus. 9. quæst. 3. c. certum. 24. quæst. 3. cap. 3. sess. 25. Concilii Tridentini, & tradit Spino, in speculo testamentorum, gl. rubr. II. n. 9.

Sed contrariam partem (imo quod sit sententia) tenet glossa in summa 2. quæst. 1. quam omnes probant, secundum Felinum, in rubr. de sententia excommunicationis, num. 2. pro qua est text. in l. 1. tit. 9. part. 1. ibi, * de comunione est sententia, * hanc videtur probare text. in l. 1. tit. 5. l. 8. recop. licet Azeuedo, ibi. nu. 14. sequatur primam opinionem, dicens, quod improprie excommunicatio dicitur sententia, & in n. 76. quod verum est.

QVÆSTIO DXLVIII.

Circa intellectum text. in l. placet. C. de sacrosanctis eccles. circa verbum, acrimoniam, ibi positum, qualiter sit intelligendum, refert duas communes contrarias inter Legistas & Canonistas Alciatus, ibi. num. 16.

QVÆSTIO DXLIX.

Utrum processus factus cum bannito, qui ex forma statuti non est audiendus, sit validus. Communis contra communem.

Stante statuto, quod bannitus non audiatur, dubium est, an processus cum eo factus, non opposita exceptione, sit validus. Et partem affirmatiuam tenet Bart. in l. eleganter. §. si quis post. ff. de conditione indebiti, vbi Alex. n. 5. asserit (cum Bart.) esse communem opinionem.

Sed contrariam sententiam dixit communem idem Alex. in l. 1. §. 1. num. 2. vers. sed contra istam. ff. ad Trebell. & ibi etiam Iaf. (late examinans) fatetur communem esse contra Bartol. num. 15. & 16. in 2. lectura. fallitur tamen, in quantum citat Albericum, in l. 1. Cod. de iuris & facti ignorantia, dicentem hanc partem communem. Nam licet latissime prosequatur hunc articulum, non dicit communem. Et hanc communem contrariam notauit idem Iaf. in d. §. si quis post. numer. 6. ad fin. & hanc vltimam opinionem sequitur Nellus, in tractatu bannitorum. 2. p. 1. tempor. in fin. Hippolytus in practica criminali, §. vltimo, quæst. 37. vbi dicit hoc esse perpetuo menti tenendum. Idem tenet conf. 16. num. 33. & conf. 32. nu. 20. vbi ampliat, etiam si sententia sit translata in rem iudicatam, quam opinionem sequitur & defendit Rolandus, conf. 60. n. 30. & 34. vol. 2.

QVÆSTIO DL.

Utrum privilegium fori, quod habent clerici, ut non conueniantur coram iudice laico, sit de iure diuino, vel ex privilegio Pontificis. Communis contra communem.

Priuilegium fori, quod habent clerici, ne coram iudice laico conueniantur, est introductum iure diuino, ut tenet gl. in c. si Imperator. 96. distinctione, pro qua videtur text. in c. Syluester. II. quæst. 1. ibi, * contra leges diuinas, * & est communis opinio secundum Alciatum, in c. cum non ab homine, num. 2. & 47. de iud. dixit etiam communem Nauarr. in c. nouit, illo titulo notabili. 6. num. 6. & 32. quam opinionem dicit etiam communem Flaminius, lib. 8. de resignatione beneficiorum, quæst. 9. nu. 5. vbi nullum allegat contradictorem, & sequitur Iulius Clarus, lib. 5. receptorum sententiarum. §. vltim. quæstione 36. & Rolandus, conf. 4. nu. 30. vol. 1. vbi dicit, quod priuilegium fori emanauit à iure diuino, & priuilegium canonis, si quis suadente, à iure positiuo, & nouissime hanc opinionem sequitur Antonius Schapus, de iure non scripto, lib. 1. c. 2. num. 1. Humada, in l. 65. tit. 5. p. 1. glos. 8. nu. 6. Azeuedo, in l. 5. tit. 3. n. 6. l. 1. recop. Didacus Perez, in l. 2. tit. 1. lib. 3. ordinamenti, v. quero virum Papa, pag. 466. circa fin.

Sed contrariam sententiam (imo clericos priuilegio Romanorum Pontificum esse exēptos) tenet Innoc. in c. 2. de maioriare & obedientia, quæ ibi sequitur Hostiensis, Ioannes Andreas, Cardinalis, Anchar. Antonius, & Imola, & gl. in concordantiis regis Francia, tit. de protectione, concord. 1. in princip. dicens alios omnes idem tenere, & Menchaca, lib. 1. controuersiarum illustrium, c. 22. numer. 8. & late prosequitur Couarr. pp. quæst. c. 31. num. 2. Alex. conf. 8. lib. 1. Boerius, decis. 31. nu. 3. Medina, in tractatu de restitutione, quæst. 15. Mexia, ad pragmaticam regiam, conclus. 5. num. 55. per text. in c. omnis anima, de censibus. & ad Romanos. capit. 13. vbi Chrysofomus hoc notauit. Pro qua sententia facit text. in authentic. ut ecclesia Romana centum ann. c. magni, II. q. 1. pro qua opinione consuluit Rolandus, conf. 23. vol. 2. num. 6. & tenet Cardinalis, in cap. perpendimus, de sententia excommunicationis, oppositio 7. Romanus, singulari 414. Rota, in antiquis, 840. Felinus, in c. 2. de maioriare & obedientia, dicens communem Menchaca, de successioinum creatione. §. 22. n. 59. Gutierrez, in l. nemo potest, de leg. 1. num. 107. qui alios refert dicentes communem, Azeuedo, in d. l. 5. tit. 3. lib. 1. recop. nu. 6. Gregor. in l. 6. tit. 1. p. 2. verb. politico, * & nouissime, & copiosissime (vltra omnes) Ioannes Garcia, de nobilitate, glos. 9. nu. 1. vbi omnia congesit, quæ in hoc articulo adduci possunt pro vtraque parte, qui omnino est videndus, cum necessitas occurrerit, & ibi reperies fundamenta. Idemque tenet Zenedo, in collectaneis ad ius canonicum, collect. 37. ad decretum, nu. 1. vbi refert 20 casus, in quibus clerici, etiam in sacris constituti, aliquando ciuilitate, aliquando criminaliter conueniuntur coram iudice seculari, & sic sequitur, quod illorum priuilegium non prouenit à iure diuino, sed à positiuo.

QVÆSTIO DLI.

Utrum in rixa, vel ad euitandam rixam fugere aliquis teneatur. Communis contra communem.

In quæstione proposita tres reperio opiniones: Prima est, quod vir nobilis non teneatur fugere, ignobilis vero sic. Et hanc innuit communem Bart. in l. 1. num. 8. C. unde vi. Secunda est, quod aut fuga est periculosa, & non teneatur, aut non est periculosa, & tenetur. Et hanc distinctionem communiter tenere doctores testatur Montaluis, in l. 3. tit. 18. p. 2. glo. magna,

gna, col. 3. Tertia opinio est Bart. in d. l. i. numer. 8. qui indistincte tenet, quem non debere fugere, & hæc est communis opinio, secundum Lancelotum Decium, col. fin. Claudium, numer. 13. Iaf. num. fin. & Dec. nu. 35. in l. ut vim. ff. de iustitia & iure. Prima tamen opinio magis satisfacit, & magis vsu nobilium est introducta.

QVAEST. DLII.

Virum dispositio legis, hereditatum. ff. ad l. falcidiam, procedat in contractibus. Communis contra communem.

Computatio legis, hereditatum. ff. ad l. falcidiam, fieri debet in omnibus casibus, & non respectu legis falcidiae solum. Hæc est communis opinio secundum Berengarium, Paulum Hæcum, in l. unica. Cod. de sent. num. 292.

Sed contrariam sententiam (imo quod solum habeat locum in casu legis falcidiae, in quo loquitur) testatur communem Cabalinus, ad Carolum Molineum, de contractibus vsur. quæst. 72. num. 475. in volu. 5. tractatum. Couar. lib. 3. variarum. c. 9. num. 8. ubi late agit de illius text. intellectu, & X Suarez in l. quoniam in prioribus, ampliat. 3. numer. 8. Pinelus, in l. 2. C. de rescind. 3. p. num. 32. Alciatus, reg. i. præsumpt. 43. Menoch. lib. de arb. casu 57. Afflictis, decis. 33. qui late defendit, quod illa lex non habeat locum in contractibus. Et nouissime Gutierrez, pp. quæst. lib. 2. quæst. 17. num. 3.

QVAESTIO DLIII.

Virum in foro exteriori teneatur quis alium defendere. Communis contra communem.

In iure canonico, in foro exteriori tenetur quis alium defendere. Ita tenet gloss. in l. culpa caret. ff. de reg. iuris, & est communis opinio, secundum Abb. in c. 1. numer. 15. de offic. delegat. & fatetur etiam communem Carolus Molineus, ad Decium, in d. reg. col. 5.

Sed contrariam partem dixit communem modernorum Decius, in d. c. 1. nu. 8. & eandem testatur communem Iaf. nu. 31. & Forcatulus n. 44. in l. ut vim. ff. de iust. & iur. Quæ opinio verior est, & ita communiter obseruatur.

QVAESTIO DLIV.

Virum occidens bannitum, sit securus in conscientia. Communis contra communem.

Occidens bannitum est tutus in foro animæ. Ista est communis opinio, secundum Alex. in l. si plagii, nu. 2. ff. de vulgari. Et ratio est, quia ille est minister, & illud facit legis auctoritate. c. qui peccat, 27. quæst. 2. iuxta legem, iuste possidet. ff. de acquirenda possess. vbi Iaf.

Sed contrariam opinionem dicit communem idem Iaf. in d. l. si plagii, quæ humanior & receptior est, quam explicat Duennas, reg. 68. Plaga, de delictis, lib. 1. c. 36. num. 21. Iulius Clarus, lib. 5. receptorum sententiarum. §. homicidium, vers. plerumque. num. 52. Menoch. de arbitrariis, lib. 1. q. 90. num. 48. Olanus, litera B. nu. 14. Greg. in l. 5. tit. 3. p. 7. & vide l. 4. tit. 16. p. 2. ibi, * fueras ende si fuere enemigo dado por el rey, l. 4. tit. 23. l. 8. recop. vbi late Azeuedo, nu. 12. & Antonius Gom. in l. 76. Tauri, num. 5.

QVAESTIO DLV.

Virum usura sit de iure civili prohibita. Communis contra communem, & quid iure regio.

Vsuræ iure civili, ut iure canonico, sunt prohibita, secundum glossam, in c. quia in omnibus, de vsuris, & est communis opinio secundum Abb. in c. cum sit generale, nu. 18. de foro competenti, & secundum Couar. lib. 3. variarum, c. 1. num. 6. & in libr. 1. c. 1. & in c. 4. & Iulius Clarus, §. usura, vbi dicit communem, quam sequitur Rolandus à Valle, conf. 95. nu. 1. lib. 4. vbi plures refert, dicens etiam communem, & Bonacosa, lib. 3. communium opinionum. verb. usura. Burlatus, conf. 320. num. 1. lib. 3. Riminaldus iunior, conf. 83. nu. 5. lib. 1. & conf. 399. num. 47. lib. 4. Cephalus, conf. 549. num. 69. lib. 4. qui dicit esse communem opinionem legistarum, & canonistarum, & theologorum, & Stracha, in tractatu de mercatura, tit. de sp. 1. nu. 9. Tiberius Decianus, conf. 2. n. 11. l. 1. Menochius, de arbitrariis, casu 398. & in conf. 109. num. 28. lib. 2. & conf. 300. numero 60. lib. 3.

Sed contrariam sententiam tenet gl. in c. 1. dist. 10. cuius opinio est communis secundum Iaf. nu. 47. Alciatum, nu. 8. Baptistam de Sancto Seuerino, n. 50. in l. 1. C. de summa Trinitate & fide catholica, & Otauian. Cacheran. decis. Pedemon. 367. num. 9. & pro hac sententia facit tex. in l. 1. C. de vsuris, per quem text. ita tenet Nauar. in manuali, c. 28. numero 14. post gl. verb. Petrum, in d. l. 1. quam sequuntur Bart. & Paulus ibi, nu. 48. & in auth. ad hac (contra glossam ibi) Cod. de vsuris. Conradus de contr. qu. 22. concl. 10. Belluga in speculo principis, rub. 11. §. de vsuris, n. 4. & 15. Soto, de iust. & iur. qu. 1. art. 1. arg. 3. Sed prima opinio est verior & receptior, & magis communis, tam in palatiis, quam in scholis, quam sequitur Azeuedo, in l. 1. t. 6. l. 8. recop. n. 73. vbi dicit, quod de iure canonico, civili, & regio, est usura prohibita, idem resoluit Gutierrez, lib. 2. canonicarum. c. 18.

QVAESTIO DLVI.

Virum bigamia contrahatur, quando plures virgines cognoscuntur. Communis contra communem.

Sivir, qui multas virgines corruerat, contrahat matrimonium cum virgine, non efficitur bigamus: secus autem est, si vir, qui mulierem non cognouit, ducat ab alio corruptam, quia bigamus iudicatur per text. in c. fraternitatis. 34. distinct. Et rationem differentiae tradit S. Thomas, in 4. distinct. 27. qu. 3. art. 1. §. 1. ad 3. quam omnium doctorum consensu esse approbatam testatur Cou. in clem. si furiosus. 1. p. §. 2. col. 3. nu. 3. vers. hinc deducitur, de hom. Aliam tamen rationem tradit Montaigne, in tractatu de bigamis, quæst. 6. vol. 14. tractatum, n. 3. dicens communem.

QVAESTIO DLVII.

Sex esse bigamiae species, est communis opinio Theologorum, secundum Montaigne, de bigamis, quæst. 6. in princ. vbi etiam ipse fatetur esse communem, quod sunt septem species. Et quod bigamia octo modis contrahatur tenet Syluester, in summa, verb. bigamia, & Couar. in clem. si furiosus. 1. p. relectionis. §. 2. de homicidio. Nauar. in manuali. c. 27. n. 192. Salzedo, in practica ac Bernardum Diaz. c. 16. & vide l. 5. tit. 5. p. 1. vbi Greg.

QVÆSTIO DLVIII.

Prosequendo materiam præcedentium quaestio- num dico, quod bigamia est triplex, vera, simili- tudinaria, & interpretatiua. Ita tenet communis opi- nio secundum Nauarr. in *manuali. c. 27. colum. 323. nu. 195.* Maiolus, de *irregularitate l. 1. c. 32. n. 3.* & bigamia vere dicitur, quando secundas aliquis contraxit nup- tias, gloss. *communiter recepta, in c. 2. de bigamis, secun- dum Flaminium, de resignatione beneficiorum, l. 5. quest. 3. nu. 188.* est autem bigamia similitudinaria, quando aliquis ordine sacro insignitus, vel voto solemniter ascri- ctus, cum aliqua (etiam vnica) contrahit matrimo- nium, & consummauit, *text. in c. quod. 27. quest. 1. c. fin. de bigamis, ita Angelus, verb. bigamia. §. 9. Sylue- ster, in eodem verb. in princip. & Nauar. supra, bigamus vero interpretatiue dicitur, qui viduam duxit uxorem, & eam cognouit. c. si quis viduam. 34. distinct. gl. com- munitè recepta in capit. fin. de bigamis. capella Tolosa- na, decis. 255. Couar. in clem. si furiosus. §. 2. num. 3. vbi dicit magis communem opinionem, quam sequitur Flaminus Parisius, *supr. num. 289.**

Sed contrariam sententiam (imo quod sit duplex, vera scilicet & interpretatiua) tenet gloss. in capit. 2. de bigamis, & hanc testatur esse communem Montaigne, de bigamis, *quest. 4. nu. 1. ad fin. & q. 6. ad fin.* cuius con- trarietatis effectum, vide per Rebuffum, de *pacificis poss. num. 193.*

QVÆSTIO DLIX.

Virum episcopus cum bigamo ad minores ordines sus- cipiendos dispensare possit. Communis contra com- munitem.

Episcopus cum bigamo ad minores ordines dis- pensare potest. Hæc est communis opinio secun- dum summam Hostiensis, 2. p. lib. 6. tit. 7. q. 7. & tenet S. Thomas, in 4. distinctione 27. q. 3. art. 3. & in additione. 3. p. q. 66. art. 5.

Sed in contrarium se habere communem opinio- nem testatur Couar. in clem. si furiosus. 1. p. §. 2. colum. 3. num. 4. de hom. Greg. in l. 5. tit. 5. p. 1. verb. * dos mu- geres, * in fine. immemores dictæ summæ Hostiensis, & Gomezij, qui in tractatu breuium. num. 20. refert hanc communem contrariam, vbi illam conciliat vno mo- do, alio vero Nauar. in *manuali. c. 27. supra*, vbi neutram dixit communem. Et hanc bigamiæ mate- riam erudite declarat Antonius Chucus, lib. 4. Institut. tit. de his qui ad ordines promoueri non poss. ex num. 152. cum sequentibus. & vtrum Romanus Pontifex possit dispensare cum bigamo, tradit gl. in c. lector, distinct. 34. vbi tenet partem affirmatiuam, cum irregularitas sit de iure humano, quam opinionem sequitur Inno- centius, in c. 2. de bigam. & in c. audientiam, de homici- dio, Nauar. supra, nu. 97. & dicit communem Hojeda, de benefic. 1. p. c. 23. nu. 117. & Couar. supra, & Flami- nius, lib. 1. de resignatione beneficiorum, quest. 6. nu. 197. & Greg. in d. l. 5. tit. 5. p. 1. per quam l. probatur hæc opinio, & pro ea plures refert & sequitur Salzedo, in practica ad Bernardum Diaz, c. 16. litera C. vbi refert opiniones contrarias, & vtrum episcopus possit dis- pensare, resoluit quod non.

QVÆSTIO DLX.

Episcopus in casibus, in quibus dispensare potest, non tenetur capitulum requirere. Ita tenet gloss. verb. episcopi, in c. cum. ex eo, de electione. l. 6. cuius opi- nionem dicit communem Antonius in c. at si clerici. §. de adulteris, n. 10. de iudiciis.

Sed contra illam glossam tenet communis opinio, vt tradit Abb. in d. §. de adulteris, n. 16. vbi contrariam opinionem dicit communem. Prima tamen opinio ve- rior est, & ita communiter obseruatur.

S V M M A R I V M.

- 1 Vacatio beneficii probatur ex resignatione facta causa per- mutationis.
- 2 Resignans priuatur suo beneficio per resignationem.
- 3 Resignarius habetur pro mortuo, & priuatio inducitur ipso iure.
- 4 Resignatio facta coram Papa, vel ordinario, etiam abdicat ius, in tantum quod resignans remanet sine titulo.
- 5 Resignatio sub conditione facta est nulla, donec conditio adimpleatur in forma specifica.
- 6 Contraria communis opinio proponitur.
- 7 Resignatio si non habeat effectum possunt permutantes redi- re ab beneficiis resignata.
- 8 Beneficium resignatum causa permutationis non va- cat simpliciter, sed ita demum si conferatur permu- tanti.
- 9 Ius quod alteri non quaritur, à me non abdicatur.
- 10 Concordia opinionum refertur.
- 11 Titulus nouus est necessarius, quando primus fuit ex- tinctus.
- 12 Resignatio conditionalis, vel respectiua, non sortitur effe- ctum, conditione non sequuta.
- 13 Resignatio conditionalis que non habuit effectum, perinde est, ac si non facta fuisset.
- 14 Possessio beneficii, & actio spoliis remanet penes resignan- tem si conditio non sit impleta.
- 15 Conditio suspendit actum in euentum conditionis.
- 16 Gratia conditionalis est imperfecta conditione non se- quuta.
- 17 Conditio nihil ponit in esse, donec conditio impleatur.
- 18 Summus Pontifex non inendit admittere resignationes conditionales, conditionibus non impletis.
- 19 Renunciatio facta ex certa causa est nulla, si caus. non se- quatur.
- 20 Renunciations habent tacitam conditionem, vt pacta ser- uentur.
- 21 Resignatio ex quacunque causa si non habeat effectum, non perditur ius beneficii.
- 22 Resignatio beneficii, ad cuius titulum fuit aliquis ordina- tus non valet.
- 23 c. 2. sess. 21. Concilii Tridentini declaratur, & nu- mer. 30.
- 24 Ordinarius ad titulum beneficii, non potest illud resignare nisi retenta congrua sustentatione.
- 25 Patrimonium, ad cuius titulum aliquis ordinatur, non potest vendi, nisi aliunde commode ordinatus viuere possit.
- 26 Clerici in minoribus ordinibus constituti, possunt sua benefi- cia resignare sine licentia ordinarij, licet aliunde non habeant unde viuere possint.
- 27 Congrua sustentatio que dicitur, vt resignatio valeat, re- linquitur arbitrio ordinarij.
- 28 Beneficium dicitur esse tenue, quando eius redditus non suf- ficiunt pro necessario vidu clerici, eiusque familia.
- 29 Centum pro rectore solent designari de stylo curie, pro con- grua sustentatione clericorum.
- 30 Ordinarij licentia à principio alienationis non requi- ritur, quando ordinatus retinet congruam sustenta- tionem.
- 31 Verba Concilij Tridentini in d. c. 2. & constitutionis Pii V. referuntur pro hac opinione.
- 32 Ingrediens religionem, potest abque licentia ordinarij re- signare beneficium.
- 33 Alienatio bonorum, ad cuius titulum aliquis fuit ordinatus, est valida sine licentia ordinarij, si ordinatus retineat bona, ex quibus commode viuere possit, et ob hanc cau- sam penam incurrit. Et que sit congrua, diximus supra, num. 29.
- 34 Capellaniæ iuris patronatus resignatio favore certa perso- na, est nulla sine consensu patronorum.
- 35 Resignatio simoniaca non abdicat ius.
- 36 Resignatio facta in manibus, non habentis potestatem reci- piendi, est nulla.
- 37 Resignatio facta non expresso vero valore, vel non ser- uata forma, est nulla, & non abdicat ius à resi- gnante.
- 38 Resignans non facit fructus suos postquam resignatio fuit ad- missa, & referuntur sex opiniones.
- 39 Prima opinio in quaestione proposita refertur.
- 40 Resignans tenetur retinere fructus perceptos post admissam resignationem.
- 41 Resignans potest percipere fructus beneficii donec sibi iniu- mentur litera expedite resignationis.
- 42 Resignatio debet esse nota vt resignanti, non vero particu- lariter.

- 43 *Littere resignationis possunt expediri in curia Romana, & pars poterit provisione sibi facta non uti.*
- 44 *Fructus beneficii resignari debentur resignatario à die captae possessionis.*
- 45 *Fructus sequuntur dominum.*
- 46 *Tertia opinio in quaestione proposita refertur.*
- 47 *Resignatarius usque ad diem datae supplicationis potest percipere fructus.*
- 48 *Consensus practicus in renunciatione retrahitur ad tempus datae.*
- 49 *Quarta opinio in quaestione proposita refertur.*
- 50 *Quinta opinio in quaestione proposita adducitur.*
- 51 *Fructus debentur resignanti usque ad diem practici consensus, & ab illa die incipiunt deberi resignatario.*
- 52 *Tempus practici consensus attendi debet, & tunc consensus dicitur formalis.*
- 53 *Resignatarius usque ad diem practici consensus potest poenitere.*
- 54 *Fructus debentur à tempore quo transfertur dominium.*
- 55 *Si litteris resignationis iam expeditis tempus labatur, fructus medio tempore percepti pertinent ad resignatarium.*
- 56 *Consensus respectu fructuum retrahitur.*
- 57 *Resignans in foro conscientiae potest fructus percipere, donec litterae resignationis intendantur.*
- 58 *Sexta opinio auctoris proponitur, adducens concordiam inter beneficium simplex & curatum.*
- 59 *c. cum secundum Apostolum, de praebeud. expenditur pro prima opinione.*

QUESTIO DLXI.

Utrum absque noua collatione possit aliquis redire ad beneficium resignatum, quando resignatio à principio ex aliqua causa non habuit effectum. Communis contra communes.

Dubitatur apud iuris interpretes, de quaestione proposita, in qua saepenumero contingit, quod postquam aliquis rite & recte alicuius fauore beneficium resignauit, postea poenitentia ductus, vel quod ex alia causa resignatio admissa non fuerit, an possit absque nouo titulo & collatione resignatarius ad beneficium resignatum redire. Et partem negatiuam, & sic quod requiratur noua collatio, tenet Rota, in nouis, titulo de renunciatione, decis. 1. num. 4. & in tit. de filiis presbyterorum, decis. 1. & in tit. de rerum permutatione, in antiquis, decis. 16. num. 6. ubi resoluitur hanc opinionem esse tutiorem & uerorem, quam sequitur Federicus de Senis, cons. 156. Felinus, in cap. cum venerabilis, num. 11. de exceptionibus, ubi plures refert pro hac sententia, quam sequitur Decius, in d. c. cum venerabilis, num. 73. ubi hanc dicit magis communem opinionem, & de magis communi attestatur Selua, de benefic. 3. p. quaest. 24. ubi dicit ab hac opinione non esse recedendum, resoluens esse magis aequam, & securiorem, & sequitur Redoan. de Simonia. 1. p. c. 10. n. 30. & 31. & Mascardus, de probationibus, volum. 3. concl. 1396. ubi dicit, quod vacatio beneficij probatur ex resignatione facta permutationis causa, & quod inducit veram vacationem, idemque tenet Milles, in suo repertorio, verb. beneficii reseruatio, & Belamera, decis. 87. & in tractatu de beneficiorum permut. quaest. 1. tertiae partis princip. num. 6. & ratio potissima est, quia per renunciationem priuatur resignans suo beneficio, ut est communis opinio ex traditis per Paulum Parisium, cons. 143. num. 19. volum. 1. Antonius de Butrio, in c. ueniens, n. 27. de renunciat. ubi Abb. nu. 6. decis. Tolosana, 286. & probat text. in c. ex transmissa, illius tituli, ibi, *verum quoniam iam dicta ecclesia ab ea soluta dignoscitur, ex quo ea quae sibi contulerat ad petitionem suam resignauit eidem.* Per quem text. idem tenet Flaminus, de resignat. benef. lib. 1. quaest. 5. n. 1. ubi resoluit, quod haec priuatio fit ipso iure, & habetur pro mortuo, & perditur titulus & possessio ciuilis, & naturalis, ut tradit Menoch, de recup. r. medio 1. nu. 165, & Tom. II.

Nauar. supra, nu. 11. Fuscus de uisitat. l. 2. c. 28. n. 24. pro qua opinione facit text. in c. sollicito, & in c. accepta, de ressit. spol. ubi resignatio facta coram ordinario seu coram Rom. Pontifice, statim abdicat ius, in tantum quod resignans remanet sine titulo, etiam colorato, & videtur haberi pro derelicto, & illud ut vacans potest libere conferri, aut impetrari, ut notant Abb. Antonius de Butrio, & Imola, in dictis iuris, Castiadorus, tit. de restitutione spoliatorum, dec. 4. Puteus, dec. 158. n. 4. l. 3. ubi dicit sic fuisse decisum in Rota, anno 1548. pro Francisco Pefguera ciuitatis Burgenfis, contra Gasparé de Auellaneda, resoluens, quod est communis opinio, quod amittatur etiam possessio ciuilis, & naturalis per talem resignationem, Mandosius, in regula cancellaria, de imperat. beneficiorum vacantium per obitum famil. Card. quaest. 31. n. 19. & de signatura gratiae, c. 2. tit. regressus & accessus. & Mohedanus, dec. 83. & hanc dicit communem omnium doctorum, & in praxi obseruatam Parisius, de resignatione beneficiorum, l. 1. quaest. 3. n. 8. & 9. ubi plures refert DD. & decisiones pro hac opinione, intelligendo eam in resignatione simpliciter & absolute facta, secus uero si ob aliquam causam vel conditionem, quia tunc prius conditio debet in forma specifica adimpleri, quam resignatio locum habeat. argu. text. in l. qui heredi. l. Meuius. ff. de conditionibus & demonstrationibus, quia renunciations ob causam, habent implicitam tacitamque conditionem, ut pacta seruentur, ut docent Angelus, in cons. 59. n. 8. Parisius, cons. 114. n. 7. volum. 4. Redoan. de simonia, 3. p. c. 3. n. 9. alias enim noua collatio necessaria est, ut tradit Boerius, dec. 2. n. 16. Madosius, supra, quaest. 12. in fin. dicens in permutatione duos actus considerari, hoc est cessionem resignantis, & collationem resignatarij, & sic cum beneficiu per renunciationem uere vacet, sequitur quod sine noua collatione ad illud redire non possit. Ita etiam tenet Parisius, in d. c. cum venerabilis, num. 41.

Sed his non obstantibus, indistincte & generaliter contraria opinio uerior est, & sic resolutiue tenendum est, ut resignans, in casibus praecedentibus possit redire ad beneficium resignatum, sine noua collatione. Rota, tit. de restitutione spoliatorum, in antiquis, dec. 7. Mohedanus, dec. 323. Parisius, cons. 5. n. 7. volum. 4. Puteus, ind. dec. 523. l. 2. & 297. n. 5. & 247. n. 2. l. 2. Hugo de Celso, cons. 45. n. 5. Et pro hac opinione fuisse iudicatum resoluit nouissime Flaminus, l. 1. quaest. 14. n. 6. de resignat. ubi alios refert, & sequitur pro hac opinione, quam sequitur Anania, in c. 1. de rerum permutatione. Decius, in d. c. cum venerabilis, n. 73. ubi dicit quod quotiescunque resignatio non habet effectum, possunt permutantes redire ad beneficium, sine noua collatione: & sequitur Ioan. Andreas & Ioan. Monachus, n. 6. in d. c. 1. de rerum permutatione, l. 6. quae opinio de consuetudine obseruatur, ut tenet Petrus Greg. in Synagmate iuris, l. 17. c. 17. n. 33. ubi refert ita fuisse iudicatum in senatu Parisiensi, 2. Maii 1523. & 1539. ut etiam refert Rebuffus, de pacificis possessoribus, n. 166. & hanc dicit hodie communem, & magis communem opinionem, & resolutionem, & quod ita seruatur de stylo, Parisius, supra, n. 12. & 14. Mascardus, vol. 3. de probationibus, conclus. 1496. nu. 2. ubi dicit, quod beneficium resignatum causa permutationis, non uacat simpliciter, sed ita demum si sequatur consensus superioris & conferatur permutanti, in cuius dispositionem resignatio saltem virtualiter fuit collata: & sic ius quod alteri non quaeritur, à me non abdicatur, l. nec uile. ff. de acquirend. possess. In qua doctorum uarietate praedictae opiniones ad amicitiam & concordiam reducendae sunt, unde duos casus constituo. Primus est, quando resignatio simpliciter facta fuit. Secundus, quando ob aliquam causam, vel conditionem, aut modum. In primo casu, cum resignatio, vel renunciatio beneficij non sit respectiua, statim facta renunciatione solemniter, possessio beneficij amittitur, & sic noua collatio necessaria est, & institutio canonica, alias enim nullo modo

- modo ad prædictum beneficium redire potest. Ita resoluit Parisius, in dicto capit. cum venerabilis, numer. 44. de exceptionibus. Nauarr. in dict. capit. accepta, numer. 31. oppositione 7. de restitutione spoliatorum, & est gloss. in capit. quod Dei, de statu monachorum, & est communis opinio, secundum Flaminium, vbi supra, numero 20. dicens, quod vbi est extinctus titulus, quem quis habebat per prædictam renūciationem, sequitur quod nouus sit necessarius. Pro qua sententia expendi potest, tex. in clem. 1. de rerum permutatione. cap. 1. eodem tit. lib. 6. & ita de facto quotidie seruari testantur domini Rotæ, decisio. 7. alias, 399. de rerum permutatione, in antiquis, & in decisione 18. alias, 863. numero 6. eodem titul. Quam resolutionem dicit tutiorem, & quod ita in practica seruat, Mascardus, supra, numero 3. in fine. & hoc siue permutatio, seu resignatio habeat effectum, siue non: quia ex parte illius, qui iam significauit, vacat beneficium. At vero in secundo casu, quando resignatio respectiua & conditionalis fuit, si non sequatur conditio, vel modus, potest resignatarius redire ad beneficium, absque nouo titulo, & collatione, quia
- 12 illa resignatio conditionalis, non abdicat ius, nisi conditionibus impletis. Ita tenet Rota, decis. 4. tit. de rerum permutatione, in antiquis, Iaf. cons. 86. libr. 3. Parisius, cons. 5. numer. 7. volum. 4. Guido Bon. decis. 59. Cotta, decis. 318. & 321. Mandosius, in reg. Cancellaria, de impetr. benef. vacant. per obitum famul. Cardinal. quest. 31. nu. 16. & in praxi signaturæ gratiæ, titul. regressus & accessus. cap. 2. & ita sæpius in Rota fuisse iudicatum resoluit Mohedanus, decis. 83. Puteus, decis. 145. lib. 1. Et ita anno 1579. resolutum fuisse in Rota dicit Flaminus, supra, lib. 1. quest. 3. nu. 8. vbi refert plures decisiones pro hac sententia, & quod sit communis opinio omnium doctorum, & in practica obseruata, quia perinde est, ac si resignatio facta non fuisset, si conditiones non seruentur: & sic possessio beneficii, & actio spoliæ remanet penes resignantem. Ita Paleotus, decis. 148. Gabriel, cons. 185. n. 2. l. 1. conditio enim est eius
- 15 naturæ, vt suspendat actum conditionalem in euentum, vel defectum conditionis. l. sub conditione. ff. de conditione in deb. l. cedere diem. ff. de verborum significatione. l. si quis sub conditione. ff. si quis omiſſa causa testamenti. Menochius, cons. 63. nu. 28. vol. 1. & cons. 78. n. 14. eod. vol. Corneus, cons. 237. nu. 5. vol. 4. & est communis opinio, quod gratia conditionalis est imperfecta, conditione non sequuta. Ita tenet gl. (per illum tex.) in cap. si pro te, de rescriptis, Menochius, cons. 105. num. 86. & 38. num. 15. eod. vol. quia nihil ponit in esse antea quam impleatur. l. donatarius. ff. de donatione ob causam. gl. in clem. 1. de concessione præbendæ. Bart. in l. 1. ff. de conditionibus & demonstrationibus, Cæphalus, cons. 37. n. 47. & cons. 56. n. 31. & cons. 218. nu. 10. vol. 1. Bursarius, cons. 47. n. 42. & cons. 46. n. 20. vol. 1. Menochius, cons. 49. n. 140. vol. 1. Nauar. cons. 2. n. 1. de conditionibus appositis. Ex quibus euidenter constat, quod non adimpletis conditionibus, ius non abdicatur à resignante, & resignatio habetur, ac si à principio facta non fuisset, & sic non est necessarius nouus titulus, nec collatio, quia summus Pontifex non intendit admittere has resignationes conditionales, nisi conditiones seruentur, vt tradit Mohedan. d. decis. 83. Corn. decis. 423. & 338. Paleot. decis. 33. Paris. cons. 114. numero 7. vol. 4. vbi dicit, quod resignatio limitata debet obseruari, alias prouisio illius erit nulla, Ancharranus, in cap. cum vniuersorum, de rerum permutatione, numero 2. vbi dicit, quod renunciatus ex certa causa, causa non sequuta, potest redire ad beneficium renunciatum. Idem tenet Geminianus, in cap. si tibi beneficium, numero 5. de præbendis, lib. 6. vbi dicit, renunciations habere tacitam conditionem, vt pacta seruentur. Idem respondit Angelus, cons. 59. numero 8. Et sic ex quacunque causa sit resignatio, vel renunciatio non habeat effectum, non perditur titulus beneficii, neque eius prouisio deuoluitur ad superiorem, veluti quando vnus

permutantium non habeat ius in beneficio quod permutabit, vel si permutatio fuerit facta à resignante sub hac conditione, si alterius beneficium acquatur. Et possumus etiam exemplum constituere in resignatione beneficii ecclesiastici, ad cuius titulum fuit aliquis ordinatus, non retenta congrua sustentatione, quia cum resignatio sit nulla, vt in c. 2. sess. 21. Concilii Tridentini, non vacat prædictum beneficium, & sic non est necessarius nouus titulus, nec collatio, quem text. Concilii optime declarat Flaminus Parisius, de resign. lib. 5. q. fin. numero 164. vbi resoluit esse communem opinionem, quod talis resignatio, vel renunciatio sit nulla, etiam si fiat coram Romano Pontifice, nisi constituto coram ordinariis locorum, quod aliunde commode viuere possunt, ita Nau. in manuali, cap. 12. numero 18. Sebastianus de Medicis, in l. fin. C. de legibus. glo. 3. numer. 312. & ita censuit sacra congregatio Card. anno 1588. & fuit resolutum in Rota, in vna Hispanen. 1578. quod quidem etiam procedit, quando ad titulum patrimonij aliquis fuerit ordinatus, quia nisi commode viuere possit, non poterit vendere nec alienare prædicta bona, cum non deceat eos qui diuino ministerio ascripti sunt, cum ordinis decore mendicare, aut sordidum aliquem questum exercere, vt in cap. diaconi, distinctione 93. c. ad supplicationem, de renunciatione. Et hæc est præambula intentio Concilij, in d. ca. 2. cuius dispositio à ratione cessante non habeat locum in clericis in minoribus ordinibus constitutis, qui possunt resignare sua beneficia, licet aliunde non habeant vnde viuere possint. Ita Couar. in 4. Decret. 2. p. c. 6. §. 3. numero 5. Mandosius, in regula, de male promotis, quest. 1. in fin. & hanc dicit communem opinionem Flaminus, supra, numero 178. quæ vero dicatur sustentatio congrua, vt resignatio sortiatur effectum relinquatur iudicis ordinarii arbitrio, qui considerata qualitate personarum, locorum, & temporum, iudicabit, vt in simili scribit Geminianus, cons. 35. & in c. sicut, de supplenda negligentia prælatorum, & in c. 1. de præbendis, lib. 6. Menochius, de arbitrariis, casu 216. numero 12. Hojeda, de beneficiis incompatib. 1. p. c. 19. à numero 33. vsque ad finem, & subdit Menochius, supra, quod prædens iudex iudicare poterit illud beneficium esse tenue & paruū, cuius redditus non sufficiunt pro necessario victu clerici, suæque familiæ. Solent tamen de stylo curiæ pro congrua sustentatione centum pro rectore designari, vnde alienatio, vel resignatio bonorum, aut beneficiorum, ad cuius titulum aliquis fuit sacris ordinibus promotus, valida iudicabitur, si clericus retineat aliunde centum pro congrua. Verius tamen existimo, quod hodie illa dicitur congruæ sustentationis retentio, si ordinatus retinet beneficium quinquaginta aureorum, cum illa quantitas reputetur ab ordinario sufficiens à principio, vt clericus sacris ordinibus insigniri valeat. Ita Flaminus, supra, lib. 5. q. 6. num. 156. quia nihil est in iure tam naturale, quam vt omnis res dissoluatur, per quascūque causas nascitur; quod adeo verum est, quod in hoc casu nulla requiritur ordinarii licentia à principio alienationis, vel resignationis: & sufficit ad euitandam pœnam alienationis, & actus nullitatem, si constituerit ordinario per legitimas probationes, ordinatum tempore alienationis bonorum, vel resignationis, aut renunciationis beneficii, habere commode vnde viuere possit. Et illud nobis clare insinuant verba Concilij, in dict. cap. 2. ibi, * nisi constituto, quod aliunde viuere commode possit. * Et ibi, * aliter facta resignatio nulla sit. * Et ibi, * atque illa deinceps sine licentia episcopi alienari, aut extinguere, vel remitti nullatenus possint, donec beneficium ecclesiasticum sufficiens sint adepti, vel aliunde habeant, vnde viuere possint. * Quæ limitatio ad omnia contenta & tradita pro regula in sacro Concilio est referenda, ita vt hic sensus affirmatiue constituatur: Ordinatus ad titulum patrimonij, vel beneficii, potest sine licentia ordinarii

quod
gnan-
affe-
tituere 22
s titu-
ua fu-
t in c. 23
ctum
itulus,
eclarat
numero
quod
fi fiat 24
am or-
viuere
ro 18.
glo. 3.
Card.
a His-
uando 25
quia
re nec
os qui
is de-
quæ-
e 93. c.
ram-
positio
icis in 26
t refi-
t vnde
6. §. 3.
motis,
ionem
ur fu- 27
rem re-
derata
iudi-
& in c.
c. 1. de
su 216.
p. c. 19.
ius, su-
benefi- 28
ficiunt
Solent 29
ne cen-
signa-
titulum
la iudi-
ro con-
la dice-
dinatus
cum il-
à prin-
eat. Ita
il est in
ur, per
ft. quod 30
princi-
d euita-
consti-
inatum
nis, aut
e viuere
oncili, 31
e viuere
io nulla
ia epi-
llarenus
fficiens
ere pos-
tradita
a vt hic
titulum
ordina-
rii

rii patrimonium vendere, & alienare beneficiumque resignare, si habeat aliunde vnde viuere possit. Et ita in hoc sensu sunt etiam accipienda verba constitutionis Pij V. 58. ibi, * sed nec horum nullus sacro ordine mancipatus, nisi religionem ingressurus valeat villo modo beneficium, vel officium ecclesiasticum resignare, nisi aliunde ei sit quo in vita possit commode sustentari. * Aduerte, obsecro, ad illa verba, vbi parificantur illi duo casus, videlicet, quod ordinatus habeat aliunde congruam sustentationem, vel quod ingrediatur religionem: in quibus casibus restringitur regula, & deciditur quod valeat alienatio, vel resignatio absque licentia ordinarij (constitudo quocumque quod aliunde commode tempore renunciationis viuere possit) cum in hoc casu cesset prohibitio Concilij, & ratio text. in c. 4. de prebend. & si hoc aperte constiterit (alienatione vel resignatione iam facta) non incurrit aliquam poenam ordinatus, nec vitio nullitatis alienatio, vel resignatio subiacebit. Qui sensus & intellectus ad d. ca. 2. Concilij, verissimus est, nisi illi obfit esse nouum, & à nemine vnquam perpensum, vt etiam resoluimus, in questione 527. n. 8. & docet Syluester, in terminis iuris communis, verb. clericus, el. 4. n. 9. Ex quibus omnibus manifeste colligitur, quod quomocumque resignatio sit nulla, ius non abdicatur à resignante, vt tradit Rebuffus, conf. 75. n. 4. & est communis opinio doctorum, vt supra traditum est.

34 Ex qua resolutione infero, quod si beneficium iuris patronatus laicorum, vel capellania resignetur in fauorem certæ personæ sine consensu patronorum, vel sine legitima derogatione iuris patronatus, talis resignatio, vel renunciatio erit nulla, & ius remanet integrum apud resignantem, absque nouo titulo & collatione. Ita fuit resolutum in Rota, in vna Hispanensi Capellania sanctæ Catharinæ, 10. de Diciembre, 1539. vt testatur Mohedanus, decis. 338. & 323. & Bursatus, conf. 411. n. 4. & 5. Similiter etiam resignans simoniace, non abdicat ius à se. Ita Innocentius, in c. cum vniuersorum, de rerum permutatione, Rota, decis. 7. tit. de renunciatione, in antiq. vbi Cassiodorus, decis. 3. Bursatus, sup. n. 24. vol. 4. & in vtroque casu hanc dicit communem opinionem Parisius, lib. 1. q. 3. n. 95. cum sequentibus, vbi idem resoluit, quando resignatio fuit facta in manibus non habentis facultatem recipiendi resignationem, vt tradit Guido Pape, decis. 177. Nauarr. in d. c. accepta, oppositio 7. n. 23. & 33. de restitut. spoliat. & in resignatione facta non expresse vero valore, vel facta à procuratore non seruata forma mandati, idem resoluit copiose & eleganter Flaminius, sup. alios plures casus referens valde vtilis, & quotidie in praxi contingentes. Ex qua resolutione venit explicanda alia non minus vtilis quam difficilis & practicabilis quæstio, vtrum resignans, post resignationem simpliciter, vel sub conditione factam, possit percipere fructus beneficij resignati: & an consideretur tempus resignationis (ita vt ex illa die non possit consequi fructus) vel tempus quo literæ fuerunt expeditæ, vel datæ supplicationis, vel adeptæ possessionis. In qua difficultate variæ sunt doctorum opiniones, quas breuitati consulendo recolligam. Prima enim opinio est, quæ loquitur indistincte & generaliter, quod resignans non possit post resignationem fructus beneficij resignati percipere. Ita Monachus, in c. site, n. 30. de renunciatione, lib. 6. Parisius, conf. 39. vol. 4. Rebuffus, conf. 22. n. 19. & ita fuit decisum in Rota, tit. de renunciatione, decis. 1. & sic si post renunciationem, vel resignationem solenniter factam, resignans percipiat fructus, tenetur ad illorum restitutionem, vt docet Monachus, & Paulus Parisius, sup. & Rebuffus, conf. 22. n. 19. quia in hoc casu intrusus reputatur, vt respondit idem Parisius, conf. 143. n. 18. vol. 4. Selua, de beneficiis, 1. p. q. 11. n. 9. Lancelotus, de attentatis. 1. p. c. 3. num. 73. Decius, conf. 111. Ex qua conclusione suboritur nostra dubitatio, vsque ad quod tempus possit resignans illos percipere fructus, in qua quæstione Rebuffus, in praxi benef. tit. de resig. Simon, num. 41. & in tit. de publicandis resigna-

tionibus, gloss. 18. numer. 17. & in tracta. nominat. q. 14. num. 157. in ea est sententia, quod resignans possit fructus percipere beneficij resignati, donec fuerint sibi intimatæ literæ expeditæ in fauorem resignatarij. Et huius opinionis fundamentum est extrauagans, iniunctæ, de electione, vbi dicitur, quod resignatarius non potest percipere fructus ante receptionem literarum, in tantum, quod non sufficiat vt resignans notum habeat literas resignationis esse expeditas, nisi ei intimatæ fuerint. Ita Nau. in d. cap. accepta, numero 11. quia resignatio debet ei esse nota vt resignanti, & sic iuridice (prout dicimus, notum iudici, vt iudici) l. hæc aurem. §. non defendi. ff. ex quib. causis in poss. eatur. Decius, conf. 295. num. 5. Zabarella, in clem. quia contingit, oppositio 3. de relegiosis domibus. Maxime, quia licet sit notum resignanti literas esse expeditas in curia Romana, non tamen est notum, quod pars velit prouisione sibi facta vti: vt animaduertit Francus, in c. vt nostrum, col. 4. de appellationibus.

Secundam opinionem refert idem Rebuff. (sibi contrarius) conf. 186. numero 19 vbi tenet, quod resignatorio, debentur fructus à die captæ possessionis, quia tunc consequitur exercitium & effectum dominij. Idemque tenet Christophorus Rosianus, de benef. c. 14. num. 26. dicens, quod resignatarius vere dominus dicitur, & per consequens tanquam ad dominum spectant fructus. l. fructus, l. in fundo. l. ex diuerso. l. non solum. §. meum. ff. de usufructu. l. si dominium. C. de pignoribus. l. Herennius. ff. de emptionibus. c. conquestus, de usuris. Ruynus, conf. 25. & 53. num. 23. lib. 2. Cæphalus, conf. 49. n. 13. & conf. 50. & 131. n. 14. & 215. n. 49. & 299. n. 13. Nauar. conf. 7. n. 2. tit. de sententia excommunicat.

Tertiam opinionem tenet Sarm. in regula, de publicandis, questione 7. numer. 2. vbi tenet resignantem posse percipere fructus vsque ad tempus datæ supplicationis, & ex illo tempore ad resignatarium spectare. Et pro hac opinione consuluit Flaminius, lib. 1. quest. 6. numero 37. & ratio huius opinionis est, quia post datam supplicationis, resignans admittit titulum beneficii, dominium, & possessionem, vt tradit Rota, decis. 4. in nouis, titulo de renunciatione, vbi Cassiad. decis. 2. dicit, quod consensus præstitus semper trahitur ad tempus datæ, & ideo consensus formalis non est necessarius ad perfectionem gratiæ, si de eo aliunde constiterit: ita Parisius, conf. 45. n. 21. vol. 4. Boerius, decis. 834. num. 4.

Quarta opinio fuit aliorum doctorum dicentium, fructus deberi resignanti, donec ius plenum quaratur resignatario: quod tunc quaritur purificatis conditionibus, & post acceptationem factam ab ipso resignatario. Ita gl. & Antonius de Butrio, numero 18. in cap. cum pridem, vbi Abb. numero si. de pactis, & ita pluries in Rota fuisse resolutum tradit Flaminius, lib. 1. q. 3. n. 4. vbi etiam dicit esse communem opinionem omnium doctorum, pro qua opinione adducitur tex. in l. necessario. §. quod si pendente. C. de periculo & commodo rei venditæ. & sequitur Parisius, conf. 59. numer. 35. libr. 1.

Aliam vero & sic quintam opinionem (maturius considerando) tenet ipse Flaminius, sup. n. 38. dicens fructus deberi resignanti vsque ad diem præstiti consensus, & ab illa die incipiunt deberi resignatario, & pro hac opinione resoluit iudicasse in causa sibi commissa Montis regalis, anno 1585. pro qua opinione consuluit Hieronymus Gabriel, cōf. 192. n. 34. & ratio huius opinionis est, quia in resignationibus respectiuis, & conditionibus, attéditur tempus præstiti consensus (qui appellatur formalis) vt in c. cū vniuersorum, de rerum permutatione, ita Puteus, dec. 42. & sic vsq; ad illud tempus præstiti consensus, potest resignans poenitere, vt resoluit Rota, & cōmunis stylus curiæ, secundum Bursatū, conf. 395. vol. 4. & plures pro huius opinionis cōfirmatione

- decisiones, refert & sequitur Flaminius, *sup. nu. 39.* & hæc est vera & certissima conclusio, quod in omni materia debentur fructus à tempore quo transfertur dominium, vt in *d. l. fructus, ff. de rei vindicatione, l. traditionibus. C. de pactis,* & sic in resignationibus correspondentiis, præstito consensu ius abdicatur, & ex tunc transfertur ius beneficii in resignatarium, vnde merito resignans poterit percipere fructus vsque ad diem præstiti consensu, & ab illa die incipiunt deberi resignatario, cui plenum ius in beneficio acquiritur. Quæ opinio in tantum procedit, & vera est, quod etiam si steterit per aliquod tempus (literis iam expeditis) accipere possessionem, fructus percepti, vel medio tempore percipiendi, & pendentes. pertinent ad resignatarium, vt resoluit Hieronymus Gabriel, *dicto conf. 192. num. 6. volum. 1.* cum illico præstito consensu, sine aliqua retardatione efficiatur dominus, ante adeptam possessionem, ita Archidiaconus, in *c. si tibi, de præbendis, lib. 6.* vbi Geminianus, *num. 2.* Francus, *nu. 7.* Alex. *conf. 121. num. 6. volum. 4.* quia consensus ratione fructuum retrahitur, & perinde est ac si eo tempore facta fuisset collatio, & adepta beneficii possessio. Rebuffus, *conf. 22. n. 19.* vbi dicit quod vsque ad notificationem resignationis factæ poterit in scientia resignans fructus percipere, quia potest præsumere, quod superior noluit resignationem admittere, vel quod procurator non resignauit, aut pars non curauit. Ita Probus, in *additionibus ad Monachum, in c. 2. nu. 30. de renunciatione, lib. 6.* argumento text. in *l. sed & secus. §. si absenti. ff. pro socio.*
- 58 In qua doctorum, & opinionum varietate, verius distinguendum esse puto, quod aut resignatur beneficium in forma gratiosa, aut in forma dignum. Primo casu procedit hæc posterior opinio, in secundo vero, maxime in beneficiis curatis, licet etiam in forma gratiosa fiat, procedit opinio Rebuffi, dicentis resignantem posse percipere fructus, donec fuerint sibi intimatæ literæ expeditæ in fauorem resignatarii, & sic donec iudicetur idoneus resignatarius ab ordinario, non perdit titulum, nec possessionem beneficii resignans, & vsque ad illud tempus ille proprius, & verus parochus dicitur, & non resignatarius, quia illi supportat onera beneficii, audit confessiones, celebrat matrimonia, residet personaliter (saltem de consuetudine) vt tradit Flaminius *sup. q. 10. n. 4.* & sic congruit rationi, & æquitati, vt ad illam fructus pertineant: pro qua opinione expendo text. in *c. cum secundum Apostolum, 16. de præbendis, ibi, cum secundum Apostolum, qui altari seruit, vivere debeat de altari, & qui ad onus eligitur, repelli non debeat a mercede.* Et ibi, ** dignus est vt ecclesie stipendiis sustententur, in qua & per quam diuinis obsequiis ascribuntur.* Pro qua opinione expendi etiam possunt tradita per Couar. *lib. 1. variarum, c. 15. n. 12.* & cum casus iste in praxi euenisset, vidi pluries iudicatum pro hac opinione, coram ordinario huius Archiepiscopatus Toletani, & cum causa fuisset deuoluta ad illustrissimum Nuntium Apostolicum, ita fuit obtentum: & sic ab hac opinione non est recedendum in iudicando & consulendo.

QVÆSTIO DLXII.

Verum renunciatio Velleiani valeat extra iudicium. Communis contra communem, & quid iure regio. f

- V**idimus, *supra in qu. 515.* quod mulier poterat renunciare Velleiano, dum tamen esset illius beneficii certiorata. Nunc autem dubium est, an ista renunciatio extra iudicium facta valeat. Et minime valere tenet Imola, dicens esse communem opinionem, in *c. ex rescriptis, de iureiurando,* quem refert & sequitur Couar. in *c. quamuis pactu, 2. p. §. 3. n. 5. col. 3.* qui etiam *colum. 5. illius n.* hanc fatetur esse communem opinionem, idem tenet Gomezius, *c. 13. 2. tom. variarum, n. 7.* Et ratio est, quia eadem facilitate, qua inducitur mu-

lier ad fide iubendum, eadem induceretur ad renunciandum. *l. doli. §. diuersam. ff. de nouat. & hanc rationem assignant doctores, in l. fi. C. ad Velleianum.*

Sed contrariam sententiam (imo quod talis renunciatio extrajudicialis valeat, si mulier fuit certiorata) asserit communem Barbacia, *nu. 75.* & Melchior, *nu. 19. in c. si diligenti, de foro competentis,* & (pluribus aliis citatis) idem resoluit Padilla, in *l. non passim à n. 7. cum sequentibus, de iuris & facti ignorantia,* quem sequitur Matienço, in *l. 9. tit. 3. gloss. 1. m. 3. l. 5. recop. & ita quotidie practicitur.* Et pro hac opinione est bonus text. in *l. 3. tit. 12. p. 5.* vbi notat Gregorius, *verb. *renunciando,** dicens legem illam esse perpetuo menti tenendam, cum de iure communi non esset lex, quæ hoc ita decideret, quam legem declarat Antonius Gomez, *2. tom. variarum, c. 13. n. 16.* Gutierrez, *de iuramento confirmatorio, 1. p. c. 20. n. 2.*

Solet tamen dubitari inter scribentes, an renunciatio Macedoniani facta à minore, confirmetur iuramento. In qua quæstione sunt etiam duæ communes contrariæ, de qua re videndus est Couar. *cap. quamuis pactum, 2. p. §. 3.* Menchaca, *de successuum creatione. §. 28. nu. 51.* qui refert duas communes contrarias, & tertiam opinionem sequitur Gutierrez, *de iuramento confirmatorio, 1. p. c. 43. num. 2.* qui tenet contra Menchacam, & resoluit, quod talis renunciatio non firmitur iuramento, cum lex prohibeat actum in odium creditoris, magis quam fauore minoris. Quæ opinio verissima est, & ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo.

S V M M A R I V M.

- 1 *Habitus honestus qualis dicatur.*
- 2 *Cap. 6. sess. 23. Concilii Tridentini, declaratur.*
- 3 *Clericus habens beneficium ecclesiasticum gaudet fori privilegio, etiam si non deserat habitum, & tonsuram.*
- 4 *Lex 1. tit. 4. lib. 1. recopilationis declaratur.*
- 5 *Clericus effectus post delictum commissum, gaudet fori privilegio.*
- 6 *Ordo ecclesiasticus liberat à iurisdictione iudicis secularis.*
- 7 *Fraus præsumitur in clerico, quando intra sex menses à die commissi delicti, tonsura & vestibus clericalibus usus est.*

QVÆSTIO DLXIII.

Verum clericus primæ tonsuræ, incedens sine habitu & tonsura, gaudeat fori privilegio, si reassumat habitum post delictum. Communis contra communem.

Clericus primæ tonsuræ incedens sine habitu, & tonsura, non gaudet privilegio fori, text. est in *cap. cum non ab homine, de iud.* est tamen aduertendum, quod dicitur habitus honestus, quando est clericis conueniens, cum in iure non sit determinatum, vt docet gloss. *verb. secularis, in fine, in clementina 1. de electione,* idemque tenet Alex. *conf. 8. in fi. vol. 1. & conf. 149. vol. 6.* & Rolandus, *conf. 4. numer. 26. vol. 1.* & probatur in *cap. 6. sess. 14. Concilii Tridentini,* ibi, ** vestes congruentes ordini semper deferre,** & ita est intelligendus text. in *cap. 17. in fin. sess. 23. Concilii Trid. & declarat Iulius Clarus, receptorum sententiarum, §. fin. q. 36. numer. 4.* vbi resoluit, quod cognitio huius causæ pertinet ad iudicem ecclesiasticum, & quod ita fuit iudicatum. Dubium tamen est, si post perpetratum delictum reassumat habitum, & tonsuram, an gaudeat prædicto privilegio. Et non gaudere tenet capella Tholosana, *decis. 144.* dicens sic fuisse pronunciatum, & *col. 2.* asserit, quod ita tenent omnes legitæ communiter.

Sed contrariam opinionem (imo quod in tali casu gaudeat privilegio fori) dixit communem Alex. *conf. 149. vol. 6. numer. 7.* & eandem dixit communem Hippolytus, *singulari 480.* quam quæstio-

nem explicat Couar. *practicarum quæst. c. 32. num. fin.* vbi plures doctores antiquos refert, & Antonius Gomez, 3. tom. *variarum, c. 10. numer. 5.* Didacus Perez, *lib. 3. ordinamenti, colam. 744.* Auendanus, *in cc. pratorum, lib. 1. cap. 12. numer. 12.* & Iulius Clarus, *receptarum sententiarum, §. si. quæstio. 36. num. 16.* vbi dicit communem opinionem, & sic tenere legitas, & fuisse pro hac sententia iudicatum cessante fraude, quæ opinio verissima est, & apud omnes ita practicatur. Hodie vero, *ex c. 6. sess. 23. Concilii Tridentini*, vt clericus gaudeat fori priuilegio, requiritur, quod habeat beneficium ecclesiasticum, aut deferat habitum clericalem, & tonsuram, inseruiens de mandato episcopi alicui ecclesiæ. Et sic ex illo cap. colligitur, quod licet clericus non deferat habitum, nec tonsuram, si tamen habet beneficium ecclesiasticum, gaudebit fori priuilegio, cum alternatiue loquatur text. ille. Et in hunc sensum est intelligenda *l. 1. tit. 4. lib. 1. recop.* in cuius interpretatione sic notat Gutierrez, *pp. quæst. lib. 1. quæstio. 7.* & Salzedo, *in practica ad Bernardum Diaz. cap. 62.* & Auendanus, *in cc. pp. 1. p. c. 22. numero 11.* Ex quibus infero, quod si aliquis post delictum commissum ordinem ecclesiasticum susceperit, vt se eximeret à iurisdictione seculari, liberatur ab ea, & non potest à iudice laico puniri, quod est de mente Baldi, *in l. affinitatis. Cod. communia, de successione, quem sequitur Hippolytus, sup. dicto singulari 480. in fine*, quod dicit esse menti tenendum, cum millies contingat de facto, quod non censetur exclusum ex determinatione sacri Concilij Tridentini, *in d. c. 6.* & ratio est, quia ecclesiasticus ordo omnino liberat à iurisdictione iudicis secularis, argumento text. *in l. hos accusare. §. hoc beneficio, in versiculo, item magistratum. ff. de accusationibus.* vbi Ang. & Albericus, *in l. qui cum vno. §. reus. ff. de re militari*, ita Oldradus, *conf. 4.* Et hæc est communis opinio secundum Aufredum, *in clem. 1. de offi. ord. reg. 1. fallentia 11.* & Auendanus, *l. 1. de exequendis mandatis, c. 22. num. 12.* Plaça, *de delictis, lib. 1. c. 35. nu. 5.* Iulius Clarus, *§. fin. q. 36.* quod tamen est intelligendum secundum motum proprium, Alexand. VI. anno 1492. quem refert Gutierrez, *pp. quæstio. lib. 1. quæstio. 5.* cessante fraude, quæ censetur cessare, quando tempore commissi criminis, & sex proximis antemensibus clero tonsura & vestibus clericalibus vsi fuerint. Et vide Gomezium 3. tom. *var. c. 10. nu. 5.* de eo, qui post delictum recepit primam tonsuram.

QVÆSTIO DLXIV.

Verum pro homicidio voluntario qualificato clericus verbaliter deponi debeat, vel curiæ seculari sit tradendus. Communis contra communem, & quid iure regio.

CLericum pro homicidio tantum deponi verbaliter posse, probat text. *in c. cum non ab homine, de iudiciis*, licet homicidium sit grauissimum crimen, vt notat Abb. *in c. cum contingat, de foro competentis.* per text. *in c. quæstum, de temporibus ord. c. inquisitionis, de accusationibus, cap. minor. 50. distinctione.* Et ideo propter criminis atrocitatem venit deponendus, vt *in d. c. cum non ab homine, & in cap. presbyter. 81. distinctione, gl. in c. sicut dignum, de homicidio, in §. clericos*, vbi docet, quod homicidium committitur non solum facto, sed præcepto, consilio, & lingua. Ita Bernardus Diaz de Luco, *cap. 96.* vbi Salzedo. Dubium tamen est, an hoc procedat in homicidio qualificato, proditorio. Et partem affirmatiuam (vt pro tali homicidio sit verbaliter deponendus, & non tradendus curiæ seculari) tenet Aretinus, dicens esse communem, *in d. c. cum non ab homine. n. 81.* Capicius, *decisione 161.* vbi late profertur hanc quæstionem.

Sed contrariam sententiam (imo quod sit tradendus curiæ seculari) dixit communem, Guillelmus

Toms. II.

Benedictus, *in quæstione de homicidio, numer. penultimo. in fine*, Couarru. *practicarum quæstio. cap. 32. numer. 2.* & pro hac opinione fuit iudicatum, vt refert Guido Papæ, *decis. 138.* Boerius *decisione 69. num. 16.* & hanc dicit magis communem opinionem, consuetudine approbatam, Iulius Clarus, *lib. 5. receptorum sententiarum, §. si. quæst. 36. num. 33. in fine*, vbi etiam dicit, quod salua determinatione sanctæ ecclesiæ, ab hac opinione non est recedendum in iudicando, & consulendo. Primam tamen opinionem approbat, *l. 61. tit. 6. p. 1.* vbi Gregor. *verb. * à degradar, * quæ quæstio satis controuersa est, vt constat ex Salzedo, sup. & Couarr. lib. 2. variarum, cap. 20. numer. 7.* Plaça, *de delictis, lib. 1. cap. 23. numer. 43.* in qua doctorum varietate non est recedendum à determinatione legis partitæ, cum expresse contrarium non sit dispositum de iure canonico.

S V M M A R I V M.

- 1 Lex, uxorem. §. pater naturalis. declaratur.
- 2 Contraria opinio, quod pater teneatur dotare filiam naturalem traditur.
- 3 Pater non teneatur dotare filiam naturalem diuitem.
- 4 Filia naturalis de iure canonico succedit in bonis paternis.
- 5 Pater teneatur alere filiam naturalem.
- 6 Obligatio dotandi succedit loco alimentorum.
- 7 Pater existentibus filiis legitimis, non potest dotare filiam naturalem ultra quintum.

QVÆST. DLXV.

Verum pater teneatur dotare filiam naturalem. Communis contra communem, & quid iure regio.

Dubitatur apud scribentes, an pater teneatur dotare filiam naturalem, & non teneri, tenet Bartol. *in l. si quis à liberis. §. vtrum, nu. 3. ff. de lib. agnoscendis.* Bald. *in l. si. n. 2. C. de dotis promiss.* Alexad. *sol. 1. num. 11. & 17. ff. soluto matrimonio.* Dec. *in l. si certis annis. nu. 9. C. de Pactis,* Tiraquellus, *in l. si vnquam, nu. 61. & 119. C. de renouandis donationibus.* Et hanc dixit communem Boerius, *decisione 127. num. 13.* & Fortunius *ultimo fine, illatione 9.* qui tradit concordiam: idem Tiraquellus, *de iure primogenit. quæst. 62. numer. 12.* & Palatius Rubeus, *in cap. per vestras, de don. notabili. 3. §. 20. numer. 6.* Vulgarinus, *in d. l. 1. soluto matrimonio, num. 27.* vbi Camillus, *num. 106.* Rolandus à Valle, *conf. 54. num. 53. lib. 2. Lara, de alimentis, in d. l. si quis à liberis, §. idem rescripsit, Padilla, in authentica res quæ, num. 63. & 64. C. communia, de legatis.* Pro qua opinione est text. *in l. uxorem. §. pater naturalis. ff. de legat. 3.* vbi Scæuola ait, patrem naturalem, qui filia debitor erat, cum dotem genero pro filia dedisset, conueniri à filia non posse pro debito, sed mulieri ipsius debiti persecutionem denegandam. Ergo bene sequitur, quod pater naturalis non teneatur filiam dotare; quia eam si dotare esset astrictus, filia liceret debitum persequi, vt *in d. l. si. C. de dotis promissione.*

Sed contrariam opinionem (imo quod pater teneatur dotare filiam naturalem) tenet idem Bald. *in l. nec mater. C. de iura dotium;* & plures pro hac sententia aggregat Vulgarinus, *in d. l. 1. num. 28.* & sequitur Rolandus, *conf. 54. numero 53.* & hanc opinionem esse communiter receptam affirmat Corrasius, *in l. qui liberos, numero 114. C. de ritu nuptiarum,* cui opinioni se subscripsit Lara *vbi sup.* dicens text. *in d. §. pater naturalis,* loqui in filia naturali diuite, assignans in hoc differentiam inter filiam legitimam, & naturalem. Et hanc opinionem dixit etiam communem Ripa, *in d. l. 1. numero 67.* Pro qua sententia facit, quia filia naturalis (etiam de iure canonico) succedit in bonis paternis, secundum communem opinionem relatum ab eodem Ripa *in d. l. si vnquam, verb. susceperit liberos, qu. 28. numer. 78.* Maxime cum pater

E 4

ter

ter teneatur filiam naturalem alere, vt in *authentica, licet. C. de naturalibus liberis, l. 8. tit. 13. p. 4.* & tradit Iaf. & Padilla, in *d. authentic. res qua.* & Rubeus, *supra 3. notabili, §. 20. n. 6.* & obligatio dotandi succedit loco alimentorum, vt tradunt doctores *sup.* & Lara, in *d. l. si quis à liberis, §. sed si filius.* Et sic hodie, si pater habeat filios legitimos, non poterit dotare filiam naturalem ultra quintum. Ita Couar. in *4. in 2. p. c. 8. §. 6. n. 8.* Didacus Perez, in *l. 22. tit. 3. lib. 1. ordinamenti, Tullus Fernandez, in l. 10. Tauri, n. 3. Duennas, reg. 367.* & rationem assignat Spino. in *speculo testamentorum, gl. 10. n. 46.* quæ opinio comprobatur in *l. 9. & 10. Tauri, qua est, l. 7. & 8. tit. 6. lib. 5. recop.*

S V M M A R I V M.

- 1 Filius, cui relinquitur minus legitima, solum agit ad supplementum, non vero competit illi querela.
- 2 Lex, omni modo. C. de inoffic. testam. solum loquitur in ascendentibus.
- 3 Lex correctoria non est extendenda.
- 4 Frater non habet legitimam taxatam in bonis fratris.
- 5 Authentica, ex causa. C. de liberis prateritis, non habet locum in testamento fratris, secundum aliquos.
- 6 Lex si. tit. 8. p. 6. confirmat opinionem contra Decium.
- 7 Contraria opinio in quaestione principali refertur.
- 8 Lex, Pantonius, ff. si quis à parente fuerit manumissus, declaratur.
- 9 Verior est opinio, quod frater agat ad supplementum, & non per querelam.

Q V Æ S T I O D L X V I.

Virum testamentum fratris instituentis turpem personam, subiaceat querela inofficiosi testamenti, quando aliquid fratri fuit relictum. Communis contra communem.

- 1 Filius, cui relinquitur minus legitima, non habet querelam, sed agit tantum ad supplementum. *l. omni modo. C. de inoffic. test.* Dubiū tamen est apud doctores, an illud etiā habeat locū in testamento fratris instituentis turpem personā. Et non habere locū, sed quod tunc frater possit querelare testamentum fratrum, tenet Guillelmus de Cuneo (quem omnes referunt) in *l. fratres. §. in l. fratris. C. de inoffic. test.* argu. text. singularis, in *l. Pantonius. ff. si quis à parente fuerit manumissus.* Pro qua opinione etiam facit, quia dicta *l. omni modo*, loquitur in ascendentibus, & est correctoria, & per consequens non extendenda, vt in *l. precipimus. C. de appell. l. sancimus. C. de testamentis.* Præterea, ibi frater non potest agere ad supplementum legitimæ, quia non habet illam taxatam in bonis fratris: restat ergo vt agat de inofficioso, & ita cum Guillelmo tenet Bartolus, & Salicetus, *quæst. 3. in d. l. fratres.* & Paulus, in *l. fratris. C. eod.* & dixit eius opinionem communem Iaf. in *d. l. fratres. n. 8.* & dixit etiam communem idem Iaf. *conf. 71. col. 2. volum. 1.* addens quod solus Angelus tenet contrarium. dixit etiam communem Decius, *conf. 530. num. 13.* pro qua opinione etiam facit, quia dispositio *text. authent. ex causa. C. de liberis prateritis,* non habet locum in testamento fratris, instituta turpi persona, vt testatur Decius, in *l. 1. col. fi. C. de contra tabulas,* & est communis opinio, secundum Afflictis, in *decisione Neapolitana 125. num. ...* & secundum Rubeum, in *l. Titia, §. Imperator, numer. 62. & 176. ff. de leg. 2.* licet dicat Salicetus, in *d. l. fratres, quæst. 4.* quod de iuris rigore contrarium sit verius, & quod iste articulus indiget decisione Principis. Sed communis opinio est in contrarium, secundum Iaf. ibi, imo quod illa authentica, non habeat locum in fratribus turpi persona instituta, quod hodie est sancitum in *leg. fin. tit. 8. p. 6.* vt aduertit Greg. in *l. 12. tit. 7. p. 6. verb. *el testamento,* & in l. si. tit. 8. p. 6. verb. *el fijo.**

Sed in quaestione principali contrariam sententiam (imò quod frater agat ad supplementum, & non possit testamentum fratris querelare) tenet gloss. *verb. personis, in d. l. omni modo,* Baldus & Angelus, in *d. l. 1. ff. de inoffic. testamen.* vbi Iacob de sancto Georg. dicit, quod de iure hæc pars est verior, & tenenda & consulenda. Et eandem etiam dicit veriorrem Curtius, ibi addens, quod viso Decii consilio propter eius auctoritatem tacuit, & eandem partem sequitur Rodericus Xuarez, in *l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. test. col. 1. & 2. Castillo, in l. 7. Tauri,* dicens quod hæc est tenenda, & practicada, & quod ita practicatur, eandem tenet Afflictis, *dec. 204.* dicens ita obtentum fuisse Neapoli, idem tenet etiam Corneus, *conf. 176. volum. 3.* dicens, quod cum glo. in *d. l. omni modo, verb. personis,* concordat magis communiter doctores, & eandem asserit magis communem Paulus Parisius *conf. 64. volum. 3. col. fin. numer. 27.* & eam dixit communem Rubeus, in *d. §. Imperator, numer. 177.* qui loquitur quando pars vel tota legitima esset fratri relicta: addit tamen, *nu. 181.* quod si casus occurreret, consuleret pro prima opinione, per dictam legem, Pantonius, quam etiam pro eadem parte ipse expenderat, ibi, *numero 61.* verior tamen videtur vltima opinio, quoniam si in bonis paternis (quæ sibi magis debentur) agit ad supplementum, & in quibus legitima magis sibi competit, etiam in bonis fraternis idem erit dicendum. Quod etiam tenet Greg. in *d. l. 12. tit. 7. p. 7. verb. *la heredad,* & verb. *de la mala vida,* qui omnino est videndus pro complemento huius quaestionis. Et vide quæ diximus in q. 23.*

S V M M A R I V M.

- 1 Obligatio annuatim totum censetur præscripta pro primo anno, & sequentibus.
- 2 Lex 63. Tauri, exornatur pro hac sententia pluribus autoribus.
- 3 Præscriptio in vltimis voluntatibus pro primo anno intelligitur, in quæst. proposita.
- 4 Argumentum valet de contractibus ad vltimas voluntates.
- 5 Secunda opinio proponitur in quaestione principali, quod præscriptio procedat pro primo anno.
- 6 Lex, cum notissimi, §. in his, expenditur pro hac sententia.
- 7 Tertia opinio refertur, quod vna præscriptio sufficiat pro omnibus præstationibus.
- 8 Annus reditus, præscriptio procedit pro præteritis, & profuturis præstationibus, secundum Parladorium.
- 9 Parladoris opinio increpatur in præscriptione annui reditus.
- 10 Via executiua agi potest profuturis pensionibus, licet præterita fuerint præscripta.
- 11 Censur solutio non præscribitur, etiam per mille annos, secundum communem.

Q V Æ S T I O D L X V I I.

Virum in præstationibus annuis sufficiat vna præscriptio. Communis contra communem.

Dubiū esse solet, an in præstationibus annuis sufficiat vna præscriptio. Cuius dubii causa sunt tres differentes opiniones, quarum prima ponit differentiam inter contractus, & vltimas voluntates, siquidem in contractibus si debitor cesset per 30. annos soluere, obligatio annua in totum censetur præscripta, tam pro primo anno, quam pro sequentibus, vt probat *text. in c. de quarta, de præscriptionibus,* secundum Abb. in *c. auditis, col. fi. cod. tit. &* probatur de iure regio, in *l. 63. Tauri, qua est hodie, l. 6. tit. 15. lib. 4. recop.* (de quorum iurium interpretatione vide Acoftam, in *c. si pater. 1. p. verb. incerta, numer. 31.* & Seguram, in *repetitione legis coheredi, §. cum filia. ff. de vulgari, n. 89.* Greg. *verb. *tributos,* in l. 6. tit. 29. p. 3. Gutierrez, lib. 1. pp. q. 90.* idem Gregor. in *l. 22. tit.*

2. tit. 19. p. 3. verb. * treinta annos, * Didac. Per. in l. 3. tit. 13. lib. 3. ord. Cou. in reg. possessor. 2. p. §. 11. nu. 2. Mench. l. 1. de success. creat. §. 10. n. 26. Duennas, reg. 6. Capell. Tholof. 73. & 74. & ibi Aufredum Auileiu, in cc. pp. gloss. verb. * execution, * n. 69. Parlador. lib. 1. rerum quotid. c. 1. §. 1. n. 39. Olanum, lit. H. n. 23. & 36. Salazar, de usu & consuetud. c. 11. nu. 52. Castr. de l. pœnali, lib. 2. c. 10. fol. 188.) At vero in vltimis voluntatibus, solum pro primo anno præscribitur: & est ratio huius differentiæ, & distinctionis, quia in contractibus est vna tantum stipulatio, in vltimis vero voluntatibus censentur plura legata conditionalia, vt est tex. in l. Stichum, §. 1. ff. de verb. & hanc rationem docet Alciatus, lib. 1. paradox. c. 15. & l. 3. de verborum significatione. pag. 98. & hanc distinctionem tenet gloss. in l. cum notissimi. §. in his. C. de præscriptione 30. vel 40. annorum, & in l. de pupillo, §. si in pluribus. ff. de noui operis nunciacione, vbi Cumanus col. 3. hanc dixit communem opinionem, & eandem fatetur communem Fulgosius. in d. §. in his, dicit etiam communem Boerius (vbi optime loquitur) decis. 336. num. 3. & 4. & quamuis valeat argumentum de contractibus ad vltimas voluntates, & è contra, vt in l. seruum filii, §. cum qui chiragrophum. ff. de leg. 1. Everardus, loco 17. & Alciatus, in d. l. 3. pag. 96. tamen in hoc articulo est pulchra differentia, quam ornare poteris ex aliis pluribus quas tradit Alex. in l. centesimis. §. fin. n. 9. & 10. ff. de leg. 1. & Ias. in l. pactum inter heredem, in principio. ff. de pactis, vbi posuit 7. differentias, & 18. posuit Ias. in l. qua delegato, n. 3. ff. de leg. 1. Est autem secunda opinio, quod tam in contractibus, quam in vltimis voluntatibus, non ut præscriptum, nisi pro primo anno, ita quod in vnoquoque requiritur præscriptio. Quam sententiam tenuit glossator antiquus, in d. §. in his, vbi Iacobus de Arenis, Petrus, Cynus, & Albericus, col. penult. & in hoc ibi residet Salicetus, col. etiam penultima, & Ias. in d. §. si in pluribus, nu. 4. vbi Alexand. num. 3. & 4. dicit hanc communem sententiam, & eandem fatetur magis communem Paulus, in l. plures ampho. num. 6. C. de fide instrumentorum, & eandem communiter tenere modernos firmat Boerius, d. decis. 336. num. 1. quam etiam tenet Albericus, in l. si in singulos. ff. de annuis legatis, & Guido Papæ, decis. 406. Menchaca, lib. 2. controuersiarum illustrum. c. 55. & de successorum creatione. §. 30. nu. 75. & rationem assignat Spino, in speculo testamentorum, gloss. 8. n. 66. & plures refert Anronius Gabriel, l. 5. communiu, tit. de præscrip. conc. 7. & Milles. in suo repertor. §. præscriptio. & Aymon Craueta, de antiquit. temporu. 4. p. §. materia ista. n. 34. vers. vigesimo quero, & Capella Thol. 344. & pro hac sententiâ adducitur tex. in l. cum notissimi. §. in his, C. de præscriptione 30. vel 40. annoru. Tertia opinio est omnino contraria præcedenti, per quâ tenent aliqui scribentes, quod vna præscriptio sufficiat pro omnibus præstationibus, quâ tenent Bulgarus, & alij citati per Boerium vbi sup. n. 2. qui in finalibus verbis decisionis fatetur, quod hæc opinio seruatur de consuetudine generali Franciæ, pro qua est bonus tex. in c. olim, de censibus, vbi Ancharranus num. 8. illum pro hac opinione expendit: quod in tantum verum est, vt existimet acutissimus Parladorius, l. p. rerum quotidianarum. c. 1. §. 12. num. 41. quod in annuis redditibus ex stipulatione, vel contractu debitis, si nihil pensionis intra totum decennium solutum fuerit, præscribitur ius exequendi, non solum pro præteritis annis, sed etiam pro futuris: quia cum sit vna obligatio, vna tantum præscriptio sufficit. Et ad hoc expendit glossam in d. l. acutissimi. §. fin. quam communem testatur Baldus, de præscriptionibus, 4. p. prin. quest. 4. & Boerius, decisione 336.

9 Sed contra Parladorium, sup. tenet Paz, in sua praxi, 4. parte, l. tom. c. 3. à num. 15. qui resoluit, quod licet annui redditus præteriti, via ordinaria petantur transcurso decennio, tamen sequentes, futuri via executiua peti poterunt: quia cum sit annua pensio & præstatio, quot sunt anni, tot sunt præstationes, vt

dicimus in legato annuo, vt in d. l. si in singulos. ff. de annuis legatis, & per consequens tot nascuntur actiones, & consequenter tot præscriptiones sunt necessariae, & sic præscriptio nocebit pro præteritis annis, non vero pro futuris, gl. & Bart. & reliqui doctores, in d. l. cum notissimi. §. fin. & ita est intelligenda. l. 63. Tauri, sup. relata. & declarat Couar. lib. 3. var. c. 7. num. 1. vbi resoluit, quod etsi mille annis census non persoluatur, non perditur ius, vbi refert duas communes contrarias, & sequitur hanc opinionem (pluribus citatis) Menoch. lib. 3. præsumpt. in præsumpt. 106. nu. 11. Craueta, conf. 204. nu. 20. & conf. 293. Nat. conf. 3. num. 2. vol. 1.

QVÆSTIO DLXVIII.

Virum sententia excommunicationis liget ignorantes. Communis contra communem.

Sententia excommunicationis non ligat ignorantes. Ita probat tex. in ca. vt animarum, de constitutionibus. quod quidem est intelligendum, quando talis sententia esset lata pro crimine iure humano prohibito, alias pro crimine iure naturæ, vel diuino prohibito lata, bene ligat ignorantes, secundum glossam magnam, in c. a nobis, el. 1. de sententia excommunicationis. cuius opinionem asserit magis communem Couar. in c. Raynutius, in prin. numero 14. de testamentis, quam opinionem sequitur Abb. in c. a nobis, el. 1. de sententia excommunicationis, Syluester verb. excommunicatio. 2. notabili, & ita seruatur in praxi, secundum Iason. in l. 1. num. 31. C. de sacrosanctis eccles. & tenet Soto, in 4. distin. 22. quest. 1. art. 2. Et ratio est, quia in excommunicatione requiritur inobedientia, & contumacia, quæ cessat in ignorante, l. si ignerans. ff. locati. & crimina voluntate distinguuntur. c. cum voluntate, de sententia excommunicationis, cap. si quis cum matre. 34. quest. 1. cap. si vero, el. 2. de sententia excommunicationis. vbi percutiens clericum cum ignorantia, non cognoscens eum, non incurrit excommunicationem, quia non contemnit disciplinam, qui ignorat militem, tex. in l. si ignorans, §. 2. (vbi notat gloss. verb. contemnit) ff. locati.

Sed contrariam opinionem (imo quod lata pro crimine iure etiam naturæ damnato non liget ignorantes) dixit communem Crotus, in d. c. vt animarum, col. pen. & eam innuit communem Couar. in d. cap. almd mater. 2. p. §. 10. num. 8. de sententia excommunicationis, lib. 6. pro qua sententia facit tex. in c. cum illorum, de sententia excommunicationis. cui responderet Spino, in speculo testamentorum, gloss. rubric. 11. part. nu. 38. qui sequitur primam opinionem, siue excommunicatio sit prolata à iure, siue ab homine: quæ opinio æquissima est, & magis rationi consona, & contraria continet rigorem & summam durtiem.

QVÆSTIO DLXIX.

Virum clericus homicida sit ipso iure priuatus suo beneficio, & faciat fructus suos. Communis contra communem.

Homicida non priuatur beneficio ipso iure, secundum communem opinionem, quam refert Gomezius, in c. 1. de rescriptis, lib. 6. num. 7. & 8. & refert etiam Bermondus, de publicis concubinariis. pag. 200. numero 2. Anania & Felinus, in c. inquisitionis, de accusationibus, idem Felinus, in c. 3. de rescriptis, & in c. suscitata, de in integrum restitut. capella Tolofana, decis. 207. Præpositus in c. studeat. 50. distin. et. quam resoluimus communem opinionem in quest. 147. nu. 7. quam pluribus citatis sequitur Flaminus, lib. 3. de resignatione beneficiorum, quest. 16. num. 3. & Bursatus, conf. 14. nu. 18. volum. 1. Mohedanus, decis. 272. Quo fit, quod interim, quod sententia non est lata,

lata, facit fructus suos, iuxta glossam, verb. *imminere*, in *fi. in auth. de incestis nuptiis*, quæ vult, priuatum per sententiam facere fructus suos, non autem priuatum ipso iure, cuius opinionem dixit communem Ioannes Rubeus, in *repetitione rubricæ §. 72. num. 1. in fine*, & Flaminius *supra, num. 7.* Et hinc fit, quod pendente iudicio potest homicida beneficio renunciare, vt tradit Ferrara, *cautela 44.* & Ioannes Monachus, in *d. c. alma mater, de sententia excommunicationis*, Couarr. (aliis citatis) in *clementina, si furiosus, in 2. p. relectionis. §. 3. nu. 7.* & Salzedo, in *practica ad Bernardum Diaz. c. 94.* & dicit communem opinionem Nauarrus, in *manuali, cap. 27. num. 147.* Didacus Perez, in *l. 2. tit. 9. lib. 2. ord. columna 501.* Viladiego, in *tractatu de irregularitate, cap. 1. numero 2.* Plaça, *de delictis, lib. 1. c. 11. numero 2.* & dicit communem (pluribus citatis) Iulius Clarus, *lib. 5. §. homicidium. vers. de iure autem canonico*, & nouissime Parisius, *sup. de resignatione beneficiorum, lib. 4. q. 3. n. 9.* vbi dicit veriore, & magis communem.

Sed contrariam opinionem (in quantum attinet ad fructuum acquisitionem) dixit communem Bernardus Diaz, *c. 123.* & plures tradit Tiraquellus, pro vtraque parte, in *l. si unquam, verb. reuertatur, num. 272. C. de reuocandis donationibus*, qui resoluunt quod etiam ante sententiam homicida non faciat fructus suos. Verior tamen est prima opinio, & pro ea vidi iudicatum, cum casus de facto occurrisset, & ita est tenendum in iudicando & consulendo, vt post hæc scripta resoluit Gattierrez, *lib. 2. canonicarum, cap. 5. a n. 7.* vbi etiam tenet, quod interim, quod sententia non fertur, facit fructus suos, & Antonius de Burgos, in *c. canonum statuta, n. 275. de constitutionibus.*

QVÆSTIO DLXX.

Virum emphyteuta irrequisito domino possit donare. Communis contra communem.

Emphyteuta, qui alienare non potest irrequisito domino, potest eo incio donare. Ita tenet gloss. verb. *vendere, in c. si de locato*, gloss. verb. *aliis, in d. l. fin. Cod. de iure emphyteutico*, & est communis opinio secundum Cardinalem, & Imolam, *num. 10. in d. c. fin.* & illam dixit communem Baldus, *nu. 1. Alex. n. 5. in l. si domus. §. fin. ff. de leg. 1.* & dixit etiã communem Cæpolla, *conf. 8. & dixit etiam communem Ruynus, conf. 42. num. 1. & 160. num. 22. lib. 4.* & Imola, in *l. usus fructus, nu. 7. ff. soluto matrimonio*, Gratus, *conf. 86. num. 7. lib. 1.* Guldenensis, *de arte testandi, lib. 6. cautela 4.* Alexan. *conf. 189. n. 13. lib. 2.* Corneus, *conf. 166. col. 7. lib. 2.* Bertrandus, *conf. 98. n. 1. lib. 3.* Natta, *conf. 114. num. 15.* & plures pro hac opinione refert Iulius Clarus, *l. 4. receptorum sent. §. emphyteusis, q. 15. vbi n. 2.* adduxit quinque requisita, vt procedat ista opinio.

Sed contrariam sententiam dixit communem Ias. in *d. l. si numer. 59.* quod fuit de mente Bart. in *d. l. si domus, §. fin. num. 2. de leg. 1.* & ita communiter obseruatur, & 23. doctores pro hac opinione refert, & sequitur Antonius Gabriel, *lib. 4. communium, tit. de iure emphyteutico, concl. 44. numer. 312.* vbi hanc dicit communem.

QVÆSTIO DLXXI.

Virum sit de substantia contractus emphyteusis, vt detur aliquid à principio. Communis contra communem, & quid iure regio.

De substantia contractus emphyteutici, est, vt detur aliquid à principio. Ita tenet gloss. in *c. si de locato*, gloss. etiam in *authent. qui rem. C. de sacrosanct. eccles.* & hanc sententiam tenet Bart. & Albericus, dicens communem, *numero 3.* & Ful-

gofius, in *l. 1. C. de iure emphyteutico*, & innuit esse communem Corrafius, in *rubr. de iure emphyteutico, numero 10.* quamuis ipse teneat contrarium. Et hanc opinionem glossarum tenet, & probat *l. 3. tit. 14. p. 1. ibi, * que el recebidor ha de dar luego de mano al otro dineros, o alguna cosa cierta segun se auerieren.**

Contrariam tamen sententiam tenent omnes canonistæ, in *d. c. fin. secundum Ias. in d. l. 1. num. 5.* qui etiam ibi, *num. 13.* dixit communem ex Cyno, Cynus vero, eam communem non dicit, sed dicit communem Abb. in *d. c. fin. n. 6. in fine.* dixit etiam communem Gregor. in *l. 28. tit. 8. p. 5.* probans illam (oblitis de lege partitæ supra.) Pro concordia dicit hunc contractum dupliciter fieri posse, Angelus, in *authent. de non alienandis, §. quia vero, el. 1. Paulus, in authentica si quas ruinas. C. de sacrosanctis eccles. & Salicetus, in d. l. 1.* Nos autem non possumus recedere à dispositione dictæ legis partitæ, & ita communiter fit, & practicitur.

QVÆSTIO DLXXII.

Virum infidelem teneatur quis corrigere denunciatione fraterna. Communis contra communem.

In fidelem non tenetur quis corrigere denunciatione fraterna, secundum Barbaciam, in *c. nouit, n. 32. de iudiciis*, vbi Alciatus, *n. 5.* hanc fatetur communem opinionem.

Sed contrariam partem dixit communem Nauar. ibi *notabili 6. n. 3.* Prima tamen est consulenda in fidei fauorem vt tenet Medina, in *sua summa, primo præcepto, fol. 77.* & latius fol. 118.

QVÆSTIO DLXXIII.

Virum cum vitæ periculo teneatur quis ad correctionem fraternam. Communis contra communem.

Ad correctionem fraternam neminem teneri cum vitæ periculo, dixit esse communem opinionem apud omnes Dominicus de Soto, *de ratione regendi secretum, membro 2. qu. 2. concl. 6. vers. 3. probatur. fol. 26. col. 2.*

Sed contrariam partem, ter. quaterque communem esse dixit Antonius Cordubensis, in *annotationibus ad eundem Dominicum, membro 2. qu. 2. fol. 126.* quæ opinio est magis æquitati & rationi consona, quam declarat Nauar. in *cap. de iudiciis.*

QVÆSTIO DLXXIV.

Virum correctio fraterna debeat fieri cum testibus, in peccato occulto. Communis contra communem.

Correctio fraterna debet fieri cum testibus, etiam in peccato occulto, vt est communis opinio, secundum Dominicum de Soto, *de ratione regendi secretum, membro 2. quæstione 2. conclus. 5.*

Sed contrariam opinionem dixit communem Barbacia, in *c. nouit, nu. 37. de iudiciis*, dicens hanc tenere Doctores communiter.

QVÆSTIO DLXXV.

Virum damnatus ad mortem possit sine peccato à carceribus fugere. Communis contra communem.

Damnatum ad mortem fugere non posse, innuit esse communem Thologorum Bart. in *l. relegati, in princ. ff. de pænis*, & Ias. in *repetitione legis, admonendi. n. 175. ff. de iure iur.* Abb. in *c. 1. de testibus cogend.* & in *c. sicut, el. 3. de iure iur.* & assignat concordiam Felinus, in *c. 1. n. 43. de constitutionibus.* Azued. in *rub. tit. 1. de legibus, n. 27. l. 2. recopilat.*

Sed

Sed contrariam opinionem (imo quod non peccet) asserit communem Couarru. lib. 1. variarum. c. 2. num. 10. vers. in 2. questione. & Grammaticus, conf. 51. num. 5. & 6. & Menochius, lib. 2. de arbitrariis, casu 301. numero 14. quæ opinio verior est & tenenda, vt docet Gutierrez, lib. 2. canonicarum. c. 24. num. 45. per l. 1. ff. de bonis eorum, qui ante sent. ex qua hoc tenet Padilla, in l. transigere, num. 4. C. de transact. & Plaça, de delictis. c. 23. num. 6. Didacus Perez, in l. 1. tit. 4. lib. 3. ord. pag. 545. Iulius Clarus, lib. 5. receptorum sententiarum. §. si. questione 21. n. 2. Mascard. vol. 2. prob. concl. 820. n. 17. Soto, lib. 5. de inst. & iur. questio. 6. art. 4. Lara, in l. si quis à liberis, §. sed vtrum, n. 24. ff. de lib. agnoscend. idem Gutierrez, de iuram. conf. 1. p. c. 57. n. 25.

QVÆSTIO DLXXVI.

Virum Imperator sit dominus totius mundi. Communis contra communem.

Imperator de iure, est dominus totius mundi. l. de precatio. ff. ad l. Rhodiam de iactura, & est communis opinio, secundum Albericum, num. 19. Iaf. numer. 10. in l. 1. C. de summa Trinitate & fide Catholica, & qualiter hoc intelligatur, explicat Rolandus, conf. 88. num. 7. volum. 1. Couarr. in reg. peccatum. 2. p. §. 9. num. 5. & Michael Vlcurnus, de regimine mundi, 2. p. quest. 3. in volum. 14. tract. Antonius Sila. in consil. Sabaudia. tit. de iure emphyteutico, gl. 1. num. 1. Burgos de Paz, in l. 3. Tauri, d. nu. 704. & 710. Lara, de alimentis, in §. si quis ex his, num. 98. Ferdinandus de Mendocça, lib. 1. disput. iur. c. 5. num. 25. Nauar. in c. nouit. notab. 3. ex num. 161. de iudic. Castaldus, de Imperatore, questione 52. Belluga. in speculo princip. rubr. 14. §. veniamus. n. 6.

Sed contrariam partem in questione proposita, tenet late Oldradus, conf. 69. quem omnes Doctores sequuntur secundum Michael Vlcurnum, supra. de regimine mundi. 2. p. quest. 3. principali, sectione 2. Cassaneum, (latissime) in Catalogo glorie mundi, lib. 5. consideratione 28. Greg. in l. 53. tit. 5. part. 5. verb. * el Rey, * Menchacam, lib. 1. controuersiarum illustrium. 20. & 21. vbi nu. 3. dicit, quod in temporalibus, nec Imperator, nec Papa, nec Christus fuit dominus totius mundi, sed solum Adam. Soto, de iustitia & iure. lib. 4. q. 4. art. 2. Ant. Gabriel, lib. 5. comm. tit. de acquirendo rerum dominio, conclus. 3.

QVÆSTIO DLXXVII.

Virum Princeps de plenitudine potestatis possit absque causa aliquem dominio sua rei priuare. Communis contra communem.

Princeps de plenitudine potestatis absque causa potest alteri dominium auferre. Ita tenet Angelus, in l. item, si verberatum, §. 1. (per illum text.) ff. de rei vindicatione, & qui contrarium asserunt mentiri. Et (ante eum) hanc opinionem dixit esse veram, Ioannes Andreas, in c. 1. de causa poss. & prop. & in c. in nostra, de procuratoribus, vbi Hostiensis, Baldus, in l. nec causa. C. de appellationibus, & in l. fin. C. de fructibus & litium expensis. Idem Angelus, in l. 2. C. de quadrienni prescrip. Barbacia, conf. 64. volum. 4. Iaf. conf. 227. & 236. vol. 2. & conf. 107. volum. 4. Paulus de Castro, in l. quoties. C. de precibus Imp. off. Decius, conf. 191. numer. 4. & 267. numer. 7. cuius sententiam veriorum, ac communiorum credit Cagnolus, in principio proœmii Digestorum, num. 12.

Sed contra Angelum, dicit esse communem opinionem Felinus, in c. quæ in ecclesiarum, num. 33. in fine, de constitutionibus, quam opinionem sequitur Anania, conf. 81. num. 4. Romanus, conf. 310. Abb. conf. 77. Socinus, conf. 166. & 164. & 120. vol. 4. Curtius iunior, conf. 1. numer. 29. & conf. 138. num. 5.

vbi dicit communem opinionem, quam dicit etiam communem Fulgosius, conf. 61. Paulus, conf. 517. Gozadinus, conf. 5. numer. 18. & conf. 9. numer. 48. Aymon. conf. 5. num. 5. & conf. 7. num. 10. & conf. 135. a num. 7. cum sequentibus. & (pluribus citatis) hanc sequitur Festus, de collectis 4. p. c. 6. num. 7. & disputate Greg. in l. 2. tit. 1. p. 2. verb. * buen cambio, * & in l. 35. tit. 5. p. 5. verb. * el Rey, * & vide l. 31. tit. 18. p. 3. & alios pro hac sententia refert Menchaca, lib. 1. de successorum progressu. c. 1. num. 7. vbi alios citat pro contraria sententia & opinione, quæ valde controuersa est apud Doctores, vt videbimus in questione sequenti.

S V M M A R I V M.

- 1 Lex 31. tit. 18. p. 3. confirmat primam opinionem.
- 2 Millones puede pedir el Rey nuestro fennor en caso de necesidad.
- 3 Rex tempore necessitatis, etiam iure diuino potest imponere collectam.
- 4 Clerici tempore necessitatis possunt compelli ad contributionem.
- 5 Tributum fuit solum ab ecclesiis Gallicanis Regi Francisco tempore necessitatis, & pro regni defensione.
- 6 Bona & facultates ecclesie sunt deputata ad redimendos captiuos.
- 7 Pro defensione patrie, tam laici quam clerici tenentur Regi tributa soluere.
- 8 Causa iustia semper presumitur in Rege exigendo tributa.
- 9 Clerici tenentur contribuere pro refectioe pontium & viarum.
- 10 Nobiles tenentur pro refectioe pontis, & fontis. * Y por todo aquello que es pro communal de todos. *
- 11 Clerici tenentur contribuere ad omnes necessitates publicas.
- 12 c. non minus, de immunitate ecclesiar. declaratur.
- 13 Lex 31. tit. 18. p. 3. declaratur.
- 14 Princeps quando non habet de suo, potest subditis collectam imponere.
- 15 Princeps militat pro communi utilitate, & sic debet de communibus viuere.
- 16 Patrimonium regale iam est venditum & alienatum, & pignori datum.
- 17 Princeps prius debet se premunire de suo marsupio, quam subditos collectare.
- 18 Subditi ad onera occurrentia astringi possunt, quando princeps non habet de suo.
- 19 Princeps solus potest gabellas & noua vectigalia imponere.
- 20 Princeps qui sine iusta causa nouum vectigal imponit, peccat mortaliter.
- 21 Iusta causa semper presumitur in principe.
- 22 Princeps vicem pastoris gerit.
- 23 Operatio regis ad subditos, patris ad filios & pastoris ad oues similis est.
- 24 Pastor bonus debet tondere oues, non vero pilos & lanam euellere.
- 25 Principis dicto asserentis in extrema necessitate esse constitutum, est credendum.
- 26 scrupulosa inquisitio contra principem, non est facienda.
- 27 Bellum iustum reputatur ex sola principis & suorum consiliariorum declaratione.

QVÆSTIO DLXXVIII.

Virum princeps cum causa possit alteri dominium tollere. Communis contra communem, & quid iure regio.

Predicta questio non est multum dissimilis à questione præcedenti. in qua princeps cum causa potest alteri dominium tollere etiam non vtendo de plenitudine potestatis, causa autem utilitatem publicam debet respicere, secundum communem opinionem, quam refert Iaf. in l. quo minus. nu. 5. ff. de fluminibus. Acofta, in l. Gallus, §. & quid si tantum. 1. part. pagina 74. ff. de lib. & posthum. Oroscius, in l. quod principi, n. 17. ff. de const. princip. & illam tenet Zasius, conf. 10. nu. 7. volum.

volum. 2. dicens tamen, quod Doctores tenent communiter contrarium. Sed prima opinio est hodie approbata de iure regio, ex l. 31. tit. 18. p. 3. & Greg. in l. 53. tit. 5. p. 5. verb. * el Rey, * Felinus, in c. qua in ecclesiis, de constitutionibus, num. 27. Menchaca, controversiarum, de usufructibus, lib. 1. c. 1. n. 7. Lucas de Penna, in l. originarios. C. de agricolis & censu. l. 11. vbi dicit, quod bona subditi sunt principis in casu necessitatis. Quam opinionem sequitur Matthæus de Afflictis, l. 1. constitutionum regni Sicilia. quaestione 17. vt sic declarat l. bene à Zenone. ibi, * omnia principis esse intelligantur, * C. de quadrienni præscrip. & l. deprecatio. ff. ad l. Rhodiam, de iactu, quia resoluit (pluribus citatis) quod ex causa potest princeps tollere priuatis ea quæ eis cõpetunt de iure gentium, vt tenet etiam Alexand. conf. 2. & conf. 67. vol. 1. & Felicius de collectis. 4. par. quaest. 5. n. 41. & in c. 6. n. 7. vbi dicit communem. Ex quibus apparebit, quam recto iure noster Rex Philippus secundus (protector Christianæ reipublicæ) potest petere pedagia, vectigalia, & millones, ad protegendam, & defendendam rempublicam; quia cum possit auferre dominium alicui ex causa publica, multo magis partem bonorum. l. quæ de tota. ff. de rei vindicatione. & ita clare insinuant verba text. in c. 8. reg. lib. 1. ibi, * ius regis, qui imperaturus est vobis, filios vestros tollet, & ponet in curribus suis, facietque sibi equites, & præcursores quadrigarum suarum, & constituet sibi Tribunos, & Centuriones, & aratores agrorum suorum. Agros quoque vestros, & vineas, & oliueta optima tollet. * Quæ verba licet ad usurpationem & iniustitiam pertineant, vt declarat Sarmiento, lib. 1. selectarum. nu. 20. in fine, tamen tempore necessitatis, quando causa publica vertitur, dicit ibi Nicolaus de Lyra, per illam auctoritatem, quod Rex iure diuino habet illud ius, & facultatem. Ita Lucas de Penna, in l. 2. C. de quibus muneribus, vbi concludit Principem posse imponere collectam etiam clericis, tempore necessitatis, cum non minus illi, quam ceteri ab inimicorum incursum defendantur, & protegantur. Ita tenet Cassaneus, in catalogo gloriæ mundi. 5. par. consideratione 24. num. 162. cum sequentibus, & in consuetudinibus Burgundia, tit. * des iustices, * & 84. per totum, vbi expresse resoluit, quod in regno Franciæ, anno 1532. à rege I. Francisco Franciæ, petitum fuit ab ecclesiis Gallicanis certum tributum pro regni defensione, per ea quæ habentur l. 4. Regum, c. 14. vbi Ioas rex Israel pro necessitate tulit omne aurum, & argentum, & vniuersa vasa, quæ inuenta sunt in domo Domini. Et lib. 4. Regum, c. 18. Ezechias similiter dedit omne argentum, quod repertum fuerat in domo Domini, vt necessitati patriæ subueniretur. Et ratio est, quia bona & facultates ecclesiæ, sunt deputatæ ad redimendos captiuos, & oppressos. c. sacrorum, c. sicut. c. aurum. c. gloria episcopi. 12. quaest. 2. & ideo pro defensione patriæ, & imminente necessitate, non solum laici, verum etiam clerici, tenentur contribuere, & tributa regibus soluere. c. tributum. 23. quaestio. 8. & plurima testimonia sacre pagine, quæ videntur ob stare (ex traditis per Duennas, reg. 100.) procedunt generaliter loquendo, non autem existente iusta causa, quæ in principe semper præsumitur. glo. Bart. & omnes in l. relegati. ff. de penis, Ancharranus, consilio 283. Felinus, in c. qua in ecclesiis, num. 60. vbi Dec. n. 27. de constitutionibus. Romanus, in l. si vero, §. de viro. ff. soluto matrimonio, & in conf. 436. Alex. conf. 216. vol. 2. Socinus, conf. 60. nu. 5. vol. 1. & 266. n. 55. vol. 2. Ruynus, conf. 181. n. 9. vol. 1. Imo ipsa Principis voluntas habetur pro iusta causa, glo. in d. l. relegati, glo. in c. si gratiose, de rescriptis, ver. à Romano Pontifice, Alexand. conf. 155. numero 18. vol. 6. & 94. numero 5. vol. 1. & Decius, conf. 241. Et in quaestione proposita ita tenet Guido Papæ, quaest. 7. & quaestio. 177. qui loquitur de clerico, & de nobili, Ancharranus, conf. 95. assignans rationem, quia quemadmodum tenentur clerici, & persone ecclesiasticæ contribuere pro refectione fontis, & pontis. vt in l. ad instructionem, C. de sacrosanctis eccles. & tradit Otalora, de nobilitate. 2. p. c. 1. num. 11. Auiles, in cc. pp. c. 23.

glo. verb. * den orden, * Auend. in cc. pp. 2. p. c. 14. Gregor. in l. 20. tit. 32. p. 3. verb. * caualeros, * & in l. 54. tit. 6. p. 1. verb. * en las puentes, * Mexia, ad pragmaticam panis, concl. 1. num. 6. & concl. 5. num. 63. & probatur in l. 12. tit. 2. lib. 1. recopilat. vbi Azeu. ita & à maiornitate rationis tenentur contribuere ad prædictam necessitatem regiam, cum sit causa publica, & ad omnes publicas necessitates tenentur omnes (etiam clericus) contribuere, quod latissime prosequitur Otau. in decis. Pedemont. 68. num. 5. & Riminaldus, conf. 2. num. 20. Decianus, respons. 14. num. 20. Rolandus, conf. 2. num. 1. vol. 4. & Burlatus, conf. 16. nu. 23. & 25. nu. 3. & 42. nu. 10. & latius, conf. 161. n. 11. Natta, conf. 208. nu. 6. vol. 1. & Mexia supra, resoluens communem opinionem, & quod procedat omni iure, etiam diuino, vt testatur Ripa, tit. de ecclesiis adificandis, respons. 2. & Lucas de Penna, in d. l. 2. C. de quibus muneribus, vel præstationibus nemini liceat se excusare, Guillelmus Benedictus, in c. Raynuntius, verb. uxorem nomine Adelasiam, n. 103. cum sequentibus, vbi respondet ad c. non minus, de immunitate ecclesiæ, vbi pro fossatis clerici non tenentur contribuere, quod est intelligendum, non imminente necessitate. Et pro hac sententia facit d. l. 31. tit. 18. p. 3. ibi, * fuerat ende si el rey las vniesso menester para fazer dellas alguna cosa que fuesse a procomunal. de el reyno, * & inter causas publicas, quæ à Doctoribus traduntur, vt rex possit tollere dominium rei suæ alicui, est fauor publicus, vt in l. item si verberatum. §. fin. ff. de rei vindicatione. l. venditor. §. si constat. ff. communia prædiorum. c. super quibusdam, vbi glo. verb. Imperator, de verborum significatione. l. bene à Zenone, C. de quadrienni præscriptione, & in d. l. deprecatio. ff. ad l. Rhodiam de iactu. Et plura in hoc proposito congersit Menchaca, controversiarum, de usufructibus, l. 1. c. 1. numer. 7. Quæ opinio confirmatur, quia princeps pro defensione patriæ, si non habet de suo, potest subditos collectare, vt docet Albericus, in l. de quibus, vers. idem quero. ff. de legibus. l. si quis in hoc genus. C. de episcopis, & clericis. Partius, conf. 25. n. 65. vol. 1. quia cum princeps militet, pro communi utilitate, debet etiam de communibus viuere. pro honesto statu principum conseruando, cum redditus proprii non sufficiant, nec exactiones consuetæ, pro vt sunt * alcauales, tercias, subsidio, y escusado, * Et sic prius quam noster Christianissimus, & inuictissimus rex Philippus secundus ad hanc exactionem peruenisset, omnia bona sua, regaleque patrimonium vendidit, alienauit, & pignorauit, & sic donatiuum millonum maiorem habet æquitatē, & iustificationē, ex Doctrina Baldi, in l. nemine. C. de sacrosanctis ecclesiis, vbi Paulus, Socinus iunior, conf. 98. n. 10. vol. 3. dicunt, quod princeps, primo debet se præmunire de suo marcupio, quæ subditis collectam imponat. Idemq; defendit Rolandus, consil. 1. n. 62. cum sequentibus. volum. 2. & in n. 157. vbi dicit, quod quando occurrit publica necessitas, & princeps non habet reditus sufficientes, pro subueniendo dictæ necessitati, possunt subditi adstringi ad onera occurrentia, & ad collectas. Idem docet Afflictis, in rubr. quæ sint regalia, col. penult. vers. & pro hac decisione, Lucas de Penna, in l. 1. C. de super. in dict. l. 10. Salicetus, in l. vectigalia. C. noua vectig. institui non posse, vbi tenet, quod solus princeps potest gabelas & noua vectigalia instituire, cum sint de maximo imperio. Idem tenet Bertachinus, in tract. de gabellis. 1. p. quaest. 1. Bald. conf. 343. vol. 5. Capella Tholof. 451. vbi additio. Parladorius, 1. part. rerum quorid. c. 3. à n. 1. cum seq. Ial. conf. 81. vol. 4. Azeuedo, in l. 1. tit. 11. l. 6. recop. per illam legem in glo. 1. & probatur etiam in l. 9. tit. 7. p. 1. & tradit Lafarte, de gabellis in l. 1. tit. 17. l. 9. recop. & Gironda, in 1. par. n. 1. in principio. Peccat tamen mortaliter princeps, qui sine iusta causa nouum vectigal imponit, vt tradit Afflictis, supra, nu. 11. quem sequitur Rolandus, conf. 95. n. 30. vol. 2. idem tenet Innocentius, in c. inuouamus, de censibus, & in c. super quibusdā, de verborum significatione. Tamē in eo præsumitur semper iusta causa (cū sit pater communis omnium) & sic subditis, veluti pater filiis, debet thesauros præparare, &

- 22 & in cunctis necessitatibus pastoris vicem gerere, vt in c. Apostolus. §. Iustinianus, de censibus. Quæ sententia probatur optime in l. 14. tit. 5. p. 2. ibi, * como quier que el rey es fennor de sus pueblos para mätenellos en iusticia, e seruir se de ellos: con todo esso guardallos deue en manera que non desfallezcan quando menester los viere: ca segun dixo Aristoteles a Alexandro el mejor tesoro quel rey ha, y el que mas tarde se pierde, es el pueblo, quando bien es guardado. E con esto acuerda lo que dixo el Emperador Iustiniano, que entonces son el reyno y la camara del Emperador ricos e abundantados, quando sus vasallos son ricos, e su tierra
- 23 abundada. * Et ratio est, quia secundum Aristot. similis est operatio regis ad subditos, patris ad filios, pastoris ad oues: paterno enim amore, & pie debet regere populum, vt in clementina, conquerente, de restitutione spo-
- 24 lii. boni enim pastoris est tondere pecus, non autem deglubere, id est pilos & lanã euellere. Et dicit Baldus, in præludijs feudorum, colum. 13. quod regnum est ad similitudinem corporis humani, a quo si abscindatur auricula, non est corpus perfectum, sed monstruosum.
- 25 Et hinc venit, quod semper sit credendum assertioni principis vel regis, dicentis esse constitutum in necessitate, ad defendendam religionem Christianam, vt docet Alexand. conf. 216. vol. 2. Oldradus, consil. 258. Rolandus, dicto conf. 1. numero 58. & 90. vbi dicit, quod non est in hoc facienda inquisitio scrupulosa, vt faciunt aliqui decuriones timoratae conscientia, aliquarũ ciuitatum, quia à iure improbat. l. doli, in fin. ff. de nationibus: & quia quando non est certum an bellum sit iustum, debemus stare principis, & eius consiliariorum declarationi, qui prius examinauerunt bellum esse iustum, cum vnicique de populo non debeat princeps hoc notum facere, quia sola principis, aut consilii auctoritas debet in hoc subditis sufficere, nam ex eo solum quod iura ipsi principi dederunt, concesserunt etiam virtualiter, inducendi bellum potestatem, vt in l. unica. C. vt usus armorum, lib. 1. l. prohibitum. C. de iure fisci, lib. 10. vbi dicit, quod vasallus tenetur credere domino, non vero sibi confirmare conscientiam. Quæ omnia limitantur, quando in principe non subest aliqua necessitas, quia tunc contributio debet cessare, vt tradit Rolandus, conf. 91. numero 45. volum. 2. & Auend. in suo dictionario, verb. * alcanala, * qui resoluit quod vectigal iam hodie non debetur regi, ex eo quod cessauit bellum Granatense, cuius causa gabella fuit imposita. Sed profecto illius opinio nec est vera, nec tenenda, vt tradit (contra eum) Lafarte, * de alcanalas, * c. 18. numer. 39. & ratio est, quia licet cesset hodie illa causa finalis, quæ à principio concessionis vigeat, adhuc durant aliæ grauissimæ causæ, cum à plurimis fidei catholicæ inimicis, à fronte, à tergo, & à lateribus simus circumducti & oppressi, ad quorum tutelam, & protectionem, non solum gabellarum præstatio, & solutio est necessaria, verum etiam contributio millonũ, & aliæ iustissimæ impositiones (quæ à pluribus mordentur, & reprobantur, non attendentibus altiora iuris principia) si vero absolute sit notissimum per facti euentiam, quod non superfit causa, tunc debet cessare prædicta contributio, vt tradit Romanus, consilio 417. & 459. Duennas, regul. 100. limitatione 12. Illud autem quod diximus, quod clerici in causa necessitatis tenentur ad prædictam contributionem, intelligi debet, non propria regis auctoritate, sed de licentia Pontificis. ita Abb. conf. 3. libr. 1. Nauarr. in manuali, c. 17. numer. 201. & c. 23. numer. 120. & illud etiam tenet Medina, in Codice de restitutione, quæst. 15. in princip. & Auiles, in cc. pp. c. 25. versic. * den orden, * numer. 5. sed si fuerit imminens periculum in mora, si recurratur ad Romanum Pontificem, tunc recedendum est à regulis iuris. l. de pupillo. §. si quis riuos. ff. de noui operis nuntiatione, & tenet Greg. in d. l. 54. & Gutierrez, pp. quæstionum, lib. 1. quæstione 3. numer. 4. & 5. & Olano, in antinomia iuris, lit. C. numer. 28. Azueto, in l. 11. tit. 3. li. 1. recop. numer. 6. & 7. quæ sententia probatur in d. c. aduersus, de immunitate ecclesiæ. ibi, * propter imperitiam

Tom. II.

tamen quorundam, Romanus Pontifex prius consulatur, cuius interest omnibus utilitatibus providere. * Cachernus, supra decis. Pedemontana, 68. n. 30. Afflictis, decis. 24. & 85. & ita illum tex in d. c. aduersus, limitat Cachernus, supra & in consilio ibi posito, numer. 29.

QVÆSTIO DLXXIX.

Utrum princeps possit aliquem restituere natalibus in præiudicium alterius. Communis contra communem.

Princeps potest quem natalibus restituere in præiudicium scripti heredis absque causa, etiam si per heredem hereditas sit adita, dummodo bona non sint apprehensa, ita est communis opinio secundum Fortunium, in l. Gallus, §. & quid si tantum, numer. 286. ff. de lib. & posthum. in volum. repet. & iuxta aliam impressionem, numer. 391. & dixit etiam communem Couarr. in 4. decret. 2. p. c. 8. §. 9. numer. fin.

Sed contrariam sententiam testatur communem Ioannes Crotus, numer. 134. Galiaula, numer. 95. Ruinus, numer. fin. & Acofta 2. p. numer. 5. in d. §. & quid si tantum, & de huius articuli expeditione videl. 4. titulo 15. par. 4. & ibi Gregor. verb. * si caben su ruego, * quæ opinio versissima est & ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo.

S V M M A R I V M.

- 1 Lata culpa in criminalibus, non æquiparatur dolo.
- 2 L. §. Tauri declaratur.
- 3 Dolus requiritur ad incurrendam penam falsi.
- 4 Ad incurrendam penam perurii requiritur dolus.
- 5 Doli allegatio sufficit, ut delictum in dubio intelligatur dolo esse commissum.
- 6 Probato delicto, vel mendacio, præsumitur dolus.
- 7 Lex i. tit. 7. p. 1. declaratur.
- 8 Falsitas non potest esse ubi est bona mens & intentio.
- 9 Pœna imposita à iure propter mendacium, habent locum quando dolus interuenit.
- 10 Homicida non punitur pœna ordinaria delicti, si absque dolo homicidium sit commissum.
- 11 Homicidium committitur absque dolo, quando inaduertenter committitur.
- 12 L. 5. in fi. tit. 8. p. 7. declaratur.
- 13 Contraria opinio in quæstione principali proponitur.

QVÆSTIO DLXXX.

Utrum possit reus corporaliter puniri, quando absque dolo (culpa tamen accedente) delictum commisit. Communis contra communem, & quid iure regio.

Conclusio Doctorũ receptissima est, quod in pœnis criminalibus nunquam potest aliquis puniri corporaliter, nisi dolus interueniat. Ita docet Bart. in l. 1. §. 1. nu. 1. ff. si quis testamento liber esse iussus fuer. cuius opinio communis est, vt tradit Cæpella, conf. crim. 33. quod adeo verum est, quod non sufficeret lata culpa, quæ in criminalibus non æquiparatur dolo, & hanc dicit esse communem opinionem Ias. in l. in actionibus, nu. 23. & 26. ff. de in litem iurando, & Ioannes Blanco, in practica criminali, numer. 137. Syluester, in sua summa, verb. pœna, quæst. 16. & verb. culpa, vers. decimo queritur. Bernardus Diaz, reg. 540. vbi adduxit ad hanc regulã tres ampliationes, & decem limitationes tradit Gratus, respons. 132. volum. 1. Grammaticus, voto 211. numer. 15. Hippolytus in l. vnus. §. cognituram, numer. 27. ff. de quæstionibus. Maranta, in speculo aduocatorũ, 4. p. distinct. iudic. 60. Et ab hac opinione, & communi sententia recedendum non esse, tradit Salzedo, in additionibus ad regulam Bernardi Diaz. Auendanus, de exequendis mandatis, 2. p. n. 22. col. 5. vbi hanc dicit communem opinionem (sic intelligens legem si. Tauri) resoluens, quod ad incurrendam pœnã falsitatis (de qua in illa lege) requiritur dolus. Et ita sunt ponderãda verba illius legis. verb. * falsamete. * Idẽ tenet Auiles, in cc. pratorum, c. 48. gloss.

- gloss. i. numer. 3. vbi dicit, quod ad hoc, vt quis puniatur de falso, requiritur dolus. Idemque tenet Gutierrez, in *authenticis sacramenta puerum*, numero 62. C. si aduersus venditionem, vbi idem resoluit ad incurrendam poenam periurij, dicens esse veram & communem opinionem, quam late profequitur Ias. in l. qui iurasse, num. 4. ff. de iur. iurando, vbi Paulus, num. 7. & 8. dicit notabile verbum, & in praxi fati utile, & quotidie contingere, scilicet, quod sufficit in accusatione allegatio doli, & eo ipso quod probatum sit, testem falsum dixisse, praesumitur dolose. Pro cuius opinione facit text. in l. 1. C. ad l. Corneliam, de fideiussis, vbi probatur, quod licet generaliter loquendo, allegans dolum vel culpam, teneatur id probare, vt in l. quoriam. §. qui doli, vbi gloss. ff. de probationibus: tamen secus est in delictis, in quibus probato delicto, vel mendacio, praesumitur dolus. Quae declaratio notabilis est, & in praxi valde notanda, vt tradit Gutierrez, supra numero 63. in fin. & nostram principalem conclusionem probat lex i. tit. 7. p. 1. ibi, si alguno fiziesse privilegio o carta falsa a sabiendos. * Et ibi, * cabiendolas falsamente. * Et ibi, * otro si dezimos que el abogado faria falsedad si alegasse a sabiendos leyes falsas en los pleytos que tuuiesse. * Et ibi, * otro si dezimos, que todo inzagador que da iuyzio a sabiendos contra derecho, faze falsedad. * Et ibi, * e aun lafaze el que es llamado por testigo en algun pleyto, si dixere falso testimonio, o negare la verdad sabiendola. * Et ibi * otro si dezimos que qualquier home que muestra maliciosamente a los testigos que digan testimonio con intencion de los corromper. * Ex quibus clare comprobatur nostra sententia, quod ad incurrendam poenam in delictis, requiritur dolus, & illud etiam docet ibi Gregorius, verb. * mudamiento de verdad, vbi resoluit ex dicto Baldi, quod vbi est bona mens, & intentio, ibi non potest esse falsitas, cum culpa sit scienter negare veritatem, l. sancimus, C. de poenis. Ita etiam tradit Felinus, in c. ceterum, num. 13. de iudiciis, vbi dicit, quod poenae impositae a iure propter mendacium, habent solum locum, quando dolus interuenit in mendacio, alias secus, vt probat text. in c. 1. §. si fuerit, quasit prima causa benef. amitt. & in c. 1. §. vasallus, si de feudo fuerit controuersia, in vrbibus feudorum. Quam opinionem sequitur etiam Padilla, in l. fi. num. 13. C. de fideicommissis. Ex qua resolutione dicit Ias. in l. 1. n. 70. ff. de legibus, (resoluens esse comunem opinionem)
- 10 quod si statutum disponat, quod homicida sit decapitandus, intelligitur dummodo homicidium sit commissum dolo, non autem culpa, & dicit etiam communem idem Ias. in d. l. actionibus, n. 26. vbi Decius, n. 20. Curtius Iunior, in l. fin. nu. 9. ff. quod quisque iuris: quae opinio receptissima est, vt docet Alciatus, in l. magna negligentia, ff. de verborum significatione, quam opinionem sequitur Iulius Clarus, lib. 5. receptarum sententiarum, §. homicidium, nu. 3. vbi declarat, quod tunc dicitur homicidium culpa committi, quando quis non dolose, nec animo occidendi, sed inaduenter alium interfecit, quod delictum non est puniendum poena mortis, & sic poena ordinaria: sed debet imponi poena pecuniaria, vel exilij pro modo culpae, & aliquando poena trirremium, ad tempus, vt dicit seruatum fuisse in causa de facto occurrente anno 1557. resoluens hanc esse communem scribentium opinionem: quam etiam sequitur Menchaca, lib. 3. controuersiarum illustrium, c. 96. numer. 32. vt optime declarat nostram conclusionem
- 12 quam approbat lex 5. in fine. tit. 8. p. 7. vbi Gregor. verb. * no aperciessen della. *
- 13 Sed his non obstantibus, contrariam opinionem (imo quod pro lata culpa possit quis corporaliter puniri, licet dolus deficiat) dicit communem Maranta, in suo speculo advocatorum, 4. p. a num. 85. quem ad hoc refert Iulius Clarus, lib. 5. receptarum sententiarum, §. fin. quaestione 84. num. 1. in fin. dicens, quandoque se vidisse in senatu ita obseruatum fuisse. Prima tamen opinio verior & communior est, tam de iure communi, quam regio, & ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo. Et sic generaliter & distincte tenendum est, pro declaratione omnium legum regni,

quod quotiescunque imponitur poena, ratione alicuius delicti, erit locus executioni illius fidolus interueniat: secus vero si lata culpa, quia tunc poena extraordinaria reus plectendus est, vt in d. l. 5. in fi. tit. 8. p. 7.

Q V A E S T I O D L X X X I .

Verum princeps possit remittere poenam parti applicatam. Communis contra communem.

Princeps non potest remittere poenam parti applicatam. Ita tenet gloss. in l. vnica, C. de in ius vocando, quam dixit communiter approbatam Paulus Parisius, conf. 1. n. 31. vol. 4.

Sed contrariam partem innuit communem idem Parisius, conf. 31. in nu. 42. & Ludouicus de Montalto, de reprobatione sententiae Pilati, art. 3. num. 34. vol. 8. tractatum, qui dicit hanc opinionem tenere omnes Doctores communiter. Quae opinio verior est, quia illud quod nostrum est, sine facto nostro tolli non potest, vt in reg. iuris, id quod nostrum, ff. de reg. iur.

Q V A E S T . D L X X X I I .

Verum sine citatione illorum, quorum interest, possit princeps aliquem natalibus restituere. Communis contra communem.

Diximus in quaestione 579. principem posse natalibus restituere in praedictum alterius, & dubitatur, an illud procedat cum citatione illorum, quorum interest. Et quod non sit necessaria partis citatio tenet Boerius, decis. 122. num. fi. qui resoluit esse communem opinionem, & dicit etiam communem Ias. in l. Gallus, §. & quid sitantum, num. 143. ff. de liberis & posthumis.

Sed contrarium (imo quod non possit) testatur communem Socinus, in d. §. & quid sitantum, n. 25. Prima tamen opinio seruata fuit de facto, vt dicit Boerius, supra, num. 7. & pro ea facit text. in l. 2. fin. ff. de natalibus restituendis.

Q V A E S T I O D L X X X I I I .

Verum in dubio notarius praesumatur rogatus. Communis contra communem.

Notarius in dubio praesumitur rogatus. Haec est communis opinio, secundum Alex. conf. 133. num. 9. volum. 3. sed Molineus ibi testatur (pluribus relatis) quod in contrarium est communis opinio. Et pro complemento huius quaestiones, vide quae diximus in quaestione 474. an testes praesumantur rogati. pro intellectu authenticarum, rogati, C. de testibus.

Q V A E S T I O D L X X X I V .

Verum requiratur de essentia legis, quod sit scripta. Communis contra communem.

De essentia legis est, quod sit scripta. Ita tenet communis opinio, secundum Salicetum, in l. humani, C. de legibus, quam quaestionem late profequitur Abb. in rub. de const. num. 3. vbi Decius in l. lectura, num. 26. Beroius, in rub. de constitutio, num. 72. Didacus Perez, in l. 1. tit. 4. col. 110. Humada, in l. 4. tit. 1. p. 1. gl. 1. Belluga, in speculo princ. rub. 47. num. 9. Menochius, de arb. casu 420. num. 25. Burgos de Paz, in l. 3. Tauri, n. 378. in princ. & Fuscus, de visitatione, lib. 1. c. 33. n. 8. & alios refert Zenedo, in collectaneo 1. ad decretum, nu. 4.

Sed contrariam sententiam testatur esse communem Felinus, num. 3. & additionator ad Abb. litera C. in d. rub. de constitutionibus, in fin. & vide quae dicemus in quaest. 620.

S V M M A R I V M.

- 1 Cap. 1. sess. 23. Concilii Tridentini, declaratur.
- 2 Residentia requiritur in beneficiis ecclesiasticis de iure Pontificis.
- 3 Nulla necessitas excusat à residentia, nisi utilitas ecclesie.
- 4 De duobus bonis maius est eligendum, & de duobus malis minimum.
- 5 Parochus per duos menses sine licentia episcopi potest à suo beneficio recedere, secundum Zenedum.
- 6 Congregatio Cardinalium contrarium respondit in questione precedenti.
- 7 Causa studii est iusta causa recedendi à beneficiis curatis. Et quæ sint aliæ iustæ causæ.
- 8 Consuetudo nihil valet contra ius diuinum.
- 9 Interpretari quæ sit utilitas publica, pertinet ad ius positium.
- 10 Episcopus, cum causa legitima à Romano Pontifice approbata, vel à metropolitano, potest à suo episcopatu recedere.
- 11 Inquisitor non potest recedere à suo beneficio curato, ex eo quod exerceat illud officium.
- 12 Spini opinio, in quantum dixit, quod inquisitor non tenetur residere in beneficio curato, reprobat.
- 13 24. Casus, in quibus à residentia excusatur parochus, enumerantur remissive, & quod beneficia simplicia non requirunt personalem residentiam.
- 14 Distributiones quotidiana acquiruntur in casibus iustæ absentie, & quid de vestuario canonicorum.
- 15 Cap. 1. de clericis non residentibus, declaratur.
- 16 Impediens de facto & contra ius, non perdit distributiones quotidianas, nec vestuarium.
- 17 Sententia lata contra capitulum sanctæ ecclesie Toletanæ, ut restituat fructus, exequetur etiam in distributionibus quotidianis, & sic fuit iudicatum contra eum.

Q V A E S T I O D L X X V.

Virum residentia praelatorum, & aliorum beneficiatorum sit de iure positivo vel diuino. Communis contra communem.

Residentia episcoporum, & aliorum beneficiatorum, cuius sit iuris, solet in dubium verti, & esse iuris diuini, tenent plures Doctores, Carrança, in tractat. de resident. praelat. c. 2. num. 2. vbi plures pro ista sententia adduxit auctoritates, Caietanus 2. 2. questione 185. artic. 5. Gigas, in tractat. de resident. c. 2. Soto, lib. 10. de iustitia & iure, questio. 3. artic. 1. & 2. Castro, lib. 5. de iusta hæreticorum punitione. c. 4. Couarru. lib. 3. variar. c. 13. num. 9. Nauarr. in manuali, c. 25. num. 120. & hæc est communis opinio secundum Dominicum de Soto, in apologia de residentia, contra Catherinum, & assignat rationem Couarr. sup. & ampliat illud procedere, non obstante consuetudine in contrarium, etiam immemoriali, & alios DD. refert, pro hac sententia Flaminius, de resignat. benefic. lib. 1. quest. 10. n. 15. vbi refert pœnam contra clericos non residentes, declarans cap. 1. sess. 6. Concilii Tridentini.

Sed contrariam opinionem (imo quod sit iuris humani) dixit communem Ambrosius Catherinus, in defensione, contra prædictam apologiam Soti. Prima tamen opinio est hodie approbata ex sacro Concilio Trident. c. 1. sess. 23. ibi, * cum præcepto diuino mandatum sit omnibus. * Et sic bene sequitur, quod residentia in beneficiis ecclesiasticis (maxime requirentibus animarum gubernationem) sit de iure diuino, & per illum tex. ita tenet Salzedo, in additionibus ad Bernardum Diaz. in practica criminali, c. 52. littera A. & etiam est de iure Pontificio, vt in cap. quia nonnulli. c. ex tua, de clericis non residentibus. c. ad hæc. c. extirpanda, §. quia vero, de præbend. c. non oportet, cum sequentibus. 7. qua-

stione 1. c. 1. & 2. sess. 6. Concilii Tridentini. Et sic nulla regulariter necessitas potest episcopos, vel curam animarum habentes ab hac residentia excusare, nisi propter vtilitatem vniuersalem, vel particularem ecclesie, quia in hoc casu ex virtuali mente iuris diuini abesse iuste possunt. quia quemadmodum ex duobus malis minimum est eligendum, c. neri. c. duo mala 13. distributiones, ita & eo modo de duobus bonis maius eligitur, vt docet Couarru. in regula peccatum, in principio, numero 3. de reg. iur. in 6. & Soto, in 4. distinctione 28. questione 1. artic. 2. & in hoc casu munus pastorale alteri sacerdoti idoneo demandandum est, vt in Concilio Tridentino est iuste dispositum, in cap. 2. sess. 5. & cap. 1. sess. 23. & in d. §. quia vero, & Selua, de benefic. 4. p. q. 6. qui adduxit 25. & Nauarru. in manuali d. cap. 25. num. 120. & Decisio Matthæi de Afflictis Neapolitana, 289. Zenedo nouissime, in suis collectaneis 3. part. ad 6. & Clement. collectaneo 31. qui resoluit, quod parochus per duos menses potest impune recedere à beneficio, etiam non petita licentia, & quod hoc est de mente Concilij: nam licet verba illius capituli trahi possunt in oppositum, facilius tamen, & verius intelliguntur, quod ea licentia, quæ in scriptis desideratur, exigatur ad prolixius tempus, & sic vltra duos menses: quia alias esset multum graue parochus, quod nunquam posset impune recedere à suo beneficio: cum tamen possit episcopus per tres menses, sine aliqua licentia, vt in versiculo, * quoniam illius cap. * quod quidem verum mihi semper visum fuit ex verbis, & mente Concilij, idemque tenet Salzedo, in practica ad Bernardum Diaz. cap. 52. colum. 4. fol. 144. Vidi tamē in oppositum declarationem congregationis Cardinalium, & ita praxis recepit, vt absque licentia non possit parochus recedere etiam absens fuerit propter ecclesie vtilitatem. quare necessaria est ordinarij licentia in scriptis & gratis concedenda, secundum Concilium. Dubitari tamen potest, quæ dicitur in iure vtilitas ecclesie, vt facile episcopus moueatur, ad licentiam concedendam ex virtuali mente iuris diuini. In qua re sunt causæ considerandæ, quæ à iure sunt determinatæ & expressæ, veluti absentia studiorum causa, vt in d. cap. 2. sess. 4. vbi docentes sacram Scripturam, & scholastici, qui in scholis student, possunt recedere à suis beneficiis curatis, & lucrantur fructus in absentia. Ita Staphyleus, de lueris gratiæ, & iustitiæ, rit. de qualitate, & statu beneficiorum, §. circa, numero 10. & Salzedo, supra. Idem dic in commorantibus in seruitio Pontificis, Regis, vel episcopi, argumen. tex. in c. fin. de magistris. cap. licet, de præbend. & in d. cap. 2. sess. 5. cap. ad audientiam, de clericis non residentibus. c. cum ex eo, de electione, in 6. Non tamen prædicti lucrabuntur distributiones quotidianas, ita Fuscus, de visitatione, lib. 2. cap. 29. numer. 10. per text. in cap. licet nobis, de præbendis, quod prosequimur in numer. 13. superior tamen interpretabitur hoc, in priuilegiatis, deseruientibus principibus, vel etiam consuetudo rationabilis, quæ licet nihil valeat contra ius diuinum, vt in cap. fin. de consuetudine, interpretari tamen est iuris humani, an sit vtilitas ecclesie, & sic consuetudo valet, vt tradit gloss. magistra. & doctores in l. si contra ius, vel vtilitatem publicam. Et iuxta hæc intelliges casus adductos à gloss. in cap. relatum, de clericis non residentibus, à Decio, & Veroyo, in cap. cum omnes, de constitutionibus, Ripa, in c. cum M. numer. 41. eod. tit. Alberto Trotio, de vero & perfecto clerico, lib. 2. cap. 45. S. Thom. 2. 2. questione. 85. artic. 5. Soto, lib. 10. de iustitia & iure, quest. 3. art. 4. Ripa, in tractatu de peste, fol. 25. & est decisio Pedemontana, 286. num. 29. & ita est intelligendus text. in d. c. suggestum, cum sequentibus, 7. questio. 1. & c. 1. sess. 23. in vers. 1. & sic cum causa legitima poterit episcopus abesse à suo episcopatu, modo hæc causa legitime absentie, à Romano Pontifice, vel à metropolitano approbetur in scriptis, & hoc, vltra illos tres menses continuos,

- vel interpolatos. Idemque de parochis dicendum erit, ultra duos menses, qui expresse à Concilio conceduntur. Et inter alias personas priuilegiatas de non residendo in beneficio curato, dixit Spino. in suo specul. testam. gloss. 3. principali, tit. de capellanis, numer. 58.
- 11 quod est inquisitor hæreticæ prauitatis, & quod illud procedit fauore fidei. argumento text. in cap. fin. de magistris. Sed eius opinio vera non est, nec seruatur in praxi: quia ipsorum priuilegia ad beneficia curata non extenduntur, cum non sit à iure expressum, sed solum ad alias præbendas, & idem existimo de stantibus in seruitio episcopi, cum contrarium non videamus dispositum de iure nec de consuetudine. Tu autem vide
- 12 24. casus, in quibus parochus excusatur à residentia, quod tradit Selua, de beneficio, 4. p. c. 16. & 8. & alios casus (etiam extante Concilio Tridentino) congeffit Salzedo, in practica ad Bernardum Diaz, cap. 52. littera C. fol. 154. & Flaminius, ubi supra, numer. 59. & 66. ubi limitat non procedere quoad beneficia simplicia, quia ipsa de generali consuetudine non requirunt personalem residentiam. Idemque tenet Hojeda, de beneficiis incompatilibus, 1. p. c. 17. numer. 27. Lopus, allegatione 35.
- Solet tamen dubitari, an in casibus iustæ absentie, possit beneficii possessor simplicis, vel curati, acquirere non solum fructus beneficii, sed etiam distributiones quotidianas, quæ solum præsentibus assignantur. In qua quaestione gloss. verb. receperit, in cap. unico, de clericis non residentibus, in ea est sententia, ut tales distributiones non competant absentibus, etiam causa studij, neque alijs priuilegiatis, per text. in cap. olim, de verbor. significat. qui text. (meo iudicio) magis videtur
- 14 probare contrarium, in vltimis verbis, ibi, & plene sicut uni ex alijs residentibus iniungimus conferendam. * Et hoc idem insinuant verba dicti cap. 1. de clericis non residentibus, ibi, * exceptis illis, quos infirmitas, seu iusta & rationabilis necessitas, aut euident ecclesiæ utilitas excuset, & sic iusta de causa impeditus, & absens consequitur distributiones quotidianas, ut de iuste incarcerato tradit Couarru. lib. 3. variarum, c. 13. numer. 8. in versic. undecimo ex his. In illis vero, qui aliquo vtuntur priuilegio, vera est illius glossæ sententia, & pro ea
- 15 est text. expressus, in c. de cetero, in versic. nisi, de clericis non residentibus, ubi qui est in seruitio episcopi, non consequitur distributiones quotidianas, neque ille, qui est in seruitio Papæ, ut tradit Calderinus, conf. 1. in tit. de clericis non resid. & Couarru. supr. numer. 1.
- 16 qui bene hoc declarat, quod non procedit in impedito de facto iniuste, & absque illius voluntate, imo reluctante: & sic si aliquis ex canonicis huius sanctæ ecclesiæ (in qua non luantur distributiones quotidianæ in absentia, neque vestuarium, nisi facta certa residentia) fuerit iniuste, & absque causa legitima in carcerem per annum detentus, posteaque patefacta veritate absolutus, & liberatus, poterit licite petere fructus, & distributiones, quæ illi assignarentur, & deberentur, si præsens in choro fuisset, quia alias sine culpa puniretur. Quod maxime procederet, quando captura fuit facta in loco ecclesiæ, ut tradit Couar. supra, in vers. 8. & Ripa, in tractat. de pest. 2. par. numer. 145. & tradit Calderinus, conf. 17. in tit. de præbendis, qui asserit, quod canonicus à ciuitate expulsus absque eius culpa, debet percipere distributiones quotidianas, quem sequitur Felinus, in c. cum omnes, numer. 22. de constitutionibus, & Probus, in d. c. 1. numer. 22. Et quod magis est,
- 17 si ad petitionem alicuius canonici iniuste incarcerati, vel non admissi ad possessionem canonicatus, per capitulum, fuerit prolata sententia contra eum, per quæ sit condemnatus ad restitutionem fructuum, venient etiam distributiones quotidianæ. Ita Puteus, decis. 29. in 1. parte. Et ita vidi iudicatum contra capitulum sanctæ ecclesiæ Toletanæ, * En la recion de Mendo. * Quod est iuri consonum, & consuetudo in contrarium non est rationabilis, sed iniqua, & sic non seruanda in hoc casu, ut in c. fin. de consuetudine: quæ omnia sunt menti tenenda.

QVÆSTIO DLXXXVI.

Virum substantialia iudicii, possint à parte remitti. Communis contra communem.

Quæ sunt de substantia iudicij, non possunt remitti per partes. Ita voluit gloss. verb. consensu, in c. de causis. de officio deleg. Cuius conclusionem intellige, siue pro parte, siue in totum velint remittere. Ita est communis opinio secundum Decium, ibi, n. 8.

Sed contrariam sententiam (imo quod in totum possint remitti, non autem pro parte) dixit communem Robertus Maranta, de ordine iudiciorum, in principio, numer. 42. & ita est intelligendus text. in l. 40. § 4. tit. 2. par. 3. Hodie autem de iure regio, hoc relinquatur iudicij arbitrio, non vero est in voluntate, vel conuentione partium. Ita notat Auendannus in respons. 1. nu. 16. ubi refert, quæ dicantur de substantia iudicij, vel de ordine iudiciorum: quibus adde, quod sicut partes non possunt substantialia iudicij remittere, ita nec consuetudo potest actus substantiam tollere, secundum glossam, verb. officiali, in c. 2. de consuetudine, lib. 6. Quæ communiter tenetur, secundum Guillelmum Benedictum, in repetit. c. Raynuius, verb. & uxorem, de testam. 2. n. 107. & Cassaneus, in proemio consuetud. Burgundie, numer. 33. dicit etiam communem illam glossam Rochus, in c. fi. de consuetudine, col. 6. n. 229. vol. 9. tract.

SUMMARIUM.

- 1 Meretrix turpiter facit, non tamen turpiter recipit.
- 2 Meretrix in foro conscientie mercedem petere, & retinere potest.
- 3 Meretrix acquirit dominium rei sibi datae.
- 4 Meretrix est miserabilis persona.
- 5 Meretrici datur actio ad repetendum, & fortius retentio, contra Sarmientum.

QVÆSTIO DLXXXVII.

Virum meretrix ex bonis ex turpi lucro quaestis possit facere elemosynam. Communis contra communem.

Dubitatur apud Doctores de quaestione præcedenti, in qua partem affirmatiuam, quod meretrix possit facere elemosynam, & in foro conscientie retinere sibi ob turpem quaestum datum, tenet Abb. in c. plerique, de immunitate ecclesiæ, q. 3. numer. 12. Couarr. in reg. peccatum, 2. p. § 2. n. 4. & dicit communem Medinam, in suo C. de restitutione. quaestio. 20. & hanc esse communem theologorum, & canonistarum dicit Nauarr. in manuali, c. 17. numer. 34. & Cordoua, lib. 1. quaest. 32. in prima opinione, Henricus, in summa theolog. Moralium, lib. 7. c. 35. numer. 3. & dicit communem theologorum Salon. de iustitia & iure, quaest. 62. art. 5. controuersa 4. Mercado, lib. 4. de contract. c. 16. verb. * todas las vezes, * Anton. Gomez. in l. 62. Tauri, in fine, quæ opinionem sequitur Paul. Fuscus, singul. 23. littera M. & de visitatione, l. 1. c. 30. n. 17. Anton. Scappus, li. 1. c. 54. n. 6. & Selua, de benef. 2. p. qu. 5. n. 2. quam tenet glo. in c. ex transmissa, de decimis, cuius opinionem fatetur communem Bermondus, de publ. concubinariis, pag. 237. n. 12. ubi idem scribit communem theologorum esse in contrarium. Sed fallitur profecto Bermondus, quoniam glossæ opinionem sequitur S. Th. 2. 2. q. 32. ar. 7. Syluest. verb. elemosyna, n. 5. Medina, de penitentiis in tract. de elemosyna, fol. 154. col. 3. ad fi. Soto, de iust. & iure, l. 4. q. 7. art. 1. qui ait hanc esse receptam theologorum opinionem. Et ratio est, quia licet meretrix turpiter faciat, cum sit meretrix, non tamen turpiter accipit. l. 4. §. sed id quod meretrici, ff. de condit. ob turpē caus. l. 53. tit. 14. p. 5. ubi late Greg. & sic meretrix in foro conscientie mercedem petere, & retinere potest, & quod sibi datum, vel promissum est, causa suæ turpitudinis, in tantum, quod illi acquiritur dominium, & sic ad libitum potest de tali lucro disponere,

nere, &
4 rimæ p
defendi
fiarum
iam del
ci, sed
Sarm. l.
actio m
tener
ribus &
Iurisco
uiffime
contra

Virum
emph
tra c

D
netur d
nullus.
nus, de
& illan
numer.
nem id

Sed
tiatur f
bacia, n
fi. de em
Florian
commu
iam cor
col. pen
hac sen
tit. 6. p.
dresse ab
monies
deue res
ze la de
Couar.
rian, nu
non con
muni, i

1 Cruc
2 Om
3 Cas

4 Bon

5 Inue

6 Aug

7 Inue

8 Prob

9 Lex

10 Caf

11 Bon

12 Lex

13 Prae

14 Inue

15 Prae

16 Quo

17 Inue

18 Here

4 nere, & multo fortius eleemosynā dare, ne illā miser-
rima personā fiant miserabilioris cōditionis, vt optime
defendit Menchaca (per plures rationes) *li. 1. controuer-*
siarum illustrium, c. 48. nu. 5. contra Medinam, qui et-
iam defendit, quod non solum detur retentio meretri-
ci, sed etiam actio, licet in hoc contrarium contendat
Sarm. *lib. 6. selectarum c. 8.* qui resoluit, quod non detur
actio meretrici, sed solum retentio. Gre. tamē in *d. l. 53.*
tenet oppositum, cuius opinionem sequor, quia fortio-
ribus & æquioribus nititur fundamentis. Et rationem
Iurisconsulti, in *d. §. sed id quod meretrici,* defendit no-
uissime Gutierrez, *lib. 2. canonicarum quæst. c. 7. n. 13.*
contra Nauarr. in *manuali, cap. 17. num. 34.*

QVAESTIO DLXXXVIII.

*Vtrum clericus, qui tenetur de euictione sortiatur forum
emptoris laici, quem defendere tenetur. Communis con-*
tra communem, & quid iure regio.

Dubium esse solet, an clericus qui tenetur de eui-
ctione, sortiatur forum emptoris laici, quem ten-
etur defendere. Et non sortiari tenet *gl. in c. clericus*
nullus, cl. 2. n. quæstion. 1. quam commendat Firmia-
nus, *de euictione, verb. venditor, vers. 39.* vbi citat plures,
& illam sequuntur, Angelus, & Paulus, in *l. venditor,*
num. 3. ff. de iudiciis, quam opinionem dicit commu-
nem idem Firmianus, *verb. euictio, vers. 13.*

Sed contrariam opinionem (imo quod clericus for-
tatur forum emptoris laici) tenent Abb. *num. 8.* Bar-
bacia, *nu. 16.* & Antonius Burgenfis, *num. 16. & 20. in c.*
fi. de emptione & venditione, & hanc dicit communem
Florianus, in *l. si. n. 4. ff. de noxalib. actionib.* dixit etiam
communem Socinus, *conf. 1. col. 8. & 9. vol. 3.* dixit et-
iam communem Lancelotus Decius, in *d. l. venditor,*
col. penult. Antonius Capicius, *decis. 197. num. 7.* & pro
hac sententia est hodie text. de iure regio, in *l. 57. in fi.*
*tit. 6. p. 1. ibi, *Esso mesmo seria quando algun clérigo ve-*
diere alguna cosa a lego nueble, orayz, ca si otro alguno le
moniesse pleyto sobre ella, ante aquel juzgador seglar, se
dene respondere, e redrar e sanar aquella cosa ante quien fa-
*ze la demanda el lego. *Et ibi notat Greg. verb. ante, &*
Couar. pp. que. c. 8. in princ. & vide Abb. nu. 28. & Ma-
rian. num. 127. in c. quoniam frequenter. §. in aliis, vt lite
non contestata, qui tradunt concordiam de iure com-
muni, in illa doctorum varietate.

S V M M A R I V M.

- 1 Crucis omisio est modicæ solemnitate.
- 2 Omisio modicæ solemnitate non viciat dispositionem.
- 3 Casus de facto narratur, de inuentario bonorum capitalis
mariti, facto constante matrimonio.
- 4 Bona præsumuntur superlucrata constante matrimonio, nisi
constiterit de capitali.
- 5 Inuentarium bonorum mariti, factum constante matrimo-
nio, validum est si fiat coram iudice, & citata parte.
- 6 Augmentum patrimonii industria & laboribus queritur.
- 7 Inuentarium factum à marito, anteaquam contrahat matri-
monium, valet, quomodocunque fiat, etiam sine cita-
tione.
- 8 Probationum genera non sunt coangustanda.
- 9 Lex constituens certos modos probationum non videtur alios
excludere.
- 10 Casus omisus remanet sub dispositione iuris communis.
- 11 Bona magis debent iudicari mariti, quam vxoris.
- 12 Lex 2. tit. 1. p. 3. declaratur.
- 13 Præsumptio est pro inuentario facto auctoritate iudicis.
- 14 Inuentarium tot probat res esse, quot in eo describuntur.
- 15 Præsumptiones iuris sunt liquidissime probationes.
- 16 Qui dicit contra inuentarium tenetur illud probare, cum
habeat publicam auctoritatem.
- 17 Inuentarium tenetur facere tutor tempore tutela.
- 18 Heres ostendens inuentarium falsifici iuris dispositioni, &
qui illud impugnauerit, tenetur probare, alias pro in-
uentario iudicandum erit.

*Vtrum omisio crucis in inuentario, viciet inuentarium.
Communis contra communem.*

In confectione inuentarij necesse est, quod appona-
tur signum crucis. Ita disponit tex in *l. fin. vers. sub-*
scriptionem. C. de iure deliberandi. Dubium tamen est, an
per eius omisionem instrumentum inuentarij viciet-
tur, quod dubium proponit Alexand. in *l. 2. §. prius,*
num. 7. ff. de vulg. Et instrumentum viciari tenet Alber-
ricus, *num. 14.* Fulgosius, & Salicet, in *d. l. fin. §. cum*
igitur, Angelus, in l. 1. §. hec stipulatio, numero 22. ff. si cui
plus quam per legem falcidiam, & est communis opinio
secundum Gr. in *l. 5. tit. 6. p. 6. verb. * la senal de la cruz. **

Sed contrariam sententiam (imo quod talis omisio
non viciet instrumentum) tenet Cynus *quæst. 2. Bart.*
nu. 3. Bald. qui fatetur hanc esse communem opinio-
nem, & dixit etiam communem Alexand. in *rub. ff. de*
nom. operis nunciacione, num. 8. & Rolandus, *conf. 73. n.*
4. vol. 3. & eandem dixit communem Vitalis, in *tracta-*
tu clausularum, col. 174. num. 9. & dicit etiam commu-
nem Oroscius, in *l. si quis ex argentariis, §. initium, n. 9.*
ff. de edendo, Menchaca de successioinum creatione, §. 9.
num. 12. qui etiam refert duas communes, Padilla, in *l.*
si qua beneficia. C. de diuersis rescriptis, & sequitur hanc
opinionem Gutierrez, in *l. nemo post, numer. 117. ff. de*
leg. 1. & pro hac parte facit, quia omisio crucis est mo-
dicæ solemnitate, vt est communis opinio, secundum
Ial. in d. §. prius, numero 13. & omisio modicæ solem-
nitatis non viciat dispositionem (etiam in non rustico)
vt in *l. 1. §. fin. ff. de venire inspiciendo,* quem text. bene
declarat Gutierrez, *supra.* & est communis opinio, se-
cundum Alexand. in *d. rub. num. 12.* & in *l. iuris gen-*
tium, §. quod fere, num. 8. ff. de pactis, quæ opinio appro-
batur de iure regio, in *d. l. 5. tit. 6. p. 6.* vbi notat Greg.
dicens hanc opinionem esse æquiorē & benignio-
rem. Ex quibus consultus respondi, quod licet maritus
teneatur facere inuentarium de suo capitali, anteaquā
contrahat matrimonium, ne postea præsumantur bona
superlucrata, vt in *l. styli. 203. quæ est l. 1. tit. 9. lib. 5. re-*
copil. quod licet inuentarium bonorum fiat constante
matrimonio (dum tamen fiat iudicis auctoritate, & ci-
tata muliere, vel ipsius defensore) erit validum, & iuri-
dicum, & bona in ea contenta sunt deducenda ex cor-
pore bonorum, & reliqua deductis debitis censentur
bona superlucrata constante matrimonio: quia siue
comprobatio fiat ante siue post matrimonii contra-
ctum, illud est modicæ solemnitate, & non mutat rei
veritatem, maxime si dictum inuentarium fiat paulo
post matrimonium, vt fuit in casu consulto post quin-
que menses, quibus decursis Ferdinandus de Ortiz y
Torres, postquam contraxit matrimonium cum do-
mina Magdalena de Herrera, fecit bonorum suorum
inuentarium, quæ ascendebat ad quadringenta millia
ducatorum, & post mortē prædicti mariti, vxor inique
prætendebat omnia illa bona fuisse superlucrata in illo
exiguo, & breui tempore, quod impossibile pene iu-
dicatur, ex text. in l. si defunctus. C. arburium tutela. ibi,
** augmentum patrimonii industria & laboribus queritur. **
*l. 1. ff. pro socio. l. si non fuerit. ff. eod. ibi, * tanta est dili-*
*gentia. * Quæ quidem videtur cessare in tam breui tem-*
poris spatio, & sic si inuentarium sine citatione partis
factum, & absque aliqua solemnitate, reputatur iuridi-
cum, vt docet Palatius Rubeus, in cap. per vestras. §. 60.
*num. 21. & Xarez, in tit. * de las ganancias *, lib. 3. fori.*
Antonius Gomez, in l. 53. Tauri. nu. 70. Matienço, in
d. l. 1. tit. 9. li. 7. recop. glo. 2. n. 2. & ibi Azeuedo, n. 3. per
l. si ego. §. si ff. de iure dotiū. & docet Mascard. vol. 1. prob.
concl. 213. n. 2. quato magis debet reputari, quā do fit
in præsentia iudicis, & cum partis citatione, quia alias
daretur absurdū, quod nullo alio modo valere posset,
nisi ante matrimonium, & sic probationū genera coan-
gustarentur, quod est contra iuris principia. l. quoniā,
in fin. C. de heredi. l. generaliter. C. de iurciur. l. 1. l.
serui. ff. de testibus. l. 8. tit. 16. p. 3. & nota gloss. in

- d. l. quoniam, verb. angustentur. Et iudex non debet mentem suam applicare ad vnam speciem probationum, sed ex varijs iuris allegationibus & coniecturis, debet animi sui motum formare. cap. afferte mihi gladium, de presumptionibus. cap. in presentia, de renunciatione. c. causam, de re iudicata, & alia congeffit Decius, conf. 650. num. 4. vol. 3. Quod in tantum verum est, quod licet lex constituat certum modum probationis, non ideo alios modos probandi negasse videtur, tex. notabilis, vbi notant doctores, in l. i. ff. de liberis & posthumis. & in l. certum. ff. si certum petatur. &
- 9 confirmatur illa nostra sententia, quia casus omissus remanet in dispositione iuris communis. l. commodissime. ff. de lib. & posthum. l. si. C. de posthum. here. inst. l. extraneus. ff. de conditione causa data, causa non sequuta.
- 10 Et sic cum iste casus censeatur omissus a lege regni, potius illa bona debent iudicari mariti, secundum ius commune, quam bona superlucrata. l. Quintus Mutius. ff. de donationibus inter virum & uxorem. l. etiam. C. eod. tit. l. 2. post med. tit. 14. p. 3. ibi, * Et ideo si decimos, que quando el marido muere, e fallan dineros, e ropas, o etras cosas en poder de su muger, que solia viuir con el, e pedian aquellas cosas los herederos en nombre de el finado, si la muger negare en juyzio, que aquellas cosas no erande su marido, e las razonare por suyas, o que ha algun derecho en ellas, tennda es de lo probar. Y si desto no puede dar pruenza verdadera, deben de ser antregados todos aquellos bienes a los herederos del finado, * & ibi notat Greg. verb. * aquellas cosas, * & tradit Antonius Gomez, in l. 50. Tauri. & plura congeffit diligentissimus Iosephus Mascardus, 2. vol. prob. concl. 30. & Bernardus Diaz de Luco, reg. 9. vbi additionator Salzedo. Ex quibus constat, quod magis in hoc casu contra mulierem, quam contra heredes mariti fit facienda interpretatio, maxime cum nihil contra predictum inuentarium fuerit oppositum, nec probatum, nisi quod predictum inuentarium fuerit factum constante matrimonio. Rursus facit pro hac mea sententia, quia in iure presumpcio est pro inuentario factum in quocunque tempore, maxime cum ita de consuetudine conficiantur inuentaria, vt tradit Ioannes Bota, conf. 88. num. 12. & tot probat esse res, que
- 11 in eo describuntur, quando in eius confectioe iudicis auctoritas interuenit. Ita probat text. in l. si quis decurio, vbi Cynus, Baldus, & Salicetus, ad l. Corneliam, de falsis l. repetita. C. de episcopis & clericis, & tradit Romanus, conf. 102. Afflictis, decis. 245. & 324. vbi resoluit, quod presumpcio iuris est semper pro inuentario contra heredem & eius successorem, & etiam contra tertium. Ita Monticulus, in tractatu de inuentario, c. 10. num. 209. vol. 112. & presumpciones iuris sunt liquidiissima probationes, gloss. in l. si tutor petitus. C. de periculo tutorum, & haec presumpcio retorquet onus probandi contra impugnantem inuentarium, vt tenet Monticulus, supra, num. 16. & plures refert Mascardus, vol. 2. probationum, conclusione 939. omnino videndus, qui in num. 4. hoc ampliat, siue inuentarium producat ab auctore, siue a reo, & ratio est propter auctoritatem publicam iudicis & tabellionis, vt in d. l. si quis decurio, & notat Monticulus, supra numero 16. & hoc idem est sancitum de inuentario, quod tenetur tutor
- 12 facere de bonis pupilli, vt in l. tutor qui repletorium. ff. de administratione tutorum. & in inuentario ad quod tenetur heres scriptus, ne conueniatur ultra vires hereditarias, vt in l. si. §. licentia. C. de iur. delib. vbi heres ostendens inuentarium, dicens haec sunt bona hereditaria, si creditores, & legatarij dixerint contrarium, tenentur illud probare, & si illud non fecerint, pro dicto inuentario iudicandum erit, vt tradit Monticulus, supra, c. 8. num. 18. & Guido Papæ, questio. 142. in fin. dicens esse menti tenendum, & Mascardus, supra, concl. 959. Ex quibus fundamentis patrocinium praestiti pro validitate praedicti inuentarij, iudex vero causae magis ad familiaritatem attendens, quam ad praedicta, & alia iuris principia, quae tunc temporis per me fuerunt adducta, sententiam in contrarium protulit, a qua fuit appellatum, & in regali Cancellaria Pinciana fuit reuocata.

QVÆSTIO DXC.

Virum legata pia debeantur hereditate non adita. Communis contra communem, & quid iure regio.

SI nemo adierit hereditatem, totum ius testamenti corrumpit, text. in l. si nemo, de reg. iuris. ff. de testamentar. tutela. Quod etiam procedit in legatis pijs, vt est communis opinio, secundum Ias. in l. i. prima lectura, numer. 29. C. de sacrosanctis ecclesijs, & secundum Couarr. in ca. Raynaldus. §. 3. num. 11. de testamentis.

Sed contrariam partem (imo quod legata pia debeantur non adita hereditate) dixit communem Bald. in l. i. in fin. ff. de legatis. i. Hodie vero, ex l. i. ordinamenti, tit. 2. libr. 5. indistincte debentur legata, etiam profana, hereditate non adita, vt declarat Padilla, in l. eam quam, ex num. 69. C. de fideicommissis, & nos diximus in quest. 103. num. 20.

QVÆSTIO DXCI.

Virum filius legitime per subsequens matrimonium, quando dotalia instrumenta non praecesserunt. Communis contra communem.

PER subsequens matrimonium filios antea natos effici legitimos, nemo est qui dubitet, siquidem hoc aperte probat text. in cap. tanta, qui filii sunt legitimi, leg. 12. tit. 6. l. 1. tit. 13. l. 2. tit. 15. p. 4. leg. 8. & 9. tit. 8. lib. 5. recop. Duenn. reg. 350. qui posuit 20. ampliationes, & 14. limitationes, Acofta, in l. Gallus. §. & quid sit tantum, num. 116. de liberis & posthumis, Sarmiento, l. i. selectarum, c. 8. num. 1. Antonius Gomez, in l. 9. Tauri, num. 62. Gutierrez, in §. sui, de heredum qualitate & differentia, nu. 198. & Antonius Gabriel, lib. 6. communium, tit. de legitimatione, conclus. 1. fol. 174. qui omnes latissime interpretantur illius text. decisionem, quod etiam procedit, etiam si instrumenta dotalia non interueniant, secundum glossam, in c. 130. quest. 5. cuius opinio est communis, secundum Decium, conf. 155. col. 2. Couarr. in 4. decretalium, 2. p. cap. 8. §. 2. num. 8. limitata tamen respectu successione in terris imperij, in quibus ad hoc de iure ciuili dotalia instrumenta sunt necessaria, secundum Angelum de Perusio, consil. 29. & est communis opinio secundum Curtium iuniorem, conf. 136. colum. 2. alias enim legitimatus ob defectum instrumentorum in partem non succedet. ita Bald. in l. neque sine. C. de nuptijs, & in l. si qua illustris, ad Officiarium, Angelus de Perusio, consil. 29. Lucas de Penna, in l. 3. Cod. de his qui sponte munerata sub. Curtius iunior, consil. 136. Socinus, conf. 52. volum. 1. & Philippus Francus, in d. c. tanta: quae opinio de iure ciuili receptissima est.

Sed contrariam sententiam testatur esse communem Carolus Ruynus, conf. 211. colum. 2. vol. 1. cuius immemor Couarr. vbi supra, asserit Angeli sententiam non ita esse receptam, vt seruanda sit, maxime de iure canonico. Ita Abb. per illum tex. in c. cum locum, de sponsalibus, Decius, in l. nuptias, ff. de reg. iur. Et idcirco remotis nuptialibus instrumentis matrimonium valere, & prolem quoad omnes effectus, etiam successione ex testamento & ab intestato, legitimam esse, fatentur communiter canonistae, in d. c. tanta, vbi Abb. eamque iuris ciuilis solemnitate de iure canonico esse abrogatam tenet Bald. in l. cum quis. C. de naturalib. lib. & in authentica, maximis. C. de nupt. Angel. in §. si. Instit. eod. tit. & pro hac opinione consuluit Ias. conf. 108. n. 7. vol. 4. Parisius, conf. 13. n. 4. vol. 2. Antonius Thesaurus, decis. 83. vbi resoluit ita iudicatum fuisse per Senatum.

QV AESTIO DXCII.

Verum delegatus principis realiter possit citare. Communis contra communem.

Delegatus principis potest citare re & verbis, quia latiores habet habenas, quam ordinarius. Ita tenet Felinus in *c. fi. n. 4. de foro competenti*, Maranta, *de ordine iudiciorum*, 4. p. *distinct. 5. n. 53.* & in 6. p. *distinct. 5. n. 54.* & hanc esse communem sententiam affirmat Alex. Ial. *num. 22.* Decius, & Orosius, in *l. 2. de iurisdictione omnium iudicum*, vbi Socinus, *n. 19.* & Curtius, *n. 39.* quæ opinio verior est, licet contrariam opinionem dicat communem solus Salicetus, in *l. consentaneum*, *n. 9.* C. *quomodo & quando iudex.*

QV AESTIO DXCIII.

Verum clericus coniugatus cum virgine, in habitu & tonsura incedens, coram iudice ecclesiastico sit conueniendus pro debito civili. Communis contra communem, & quid iure regio.

Clericus coniugatus, debitor, pro causa mere civili, per iudicem secularem incarcerari poterit, & coram eo est conueniendus, vt late defendit Montaluis, in *l. 25. tit. 9. p. 5. glo. 1. verb. *enemistad.* col. 2. ad fin.* quem sequitur Gutierrez, *de iuramento confirmatorio*, 1. p. *cap. 17. n. 11.* & Auiles in *cc. pp. in proemio à num. 28.* & est communis opinio, secundum Marianum, in *c. 1. de foro competenti*, *num. fi. colum. penultima*, & pro hac sententia est tex. in *c. unico, vers. in cæteris, de clericis coniugatis*, *lib. 6.* qui vltra priuilegium canonis, & fori, in criminalibus, in cæteris non vult huiusmodi clericos gaudere priuilegio clericali, & ita fuit conclusum per capellam Tholosanam, in *decis. 144.* & sequitur Gutierrez, *lib. 1. practicar. qq. quest. 5. n. 3.* & dicit communem opinionem Iulius Clarus, *lib. 5. receptarum sententiarum, quest. 36. num. 12. vers. hæc omnia.* quem refert & sequitur Azucedo in *l. 2. tit. 4. lib. 1. recop.* sed ipsi loquuntur in clerico coniugato negociatore, in quo est peculiaris ratio.

Sed contrariam opinionem in questione principali, tenent Ancharranus, *numer. 4.* Dominicus, *n. 7.* (post alios) in *d. cap. unico*, Rota, in *novis, decis. 202.* Fulgosius, *conf. 124.* Alexand. *conf. 8. lib. 1.* Cassaneus, in *consuetudinibus Burgundia*, *rubr. 1. §. 5.* & hæc est communis opinio, & practica, secundum Couarr. *pp. quest. quest. 31.* & Burgos de Paz, *conf. 22.* vbi confuluit pro quodam clerico coniugato, & declarat ibi Bullam Alexandri Papæ, quæ loquitur de veste, & tonsura clericorum, & hanc opinionem tenet Lopus, *allegatione 118.* vbi dicit quod hæc opinio est de iure verior, & quod ita seruatur in curia Romana. Idemque tenet in *allegatione 41.* & Alexand. *conf. 6. volum. 4. & conf. 149. volum. 6.* Socinus, *conf. 12. num. 18. lib. 1.* Aufredus, in *tractat. de potest. secul. super eccles. reg. 3. ante num. 18.* & Lambertinus, *de iure patronatus, art. 3. q. 7. 1. p. lib. 2. n. 5.* Mandosius, in *additionibus ad Lapu, d. allegatione 116. litera O.* quæ opinio verior est de iure communi & regio, & ex Concilio Tridentino, vt infra apparebit. Quam opinionem sequitur Cardinalis *questio. 3.* Imola, *n. 3. in c. ex parte, de clericis coniugatis*, Ripa, *lib. 1. responsorum, c. 13. n. 12.* & illam dixit communem Montaluis, *vbi supra, colum. 3. in vers. contrarium tamen*, Bernardus Diaz, *c. 62.* vbi late Salzedo, *n. 13.* Ioan Garcia, *de Hispanorum nobilitate, gl. 9. n. 50.* & vide *c. 6. sess. 23. Concilii Tridentini*, vbi referuntur requisita necessaria, vt clericus coniugatus gaudeat fori priuilegio, & in *l. 1. tit. 4. lib. 1. recop.* & nos diximus in *q. 563.*

QV AESTIO DXCIV.

Verum habens in sua commissione clausulam procedendi, non seruata iuris solemnitate, possit admittere testes non iuratos. Communis contra communem.

Habens clausulam procedendi, non seruata iuris solemnitate in commissione, potest admittere testes non iuratos. Ita est verior, & communior opinio, secundum Felinum, in *c. dilecti, n. 5. de iudicis*. Et ratio est secundum eum, quia iuramentum est in testibus de iure positiuo, pro qua sententia est bonus tex. in *c. 1. §. propter, de iuram. calumnia*, in 6. vbi ommissio iuramenti non viciat processum. *l. 23. tit. 11. p. 3. l. fin. tit. 10. eod. p. 6. tuis questionibus. 39. de testibus*, vbi iuramentum potest à parentibus remitti, non alia ratione, nisi quia est de iure positiuo, quod declarat Menchaca, *de successuum creatione lib. 1. §. 9. n. 5.*

Sed contrariam opinionem (imo quod iudex non possit recipere testes non iuratos) dixit communem Iafon. in *l. bonæ fidei, num. 29. Inst. de actionibus*. Quæ opinio verior & receptior est, & ita communiter apud omnes practicatur.

QV AESTIO DXCV.

Verum simpliciter legato pignore à debitore, censeatur in totum facta compensatio cum debito (creditor agnoscente.) Communis contra communem.

Pignus potest retineri pro maiori quantitate, quam sit eius valor, nec ex hoc sibi creditor præiudicat, text. in *l. creditor, la. 2. ff. si certum petatur.* (Cuius dispositio Venetiis non seruatur, secundum Pantaleonem Crementem, in *l. 2. n. 114. C. de rescindenda venditione.*) Quo supposito dubium est, creditori pignus legatum est, & ipse legatum agnouit, nunquid poterit creditor agere ad supplementum illius quod sibi debetur? Et quamuis videtur quod non, per tex. in *d. leg. creditor. nihilominus gl. in leg. creditorem. ff. de leg. 2.* vult, quod si constat de mente testatoris, quod legauerit animo compensandi cum debito, videatur creditor agnoscendo legatum sibi in residuo præiudicium facere alias, per tex. ibi, ** non fiat compensatio.** cuius glossæ opinio tenetur communiter, secundum Verouium, *quest. 92. n. 6.* & plura in proposito congeffit Matienço, in *l. 6. tit. 9. gl. 1. num. 8.* Rubeus, in *rub. de donat. inter. c. 27. n. 2.* Couarr. in *c. officis, num. 2. de testamentis*, Menochius, *de præsumptionibus, libr. 3. præsumptione 143.*

Sed contrariam sententiam (imo quod ex tali agnitione nullum præiudicium ad residuū generetur creditori) dixit communem Matthæus de Afflictis, *decis. 44. n. 31.* & illam ante eum dixerat communem Cumanus, in *l. Imperator. §. si centum, de leg. 2.* & plura tradit Michael Crassus, *receptarum sententiarum, §. legatum, quest. 16.* & Spino, in *speculo testamentorum, gloss. 8. num. 71.* Gracian. *reg. 11. n. 6.* Quæ opinio verior est, & ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo.

S V M M A R I V M.

- 1 Raptus pœna grauisima est.
- 2 Ad incurrendam panam raptus, requiritur motio de loco ad locum.
- 3 Conductio de loco ad locum debet esse ad effectum abducendi, non vero gratia commodioris usus.
- 4 Raptor non dicitur, qui puellam conduxerit ex una camera ad aliam.
- 5 Lex 3. tit. 20. p. 7. est correctoria iuris communis, secundum don Ioan. Vela, sed contrarium verius.
- 6 Intellectus nouus ad l. partite traditur.
- 7 Raptor dicitur, qui per vim virginem suprauerit.
- 8 Pars negatiua quest. principalis defenditur.
- 9 Raptus est illicitus coitus à corrumpendo dictus.

- 10 Virginitas vel castitas corrupta restitui non potest.
 11 Lex. 1. tit. 10. lib. 4. fori, declaratur.
 12 Ad incurrendam penam raptus, duo copulatiue requiruntur.
 13 Contraria opinio in quaestione principali proponitur.
 14 De iure regio solus raptus sine commissioe sufficit ad incurrendam penam.
 15 Concordia opinionum refertur.
 16 Crimen raptus perfectum dicitur, quando non fuerit per raptorem quo minus cognosceret raptam.
 17 Virginitas opinio, nunquam integre restitui potest.
 18 Raptor puniendus est pena mortis, licet virginem carnaliter non cognoscat, ex aliqua causa superuenienti.
 19 Lex. 2. tit. 31. par. 7. declaratur.
 20 Don Ioan Vela mortuus est in sua iuuenili aetate.
 21 Facile contemnit omnia, qui cogitat se moriturum.
 22 Tiberius Decianus, impugnat concordiam opinionum, & assignat quatuor casus pro intelligentia quaestiois.
 23 Raptor monialis punitur pena mortis.
 24 Angelus defenditur à contradictione.
 25 Raptor punitur pena mortis, licet virginem raptam non cognoscat, propter iniuriam ipsi, & patri factam.
 26 Animus raptoris declaratur ex actu superuenienti.
 27 Raptor si penitentia ductus, noluit raptam carnaliter cognoscere, non punitur pena mortis.
 28 In varietate opinionum mitior pena est eligenda.
 29 Opinio auditoris in quaestione proposita refertur.
 30 Raptor non liberatur à pena mortis propter voluntatem, & consensum raptae.
 31 Filia viuente patre non est domina membrorum suorum.
 32 Opinio Deciani impugnatur.
 33 Consensus filiae raptae nihil operatur ad euitandam penam raptus.
 34 Voluntas virginis corrupta, patri non praesudicat.
 35 Clericus an teneatur virginem voluntariam carnaliter cognoscens dotare, traditur remissione.

Q V A E S T I O D X C V I.

Virum ille qui non cognouit mulierem raptam, puniatur pena raptus. Communis contra communem, & quid iure regio.

- 1 Raptus pena ita grauis admodum est, vt homo liber capite mulctetur, seruus vero igni concremandus tradatur. Ita disponitur, in l. unica. C. de raptu virginum, vbi late prosequitur Hippolytus de Marfilij; & consonat tex. de iure regio, in l. 3. tit. 20. part. 7. vbi Greg. Menochius, lib. 2. de arbitrariis, casu 391. Iulius Clarus, lib. 5. receptarum sent. §. raptus, num. 2. Antonius Gomez, in l. 80. Tauri, num. 36. Tiberius Decianus, 2. part. quaest. crimin. lib. 8. tit. de raptu, cap. 7. Don Ludouicus de Peuera, in suis decisionibus criminalibus, cap. 43. num. 6. & noster obseruantissimus collega don Ioan Vela, in tractatu, de penis delictorum, c. 29. vbi refert penam, tam de iure communi, quam ciuili, canonico, & regio. Est tamen aduertendum, quod ad incurrendam penam requiritur, quod motio fiat de loco ad locum, vt in d. l. unica, ibi, * à domo patris abducitur. Ita Bald. in l. sed eximendi, Alex. in l. cum qui. ff. ne quis eum, qui in ius, Bofius, in sua practica. tit. de raptu mulieris, num. 3. Petrus Greg. in synagoga. iuris, lib. 36. c. 36. num. 1. & pro hac opinione consuluit Barbacia, conf. 71. lib. 2. Paulus de Castro, conf. 262. lib. 2. Alex. conf. 1. lib. 3. Cæpolla, conf. 37. Craueta, conf. 18. Rolandus, conf. 24. lib. 1. Iulius Clarus, in d. §. raptus, n. 1. vbi dicit quod hæc conductio de loco ad locum, debet esse ad effectum abducendi, non autem causa comodioreis coitus: & sic si aliquis puellam ex vna camera ad aliam conduxerit, & super lectum proiecerit, nõ est tanquam raptor puniendus: vt in facti contingencia consuluit Bertrandus, conf. 39. lib. 6. & Cumanus, conf. 96. Albericus, in 2. part. statutorum, quaest. 31. & 66. Guido Papæ, singulari 1007. Hippolytus, singulari 65. & ita obseruandum esse tenet don Ioan Vela supra, contra Rebuffum, in l. Marcellus, verbo rapere, de verborum significatione. Quæ opinio doctorum, profecto non procedit de iure regio, inspecta dispositione dictæ legis 3. vbi ad incurrendam penam raptus, non est necessarium quod puella conducatur de loco ad locum, sed sufficit, vt violenter carnaliter cognosca-

tur, etiam in propria domo, vt probant verba illius legis, ibi, * Robando algum home alguna muger biuda de buena fama, o virgen, o casada, o religiosa, o yaziendo con alguna dellas por fuerca, si le fuere prouado en iuyzio, deue morir por ende, & ita practica dum esse, (attenta dispositione legis partitæ) resoluit don Ioan Vela, supra in vers. idem, Antonius Gomez, in d. l. 80. Tauri, num. 41. Sed ad euitandam correctionem, verius existimo, quod etiam de iure regio raptus non committatur, nisi sequatur amotio de loco ad locum: cum illud non disponat dicta lex partitæ, sed solum quod incuratur pena mortis, quomodocunque puella libidinis causa per vim cognoscatur. Illudque erat dispositum de iure communi, vt tradunt doctores, & Iulius Clarus supra, num. 1. in fin. dicens quod ita practicat, quod si aliquis per vim cognoscat mulierem, non mouendo eam de loco ad locum, quod licet tunc non dicatur raptus, est tamen actus violentus, & punibilis ad mortem, quia etiam quodammodo raptor is dicitur, vt probat text. in c. fin. in fin. 36. q. 1. vbi is raptor appellatur, qui per vim virginem stuprauerit, vt tenet Tiberius Decianus, in tractatu crimin. lib. 8. c. 7. num. 7. in 2. p. vbi doctissime explicat nostram conclusionem. Ex quibus optime descendit nostræ quaestiois explanatio, an pena raptus incuratur, quando ille qui rapuit mulierem, non carnaliter cognouit, imo honeste eam tractauit. Et partem negatiuam (tanquam mitiorem) sequitur Boerius, decis. 316. num. 4. vbi hanc dicit communem opinionem, quem refert & sequitur Couarr. in clementina, si furiosus, in initio, 2. p. numer. 8. & Viuius, lib. communium, verb. raptor honestæ, Ioannes Andreas, in c. cum causa, in fine, de raptoribus, vbi in facti contingencia dicit se vidisse sic iudicari, & sequitur Cæpolla, conf. 56. numer. 9. Affliatis, in constitutionibus regni Siciliae, l. p. rubr. 19. num. 7. Decius, conf. 234. num. 4. quam opinionem dicit communem Iulius Clarus, in d. §. raptus, & Mascardus, de probationibus, volum. 3. conclusionem 1254. numer. 35. vbi refert duas communes opinionones contrarias, assignans rationem, quia raptus est illicitus coitus, à corrumpendo dictus, vt in c. raptus, 27. quaest. 2. & probatur à ratione cessante, de qua in d. l. unica, C. de raptu virginum, ibi, * cum virginitas, vel castitas corrupta, restitui non possit. Quæ ratio in lege adducta (cum sit finalis) cum cesset, debet etiam cessare legis dispositio. l. adigere, §. quamuis. ff. de iure patronatus, pro qua opinione facit tex. in l. 1. tit. 10. li. 4. fori, ibi, si algum home lleuare muger soltera por fuerca, por fazer con ella fornicacion, e lo fizere, muera por ello. E si la lleuare por fuerca, e no yogniere con ella, peche cien maravedis. Ex quibus verbis clare deducitur, ad incurrendam penam raptus, requiri rapientem virginem, vt eam stupro affecerit. Quam opinionem sequitur Didacus Perez, in rub. ordinam. tit. 15. lib. 8. pag. 279. & don Ioan Vela, supra, qui dicit (apud nos) per dictam legem fori, esse hanc opinionem approbatam, quoties raptor penitentia ductus, à corruptione se abstinerit. Idem tenet Neuizan. in sylua nuptiali, lib. 4. nu. 46. Don Ludouicus de Peguera, in suis decisionibus criminalibus, c. 43. n. 2. vbi resoluit, quod ad incurrendam penam raptus, de qua in d. l. unica, quod duo copulatiue requiruntur, raptus, & carnalis copula, & sic accedere debet vtriusque facti veritas. tex. in l. si heredi plures, ff. de conditionibus institutionum.

Sed his non obstantibus contrariam opinionem sequitur Angelus (sibi contrarius) in l. raptores. C. de episcopis & clericis, & hanc sequitur Affliatis, supra, num. 7. dicens esse veritatem, & Cass. in consuetud. Burgund. fol. 27. n. 19. & 159. num. 2. vbi dicit, quod in Francia ita fuit obseruatum, & ita Cunei fuisse practicatum, refert Iulius Clarus, in d. §. raptus, num. 4. resoluens esse communem opinionem, & sequitur Bofius, in pract. criminali, tit. de raptu mulier. n. 4. & Antonius Gomez, in l. 80. Tauri, num. 40. quam dicit communem opinionem Mascardus, sup. num. 36. pro qua opinione facit text. expressus, in d. l. 3. tit. 20. p. 7. vbi illud notat Greg. verb. * o yaziendo, * dicens, quod ex illa lege so-

lus rapt
penam
legis &
15 badas la
pretium
concor
terat à r
sua spon
tactam
xit. In
legis or
licet ali
16 desider
raptus,
non seq
tum eti
17 ganter c
nunqua
constite
18 mille tes
fa accid
carnalit
consum
ducend
stris iust
naria de
delictur
tur, & i
vbi in a
1568. p
Hippol
Cou. nu
19 cordia,
si algum
casada,
guna de
no pass
vielle fe
quanto
pensand
teriam
declara
20 opinio
domin
in pace
hi nun
præten
plicitur
potenti
21 illarum
omnia,
stituto
ad præ
37. & M
ad hoc
runt in
hac con
in fin.
tit. 13.
tulit h
22 titur p
rio De
gentia
23 quis ra
tunc li
puniet
lege rap
tam ra
24 & sic
dixera
ris laic
& in i
25 supra;
est, qu
& licet
adhib

lus raptus sine committione sufficit ad incurrendam
 poenam, ponderans ad hoc literam alternatiuam illius
 legis & tituli, dum dicit, *de los que fuer cam. o beuan ro-
 15 badas las virgines. * In qua doctorum varietate operæ
 pretium esse duximus has opiniones ad amicitiam &
 concordiam reducere, videlicet, quod aut raptor po-
 terat à nemine impeditus virginem raptam stuprare, &
 sua sponte (pœnitentia ductus) id agere noluit, imo in-
 tactam, illibatam, & integram ad honestum locum du-
 xit. In quo casu prima opinio admittenda est, vt poena
 legis ordinaria, non sit in hoc casu raptor plectendus,
 licet alia poena extraordinaria (prout grauitas delicti
 16 desiderat) puniendus esset, siquidem quo ad speciem
 raptus, crimen illud perfectum videatur, licet copula
 non sequatur, tum propter iniuriam parentibus illatâ,
 tum etiam propter ipsius virginis infamiam, (vt ele-
 17 ganter considerat Couarr. supra numero 8. in fin.) quia
 nunquam virginis opinio integre restitui potest, licet
 confiterit raptorem eam intactam reliquisse, & illud
 18 mille testibus probetur: aut vero quando ex aliqua cau-
 sa accidentali, vel casuali, non potuit raptor virginem
 carnaliter cognoscere: aut quia illud attentauit, & non
 consummauit: vel quia dum fugiebat eum rapta, tra-
 ducendo eam de loco ad locum, fuit captus à mini-
 stris iustitiæ, tunc talis raptor puniendus est poena ordi-
 naria delicti, quia in hoc casu ex solo raptu mulieris
 delictum est consummatum, licet copula non sequatur,
 & ita fuit iudicatum in regio consilio Cataluniæ,
 vbi in alta furca laqueo fuit raptor suspensus; anno
 1568. prout refert Peg. sup. n. 2. in fi. & tenet expresse
 Hippol. in d.l. vna, nu. 254. & alios refert & sequitur
 Cou. nu. 8. in fin. adducens pro hac resolutione & con-
 19 cordia, tex. in l. 2. tit. 31. p. 7. ibi, *Otto si dezimos, que
 si alguno pensasse de robar alguna muger virgen, o muger
 casada, e comencasse a meterlo por obra, irauando de al-
 guna dellas para cumplir su pensamiento malo, ea ma guer
 no passasse ella, mercede ser escarmentado, bien ansi como si
 viesse fecho aquello que codiciava, pues que no finco por
 quanto el pudo fazer, que se no cumplio el yerro que auia
 pensando. * Et nos etiam diximus in 9. 540. vbi late ma-
 teriam attentatus in delictis atrocissimis explicauimus,
 declarando leges regni, & iuris communis. Quam
 20 opinionem & concordiam assignat (post hæc scripta)
 dominus don Ioan. Vela, sup. cuius anima requiescat
 in pace: quia dum eum legerem in hoc proposito, mi-
 hi nunciatum fuit eum vitam (in sua iuuenili ætate)
 præntensionibus laboriosis fatigatum, & tota die im-
 plicitum, cum morte commurasse, à quibus (Dei omni-
 potentis miseratione) animum nostrum, voluntatemq;
 21 illarum vultu omnino auertit, quia facile contemnit
 omnia, qui cogitat se moriturum. Et ne amplius ab in-
 stituto & incepto diuertamur, eandem concordiam
 ad prædictas opiniones assignat Mascardus sup. num.
 37. & Menoch. de arbit. casu 360. num. 33. ponderans
 ad hoc verba dictæ legis vnice, ibi, * vbi inuenti fue-
 runt in ipsa rapina, & ibi, * si eam sollicitauerit. * Et cum
 hac concordia transit etiam Iulius Clarus, sup. num. 4.
 in fin. idemque resoluit nouissime Azeuedo, in l. 6.
 tit. 13. num. 89. lib. 8. recop. qui postquam à num. 17. re-
 22 titur prædictam distinctionem, quæ non placet Tibe-
 rio Deciano, vbi sup. numero 33. qui pro clariori intelli-
 gentia quatuor casus constituit. Primum, quando ali-
 23 quis rapuit monialem, & duxit extra monasteriū: quia
 tunc licet eam carnaliter non cognoscat: poena mortis
 punietur, non ex lege vnica, de raptu virginum, sed ex
 lege raptores. C. de episcopis & clericis, quæ punit, non
 tam raptores monialium, sed etiam attentantes raptū,
 24 & sic Angelus, in d.l. non est sibi contrarius, in eo quod
 dixerat, in d.l. vnica, cum ibi loquatur in raptu mulie-
 ris laicæ, & in d.l. raptores, in raptu sanctimonialium,
 & in istis terminis monialis raptæ, loquitur Afflictis,
 25 supra; & sic eum intelligit Peguera. Secundus vero casus
 est, quando raptor tentauit cognoscere raptam laicam,
 & licet non cognouit eam, tamen per eum non defuit,
 adhibens omni diligentiam, & in hoc casu absque

dubio poena mortis puniendus est, ex dispositione
 dictæ legis vnice, cui in hoc consonat dicta lex 2. tit. 31.
 p. 7. cuius verba supra retulimus. Tertius casus est,
 quando raptor virginem à domo patris rapuit, vt ma-
 trimonium contraheret, animo, non cognoscendicam,
 antea quam cum ea in facie ecclesiæ se desponaret: &
 in hoc casu non tenetur poena raptus, cum cesset ratio
 castitatis, virginitatis amissæ, de qua in d.l. vnica, in
 quo casu consuluit Socinus, conf. 5. vol. 3. licet etiam in
 hoc casu sit arbitrarie puniendus, propter iniuriam rap-
 tus illatam tam ipsi mulieri, quam parentibus & cog-
 26 natis & toti familiæ. Et tunc dicemus raptorem non
 habuisse animum à principio, cognoscendi carnaliter
 virginem raptam, quando habens opportunitatem,
 illud omisit in tempus matrimonii. Quartus vero casus
 27 est, quado post raptor (pœnitentia ductus) noluit raptam
 carnaliter cognoscere, licet commode id facere potuisset,
 & in hoc casu non esse puniendum poena mortis,
 tradunt doctores supra, maxime Hippol. Jul. Clar. &
 Couarr. & Menoch. & dicit Tiber. Decian. supra, quod
 si casus contingeret, ita iudicaret. In qua opinionum
 28 varietate, licet tutius, & securius semper sit mitiorem
 eligere opinionem, vt in l. respiciendum. ff. de penis:
 tamen si casus mihi contingeret, non auerem à dispo-
 29 sitione legis 3. tit. 20. p. 7. recedere, vbi raptus simplici-
 ter absque copula, & attentatu, poena mortis punitur.
 Et ratio est, quia primordialis natura illius, non con-
 sistit in copula, neque in attentatu, sed in violentia fa-
 cta parentibus, traducendo, & amouendo filiam de lo-
 co ad locum inuito patre, cui irrogatur atrocissima
 iniuria, quæ non minuitur, licet, virgo carnaliter cog-
 nita non fuerit, vel quia raptor noluit, vel non potuit: si
 tamen illud fecerit, committitur aliud nouū delictum;
 ex quo etiam separatim poena mortis incurritur, vt in
 dicta lege, ibi, * o yaziere con alguna dellas por fuerca. *
 Et sic, cum duplici capite raptus cum stupro, puniatur
 poena mortis, non video rationem, quare deficiente
 copula, minuenda sit poena legis, cum dedecus mulie-
 ris, iniuria, & iustus dolor parentis adhuc subsistant.
 Quæ opinio adeo vera est, quod etiam raptor poenam
 30 non euitauerit, si probauerit mulieris liberam volunta-
 tem concurrisse, cum ipsa non sit domina membro-
 31 rum suorum, viuente patre, vt in l. liber homo, ff. ad l.
 Aquiliam. Quam opinionem tenet Abbas, in c. cū cau-
 sa, numero 44. de raptoribus. per tex. in c. fin. 36. quæstio-
 ne 1. vbi si quis volentem rapuerit, inuito patre, redde-
 tur puella patri, & raptor morte multabitur, cuius
 opinionem sequitur Bosius, in titulo de raptoribus mu-
 lier. numer. 166. quæ opinio verissima est, licet contra-
 32 rium sequatur Tiberius Decianus, supra, lib. 8. num. 21.
 vbi dicit mitigandam esse poenam, cum negari non
 possit, quin rapta muliere inuita, duobus sit facta iniu-
 ria, parentibus scilicet & ipsi raptæ, & per consequens
 grauior sit, quam si vni tantum, & sic resoluit, quod in
 practica vidit passim obseruari. Sed salua pace tam
 33 grauissimi viri, illa ratio, licet videatur apparens, non
 est concludens, quia si raptus committitur, quoties in-
 uito parente filia amouetur à domo ipsius, & ex hoc
 solum incurritur poena mortis (de qua in d.l. vnica) ni-
 hil operatur consensus raptæ, cum illa quoad hoc non
 habeat velle nec nolle. Et licet respectu raptæ leuior ini-
 iuria reputetur, tamen adhuc raptor dicitur, & sic poe-
 nis raptoris subiacebit, tam de iure canonico (prout
 docet Abb. per tex. ab eo adductum) quam de iure re-
 gio, ex dicta lege 3. partita: pro qua sententia adduci
 possunt tradita per Benardum Diaz, in practica canoni-
 ca, cap. 83. numer. 6. vbi concludit, quod voluntas vir-
 34 ginis corruptæ, patri non præiudicat, vbi Salzedo, li-
 tera. C. explicat illam practicabilem quæstionem, vtrum
 35 clericus, vel laicus voluntariam virginem carnaliter
 cognoscens, teneantur dotare. Quam etiam explicat
 Nauarr. in manuali, cap. 16. num. 16. Soto, in 4. sent. dist.
 18. q. 2. artic. 4. Antonius Gomez, in d.l. 80. Tauri, num.
 19. vbi tradit quid sit practicandum.

QVÆSTIO DXCVII.

Verum procurator in causa principali, teneatur præstare patrociniū in causa appellationis. Communis contra communem, & quid iure regio.

Procurator, qui in causa principali patrociniū promittit, teneatur etiam in causa appellationis illud præstare. Ita glossa in *l. inuitus, verbo, defendere. C. de procuratoribus*, quam dixit communiter approbatam Curtius iunior, in *leg. imperium, numero 117. ff. de iurisdictione omnium iudicum*. pro qua opinione est tex. in *leg. 23. tit. 5. partit. 3.* ibi, * *Pero quando el inyzio se diese contra el señor, deuese alcar, maguer no le fueße otorgado poder en la carta de personeria: ** & apertius probatur in *l. 3. tit. 23. partit. 3.* vbi Gregor. verb. in *alcaida. & ratio est*, quia causa primæ & secundæ instantiæ, dicitur eadem, vt est communis opinio secundum eum ibi. Sed salua pace, Curtius fallitur, primo, in quantum perperam citat glossam (cum ipsa probet contrariam.) Secundo, quia dixit procuratorem teneri, esse communem opinionem, cum eum non teneat communis opinio, secundum Salicetum, *num. 4. Alexand. nu. 14. in d. l. inuitus. C. de procuratoribus*, quam dicit communem Villalobos, in *suo arario, litera P. nu. 485.* & plures pro hac opinione (adducens fundamenta) refert Menchaca, *libr. 2. controuersiarum vsu frequent. cap. 19.* vbi assignat intellectum ad *l. si actor. C. de appellationibus*, & sequitur Paz, in *sua praxi, annotatione 4. de procuratore, num. 41.* qui sequitur Nauar. in *rub. de iudiciis, nu. 5.* Primam tamen opinionem dicit communem & sequitur Menchaca eam, *supra, Azeuedo, in l. 2. tit. 18. lib. 4. recop. num. 32.* inducens illum tex. pro hac sententia, quæ verior & receptor est, & ita practicatur, secundum distinctionem traditam.

QVÆSTIO DXCVIII.

Verum salarium debeatur aduocatis in initio litis, vel in fine. Communis contra communem, & quid iure regio.

Salarium, seu honorariū, quando aduocato præstandum sit, solet in dubium verti. Et esse illi præstandū in initio litis, dixit communem opinionem Albericus, in *l. 1. n. 2. C. de suffragio.*

Sed contrariam opinionem (imo, quod in fine litis præstari debeat) dixit communem Iafon. in *l. diem funebro, numero 11. ff. de officio assessorum.* & sequitur Villalobos, in *antinomia iuris, nu. 48.* vbi declarat quod de iure regio debetur per *legem ordinamenti. II. tit. 19. libr. 2. idem lib. communium, litera A. num. 104.* vbi dicit illud esse immutatum de iure regio, per *l. II. tit. 16. libr. 2. recop.* vbi disponitur, quod sit necessaria iudicis taxatio in fine litis, quæ lex non seruetur de consuetudine, vt dicit Olanus, in *concordata litera A. n. 78.* quem sequitur Azeuedo, in *d. l. II. in principio*, dicens quod hodie ita sunt exigua salaria, quod taxatione nō indigent, imo hodie stylus communis est, quod salariū aduocatis promittitur in principio litis, nō tamē soluitur tunc, nec in fine, & (in hoc satis expertus loquor) sic quod olim à Nerone fuit statutum aduersus aduocatos, vt sine aliqua mercede, vel munere causis adessent, (vt refert Alexand. ab Alex. *lib. 3. dierum geni. c. 5.*) recte custoditur à litigatoribus: sed illa decisio, & Neronis terminatio non est vera, vt tradit Tiraquellus de *nobilitate. cap. 29. num. 16.* vbi allegat & sequitur Cornelium Tacitum, idemque tenet Zenedo, in *collectaneis adius canonicum, collecta. 18. num. 13. ad decretum*, contra Menochium, de *arbitrariis, casu 369. num. 2.* & Azeuedo in *l. 2. tit. 16. n. 1. li. 2. non. recopil.* quorum opinio verior est, & sic ex tali auctore præsumitur. Est tamen aduertendum, quod si salarium fuerit immoderatum, poterit iudex ad partis petitionem moderare. *l. 1. §. in honorariis. ff. de variis, & extraordinariis cog. &*

tradit Sarmiento, *lib. 1. selectar. c. 11. nu. 9.* & Gutierrez, de *iuramento confirmatorio, 1. part. cap. 53. num. 28.* cum sequentibus. Vbi late hoc declarat, qui est omnino videndus, cum casus contingat.

QVÆSTIO DXCIX.

Verum legatum relictum à clerico, vel Episcopo, suis propinquis, intelligatur de propinquis vsque ad quartum gradum, vel etiam ulterius. Communis contra communem, & quid iure regio.

Relicta à propinquis clerico, vel Episcopo, censentur relictæ intuitu personæ, & non ecclesiæ, vt in *c. requisisti, de testamentis.* Dubiū tamen est, de quibus propinquis, vel consanguineis hoc sit intelligendum. Et glossa, verb. à propinquo, ibi intelligit de propinquis vsque ad quartum gradum, cuius opinio est communis, secundum Imolam, *ibi, n. 33. glossa.* tamen ibi intelligit habere locum vsque ad septimum gradum, & hanc opinionem dixit communem Antonius *num. fin.* vbi ipse ponit tertiam opinionem, quod hoc relinquatur arbitrio iudicis, & hanc sequitur ibi Couarr. *num. 9.* qui tamen oblitus communis contrariæ, dixit communem primam opinionem, & illam comprobat *l. 4. tit. 21. part. 1. iuxta l. 2. eiusdem tit. ibi, ** *heredanlo sus parientes hasta el quarto grado.**

QVÆSTIO DC.

Textus in *c. cum tu, de testibus*, habet plures intellectus: inter quos Alciatus *reg. 3. præsumpt. 16. num. 4.* dixit communem, quod ideo ibi præsumitur pluralitas actuum & appellationum, ne testes periurii reatu notentur. Illum tamen intellectum communiter refelli, asserit Couar. (Alciati immemor) in *c. alma mater. 1. p. §. 2. num. 5.* post Felin. *d. c. cum tu, col. 2.* & pro Alciati opinione expenditur text. in *l. fin. C. de rebus creditis.*

QVÆSTIO DCI.

Verum infans sine tutore possit acquirere possessionem. Communis contra communem.

Infantem sine tutore non posse acquirere possessionem probat text. in *l. quamuis. §. infans. C. de acquirenda possess. cum maxime obstat tex. in l. donatarum. C. de acquirenda possessione.* qui est in causa, vt plures intellectus ad *l. donatarum*, soleant assignari: nam aliqui dicunt, illum tex. esse intelligendum in rebus iocalibus, ad quas videntur infantes habere quandam affectionem, quem intellectum esse communem (ad illum text.) testatur Paulus, in *l. 1. §. adipiscimus. num. 4. ff. de acquirenda possess. & Angelus de Aret. in §. at ex contrario. n. 2. Instit. quibus alienare licet, vel non.* Sunt etiam qui intelligunt text. in *d. l. donatarum*, in possessione quaesita per infantem, (tutore auctore) & hunc intellectum dixit esse communem ibi Angelus de Perusio.

QVÆSTIO DCII.

Verum per dationem vulgaris substituti tollatur suitas. Communis contra communem.

Per dationem substituti vulgaris suitatem tolli, tenet communis opinio, secundum Socinum in *l. 1. n. 47. de vulg. & secundum Iaf. in l. si filius heres. n. 28. ff. de liber. & posthumis. & in l. potest quis, n. 3. ff. de vulgari.* Et eandem dixit communem Corrasius, *libr. 1. miscellanearum, c. 2. in princip.* dixit etiam communem Baldus de Vbal. in *d. l. si filius heres, num. 1.* & Corrasius in *l. post aditam, numer. 58. Cod. de iure deliber.* qui limitat 7. modis, & Socinus, *reg. 390.* & Iaf. 8. modis, vbi supra, *num. 53* & Socinus 16. in *d. l. 1. nu. 47.* & pro hac sententia adducitur text. in *d. l. si filius heres.* & sex fundamenta adducit Antonius Gomez, *1. tom. variarum. cap.*

cap. 3. n. xand. i. Sed d. li) dixit Corrasius te, tract. Bereng. de impu. post Ch. & Arc. Ial. nu. doctore Gomez. successio. duxit al. cohered. sententia. stitutions. d. l. si filius. patri, ven. da hered.

Verum re. dicere. Comm.

Vidit. min. nunc aut. uato) ha. reus conf. Et eum n. tenet Ad. hoc ita te. Sed cor. fit reus iu. directo m. narr. & lib. 1. var. nicus de S. col. penul. tenentem quod dix. tiam. Ex. net Aretin. nupt. lib. commune. pondere. opinio ver. iudicand.

1 Iurame. 2 Iurame. dur. 3 Metus l. nul. 4 Contra. 5 Iurame. rori. 6 Matrim. diu. 7 Volunta. 8 Metus. ne. 9 Iudex e. hen. 10 c. requi. n. 1. 11 Sponsus. inui. 12 Matrim. lunt. com. 13 Sponsal. 14 cap. ex l.

cap. 3. nu. 15. quam etiam resoluit communem ex Alexand. in d. l. si filius heres. n. 3.

Sed contrariam sententiam (imo fuitatem non tolli) dixit veriore (& quod illam plerique sequuntur) Corraus, ubi supra, num. 2. & Lorientus, de iuris arte, tractatu 14. de substitutione, axiomate 54. & 55. & Berengarius late discutiens, in l. si fratres, num. 40. C. de impub. & hanc tenet Bald. de Vbald. supra, numer. 2. post Christophorum de Castell. Cumanum, Paulum, & Aretinum, ibi, ex quibus Cumanus, vt refert ibi Ial. num. 41. dicit, quod vidit hanc teneri per omnes doctores modernos legentes, & sequitur Antonius Gomez, supra, qui alios refert, & Menchaca, lib. 3. de successiōum creatio. §. 21. num. 187. & in num. 188. adduxit aliam communem contrariam, an per dationem coheredis extranei tollatur fuitas, & pro hac vltima sententia est bonus text. in l. fin. ff. de conditionibus institutionum, quem ad hoc notat Paulus Castrensis, in d. l. si filius heres, & est tex. in l. Lucius, & in l. si filius qui patri, vers. etenim. ff. de vulgari. l. si solus. ff. de acquirenda hered. Et diximus in quæst. 205. n. fin.

QVÆSTIO DCIII.

Vtrum reus criminis, nulla præcedente infamia, teneatur dicere veritatem cum iuramento, iudice interrogante. Communis contra communem.

Vidimus in quæst. 301. neminem posse cogi in criminalibus dicere veritatem per iuramentum: nunc autem dubitatur, si iudex (iuris ordine non seruato) hanc à reo sub iuramento exegerit, an teneatur reus confiteri, vel si poterit celare veritatem negando. Et eum negare posse, quamuis commiserit delictum, tenet Adrianus, in 4. quæst. de sigillo confessionis, vbi hæc ita tenere omnes doctores testatur.

Sed contrariam sententiam (imo quod hoc casu possit reus iudicem fallere, verbis ambiguis, non tamen directo mentiri) tenent Caietanus, Adrianus, Natarr. & Sepulueda, quos refert & sequitur Couarr. lib. 1. variarum, cap. 1. numer. 2. & vltra eum Dominicus de Soto, lib. 5. de iustitia & iure, quæst. 6. artic. 2. col. penul. qui testatur se nullum vidisse contrarium tenentem, nisi Adrianum: miraturque de Adriano, quod dixerit omnes doctores tenere primam sententiam. Ex iuris autem professoribus hanc vltimam tenet Aretinus, & Lucas de Penna, quos refert Sylua nupt. lib. 3. num. 44. vbi ipse, num. 41. in fin. asserit communem opinionem, quod reus non teneatur respondere, quando nulla præcesserit infamia. Quæ opinio verissima est, & ab ea nec in consulendo, nec in iudicando recedere oportet.

S V M M A R I V M.

- 1 Iuramentum metu extortum, non est seruandum.
- 2 Iuramentum per nefas extortum, est ipso iure nullum, secundum aliquos, sed verius esse contrarium resoluius.
- 3 Metus licet detectus, & probatus, non reddit iuramentum nullum.
- 4 Contractus metu celebratus, valet mero iure.
- 5 Iuramentum non confirmat contractum nullum metu extortum, secundum aliquos.
- 6 Matrimonium metu contractum est nullum iure positio, diuino, & naturali.
- 7 Voluntas libera requiritur in matrimonio contrahendo.
- 8 Metus mortis excludit consensum, & ex mutua cohabitatio- ne hodie post Concilium non inducitur.
- 9 Iudex ecclesiasticus non debet compellere sponfos ad contrahenda matrimonia contra illorum voluntatem.
- 10 c. requisitus, cum c. ex litteris, de sponsalibus, declaratur, & n. 16. assignamus nouum intellectum.
- 11 Sponsus, etiamsi iurauit matrimonium contrahere, non potest inuitus præcise compelli ad contrahendum.
- 12 Matrimonium inuitus vt contrahat, licet præcesserit voluntas de contrahendo, nemo etiam in foro exteriori est compellendus.
- 13 Sponsalia de futuro pluribus modis dissoluntur.
- 14 cap. ex litteris, de sponsalibus, iterum declaratur.

- 15 Excommunicatio est medicinalis, & non mortalis.
- 16 Concilium Tridentinum, in c. 1. de refor. matr. non excludit sponsalia de futuro.
- 17 Interpretatio Concilii Tridentini pertinet ad Romanum Pontificem, & ad congregationem illustrissimorum Cardinalium: quia illius est interpretari cuius est condere.
- 18 Interpretationem, quam alii ad sacrum Concilium dederunt, referre, non est in iure prohibitum.
- 19 c. ad id, de sponsalibus, corrigitur per decretum sancti Concilii Tridentini.
- 20 c. si quis fidem, de sponsalibus, corrigitur etiam per Concilium.
- 21 c. per tuas, de conditionibus appositis, corrigitur per d. decretum.
- 22 c. 1. §. 1. de sponsatione impuberum, corrigitur per d. decretum.
- 23 Qui seruata forma Concilii Tridentini, cum aliqua contraxit matrimonium, quæ habebat maritum viuum, si postea ipse moriatur, tenetur cum ea nouiter contrahere.
- 24 Contrahens sponsalia de futuro cum consanguinea, sequuta copula, non incurrit excommunicationem.
- 25 Sponsalia de futuro per traditionem ad domum, non efficiuntur de presenti, nisi illud fiat coram parcho & testibus.
- 26 Promittens contrahere cum vna ex tribus sororibus, si postea cum vna illarum rem habuerit, non censetur ex hoc matrimonium contrahere.
- 27 Contrahentes in gradu prohibito, etiam si postea sublato impedimento cohabitent simul, non conualescit matrimonium.
- 28 Matrimonia præsumpta cessant hodie per Concilium Tridentinum.
- 29 Matrimonia vera & rata, quæ dicantur, secundum Concilium.
- 30 Doctores tenentes, quod matrimonia contracta à filiis familiaribus sine consensu parentum sunt nulla, referuntur & reprobantur.
- 31 Concilium Tridentinum non excludit consensum parentis de honestate.
- 32 Filia potest hodie exheredari, si contrahat matrimonium clandestinum, & per Concilium non corrigitur, l. 49. Tauri. contra alios.
- 33 Filius contrahens matrimonium sine consensu patris, peccat mortaliter, quod non excludit Concilium Tridentinum.
- 34 Concilium Tridentinum improbat matrimonia clandestina.
- 35 Matrimonium clandestinum potest hodie duobus modis considerari.
- 36 Matrimonium contractum ante, & post Concilium, sine denunciationibus dicitur clandestinum.
- 37 Contrahentes matrimonium secundum formam Concilii, omisiss publicationibus, incurrunt penam legis 49. Tauri.
- 38 Matrimonium clandestinum inualidum contrahentes, incurrunt d. penam.
- 39 In statu damnationis est qui priore uxore, cum qua contraxit, relicta, cum alia palam contrahit.
- 40 Lex canonica potest inducere nouam formam, & solemnitatem in matrimoniis contrahendis.
- 41 Nemo vltra Concilium potest statuere circa substantiam matrimonii.
- 42 Publicationes requisitæ in sancto Concilio Tridentino possunt fieri in qualibet parochia contrahentium.
- 43 Publicationes sancti Concilii debent fieri in tribus diebus festiuis continuis, nec sufficit si interpolentur.
- 44 Publicationes debent fieri expresso amborum contrahentium consensu, & non aliter.
- 45 Consensus contrahentium est examinandus à proprio parcho, ante publicationes.
- 46 Publicationes requisitæ in sancto Concilio, non sunt de substantia matrimonii, contra plures.
- 47 Impedimentum legitimum ad impediendum matrimonium quale sit, & qualiter proponendum.
- 48 Delator impedimenti est puniendus, si false proponatur.
- 49 Parochus potest propria sua auctoritate interdicare matrimonium, quando coram eo impedimentum proponitur.
- 50 Matrimonia qualiter in facie ecclesie celebrentur.
- 51 Quis sine iusta causa factis publicationibus contrahere matrimonium recusat, condemnandus est ad interesse partis.
- 52 Consensus, quomodocunque exprimat, sufficit ad matrimonium contrahendum.
- 53 Verba Concilii, * Ego vos coniungo, * non sunt de substantia matrimonii.
- 54 Quis sit proprius parochus contrahentium, in causa Concilii.

- cilii Tridentini, declaratur, & quid de Episcopo, vel eius vicario. num. 55.
- 56 Proprius parochus peregrinorum, & alienigenarum, quis dicatur extante Concilio Tridentino.
- 57 Parochus, licet non sit sacerdos, potest adesse matrimoniis.
- 58 Parochus non potest vices suas committere non sacerdoti, etiam non tempore pestis.
- 59 Vicarius generalis Episcopi potest solemnizare matrimonium.
- 60 Parochus viri, vel mulieris, sufficit ad validitatem matrimonii.
- 61 Parochus ruralis, non est verus parochus ad validitatem matrimonii, si contrahentes in ciuitate habeant proprium parochum.
- 62 Licet virtute bullae Cruciatæ aliquis possit eligere confessorum, non poterit eligere parochum, ad contrahendum coram eo matrimonium.
- 63 Qui se transfert de vna parochia ad aliam, sine animo ibi habitandi, non potest coram parochio secunda parochia, matrimonium contrahere, etiam in mortis articulo.
- 64 Malitiosum impedimentum non est admittendum, & pater non dicitur malitiose impedire.
- 65 Matrimonium valet, & tenet, coram parochio excommunicato & schismatico.
- 66 Matrimonium contractum coram parochio casualiter vocato, validum est.
- 67 Praesentia parochi inuiti, & reluctantis, & dolose adducti, sufficit ad validitatem matrimonii.
- 68 Matrimonium contractum coram parochio, qui affectate clausit aures, & non audiuit, nec intellexit verba contrahentium, validum est.
- 69 Matrimonium contractum coram testibus ambulantiibus, & transeuntibus, validum est, si verba contrahentium intellexerunt.
- 70 Matrimonium contractum coram parochio per vim grauem adductum, & compulsum, validum est.
- 71 Matrimonium contractum coram parochio, cui erat interdictum ab ordinario ne tali matrimonio assisteret, validum est.
- 72 Matrimonium est validum, quando inuitus ad celebrationem ipsius accedit parochus, & contra ordinarii prohibitionem.
- 73 Matrimonium contractum in articulo mortis, sine parochio & testibus, est nullum.
- 74 Infideles sponsi, qui se carnaliter cognouerunt, post conuersionem tenentur contrahere. seruat a forma Concilii.
- 75 Praesentia parochi, & testium requiritur, ad legitimandum consensum contrahentium.
- 76 Matrimonium sine parochio, & testibus contractum, non valet in foro conscientiae.
- 77 Captiui apud Turcas, & alias impossibiliter impediti contrahere coram parochio & testibus, secundum formam Concilii, possunt matrimonium valide contrahere.
- 78 Matrimonium contractum de praesenti, cum iuramento, non valet sine parochio, & testibus.
- 79 Matrimonium contractum sine parochio & testibus, valet in vim sponsaliorum.
- 80 Matrimonium clandestine contractum, per verba de praesenti, absque parochio & testibus, inter puberem & impuberem, habet vim sponsaliorum.
- 81 Matrimonium contractum coram vicario parochi, & eius vices generaliter gerenti, validum est.
- 82 Testes in matrimonio, licet non rogati, probant.
- 83 Vnus testis, etiam in quacumque dignitate constitutus, non sufficit ad probandum matrimonium.
- 84 Testes non idonei, non sufficiunt ad probandum matrimonium.
- 85 Contrahentes matrimonium absque denunciationibus, & testes qui in eo assistunt, peccant mortaliter.
- 86 Contrahentes matrimonium sine publicationibus, grauius sunt puniendi, quando se carnaliter cognouerunt.
- 87 Contrahentes matrimonium sine publicationibus, & habentes ad illud iustam causam, non peccant, licet se carnaliter cognoscant.
- 88 Constitutiones synodales, imponentes penam excommunicationis contrahentibus matrimonium clandestina, valide sunt, nec corriguntur per Concilium.
- 89 Contrahentes matrimonium contra formam Concilii, possunt absolui virtute bullae cruciatæ.
- 90 Episcopus potest in totum remittere publicationes Concilii & ordinarius dicitur Episcopus, in terminis Concilii.
- 91 Vicarius generalis Episcopi est etiam ordinarius, & iure proprio potest remittere denunciationses secundum plures, alii vero tenent contrarium.
- 92 Episcopus (secundum aliquos) non potest delegare suo vicario facultatem remittendi publicationes.
- 93 Parochus non potest remittere publicationes ante contractum

- matrimonii secundum plures.
- 94 Parochus potest remittere denunciationses in articulo mortis, & in aliis casibus instantis periculi.
- 95 Cardinales titulati, Commendatarii, & Abbates nullius diocesis, & prelati exempti, dicuntur ordinari, ad remittendas denunciationses Concilii.
- 96 Archiepiscopus metropolitanus, circa subditos suffraganeorum, non est ordinarius in casu illius textus.
- 97 Vicarii foranes episcoporum, non sunt ordinarii in casu diocesis. 1. Concilii.
- 98 Iudices inferiores delegati ab episcopo, non possunt remittere denunciationses Concilii, nisi ad id habeant specialem commissionem.
- 99 Episcopi & alii prelati, non possunt dispensare ut matrimonia absque parochio celebrentur, etiam in mortis periculo, vel alterius magni damni & prauidicii.
- 100 Papa potest dispensare, instante periculo, ut sine parochio matrimonia celebrentur.
- 101 Episcopi ante Concilium poterant remittere etiam denunciationses.
- 102 Episcopus absque iusta & rationabili causa non potest remittere denunciationses Concilii.
- 103 Causa iusta ad remittendas publicationes debet adesse per informationem, antea quam omittantur.
- 104 Ordinarius remittens denunciationses absque iusta causa, peccat mortaliter.
- 105 Iusta causa remittendi publicationes est, si matrimonium contrahatur inter pauperem & diuitem, inter nobilem & plebeium, inter senem & iuuenem.
- 106 Iusta causa etiam dicitur remittendi denunciationses, vicinitas temporis, in quo prohibita sunt nuptiae, secundum aliquos.
- 107 Iusta etiam causa remittendi dictas denunciationses est, quando aliquis in mortis articulo vult contrahere cum sua concubina, cum qua antea filios habuerat.
- 108 Iusta causa etiam dicitur remittendi publicationes, quando matrimonium contrahitur inter magnates.
- 109 Iusta causa remittendi publicationes non est timor parentum.
- 110 Iusta causa remittendi publicationes est, quando aliqui diu voluerunt contrahere, & illud omittunt propter veritatem.
- 111 Iusta etiam causa remittendi denunciationses est, quando virgo est sub tutela iniqui tutoris, qui eam viro dispari conditionis tradere vult.
- 112 Iusta causa etiam est remittendi denunciationses, quando filii sunt sub potestate nouercali.
- 113 Licentia parochi, ut alius sacerdos possit matrimonia celebrare, debet esse expressa.
- 114 Licentia sufficit quod sit verbalis, nec est necessarium quod detur in scriptis.
- 115 Licentia non expirat morte concedentis.
- 116 Licentiam non potest dare parochus extra diocesim vel parochiam.
- 117 Licentia debet precedere ante matrimonium, & non sufficit quod sequatur.
- 118 Episcopus & ordinarius possunt dare praedictam licentiam solemnizandi matrimonium alii sacerdoti non parochio.
- 119 Parochus, vel ordinarius excommunicatus & suspensus, toleratus tamen ab ecclesia, possunt dare alii sacerdoti praedictam licentiam.
- 120 Matrimonium validum est, etiam si parochus concedat licentiam absque interiore voluntate.
- 121 Qui inutiliter de facto contrahunt matrimonium, non remanent inhabiles ad contrahendum iterum seruata forma & solemnitate Concilii Tridentini.
- 122 Concilium potest reddere contrahentes inhabiles ad contrahendum.
- 123 Sponsi de futuro sunt monendi, & non cogendi ad contrahendum matrimonium.
- 124 Clandestina matrimonia non sunt irritanda a iudicibus, sed nulla sunt declaranda.
- 125 Parochus qui auctorauit matrimonium clandestinum, peccat mortaliter, & est ab ordinario puniendus.
- 126 Parochus qui auctorauit matrimonium sine publicationibus contractum qualiter sit puniendus.
- 127 Poena imposta de iure communi contra parochum, qui auctorauit matrimonium clandestinum, non sunt sublatae per Concilium.
- 128 Testes interuenientes in sponsalibus clandestinis de futuro sunt puniendi, & qualiter.
- 129 Testes qui interueniunt in matrimonio clandestino, a iudice ecclesiastico & seculari sunt puniendi, & est locus prauidentium.
- 130 Ordinarius peccat, qui non punit transgressores Concilii.
- 131 Verba Concilii, ibi, * hortatur ut coniuges, * sunt consilii, & non

- Et non precepti.
- 132. *Matrimonium consummari ante benedictionem nuptialem, est peccatum mortale, secundum aliquos.*
 - 133. *Secundæ nuptiæ non sunt benedicendæ, etiam extante Concilio.*
 - 134. *Sacerdos benedicens secundas nuptias, est puniendus arbitrio ordinarij.*
 - 135. *Excommunicatio à iure imposita solemnizanti matrimonium, non est sublata per decretum Concilij.*
 - 136. *Verba Concilij, ibi, * matrimonio coniungere, aut benedicere, * alternativè sunt intelligenda.*
 - 137. *Parochus secundum Concilium debet habere librum, in quo describuntur matrimonia.*
 - 138. *Matrimonium fuisse contractum potest probari alijs modis quam per librum ecclesiæ.*
 - 139. *Liber ecclesiæ, in quo describuntur matrimonia, est legalis, & facit fidem.*
 - 140. *Verba Concilij, ibi, * sua peccata diligenter confiteantur, * an sint de præcepto, vel de consilio.*
 - 141. *Qui contrahit matrimonium in peccato mortali, peccat mortaliter.*
 - 142. *Matrimonium est validum sine parocho & testibus, in terris, ubi Concilium non fuit publicatum, vel receptum.*
 - 143. *Virum qui vadunt ex partibus regni, ubi Concilium fuit publicatum, ad partes, ubi non fuit publicatum, teneantur illius formam servare.*
 - 144. *Proprius parochus contrahentium est ille, in cuius parochia mulier habet domicilium, donec maritetur.*
 - 145. *Matrimonium ante & post Concilium, potest contrahi per procuratorem.*
 - 146. *Verba Concilij, ibi, * omnino, * idem important, quod verbum, ipso iure.*
 - 147. *Benedictio sacerdotalis in templo est præstanda à parocho mulieris.*
 - 148. *Impedimentum matrimonij probatur per unum testem, vel famam.*
 - 149. *Filius natus ex matrimonio contracto inter consanguineos, omisissis denunciationibus Concilij, ignoranties impedimentum, non est legitimus.*

Q V A E S T I O D C I V.

Verum iuramentum metu extortum sit ipso iure nullum. Communis contra communes.

Iuramentum metu extortum non esse servandum, probat nobis text. in *c. quamvis pactum, de pact. libr. 6. & in c. licet mulieres, de iureiurand. & in c. cum contingat, cod. tit.* Dubium tamen est, an iuramentum sit ipso iure nullum, an requirat relaxationem. Et iuramentum esse nullum, tenet Franciscus Curtius, *num. 13. Igneus, num. 21. in authent. sacramenta puberum. C. si adversus venditionem.* Et hanc tenent communiter omnes Legistæ, secundum Corneum, *ibi, colum. penult.* & idem testatur Matthæus de Afflictis, *decisione 262. num. 2.* Menchaca, *controuersiarum illustr. c. 25. num. 27.* Cachernus, *in decis. Pedemont. 179. num. 16.* (qui alios refert) & Boerius, *decis. 100. num. 14.* & alios refert & sequitur Ioannes Botta, *conf. 2. num. 11.* & Decius, *conf. 379.* vbi dicit esse magis communem opinionem, quod data enormissima læsione, non requiratur relaxatio iuramenti.

Contraria tamen pars (imo quod iuramentum obliget ipso iure, & requiratur relaxatio) est verior, & tenenda opinio, & hanc probat text. in *l. si vero, & in c. verum, de iureiur.* quamvis Curtius, *supra*, dicat non esse text. qui hoc probet. Et hanc sententiam tenet glossa, cum ab ea relatis, in *d. c. quamvis pactum.* & ibi Archidiaconus, Ioannes Andreas, Ioannes Monachus, Dominicus, & Georgius, quam sequitur Matthæus de Afflictis, *decis. 322. nu. 9.* & Rolandus, *conf. 59. n. 27. lib. 1.* Pinelus, in *l. 2. de rescindenda, 3. p. c. 1. nu. 8.* & quod ita seruetur in practica docet Gutierrez, *in authentica, sacramenta puberum, numer. 96. colum. 2. Cod. de rescindenda, & illam dixit communem canonistarum, & Theologorum, Fortunius, de ultimo fine, illatione 22. in princip. & illam tenet glossa, in c. Abbas, quod metus causa, quam communiter sequuntur doctores, secundum Antonium de Petr. in *l. 1. numer. 279. ff. de iureiurando, & hanc partem dixit communem Abb. colum. 2.* Alciatus, *num. 15. in d. c. cum contingat, dixit**

etiam communem Couarr. in *4. decret. 2. part. cap. 3. §. 5. numer. 2. & libr. 1. variarum, cap. 7. §. 8. & Molina, lib. 2. de Hispanorum primogen. cap. 3. numer. 13.* qui dicit, quod contrarium seruatur in practica, quod in hoc casu non sit necessaria relaxatio iuramenti. Sed contrarium verius est, etiam si contractus sit nullus, & dolus adfit in læsione, vt resoluunt Gutierrez, *supra*, cuius opinio verior est: quam intellige procedere, etiam si metus esset detectus, & probatus, secundum Matthæum de Afflictis, *vbi supra, numer. 4.* & hæc opinio erit etiam seruanda de iure ciuili, secundum Corneum, *vbi supra.* Et ratio est, quia contractus per metum celebratus, est mero iure validus, *tex. in l. si mulier. §. si metu coactus. ff. de acquirenda hereditate. ibi, * Si metu coactus adiero hereditatem, puto me heredem fore. Quia quamuis si liberum esse noluissem, tamen coactus volui. sed per prætorem abstinendus sum. * l. 29. tit. 11. par. 3.* quod tamen limita, quando contractus esset nullus, & iuramentum metu ad eius validitatem interponeretur, vt tenet Couar. *vbi supra*, plures allegando: quamuis in hoc contrarium teneat Abb. Alciatus, & Perusinus, quos ipse citat, & ultra eum Felinus, in *c. 2. numer. 35. de sponsalibus*, commendans sententiam Abbatis, cum quo etiam tenet idem Felinus, in *c. 2. numer. 2. & in c. si vero, col. fin. vers. hanc conclusionem, de iureiurando, & Hippolytus, in l. penult. numer. 69. ff. de questionibus, & diximus, in *quæstion. 502.* ex quibus videbatur posse sustineri Cardinalis opinio, in *c. Abbas, de sponsalibus*, qui dicit, matrimonium quocumque metu contractum esse verum matrimonium, licet rescindatur a be ecclesia, ex eo quia gesta per metum sunt ipso iure valida, vt in *d. l. si mulier. §. si metu.* Sed salua illius pace, illa opinio non est vera, sed omnino falsa: quia in matrimonio contrahendo requiritur libera voluntas. *c. gemma. e. cum locum, de sponsalibus, cap. sufficit. 27. quæst. 2.* & deficiente consensu, cessat matrimonium, prout cessat interueniente metu mortis, stupri, vel carceris, vel grauis infamiæ, vt in *c. cum dilecti, de his quæ vi metus causa sunt. c. veniens, el. 1. & 2. de sponsalibus.* Et tale matrimonium esse nullum iure positiuo, & iure diuino & naturali, tenet Veracruz, *in speculo coniugiorum, art. 8. fol. 49. litera A.* quam opinionem sequitur Menchaca, *supra*, & dicit communem Couarr. *loco citato, & Crauetta, conf. 253. numer. 1.* & Cachernus, *decis. 179. numer. 18.* Alciatus, *conf. 162. numer. 9.* Menochius, *conf. 2. numer. 169.* & assignat rationem Botta, *supra, numer. 13.* & ita tenendum & iudicandum est, vt etiam tenet Alexander Carrerius, *de sponsalibus, c. 9.* vbi assignat rationem differentie, quare metus annullat matrimonium ipso iure, non vero alios contractus. Quæ opinio procedit etiam hodie, licet præsumptus consensus ex mutua cohabitatione intercedat, quia non conualescit matrimonium, ex text. in *cap. 1. ses. 24. de reformat.* per quem text. præsumptus consensus ex mutua cohabitatione non sufficit nec purgat metum, vt tradit Spino, in *speculo testam. gloss. 15. princ. numer. 61.* quem sequitur Zenedo, *ad decretales. 2. part. collectan. 9. num. 5. & Gutierri. lib. 1. canoniar. cap. 18. num. 7.* Vnde cum certissimum sit, quod metus, & coactio, excludant consensum, admoneo iudices ecclesiasticos, vt contra voluntatem contrahentes non compellant coactione præcisa, ad contrahendum matrimonium (licet verba de contrahendo præcesserint) quia potest contingere, quod sponsus lite molestus, vel coactionis formidine, matrimonium inuitus contrahat, & sic præbeat ansam contrahendi matrimonia nulla, & quod deinde orientur difficiles exitus, quod excludit text. in *c. requisit. 17. de sponsalibus. ibi, * Monenda est potius quam cogenda, cum coactiones difficiles soleant exitus frequenter habere, * quem text. ita intelligit Ferretus, conf. 171.* ampliatis etiam si iuramentum de contrahendo interueniat, qui respondet ad contrarietatem text. in *cap. ex literis, eodem titul. & Couar. in 4. decre-**

- decretalium, 1. part. cap. 4. numer. 5. Sarmiento, *libr. 1. selectar. cap. 5. numer. 5.* Veracruz, in *speculo coniugiorum*, 3. part. art. 2. in *append. in 1. notabili*, & Segura de Aualos, in *directorio iudicum ecclesiasticorum*, 2. part. cap. 15. numer. 6. contra Gutierrez, de *inramento confirmatorio*, 1. par. c. 15. numer. 4. qui tenet, sponfos esse precise compellendos: quod verum non est, ex mente *tex. in d. c. requisit*, & melius enim esset, vt neque precise, nec causatiue compellerentur, si constiterit de contraria voluntate, dissentiendo contrahere similia matrimonia, & Dominicus de Soto in *quarto sententiarum*, *distinctio. 27. quaest. 2. art. 1. in fin. versicul. ad secundum*, qui tenet, quod in foro exteriori, non est aliquis compellendus ad contrahendum, per *text. in c. praeterea, de sponsalibus*, quem *text. intelligit Veracruz, supr. art. 21. per totum*, qui recolligit 17. modos, per quos dissoluuntur sponsalia de futuro, & alias causas tradit *Greg. in l. 7. tit. 1. part. 4. verb. *recusatio.* & Matienço, in rubr. de matrim. glos. 1. n. 43. Angles, in summa, de essentialibus matrimonii, fol. 290. Moecius, de contractibus, c. de sponsalib. fol. 196. vers. pro declaratione*, qui etiam sequitur opinionem Soti, *ubi supra*. Nec praedictis aliquid obstat *text. in d. c. ex literis*, quia ille *tex.* non loquitur indistincte, & generaliter, sed causatiue, vt clare insinuant verba illius *tex. ibi*, *Compellas vt ipsam in uxorem recipiat, & maritali affectione pertractet, nisi rationabilis causa obtiterit.* Cui decisioni, consonat *l. 7. tit. 1. part. 4. ibi*, *Apremiar pueden los Obispos, o aquellos que tienen sus lugares, a los desposados, que cumplan el casamiento, esto es, quando el uno de los desposados quiere departir el casamiento, y el otro lo quiere cumplir: fueras ende si alguno dellos pudiese antesi excusacion a tal que deniesse valer.* & sic ex illis iuribus clare manifestatur, quod propter rationabilem causam debet iudex a compulsionem cessare, & haec causa illius arbitrio relinquatur, & in casu dubio tam in procedendo, quam in definiendo debet ab hac compulsionem desistere: maxime si grauis fuerit sponsi vel sponsae pertinacia, diu existentis in excommunicatione, ne alias censuram ecclesiasticam contempnantur, cum excommunicatio debeat esse medicinalis, & non mortalis, vt traditur in *c. 1. de sent. excommunicationis, libr. 6. vel aliter (& melius) potest tex. ille intelligi in d. c. ex literis*, vt tantum procedat & loquatur respectu viri, recusantis matrimonium contrahere, postquam sponsalia praecesserunt, ad quod precise est compellendus, vt in illo *text. disponitur*. At vero contrarium deciditur, in *d. c. requisit*, vbi cessat compulsiō, quia loquitur respectu foeminae: & sic resoluit Romanus Pontifex, quod magis est mōnenda, quam cogenda: quia respectu illius nullam iniuriam, nec aliquod damnum sponsus patitur, pro ut in foeminis contingit, viris reluctantis sponsalia contrahere. Qui intellectus verissimus est & pro eo fuit in curia Romana iudicatum, quod quidem non innouatur per sacrum Concilium Tridentinum, in *c. 1. sess. 24. de reformatione*, & ornatu huius quaestionis, referre libuit aliqua dubia, quae saepe occurrunt circa intellectum & interpretationem illius *text.* & quae in variis locis, & apud varios doctores scripta sunt: nam licet Concilii interpretatio ad Pontificem maximum spectet, & ad illustrissimos Cardinales illius vicem gerentes, vt tradit Anton. Cuchus, *libr. 2. instit. mat. tit. 3. de Concil. oecumen. numer. 60.* quia hi demum interpretari canones possunt, qui condendi auctoritatem habent. *l. fin. Cod. de legib. l. in praetoribus. ff. de praet. stip. cap. cum venissent, vbi gloss. verb. iudicari, de iudiciis. l. 4. tit. 33. par. 6. l. 4. tit. 4. libr. 1. ord.* tamen interpretationem & declarationem, quam alii dederunt, prohiberetur non est referre, vt docet ipse Cuchus, *supr. libr. 5. tit. 11. de sacra. marr. numer. 87. vers. & quanquam.* ob idque plusquam centum & viginti dubia, quae ex decisione Concilii Tridentini, in *d. cap. 1. oriuntur referam*, pro ut ab scriptoribus diuersis, & nouioribus tradita sunt.

Dubium primum oritur, vtrum per illum *text.* corrigatur hodie decisio *tex. in c. ad id, de sponsalibus*, vbi probatur, matrimonium metu contractum per spontaneam contrahentium cohabitationem, conualefcere, vt tradit gloss. per *text. ibi in c. consultatiōni, de sponsalib.* Quam dubitationem affirmatiue resoluit Spino, in *speculo testamentorum*, gloss. 15. princ. numer. 59. cum sequentibus. & Nauar. in *manuali lat. c. 22. numer. 69.* Soto, in *4. dist. 28. quaest. 1. art. 2.* Mascardus, *volu. 2. de prob. concl. 1032. numer. 7.* Gutierrez, *lib. 1. canonicarum quaest. c. 18. num. 7.* Didacus Perez, in *l. 1. tit. 1. lib. 5. ord. pag. 41. vers. 5.* Menochius, *libr. 3. de praesumpt. praesumptione 1. num. 20. & 99.* contrarium tamen defendere conatur Ledesma, de *matrim. quaest. 47. art. 4. pag. 223. vers. vlt. difficultas.*

Secundo dubitatur, vtrum per illum *text.* corrigatur decisio *tex. in c. 18. qui fidem, c. veniens, el. 2. c. consultatiōni, de sponsalib. c. 1. de desponsatione impuberum*, quibus probatur, sponsalia de futuro per copulam effici matrimonium de praesenti, & corrigi resoluunt plurimi, Didac. Perez, in *l. 1. tit. 1. libr. 5. ord. pag. 41. in princ.* Segura, in *directorio iudicum ecclesiasticorum. 2. part. cap. 15. numer. 43. in principa.* qui attestatur, de declaratione illustrissimorum Cardinalium, qui praesunt declarationi & interpretationi sacrosancti Concilii Tridentini, de qua etiam testes sunt locupletis. Salzedo, ad *practic. Bernardi Diaz. c. 73. additio. 2. vers. & memoria quidem teneo.* & Malcar. in *proemio tract. de probat. volu. 1. quaest. 10. numer. 7.* Azevedo, in *l. 1. tit. 1. libr. 5. recop. numer. 16.* & Matienço, in *rub. numer. 43. tit. 1. libr. 5. recop. a numer. 53.* Cuchus, *lib. 5. instit. tit. 1. numer. 104. & 105.* & nouissime Tho. Triuiflanus, in *decisionibus suis, libr. 1. decis. 20. per totam.* Spino, in *speculo testamentorum. gloss. 15. princ. nume. 55. cum sequentibus.* Nauarr. *conf. 38. numer. 2. & 4. tit. de sponsalib. libr. 4.* qui omnes attestantur de declaratione illustris Cardd. & eam refert Ioan. Gutierrez. in *canon. quaest. c. 18. numer. 4.* & idem tenet ipse, in *tractatu de inramento confirmatorio, 1. part. c. 51. a numer. 12.* Ioan. Petrus Bimius, *conf. 62. numer. 35.* qui alios allegat, Veracruz, in *appendice ad speculum, quaest. 9. col. fin. pag. 45.* Cordoua, in *summa de romance, quaest. 52.* Nauar. in *manual. lat. c. 25. numer. 144.* Menoch. *libr. 3. praesumptio num. praesumpt. 1. numer. 99.* Ledesma, de *matrim. quaest. 45. art. 5. dubio 4. vers. aduerte tamen*, vbi refert declarationem, & Nauar. in *manua. lat. c. 25. num. 144.*

Tertio, vtrum etiam corrigatur *text. in cap. tuas, de conditio. apposi.* vbi sponsalia contracta sub conditione honesta per subsequenter copulam fiunt pura, & verum matrimonium, affirmatiue resoluit Didacus Perez, in *l. 1. tit. 1. libr. 5. ord. pag. 41. vers. secundo*, Menoch. *lib. 3. de praesumpt. praesumpt. 1. numer. 14. 80. & 99.* & vide Matiençum, in *rub. n. 63. tit. 1. libr. 5. recop.*

Quarto, vtrum etiam corrigatur *tex. in c. 1. §. 1. de desponsatione impub. libr. 6. (cum similibus.)* vbi matrimonium contractum inter impuberes, postea legitima superueniente aetate, per copulam, mūnera, osculum, amplexus, & alia signa, consensum exprimentia, efficitur matrimonium de praesenti, & validum, & quod per istum *tex.* corrigatur, resoluit Didacus Perez, in *l. 1. tit. 1. libr. 5. ord. pag. 41. vers. 6.* & Menoch. *libr. 3. praesumptio num. praesumpt. 1. numer. 53. & 99.* Spino, in *speculo testamentorum gl. 15. princ. n. 61.* Matienço, in *rub. tit. 1. libr. 5. recop. gl. 1. a numer. 57.* & vtrum quando hoc casu, & ante aetate fuit contractum coram parochō & testibus, & seruata solennitate Concilii, postea adueniente aetate, sufficiat secrete ratificare dictis modis, vel expresse, vel sit precise necessarium iterum contrahere, seruata & repetita dicta forma. Gutierrez, de *inramento confirmatorio, 1. part. c. 51. n. 18.* tenet, quod

quod
tenci
diam
& in a
mento
quod
tate ra
bus, &
23 Q
tate
vir dic
ne, &
vir, &
tuus e
nium
bus, se
vel fu
putat
circa
traher
cum,
idem
24 Du
spons
incur
unica
pr. n.
25 Du
quod
effici
cip. n.
versic
99. ce
ad de
actis
matr
Spino
26 Du
la opi
tribus
immi
cum
Perez
prios
27 No
quod
lato i
latum
28 tit. 1
quod
Conc
num.
in ma
lib. 5.
75. &
& di
Du
fuit c
huius
occu
cont
nouo
fit et
form
in pr
art. 2
70. d
freq
firm
que
C
gloss
num
de r
part
17. i

quod sufficiat secrete ratificare. Contrarium tenet Matienço, *ubi supra, proxime*, & ipse Gutierrez (palinodiam cantando) in *canonicis questionibus*. c. 18. per totum, & in alia impressione anni 1586. *diel. tractat. de iuramento confirmator. ad finē operis*, idem dixit, & tenet, & quod sit præcise necessarium, adueniente legitima ætate ratificare matrimonium coram parcho & testibus, & cum solemnitate Concilii.

23 Quinto dubitatur, vtrum ille qui seruata solemnitate huius tex. contraxit cum quadam muliere, cuius vir dicebatur mortuus, & præmissa mortis informatione, & cum licentia ordinarij, veniens postea primus vir, & petens & accipiens vxorem suam, vere mortuus est, & secundus & ipsa volunt ad suum matrimonium redire, debeant necesse coram parcho & testibus, secundum formam huius text. iterum contrahere, vel sufficiat prima solemnitas & contractus. Late disputat Didacus Perez, in l. 1. tit. 1. lib. 5. ord. pag. 17. vers. circa præmissa, & resoluit esse necessarium de nouo contrahere, secundum formam Concilii, & vide Matienço, in l. 1. rubr. tit. 1. lib. 5. recop. numer. 31. & 36 vbi idem resoluit.

24 Dubitatur 6. vtrum hodie consanguineus contrahens sponsalia de futuro cum consanguinea, sequuta copula incurrat excommunicationē ipso iure, de qua in *cl. unica. de consanguinit. & affinit.* Spino, in *speculo*, gloss. 15. pr. n. 56. negatiue resoluit.

25 Dubitatur 7. vtrum cesset etiam hodie opinio illa, quod sponsalia de futuro per traductionem ad domū efficiantur de præsentī, Spino, in *speculo*, gloss. 15. princip. nu. 65. & Didacus Perez, in l. 1. tit. 1. lib. 5. pag. 41. vers. quarto, & Menoch. *diel. præsumpt.* 1. num. 55. & 99. cessare tenent. Et quid si traducat sponsus sponsam ad domum coram parcho & testibus, ingerendo se actis nuptialibus & matrimonialibus, vtrum sit verum matrimonium, etiam hodie, attento sancto Concilio. Spino, *ubi supra*, num. 66. tenet quod sic.

26 Dubitatur 8. vtrum etiam cesset hodie communis illa opinio, quod si quis promittit se ducturum vnā ex tribus, certam igitur de incertis, & postea se carnaliter immiscet cum vna illarum, præsumatur & censetur cum illa verum matrimonium contrahere, Didacus Perez d. l. 1. pag. 41. vers. tertio. & Menoch. d. *præsumptione* 1. num. 13. & 99. tenent quod cessat.

27 Nono dubitatur, vtrum cesset communis illa opinio, quod contrahentes in gradu prohibito, si postea sublato impedimento simul cohabitāt, scientes esse sublato, conualescit matrimonium. Didacus Perez, l. 1. tit. 1. lib. 5. pag. 41. vers. 7. dicit quod cessat. Et in genere, quod omnia matrimonia præsumpta sint hodie per Concilium sublata, tenet Menoch. d. *præsumptione* 1. num. 99. Mascard. d. *concl.* 1032. nu. 7. & alii, & Nauarr. in *manuali lati.* c. 25. num. 144. Matienço, in *rubr. tit. 1. lib. 5. recopilat.* num. 36. Nauarr. in c. *Statutus*, num. 75. & 76. 19. *quæst.* 3. Cuchus, lib. 5. *instit. tit.* 11. n. 105. & diximus *supr.* n. 8. in fine.

Dubitatur 10. vtrum quando prius matrimonium fuit contractum in facie ecclesiæ, & cum solemnitate huius tex. fuit tamen nullum propter impedimentum occultum, quod ignorabant contrahentes tempore contractus, impetrata postea dispensatione possit de nouo secrete contrahi absque parcho & testibus, vel sit etiam necessarium iterum solemniter, & secundum formam Concilii contrahere. Couarr. in 4. 2. part. c. 6. in princ. num. 8. vers. ex quibus, Soto, in 4. *dist.* 28. q. 1. art. 2. vers. 3. conclusio. Nauarr. in *manual. latin.* c. 22. n. 70. dicit quod ita fuit declaratum à Pio V. & quod frequenter penitentiaria in declaratione vtitur, & affirmatiue resoluunt, sufficere secrete contrahere, & absque forma Concilii.

Contrarium, & negatiue, tenet Spino in *speculo testā.* gloss. 15. princ. num. 62. Ioan. Gutier. in *canon. qu. c.* 18. num. 3. & 8. (qui videantur) & Cordub. in *summa de romance, quæst.* 51. Gutier. de *iuramento confirm.* 1. part. c. 51. num. 21. & 24. Nauarr. in *manu. latin.* c. 16. n. 17. in princip. Ludouicus Lopez, in *instructor. conscient.* Tom. 11.

tie. 1. par. c. 85. vers. auctore autem, & cap. 86. vers. primo, ut iam. Matienço, in l. 1. tit. 1. lib. 5. recop. gloss. 1. n. 3. in fin. Veracruz, in *appendice ad specul. dubio* 10. ex pag. 45. Segura, in *directorio ind. ecclesiast.* 2. part. cap. 15. a n. 39. Pedraça, in *suma*, in 3. *præcepto decalogi*, fol. 30. vers. 12. si casa, ibi, *verdades.* Zenedo, in *collectaneis ad decretales*, *collectan.* 58. nu. 4. & vide Matienço, in *rub. gloss.* 1. nu. 30. 63. 64. & 65. tit. 1. lib. 5. recop. qui idem tenet. Ledesma, de *matrimonio, quæst.* 45. artic. 5. fol. 194. & 165. vers. aliud dubium, tenet sufficere, quod fiat secrete, & attestatur ita esse declaratum ab illustri. Cardin. Cuchus, lib. 5. *instit. tit.* 11. num. 65. refert contrarias opiniones, & in fine istam amplectitur.

Vndecimo, ibi, *Rata & vera esse matrimonia, &c. * ut 29 in c. 1. & 2. de *clandest. desponsatione*, c. *sufficiat* 27. *quæst.* 2. c. *illud* 30. *quæst.* 5. l. 2. tit. 3. part. 4. Concil. Colonien. de *matrimonio. c. de ritibus*, Concil. Florent. §. 7. de *sacramentis*, Parisius, *conf.* 53. num. 1. & *conf.* 54. nu. 5. lib. 4. Beronius, *quæst.* 107. Cæphalus, *conf.* 286. num. 16. Mascard. de *probation. volum.* 2. *concl.* 1026. num. 11. Abb. & omnes, in c. 1. de *clandest. desponsatione*. S. Tho. in 4. *distinct.* 28. art. 3. Decius, *conf.* 163. num. 3. & *conf.* 231. num. 6. Couar. in 4. 2. part. c. 6. in princ. n. 7. Renatus Copinus, de *sacra politione forensi*, lib. 2. tit. 7. num. 7. in *margin.* Cuchus, lib. 3. *institutionum iuris cano.* tit. 8. vers. nolim tamen, Paleotus, in *tractatu*, de *notis & spuriis*, c. 5. ex num. 5. vers. propterea, & c. 19. num. 5. vers. quoniam tamen. Victoria, de *sacram. matrimo.* num. 266. in princ. Matienço, in l. 1. tit. 1. lib. 5. recop. gloss. 1. ex nu. 4. & ibi Azevedo, n. 45. Menoch. in *conf.* 199. num. 57. vol. 2. latissime Gutier. lib. 2. *pract. quæstio.* 9. 4. num. 2.

Duodecimo, ibi, *Quique falso affirmant, &c. * hi sunt 30 inter alios Castaneus in *Catalogo gloriæ mundi*, 12. part. *confid.* 36. Oldendorpius, in 4. *classe actionum*, *actio.* 26. Corraus, lib. 1. *miscell.* cap. 17. a num. 6. & in l. qui liberos, ff. de *ritu nuptiarum*, numer. 54. & lib. 2. *epistoliarum*, *epist.* 29. Duarenus, ad *tractatum solut. matrimo.* in *præfatione* 2. in qua agit, quomodo nuptiæ contrahantur, Gentianus Heruetus, in *oratione*, quam de *clandestinis matrimoniis habuit in Concil. Trident.* Molineus, ad *Alex.* in *conf.* 97. lib. 1. Erasmus, lib. de *matrimonio Christiano*, paulo post princ. & Molineus ad Decium, in c. c. ecclesia sancta Maria, *sup.* num. 36. de *constitutio.* & in *conf.* 231. nihilominus sanctissime à sacrosancto Concilio dicta opinio damnatur, & ante eum contraria magis communis verior & receptissima erat, ut est videre apud Antonium Gubertum, lib. 1. *qu. iuris*, c. 12. Anton. Contium, in *commentariis ad edictum regis Galliarum*, de *clandestinis matrimoniis*. Menoch. de *arbitrarijs iudicium causis*, lib. 2. *casu* 453. nu. 8. vbi plures adducit, Baecam, de *non meliorandis dotis causa filiabus*, c. 18. a n. 7. Didacum Perez, in l. 1. tit. 1. lib. 5. ord. noui. pag. 3. vers. constat etiam, Gutier. in *cano. qu. c.* 20. n. 1. & 2. & lib. 2. *pract. c.* 1. per totum, idem Menoch. *conf.* 69. a n. 20. vol. 1. optime Couar. in 4. 2. par. c. 3. §. 8. n. 5. Veracruz, in *speculo coniugiorum*, art. 2. vers. ex hoc sequitur, pag. 28. Viuius in *communibus opinionibus*, *oppos.* 327. Matienço, in l. 2. tit. 1. lib. 5. recop. gl. 2.

Dubitatur 13. vtrum leges patris vel consanguineorum consensum requirentes ad matrimonium, procedant hodie post Concilium, vel debeant referri ad honestatem vel ad necessitatem. Vide Gutier. lib. 2. *pract. quæst.* 9. 5. per totam, Manticam, de *coniect.* ult. *volunt. lib.* 11. tit. 18. n. 17. Veracruz, in d. pag. 28. vers. si alius. Matienço, in l. 2. tit. 1. lib. 5. recop. gloss. 2. nu. 1. Spino, in *speculo testamentorum*, glo. 14. pr. a n. 80.

Dubitatur 14. vtrum ex hoc possint filii & filii legitime à parentibus exheredari, & validæ sint leges ita disponentes, etiam si contrahant in facie ecclesiæ. Soto, in 4. *distinct.* 29. *quæst.* 1. art. 4. ex vers. extant autem in Hispania, Cordoua, in *summa, quæstio.* 171. vers. el segundo punto, Palatius Rubeus, in *repetitione*, capit. per vestras, de *donatio. inter virum & vxorem*, notab. 3. §. 3. num. 9. & §. 8. affirmatiue resoluunt, & Azevedo, in l. 1. tit. 1. lib. 5. recop. nu. 53. in fine. Contrarium

- trarium tenet Couar. in 4. 2. part. c. 3. §. 8. à numer. 5. Guillelmus Benedictus, in c. Raynuius, vers. qui cum alia matrimonium, num. 9. de testa. Matienço, in l. 1. tit. 1. gloss. 4. libr. 5. recop. Sarmiento, lib. 1. selectarum interpret. c. 11. num. 8. Viuius, d. opposit. 327. num. 2. & 6. Rebuffus, responsio. 7. vers. super statuto. Salon. in 2. 2. quaestio. 5. de dominio, artic. 5. §. quaestio hec in primis, Molina, lib. 2. de Hispanorum primogeniis. capit. 16. à num. 6. Parisius, conf. 29 art. 6. volum. 3. Alexand. conf. 97. per totum. lib. 1. Natta, conf. 355. Matienço, in dialogo relatoris. 3. part. c. 31. num. 9. Gutierrez, lib. 2. practicar. quaest. q. 1. à num. 2. & q. 3. per totam, Spino, in speculo testam. gloss. 20. princip. à num. 66. Olanus, in antinom. liter. P. num. 10. Nauar. in manu. lati. c. 14. num. 15. & nos diximus (contra Azeuedo,) supra in quaest. 5. nu. 15. & quid si indigno nupserint, tradit Iulius Clarus, lib. 5. recept. sentent. §. fin. quaestio. 81. numer. 5. Didacus Perez, in l. 1. tit. 1. lib. 5. ord. pag. 36. col. 2. ad med. Tiraq. de nobil. c. 20. num. 176. Xuarez, in l. 2. tit. * de los casamientos, à nu. 28. Molina, d. c. 16. à nu. 7. & Gutier. d. lib. 2. q. 1. à n. 5. & diximus in d. q. 5.
- 33 Dubitatur 15. vtrum iam quod sanctum Concilium excludit necessitatem consensus patris, excludat etiam honestatem consilii, ita vt filia, vel filius possit nubere non requisito, vel accepto consilio patris. Menoch. conf. 69. num. 23. & 25. cum sequent. volum. 1. Cæphalus, consil. 421. num. 64. cum sequentib. lib. 3. & Menoch. de arbitrar. lib. 2. casu 453. num. 6. Gutierrez, in canonicis quaestionibus. cap. 18. num. 4. in terminis resoluunt, sanctum Concilium non excludere consilium, & sic non corrigitur verissima illa opinio, quod filii contrahentes matrimonium, sine licentia & consilio parentum, peccant mortaliter, vt tenent expresse Soto, in 4. distinctio. 28. q. 1. art. 1. in fin. Petrus Soto, de institutione sacerdotum, titul. de sacramento matrimonii, lect. 4. Menoch. conf. 69. num. 28. & num. 31. vol. 1. Nauar. in manu. lati. c. 14. num. 15. Azeuedo, in l. 1. tit. 1. lib. 3. recop. num. 49. Gutier. d. c. 20. n. 3. & 8. Burgos de Paz, in conf. 20. numer. 7. & alii multi relati, & sequuti à Zenedo, in collecta. ad Decretales. c. 58. n. 8. ex quibus multi etiam tenent, dictum sacrum Concilium non excludere dictum consilium, neque peccatum.
- 34 Ibi, * Detestata est, & c. * idem probat. c. 1. 30. q. 5. l. fi. tit. 3. part. 4. gl. in c. nostrates. 30. q. 5. & plura inconuenientia, quæ ex clandestinis matrimoniis proueniunt, congerunt Soto, in 4. dist. 28. qu. 1. art. 1. Couar. in 4. Decretal. 2. part. c. 6. in princ. num. 7. Didac. Perez, in l. 1. tit. 1. lib. 5. ord. pag. 27. col. 2. vers. queri etiam potest. Alaba, de Concilio, 2. part. §. 34. in princ. Segura, in directorio, 2. part. c. 15. in princ. Moccium, de contractibus, tit. de matrimonio, §. de substantialib. nu. 16. Cæphalus, conf. 421. n. 54. lib. 3. Azeuedo, in l. 1. tit. 1. lib. 1. recop. n. 4. Menoch. de arbitrar. lib. 2. casu 453. à num. 1. & in conf. 199. num. 41. libr. 2. Matienço, vbi supra.
- 35 Ibi, * Clandestinis coniugiis, & c. * Quibus modis matrimonium dicatur clandestinum, late resoluunt Didacus Perez, in l. 1. tit. 1. lib. 5. ord. ex pag. 34. & pag. 38. col. 2. Spino, in speculo testam. gl. 15. princ. num. 5. cum seq. Matienço, in l. 1. gl. 1. tit. 1. lib. 5. recop. & Cuchus, lib. 5. instit. 11. num. 66. cum seq. & nos diximus in d. q. 5. n. 8. vbi alios tradimus.
- 36 Et vtrum matrimonium contractum sine denunciationibus, ante & post Concilium Tridentinum, dicatur clandestinum, latissime poteris videre (& opiniones contrarias) affirmatiue resolutum apud Turretum, conf. 28. num. 34. Salzedo, ad practicam Bern. Diaz. c. 73. addit. 1. per totam. Seguram, in directorio, 2. part. c. 15. à num. 80. Nauar. in manu. lati. c. 22. numer. 70. Couar. in 4. part. c. 6. num. 10. cum sequentib. Veracruz, in speculo. 1. part. art. 2. conclus. 3. vers. considerandum, latissime Mascardum, de probatio. vol. 1. concl. 297. num. 3. cum sequent. & volum. 2. concl. 1035. per totam. Moccium, de contractibus, tit. de matrimonio, colum. 2. num. 13. Spino, in speculo gloss. 15. princip. num. 22. cum sequent. Roland. à Valle. conf. 93. numer. 26. libr. 3. Menoch. conf. 69. num. 70. lib. 1. Cæphal. conf. 503. num. 17. cum sequent.

lib. 4. Gutierrez, lib. 2. practicar. quaest. q. 1. num. 29. & quaest. 4. à numer. 10. Cuch. lib. 5. instit. iur. canon. tit. 11. de sacramento matrimonii, n. 69. Didac. Perez, in l. 1. tit. 1. lib. 5. ord. pag. 35. col. 1. & pag. 38. col. 2.

Dubitatur 18. vtrum contrahentes sine denunciationibus, valide tamen coram parochio, & testibus, secundum formam præcise necessariam huius tex. pœnis legalibus (præcipue l. 49. Tauris, hodie, l. 1. tit. 1. libr. 5. nona recopil.) sint puniendi. Segura, in directorio, d. c. 15. à num. 30. Nauar. in manu. c. 22. n. 70. Spino, d. gl. 15. princ. n. 74. Gutier. li. 3. pract. quaest. q. 4. à n. 10. Did. Perez, in l. 1. tit. 1. lib. 5. ord. pag. 37. colum. 2. vers. plura. Zenedo, in collecta ad Decretales. c. 58. n. 5. affirmatiue resoluunt. Contrarium videtur tenere Matienço, in l. 1. tit. 1. lib. 5. recop. gl. 7. n. 5. in pr. & resoluere vt per nos traditum, in d. q. 5. n. 9.

Dubitatur 19. Quid si ultra defectum denunciationis, deficiat etiam parochus, vel alia solemnitas, quæ iuxta hunc text. nullum reddat contractum matrimonii: vtrum tunc etiam possint attentantes contrahere, puniri dictis pœnis legalibus. Et Molina, de Hispanorum primog. lib. 2. c. 16. nu. 16. cum seq. affirmatiue defendit & fundat: cuius opinionem in puncto iuris veram esse fatetur (licet rigorosissimam) Gutier. lib. 2. pract. quaest. q. 4. à n. 2. Idem tenet Veracruz, in append. dub. 11. conc. 6. Et contrarium tenet Segura, in directorio, 2. par. c. 15. à n. 21. Gutier. d. q. 4. per totam. Azeuedo, in l. 1. tit. 1. lib. 5. recop. num. 46. Did. Per. in l. 1. tit. 2. lib. 5. ord. pag. 42. col. 1. in fi. & in l. 1. tit. 2. d. l. 5. pag. 113. col. 1. & in l. 1. tit. 15. li. 8. pag. 286. col. 1. Cordoua, in summa. quaestio. 171. col. 2. vide Ledesma, de matrimonio. q. 45. ar. 5. vers. est tamen dubium primum difficile. Et idem tenet Matienço, in l. 1. gl. 7. n. 5. tit. 1. lib. 5. recop.

Ibi, * Qui in statu damnationis, & c. * Hæc est vna ex rationibus huius decisionis. Vide de omnibus Nauar. in conf. 47. à n. 5. tit. de sponsa. lib. 4. Menoch. conf. 398. n. 52. lib. 4. eleganter Ioan. Petrum Vimium, conf. 62. n. 35. lib. 1. Salzedo, ad tract. Bern. Diaz. c. 37. addit. 2. vers. tertio licet hoc, & vers. nono illud, Moccium, de contractibus, tit. de matrimonio, col. 3. num. 16. Zenedo, in collecta ad Decretales, cap. 58. n. 9. Menoch. conf. 69. n. 25. cum sequentib. lib. 1. Soto, in 4. distinct. 28. quaest. 1. art. 1. col. 3. in princ. Cæphalum, conf. 421. num. 4. & 5. & num. 54. libr. 3. Azeuedo, in l. 1. tit. 1. libr. 5. recopilationis. Menoch. de arbitrar. lib. 2. casu 453. num. 1. & 2. Baeça, de non melior. dotis causa filia. c. 18. n. 7. Gutier. in quaest. cano. c. 20. num. 7. Matienço, in rub. num. 33. tit. 1. libr. 5. recop. & in l. 2. eiusdem tit. gl. 4. numer. 4. Cuchum, lib. 5. instit. 11. num. 71.

Ibi, * Præcipit, & c. * Dubitatur 21. vtrum lex canonica & Concilium potuerunt facere istam dispositionem, & addere solemnitatem, de qua hic, & reddere inhabiles aliter contrahentes, ad contrahendum: affirmatiue resoluens late disputat Spino in d. speculo. gl. 15. à num. 16. & à n. 70. & Azeuedo, in d. l. 1. tit. 1. lib. 5. nu. 34. & 35. latissime Didacus Perez, in l. 1. tit. 1. libr. 5. ord. pag. 40. vers. præterea amplius. & vide Caldas Pereyra, in l. si curatorem habens, vers. si non ab similib. num. 22. C. de integ. restit. & Couar. in 4. 2. part. c. 7. §. 9. num. 3. & Ledesma, de magno sacramento matrimonii. art. 5. q. 45. vers. est secundum dubium. & Vega, in sylua, * de casus de conciencia, * lib. 6. cas. 121.

Dubitatur 22. vtrum aliquis præter Concilium possit statuere circa matrimonium. Vide Nauar. in conf. 4. num. 5. tit. de pactis. lib. 1. Seguram (cum pluribus) in directorio. 2. part. c. 15. n. 38. Couar. in 4. 2. part. c. 6. §. 1. à n. 17. Zenedo latissime, in collecta ad Decretal. c. 58. à nu. 5. Salzedo, in addition. ad reg. 698. Bern. Diaz. Menoch. de arbitrar. lib. 2. casu 398. num. 47. Matienço, in l. 1. tit. 1. lib. 5. recop. gloss. 7. num. 4. Gutier. lib. 2. pract. quaestio. 1. per totam, præcipue à nu. 13. & in canon. 99. c. 20. num. 2. & Menoch. vbi supra, casu 453. à num. 8. Paleotus, de filiis nobis, c. 8. Iulius Clarus, lib. 5. receptar. sentent. §. fin. quaest. 82. numer. 3. Did. Perez latissime in l. 1. tit. 1. lib. 5. ord. col. 23. in fin. & Matienço, in l. 1. tit. 1. lib. 5. recop. gl. 7. à n. 5.

Ibi,

42 Ibr
ri in
ma,
dubiu
rector
ne ill
preta
idem
2. tom
Nauar
tran
43 Ibr
vtru
relin
possi
dam
prob
Decr
44 D
boru
ra, d
fic.
45 D
ciatio
cont
Conc
58. n
46 Ibr
matr
quib
ciatio
moni
dunt
Ioan
Men
phal
& co
28. n.
col. 3
tus C
omn
nis ei
die r
fine
press
logi
22. 2
tien.
nus
ga, *
lib. 3
quæ
n. 7.
Zene
culo
1. lib
n. 1.
præ
cran
cun
add
hoc
dina
fan
part
uan
& t
47 I
Qu
pon
Ma
Con
7. &
& c
26. 2
69.

42 Ibi, * Contrahentium parochus, &c. * An debeant fieri in utriusque parochiis, vel sufficiat in altera, Ledesma, de matrimonio, quest. 45. art. 5. vers. maius autem dubium, pag. 186. in pr. quod in ambabus, Segura in directorio, 2. part. c. 16. n. 19. ubi attestatur de declaratione illustrissimorum Cardinalium (qui præsunt interpretationi sacrosancti Concilii ita interpretanti) & idem tenet Franciscus Marcus, in decis. 715. Delsin. 2. tom. & Cuchus, lib. 1. instit. tit. 11. n. 29. vers. assumet. Nauarr. attestans de congregatione Card. tenet contrariam.

43 Ibi, Tribus continuis dieb. festinis, &c. Dubitatur 24. utrum sint consecutiui, vnus post alterum, vel debeat relinqui aliquot dierum interuallum, ut impedimenta possint proponi. Segura, d. 2. part. c. 16. n. 20. per quaedam decreta Conciliorum, quod sic. Vide Mascard. de probation. vol. 2. concl. 1034. n. 1. & Zenedo, in collect. ad Decretal. c. 58. n. 11.

44 Dubitatur 25. utrum debeant fieri ex expresso amborum contrahentium consensu, & non aliter; Segura, d. c. 16. numer. 25. vers. unde etiam, tenet quod sic.

45 Dubitatur 26. utrum sit requirendus (ante denunciations) & examinandus à parochus, liber consensus contrahentium, ut in religione præcipitur à sancto Concilio Trid. sessio. 25. de regular. c. 17. Zenedo, d. c. 58. n. 10. tenet, quod magnopere expediret.

46 Ibi, * Publice denunciatur, &c. * Dubitatur 27. utrum matrimonium contractum sine denunciationibus, de quibus in hoc textu, sit nullum, & sic, utrum denunciations præcise requirantur ad validitatem matrimonij. Partem affirmatiuam anxie fundant & defendunt Menoch. conf. 69. n. 71. li. 1. Dominicus Bontius, Ioan. Cæphalus, & Aloyfius Tercagus, inter consilia Menochii, & ipse Menoch. conf. 398. lib. 4. idem Cæphalus, conf. 421. num. 29. (cum pluribus sequentibus.) li. 3. & conf. 503. n. 14. lib. 4. & nouissime Fab. Turretus, conf. 28. n. 25. Nicolaus Moccus, de contractib. tit. de matricol. 3. num. 13. & n. 17. & videtur etiam sentire Renatus Gopinus, de sacra politia forensi, lib. 2. tit. 7. n. 3. qui omnes loquuntur post sacrum Concilium, & in terminis eius. Partem vero negatiuam, & quod non sit hodie nullum, sed validum & firmum etiam contractum sine dictis bannis & denunciationibus, defendunt expresse, & late fundant & amplectuntur quidam theologij, in conf. 398. Menoch. n. 36. Rojas, de success. c. 2. n. 22. 23. & 24. Gutier. de iuram. confir. 1. p. c. 51. n. 25. Martien. in rub. tit. 1. lib. 5. recop. gl. 1. n. 34. & 35. Caualcanus in decis. 29. n. 18. 1. part. & decis. 2. n. 20. 2. part. Vega, * en la silua de casos de conciencia, * casu 161. & 176. lib. 3. Cuchus, lib. 5. inst. tit. 11. n. 86. & nos diximus in quest. 697. n. 8. Sarmiento, lib. 1. selectar. interpret. c. 6. n. 7. Nauar. in manuali lat. c. 22. n. 70. & cum pluribus Zenedo, in collectan. ad Decretal. c. 58. n. 2. Spino, in speculo testam. gloss. 15. princip. num. 25. Azeuedo, in l. 1. tit. 1. lib. 5. recop. num. 41. & ibi etiam Martienço, gloss. 1. n. 1. Medina, in summa, §. 13. fol. 231. Gutierrez, lib. 2. practicar. quest. 9. 4. n. 1. & n. 9. Ledesma, de magno sacramento matrimonij, quest. 45. artic. 5. pag. 175. vers. secundum punctum. & per plura Salzedo, ad pract. c. 73. addit. 2. vers. primo ante omnia, ubi attestatur, esse de hoc declarationem illustrissimorum dominorum Cardinalium, qui præsunt declarationi & interpretationi sancti Concilii, de qua etiam attestatur (tenendo istam partem) Segura in directorio, 2. part. c. 16. n. 1. & Ceruantes (tenendo istam opinionem) in l. 6. Tauri. n. 22. & tenet Franciscus Marcus, decis. 714. Delsin. n. 1. to. 2.

47 Ibi, * Legitimum opponatur impedimentum, &c. * Quod sit legitimum impedimentum, & de forma proponendi, discutiendi & probandi illud, vide latissime Mascardum, de probation. vol. 2. concl. 1034. per totam. Couarr. in 4. 2. part. c. 6. in pr. per totum. & c. 8. §. 12. n. 7. & 8. Menochium, de arbitrariis, li. 2. cent. 3. casu 243. & cent. 5. casu 454. Segura, in direct. 2. par. c. 16. n. 25. & 26. Zenedo, in collect. ad decret. c. 58. n. 11. Menoch conf. 69. n. 43. cum seq. l. 1. Nauar. in manu. c. 22. n. 30. cu seq.

48 Cuchum, l. 5. instit. tit. 11. n. 168. & tit. 12. per totum. Et utrum si impedimentum fuerit falsum, delator sit puniendus arbitrio iudicis, Menochius, d. cent. 5. casu 453. num. 3. & Segura, d. c. 16. numer. 24. dicunt, quod sic.

49 Dubitatur 31. utrum proposito impedimento, parochus sua auctoritate possit interdicare matrimonium. Segura, d. n. 24. tenet quod sic, & idem tenet Lancelotus Conradus, in templo communi iudicium, li. 2. c. 12. n. 21.

Ibi, * In facie ecclesie. * Vide Ioannem Cæphalum, conf. 421. n. 55. cum seq. li. 3. & Lancelot. Conrad. d. c. 12. n. 21. & Gaeta, in repet. c. ad limina sancti Petri. 30. q. 1. §. 4. n. 1. 45. tom. 1. repe. cano. diuersorum doctorum, & Nauar. in manu. lat. c. 22. n. 70. & Caualcant, in decis. 12. n. 19. 2. par. & Cuchum, lib. 5. inst. tit. 11. n. 23. Peregrinam, de fideicom. art. 65. cum. seqq. Hondedei, conf. 87. n. 23.

Ibi, * Procedatur. * Dubitatur 32. utrum sit ad inter- esse condemnandus, qui propositis in ecclesia bannis, & denunciationibus, sine iusta causa à contrahendo discessit, Segura, d. c. 16. nu. 25. Veracruz, in speculo, 1. part. art. 16. in prin. Didacus Perez, in l. 1. tit. 1. l. 5. ord. vers. fin. tenent quod sic.

Ibi, * Mutuo consensu intellecto. * dubitatur, utrum sufficiat consensus, quocunque medio tempore interiecto, Ledesma, de matrimonio, q. 45. art. 3. vers. est vltimum dubium, pag. 158. tenet quod sic. Vide Vegam, lib. 4. casu 75. Matienço, in rub. gl. 1. tit. 1. lib. 5. recop. 20. Cuchum, li. 6. instit. tit. 11. n. 33. quem vide.

Dubitatur 34. utrum hodie sufficiant nutus, vel alia signa sensus sensibilia, etiam sine verbis, ad validitatem matrimonij, affirmatiue resoluit Nauar. conf. 38. n. 12. de sponsalib. lib. 4. & Humada, in l. 2. tit. 1. part. 1. gl. 2. n. 20. Moccus, de contractibus, tit. de matrimonio, n. 4. Gutierrez, in cano. 99. c. 18. n. 4. & c. 21. n. 9. Ledesma, de matrimonio, q. 45. art. 2. vers. est secundum dubium, pag. 151. col. 1. ad fin. Martienço, in rub. gl. 1. n. 22. tit. 1. lib. 5. rec. & Cuchus, li. 5. inst. tit. 11. n. 32. (quem vide.) & Zenedo, 2. part. collect. 23. per totam.

Ibi, * Ego vos in matrimonium coniungo, &c. * Vtrum debeat parochus uti præcise istis verbis, vel sufficiant alia, vel etiam nulla. Vega, in sylua, l. 3. casu 361. in princ. & li. 6. casu 116. & Cuchus, lib. 5. inst. tit. 11. n. 55. Medina, in summa, 3. part. q. 42. artic. 1. Veracruz, in appendi. ad spec. dub. 4. Segura, in directo. 2. par. c. 15. n. 52. Salzedo, ad pract. c. 73. addit. 2. vers. secundo illud. (& c. pluribus.) Spino, in spec. gl. 15. pr. n. 11. quod sufficiunt quælibet, & etiã nulla. Et contra Veracruz & Cano, ubi per eum tenet Didac. Perez, in l. 1. tit. 1. l. 5. ord. pag. 30. col. 2. vers. est & alia. Et quod non sit necessarium, ut parochus aliqua verba proferat, sæpe declaratum ab illustrissimis Cardd. ut infr. dicitur in alio casu, scilicet quando adducitur per viam & coactionem parochus, ut assistat matrimonio.

Ibi, * ubi parochus. * Quis sit proprius parochus in casu huius text. Salzedo, ad pract. c. 73. addit. 2. vers. 14. tenet, quod Episcopus, & eius vicarius generalis, est parochus utriusque contrahentis, idè Spino, in spec. gl. 15. prin. n. 28. 37. 38. & 41. & Segura, d. c. 15. n. 47. & vide Lancelotum Conrad. in templo omnium iudicium, l. 2. c. 12. n. 15. & Ledesma, de matric. q. 45. art. 5. vers. quartum dubium, pag. 192. col. 2. & 6. dicit quod etiã summus Pontifex, & ex commissione ceteri alij, ubi eam etiã requirit in vicario generali. Et idem tenet ipse, vers. tertium dubium, pag. 192. & quis autem sit proprius parochus peregrinorum, & alienigenarum, disputant varie Nauar. in c. placuit. de penitentia, dist. 6. n. 79. & Spino, d. gl. 15. n. 43. & Ledesma, d. tract. de matric. q. 45. art. 5. vers. aliud dubium, pag. 193. vide eos, & Vegam, in sylua, li. 3. casu 225. Salzedus tamen d. addit. 2. vers. decimo quarto, in fine. & Segura, d. c. 15. n. 50. attestantur ex declaratione illustriss. Card. (qui præsunt interpretationi sancti Concilii) esse illorum proprium parochum illum, in cuius parochia habitant tempore matrimonij.

Dubitatur 35. quid si parochus forte non sit sacerdos, utrum sufficiat? & Nauar, conf. 1. tit. de officio ordinarij. lib.

48 Et utrum si impedimentum fuerit falsum, delator sit puniendus arbitrio iudicis, Menochius, d. cent. 5. casu 453. num. 3. & Segura, d. c. 16. numer. 24. dicunt, quod sic.

49 Dubitatur 31. utrum proposito impedimento, parochus sua auctoritate possit interdicare matrimonium. Segura, d. n. 24. tenet quod sic, & idem tenet Lancelotus Conradus, in templo communi iudicium, li. 2. c. 12. n. 21.

Ibi, * In facie ecclesie. * Vide Ioannem Cæphalum, conf. 421. n. 55. cum seq. li. 3. & Lancelot. Conrad. d. c. 12. n. 21. & Gaeta, in repet. c. ad limina sancti Petri. 30. q. 1. §. 4. n. 1. 45. tom. 1. repe. cano. diuersorum doctorum, & Nauar. in manu. lat. c. 22. n. 70. & Caualcant, in decis. 12. n. 19. 2. par. & Cuchum, lib. 5. inst. tit. 11. n. 23. Peregrinam, de fideicom. art. 65. cum. seqq. Hondedei, conf. 87. n. 23.

Ibi, * Procedatur. * Dubitatur 32. utrum sit ad inter- esse condemnandus, qui propositis in ecclesia bannis, & denunciationibus, sine iusta causa à contrahendo discessit, Segura, d. c. 16. nu. 25. Veracruz, in speculo, 1. part. art. 16. in prin. Didacus Perez, in l. 1. tit. 1. l. 5. ord. vers. fin. tenent quod sic.

Ibi, * Mutuo consensu intellecto. * dubitatur, utrum sufficiat consensus, quocunque medio tempore interiecto, Ledesma, de matrimonio, q. 45. art. 3. vers. est vltimum dubium, pag. 158. tenet quod sic. Vide Vegam, lib. 4. casu 75. Matienço, in rub. gl. 1. tit. 1. lib. 5. recop. 20. Cuchum, li. 6. instit. tit. 11. n. 33. quem vide.

Dubitatur 34. utrum hodie sufficiant nutus, vel alia signa sensus sensibilia, etiam sine verbis, ad validitatem matrimonij, affirmatiue resoluit Nauar. conf. 38. n. 12. de sponsalib. lib. 4. & Humada, in l. 2. tit. 1. part. 1. gl. 2. n. 20. Moccus, de contractibus, tit. de matrimonio, n. 4. Gutierrez, in cano. 99. c. 18. n. 4. & c. 21. n. 9. Ledesma, de matrimonio, q. 45. art. 2. vers. est secundum dubium, pag. 151. col. 1. ad fin. Martienço, in rub. gl. 1. n. 22. tit. 1. lib. 5. rec. & Cuchus, li. 5. inst. tit. 11. n. 32. (quem vide.) & Zenedo, 2. part. collect. 23. per totam.

Ibi, * Ego vos in matrimonium coniungo, &c. * Vtrum debeat parochus uti præcise istis verbis, vel sufficiant alia, vel etiam nulla. Vega, in sylua, l. 3. casu 361. in princ. & li. 6. casu 116. & Cuchus, lib. 5. inst. tit. 11. n. 55. Medina, in summa, 3. part. q. 42. artic. 1. Veracruz, in appendi. ad spec. dub. 4. Segura, in directo. 2. par. c. 15. n. 52. Salzedo, ad pract. c. 73. addit. 2. vers. secundo illud. (& c. pluribus.) Spino, in spec. gl. 15. pr. n. 11. quod sufficiunt quælibet, & etiã nulla. Et contra Veracruz & Cano, ubi per eum tenet Didac. Perez, in l. 1. tit. 1. l. 5. ord. pag. 30. col. 2. vers. est & alia. Et quod non sit necessarium, ut parochus aliqua verba proferat, sæpe declaratum ab illustrissimis Cardd. ut infr. dicitur in alio casu, scilicet quando adducitur per viam & coactionem parochus, ut assistat matrimonio.

Ibi, * ubi parochus. * Quis sit proprius parochus in casu huius text. Salzedo, ad pract. c. 73. addit. 2. vers. 14. tenet, quod Episcopus, & eius vicarius generalis, est parochus utriusque contrahentis, idè Spino, in spec. gl. 15. prin. n. 28. 37. 38. & 41. & Segura, d. c. 15. n. 47. & vide Lancelotum Conrad. in templo omnium iudicium, l. 2. c. 12. n. 15. & Ledesma, de matric. q. 45. art. 5. vers. quartum dubium, pag. 192. col. 2. & 6. dicit quod etiã summus Pontifex, & ex commissione ceteri alij, ubi eam etiã requirit in vicario generali. Et idem tenet ipse, vers. tertium dubium, pag. 192. & quis autem sit proprius parochus peregrinorum, & alienigenarum, disputant varie Nauar. in c. placuit. de penitentia, dist. 6. n. 79. & Spino, d. gl. 15. n. 43. & Ledesma, d. tract. de matric. q. 45. art. 5. vers. aliud dubium, pag. 193. vide eos, & Vegam, in sylua, li. 3. casu 225. Salzedus tamen d. addit. 2. vers. decimo quarto, in fine. & Segura, d. c. 15. n. 50. attestantur ex declaratione illustriss. Card. (qui præsunt interpretationi sancti Concilii) esse illorum proprium parochum illum, in cuius parochia habitant tempore matrimonij.

Dubitatur 35. quid si parochus forte non sit sacerdos, utrum sufficiat? & Nauar, conf. 1. tit. de officio ordinarij. lib.

- lib. 1. & conf. 30. tit. de sponsalib. lib. 4. & Ledesma, de matrimonio, quæst. 45. art. 5. vers. tertium dubium, pag. 191. affirmatiue resoluunt.
- 58 Dubitatur 36. vtrum possit committere vices suas non sacerdoti ipse parochus, Nauarr. in dict. conf. 30. & conf. 44. & Ledesma, ubi proxime, vers. quartum dubium, pag. 192. col. 2. quod non, nec tempore pestis, vt per Nauar. conf. 44.
- 59 Dubitatur 37. quid in vicario generali Episcopi, vtrum vt possit solemnizare matrimonium, debeat de necessitate esse sacerdos. Salzedo, ad d. pract. d. c. 7. addit. 2. in impressione anni 1594. vers. decimo quarto, quod sic, & attestatur de hoc esse declarationem illustrissimorum Cardinalium.
- 60 Dubitatur 38. vtrum sufficiat parochus viri, vel mulieris. Nauarr. consil. 1. & consil. 52. de sponsalibus lib. 4. & Ledesma, de matrim. quæst. 45. art. 5. vers. tertium dubium, pag. 195. ex declaratione illustrissimorum Card. resoluunt, quod alterius, & cuiuslibet sufficit præsentia, & idem tenet ipse Nauarr. (sibi contrarius, in manual. lat. c. 25. num. 44. in impressione 1598. & attestatur de declaratione Card. in impressione anni 1575. at vero in impressione anni 1598. attestatur de alia declaratione, & intelligit seipsum, vt ibi, & cum omnibus tenet Caualcanus, decis. 12. num. 21. 2. part. Segura, in directorio 2. part. c. 15. num. 47. & Salzedo, d. c. 73. addit. 2. vers. decimo quarto, in impressione anni 1594. & Spino, d. gl. 15. num. 41. apud quos etiam inuenietur, vtrum sit necessarium quod matrimonium celebretur in parochia parochi auctorantis & interessentis. In quo articulo pugnant inter se Salzedo, & Spino, vide eos, & Nauar. & Caualc. ubi supra.
- 61 Dubitatur 39. vtrum sufficiat præsentia parochi ruralis, illius qui principale domicilium habebat in ciuitate, alterum tamen in rure, vbi ad tempus in anno recreationis, vel colligendorum fructuum causa, accedebat. Dominici Bonfi, Cæphali, Menochii, Aloysij Tercagni, Nauarri, fratrum theologorum Minorum, & Iesuitarum responsa, & multæ nouæ decisiones Rotæ Romanæ, in hac dubitatione inuenientur negatiue resoluentes, inter consil. Iacobi Menochij, conf. 398. lib. 4. & idem tenet ipse Nauar. conf. 2. tit. de clandestin. de spons. lib. 4. & facit, quod scripsit Segura, in d. c. 15. n. 48. & c. 16. n. 19.
- 62 Dubitatur 40. vtrum virtute bullæ Cruciatæ, sicut potest eligi confessor, possit etiam eligi parochus ad matrimonium, Spino d. gl. 15. à num. 43. & Ledesma, d. quæst. 45. art. 5. vers. tertium dubium, pag. 192. §. ex dictis, tenent quod non, & idem Soto, de iustitia & iure, lib. 5. quæst. 2. artic. 5. Nauar. in manual. lat. c. 27. num. 194.
- 63 Dubitatur 41. quid in articulo mortis, vel tempore alterius necessitatis. Spino, d. gloss. 15. num. 45. quod non, & ibi n. 42. quid quando quis se transfert ad aliam parochiam, animo reuertendi ad primam, vtrum possit contrahere coram parochio secundæ, negatiue resoluunt, & diximus in quæstione 458. num. 36.
- 64 Ibi, * Malitiose impediri, &c. Pro intellectu huius text. & quod dicatur malitiosum impedimentum, & vtrum in patre talis malitia præsumi debeat, vide Cæphalum conf. 421. num. 22. cum sequent. & num. 65. 66. & 67. cum sequent. lib. 3. & Ioan. Gutier. in quæstion. canon. cap. 20. à n. 9.
- 65 Ibi, * Vel saltem parochio & duobus testibus, &c. Dubitatur 42. Vtrum si parochus sit schismaticus, vel excommunicatus & suspensus & ab ecclesia non toleratus, valeat matrimonium coram eo celebratum. Et Nauar. in conf. 9. de sponsal. lib. 4. & Ledesma, de sacrament. matrimonii, quæst. 45. art. 5. vers. tertium dubium, pag. 192. colum. 2. in fin. disputant, & affirmatiue resoluunt.
- 66 Dubitatur 43. vtrum valeat coram parochio ad alia vocato, vel casualiter assistenti. Et Nauar. conf. 20. tit. de sponsa. lib. 4. & Salzedo, ad practic. Bern. Diaz. cap. 73. addit. 2. vers. tertio licet, & v. quintum dubium, ex declaratione illustriss. Card. resoluunt quod sic, &

idem tenet Spino, in spec. test. gl. 15. pr. n. 48. & 49. & Azeuedo in l. 1. tit. 1. lib. 5. recop. numer. 39. Medina, in summa. cap. 16. §. 13. fol. 231. Ledesma, de matrim. quæst. 45. art. 5. vers. quintum dubium, pag. 190. col. 2.

Dubitatur 44. vtrum sufficiat præsentia sola parochi adducti dolose & renuentis, dummodo probe intelligat, & audiat contrahentium verba, licet ipse nulla proferat. Ledesma d. quæst. 45. artic. 5. vers. quo proposito, pagin. 189. & Salzed. d. c. 73. addit. 2. vers. tertio licet, referunt declarationem illustrissimorum Cardd. & resoluunt quod sic, & Segura, in direc. 2. p. cap. 15. num. 51. disputat, & in fine cogitandum relinquit, se referens ad declarationem illustriss. Cardd. & facit doctrina Mascardi, de probatio. vol. 1. concl. g. n. 9. & 10. Vide Vegam, in sylua, lib. 6. casu 114. & 115.

Dubitatur 45. quid si parochus clausit aures, & affectate non audiuit, nec intellexit? Et Salzedo, ubi proxime sup. & Ledesma, dict. art. 5. vers. quartum dubium. pag. 190. col. 2. ex declaratione Card. resoluunt, quod isto casu valeret.

Dubitatur 46. vtrum valeat coram parochio & testibus, forte ambulatibus, & transeuntibus, intelligentibus tamen contrahentium verba. Et affirmatiue resoluit Ledesma de matrimonio, quæst. 45. artic. 5. vers. ex dictis sequitur, pag. 190. col. 2.

Dubitatur 47. vtrum valeat coram parochio compulso, & per vim etiam grauem adducto. Salzedo, d. cap. 73. addit. 2. vers. tertium dubium, & Ledesma, d. pag. 190. vers. tertium dubium, adducunt declarationem illustriss. Cardd. & resoluunt valere, & idem tenet Segura, d. cap. 15. num. 51. & Spino, d. gl. 15. n. 48. & 49. & Ledesma iterum, ubi supr. p. 189. vers. maior autem. & Vega, in sylua. * de casis de conciencia, xli. 6. cas. 116.

Dubitatur 48. vtrum valeat matrimonium contractum coram parochio, cui interdictum erat ab ordinario, ne dicto matrimonio assisteret, & abdicata erat ab eo potestas auctorandi illud. Salzedo, d. cap. 73. addit. 2. vers. primum dubium, & Ledesma, de matrim. quæst. 45. art. 5. v. quo proposito fundamento. pag. 190. referunt verba declarationis illustriss. Cardinal. qui præsentem interpretationi sancti Concilij, & resoluunt quod sic.

Et quid quando accedit ad celebrationem matrimonii sine denunciationibus, non inuitus, sed volens, & similiter contra prohibitionem ordinarij? Salzedo, vers. ex quo secundum dubium, & Ledesma, ubi supr. proxime, ex alia declaratione illustriss. Cardd. resoluunt etiam valere.

Dubitatur 50. vtrum in articulo mortis possit contrahi matrimonium sine parochio & testibus, & sit validum. Spino, in specul. gloss. 15. princip. à num. 1. cum pluribus sequentibus, præcipue num. 18. Azeuedo, in l. 1. tit. 1. lib. 5. recop. num. 38. & ibi Matienço, gloss. 6. vers. clandestino. num. 3. in fin. & gloss. 7. num. 2. negatiuam partem amplectuntur. Vide Cuchum l. 5. in si. tit. 11. num. 87.

Dubitatur 51. vtrum infideles sponsi qui se carnaliter cognouerunt, post conuersionem teneantur contrahere secundum formam huius text. Nauar. conf. 45. de sponsalib. lib. 4. & conf. 4. de pactis, lib. 1. tenet, quod sic.

Dubitatur 52. vtrum præsentia parochi & testium, requiratur principaliter, tanquam pars substantialis sacramenti matrimonii, vel tanquam accessorium præambulum, ad legitimandum consensum. Vide Spino, in d. gl. 15. pr. n. 54. Azeuedo, in l. 1. tit. 1. lib. 5. recop. à n. 30. Veracruz, in appendice ad specul. conjugiorum 1. 5. & 6. dubiis. Ioan. de Rojas, de successione ab intestato, cap. 2. n. 22. & 23. Percyra, in l. si curatorem habens, vers. si non absimilis, n. 22. C. de restitutione in integrum.

Dubitatur 53. vtrum matrimonium sine parochio & testibus, valeat, saltem in foro interiori conscientie. Ledesma, de matrim. q. 45. art. 5. vers. est tertium dubium. pag. 178. col. 2. tenet quod non.

Dubi-

D
tie,
missu
foluit
positio
quæst
lib. 5.
18. n.
77 Du
possit
defe
ma. d.
196. c.
dit V
361.
78 Du
fenti,
trada
ue rel
79 Du
fenti,
rocho
ita vt
comp
uam t
vio, 2.
spec. d.
an. Pe
tem et
congr
& 4. c.
verop
conf. 1.
c. 73. a
Azeue
seq. Sp
iterum
artic. 5.
eum, &
idem
80 Du
ne con
cho &
habea
iuxta
foluit
Et cit
ba de
preta
idem
adhu
81 Du
contra
ralite
27. tit
c. 73.
ni 159
82 Ibi
esse ro
coacti
in dire
46. Le
autem
83 Et
Spino
31. qu
84 Du
sangu
15. n.
93. nu
Ledes
chum
seq.
85 Ibi
nas, &
nunci

- Dubitatur 54. vtrum saltem in eodem foro consciē-
tiae, qui contraxit inualide teneatur adimplere pro-
missum, & iterum legitime contrahere. Affirmatiue re-
soluit Veracruz, in appendice, dubio 9. vers. secunda pro-
positio, & Cordoua, in summa* de casus de conciencia,*
quest. 52. in fin. negatiue tamen Azcuedo, in l. 1. tit. 1.
lib. 5. recopil. a n. 21. & Ioan. Gutier. in quest. canonicis, c.
18. n. 4.
- 77 Dubitatur 55. vtrum captiui apud Turcas, & alias im-
possibilitate impediti contrahere coram parochio, ex
defectu eius possint valide contrahere sine eo. Ledes-
ma, de matrimonio, q. 45. artic. 5. vers. ad secundum, pag.
196. quod non. Contrarium latissime fundat & defendit
Vega, in sylu. de casus de conciencia, lib. 3. cas.
361.
- 78 Dubitatur 56. vtrum matrimonium iuratum de præ-
senti, valeat absque parochio & testibus. Et Gutier. in
tractat. de iuram. confirm. 1. part. c. 51. num. 26. negati-
ue resoluit.
- 79 Dubitatur 57. vtrum saltem matrimonium de præ-
senti, contractum sine parochio & testibus, vel sine pa-
rocho solum, vel sine testibus, habeat vim sponsaliorum,
ita vt in foro iudiciali contrahens alter possit alterum
compellere, vt fidem adimpleat. Et partem affirmati-
uam tenent, fundant & defendunt Segura, in directo-
rio, 2. part. cap. 15. a num. 41. Veracruz, in append. ad
spec. dub. 9. vers. secunda propos. fol. 42. & nouissime Io-
an. Petrus Bimius, in conf. 62. num. 34. lib. 1. Istam par-
tem etiam defendit & attestatur ita declaratum esse à
congrega. Card. Enriquez, in summa. 2. part. lib. 11. c. 5.
& 4. & Vega in sua sylua, lib. 6. cas. 120. Contrariam
vero partem late disputant, & defendunt Nauarr. in
conf. 1. n. 2. & 3. tit. de sponsal. lib. 4. & Salzedo, ad pract.
c. 73. addit. 2. vers. vnde pariter, in impressione anni 1594.
Azcued. in l. 1. tit. 1. lib. 5. recop. num. 21. cum pluribus
seq. Spino, in spec. testam. gl. 15. princ. num. 49. cum seq. &
iterum num. 75. cum seq. Ledesma, de matrim. quest. 45.
artic. 5. vers. sed adhuc est maius dubium, pag. 181. vide
eum, & Gutier. de iur. confirm. 1. part. c. 51. a n. 37. vbi
idem resoluit, etiam si adfit iuramentum.
- 80 Dubitatur 58. vtrum hodie matrimonium clandesti-
ne contractum per verba de præsentis, & absque paro-
cho & testibus, inter puberem & impuberem, saltem
habeat vim sponsaliorum, vt habebat ante Concilium,
iuxta text. in c. vnic. §. 1. de desponsat. impub. lib. 6. & re-
soluit optime Couar. in 4. 1. part. c. 3. n. 2. & 3. habere.
Et citato Concilio, & in eius terminis (referendo ver-
ba declarationis illustriss. Cardin. qui præsentis inter-
pretationi sancti Concilii Tridentini ita decidentis)
idem soluit Ledesma de matrim. q. 45. artic. 5. vers. sed
adhuc est maius dubium, pag. 181. litera C.
- 81 Dubitatur 59. vtrum valeat matrimonium hodie
contractum coram vicario parochi, & eius vices gene-
raliter gerente. Et in hoc inuenio, quod Nauarr. in cōf.
27. tit. de sponsal. per totum, lib. 4. & Salzedo, ad pract. d.
c. 73. addit. 2. vers. illud autem notatu. in impressione an-
ni 1594. late disputant, & resoluunt valere.
- 82 Ibi, * Testibus. * Dubitatur 60. vtrum testes debeant
esse rogati, vel sufficiant vocati, vel dolose adducti, vel
coacti, & inuiti, dum probe intelligant. Vide Segurā,
in directorio, 2. part. c. 15. a n. 53. & Spino, d. gl. 15. pr. a n.
46. Ledesmam, de matrim. quest. 45. artic. 5. vers. maior
autem, pag. 188.
- 83 Et vtrum sufficiat vnus testis, quam dignissimus,
Spino, vbi supr. d. nu. 46 & Veracruz, in appendice, fol.
31. qui tenet quod non.
- 84 Dubitatur 61. vtrum sufficiant testes fœminæ, con-
sanguinei, vel alii minus idonei. Vide Seguram, d. c.
15. n. 59. & 60. & Spino, vbi supr. Roland. de Valle. conf.
93. num. 5. lib. 3. Cou. in 4. 2. part. c. 8. §. 12. num. 7. & 8.
Ledesmam, d. artic. 5. pag. 193. vers. circa testes. & Cu-
chum, lib. 5. instit. tit. 11. num. 60. cum seq. & n. 163. cum
seq.
- 85 Ibi, * Deinde ante illius consummationem denunciatio-
nes, &c. Dubitatur 62. vtrum contrahentes absque de-
nunciationibus, vel prætermissa (absque facultate & li-
centia) alia solennitate, & testes & interuenientes in ta-
li matrimonio peccent mortaliter. Et Veracruz, in ap-
pend. dub. 11. & Salzed. d. c. 73. addit. 2. vers. quinto est. &
Spino, d. gl. 15. n. 26. & Gutier. de iur. confir. 2. par. c. 51.
n. 29. & Didac. Per. in l. 1. tit. 1. lib. 5. ord. col. 26. ad fin.
& Ledesma de matr. q. 45. artic. 5. pag. 186. vers. sed adhuc
est dubium (quem vide) partem affirmatiuam tenent,
quod idem sequitur Molina de primogeniis Hispan. lib.
2. c. 16. numer. 20. etiam quando contraxerunt in-
ualide.
- Et contrahentes, si post contractum matrimonium
sine denunciationibus, ad consummationem illius per-
uenerunt, grauiori supplicio esse puniendos, tenet Sal-
zedo, d. addit. 2. vers. circa quod. & Segura in direct. 2.
part. c. 15. nu. 29. qui attestantur esse de hoc declaratio-
nem illustrissimorum dominorum Cardinalium.
- Sed quid quando adest iusta causa contrahendi sine
denunciationibus? Tunc non peccare, affirmant Dida-
cus Perez, vers. promissa tamen doctrina, & Spino, num.
32. vbi sup. proxime. Quid tamen si tunc, & etiam con-
trahendi absque denunciationibus concessa licentia
ab ordinario, ad matrimonii consummationem ante
eas peruenerunt? Tunc peccare resoluunt Spino d. gl.
15. numer. 30. & Menoch. (videndus) conf. 221. numer.
36. lib. 3.
- Dubitatur 63. vtrum hodie post Concilium valida
sint cognitiones synodales, Salmantina. ca. 42. & Tole-
tana* de don Gomez Tello Giron, * tit. de sponsalibus &
matrimonius, c. 1. imponentes excommunicationem la-
tæsententiæ, contrahentibus absque dicta forma &
testibus, & aliæ similes. Et partem affirmatiuam fun-
dant & defendunt Didac. Perez, in l. 1. tit. 1. lib. 5. ord.
col. 30. vers. item solet pena, & per plura Salzedo ad
pract. c. 73. addit. 2. vers. sexta ratione. Couar. in 4. 2. par.
c. 6. in pr. nu. 9. Nicolaus Mocius, de contractibus, tit. de
matrimonio, col. tertia, n. 16. Spino, d. gl. 15. num. 26.
Veracruz, in speculo coniug. 1. part. art. 10. ad fin. Nauarr.
in manu. lat. c. 28. n. 7. Cuchus, lib. 5. instit. tit. 11. n. 93.
& 94. quem vide. Negatiuam vero partem tenet ipse
Veracruz, in append. dub. 11. concl. 6. & Gutier. lib. 2.
pract. quest. qu. 4. num. 7. & vide Petrum Ledesma, de
matrim. q. 45. artic. 5. pag. 183. concl. 1. vers. est tamen dub.
& Vega, in sylu. lib. 3. cas. 177.
- Dubitatur 64. an (dato quod prima opinio dubii
præcedentis sit vera, & quod incuratur dicta excom-
municatio synodalis) contrahentes, & qui in eam inci-
derunt, possint absolui ab ea per bullam Cruciatæ, vel
aliam similem, etiam non soluta pœna pecuniaria (ante
tamen condemnationem iudicis in ea) imposita ab
eadem constitutione synodali. Et Petrus Ledesma, de
matrim. quest. 45. ar. 5. pag. 173. vers. dubium sextum. te-
tigit, & affirmatiue resoluit hanc questionem.
- Dubitatur 65. vtrum Episcopus possit in totum re-
mittere denunciations, ita vt nunquam fiant, vel solum
quod contrahatur matrimonium sine eis, ante tamē be-
nedictionem nuptialem fiant. Et Segura, in directorio,
c. 16. 2. part. num. 5. ex declaratione illustriss. Card. af-
firmat, quod in totum potest remittere eas, & idem
tenet Gutierrez, in questio. canonicis, c. 18. numer. 10.
& 11.
- Ibi, * Nisi ordinarius ipse. * Dubitatur 66. quis sit vere
iste ordinarius in casu huius tex. & in summo Pontifi-
ce & Episcopo, in sua diœcesi, nulla est dubitatio. Le-
desma, de matrim. q. 45. ar. 5. vers. quartus dubius, pag. 192.
col. 2. Cæphalus, conf. 421. n. 29. lib. 3. Menoch. conf. 69.
n. 51. lib. 1. Nauar. conf. 5. per totum. tit. de sponsalib. lib.
4. & communiter omnes DD. & Menochius, de ar-
bit. lib. 2. cent. 5. cas. 453. num. 5. Mohed. decis. 54.
num. 4.
- Dubitatur 67. vtrum vicarius generalis Episcopi,
dicatur ordinarius in casu huius tex. ita vt propria au-
thoritate, & iure proprio sibi à Concilio concessa, pos-
sit remittere dictas denunciations. Et partem affirmati-
uam constanter defendunt Veracruz, in appendice ad
speculum, dubio 1. propositione 6. ad finem, fol. 4. & Segura
in directorio ind. ecclesiast. 2. part. c. 16. num. 3. (etiam
stante

stante Concilio provinciali Toletano, anni 1583. nondum typis tradito disponente contrarium, cuius mentionem ipse Segura facit, & constanter affirmat non potuisse illud disponere, ex rationibus, de quibus per eum eandem opinionem tenet expresse, & late fundat Salzedo, *ad pract. c. 73. addit. fin. vers. sed dubium egyptium*, vbi etiam mentionem (de auditu tamen) facit de dicto Concilio Toletano, disponente solis Episcopis, & non vicariis eorum, dictam facultatem competere, & in finalibus verbis resoluit, quod si dictum Concilium ita disponit, non est dubitandum de eius potestate, & validitate, in quo contrarij sunt ipse & Segura: & hanc partem affirmatiuam indistincte, & intrepide fundat & defendit Ioan. Gutierrez, *in canonicis quaest. c. 19. num. 13. & n. 19.* & pro hac parte adduci potest, & facit in terminis doctrina Flamini, *lib. 3. de resignat. benefic. quaest. 11. a. num. 9.* vbi late fundat & defendit, quod vbiunque in Concilio Tridentino aliquid committitur ordinariis, vel eorum mentio fit, intelligitur etiam de vicariis generalibus Episcoporum.

Contraria, & sic negatiuam partem, scilicet non habere vicarios Episcoporum ex iure suo dictam facultatem, nec dici ordinarios in casu huius tex. constanter fundant, & defendunt Iacobus Menoch. *conf. 69. n. 55 cum sequentib. lib. 1. & 2. de arbitrariis, cent. 5. cas. 45. 3. num. 5.* idem sentit & Ioan. Cæphalus, *conf. 421. num. 72. cum pluribus sequentib. lib. 3.* Didacus de Spino, *in spec. testam. gl. 15. in princ. num. 28. & 29. Paz, in praxi, 2. tom. prælud. 3. n. 11.* & eandem sententiam videtur, & approbare Petrus Ledesma, *de magno sacramento matrimonii. quaest. 45. art. 5. vers. quartum dubium. pag. 192. colum. 2.* & (vt supra diximus) Salzedo, *vbi sup. proxime*, dum affirmat quod stante dicto Concilio Toletano, dubitandum non est de eius validitate, & cum eis potest adduci Iosephus Gonzalez, *varia. quaestio. iuris, ca. 27. per totum*, præcipue a *num. 9.* vbi late disputat & defendit, vicarios generales Episcoporum, non esse iudices ordinarios, sed delegatos. Prior tamen opinio, vsu & moribus recepta est, vt testatur Gutierrez, *vbi sup.* & in iure potissima habet fundamenta, relata à doctoribus iam citatis pro ea.

92 Vltterius dubitatur 68. an dato quod tenenda esset secunda opinio, & quod vicarius non diceretur ordinarius, in casu huius tex. sed Episcopus, an ipse posset commissione speciali (iam quod vt assertores dictæ secundæ opinionis, vt diximus, teneant quod non sufficiat generaliter) delegare dictam facultatem, remittendi dictas denunciations, dicto suo vicario generali. Et in hoc etiam maxima est apud dictos doctores controuersia. Negatiuam vero partem (& sic quod dicta facultas non est delegabilis) fortiter, & per plura fundamenta defendunt Ioan. Cæphalus, *in d. conf. 421. num. 72. cum plurib. sequentib. & Menochius, d. conf. 69. n. 55. cum sequentib.* Affirmatiuam vero partem tenent, & late fundat Spino, *in d. glo. 15. n. 29.* & Paz, *d. prælud. 3. n. 11.* & Ledesma, *d. vers. quartum dubium, in prin.* scilicet, dictam facultatem remittendi renunciations, remitti & delegari posse ab Episcopo: necessariam tamen esse specialem facultatem & commissionem.

93 Dubitatur 69. vtrum parochus possit etiam remittere denunciations, saltem ante contractum matrimonii. Et partem affirmatiuam tenet Veracruz, *in appendice ad specul. dubio 1. proposito 3.* & vt refert Albornoz, *lib. 4. * del arte de los contratos, * tit. de sancto Concilio Tridentino, cap. 1. vers. * el octauo capitulo, * & in iure & verbis sancti Concilii fundat Ledesma, de matrim. 9. 45. art. 5. vers. maius autem dubium. pag. 183. col. 2. ad medium: & eam intrepide defendit Vega, in sylu. * de los casos de conciencia, * lib. 3. cas. 21. & lib. 6. cas. 112. Partem tamen negatiuam tenet, & late fundat Segura, *in d. 2. par. c. 16. num. 5. Nauar. in conf. 1. titul. de clandestinis. lib. 4. & Menoch. conf. 69. n. 61. lib. 1. & Spino, in spec. glo. 15. prin. num. 31. & Ioan. Gutier. in quaestio. nibus canonic. c. 19. num. 3. cum seq. (& sibi contrarius Veracruz.) in appendi. d. dub. 1. propos. 6. & Ledesma d.**

artic. 5. vers. maius autem dubium. vbi refert verba cuiusdam declarationis illustriss. Cardd. ita interpretantium Concilium, & attestatur de conciliis provincialibus, Valentino, & Bracarense, ita disponentibus, de quibus etiam attestatur Spino, *vbi supra.* Concilium Valentinum est *in sess. 2. cap. 25.* & Bracarense, *ad. 4. c. 34.* hanc eandem partem tenet, & defendit nouissime Fabius Turretus *in conf. 28. nu. 26. lib. 1. vbi nu. 27. cum pluribus resoluit, non esse credendum parochis, afferenti habere licentiam ab ordinario. remittendi dictas denunciations.*

Dubitatur 70. vtrum saltem parochus possit illas 94 remittere, quando matrimonium contrahitur in articulo mortis, vel in aliis casibus instantis periculi, quando ordinarii copia in tempore sufficienti haberi non potest. Et Segura, *d. c. 16. num. 5. & Veracruz, in speculo. 1. part. artic. 10. conclus. 3. & Soto, in 4. distinct. 28. quaestio. 1. ar. 2. affirmatiue resoluit, & Seguram sequitur Ceruantes, in l. 6. Tauri, numer. 23. idem resoluit Enriquez, in summa. 2. part. lib. 11. c. 5. §. 5. & nos in quaest. 697. num. 8.*

Dubitatur 71. vtrum alii ordinarii (non Episcopi) 95 habentes iura episcopalia, vt Cardinales, titulati, commendatarij, abbatia nullius diocesis, & prælati exempti, sint ordinarii in casu istius tex. & possint remittere denunciations. Et Nauarrus, *in conf. 5. per totum, & conf. 47. numer. 1. titul. de sponsalibus, libr. 4. disputat, & resoluit, quod sic.*

Dubitatur 72. vtrum Archiepiscopus metropolitani, circa subditos suffraganeorum sit ordinarius, in casu huius tex. & Ledesma, *de matrimonio, quaest. 45. arti. 5. pagin. 192. col. 1. in princ. & vers. quartum dubium, resoluit quod non, & idem tenet Segura, in directorio, 2. par. c. 15. num. 50. & Spino, in speculo, d. glo. 15. num. 39.* Sed quid quando coram eo pendet lis in gradu appellationis, super facto matrimonii, vel ex grauamine non remittendi ex causa dictas denunciations, & in executione suæ sententiæ? Et Segura, & Spino, *vbi sup. proxime, resolunt hoc casu esse, & dici ordinarium in casu huius tex.*

Dubitatur 73. vtrum vicarii foranei Episcoporum, 97 de quibus in *cl. 2. & 6. gl. 6. verb. foranei, de rescriptis,* sint ordinarii in casu huius tex. & Spino, *d. gloss. 15. nu. 29.* & Veracruz, *in appendice ad specul. fol. 5. princ. & Ioan. Gutierrez, in quaestio. canonicis, cap. 19. num. 16. negatiue resolunt.*

Dubitatur 74. vtrum iudices inferiores delegati ab 98 Episcopo, possint in casu huius tex. remittere denunciations. Et Segura, *d. 2. p. c. 16. n. 3. cum sequentib. tenet quod sic.* Et idem videtur sentire Ledesma, *de matrim. 9. 45. art. 5. vers. quartum dubium, in prin. pag. 192. col. 2.* sed intellige iuxta supradicta, cum speciali commissione.

Dubitatur 75. vtrum Episcopus possit dispensare, 99 etiam quod matrimonium contrahatur sine parochis, saltem ex iusta causa instantis periculi mortis, vel alterius magni damni & præiudicii. Et Segura, *d. c. 15. num. 43. cum sequentib. Nauar. in manu. lati. c. 22. num. 70.* Et Spino, *d. gloss. 15. num. 85. cum sequentib. & Ian. de Rojas, de successio. ab intestato, c. 2. num. 23. & Ioan. Gutierrez, in tract. de iuramento confirmatorio. 1. part. c. 51. a. num. 23. affirmat non posse, quod idem sentit Caualcans, *in decis. 29. numer. 17.* Papa vero bene potest, vt dixit Spino, *vbi supra, num. 45.* Et vide Rojas, *in epitome de successio. c. 23. num. 66. cum pluribus sequentibus.**

Dubitatur 76. vtrum ante Concilium Tridentinum, Episcopi & prælati possent dispensare, vt matrimonium celebraretur sine denunciationsibus (quæ etiam tunc desiderabantur, iuxta text. *in cap. fin. de clandestinis. desponsat.*) & Bernardus Diaz, *in pract. crimin. canonic. cap. 73. num. 4. & ibi Salzedo, eius additionator litera D. & Paludanus, in 4. distinct. 28. quaestio. 2. artic. 3. conclus. 3. & Nauarr. in manu. latino. c. 28. num. 70. negatiue resolunt, nisi in locis vbi esset consuetudo remittendi dictas denunciations.*

Ibi;

102 Ibi
tur 7
ciatio
causa
Et Sa
part. c
terpre
70. &
d. gloss
quen
prelud
2. cent
nomici
se cau
nem)
103 Du
debea
forma
rie, &
17. &
bus. li.
in can
104 Du
denun
affirm
gloss. 1
d. præ
c. 18. n
vers. a
105 Du
remitt
velit c
ignob
tione
rum. E
Palud
3. & il
de sym
in c. 2
Antor
manu
cap. 16
no, in
n. 7. cu
casu 2
Cæph
rium
defen
106 Du
hibita
facien
causa
cap. 73
statur
uorem
tur pa
lustris
107 Du
ctas d
lit con
alia qu
Sarmi
gura,
& Mo
15. &
tit. 1.
tit. 11.
necess
108 Du
matrim
dan. in
sequit
quem
& Spi
fendit
109 Du
causa.

102 Ibi,* *Quod illius prudentia, & iudicio, &c.* Dubitatur 77. vtrum ad dispensandum circa dictas denunciations, fit in episcopis & p̄latis necessaria iusta causa, adeo quod non possint illas remittere sine ea. Et Salzedo, in d. cap. 73. addit. litera D. & Segura. d. 2. part. cap. 16. num. 17. & Sarmiento, lib. 1. selectar. interpret. cap. 6. num. 7. Navar. in manu. lati. cap. 22. num. 70. & numer. 85. Veracruz, in append. fol. 4. Spino, d. gloss. 15. num. 28. Menoch. conf. 69. num. 62. cum sequentibus. & num. 71. volumin. 1. Paz, in praxi. 2. tom. preludio 3. num. 11. & idem Menoch. de arbitrariis, lib. 2. cent. 5. casu 453. numer. 5. & Ioan. Gutierrez, in canonicis quæstion. cap. 19. n. 4. resoluunt, necessariam esse causam, nec posse sine ea (post longam disputationem) denunciations remitti.

103 Dubitatur 78. vtrum iam quod causa est necessaria, debeat de ea constare ante dispensationem, per informationem & processum. Et vtrum sufficiat summarie, & affirmatiue, resoluunt Segura, d. cap. 16. num. 27. & Ioan. Cæphalus, in consil. 421. n. 16. cum sequentibus. li. 3. Paz, in praxi. d. preludio 3. n. 11. Ioan. Gutier. in canonicis quæstio. c. 19. n. 4. & nu. 12. & c. 20. n. 31.

104 Dubitatur 79. vtrum ordinarius, remittendo dictas denunciations sine iusta causa, peccet mortaliter. Et affirmatiuam partem amplectuntur omnes, Spino. d. gloss. 15. num. 28. Cæphalus, d. consil. 421. num. 18. Paz, d. preludio 3. num. 11. Gutierrez, in d. canonicis quæst. c. 18. n. 4. & Ledesma, de matrimonio, quæst. 45. art. 5. vers. dubium primum, pag. 184.

105 Dubitatur 80. vtrum erit iusta causa dispensandi, & remittendi dictas denunciations, quod matrimoniū velit contrahi inter diuitem & pauperem, nobilem & ignobilem, senem & iuuenem, & sic disparitas ratione ætatis, conditionis, & qualitatis, vel diuitiarum. Et affirmatiuam partem disputant & defendunt Paludanus in 4. distinct. 28. quæstion. 2. artic. 3. conclus. 3. & ibi Soto, quæstion. 1. artic. 2. Henricus de Votis, de synodo episcopi. 3. part. artic. 1. n. 158. Henricus Boic. in c. cum inhibitio. §. super eo, de clandest. desponsat. S. Anton. in summa, 3. part. tit. 1. c. 16. §. 5. Nauarrus, in manu. lati. cap. 22. num. 70. notab. 5. Segura, d. 2. part. cap. 16. n. 6. & Salzedo, d. c. 73. additio. litera D. & Spino, in speculo. d. gloss. 15. num. 28. & Menoch. d. conf. 69. n. 7. cum pluribus sequentibus. lib. 1. & Vega, in sylua, lib. 3. casu 211. Cuchus, lib. 5. instit. tit. 11. n. 65. Vide Ioan. Cæphalum, conf. 421. num. 23. & 24. lib. 3. qui contrarium in propriis terminis Concilii conatur probare, defendere & fundare.

106 Dubitatur 81. vtrum vicinitas temporis, quo prohibita sunt nuptiæ, ita vt non sit tempus sufficiens faciendi dictas denunciations, fit etiam legitima causa. Et pugnant Salzedo & Segura, ille inquam, d. cap. 73. addit. litera D. affirmatiuam defendit, & attestatur de declaratione illustrissim. Cardi. in suum fauorem: iste, d. cap. 16. num. 17. negatiuam amplectitur partem, & etiam attestatur de alia declaratione illustrissim. Cardi. contraria.

107 Dubitatur 82. vtrum sit iusta causa remittendi dictas denunciations, quod quis in articulo mortis velit contrahere matrimonium cum concubina, vel cum alia qualibet muliere. Et affirmatiue omnes resoluunt, Sarmiento, lib. 1. selectar. interpret. c. 6. num. 7. & Segura, d. c. 16. n. 4. & Navar. in manu. latino. c. 16. n. 37. & Moccius, de contractib. tit. de matrimonio, col. 3. n. 15. & Spino, in d. gloss. 15. num. 26. & Azevedo, in l. 1. tit. 1. lib. 5. nouæ recop. num. 38. Cuchus, lib. 5. instit. tit. 11. num. 87. vbi docent quod in isto casu non est necessaria dispensatio.

108 Dubitatur 83. vtrum etiam sit iusta causa, quod matrimonium contrahatur inter magnates. Et Paludan. in. 4. disti. 28. quæst. 2. art. 3. concl. 3. dicit quod sic, sequitur expresse Vega, in sua sylua, lib. 3. casu 211. quem remissiuè sequi videntur Paz, d. preludio 3. n. 11. & Spino, d. glo. 15. n. 28. sed contrarium fundat & defendit Segura, in d. speculo. 2. part. c. 16. n. 5.

109 Dubitatur 84. vtrum timor parentum sit legitima causa. Et negatiue resoluunt Paludan. d. concl. 3. &

Segura, d. c. 16. n. 8. cum sequentibus, Menoch. conf. 69. n. 10. cum pluribus sequentibus. lib. 1. Ioan. Cæphalus, conf. 421. num. 68. lib. 3. Spino. d. gloss. 15. n. 28. Gutierrez, in canoni. quæst. c. 20. num. 9. cum sequentibus. Cordoua. in summa. * de romance, * quæst. 171. col. 7. & Didacus Perez, l. 1. tit. 15. lib. 8. ordi. pag. 284.

Dubitatur 85. vtrum sit etiam legitima & iusta causa, quod diu contrahere volentes, habiti fuerunt pro coniugibus, & in tali forma erant, & propter verecundiam nolunt contrahere. Et affirmatiue resoluunt Palud. vbi supra, & remissiuè sequuntur Paz, d. n. 11. & Spino, d. num. 28. vbi supra, & tenet Segura, d. c. 16. n. 14. & Ioan. Gutier. in tract. de iuram. confirm. 1. par. c. 51. n. 21. vers. & tenendo, & Navar. in manu. lati. c. 16. n. 37.

Dubitatur 86. vtrum sit iusta causa, quod virgo sit sub tutela iniqui tutoris, qui eam viro ignobili & dispari tradere vult. Et Segura d. c. 16. n. 15. & Moccius, de contractibus, tit. de matrimonio, col. 3. n. 16. & Spino, d. glo. 15. n. 31. & Nauarr. in manu. lati. c. 16. n. 37. affirmatiue resoluunt, & idem quando virgo est deflorata resoluunt Segura, d. c. 16. n. 16.

Dubitatur 87. Vtrum sit etiam iusta causa, quod filii sint sub potestate nouercali. Et pari modo resoluunt Segura, d. c. 16. n. 10. & Ioan. Gutier. in canoni. quæst. c. 20. n. 29. & n. 30.

Ibi,* *De ipsius parochi seu ordinarii licentia.* Dubitatur 88. vtrum hæc licentia de necessitate, debeat esse expressa, vel sufficiat tacita, consentiente parochi, vel ordinario, vt alter sacerdos faciat matrimonii solemnitate, in præsentia sua, vel aliter. Et esse omnino necessariam licentiam expressam, nec sufficere tacitam, declaratum est à congregatione illustrissimorum Cardinalium (designata ad declaranda dubia contingentia circa sanctum Concilium) vt testatur Iacobus Menochius, in quatuor locis, lib. 2. de arbitrariis, cent. 5. cas. 453. n. 14. & conf. 188. n. 7. per totum, & conf. 199. n. 57. vol. 2. & conf. 398. n. 25. lib. 4. Idem tenent & attestatur de dicta declaratione Salzedo, ad pract. d. c. 73. addit. 2. vers. 12. & Segura, c. 15. n. 48. & Veracruz, in append. ad spec. dub. 5. conclus. 7.

Dubitatur 89. vtrum talis licentia à parochi, vel ordinario alio sacerdote, debeat esse in scriptis, vel sufficiat verbalis. Et sufficere verbalem affirmat Navar. in conf. 41. tit. de sponsal. li. 4. Et Salzedo, c. 73. additio. 2. vers. illud autem notatu dignum, in impressione anni 1594, & Menoch. conf. 188. in prin. vol. primo, & conf. 7. vol. 2.

Dubitatur 90. vtrum talis licentia expiret morte cedentis. Tradit Zenedo, 3. parte, colum. 1. n. 2. & Gutierrez, 2. part. canon. c. 17. n. 8.

Dubitatur 91. vtrum sufficiat licentia ordinarii, vel parochi, ad contrahendum extra diocesim, vel parochiam. Et Navar. conf. 47. n. 2. (cum sequentibus) cit. de sponsalib. lib. 4. resoluunt quod non. Vide eum, & Franciscum Marcum, in decis. Definali 715. tom. 1.

Dubitatur 92. vtrum talis licentia de necessitate debeat præcedere, vel sufficiat quod sequatur. Et quod debeat præcedere, per plura fundamenta tenet & defendit Salzedo ad practicam. d. c. 73. addit. 2. vers. 13. & Iacobus Menochius, in d. conf. 188. lib. 2.

Dubitatur 93. vtrum Episcopus, & ordinarius, possit dare dictam licentiã assistendi, & solemnizandi matrimonium alii sacerdoti, nō parochi. Et affirmatiue resoluunt Segura d. c. 15. n. 43. & Spino, d. gl. 15. n. 38. & Menoch. d. conf. 188. (per tot.) l. 2. & Ledesma, de matrim. quæst. 45. art. 5. vers. quartum dubium, pag. 192. & satis clare colligitur ex verbis sancti Concilii.

Dubitatur 94. vtrum parochus, vel ordinarius excommunicatus, vel suspensus (toleratus tamen ab ecclesia) possint dare alii sacerdoti talem licentiã, ita vt corā eo, contra actum matrimonium virtute talis licentiæ validū sit. Et Ledesma, d. quæst. 45. art. 5. vers. quartum dubium, pag. 192. col. 2. affirmat posse, & valere: nihilominus tamen quod peccaret, concedens talem licentiã, exercendo actum iurisdictionis. Et ibi versic. secunda sequitur. dicit, quod tale matrimonium esset nullum, & non valeret, si talis ordinarius vel parochus, qui licentiã concessit, esset excommunicatus vel suspensus. nō

toleratus ab ecclesia. Vide eum, & cogita super fundamentis suae opinionis, & vide Vegam, in sua sylva, lib. 6. cas. 119.

120 Dubitatur 95. vtrum valeat matrimonium, si ordinarius vel parochus concessit dictam licentiam fidei: verbi gratia, quia exterius concessit, interius tamen volebat concedere. Et hoc casu non valeret matrimonium contractum coram alio sacerdote, virtute talis licentiae, disputat & affirmat Ledesma, d. arti. 5. vers. dubium tamen adhuc est, pag. 192. col. 2. in fine.

121 Ibi, * Ad sic contrahendum, &c. * Dubitatur 96. vtrum per haec verba, contrahere volentes remaneant impediti, ita vt deinde non possint legitime, & adhibita solemnitate necessaria (per hunc text.) iterum contrahere, sine dispensatione. Et quod sit necessaria dispensatio, neque sine ea possint denuo legitime contrahere, tenet Maiolus, de irregular. lib. 3. cap. 25. vers. fiscal. circa crimina. fol. 306. contrarium tamen; & quod bene possint iterum & legitime, absque aliqua dispensatione contrahere (& quod haec verba, * Ad sic contrahendum, * intelligantur, id est ad contrahendum secreta, & clandestine, sine parochio scilicet, & testibus) tenent, expresse & late fundant Didacus Perez, in l. 1. tit. 1. lib. 5. ordinam. vers. ulterius dubitatur, pagin. 42. Cordoua, in summa* de romance* quest. 51. in prin. Veracruz, in appendice, dub. 8. pagin. 42. & Gutierrez, in tractat. de iuramento confirmat. 1. part. cap. 51. num. 22. & ita declarauit congregatio illustrissimorum dominorum Cardinalium, cuius declarationis verba refert (tenendo istam opinionem) Iacobus Menoch. in tractat. de praesumpt. 1. part. lib. 3. praesumpt. 1. num. 102. & de ea attestantur (tenentes etiam hanc partem) Salzedo, in d. cap. 73. addit. 2. vers. quarto est etiam, Matienço, in rub. tit. 1. li. 5. noua recopilat. num. 39. Ledesma, de matrimonio, quest. 45. art. 5. vers. est tamen dubium breue, pag. 183. & Azeuedo, in l. 1. li. 5. recop. num. 19. & 22. & 36. Et Vega, in silua* de casus de conciencia, lib. 6. casu 121. Cuchus, lib. 5. institut. 11. nu. 88. & 89. Idem tenet Zenedo, 2. part. collect. 58. n. 3. Et ita etiam sentit Caldas Pereyra, in l. si curatorem habens, ver. si no. absimilis. n. 22. C. de in integrum restitutione, qui omnino videatur pro ratione istius versiculi, & vt facilius intelligatur.

122 Vtrum Concilium potuit reddere inhabiles contrahentes ad contrahendum. De quo etiam vide Soto, de instit. & iur. lib. 4. q. 5. art. 1. concl. 2. Vega, in sylua. d. cas. 121. & Matienço, in rub. tit. 1. lib. 5. recop. n. 34. cum sequent. & n. 41.

Ibi, * Irritos, & nullos esse decernit. * Vide Couar. in 4. 2. part. c. 6. in princ. num. 22. Gutierrez, d. c. 51. n. 21. cum sequent. Seguram d. c. 15. in princ. Ioseph. Ludouicum, decis. 19. Lucensi, n. 3. 1. part. 2. tom. decis. diuers. doctorum. Moccium. de contract. tit. de marrim. col. 3. num. 17. & 18. Gutier. lib. 2. pract. quest. 4. n. 1. & 13. Menoch. de praesumpt. 1. part. l. 3. praesumpt. 1. num. 99. Spino. d. gl. 15. a num. 25. & a num. 23. Caualecanum Borgninum, decis. 29. n. 18. Rojas, de success. c. 22. 23. Didac. Perez, in l. 1. tit. 1. lib. 5. ord. pag. 26. col. fi. vers. & primum vtrum. Et Vega, in silua de * casus de conciencia, lib. 3. cas. 361. & lib. 6. cas. 116. & 121. & 387. & 388. Cuchum, lib. 5. inst. tit. 11. n. 22. Et sunt alii plurimi relati & sequuti à Zenedo, in collectaneis ad Decretales, c. 58. n. 3. & Gutier. in cano. quest. c. 21. n. 11. confirmant sanctam & iustam determinationem huius sacrosancti decreti.

123 Dubitatur 97. vtrum per haec verba sanctum Concilium etiam annullauit matrimonia & sponsalia clandestina de futuro. Et Alborno, * del arte de los contratos, * lib. 4. tit. 10. constanter tenuit quod sic, & idē videtur tenere Menoch. consil. 69. num. 66. & 67. lib. 1. Et Matienço in rub. tit. 1. lib. 5. recop. num. 51. idem videtur tenere, & dubie idem Menoch. in tractatu, de praesumptione, 2. part. li. 6. praesumptio. 93. num. 12. cum praecedentibus. Contrarium tamen expresse defendunt & amplectuntur quam plurimi, Veracruz, in appendice, quest. 9. per totam, fol. 4. 113. & 117. Cordoua, in

summa * de romance, * quest. 52. Gutierrez, de iuramento confirmatio 1. part. cap. 51. num. 1. cum sequentibus, & in canonicis quest. cap. 18. num. 9. Nauarrus, in manua. latino, cap. 22. n. 3. & c. 25. num. 44. & in consil. 6. tit. de voto. lib. 3. & in consil. 38. num. 3. tit. de sponsalibus, lib. 4. Triuisanis, lib. 1. decis. 9. per totam. Didac. Perez, in l. 1. tit. 1. lib. 5. ordin. pag. 39. vers. contrarium. Et ita est declaratum pluries à congregatione Illustrissim. Card. vt testantur aliqui supradictorum, & tenentes hanc partem etiam attestantur de pluribus declarationibus, Salzedo, ad practi. d. cap. 73. addit. 2. vers. nono illud. Segura, in director. 2. part. cap. 15. num. 1. cum sequent. Mascard. de probatio. volum. 1. in proemio, quest. 10. num. 71. Spino, in speculo, gloss. 15. princ. num. 72. & a num. 79. cum sequentibus; Azeuedo, in l. 1. tit. 1. li. 5. noua recopilat. num. 11. cum sequent. & num. 16. Et verba duarum declarationum refert Ledesma, de matrimonio quest. 45. art. 5. vers. est quartum dubium, pag. 180. col. 2. Vega in sylua, li. 6. cas. 122. Verum tamen est, quod Segura, vbi supra proxime num. 6. & 7. conatur defendere, & affirmat, quod hodie post Concilium sponsi de futuro sunt monendi, & leuiter, & non cogendi. Cuius contrarium (eum reprobando) tenet, & fundat Gutierrez, d. c. 18. canonicarum. n. 10. & nos diximus & declarauimus sup. n. 12.

Dubitatur 98. vtrum iudices debeant irritare matrimonia clandestina contracta contra formam praescripte necessariam huius text. vel ea irrita & nulla declarare. Et non debere irritari, sed declarari irrita & nulla, ex declaratione illustrissimorum Card. resoluit Salzedo, d. cap. 73. additio. 2. vers. ex dictis sequitur. Vnde de Matienço, in rub. tit. 1. lib. 5. recop. n. 55.

Ibi, * Insuper parochum, &c. * De poena parochi interuentis matrimonio clandestino, est text. in c. cum inhibito. §. fin. de clandestin. de sponsat. & vide Bernardum Diaz, in practi. crim. cano. cap. 73. a num. 1. & ibi eius additionat. additio. 2. vbi in vers. peccaret tamen, tenet quod peccat grauiter. Vide etiam Couarru. in 4. 2. part. cap. 6. in princ. num. 13. & l. 4. tit. 3. part. 4. & Spino, in speculo, gloss. 15. num. 26. late Didacum Perez, in l. 1. tit. 1. lib. 5. ordin. pag. 30. col. 2. vers. est & alia, & Franciscum Marcum, in decis. Definiali. 714. num. 1. tom. 1. Matienço, in l. 1. gloss. 7. tit. 1. lib. 5. recopilat. vbi latissime de poenis ipsorum contrahentium. Et vtrum sit puniendus quando auctorauit matrimonium sine denunciationibus, ignoranter tamen, cogitans praecessisse. Et additio. 2. Bern. Diaz, in d. vers. peccaret tamen, resoluit quod sic, sed tunc leuiter. Et quid in hoc vltimo casu, in bona fide contrahentibus: ipse ibidem, in fin. quod non sunt puniendi. Et idem tenet Segura, in director. 2. part. c. 15. n. 40.

Et vtrum per poenam arbitrariam huius text. cessent iam poenae iuris communis, praecipue d. c. cum inhibito. §. fi. & Salzedo, d. additio. 2. vers. 8. non est, & Segura, d. c. 15. n. 34. resoluunt non cessare. Contrarium, & cessare tenet Matienço, in d. leg. 1. gloss. 7. n. 2. in fin.

Dubitatur 99. vtrum parochus, & testes interuenientes in sponsalibus clandestinis de futuro, debeant puniri secundum formam huius text. & negatiue resoluunt Salzedo, in d. cap. 73. additio. 2. vers. nono illud, Veracruz, in appendice, questio. 9. fol. 4. & 113. & 117. Cordoua, in summa* de romance, * questio. 52. Ioan. Gutier. in tractatu de iuramento confirmat. 1. part. cap. 51. num. 6. vbi testatur ita esse declaratum à congregatione illustrissim. Card. idem tenet Couar. in 4. 2. part. d. cap. 6. in princ. num. 22. & Spino, in d. gloss. 15. n. 84. & Azeuedo, in leg. 1. tit. 1. lib. 5. recop. a n. 10.

Ibi, * Nec non & ipsos contrahentes, &c. * Dubitatur 129. 100. Si sint laici ipsi, vel testes, quis erit iudex competens ad punitionem illorum? Et Azeuedo, in l. 1. tit. 1. lib. 5. recop. num. 46. resoluit esse locum praeventioni, inter iudicem ecclesiasticum & secularem. Vide cum ibid. n. 42. vers. sed quam ratione, & Gutierrez, lib. 2. pract. questio. 2. per totam, & Menchacam, de successione creatione, lib. 3. §. 26. n. 29. & Couar. in 4. 2. part. c. 6. in princ. n. 21.

Ibi,

130 Ibi,

cet ord

in appe

his ref

131 Ibi,

Dubita

tum. N

to pecca

dicum

132 Du

ante b

affirma

2. & m

in sum

in man

soluit &

marrim

matrim

gin. 180

tem. V

repetiti

§. 4. num

in d. c. 2

culo test

num. 98

num. 12

dum, in

133 Dubi

tiis, in

benedic

chius, d

net, qu

de marr

Conrad

Nauar.

dac. Per

Rebuffi

de prebe

12. & in

1. lib. 5

134 Dubi

puniend

bitrio i

135 Ibi,

gularis,

iure imp

benedic

nam hu

tot. disp

136 Ibi,

tatur i

tus suffi

en Bern

cilio, af

137 Ibi,

ea decia

Gutier.

n. 69. v

138 Dubi

reperiat

num, p

pluribu

nino vi

aliis mo

(ad sate

cum plu

tum, li

139 Dubi

faciat fi

bus & p

part. 2.

140 Ibi,

bitatur

ceptum

42. arti

questio.

130 Ibi, * *Arbitrio ordinarii.* * Dubitatur 101. Vtū peccet ordinarius non puniendo transgressores. Veracruz, in *appendice*, dubio 11. & Salzed. *d. addit. 2. vers. 7.* ex his resoluunt, quod sic.

131 Ibi, * *Hortatur ut coniuges ante benedictionem,* &c. * Dubitatur 102. Vtrum hoc sit consilium, vel præceptum. Nauarr. in *manu. lati. c. 22. n. 83. vers. trigesimo quinto peccat.* & Lancelotus Conradus, in *templo omnium iudicum l. 2. c. 12. n. 21.* tenet quod est consilium.

132 Dubitatur 103. vtrum consummare matrimonium ante benedictionem nuptialem sit peccatum mortale: affirmatiue resoluunt Paludan. in *4. dist. 28. question. 2.* & multi theologi & canonistæ, quos refert Syluester, in *summa, verb. debitum coniugale. quest. 9.* & Nauarr. in *manu. lati. c. 16. n. 38.* quos vide. Sed contrarium resoluit & decidit Caieta. in *opuscul. in quibus quaest. de matrim. quest. 1.* & Ledesma, de magno sacramento matrimonii, *quest. 45. artic. 5. versic. magis tamen*, pagin. 186. *column. 2.* vbi late disputat ad vtramque partem. Vide etiam Stephanum de Gaeta, in *sua solemnī repetitione, in cap. ad limina sancti Petri. 30. questione 1. §. 4. num. 546. vol. 1. repetitio. canonicarum.* Et Nauarr. in *d. c. 22. num. 83.* & in *d. c. 16. num. 38.* & Spino, in *speculo testamentorum, gloss. 15. prin. n. 19.* Matienço, in *rub. num. 98. tit. 1. lib. 5. recopil. Cuchus, li. 5. Instit. tit. 11. num. 120.* Et vide optimam remissionem apud Zenedum, in *collecta. 49. ad decretales. n. 3.*

133 Dubitatur 104. vtrum text. in *cap. 1. de secundis nuptiis*, in quo dispositum est secundas nuptias non esse benedicendas, corrigatur per hunc text. & Menochius, de *arbitrariis, li. 2. cent. 5. casu 417. per totum*, tenet, quod non. Vide omnino Moccium, de *contract. de matrimonio, col. 4. n. 9.* & 10. fol. 186. & Lancelotum Conradum in *templo omnium iudicum, lib. 2. c. 12. n. 21.* Nauarr. in *manu. lati. d. c. 22. num. 83. vers. 35. peccat*, Didac. Perez, in *l. 1. tit. 1. lib. 5. ordina. pag. 11. in princ.* Rebuffum, in *repetitio. capitul. extirpandæ. §. quia vero, de præbendis, fol. 402. speculum coniugiorum. 1. parte, art. 12.* & in *appendice. dubio 13. pag. 61.* Matienço, in *rub. tit. 1. lib. 5. recop. n. 134.*

134 Dubitatur 105. vtrum sacerdos eas benedicens, sit puniendus, Menoch. & Lancelotus *vbi sup.* quod sic arbitrio iudicis, ex communi sententia doctorum.

135 Ibi, * *Quod si quis parochus, vel alius sacerdos, sine regularis, &c.* * Dubitatur 106. vtrum excommunicatio ipso iure imposita regulari solemnizanti matrimonium, vel benedicenti, sine licentia parochi, sit sublata per pœnam huius tex. Nauarr. in *conf. 1. tit. de pœnis, lib. 5. per tot.* disputat & concludit quod non.

136 Ibi, * *Matrimonio coniungere, aut benedicere.* * Dubitatur 107. vtrum ad incurendam pœnam huius textus sufficiat alterum istorum facere. Salzedo, in *practica Bern. Diaz. c. 73. addit. 2. versic. undecimo ex dicto Concilio*, affirmatiue resoluunt.

137 Ibi, * *Habeat parochus librum, &c.* * Vide omnino circa decisionem huius tex. Menoc. *consil. 188. n. 49. lib. 2. Gutier. li. 3. pract. qq. 9. 4. n. 9.* Nauarr. in *manu. lati. in c. 22. n. 69. vers. quinto quod parochus.*

138 Dubitatur 109. vtrum ex hoc quod in dicto libro non reperitur scriptum contractum fuisse tale matrimonium, probetur non fuisse contractum. Resoluit (cum pluribus) ipse Menoch. *consil. 199. n. 3. li. 2.* quæ omnino vide, & cogita super sua opinione. Et de omnibus aliis modis probandi matrimonium, vide Malcardum (ad saturitatē) in *tractatu de probatio. vol. 2. concl. 1022. cum plurib. sequent.* Simonē de Prætis, *conf. 171. per totum, li. 1. Menoch. de arbitrariis, li. 2. cent. 2. casu 205.*

139 Dubitatur 110. vtrum huiusmodi liber sit legalis, & faciat fidem. Citando hunc tex. resoluunt (cum pluribus & per plura) quod sic, Caualeanus, *decis. 12. n. 23. part. 2. facit tex. in leg. 2. ff. de auctoritate tutorum.*

140 Ibi, * *Sua peccata diligenter constentur,* &c. * Dubitatur 111. vtrum hoc sit etiam consilium, vel præceptum, disputat Ledesma, de *matrimonio, lib. 42. artic. 3. vers. difficultas autem. pag. 80. col. 2.* & *questio. 45. artic. 5. pag. 184. col. 1. in fi. vers. quar-*

ta conclusio. apud quem late videbis resolutum.

Dubitatur 112. vtrum sit peccatum mortale, contrahere matrimonium, vel consummare in peccato mortali, & quæ dispositio sit necessaria in contrahentibus & ministris. Et vide Matienço, in *rub. n. 135. tit. 1. li. 5. recop. & Cuchum, li. 5. instit. tit. 12. n. 32.*

Ibi, * *A die primæ publicationis, &c.* * Dubitatur 113. vtrum in terris, vbi non est publicatum sanctum Concilium, vel iam quod fuerit publicatum, non tamē fuit receptum, obstat matrimonii clandestinis, vel isto casu validum sit, secundum formam iuris communis, & sine parochi & testibus, & Nauarr. in *conf. 53. n. 1. tit. de sponsalib. & conf. 3. n. 1. & 10. tit. de clandestina desponsatione, lib. 4.* & Rénatus Copinus, de *sacra politia forensi, lib. 2. tit. 7. n. 3.* & Ledesma, de *matrimonio, quest. 45. artic. 5. vers. est vltimum dubium, pag. 197.* disputant & resoluunt non obstat & validum esse matrimonium, sine parochi & testibus, idem tenet Vega, in *Sylua, casu 161. lib. 3.* & vide de hoc ipsum Nauarr. in *conf. 1. tit. de constitutio. quest. 3. 4. & 5. & 6. & 7. & quasi per totum consilium. lib. 1.* vbi latissime inuenies per plures quæstiones disputatum, circa obseruantiam, validitatem, promulgationem, receptionem, & obligationem, sacrosancti & œcumenici Concilii Trident.

Sed quid erit in illis, qui ex partibus regni, & locis vbi fuit publicatum, vel receptum Concilium, vadunt ad partes & regna vbi non fuit publicatum, vel non est receptum. De quo vide Ledesma, *vbi supra, proxime, verb. tota difficultas*, vbi distinguit tres casus, vt ibi per eum.

Dubitatur 115. vtrum dicatur proprius parochus, in casu huius textus non solum ille in cuius parochia mulier habet domiciliū, sed etiam vbi habitat ex aliqua causa, vt in domo vel monasterio aliquo, causa ibi commorandi donec maritetur, vel causa addiscendi virtutes, famulandi, aut per aliquod temporis spatium aliquid ibi faciendi. Et in viro, quando est scholaris, doctor, miles, mercator, vel officialis, & quid simile, & statim non sunt recessari, Caualeanus, *decis. 12. n. 22. vers. & aduertendum. 2. p.* quod sic. Secus tamen si statim sunt reuersuri, vt aduenæ euntes ad nundinas, ad mercatum, ad domum parentum, ad villam, vt ibi per eum, & nos etiam diximus in *9. 453. n. 35.*

Dubitatur 116. An post Conciliū possit contrahi matrimonium, per procuratorem. Cuchus, *lib. 5. instit. tit. 11. n. 35.* quod sic, & nos resoluimus in *quest. 406. n. fin.* vbi reprobamus opinionem Ledesma.

Ibi, * *omnino,* * id est ipso iure. Vide abunde satis de hoc Matienço, in *rubrica, tit. 1. lib. 5. recop. n. 55.* qui interpretatur hanc dictionem in terminis ipsius Concilii, & vide de huius dictionis mille priuilegiis, & significatibus, Rebuffum in *l. pecunia. 178. (per totam.) ff. de verborum significatione, in pag. 810.* & est tex. in *l. fin. C. locato. vbi gloss. verb. cadat, & Antonius Gomez. 3. to. var. c. 2. à n. 4. col. 2.*

Dubitatur 118. vtrum benedictio sacerdotalis in templo dari debeat, à parochi viri vel mulieris. Paulus Fulcus, de *visitat. lib. 2. capitul. 3. n. 21.* Caualeanus, *2. part. decis. 12. ex n. 21.* refert congregationem Cardinalium sub Pio V. declarasse, requiri parochum mulieris, & non viri, quod declarat Zenedo *2. p. ad decret. collectaneo 81. n. 8.*

Dubitatur 119. qualiter impedimentum matrimonij probetur, an per famam, vel per vnum restem, tradit Menochius, de *arb. casu 243.* Nauarr. in *c. sacerdos. n. 27. de pœn. dist. 6.* & in *man. c. 22. n. 83.* & Malcard. *vo. 2. prob. cōcl. 1031. ex n. 2.* Gutier. *li. 1. canon. c. 11. n. 28.* Zenedo, *sup.*

Ibi, * *Pro decretis Concilii,* * vbi dicitur quod episcopus procedat tanquam delegatus sedis Apostolicæ, vide Zenedo, *2. par. collect. 157. n. 1.*

Dubitatur 120. vtrum filius natus ex matrimonio contracto inter consanguineos, ignorantes impedimentum consanguinitatis, sit legitimus hæres parentibus, quando publicationes Concilii Tridentini fuerunt omisæ, & partem negatiuam resoluunt Guillen. de Ceruantes, in *leg. 6. Tauri, numer. 21. & 22.* qui sic intelligit *d. c. 1. Concilii*, quod quidem de iure communi erat

erat sancitum in capit. cum inhibito. §. si quis de clandestina despons. & in le. 2. titul. 15. part. 4. Et nos diximus in quaestione 697. num. 8. quæ omnia sunt menti tenenda, quia alibi ita declarata, & in vno codice congesta, & expedita, non inueniens, & idcirco quia quotidiana & vtilia sunt, & ad saluberrimum dicti Concilii decretum concernentia, singulis dicti tex. verbis omnia dubia decerpando, volui hic inferri.

S V M M A R I V M.

- 1 Lex 29. titul. 11. part. 3. inducitur pro prima opinione.
- 2 Contraria opinio in quaestione principali proponitur.
- 3 Iuramentum metu extortum non obligat.
- 4 Lex 28. titul. 11. part. 5. adducitur pro hac opinione.
- 5 Intellectus ad cap. verum. de iureiurando.
- 6 Resolutio quaestionis traditur remissive.

Q V A E S T I O D C V.

Virum veniens contra iuramentum, metu extortum, ante relationem, peccet mortaliter. Communis contra communem.

- Præterea pro confirmatione quaestionis præcedentis facit, quia veniens contra iuramentum metu extortum ante relaxationem, peccat mortaliter. Ita tenet sanctus Thomas, 2. 2. quaestione 98. artic. 3. & alios plures refert Couarr. dicens communem in cap. quamuis 3. part. 5. 4. num. 3. & in 2. part. capit. 3. §. 5. de peccatis in 6. & in lib. 1. variarum, capitul. 4. numer. 7. & hanc dicit communem, & veriore Gutierrez, de iuramento confirmatorio, l. parte, cap. 57. num. 19. & 20. pro qua opinione adduci potest lex 29. titul. 11. part. 3. ibi, * maguer diga que lo fizo por fuerça. * Et sic constat valere contractum & iuramentum, & per consequens peccare mortaliter venientes contra eum, absque relaxatione.
- 2 Sed contrariam opinionem (imo quod non peccat mortaliter tenet gloss. Ancharranus, & Abbas. (per text. ibi.) in capit. verum, de iureiurando, gloss. in capitul. auctoritatem, 15. quaest. 6. & Fortunius, de ultimo fine, illatione 22. colum. 7. versic. verum. & est communis opinio, secundum Imolam, in d. le. verum. dicit tamen Couarr. in d. num. 4. quod opinio illius glossæ non est communis, neque tenenda, neque consulenda, vt defendit etiam Ioannes Gutierrez supra dicens, quod prima opinio sit verior, & in animæ iudicio securior, quam sequitur Matthæus de Afflictis, decisione 263. num. 2. & 322. num. 6. & 393. numer. 11. Nauar. in cap. acceptam. num. 11. de restitutione spoliatorum, Gregorius, verb. * iurando, * in leg. 28. titul. 11. parte. 3. qui bene loquitur, à qua opinione recedendum non est in iudicando & consulendo. Est tamen aduertendum, quod duæ limitationes, ex sex, quas Felinus tradit, in d. capitul. si vero, ad communem supra traditam, scilicet, quod iuramentum metu extortum obliget, & quod non requirat relaxationem; sustineri non possunt, ex traditis in principio huius quaestionis, & in fine præcedentis, & ad tex. in d. capitul. verum. responde secundum sanctum Thomam & Gutierrez supra. Et quod iuramentum metu vel vi extortum, non obliget, videntur insinuare verba legis 28. titul. 11. part. 5. ibi, * por miedo o por fuerça, o por enganno, prometiendo un hombre à otro de dar o de fazer alguna cosa maguer se obligue socierta pena; iurando, dezimos que no es tenendo de cumplir lo que prometio, ni de pagar la pena, * vbi Gregor. verb. * iurando, * assignat intellectum & concordiam inter illam legem, cum l. 29. titul. 11. part. 3. & dicit vterius Caietanus, supra, 2. 2. quaest. 89. artic. 7. versic. sed hic grauitur, quod verba text. in d. cap. 2. verum, de iureiurando, si recte inspiciantur, potius probant transgressorem iuramenti (quamuis meticulosi) peccare mortaliter. Et ad text. in authent. sacramenta puberum. Cod. si aduersus venditionem (in quo nititur communis opinio legistarum) respondit ele-

gantem r Corneus, ibi. colu. penultim. & melius Fortunius, dicta illatione 22. in versic. sexto infero, vbi reprobat limitationes traditas per Felinum. Tu vero distingue, & resolue quaestionem cum Gregorio ibi. vbi doctissime loquitur, & prosequitur hanc quaestionem.

S V M M A R I V M.

- 1 Filius legitimatus per subsequens matrimonium, reputatur legitimus quoad omnia.
- 2 Legitimus per subsequens matrimonium in nihilo differt à filio legitimo.
- 3 Monstruosum est, quod filius legitimatus aliquando sit naturalis tantum, aliquando legitimus & naturalis simul.
- 4 Fictio inducitur non cadit in his quæ iuris sunt, secus est in fictione translata.
- 5 Reuersus postliminio excludit secundo genitos.
- 6 Legitimitas retrotrahitur ad tempus natiuitatis quoad omnes effectus.
- 7 Legitimus per subsequens matrimonium, potest ad sacros ordines promoueri.
- 8 Legitimus per subsequens matrimonium, potest ad dignitates & episcopatum promoueri, absque dispensatione.
- 9 c. 2. sef. 22. Concilii Tridentini, declaratur.
- 10 Concessa in spiritualibus, consentur multo magis concessa in temporalibus.
- 11 Lex quæ inducit aliquem actum fictum, dat illi omnes qualitates, quæ resultarent ex actu vero.
- 12 Legitimitas per subsequens matrimonium, est plenior & efficacior quacunque alia.
- 13 Lex, si vnquam, procedit in filio legitimo per subsequens matrimonium.
- 14 Maioratus ad filium maiorem primogenitum debet pertinere.
- 15 Proximitas debet considerari tempore successions, non vero tempore natiuitatis.
- 16 Qualitas adiuncta verbo, intelligitur secundum tempus verbi.
- 17 Viuente patre non datur successio, neque consideratur proximitas.
- 18 L. 1. tit. 13. p. 4. declaratur.
- 19 Filius legitimatus per subsequens matrimonium, est vere legitimus per legem partem.
- 20 Dispositio legis, & dispositio testatoris, differunt.
- 21 Concessio feudalis facta alicui pro se, & filius suis, procedit in filio legitimo per subsequens matrimonium.
- 22 Legitimitas imitatur naturam.
- 23 C. tantum, qui filii sint legitimi, declaratur.
- 24 Filius legitimatus maior natus, si concurrat cum filio legitimo, & vterque procedant ab eadem matre, præfertur in maioria omnibus.
- 25 Contraria opinio in quaestione principali proponitur & defenditur.
- 26 Legitimitas per subsequens matrimonium non retrotrahitur in præiudicium alterius, cui antea fuit ius quaesitum.
- 27 Fictio non debet præferri veritati.
- 28 Qualitas requisita in aliquo tempore, si illud tempus transeat, nihil operatur.
- 29 L. quoniam, C. de reuendicatione, ponderatur pro hac opinione.
- 30 L. 1. C. de consulibus, adducitur pro hac opinione, & lex l. 1. C. 2. de præfectis prætorio lib. 12.
- 31 Inter habentes eandem dignitatem præfertur antiquior.
- 32 Licentia prius graduatus præfertur doctore, qui posterius gradum doctoris assequatur.
- 33 Filius legitimus, viuente patre, habet quoddam ius successions in bonis maioratus.
- 34 Primogenitus dicitur filius qui prius nascitur legitimus.
- 35 Legitimitas est natalium reuocatio.
- 36 Reuocatio natalium non trahitur retro in præiudicium legitimatorum.
- 37 Ratio potissima, propter quam filius legitimatus non præfertur filio legitimo in maioria, traditur.
- 38 C. si pro te, de rescriptis, adducitur pro hac opinione.
- 39 Filius legitimus non potest effici illegitimus, & per consequens nec filius legitimatus in præiudicium alterius.
- 40 Regressus non datur de priuatione ad habitum.
- 41 Initium nascendi considerare debemus, vbi de natalibus quaeritur.
- 42 Legitimitas est ordo præposterus & macula est impressa origini.

- 43 Legitimitas est ordinata processio, secundum viam naturæ.
- 44 Ordo naturæ est attendendus.
- 45 Effectus non potest esse prior sua causa.
- 46 Verba semper debent intelligi vere, & naturaliter, non civiliter.
- 47 Filius legitimatus non dicitur natus de legitimo matrimonio.
- 48 Condicio voluntaria debet adimpleri in forma specifica.
- 49 Rati habitio retrahitur, nisi actus medius absit à coniunctio extremorum.
- 50 Verba sunt in potentiori significato accipienda.
- 51 Legitimitas non retrahitur, si agatur de voluntate testatoris interpretanda.
- 52 Resolutio questionis traditur ad questionem propositam.
- 53 Linea semel occupata, semper continuanda est.
- 54 Exclusus semel semper remanet exclusus.
- 55 Doctores antiquos & modernos tenentes hanc opinionem referimus.
- 56 Fundamentis contrarie partis breuiter respondetur.

Q V Æ S T. D C V I.

Virum filium naturalis, natu maior, legitimatus per subsequens matrimonium, preferatur filio legitimo secundo loco nato. Communis contra communem.

Questio præsens ita inter iuris professores est controuersa & difficilis, scabrosa, & obscura, quod cum difficultate discerni possit, quænam sit communior opinio, vt refert Socius iunior, consilio 39. numero. 67. & consilio 63. numero 56. volum. 3. Sed vt in tanto conflictu opinionum veritas manifestetur, pro vtraque parte aliqua fundamenta referam. Et in primis si casus quæstionis contingat, quod ad successionem maioratus (in qua vel ex consuetudine, vel ex testatoris voluntate, primogenitus succedit) concurrant ex vna parte, filius primo natus ex concubina (legitimatus tamen per subsequens matrimonium) & filius legitimus, secundo loco genitus & procreatus, quis illorum veniat admittendus. In qua quæstione videtur dicendum, filium primo natum, & per subsequens matrimonium legitimatum, præferri debere secundo genito legitimo: quia ipse legitimus reputatur, ex text. in c. tanta, qui filij sint legitimi. §. aliquando, Instit. de nuptiis. §. quibus, Instit. de hereditatib. quæ ab intestato deferuntur, l. 1. tit. 13. l. 2. tit. 15 p. 4. & legitimatus in nihilo differt à legitimo, vt in amb. quibus modis naturales efficiantur legitimi. §. reliqui, ibi, * Semel eos efficientes legitimos, damus habere successiones illas, quas habent hi qui ab initio legitimi sunt, * & in §. illud, ibi, Nihil à legitimis filiis differentes. Secundo fulcitur ista opinio, quia si legitimatio non retraheretur ad tempus natiuitatis, sequeretur maximum inconueniens, quod aliquando filius legitimatus fuit naturalis tantum & non legitimus, aliquando naturalis, & legitimus simul, quod esset monstrosus, cum vna eademque res non possit diuerso iure censerit, tex. in l. eum qui ædes. ff. de usucapionib. & notat gloss. in c. cum inhibitio, de clandestina desponsatione, & tradit Tiraquell. in l. vnumquam, in prin. numer. 232. C. de reuocandis donat. Gomezius in leg. 12. Tauri, num. 63. Et ratio fundamentalis est, quia licet fictio inductiua non possit cadere in his quæ iuris sunt, fictio tamen translatiua locum habet de tempore ad tempus, in his, quæ mere iuris sunt, vt retro quem fuisse in potestate patris, vel retro fuisse legitimum, & retro in ciuitate fuisse, qui ab hostib. redit. l. retro, ff. de captiuis & postlim. & sic, sicut postliminio reuertus excludit secundo genitum, & remotiores, vt in l. si quis filio. §. sed si pater, & in l. si necem. §. si deportatus ff. de bonis libertorum. l. qui ex liberis. §. 1. de bonorum possessione secundum tabulas: ita & eodem modo, & per legitimationem, quæ retrahitur ad tempus natiuitatis, & sic debet esse quoad omnes effectus, vt in l. potior. ff. qui potiores in pignore habeantur. l. necessario. §. quod si pendentes. ff. de periculo & commodo rei vendite. Rursus confirmatur hæc opinio, quia legitimatus per subsequens matrimonium, potest ad sacros ordines promoueri, vt in dicto c. tanta, gloss.

in c. innotuit. de electione, gloss. in d. c. cum inhibitio quod ad episcopatum, & dignitates extenditur, & procedit absque aliqua pontificis dispensatione, vt docet gloss. in d. c. cum inhibitio, vt Antonius, & doctores, quos refert & sequitur Boerius, decis. 159. & dicit communem opinionem Decius, in d. c. cum in cunctis, & Caphalus, consil. 82. numer. 5. & sequitur Couar. de sponsal. 2. part. c. 8. §. 2. numer. 24. Et obiter sic potest intelligi tex. Concilii Trident. in c. 2. sess. 22. quem text. declarat Flaminus, lib. 8. de resignatione beneficiorum, quæstione 5. numer. 4. in 2. part. & sic quod in spiritualibus conceditur, multo magis in temporalibus concessum videtur, vt in cap. per venerabilem in prin. qui filij sint legitimi. c. solita, de maiori parte & obedientia. Præterea facit pro hac opinione, quia quando lex vel canon inducit aliquem adum fictum, loco alterius veri, intelligitur tribuere actui ficto, omnes qualitates & effectus quæ resultarent ex actu vero. ita probat text. in leg. Cornelia. ff. de testamentis, vbi doctores, maxime, quia appellatione legitimi nati (etiam in materia stricta) venit legitimatus per subsequens matrimonium, ita Burius, in d. capit. innotuit, vbi Abb. Decius in capit. cum in cunctis, de electione, numer. 11. & in consil. 155. Iason. consil. 168. volum. 4. Boerius, decis. 159. numer. 5. Parisius, consilio 13. numer. 40. & in consilio 15. volum. 2. Et ratio est, quia huiusmodi legitimatio est plenior & efficacior quacunque alia legitimatione, vt resoluit Parisius supra, consilio 13. numero 40. & 15. Vterius confirmatur hæc sententia, ex traditis per Salicetum, in l. si totas, Cod. de in officiosis donationibus, vbi dicit, quod donatio quæ reuocatur, si donator susceperit filios ex legitimo matrimonio, vt in l. si vnumquam. Cod. de reuocandis donationibus, & in leg. 8. tit. 5. part. 5. vbi Gregor. habet etiam locum, si filij fuerint legitimi per subsequens matrimonium. Ita Baldus, in leg. 1. Cod. eodem tit. Cacheranus, decisione 121. & numero 5. vbi alios refert, quia etsi ab initio non sint legitimi, vt in d. capit. tanta, retrahitur talis legitimatio per subsequens matrimonium ad tempus natiuitatis, vt notant Doctores post gloss. ibi. Vterius confirmatur hæc sententia, quia ius primogenituræ debet peruenire ad filium maiorem, & proximior, sed iste filius legitimatus est maior natus, & proximior, tempore successionis ergo illi debet deferri maioraria. Antecedens probatur ex l. consanguineos. §. 2. ff. de suis & legitimis heredibus, & vt sciatur quis sit proximior, inspiciendum est tempus mortis, non vero natiuitatis. l. post consanguineum. §. proximum. ff. de suis & legitim. hered. l. 1. ff. vnde legitimi §. proximus. Instit. de legitima agnatorum successionem. leg. in fraudem. §. 1. ff. de his quibus vt indignis. l. non intelligitur, §. quando. ff. de iure fisci. Et sic, cum tempore mortis patris (cui succeditur in maioria) filius legitimatus sit maior, & tunc temporis vere legitimus, sequitur quod ipse, & non alius debet succedere: quia qualitas adiuncta verbo intelligitur secundum tempus verbi, textus in l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxalibus. l. Titius, de militari testamento. Vnde cum vocetur ad maioriã primogenitus legitimus, debet intelligi de eo qui est primogenitus, & legitimus tempore successionis, cum viuente patre nullum ius sit filiis quæsitum. Vltimo facit pro hac sententia, textus de iure regio, in d. l. 1. tit. 13. part. 4. ibi. * sean legitimos * quia, sum. est, fur. denotat proprietatem & essentiam, glo. in l. mercis appellatione. ff. de verb. significatione. & sic legitimatus, vere & proprie dicitur legitimus, & per illam legem partitæ dicit Ioannes Garcia, de vobilit. gloss. 21. numer. 62. in fin. quod in Hispania nulla dubitatio est, quin filij legitimi per subsequens matrimonium vere sint legitimi: ergo si sunt vere legitimi, sequitur quod sint præferendi in maioria reliquis filiis. Nec prædictis obstabit quod dictæ decisiones & iura procedunt in dispositione legis, quasi secus sit in dispositione testatoris (prout est nostræ quæstionis explanatio) quia respondeo quod idem est in dispositione testatoris, vt constat in concessione feudali facta alicui pro se & filiis, ex legitimo matrimonio procreatis, vel legitime natis, quod

- quod idem est, vt tradit Curtius iunior, *conf. 64. Soci-
nus iunior, conf. 77. volum. 3. Hernia, in cap. 1. §. natu-
rales, si de fendo fuerit controuersia inter domi. & agnat.*
- 21 vbi tradit: quod si tenor inuestituræ dicat: *Inue-
stio te, & descendentes ex corpore tuo legitime descen-
dentes: veniunt legitimum per subsequens matrimo-
nium: quia talis legitimatus, & matrimonium
contractum post natiuitatem trahitur retro, vt
perinde habeatur ac si esset natus legitimus. Et illa
videtur esse intentio Pontificis, in d. c. tanta, cum leg-
22 gitimatio naturam imiteatur, vt tradit gloss. in §. fi-
lium, in authent. quibus modis naturales efficiantur, col.*
- 23 7. nec verba text. in d. c. tanta, ibi, * *legitimi habeantur*, * sunt fictio modo intelligenda, sed proprie
& vere, respectu legitimationis, quasi dicat Ponti-
fex, quod legitimatus per subsequens matrimo-
nium, est vere legitimus. Sed quia ex vi matrimonii
causatur legitimitas, retrahitur ad tempus na-
tiuitatis ipsius. Quem intellectum ad illum text.
assignat Fortu. Garcia, in l. Gallus. §. & quid sit tan-
tum, num. 226. ff. de liberis & posthumis. vbi amplecti-
tur nostram sententiam, quem sequitur Couarr.
in 4. 2. part. c. 8. §. 2. num. 26. quam opinionem tenuerunt
etiam Abb. in d. c. tanta. Alex. in §. quidam recte, n.
162. Ias. conf. 168. volum. 4. quam dicit communem
opinionem Præpositus, in d. §. naturales, Ripa, in l. ex
facto. §. si quis rogatus, num. 47. ff. ad Treb. Alciat. lib.
3. de verborum signific. num. 12. vbi dicit, quod ita te-
nent omnes, quos & alios refert Roland. à Valle, conf.
fin. num. 15. volum. 2. & (vltima eum, & ab eo relatos)
idem tenet Guillelmus Armenus, in sua disputatione in
hac specie facta, quem retulit Ioannes Andreas, in
cap. sine culpa. l. 9. 2. quæstionis principalis, de regul. iur.
lib. 6. Ricardus Malumb. quem refert Albericus, in l.
cum quis. C. de naturalib. lib. Collectan. in d. c. tanta.
Salicet. in l. quoties. nu. 9. Cod. de rei vindicatione, Flo-
rianus, in l. in delictis. §. si extraneus, ff. de noxalib. An-
ton. Roselus, in tractatu legitimationis, lib. 1. col. 15.
verb. vltimo est videndum, Boerius, dec. 159. in fin.
Felin. in cap. prudentiam, colum. 3. vers. primogenitus,
de offic. delegati. & alios refert Matienço, in l. 10.
tit. 8. glo. 3. num. 11. l. 5. recop. Menchaca, de successio-
num progressu, l. 1. §. 2. n. 89. & late in l. 3. cap. 42. per to-
tum, idemque in primogenitura tenet Ioan. Lecrier,
lib. 1. quæst. 14. n. 19. Tiraquel. de primogeniis quæst. 34.
num. 47. Greg. in l. 2. tit. 15. part. 2. verb. * *sino el hijo
mayor, * colum. 3. ad fin.* quos pro hac sententia refert
Molina, lib. 3. de Hispan. primog. c. 1. num. 6. vbi hanc
24 opinionem dicit esse veram, in filio primogenito leg-
gitimato, ex subsequenti matrimonio, ex quo etiam
filius secundo genitus legitimus natus est, in qua re
nulla est dubitatio, cum vterque ab eadem matre
procedant, vt probat text. in l. cum quis. C. de natura-
lib. liberis.
- 25 Sed his & aliis non obstantibus, in quæstione prin-
cipali contraria opinio verior & receptior est, imo
quod filius legitimus, secundo loco genitus, præ-
fertur in maioria filio legitimato maiori per suble-
quens matrimonium, quia ille prius habuit ius quæ-
situm ad prædictum maioratum obtinendum, quod
ius ex superuenienti causa ab eo auferri non potest,
26 maxime quia ipse legitimatus non est vere legitimus
à die natiuitatis, sed à die quo matrimonium fuit
contractum, & tunc ex vi matrimonii habetur tam-
quam legitimus, per quamdam retroactionem,
quæ non debet operari in tertij præiudicium, vt in
27 l. 2. & 4. ff. de natalibus restituendis, quia alias fi-
ctio præferretur veritati, contra legem, *filium quem
pater. ff. de liberis & posthumis, ibi, * Ne imagine natu-
rae veritas obumbratur, * l. fideicommissum. 75. ff. de
conditionibus & demonstrationibus, ibi, * Adoptionis
commento non excludatur. * Et sic licet quoad sui com-
modum filius legitimatus vere sit legitimus, non ta-
men in damnum illius filii, qui prius absque aliqua
28 sententia, quia qualitas in aliquo tempore requisi-*

ta (si illud tempus transeat) licet postea superue-
niat, nihil operatur, text. in l. obligari. §. tutor. ff. de
auctoritate iurorum. l. matrem. C. de probationibus. leg-
his verbis. §. interdum, vbi notat Angelus, ff. de he-
redibus instituendis. Ergo cum maioria & legitimi-
tas sint qualitates præcisæ ad successionem maiora-
tus, (quæ debent concurrere tempore natiuitatis)
sequitur quod nihil operatur, licet ex post facto
superueniant, maxime cum iam eo tempore suc-
cessio sit præoccupata à filio secundo legitime pro-
creato, qui eo tempore est maior, & legitimus simul,
& à nemine præfertur. Pro qua opinione adduci et-
iam potest text. l. quoties, C. de rei vindicatione, vbi
29 ad perfectionem venditionis translationisque domi-
nii, duo simul requiruntur, venditio & rei tradi-
tio, & licet vnus prius emat fundum, & alter ex
post facto faciat idem, cui traditio prius facta fue-
rit, præfertur, & in detinendo dominio potior erit:
pro qua opinione facit tex. singularis, in l. 1. C. de con-
30 sulibus, lib. 12. vbi inter habentes eandem dignitatem,
31 ille prius debet antecedere, qui prius est adeptus di-
gnitatem. Ex qua lege (obiter) resolucendum est du-
bium, de quo diebus elapsis inter aliquos doctores
huius ciuitatis Toleti fuit agitatum, an licentiatus
32 prius graduatus, præferatur doctori, qui postorius
gradum doctoris assequutus fuit, quando ipse licen-
tius ex post facto laurea doctoris fuit insignitus.
Et doctorem esse præferendum, constat ex supradic-
tis, cum prius illæ duæ qualitates in eo reperiantur,
licet ex post facto licentiatus antiquior doctor fiat,
pro qua sententia ita fuit iudicatum, & eam tenet
Ceruantes, in l. 12. Tauri, n. 85. (qui neminem allegat.)
Sed in hoc contrariam opinionem dicit communem
(pluribus citatis) Antonius Gabriel, l. 6. communium,
tit. de maiori & obedientia, concl. 1. fol. 390. & Iacobus
Philippus Porcius, lib. 5. communium, concl. 22.
Boerius, in tractatu de auctoritate magni senatus, num.
98. vbi additionator allegat text. in l. 1. & 2. C. de præ-
33 fectis prætorio, lib. 12. Et pro hac opinione, quod li-
centius antiquior, postea factus doctor, præferatur
doctori iuniori, consuluit Sforcus Oddi, conf. 14.
quæ opinio verior & receptior est de iure, & pro ea est
iudicandum, nisi ordinationes & constitutiones vni-
uersitatis disponant contrarium, prout in hac ciui-
tate Toletana. Tertio pro hac opinione principali
34 facit, quia filius legitimus dicitur habere (etiam vi-
uente patre) ius successionis, & quamdam spem con-
siderabilem & probabilem, text. in l. in suis. ff. de liberis
& posthumis. l. in suis. ff. de suis & legitimis heredibus.
l. 2. ff. si quis à parente fuerit manumissus, leg. cum ra-
tio. ff. de bonis damnatorum. quod maxime procedit
in successione bonorum maioratus, in qua considera-
tur nascendi initium, ita vt is qui primo legitimus na-
35 scitur, sit primogenitus, & eidem ius statim quæra-
tur, quod ita efficacissimum est, vt à nemine ex ali-
qua causa superuenienti auferri possit. argumento
text. in leg. ad quod nostrum. ff. de regulis iuris, vbi do-
ctores. Quæ opinio ex eo etiam fulcitur, & compro-
batur, quia legitimatio est quædam natalium restitu-
36 tio, vt in authent. quibus modis naturales efficiantur leg-
gitimi. §. liceat igitur, colum. 6. quæ quidem restitutio
numquam trahitur retro in præiudicium alterius, vt
in leg. 2. & 4. ff. de natalibus restituendis. leg. fin. C. de re-
pudianda hereditate, vbi notat gloss. text. in dict. authent.
quibus modis. §. liceat igitur, & in §. sit igitur licen-
37 tia: maxime quia ista legitimatio, de qua nos loqui-
mur, procedit principaliter favore matrimonii, & sic
vbi concurrat aliud primum matrimonium, cessat
fauor: cum alias vergeret in damnum & præiudi-
cium alterius matrimonij, & mulieris legitimæ, &
filiorum, qui omnes reperientur valde decepti, si
naturalis legitimatus, ex post facto deberet succe-
dere, & præferri filio legitimo, & ex legitimo matri-
monio proprie & vere habito & procreato. Quarto
pro hac opinione potest induci text. in cap. si pro te. de
38 rescriptis, lib. 6. & in cap. quæuis, eodem titulo, vbi si
Papa

Papa concessit alicui gratiam, per quam mandabatur sibi prouideri de beneficio vacaturo in tali ecclesia, & talis gratia fuerit reuocata, & alteri concessa, licet postea primus fuerit ad gratiam restitutus, non praeferitur secundo, cui fuit iam ius quaesitum. Quinto (& subtiliter) pro hac sententia facit, quia filius legitimatus tantum distat à filio legitimo, quantum

39 filius legitimus à filio legitimo, sed filius semel legitimus, nullo iuris ordine potest effici illegitimus, ut in l. inra sanguinis. ff. de regulis iuris, leg. ius agnationis. ff. de pactis: ergo à fortiori, filius legitimatus non potest effici legitimus in alterius praeiudicium,

40 cum de priuatione ad habitum non detur regressus. Sexto fulcitur hæc opinio ex text. in capit. innotuit.

41 (vbi Baldus) de electione, vbi probatur, quod vbi de natalibus quaeritur, est initium nascendi spectandum, per text. in leg. quid ergo. ff. de his qui notantur infamia, vbi ipse Baldus dicit, quod qui moritur cum filiis legitimatis ex sequenti matrimonio, non dicitur decedere cum filiis legitime natis, quia legitimatio est ordo præposterus, & macula est impressa origini, quod secus est in filio legitimo, quia ex legitimo matrimonio nascitur: nam legitimatio est ordinata processio, secundum viam naturæ, quia præcedit matrimonium vt causa, deinde nascuntur filii legitimi, &

42 ordo naturæ est attendendus, qui semper debet suum effectum præcedere. l. moribus. ff. de vulgari & pupillari. quia alias effectus esset prior sua causa, quod nec ini, nec rationi congruit. Septimo confirmatur hæc opinio, ex text. in l. fin. Cod. de his qui veniam ætatis impetraverunt. vbi verba semper debent intelligi vere & naturaliter, non vero ciuilitate, & per fictionem, & sic dispositio testatoris facientis mentionem de filiis legitime natis, requiritur ad succedendum in maioratu, quod legitime sit conceptus, quia alias non potest dici legitime natus. Ita notat Baldus, in l. Paulus, l. 1. (per illum tex.) ff. de statu hominum. Curtius senior, conf. 73. idem in l. filium. ff. de his qui sunt sui vel

43 alieni iuris, vbi dicit, quod quantumcumque quis legitimetur, non dicitur natus de legitimo matrimonio, quem sequitur Ruyn. conf. 92. num. 13. volumin. 3. qui allegat text. in l. nuper. Cod. de naturalibus liberis. maxime quia conditio voluntaria debet adimpleri in specifica forma. text. in l. qui heredi. l. Manius. ff. de condit. & demonstrat. doctores in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de liberis & posthumis. & sic, licet legitimatus per subsequens matrimonium æquipolleat vero legitimo, non tamen in eo potest prædicta conditio adimpleri in specifica forma: cum specificè non fuerit natus legitimus tempore natiuitatis: quia ex quo principium non fuit habile in legitimo, sequens prouisio non debet referri ad illud, ita Bald. in l. fin. Cod. ad Mace-

44 donianum, vbi dicit, quod rati habitio retrotrahitur, nisi actus medius abiat à coniuncto extremorum. l. tria prædia. l. qui sellam. ff. de seruitutibus rusticorum: & licet filius legitimatus per subsequens matrimonium, sit (prout nunc) proprie & vere legitimatus, non tamen prout tunc, & sic in præteritum, inspecto & considerato tempore natiuitatis, vnde verba testatoris simpliciter prolata, intelligenda sunt de filio nato ex vero matrimonio, non de filio legitimo iuris interpretatione, argumento text. in l. hoc legatum. ff. de legatis

50 3. l. filius familias, & §. fin. de donat. vbi verba sunt in potentiori significato accipienda, considerando semper causam propriam & immediatam, l. 1. §. fin. ff. de incendio, naufragio, & ruina, & sic optime resoluit Bald. in l. fin. questione 10. de militari testam. Alexand. in l. Lucius, numer. 17. vbi Angel. & Imola. ff. de vulgari. Ripa, in l. ex facto. §. si quis autem. nu. 4. ff. ad Tre-

51 bellianum. quod vbi agitur de voluntate testatoris interpretanda, legitimatio per subsequens matrimonium non retrotrahitur in præiudicium filiorum legitimorum, quibus ante legitimacionem erat ius quaesitum. Et sic ex omnibus supradictis resol- uendum est, quod in maioratu, si natus sit primo filius naturalis, & postea pater cum alia contrahat

matrimonium, & ex illa habeat filium legitimum, quod licet mortua vxore contrahat matrimonium cum concubina, talis filius legitimatus per subsequens matrimonium, non excludit à maioratus successione filium secundo genitum, ex vxore legitima, cum illa bona non sint de successione patris, iure hereditario, nec ius canonicum intendit per legitimacionem subsequentem inferre præiudicium filio legitimo, cui in vita patris erat ius quaesitum, cum ipsius linea in prima origine natiuitatis erat præoc-

53 cupata, & sic semper continuanda, & perpetuanda est in omnes descendentes illius, & legitimatus qui à principio fuit exclusus, semper remanebit exclusus,

54 ut in capit. 1. de natura successione feudi. Quam conclusionem dicit communem Couarr. practicarum questionum, cap. 38. num. 6. Molina, libr. 3. de Hispanorum primogen. cap. 4. num. 13. & cap. 6. num. 29. Ex quibus omnibus constat euidenter hanc esse veriore & receptiore opinionem, à qua in disputando, & consulendo non est recedendum, quam sequitur Io-

55 nes Andreas, & Ricardus Malumb. in regula. sine culpa, dereg. iur. in 6. quem sequuntur Henricus Cardinalis, & Anchar. num. 12. in d. cap. tanta. Ial. in l. quoties, num. 40. Cod. de rei vendicatione, & in d. l. Gallus. §. & quid si tantum, in 1. lectura, numer. 89. Albericus, in l. cum quis, C. de naturalibus liberis, quos & alios refert & sequitur Duennas, regul. 350. num. 14. & dicit communem opinionem Cifuentes, in l. 40. Tauri. in princ. & communem etiam appellat Castil-

lo, in l. ... Tauri, n. 20. vbi Palatius Rubeus, num. 28. Antonius Gomez, num. 63. & 64. vbi adducit aliqua fundamenta, & pro hac opinione consulit Curtius iunior, conf. 27. num. 6. & in conf. 64. Curtius senior, conf. 73. Alex. conf. 5. volu. 9. Cæphalus, conf. 82. num. 16. & III. num. 12. & dicit communem opinionem Ruynus, conf. 92. num. 16. quos sequitur (aliis citatis) Rolandus, conf. 100. num. 42. vbi respondit fundamentis in contrarium adductis, & sequitur Tiraquel. in tractatu primog. q. 34. num. 43. & hanc amplectitur Couarr. in 4. 2. part. cap. 8. §. 2. numer. 28. dicens frequentiori doctorum calculo esse approbatam, & Gregor. in l. 1. tit. 13. part. 4. gloss. magna, post medium. Molina, libr. 13. de Hispanorum primog. cap. 1. numer. 7. vbi dicit, quod hæc opinio est procul dubio vera, & communis, & amplectenda in iudicando & consulendo, & ultra eum, hanc sequitur Matienço, in l. 10. tit. 8. libr. 5. recopilationis, gloss. 3. nu. 12. vbi Aze-

56 uedo, num. 25. Gutierrez, in §. sui, num. 79. de heredum qualitate & differentia. vbi eam dicit communem, quam etiam sequitur Spino, in speculo testament. gloss. 15. num. 126. vbi dicit, quod hæc opinio est vera & tenenda, quam etiam sequitur nouissime Guillen. de Ceruantes, in dict. l. 12. Tauri, n. 79. & Rojas, in epitome de successione, cap. 11. num. 16. Ioan. Garcia, de nobilitate, gloss. 21. num. 63. & Peregrina, de fideicommissis, artio. 24. num. 35. Quæ opinio tanquam res indubitata tenenda est, quia omnia fundamenta pro contraria parte adducta procedunt quo ad commodum filii legitimati, in bonis hereditariis, secus vero in bonis maioratus in præiudicium filii legitimi, cui in primo suo statu creationis ius fuit quaesitum, quod ex causa superuenienti auferri non potest, vt supra diximus. Et probat lex fin. C. de nuptis. Tiraquel. in l. si unquam, verb. donatione largitus, num. 230. & verbo suscepit liberos, n. 155. & in tract. cessante, limit. 12. nu. 15.

H 2 Q V AE-

QVÆSTIO DCVII.

Virum per illa verba, Quisquis mihi heres erit, inducatur clausula codicillaris. Communis contra communem.

Per hæc verba, *Quisquis mihi heres erit*, induci clausulam codicillarem, tenet gloss. in l. ex duobus. §. filium, vers. patris. ff. de vulgari, cuius sententiam dixit communem Aretinus, col. 1. ibi, in vers. sed ista solutio.

Sed contrariam partem tenet Bart. ibidem per text. (plerisque expressum) in l. si plures gradus. ff. de leg. 3. & hanc esse communem firmat Ripa, in l. 3. in pr. n. 9. ff. de legatis. 1. quæ opinio est tenenda.

QVÆSTIO DCVIII.

Virum heres intra tempus conficiendi inuentarium, possit conueniri pro male ablati. Communis contra communem, & quid iure regio.

Heres non potest conueniri intra tempus conficiendi inuentarium, tex. in l. fin. §. donec. C. de iure delib. quod est intelligendum etiam in bonis male ablati, vt tenent omnes, secundum Cynum, & Albericum, in d. §. donec.

Sed contrariam opinionem testatur ibi Paulus communem, & ab omnibus doctoribus receptam, circa quam vide Gregor. in l. 7. tit. 6. part. 6. verbo, * mandando algo, * qui idem tenet. Et ratio est, quia illa iura non procedunt respectu debiti (& sic circa creditores) sed tantum respectu legatariorum, qui solum agunt de causa lucratua. Et licet Gregor. ibi contrarium teneat, illius tamen opinio est reprobata, quia loquitur contra textum expressum, in l. fin. tit. 13. part. 1. l. 13. tit. 9. par. 7. ita tenet Paz, in sua prax. 4. part. 1. tom. cap. 1. num. 44. & Gutierrez, de iuramento confirmatorio, 2. part. cap. 4. num. 18. & vide Duennas, regul. 277. limitat. 1.

QVÆST. DCIX.

Virum exceptio confecti inuentarii sit proponenda per heredem ante sententiam, vt non teneatur ultra vires hereditarias, vel sufficiat in executione ipsius. Communis contra communem.

Exceptiones dilatorias, ante litem contestatam proponi debere, probat text. in l. exceptionem. C. de probationibus. l. ita demum. C. de procuratoribus. Peremptorias autem, quocumque tempore (modo ante sententiam) posse proponi disponit text. in l. peremptorias. Cod. sententiam rescindi non posse. Hoc viso dubium est, de quo in quæstione proposita, in quo tempore sit proponenda exceptio inuentarii confecti, vt heres non patiatur executionem ultra vires hereditarias. Et quod illa sit proponenda ante sententiam, & non post, tenet Imola, in l. rei indicata. §. si in iudicio. nu. 6. ff. soluto matrimonio. Eandem opinionem tenet Zasius, in l. Nescenius. §. fin. in fin. ff. de rei indicata. idem Zasius (vbi eleganter agit) lib. 2. responsorum. c. 1. n. 12. & 13. & hanc faceret esse communem opinionem Albericus, in l. fin. nu. 18. C. de iure deliberandi.

Sed contrariam opinionem (imo quod possit opponi post sententiam, in ipsa executione) tenent Bart. in l. cui fideicommissum, num. 1. ff. de confessis, vbi Zasius, num. fin. hanc testatur esse communem, & dixit communem idem Zasius, in d. §. fin. & Alex. appellat etiam communem, in d. §. si in iudicio, num. 4. Ias. in l. 1. num. 17. ff. de iuris & facti ignorantia, de quo articulo optime loquitur Paulus, & Corrasius, in d. §. donec. Greg. in l. 7. tit. 6. par. 6. verbo, * quanto montaren. * qui resoluit, quod sit magis communis opinio, quod illa exceptio possit opponi per here-

dem in executione sententiæ: quæ opinio verissima, & æquitate plena mihi videtur, ne alias heres sine dolo & culpa conueniatur ultra vires hereditarias, & hæc exceptio erit hodie de impediendis viam executiuam, quæ admittenda est in vtroque foro.

QVÆSTIO DCX.

Statum disposuit, quod contra factum, nec instrumentum suum, quis nec eius heres venire possit. Testator obligauit fundum illius, quem postea heredem fecit, dubitatur an talis heres possit fundum vendicare, mortuo testatore. Et partem affirmatiuam tenet gloss. fin. in l. fin. §. in computat. C. de iure delib. cuius Bart. sententiam doctores ibi commendant, & ex ea deducunt, quod statutum disponens idem quod ius commune, non aliter intelligendum quam ius commune, etiam si sic intelligendo iuri communi nihil addatur. Et cum hac conclusione tenent ibi Bart. & ceteri communiter, vt (post eos) testatur ibi Ias. num. 12. & dicit etiam communem Franciscus Curtius, conf. 107. colum. fin. vbi illud tenet, si statutum disponderet illud quod ius commune, vt probat text. in l. cum a matre. C. de rei vendicatione. l. si creditoribus. C. de seruo pignore dato manumisso.

Sed his non obstantibus, illius gloss. opinionem, quasi omnes reprobare asserunt Cynus, & Albericus, num. 21. in d. l. fin. vbi Alexand. in §. in computatione, nu. 10. refert Raynerium dicentem, totum mundum reprobare illam glossam, & sic satis clare innuit esse communem opinionem in contrarium, contra illam. Et de materia huius quæstionis vide quæ diximus in quæst. 274.

QVÆSTIO DCXI.

Virum in reuocatione privilegiorum sit necessaria expressio clausula derogatoria. Communis contra communem.

Qvando privilegium habet clausulam derogatoriam, non requiritur in sequenti privilegio indiuidua expressio illius privilegij clausulæ, sed sufficit quod in secundo dicatur, non obstante privilegio, etiam habente clausulam derogatoriam: nam per hoc primum censebitur reuocatum. Ita Federicus de Senis, conf. 47. cuius opinionem testatur esse communem Socinus, in l. si mihi & tibi. §. in legatis, num. 5. ff. de legat. 1.

Sed contrariam sententiam asserit communem Felinus, in c. accedentes, num. 4. de rescriptis, vbi dicit, quod si Anania vidisset doctores quos citat, non diceret primam partem communem. Quam nihilominus testatur communiorem Gomezium, in c. 1. numer. 63. de constitutionibus, in 6. pag. 58. & vide per nostram in quæstione 211. Prima tamen opinio in praxi obtinuit, & ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo.

QVÆSTIO DCXII.

Virum contumax audiatur mero iure, vel per restitutionem. Communis contra communem, & quid iure regio.

Vidimus supra in quæstione 266. & 412. varias esse doctorum opiniones in hoc articulo, quis dicatur verus contumax, vel fictus, cuius effectus sit, prout diximus in dict. quæst. 412. quia fictus contumax admittitur ad appellandum, etiam sine restitutione, verus autem non appellat, nisi venerit iudice sedente pro tribunali, vt in l. diuus. ff. de integram restitutione. Hoc viso, dubium est, an in casu, quo verus contumax admittatur, sit admittendus mero iure, an per restitutionem. Et debere admitti mero iure, & quod

quod non sit necessaria restitutio, testatur communiter velle doctores Bald. in d. l. diuus, lectura 1. col. 2. vers. sed doctores nostri communiter, cuius sententiam comprobatur. l. 5. tit. 16. libr. 3. ordinamenti. l. 4. tit. 22. pag. 3. vbi Gregor. verb. * alcar, * tenet hanc partem tanquam veriore, asserens tamen doctores tenere communiter contrarium in d. l. diuus. Et ratio est, quia circuitus est vitandus. l. dominus testamento. ff. de conditione indebiti, vbi glos. fin. Et primam opinionem sequitur Azeuedo, in leg. 10. titulo 17. lib. 4. recopilationis. num. 83. Gregorius, in leg. 9. tit. 23. parte 3.

QVÆSTIO DCXIII.

Virum legatus de latere possit beneficia laicorum iuris patronatus præscriptione acquisita, conferre. Communis contra communem.

Legatus de latere beneficia iuris patronatus laicorum conferre non potest, clericorum autem optime. Ita probatur tex. (cum ibi notatis) in c. cum dilectus, de iure patronatus, & tradit Boerius, de legati potestate, n. 22. vol. 14. tractatum, & est communis opinio: vt testatur Anania, num. 8. in d. cap. cum dilectus, (quam extendit etiam ad beneficia iuris patronatus mixti, per ea quæ habentur in cap. 2. de præbendis, lib. 6.) limitata tamen, quotiescunque ius patronatus fuerit laicorum acquisitum dotatione, aut fundatione: nam tunc bene poterit conferri, secus autem si esset acquisitum præscriptione. Ita tenet Federicus de Senis, consil. 65. quem sequitur Abb. in d. capit. dilectus, num. 5. de officio deleg. & Roch. de Curt. de iure patronat. verb. honorificum. quæst. 3. num. 10. & Villadieg. 1. p. qu. 9. num. 22. in tract. de leg. vol. 14. tractat. & Dec. consil. 117. n. 2. & consil. 149. n. 6. vbi hanc fatetur communem opinionem. & eam tenet Barbacia (inter consilia Alexand.) consil. 74. vol. 4. num. 27. vbi Molineus ad eum testatur, quod veritas, & communis obseruantia se habet in contrarium. Hodie vero, beneficia ecclesiastica, etiam laicorum, qualiter sint ab ordinariis conferenda disponit tex. in cap. 9. sess. 25. Concilii Tridentini, & prouiso aliter facta erit nulla, vt in d. c. 5. d. sess. 25. quem sic intelligit Azeuedo, in l. 5. tit. 6. lib. 1. recop. n. 2. & Gutierrez, consil. 1. num. 11. in fine. Et vide cap. 13. sess. 14. & quæ dicemus in qu. sequenti.

S V M M A R I V M.

- 1 Concordia inter opiniones contrarias refertur.
- 2 Ius patronatus præscriptione acquiri potest, quando ecclesia esset patrona.
- 3 C. 9. sess. 25. Concilii Tridentini, declarat.
- 4 Ius patronatus acquiritur ex dotatione vel fundatione, vel ex multiplicatis præsentationibus, per antiquissimum temporis cursum.
- 5 Ius patronatus acquiritur præscriptione immemoriali, cum aliis adminiculis.
- 6 Præscriptio debet effectum sortiri, vt ius patronatus acquiratur.
- 7 Ius patronatus de iure antiquo præscribatur per 40. annorum spatium.
- 8 Iuris patronatus probatio difficilis reputatur.
- 9 Ius patronatus probatur per plures scripturas antiquas, in quibus sit mentio iuris patronatus.
- 10 Ius patronatus probatur per literas ordinarii instituentis, licet non constet de præsentatione.

QVÆSTIO DCXIV.

Præhabita præcedenti communi opinione, dubium est, an ius patronatus possit præscriptione acquiri, & non posse, tenet Archidiaconus, in cap. hortamur. 71. distinctione, (post logam disputationem) quem sequitur Abb. in capit. querelam. n. 9. de electione, & alibi sæpe. Et hanc partem tenent plures allegati per Rochum de Curte, de iure patronatus, vers. ipse velis, n. 85. & eam tenet Selua, de beneficiis 3. p. quæstione 11. n. 69. vbi hanc innuit esse communem, dicens ita tenere doctores,

Tom. II.

Sed contrariam partem tenet Ioannes Andreas, & Antonius in d. c. querelam (per tex. ibi) & gl. verb. consuetudine. Et est communis opinio, secundum Decium, consil. 117. colum. penultim. vers. 2. non obstat, vbi dicit communem opinionem, & in praxi seruari, in consil. 124. volumine 2. & 126. & 134. n. 4. & Rochus de Curte, de iure patronatus, verb. ipse velis, numer. 81. & 86. vbi assignat rationes, & Lambertinus, l. 1. artic. 9. quæstione 10. principali, in 1. p. Menochius, consil. 90. n. 46. & hanc opinionem nullum habere scrupulum, nec aliquam difficultatem tenet Ioannes Botta, consil. 3. n. 7. Corneus, consil. 47. n. 3. vol. 3. Rolandus à Valle, consil. 47. n. 32. qui etiam dicit communem, & quod ita seruetur in practica. Et eam dixit communem Ripa, in rubr. de iudiciis, n. 79. & Baldus, de præscriptionibus, 1. p. quinta pars principalis, quæstione 9. n. 1. & 3. volum. 8. Couarr. pp. quæst. capit. 36. n. 6. & in reg. possessor. 2. p. §. 10. n. 3. Padilla, in l. si aquam. n. 53. C. de seruitutibus. Potesis tamen has lites componere, secundum Ripam, vbi supra, quod hæc vltima opinio intelligatur quando ecclesia fuisset alias patrona: prima vero, quando non fuisset. Et ita intelligit Abb. vbi supra, & Rochus supra, n. 87. dicentes communem, ius patronatus præscriptione acquiri posse, quando ecclesia esset patrona. Et hanc concordiam expresse fatetur communem Couar. supra in d. reg. possessor. n. 2. & 3. vbi late agit de hoc articulo. Hodie vero, ex noua decisione sacri Concilii Tridentini c. 9. sess. 25. nemo potest acquirere titulum iuris patronatus, nisi ex fundatione, vel dotatione, vel ex multiplicatis præsentationibus, & per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat, & sic requiritur immemorialis præscriptio, cū multiplicatis præsentationibus. In communitatibus vero, vel vniuersitatibus, plenior probatio ad docendum verum titulum requiritur, vt satis denotant verba illius tex. ibi, * nec immemorialis temporis probatio aliter eis suffragetur, quam si præter reliqua ad ea necessaria, præsentationes etiam continuata, non minori saltem quam quinquaginta annorum spacio, qua omnes effectum sortita sint, authenticis scripturis probetur. * Et sic in hoc casu non sufficit immemorialis præscriptio de per se, nisi quo adiungetur cum præsentationibus continuis, per quinquaginta annorum spatium, & quod magis est, quod omnes illæ continuæ præsentationes sortiantur effectum, alias enim de nihilo seruirent, & ita aduocati debent esse cauti circa probationem iuris patronatus, ex præscriptione immemoriali, quia debent attendere ad illius tex. decisionem, & non ad communem opinionem de qua supra, ex traditis per Padillam, in dict. leg. si aquam, n. 33. qui resoluit, quod per spatium 40. annorum præscribatur titulus iuris patronatus, idem docet Nauarr. consil. 4. n. 5. l. 3. in titulo de iure patronatus, & Couarr. in locis allegatis, & nouissime Mascardus, vol. 2. probationum, conclusionem 958. qui tradit quinque modos probandi ius patronatus, cuius probatio difficilis à doctores reputatur, vt docet Archidiaconus, in capit. vnic. de iure patronat. in 6. & Paulus de Ciudadinis, in tractatu, de iure patronatus, part. 6. quæst. 17. n. 27. & Lambertinus, in dict. tractatu. 2. p. lib. 24. in 10. art. n. 5. & 10. & Burlatus, consil. 324. n. 1. volum. 1. qui tenet quod ius patronatus probatur pluribus scripturis, & instrumentis antiquis, in quibus fiat mentio iuris patronatus, vt consuluit Craueta, Consil. 228. n. 17. & 322. n. 2. & Alban. consil. 6. n. 21. & 22. & consil. 84. n. 5. Secundo modo probatur ius patronatus per literas ordinarii instituentis, licet non constet de præsentatione, vt tenet decisio Rotæ 413. alias 11. de iure patronatus, in nouis, & Lambertinus, & Ciradinis, supra, quos sequitur Mascardus, supra, n. 12. congerens alios plures modos, quibus recte probatur ius patronatus, & nouissime Flaminius Parisius. de confidentia beneficiorum, quæstione 28. n. 207. & 210. vbi declarat eleganter decretum Concilii Tridentini, dicens, per illum text. derogari aliis iuribus & modis probationum, & quod ita ab omnibus est vsu receptum, & seruatur in praxi, quæ verba sunt singularia & menti tenenda.

H 3

QVÆSTIO

QVÆSTIO DCXV.

Virum substitutio pupillaris facta à pluribus, simpliciter requirat adimplementum conditionis, in personis omnium, ut ultimo moriente sit locus substituto. Communis contra communem.

Substitutio pupillaris facta à pluribus simpliciter, requirit ad implementum conditionis in personis omnium, adeo ut ultimo moriente sit locus substituto. Ita tenet gloss. & Bart. in leg. si pater impuberis. ff. de vulgari, & est communis opinio secundum Ias. n. 5. & secundum Corrasium, nu. 8. in l. penultima. C. de impub. & dicit communem Curtius iunior, cons. 111. §. 156. & magis communem Parisius, consil. 43. n. 23. l. 2. & Curtius, in apostillis ad Alexand. in leg. quidam testamento, ubi dicit quod ab hac opinione non est recedendum in iudicando, & consulendo. Et quamvis Bart. in leg. heredes mei. §. cum ita. numer. 5. ad Treb. & in dict. leg. penultima. voluerit contrarium, illius opinio in illis locis communiter reprobatur, secundum Ias. dict. num. 5.

Sed his non obstantibus opinionem Bart. dict. §. cum ita, & in leg. penultima. sequitur ibi Decius colum. fin. nu. fin. & eam communiter approbati testatur Curtius iunior, in dict. leg. penultima, nu. 18. & Ripa, in dict. §. cum ita, n. 118. & reuera Ias. fuit deceptus, quoniam Bart. opinio ubique recipitur. Vera tamen resolutio in hac contrarietate est, quod opinio glossæ, & Bart. & communis in d. leg. si pater, est tenenda, videlicet, quod requiratur ad implementum conditionis, in personis omnium, ita quod si aliquis ex institutis remaneat, nunquam erit locus substituto. Hoc tamen limitandum est ex doctrina Bart. in dict. §. cum ita, & in dict. leg. penultima, nisi conditio adimpleatur in persona vnus, qui vltimus est, quoniam alij decesserunt iam extra pupillarem ætatem: quo casu licet non sit adimpleta conditio, nisi in persona vnus, qui solus intra pubertatem decessit, vti pupillaris requirit, nihilominus debeat admitti substitutus, quidquid velit Ias. ubi supra, & nouissime post hæc scripta duas, communes opiniones contrarias refert Sforus Oddi, cons. 43. n. 41. qui omnino est videndus pro intellectu & ornatu huius quaestionis, & illius materia.

QVÆSTIO DCXVI.

Virum testator possit prohibere, quod fructus non computentur in Trebellianicam. Communis contra communem, & quid iure regio.

Resoluimus in quaestione 30. non posse testatorem prohibere filiis primi gradus Trebellianicæ detractionem: sequendo magis communem & receptam sententiam, nunc autem se offert pulchra dubitatio, an possit prohibere quod fructus non computentur. Et partem affirmatiuam tenent doctores profitentes non posse testatorem prohibere detractionem Trebellianicæ, quos in dicta quaestione 30. retulimus, quæ sententia fuit Baldi, in leg. iubemus, ad Trebell. (per illum text.) quam sequitur Picus, in leg. in quartam, nu. 271. ff. eod. ubi dicit hanc opinionem esse veriore & equiore & magis fauorabilem, quam dicit communem Ias. in l. Marcellus, n. 55. ff. eod. titul. Ripa, in l. nemo potest, n. 52. ff. de leg. 1. Socinus iunior, consilio 131. n. 58. & cons. 137. n. 7. volumine 1. Decius, cons. 814. Parisius, cons. 43. n. 26. lib. 3. & dicit etiam communem Gozadinus, consilio 97. n. 14. pro qua opinione consuluit Socinus iunior, consilio 131. volumine 1. & dicit secundum illam fuisse iudicatum in d. l. in quartam, n. 87. & hanc tanquam æquiorē & magis communem sequitur Botta, ut testatur Caff. titulo de testament. decis. 2. quam etiam sequitur Couarru. in c. Raynutius. §. 11. n. 9. de test. & Michael Crassus, l. receptarum sententiarum. §. Trebellianica, n. 4. in fine, ubi refert duas communes.

Sed contrariam opinionem (imo quod testator possit disponere, quod fructus in Trebellianicā imputentur) tenet Cynus, in d. l. iubemus, & hanc dicit communem Picus, in d. l. in quartam, nu. 273. quam etiam sequuntur doctores, tenentes quod testator possit prohibere Trebellianicam, quos in d. quaestione 30. retulimus. Prima tamen opinio tam de iure communi, quam regio verior est & tenenda, ex l. fin. tit. 11. p. 6. ibi, * *maguer el testador lo huuiesse mandado de otra guisa.* *

S V M M A R I V M.

- 1 *Distinctio in quaestione principali proponitur.*
- 2 *Authentica, si quis litigatorum. C. de episcop. audientia, declaratur.*
- 3 *Actio oritur ex sententia confirmante, non ex prima confirmata.*
- 4 *Appellatio suspendit, & extinguit effectum primæ sententia.*
- 5 *Actio semel extincta non reuiuiscit.*
- 6 *Lex 1. §. fin. ff. ad Turpilianum, expenditur pro hac sententia.*
- 7 *Lex 9. tit. 16. lib. 3. ordinamenti, & l. 7. tit. 17. lib. 4. recop. declaratur.*
- 8 *Executio sententia confirmatoria, vel translata in rem iudicatum, pertinet ad iudicem ordinarium.*
- 9 *Iudex appellationis reuocando sententiam iudicis ordinarij potest exequi suam.*

QVÆSTIO DCXVII.

Virum quando sunt dua sententia conformes, agatur ex sententia confirmata, vel ex confirmante. Communis contra communem, & quid iure regio.

Pro declaratione quaestionis præmittendum est, quod dua sententia non possunt transire in rem iudicatum, text. in l. singulis. ff. de exceptione rei iudicatae, & sic dubitatur, ex qua sententia agi debeat, & gloss. verb. * *vel iniustam*, & in l. eos. in principio. C. de appellationibus, tenet, quod aut est confirmata prima sententia tacite, veluti ex lapsu temporis, & tunc agitur ex prima: in quo glossam sequuntur doctores, secundum Angelum, ubi supra, n. 2. Aut expresse per secundam sententiam fuit prima confirmata, & tunc agitur ex secunda, iuxta eandem glossam, quod etiam tenet gloss. verb. *teneri*, in l. si quis priore, ubi Bart. n. 4. ff. ad Trebellian. glo. etiam verb. *priore*, in dict. §. *sed si quis*. ubi Christophorus, n. 4. Angelus, n. 2. in fin. Cynus, quaest. 7. Bart. n. 10. Salicetus, n. 8. in d. l. eos, dicunt esse communem opinionem, & dicit etiam communem Alexand. in d. l. a diuo Pio, in princip. column. 10. versic. tamen communis sententia. ff. de re iudicat. quam etiam sequitur Greg. in l. 1. tit. 27. p. 3. verb. * *los mayores dellos*, * idem Iason. in l. res iudicata, n. 12. ff. de re iudicata, dixit etiam communem Iason. n. 11. §. 14. & Ripa, n. 15. ibi. & tenet illam sententiam gloss. verb. *discursa*, in c. pastoralis, §. *præterea*. ff. de offic. deleg. Bald. in l. tale pactum. §. *qui pronocauit*. n. 10. ff. de pactis. qui dicit, quod legistæ tenent illam, & quod canonistæ tenent contrariam, ubi disputat pro vtraque parte. Et pro sententia, & opinione legistarum facit text. in auth. *si quis litigatorum*, C. de episcopali audientia, ibi, * *si inueneris iudicium recte factum, etiam per sententiam suam propriam hoc confirmet & executioni proprietatis tradat qua iudicata sunt*, * *l. additos*. in fin. & in l. *præcipimus*. §. *ex officio*. C. de appellation. & facit text. optimus in l. 27. titul. 13. p. 3. quæ opinio communiter recipitur ex Bart. in l. a diuo Pio. n. 15. ff. de re iudic. secundum Alexand. ibi n. 20. & disputat late Maranta, de ord. iudic. 6. p. in 3. adu princip. n. 6. & dicit communem Bernardus Diaz, reg. 676. Et ratio est, quia actio oritur ex sententia confirmante, non vero ex prima confirmata, ut notat gloss. supra, verb. *vel iniustam*, & doctores in l. eos. C. de appellationibus, ubi Baldus, n. 2. & Salicetus, n. 6. testatur communem post Bart. in d. l. 1. ubi Alexand. nu. 3. affirmat esse magis communem opinionem, maxime quia per

4 per appellationem extinctus fuit effectus primæ sententiæ, *tex. in l. furti. §. sed si furti. ff. de damno infecto. vbi Paulus, n. 5. quem sequitur Barbosa, in l. diuortio, §. si vir, n. 52. ff. soluto matrim. & facit etiam text. in l. si quis filio exheredato, §. irritum, ff. de iniusto rupto. Et sic, licet prima sententia confirmetur per iudicem appellationis, cum illius effectus fuerit extinctus interposita appellatione, non potest amplius reuivisci, argument. *tex. in l. qui res. §. aream, ff. de solutionib. c. quarit, 4. distin. & est optimus text. in l. i. §. si. ff. ad Turpillianum, ibi, * quia pronocationis remedio extinguitur pronunciatum, * & ita ex illo text. notat Baldus, in d. l. tale pactum. §. qui pronocauit, ff. de pactis, qui adduxit plura fundamenta, & illum text. declarat Azeuedo, in d. l. 6. tit. 17. lib. 4. recop. n. 5. & pro hac sententia videtur facere text. in l. 9. tit. 16. l. 3. ordinamenti, vbi notat Didacus Perez, col. 1301. ibi, * si el juez de el alcade fallare que el juez inferior inuzgo bien, confirme su juyzio, y remita a las partes al alcade que bien inuzgo, * & in 7. tit. 17. l. 4. recopil. ibi, * confirme el juyzio y embie a las partes, * ex quibus verbis colligit Gutierrez, pp. *quæstio. lib. 1. quæstio. 97. numer. 3.* quod executio sententiæ confirmatæ, pertinet ad iudicem confirmantem, quia alias non esset necessaria prædicta remissio, sed (salua pace grauissimi & doctissimi viri,) contrarium manifestatur ex illis verbis, quia si iudex confirmans tenetur remittere executionem ad iudicem a quo, bene sequitur quod ipse iudex a quo est verus executor, & non iudex appellationis: quia si ipse posset, non esset necessaria talis remissio, vt clare colligitur ex dictis legibus, ibi, * remita a las partes al alcade que bien inuzgo, * vt habetur in d. l. 9. & in l. 7. ibi, * confirme el juyzio y embie a las partes al alcade que lo inuzgo, * & hoc procedit, si sententia fuerit confirmatoria prioris, vel si prima fuit translata in auctoritatem rei iudicatæ, vt clare disponit text. in l. 6. tit. 17. libr. 4. quæ comprehendit vtrumque casum, ibi, * Ordenamos que despues que el juyzio se diere por el alcade, y fuere confirmado, y pasado en cosa juzgada, que el alcade que diere el juyzio lo haga cumplir y executar, * & sic ad iudicem ordinarium spectat executio prædictæ sententiæ, de iure regio, non autem ad iudicem appellationis, in illis duobus casibus. Et illud idem disponitur in l. fin. tit. fin. lib. 5. ordinamenti veteris, ibi, * si la sententia que el alcade diere fuere confirmada por el juez sup. rior, faga la execucion de ella el alcade que la pronuncio. * Et sic prædictæ leges non sunt contrariæ, sed conformes, adeo vt iudex appellationis non possit executioni tradere prædictam sententiam confirmatoriam, vt dubie intendit probare Gutierrez, supra, numero 7. vbi resoluit, quod est communis practica, quod quotiescunque confirmatur sententia, remittatur eius executio ad iudicem ordinarium, qui illam protulit, at vero si sententia reuocetur, iudex appellationis exequetur suam sententiam, siue ex eisdem actis processu, siue ex nouis probationibus reuocetur, & ita practicitur in hac ciuitate Teletana, in sententiis prolatis à iudicibus ordinariis, quæ postea reuocantur à iudice * de las alcadas, * quæ opinio clare comprobatur, ex d. l. 27. tit. 23. p. 3. ibi, * Y si entendiere que se alco con derecho, mejore el juyzio, e inuzgue el principal, e nole embie à aquel alcade que inuzgo mal, * & illud tenet Azeued. in d. l. 6. tit. 17. lib. 4. recop. num. 4.**

S V M M A R I V M.

- 1 Iudicium à tortura non est incipiendum.
- 2 Ex confessione facta in tortura sine legi iuris indicis, licet postea in eadem confessione permanserit reus, non poterit condemnari.
- 3 Tortura repeti non potest sine nouis indicis.
- 4 Tortura repeti potest sine nouis indicis quando fuerunt vrgentissima, & manifesta prima indicia.
- 5 Tortura repetitio est arbitraria.
- 6 Contraria sententia in quæstione principali proponitur.
- 7 Lex 4. tit. 30. p. 7. expenditur pro hac vltima opinione.
- 8 Suspendere torturam possunt iudices, & iterum eam prosequi.
- 9 Licentiatus Peredo de Velarde prætor in regali Cancellaria Granatensi, laudatur.

Q V Æ S T I O D C X V I I I.

Virum iudicium criminale à quæstionibus inchoari possit, & an reus semel tortus possit iterum torqueri sine nouis indicis. Communis contra communem, & quid iure regio.

Non esse à quæstionibus inchoandum, docet nos text. in l. i. (cum alius) ff. de quæstionibus. Quod adeo verum est, quod si quis (non præcedentibus indicis legitimis) per tormenta confessus fuerit delictum, etiam in eadem confessione permanserit, non poterit ex tali confessione condemnari. Ita gloss. in l. penultima. ff. de quæstionibus, quam dicit communiter approbatam Hippolytus, in d. l. 1. nu. 4. Thomas Grammaticus, cons. criminal. 15. num. 10. Boerius, decisione 90. n. 10. Gomez Arias, in l. 74. Tauri. num. 15. vbi optime loquitur, & Antonius Gomez, 3. tom. variarum, c. 13. nu. 25. vbi hanc dicit veram, & communem opinionem, & tenendam in iudicando & consulendo. Et ex hac doctrina dicit Hippolytus, in l. penultima, de quæstionibus, num. 10. quod liberauit duos homines à poena mortis in ciuitate Bononiæ, & consequutus fuit maximum commodum, & honorem, quam sententiam declarat Rolandus, cons. 17. num. 147. volumine 3. Hoc viso dubium est, an quando indicia sunt à principio, ex quibus reus fuit tortus, possit ex iisdem iterum torqueri. Et quidem posse, videtur probare text. in l. repeti. ff. de quæstionibus, quod intellige, etiam si de nouo alia indicia non oriantur, vt tenet communis opinio, secundum Curtium iuniorem, cons. 60. numero 26. quam sententiam communem, & veriore dicit Antonius Gomez, supra, num. 26. quæ maxime procedit, quando prima indicia fuerunt vrgentissima, & manifesta, quia tunc sine dubio tortura repeti potest, & ita practicitur, secundum Bart. in l. vnus. §. reus, num. 2. ff. de quæstionibus, quem sequitur Socinus, cons. 54. num. 14. lib. 3. pro qua sententia consuluit Franciscus Purpuratus, cons. 571. volum. 2. Thom. Grammaticus, cons. 21. num. 5. & dicit Brunus, de indic. & tort. num. 62. in fine, quod licet verum sit de iure, quod semel tortus non debet iterum torqueri, nisi perueniant noua indicia, tamen consuetudo obseruat contrarium. Pro qua sententia facit, quia repetitio torture est arbitraria iudici, vt tenet Bart. supra, in d. §. reus, quem sequitur Boerius, decis. 163. nu. 10. Grammaticus, cons. 21. n. 25. & alios refert & sequitur Iulius Clarus, lib. 5. sent. §. fin. q. 64. n. 46. Greg. verb. * presumptiones o sospetchas, * in l. 2. tit. 30. p. 7. in fine glossæ.

Sed contrariam opinionem in quæstione principali (imo quod sine nouis indicis non possit reus torqueri) iterum asserit communem Abb. in regula, cum in contemplatione, n. 8. de regulis iuris, & sequitur Dinus, in d. l. repeti, cuius opinio communiter approbatur per doctores, vt dicit Alberic. in rubrica, C. de quæstionibus, n. 8. vbi dicit quod ita seruatur. Quam etiam opinionem dicit communem Alexand. cons. 5. n. 4. l. 1. Villalobos, in suo arario communium, littera T. n. 119. Afflictis sup prima parte constitutionum regni, rubr. 27. n. 41. vbi dicit, quod ita vidit obseruari à bonis iudicibus, & Gandi-

nus, de maleficiis, tit. de questionibus, num. 2. subdens, quod ita seruatur in practica, & idem refert Hippolytus, in d. l. repeti, num. 8. Rosius, tit. de tortura, nu. 42. & alios referunt Gomezius, & Iulius Clar. supra, & hæc est magis communis opinio, & tenenda. Pro qua videtur facere text. in l. 4. tit. 30. p. 7. (per locum ab speciali) vt sentit Gregor. ibi, verb. *orro vez,* & Cifuentes, in l. 79. Tauri, vers. sed si non perseuerauerit. Solent tamen cauti iudices suspendere torturam, & dimittere reum cum protestatione, quod illum deponi iubent animo repetendi, & sic ex post facto possunt ad torturam procedere, maxime si contra reum negantem à principio fuerunt multum vrgentia, & manifesta indicia. Et ita vidi practitari à grauissimo licentiatò Peredo de Velarde, quondam huius ciuitatis Toleti moderatore (me presente, & affociante,)* en el pleyto contra Alonso Gomez carcelero que fue de la cárcel real.* & sic merito illius practica est amplectenda, quia est vir valde expertus, & maxime in causis criminalibus in iure peritus, vnde merito per regiam maiestatem nuper fuit electus causarum criminalium Prætor, in regali Granatenfi Cancellaria.

S V M M A R I V M.

- 1 Milites, & nobiles non possunt torqueri.
- 2 Clericus torqueri non potest, nisi sit infamatus de crimine.
- 3 Clericus per laicum torqueri non potest de mandato sui episcopi.
- 4 Lex § 6. tit. 5. p. 1. declaratur, pro hac sententia, & approbatur Abbatis opinio.
- 5 Consuetudo excusat à pena excommunicationis.
- 6 Laicus potest torqueri clericum de mandato sui episcopi, in defectu clericorum.

Q V Æ S T I O D C X I X.

Virum clerico in casibus, in quibus torqueri potest, sit tortura adhibenda per laicum. Communis contra communem, & quid iure regio.

1 **M**ilites torqueri non posse probat text. in l. milites. C. de questionibus. l. 2. tit. 30. p. 7. vbi Greg. verb. *cauallero,* l. 24. tit. 21. p. 2. l. 4. tit. 2. lib. 4. ord. l. 13. tit. 7. lib. 2. recop. & vide Greg. in l. 49. tit. 5. p. 5. & notat Ang. de maleficiis, verb. fama publica, num. 202. & Hippolytus, in l. edictum, numer. 3. ff. de questionibus, Romanus, singulari 385. vbi notabiliter dicit, quod si de facto tortura adhibeatur, & confiteatur delictum, nihil valere, quem (aliis citatis) refert & sequitur Rolandus (loquens in doctore) conf. 31. n. 3. volumine 3 & principalem conclusionem tenet Cifuentes, in l. 79. Tauri, vbi refert personas priuilegiatas, quæ de iure torqueri non possunt, & Tiraquellus, de nobilitate, ca. 20. num. 140. Otalora, in eodem tractatu. 5. p. princ. 6. fin. num. 4. Couarru. libr. 2. variarum. c. 9. numer. 4. Guillelmus Benedictus, in ca. Raynutius, verb. mortuoque testatore, el. 1. fallentia 8. num. 222. Baeça, de inope debitore. c. 16. num. 16. Olanus, in antinomia iuris verb. nobilis, numer. 22. Azeuedo, in l. 1. tit. 16. lib. 2. recop. & in l. 4. tit. 2. lib. 6. recop. qui adducit 11. casus, in quibus nobilis potest torqueri, & vide Placam, de delictis, lib. 1. c. 6. num. 9. & Ioan. Garciam, de nobilitate gloss. 1. num. 10. Paz, in sua praxi 5. part. 1. tom. c. 3. §. 12. num. 43. vbi num. 49. resoluit esse communem opinionem clericum torqueri non posse, idemque tenet Abb. in c. cum in contemplatione, de regulis iuris, in Decretalibus, (nisi de crimine infamatus sit,) cuius opinionem dixit communem Simancas, de catholicis institutionibus, tit. 65. nu. 47. & Didacus Perez, in l. 1. tit. 3. lib. 1. ordinamenti, & dicit etiam communem Bernardus Diaz, in practica criminali, cap. 135. in princip. & Grego. in d. l. 2. tit. 30. p. 7. verb. *cauallero,* in fin. Et vltra omnes hanc dicit communem opinionem Imola, in c. 1. colum. 2. depositi, & Cassaneus, in consuetudinibus Burgundia, rub. 1. §. 5. n. 6. Iulius Clarus, l. 5. receptarum sententiarum §. si. questione 64. vers.

sed an clericum, Graecian. reg. 226. nu. 91. Padilla, in l. 1. nu. 9. C. de iuris & facti ignorantia, & ab hac opinione non esse recedendum in iudicando & consulendo, resoluit Cantera, in suis questionibus criminalibus, questione 11. num. 1. in fin. Salzedo (qui alios refert) in additionibus ad Bernardum Diaz, d. c. 135. litera A. qui recedit ab hac communi opinione, & resoluit contrariam esse in puncto iuris veriorem, sequendo Alciatum, in c. 1. nu. 43. de officio ordinarii, & Simancas, supra, titulo 65. num. 48. Fundamenta tamen Alciati, dicit leuissima Bernardus Diaz, vbi supra, in principio, num. 1. & sic à communi opinione non est recedendum in iudicando & consulendo, vt tradit Abb. antiquus, in d. c. 1. depositi, quem sequitur Felinus, in c. de hoc, de simonia, nu. 2. & Boerius, decis. 163. & Cardinalis (appellans etiam communem) in d. c. 1. Hippolytus, singulari 55. Ex quibus verissima conclusio est, quod clericus si fuerit infamatus de crimine, possit torqueri, alias secus, licet contra eum resultent aliqua indicia. Quibus sic suppositis, dubium est, an clericus possit torqueri per laicum, de mandato sui episcopi: & non posse, tenet gloss. in cap. 1. in fin. 23. questione 5. & gloss. fin. in c. ille qui. 5. questione 5. & in cap. si. 35. distinctione, & in c. quia infra. §. presbyteri, el. 1. 5. questio. 6. quia mandans, & mandataris in excommunicationem inciderent, vt tenet Abb. n. 6. (post Antonium, & Ancharranum) in c. vniuersitatis, de sententia excommunicationis, Decius, d. c. dilecti, in principio, & Bernardus Diaz, supra, nu. 6. & est communis opinio secundum Ripam, in d. c. decernimus, n. 99. de iudiciis. Syluest. verb. excommunicatio. 6. §. 11. & Simancas, supra, c. 65. n. 49. idemque dicendum est de verberatione, vt tenet gloss. in d. c. 1. 33. questione 5. & probatur in l. 56. tit. 5. p. 1. ibi, *E no deuen mandar estas cosas à los legos que las fagan porque el perlado que lo mandasse y el lego que lo fiziesse, amos serian excomulgados,* & sic illa lex approbat opinionem Abbatis supra, n. 6. & eius rationem.

Sed contrariam opinionem tenet idem Abb. in c. vniuersitatis, in 3. notabili, de sententia excommunicationis, n. 6. & hanc opinionem esse in practica receptam dicit Cantera, supra, n. 1. in fine, & dicit communem obseruantiam Bernardus Diaz, supra, n. 7. ex mente Abbatis, supra, idem, in c. vt fama, n. 8. quæ consuetudo à pena excommunicationis excusat, secundum Aufrerium, de potestate seculari super ecclesiasticas personas, reg. 3. n. 12. volum. 14. tractat. quod est de mente Felini, in d. c. vniuersitatis, idemque tenet Paz, supra, n. 49. (qui neminem allegat pro hac opinione nec pro contraria) quod tamen intelligit in defectum clericorum, ne alias delicta remaneant impunita. Et ita vidi obseruari in duobus casibus contingentibus in hac ciuitate Toletana, & cum casus contingat, consideranda est dispositio d. l. partitæ, quæ à nemine ex doctoribus allegatur, nec ponderatur.

Q V Æ S T I O D C X X.

Virum sit de substantia consuetudinis, quod sit scripta. Communis contra communem, & quid iure regio.

1 **D**iximus in questione 584. in fine, non esse de substantia & essentia legis, quod sit scripta. Nunc autem dubitatur, an sit de substantia consuetudinis, quod sit scripta. Et partem negatiuam fatetur esse communem opinionem Rochus, in rubrica, de consuetudine, n. 2. Sed contrariam sententiam (imo quod sit de substantia consuetudinis quod non sit scripta) dicit communem Bart. in l. 2. n. 5. C. quæ sit longa consuetudo, & pro hac facit text. in §. ex non scripto. Instit. de iure naturalium, vel civili, sed ille text. non loquitur in consuetudine, sed in vsu, in quo est differentia, quia vsus sonat factum, & consuetudo ius, vt tradit Greg. in proæmio tit. 2. p. 1. per illum text. sed pro opinione Bartoli, est tex. expressus de iure regio, in l. 4. d. tit. 2. p. 1. ibi, *costumbre es derecho, o fuero, que no es escrito, el qual an usado los hombres luengo tiempo.*

QVÆSTIO DCXXI.

*Verum vinum vetus pro nouo solui possit, inuito creditore.
Communis contra communem.*

AN vinum vetus pro nouo reddi, vel solui possit (inuito creditore) dubitat gloss. in l. cum quid. ff. si certum petatur, quæ determinat non posse, argumento duorum iurium, quibus probatur creditorem non esse cogendum accipere rem meliorem à debitoribus, cuius glossæ opinionem sequitur ibi Albericus, nu. 7. Bald. col. 2. vers. querit gloss. Salicetus (post Richardum) num. 5. qui hoc intelligunt, si creditor velit expectare vinum nouum, idem tenet ibi Angelus, col. 2. in princip. & hanc opinionem tenuisse Cynum & esse communem, & magis communem affirmat Curtius, ibi, n. 8. colum. 2.

Sed contrariam partem (imo quod vinum vetus, inuito creditore, pro nouo solui possit) tenet ibidē Bart. (dum tamen non sit deterius nouo,) quam sententiam tenuerunt (ante eum) Iacobus de Rabenis, Petrus, & Oldradus, & Paulus, ibi, colum. 2. Socinus, col. 3. & Bartoli opinionem, dicit ibi magis comunem Alexand. col. 1. idem dixit Iason. n. 10. & esse comunem affirmat, n. 6. in l. lectura, & in 2. n. 10. & eam dixit comunem Alciatus, nu. 1. I. & Purpuratus, nu. 4. I. & pro hac opinione facit, quod id quod plus est, utique tanti est. l. cum furti. ff. de in litem iurando, præterea, qui tenetur aliquid facere, illud melius faciēdo liberatur, ita gloss. verb. peruenisse, in l. penultim. ff. si ex noxali causa agatur. Rurfus pro hac opinione potest induci tex. in d. l. cum quid, nam cum potuisset tex. ibi dicere, vinū pro vino restitui non posse, maluit dicere, nouum pro veteri restitui non posse, quasi à cōtrario sensu dicat, vetus pro nouo restitui posse, quod argumentum fortissimum est in iure, l. 1. §. huius rei. ff. de officio eius cui mandata est iurisdiclio, maxime, quando non resultat prauus intellectus. Et hanc opinionem (dicens comunem) sequitur Mocius, in contradiis, c. de naturalib. mutui. n. 5. à qua recedendū non est in iudicando & cōsulendo.

QVÆSTIO DCXXII.

Verum statutum excludens feminas, sit fauorabile stantibus masculis. Communis contra communem, & quid iure regio.

STatutum excludens feminas à successione parentum (existentibus masculis) sine absolute fauorabile, sine aliqua distinctione, in dubium verti solet. In qua difficultate quatuor refert opiniones Socinus iunior, consilio 1. n. 46. lib. 1. Et quod sit indistincte fauorabile, facit, quia principalis intentio conditorum fuit, ut in personis masculorum familiæ conseruarentur, ut in l. 1. in fine. ff. de ventre inspiciendo, ibi, * ut ordinum dignitas familiarumque salua sit. * Et licet hoc vergat in odium feminarum, quo nomine possit statutum odiosum iudicari, ut in leg. maximum vitium. Cod. de lib. præteritis, verum cum per masculos dumtaxat familiæ conseruentur, ut in princip. Institur. de legitima agnatorum successione, & in §. 1. Institur. de patria potestate, videtur fauorabile iudicandum absolute, prout referit voluisse Din. in leg. 1. Cod. ad l. Iuliam, de adulter. q. si. cuius opinionem testatur esse comunem Anania, conf. 69. & illam dicit comunem Decius, n. 6. Alciatus, n. 19. in l. venia. Cod. de in ius vocando, & sequitur istam opinionem Carolus Molineus, in consuetudinibus Parisiensibus. I. parte. §. 16. n. 4. vbi dicit comunem, & inducit pro hac sententia tex. in l. Titia. cum testamento. §. Lucius. ff. de leg. 2.

Sed contrariam sententiam (imo quod non sit indistincte fauorabile tale statutum, sed odiosum ex parte feminarum, & fauorabile ex parte masculorum) tenuit Paulus, in l. si quis nec causam, in principio, n. 5. ff. si certum petatur, & (ante eum) hanc partem defendit

Bald. in dict. l. venia, prope finem, & ibi Franciscus Curtius, n. 18. qui hanc dicit magis comunem opinionem, & sequitur Gozadinus, conf. 37. n. 12. Alexand. conf. 128. n. 3. l. 1. Gregorius, in l. 3. tit. 13. pagina 6. verb. * muges, * (per illum text.) & hanc dicit comunem opinionem, & illam sequitur (pluribus citatis) Mieres, de maiorat. 2. p. quæst. 6. nu. 95. colum. 5. vbi etiam refert tertiam opinionem, dicens hanc vltimam in iudiciis esse sequendam. Et si velis cognoscere quando aliqua dispositio sit principaliter fauorabilis, vel odiosa, vide elegantem distinctionem Aretini, in dict. leg. venia, nu. 3. dicentis, quod si agatur de re diuisibili, potest dispositio ex vna parte dici odiosa, & ex altera fauorabilis: si vero de re indiuisibili, tunc oportet venire ad coniecturas, ut appareat, quæ fuerit principalis intentio statuentium. Quæ omnia sunt menti tenenda.

QVÆSTIO DCXXIII.

Verum de iure digefforum competat exceptio non numeratæ pecuniæ. Communis contra comunem.

SI quis spe futuræ numerationis, centum se accepisse esset confessus, non numeratæ pecuniæ exceptionem ei competere, nemo est qui neget, quoniam illud comperissimum est ex §. unico, Institur. de literarum obligationibus, & in §. idem iuris, Institur. de exceptionibus: quibus consonat text. de iure regio, in l. 56. tit. 5. p. 5. vbi late profequitur Gregorius. Sed an iura Digefforum hanc exceptionem agnouerint, dubium est non facile, quoniã ad illa quoque iura hanc exceptionem retulit gloss. in leg. non figura. ff. de actionibus & obligat. pro qua solet expendi text. in l. 2. §. creditum (secundum vnum intellectum) ff. si certum petatur, quem constat esse comunem, secundum Iason. l. 1. in principio. ff. de verborum obligat. quam opinionem (sequendo Accursium, contra omnes) tenet Acofta, in l. si ex cautione, n. 2. C. de non numerata pecunia.

Sed contrariam partem (imo quod exceptio illa nõ fuerit cognita de iure Digefforum) tenent Petrus, & Bartol. in dict. l. non figura, quorum opinionem constat esse comunem ex Emanuele Acofta, in dict. l. si ex cautione, colum. 3. & 4. n. 2. quam etiam tenet Cynus, in l. generaliter colum. 2. Cod. illo titul. Fulgosius, in leg. cum fidem, & in dict. l. generaliter, nu. 9. & ibi Paulus, col. 3. Fortunius, in l. si vnus. §. pactus ne peteret. n. 10. ff. de pactis, vbi assignat rationem. Verior tamen videtur sententia Accursii, ex fundamentis traditis per Acoftam, supra, maxime per text. in §. 1. Institur. de literarum obligationibus, & vide quæ diximus, in quæstione 38. vbi late profequimur hanc materiam, tam de iure comunis & ciuili, quam canonico, & regio.

S V M M A R I V M.

- 1 Res furtiua condici potest.
- 2 Rem sibi dari nemo potest petere, præterquam à fure.
- 3 Fur & morosus æquiparantur.
- 4 Qui est dominus alicuius res, non potest amplius effici dominus.

QVÆSTIO DCXXIV.

Verum condiclio furtiua competat domino. Communis contra comunem.

Maximum dubium est apud doctores, an condiclio furtiua competat domino. Et gloss. in l. si quis nec causam. §. res pignori. ff. si certum petatur (vbi Bart. ex sententia Butricarii) eleganter distinguit, quod aut condiclio consideratur ex parte agentis, & tunc possit res furtiua condici, ratione domini: aut ex parte conuenti, & tunc ratione possessionis condici potest. Cuius distinctionem probat ibi Paulus, & eam esse comunem testatur Socinus, colum. fin. & etiam Riminaldus, ibi colum. 5. & dixit ibi comunem Curtius, colum. 1. Butigella, colum. 3.

Sed

- Sed contrariam sententiam (imo quod respectu actoris, etiam detur conditio contra furem) tenet ibi Fulgofius, & hanc esse communem contra Bart. testatur ibi Iaf. *col. 2.* & eam defendit Curtius, & etiam Gomezius, *n. 28.* & in §. sic itaque discretis, *Instit. de actionibus.* pro quibus optime facit *tex. in d. §. sic itaque,*
- 2 vbi ponitur regula, quod nemo potest petere rem sibi dari præterquam à fure, vt igitur exceptio sit bona, oportet intelligere *tex.* vt à fure possimus petere re dari nobis etiam ratione domini. Præterea facit, quia fur, & morosus æquiparantur, vt *in l. inter stipulantem. §. Stichum qui decessit, de verborum oblig.* Igitur vt in odium à moroso res iam perempta peti conceditur, vt *in leg. seruum. §. fin. ff. eod. tit.* ita contra furem permittitur, vt ratione translationis domini conueniatur, licet videatur impossibile, vt semel dominus, iterum à fure dominus constituatur, vt *in leg. sequitur. §. Iana. ff. de usucapionibus.*

QVAESTIO DCXXV.

Virum exceptio non soluta gabella possit opponi in quacunque parte litis. Communis contra communem, & quid iure regio.

Exceptionem excommunicationis posse opponi in quacunque parte litis, & ea posita impediri vltiora processus, probat nobis *tex. in cap. pia, de exceptionibus, lib. 6. clement. 1. eodem tit.* Dubium tamen est, an sit idem in exceptione banni, vel non soluta gabellæ, quod ea posita impediatur processus, vltius tamen non opposita, valeat? Et valere processum ea non opposita, & esse idem quod in exceptione excommunicationis, voluit Bart. *in l. eleganter. §. si quis post, nu. 6. ff. de condictione indebiti,* vbi Alexand. *num. 5. in fin.* testatur opinionem Bartoli communiter teneri. Pro qua opinione potest induci *tex. de iure regio, in l. 19. tit. 17. libr. 9. recop.* vbi gabellarius tenetur petere gabellam, & donec ab ipso petatur, venditor est tutus in foro animæ, maxime secundum consuetudinem Hispaniæ, vt tradit Angles, *in floribus theologicarum, tit. de veltigal. in l. dubio.*

Sed contrariam sententiam (imo quod processus factus cum bannito, vel non soluente gabellâ, sit ipso iure nullus etiam opposita exceptione) tenuit Iacobus de na, quem refert & sequitur Ioannes Andreas, *in additionibus ad Speculatorem, tit. de probatione sententia. §. iusta, vers. item est nulla,* cuius opinionem dixit esse magis communem Alexand. *in l. 1. §. 1. nu. 2. ff. ad Treb. & hanc communem contrariam dicimus à Iaf. in d. l. eleganter. §. si quis post. n. 6. in fin.* pro qua sententia adduci etiam potest *tex. in l. 31. tit. 19. libr. 9. recopilationis,* vbi seruata solemnitate illius legis, gabella debetur in foro conscientie, licet non petatur, vt docet Couarr. *in regula peccatum. 2. p. §. 5. n. fin. Menchaca, de successorum creatione lib. 3. §. 28. nu. 28. Soto, lib. de iustitia & iure, quaestione 6. art. 7. & Menochius, casu 397. quos refert & sequitur Lafarte, * de alcaualas, * c. 18. num. 39.*

QVAESTIO DCXXVI.

Virum per poenam impositam ab statuto, tollatur poena imposita de iure communi. Communis contra communem.

Per poenam impositam ab statuto, non esse recessum à poena iuris communis, tenuit Bart. *in l. 1. ff. de bonorum raptorum.* idem tenuit Bald. *in l. in eum. C. de furtis.* & hanc dicit veram, & communem opinionem Abb. *in cap. de causis, colum. penult. vers. aduerte altius, de officio deleg. dixit etiam communiter teneri Cynus, in leg. qui sepulcri, C. de sepulcro violato,* prout eum refert Ioannes Baptista de sancto Seuerino, *in repetitio ne legis, omnes populi, n. 177. ff. de iustitia & iure.*

Sed contrariam sententiam (imo quod censetur

esse recessum à poena iuris communis) tenet Bald. *in l. data opera, col. 6. C. qui accusare non possunt.* Albericus, *1. parte statutorum quaest. 8. Corneus, conf. 114. l. 1. & pro hac opinione consuluit Franciscus Purpuratus, conf. 495. n. 1. volum. 2. & dicit seruari per totum mundum Decius (post Albericum, & Paulum) in d. cap. de causis, n. 14. in fin. Et hæc est magis communis & æqua, secundum Hippolytum, *in pract. crimin. §. sequitur, num. 6.* & hanc videtur sequi Henricus Boteus, *in tractatu, de Synodo. 3. p. art. 1. conclusio. 13. n. 236.* vbi refert hanc communem contrariam, & dicit hanc tenere omnes doctores Carrerius, *in sua practica, in §. circa itaque, nu. 14. pagina 519.* & tradit hanc communem contrariam Auiles, *in cc. pp. c. 17. verb. * las bara, * nu. 19.* & Iulius Clar. *lib. 5. sentent. §. fin. quaest. 85. vers. debet,* & pro hac opinione est *tex. in leg. qui cum vno. §. qui potest. vers. nam exequi. ff. de re militari,* quæ opinio verior & æquior est, & tenenda.*

S V M M A R I V M.

- 1 Transmissio, quæ fit ex potentia sicutatis non habet locum in filio emancipato.
- 2 Pater filio emancipato pupillariter substituere non potest.

QVAESTIO DCXXVII.

Virum dispositio leg. fin. Cod. de repudianda hereditate, procedat in filio emancipato. Communis contra communem, & quid iure regio.

Legem fin. C. de repud. hereditate, in quantum disponit, filium abstinentem, à paterna successione, potest intra triennium reuocare abstinentem, habere locum in filio emancipato (sublata hodie differentia emancipationis & patriæ potestatis) aliqui tenuerunt, inter quos signanter Paulus, *in leg. si emancipata, C. de iuris, & facti ignorantia,* quæ sententia placuit glossæ, *verb. paternam, in d. l. si.* quam communiter teneri firmat Iaf. *in d. l. si emancipata, nu. 2.*

Sed contrariam sententiam (imo quod prædicta l. si. etiam hodie non habeat locum in filio emancipato) tenuit gl. *in d. l. si emancip.* quam ibi sequitur Bart. & esse communem opinionem firmat Alex. *in d. l. fin. nu. 4. & eam dicit communem Guillelmus Benedictus, in c. Raynut. de testam. verb. mortuo itaque testatore, el. 2. n. 135. & Guillelmus Maynerius in l. nemo potest mutare, nu. 110. ff. de reg. iuris,* pro qua sententia optime facit, quod transmissio quæ fit ex potentia sicutatis, non habet locum in emancipato, vt esse communem opinionem testatur Alexand. *col. penultim. & Corneus, n. 4. in l. si fratris. C. de iur. delib. & in l. si emancipati, C. de collationibus, Aretinus, in l. ventre. n. 9. ff. de acquirenda hereditate,* & dixit etiam communem Iaf. *in l. si filius qui patri, n. 16. ff. de vulgari, idem, in l. si emancipata, col. 2. Cod. qui admitti, Alex. in l. sub conditione. ff. de lib. & posthum. dicit etiam communem Ioannes Crotus, n. 98. Fortunius Garcia, n. 224. in l. Gallus. §. & quid si tantum, eod. tit. & Iacobinus de sancto Georg. in l. fin. col. 2. C. de repudianda hered. super quo tamen relinquit Bart. cogitandum, in d. l. ventre, & videtur tenere contrarium, in l. quod dicitur. §. suum heredem. ff. de acquirenda hereditate, & in authen. ingressi, nu. 5. C. de sacrosanctis ecclesiis.* Præterea facit pro hac opinione, quod nec hodie licet patri filio emancipato pupillariter substituere, vt voluit Bart. *in d. l. moribus, n. 7. ff. de vulg. cuius opinionem dicit communem Segura, in l. cohered. §. cum filia, num. 8. de vulgari, & est text. de iure regio, in l. 5. tit. 5. p. 6.* vbi notat Gregor *verb. * en su poder, * allegans Couar. in cap. Raynutius. §. 5. de testamentis.*

S V M-

1 Quæ
2 Lega
3 L. si
4 Bar
5 Lex
6 verb
7 Tem
8 Iude
9 Q
Virum
re. C
D I
Bart. (p
facti ign
1. quaest
ibi Paul
patris n
nuit Bur
2. subde
de palat
Cynus, p
tius, nu
nem, &
77. & Fa
num. 11
chius, de
optime
3 norum, v
possessio
nem de c
2 me text.
luiset.)
zerit, noll
que peti
repudian
Sed hi
(imo qu
3 crebrior
matrem, §
neus, vel a
esset ind
quentes i
edicto, me
sine dubio,
4 tenet Bar
filii matre
Petrus, C
rantia, nu
Rayneriu
Alexan. n
opinio ex
residere la
nem ibi ob
5 hac senten
tit. 6. p. 6. v
opinio ver
incontrari
ff. ad Tert
intellectus
nam ex Sal
6 verba, & si a
fritua, & it
novationib
tis: quod
admitti, vt

S V M M A R I V M.

- 1 Qui non vult conferre, non videtur bonorum possessionem repudiare.
- 2 Legatum non censetur repudiatum, etiamsi legatarius dicat se nolle legatum ad se pertinere.
- 3 L. filii matrem. §. 1. ff. ad Treb. declaratur, & limitatur in num. 6.
- 4 Bartolus de contrarietate arguitur.
- 5 Lex 8. tit. 6. p. 6. declaratur pro hac ultima opinione.
- 6 Verba enunciatiua non disponunt.
- 7 Tempus ad adeundam hereditatem est designandum à iudice.
- 8 Iudex potest tempus legale ad adeundam hereditatem abbreviare.

Q V Æ S T I O D C X X V I I I.

Virum dicens, nolo adire hereditatem, videatur repudiare. Communis contra communem, & quid iure regio.

Dicens se nolle adire hereditatem, non videtur illam repudiare, nisi anans postea labatur. Ita Bart. (post glossam) in l. cum ignorantia. C. de iuris & facti ignorantia, idem in l. fin. C. de repudianda hered. 1. quest. idem in l. si quis suus, num. 5. ff. de iur. delib. & ibi Paulus, num. 5. Angelus, in repetitione legis, qui se patris, num. 3. Cod. unde lib. & ibi hanc opinionem tenuit Butricarius, quem ibi refert & sequitur Bald. col. 2. subdens eam feruari in palatijs, quod idem saltem de palatijs Bononiensibus consuetudine firmat ibi, Cynus, prima oppositio, & Albericus, nu. 2. vbi Curtius, num. 27. hanc dicit esse communem opinionem, & dixit etiam ibi communem Gozadinus, num. 77. & Falianus, num. 64. Padilla, in l. cum ignorantia, num. 11. Cod. de iuris & facti ignorantia. & Menochius, de arbitr. casa 469. num. 61. Et pro hac parte optime facit text. in l. nonnunquam. ff. de collatione bonorum, vbi is qui dixit se nolle conferre, non videtur possessionem bonorum repudiasse, si postea cautionem de conferendo velit offerre. Præterea facit optime text. in l. Titius, in princ. (iuxta glossam, verb. * noluisse,) ff. de actionibus empti, vbi ex eo quod quis dixerit, nolle legatum ad se pertinere, nisi heredem quoque petitione legati liberauerit, non censetur legatum repudiatum.

- 3 Sed his non obstantibus, contrariam sententiam (imo quod per illa verba inducatur repudiatio) tenet crebrior opinio, propter decisionem text. in l. filii matrem. §. 1. ff. ad Treb. ibi, * anteaquam consanguineus, vel agnatus adierit. * Quia si ex illis verbis non esset inducta repudiatio, non admitterentur sequentes in gradu, vt in l. 1. §. quibus. ff. de successorio edicto, melior text. in l. si filius. §. cum filius, ibi, * quod sine dubio. * ff. de bonis libertorum, & ita hanc partem tenet Bart. (præter morem sibi contrarius) in dict. l. filii matrem. §. 1. ff. ad Treb. & sequitur eam Petrus, Cynus, Baldus, & Fulgositus, in d. l. cum ignorantia, numer. 2. Iacobus de Arenis, Petrus Cynus, Raynerius, & Albericus, in d. l. qui se patris, & ibi Alexan. num. 7. Ias. num. 41. & videtur communis opinio ex Decio, ibi, num. 17. in quantum dicit in ea residere Ias. & modernos, & satis aperte esse communem ibi ostendit Paulus de Montepico, num. 41. & pro hac sententia potest expendi text. de iure regio, in l. 8. tit. 6. p. 6. vbi Gregor. verb. * recebit. * Prima tamen opinio verior videbatur de iure communi, neque in contrarium obstat text. in l. dict. filii matrem. §. 1. ff. ad Treb. illianum: nam possunt adaptari illi plures intellectus, in quantum admittit sequentem in gradu, nam ex Saliceto, in d. l. qui se patris, num. 10. ibi, illa verba, * si agnatus, * sunt enunciatiua, & non dispositiua, & ita non probant, vt in l. ex hac scriptura. ff. de nouationibus, & in l. ex his verbis. C. de testamento militis: quod argumentum in verbis quoque legis debet admitti, vt videtur probare text. in cap. si Papa, de pri-
- 4
- 5
- 6

uilegiis, lib. 6. gloss. etiam, verb. non teneris, in cap. 2. de dolo & contumacia, eodem lib. & est doctrina Bartoli, in l. extat. colum. fin. ff. quod metus causa. & alium intellectum assignat ad illum text. Decius, vbi supra, & alium Fabius, supra, num. 73. vers. secundo respondetur, & vide l. secundam tit. 6. p. 6. vbi designatur tempus ad adeundam hereditatem, vbi Gregor. verb. * alomenes, * disputat, vtrum iudex possit illud tempus abbreviare, & Parladorius, lib. 2. rerum quotidianarum, c. fin. 4. p. §. 1. n. 6. est tamen communis practica quod sic, vt diximus in quest. 714.

Q V Æ S T I O D C X X I X.

Virum in creditore consciente inuentarium defuncti, confundantur actiones. Communis contra communem, & quid iure regio.

Actio confunditur, si creditor succedat debitori, & è contra. Ita probat text. in l. debitori, C. de pactis. l. licet. Cod. ad l. falcidiam, l. penult. ff. de hereditariis actionibus. l. si uxorem. C. de bonis auctoritate iudicis poss. l. 15. tit. 6. lib. 3. fori. Gregor. in l. 8. tit. 6. p. 6. vbi etiam Montalius. Et rationem assignat Padilla, in leg. cum secundum, num. 12. C. de fideicom. vbi ampliat 8. modis, & aliis 8. restringit, & Gratian. ampliat tribus modis, & 7. limitat, in reg. 11. & Duennas, reg. 18. vbi limitat, quando hæres confecisset inuentarium, ex gl. 2. in dict. l. debitori, quam sequitur ibi Bald. num. 2. vbi Iason & Alexand. & est communis opinio, secundum Alexand. in l. fin. §. in computatione. Cod. de iure deliberandi, n. 5. & illam tenent Cynus, Bart. Salicetus, & Cumanus, in d. l. debitori, pro qua sententia facit gloss. verb. confundantur, in dict. §. in computatione. & dicit etiam communem opinionem Hieronymus Gratus, conf. 63. n. 10. l. 2. Greg. in d. l. 8. & Duennas, & Padilla, & Gratian. sup. n. 5.

Sed contrariam opinionem dicit magis communem Franciscus Curtius in repetitione dictæ legis, debitori, n. 10. quæ placet Alex. & modernis ibi, num. 12. Primam tamen opinionem hodie approbat d. l. 8. tit. 6. p. 6. in fine. ibi, * E si aquel que es estabecido por heredero ouiesse alguna demanda, o el deniesse alguna cosa aquel que le estabecio por su heredero, en salvo le finca la demanda, o aquello que le denia el testador, si el inuentario fiziere. * Per quam legem hæc opinio nullam habet difficultatem, & sic communiter practicatur.

Q V Æ S T I O D C X X X.

Virum bona fides præsumatur in præscriptione iurium incorporalium. Communis contra communem.

In præscriptione rerum corporalium, bonam fidem semper inuenire, præsumit text. in l. penultim. C. de euictionibus, & hanc opinionem tenet glo. in princip. Instit. de usucapionib. & hanc dicit communem opinionem Curtius conf. 28. num. 4. dum tamen illa bona fides allegetur, per text. in l. si adulterium cum incestu. §. idem Pollioni. ff. ad l. Iul. de adulteriis, & nos diximus in quest. 657. Dubium tamen est, an in præscriptione seruitutum sit idem. Et quod non præsumatur bona fides, tenet glo. unica, verb. vsus sit, ibi, sed potest dici contra, in l. 1. §. 1. ff. de itinere actiua priuato, quam ibi sequitur Bart. num. 12. reprehendens Dynum, quod tenuerit contra glossam, cum qua tenet etiam ibi Angelus de Perusio, qui tamen falso sibi persuadet, sufficere præscribenti, allegare bonam fidem, & opinionem illius glossæ tenuit etiam Faber, in §. que si agat, num. 23. Institut. de actionibus. Aretinus, conf. 30. dub. 2. Alciatus, in præsumptione 3. reg. 3. n. 6. & hanc dicit communem Panormitanus, in c. si diligenti, n. 18. de præscriptionibus, & illam tenet Cynus, in l. 1. Cod. de seruitutibus & aqua, vbi etiam Baldus, col. fin. vers. quero vterius, dicit hanc esse veritatem;

Handwritten notes at the bottom of the page, including the number 226.

tem, & illam dicit magis communem Balbus, de praescriptionibus. 2. p. 4. partis principalis, quest. 1. num. 10.

Sed contrariam opinionem (imo quod bona fides praesumatur) tenet Cynus in d. glos. legis 1. §. 1. de itinere actuque privato, & hanc dicit communem Martinus Laudensis, in l. servitutes praediorum, num. 14. ff. de servitutibus, & dicit etiam communem Albericus, in d. l. 1. numer. 4. de itinere actuque privato. In praescribenda autem libertate, aduersus seruitutem impositam, vel acquisitam (sicuti in rebus corporalibus) videtur bona fides praesumenda, quia facilius res ipsa reuertitur ad suam naturam, vt in l. si vnus. §. pacts ne peteret, vers. quod in specie. ff. de pactis, & in l. 2. cum glossa, C. de inofficiosis donationibus, quod ita tenet Albericus, in l. 1. ff. de seruitutibus & aqua. nu. 1. & Abb. vbi supra, & Florianus in l. seruitute. ff. de seruitutibus, & Padilla, in l. si quas actiones. num. 37. C. de seruitutibus & aqua, vbi respondit ad difficultatem, quam videtur facere tex. in l. sequitur. §. si viam. ff. de vsucapionibus. Et vide de iure regio l. 16. tit. 31. part. 3. vbi Gregor.

QVÆSTIO DCXXXI.

Virum in executione sententiæ, sit necessaria porrectio libelli. Communis contra communem.

IN executione alicuius sententiæ, an sit necessaria porrectio libelli, in dubium verti solet: & gloss. verb. exercere, ibi, verb. * vel dic, * in l. qui de inofficioso testamento, videtur insinuare in tali executione libellum non esse necessarium, sed statim sententiam quali quali petitione executioni esse committendam. Idem tenet gl. verb. * restitui, * in l. minor. 25. annis. ff. de minorib. & hanc opinionem tenet Cumanus in l. intra dies. ff. de re iudicata, & ibi Imola, num. 4. Alexand. colum. 2. Iaf. num. 6. vbi Zasius, colum. fin. asserit ita ex consuetudines eruari. Et hanc opinionem quidam referunt ex Bald. prout tenet Rodericus Xuarez esse veram in l. post rem iudicatam, in 2. notabili, colum. 10. fol. 114. in antiqua impressione. Et re vera tenet illam Baldus, in l. tale pactum. §. fin. ff. de pactis, & illam sequitur Antonius, in c. 1. de litis contestatione, vbi etiam Marianus, n. 4. Felinus, n. 7. qui post Marianum affirmat, hanc esse communem opinionem, quam sequitur Gregor. (alijs citatis) in l. 1. tit. 27. p. 3. verb. * de el que dio. *

Sed contrariam opinionem (imo quod sit distinguendum, an agatur actione iudicati pro executione, & tunc requiritur oblatio libelli, vt in authentica, offeratur. Cod. de litis contestatione: aut intentatur officium iudicis, & non requiritur, sed procedit prima opinio, vt in l. a diuo Pio. §. si super rebus. ff. de re iudicata. Quam distinctionem posuit Bart. in d. l. intra dies, vbi Cumanus, colum. 2. Imola, nu. 4. Iaf. colum. 1. Ripa, nu. 3. testatur hanc esse communem opinionem, quam etiam tenet Bart. in l. 2. C. de executione rei iudicatae, vbi illam sequuntur Baldus & Salicetus, n. 2. dicentes communem, quam etiam sequitur Lanfrancus de Oria, de interlocutione & appellatione, n. 62. volum. 8. tractat. & Iason in l. 1. C. de iudiciis, licet contra secundam partem distinctionis soleat adduci text. in d. l. intra dies, in verb. * agi, * cuius natura est inducere ordinem iudiciorum, vt in l. licet. §. si plures, iuxta gloss. verb. agatur. ff. de procuratoribus. Solet etiam eodem argumento induci text. in l. 1. ff. de edendo. & in l. 1. C. quando ex facto tutoris. text. etiam in l. item veniunt. §. idem recte, ibi, * post susceptum iudicium, * ff. de petit. hered. Nam quando iudicium suscipitur, litem oportet contestari, vt in d. l. 1. C. de iudiciis. vbi notant doctores.

SUMMARIUM.

- 1 Delegatus principis potest exequi suam sententiam.
- 2 Delegatus à iudice ordinario, non potest exequi suam sententiam.
- 3 Delegatus à principe. & ordinarius equiparantur.
- 4 Iudex delegatus potest implorare auxilium iudicis secularis.
- 5 Iudices ordinarii ecclesiastici, implorant auxilium iudicis secularis.
- 6 Delegatus ab inferiore non exequitur suam sententiam.
- 7 Procurator est similis delegato.
- 8 Procurator non potest petere executionem sententiæ, quæ conclusio tripliciter limitatur.
- 9 c. quisquis. 2. quest. 6. declaratur.
- 10 Delegatus, per modos congruentes potest suam exequi sententiam.
- 11 c. cum venisset, de eo qui mittitur in in possessionem, declaratur.
- 12 Delegatio est stricti iuris.
- 13 Delegatus potest in expensis condemnare.
- 14 Iudex arbiter non potest suam exequi sententiam.

QVÆSTIO DCXXXII.

Virum delegatus ab inferiore possit suam exequi sententiam. Communis contra communem.

Delegatus à principe, quod non possit exequi suam sententiam, resoluit glo. in l. a diuo Pio. ff. de re iudicata, (per illum text.) ibi, * a se, * quæ verba ad diuum Pium relata, optime probant eius opinionem.

Sed contrariam opinionem (imo quod talis delegatus possit suam exequi sententiam) tenuit glossa, verb. * iure suæ potestatis. * in l. si quis missus. ff. ne vis fiat ei, & pro hac etiam parte expendit tex. gloss. ibi, verb. * mancipante, * in l. fin. Cod. de iudiciis, vbi idem tenet Bart. col. 1. Paulus, num. 3. & Angelus, eodem, nu. 3. dicens Bartolum fecisse magnum testum de illo text. pro hac parte, quam etiam tenet ibi Iason. num. quinto, dicens communem, & eandem tenet Bartol. in d. l. a diuo Pio, colum. 1. Angelus, colum. 1. vbi asserunt esse communem Cumanus, num. 4. Imola, numer. 2. & hanc dicit receptam sententiam Panormitanus, in cap. significasti, num. 5. de officio delegati, vbi Felinus, num. 2. Maranta, de ordine iudiciorum, 4. p. 5. distinctione, numer. 43. & 6. p. c. de executione, numer. quarto. & sequitur Gratian. reg. 416. nu. 3. pro qua opinione adducit Bart. in d. l. a diuo Pio, tex. in authentica. de exhibendis reis. §. si vero. Quæ licet vera sit & communis, minime tamen comprobatur per iura, à Bart. allegata: nam text. in d. l. fin. non solum agit de delegato principis, sed de delegato ab ordinario, qui suam sententiam exequi non potest, vt ex infra dicendis apparebit, & verba illius text. scilicet, * executorem negotii, * non de delegato sunt intelligenda, sed potius de executoribus, qui à iure erant determinati ad executionem sententiarum, vt in authentica. de iudiciis. §. vnoquoque, collatione 6. Pro communi autem opinione bene facit, quia delegatus à principe, & ordinarius æquiparantur, vt in l. a iudice, C. de iudiciis. & ita hanc partem dixit communem Alexand. in leg. 1. num. 31. ff. de officio eius cuius mandata est iurisdictio. de iure autem canonico, nemini dubium est, quin delegatus à principe possit suam exequi sententiam, & ita videtur probare text. in d. c. significasti, vbi Abb. num. 5. & Gratian. supra, num. 3. Est tamen aduertendum, quod non poterit prædictam sententiam exequi manu militari, quia in eo non habet locum text. in l. qui restituere. ff. de rei vindicatione, secundum Innocentium, in d. c. significasti. num. 3. vbi Abb. num. 9. & Felin. num. 3. testantur hanc esse communem opinionem, & illam tenet Angelus, in d. l. qui restituere, colum. 1. affirmans se ita practicasse: idem tenet etiam Curtius, in l. iudicare cauere, n. 18. ff. de iurisdict. omnium iudicum.

Sed contrarium tenet Romanus, in l. 1. ff. eod. (& male.) Dubium tamen est, an talis delegatus possit intocare brachium seculare. Et non posse constanter asseuerat Archi-

Archidiaconus, in c. ut inquisitionis. §. denique, de hæreticis, lib. 6. & hanc opinionem sequitur Albericus, num. 5. Paulus, numer. 4. in l. episcopale. Cod. de episcopali audientia. Verior tamen opinio est quod possit implorare brachium seculare, ut tenet gloss. verb. conservatores, & verb. defendere. in cap. 1. de offic. deleg. in 6. & hanc opinionem tenet Archidiaconus (sibi contrarius) in cap. administratores, numer. 223. quest. 5. & tenet etiam Innocentius, in d. c. significasti, num. 2. vers. imo quod plus est, de offic. deleg. vbi affirmat esse communem opinionem Abb. num. 8. Decius num. 4. & sequitur ibi Felinus, num. 2. qui dicit esse optimum text. pro hac opinione, in c. dilecto filio, de sententia excommunicationis, li. 6. (qui minime probat illam sententiam) eam etiam tenet Oldradus, consil. 89. num. 6. & consil. 278. num. 9. & consil. 319. num. 5. & asserunt esse communem opinionem Palatius Rubeus, in cap. per vestras. 2. notabili. sed est pulchrum, numer. 17. & Bermondus, de publicis concubinariis, columna 301. Brachium autem seculare implorant iudices ordinarii ecclesiastici, ut in cap. 1. de offic. ord. cap. 2. de clerico excommunicato ministrante, & est etiam text. (non solitus allegari de iure civili) in l. fin. de religiosis. & sumptibus funerum, ibi, *episcopis locorum hoc providentibus, & presidium auxilio ventibus, * de iure autem regio est tex. in l. 4. tit. 1. lib. 3. ordinamenti, vbi late Didacus Perez, Menoch. de arbitrariis, casa 459. numer. 4. Segura de Analos, in directorio iudicum ecclesiasticorum, 2. p. cap. 131. numer. 30. cum frequentibus, vbi late prosequitur materiam inuocationis brachii secularis, & qualiter sit faciendâ, & Ioannes Redin, de maiestate principis, num. 145. fol. 32.

Quibus sic suppositis, dubium est in questione principali, in qua sunt communes contrariæ, an delegatus ab inferiore possit suam exequi sententiam (sicut diximus posse delegatum à principe.) Et posse interlocutoriam exequi tenet Bart. num. 19. in l. à diuo Pio, ff. de re iudicata: diffinitiuam autem non posse, sed illius executionem esse deuolendam ad delegantem. Ita videtur probare tex. in l. à diuo Pio, & in l. properandum, iuncta gloss. verb. maiorem. Cod. de iudiciis, & in cap. si quis contra clericum. ibi, * à quibus, * de foro competentis. Et facit, quia postquam sententiam dixit, functus est officio suo, sicut proponit. Cod. quomodo, & quando iudex, la. 1. l. Paulus. l. iudex posteaquam. ff. de re iudicata. Facit etiam, quia executio sententiæ, est meri imperij. l. imperium. l. iubere cauere. ff. de iurisdictione omnium iudicum. At vero ea quæ sunt meri, vel mixti imperij non transeunt in delegatos. leg. prima, in principio, ff. de offic. eius cui mandata est iurisdictione, & sic videtur adempta delegato. Quam opinionem firmat expresse gloss. & Bartolus, ibi numer. 14. & glossa fin. in fine, in d. l. qui restituere, & illam esse communem firmat Ancharranus, numer. septimo, Imola, num. 5. Felinus, num. 4. in d. c. si quis contra cler. Et rursus facit pro hac opinione, quia procurator (qui similis est delegato, ut in l. & quia. ff. de iurisdictione omnium iudicum) qui habet potestatem litem prosequendi, non habet potestatem exequendi sententiam. l. hoc iure. ff. de solutionibus, vbi Bartol. id multum notauit, dicens se aliquando ita respondisse, pro qua sententia facit optime tex. in l. sed sitamen, ff. de pactis. Verum tamen est, quod si procuratori petenti hoc, non esset obiectum, valeret executio ab illo petita, text. singularis in l. si procurator meus, vers. 1. ff. de procuratoribus. Quod tamen fallit quando procurator est in rem propriam, quod apertissime in illa lege probatur, & ex traditis per Baldum, in l. 1. C. de actionibus & obligationibus, vbi resoluit, quod in procuratore in causa propria transfertur dominium, & sic reputatur verus dominus. Limita etiam, si talis procurator magnas expensas in lite fecisset & dominus non esset soluendo: nam tunc posset agere actione iudicati, tex. singularis, in l. actoris. ff. de procuratoribus, & non est alibi, secundum Angelum ibi, illumque tanquam egregium commendauit Rodericus Xuares, in l. post rem iudicatam. colum. 2. versiculo. fallit 3. ff. de re iudicata.

Sed contrariam opinionem (imo quod delegatus ab inferiori possit suam exequi sententiam) tenet gloss.

in c. quisquis. 2. question. 6. & expresse gl. verb. * ipsius sollicitudini, * in d. c. si quis contra clericum, vbi Cardinalis affirmat esse communem opinionem, quam ibi sequitur Marianus Socinus. Est etiam in hac difficultate opinio Innocentij, in c. cum ab ecclesiarum, numer. septimo, de offic. ordinarij, qui dicit, quod talis delegatus possit suam exequi sententiam, per modos autem congruentes suæ iurisdictioni, videlicet per multam, & per excommunicationem: per alios vero modos qui sunt supra suam iurisdictionem, non possit, ita vt (non immerito) communem esse testetur Alexand. num. septimo, l. 1. num. 23. in d. l. à diuo Pio, & hanc opinionem sequuntur canonistæ in pluribus locis. Quarta fuit opinio Abbatis, in repetitione d. c. si quis contra clericum, numer. 37. vbi tenet esse distinguendum inter ius canonicum, & civile, & quod de iure canonico talis delegatus possit exequi suam sententiam: de iure autem civili non possit, cuius opinionem sequitur Iaf. in d. l. à diuo Pio, numer. 24. & Felinus, in d. c. significasti, n. 1. de offic. delegati, quæ licet propter eorum auctoritatem possit sustineri, iura tamen allegata per Abb. non probant illius sententiæ: nam tex. in c. in literis, de offic. delegati, loquitur in delegato à principe, in quo non est dubium, vt sup. diximus, & tex. in cap. cum venisset, de eo qui mittitur in possessionem causa rei seruandæ, nō dicit delegatos misisse aliquem in possessionem, sed mittendum decreuisse: & ideo videtur tenenda sententia Bart. n. 14. & glossæ, ibidē, in d. l. à diuo Pio, scilicet, quod delegatus ab inferiore neutro iure possit suam exequi sententiā, cum delegatio fit stricti iuris, vt in c. cum dilecta, de rescriptis, nec possit delegatus intromittere se ultra contenta in delegatione, vt in cap. de causis, in princ. & in c. cum olim, & in c. P. & G. de offic. deleg. posset tamē talis delegatus partem victam in expensis condemnare, secundum Baldum, in l. sancimus, num. 15. C. de iudiciis. Item adde, quod neque arbitro est concessum, suam exequi sententiam, etiam si ex illa actio producat. tex. est in l. cum antea. C. de arbitris, l. 4. tit. 21. libro quarto recop. neque etiam iudici prorogato, vt in l. episcopale. vers. si. C. de episcop. aud. quem tex. ita communiter intelligi firmat Curt. iunior, in l. cum quadam puella, n. 17. ff. de iurisdictione omn. iudicū. Quando autem iudex ordinarius possit alterius iudicis exequi sententiam, vide Bartol. in d. l. à diuo Pio. §. sententiam Romæ, ff. de re iudicata. & Gracian. sup. reg. 419.

S V M M A R I V M.

- 1 Pignora aliquando capiuntur auctoritate sententiæ interlocutorie, aliquando per sententiam diffinitiuam.
- 2 Contraria opinio in questione principali proponitur.
- 3 L. debitoribus. ff. de re iudicata, adducitur pro hac sententia.
- 4 De iure regio si pignora distracta sunt immobilia, intra triginta dies vendicari possunt, si vero mobilia, intra nouem.
- 5 De consuetudine regni bona mobilia retrahi possunt intra triduum, & immobilia intra nouem dies.
- 6 Iudices supremi in quocunque tempore admittunt debitorem ad retrahendum pignus distractum oblato pretio cum interese ad rationem 14. millium pro milliaro.
- 7 Bona licet peruenerint ad tertium possessorem retrahi possunt cum fructibus oblato pretio.
- 8 Quadriennium datum ad retrahendam rem non procedit de iure.

Q V A E S T I O D C X X X I I I.

Virum debitor, à quo pignora distracta sunt auctoritate iudicis, possit quocunque tempore bona vendicare soluto pretio. Communis cōtra communē, & quid iure regio.

Pignoribus captis, quantum tempus labi debeat vt distrahi possint, dubitat gloss. verb. * tempore. * in l. cum proponas. C. de bonis auctoritate iudicis possidendis, vbi distinguit in hunc modum, quod aut pignora capta sunt auctoritate sententiæ interlocutorie, & relinquuntur arbitrio iudicis, tanquam non determinatum à iure, iuxta dispositionem text. in l. 1. §. finali, ff. de iure deliberandi: aut auctoritate sententiæ diffinitiuæ, & tunc statim distrahi possunt. Cuius glossæ distinctio in prima parte vera est, in secunda vero non. nam ex gloss. ordinaria in l. fin. C. de executione rei iudicata, etiam auctoritate sententiæ diffinitiuæ, captis pignoribus

- bus relinquatur arbitrio iudicis, quanto tēpore distrahi possint. Cuius opinionem esse communem firmat ibi Salicetus, *col. 2. num. 4.*
- 2 Sed contrariam sententiam videtur probare *tex. in l. debitoribus. ff. de re iudicata, imo quod intra duos menses distrahi non possint, quæ lex in hoc remanet incorrupta, & ita hanc partem tenet ibi Bart. in 3. oppositio- ne, Alex. & Iaf. num. 4. idem voluit Bart. in d. l. fin. nu. 9. C. de executione rei iudi. vbi Angelus, & Imola, & ibi hanc opinionem testatur communem Alex. num. 10. Iafon. num. 15. & cum Bart. transire doctores, dicit ibi Vincentius, num. 16. De iure autem regio, si pignus sit mobile, dantur nouem dies vt distrahatur, si vero immobile, triginta. *l. 1. tit. 20. lib. 3. fori, vel si pignus sit mobile, post decem dies. l. 52. tit. 5. pag. 5. si vero immobile, post viginti, vt in l. fin. tit. 27. pag. 3. vbi Gre. verb. * veynte dias. ** Quid autem quando pro reditibus regis bona distrahantur, vide *l. 1. tit. 4. lib. 6. ord. quæ tantum mobilibus tres dies, immobilibus vero nouem assignat, quod quidem generaliter seruatur de consuetudine totius regni, vt tradit Castil. in l. 70. Tauri, verb. * el remate, * Didacus Perez, in l. 4. tit. 8. lib. 3. ordin. col. 1702. Couar. lib. 2. variarum. c. 11. n. 3. & tradit optimam cautelam Pinelus, in l. 2. Cod. de rescindenda venditione. 2. p. n. 27. & 28. vbi Padilla, num. 3. Azevedo, in l. 1. tit. 12. lib. 4. recop. num. 65. Iudices tamen supremi, in quocumque tempore audiunt debitorem, & soluto debito creditori, simul cum interesse ad rationem vnus pro quatuordecim, impetrant creditoribus, quod omnia bona restituant debitori, cum fructibus perceptis. Et quod magis est, hoc faciunt, etiam si bona possideantur à tertio possessore, quod sit contra iuris regulas, ex traditis per Xuarez, *allegat. 21. num. 7. in fin. per l. in causis. la. 2. §. Pomponius, cum lege, plane. ff. de minoribus, tamen fundantur in quadam æquitate, cum in hoc creditor, neque tertius possessor non remaneant in damno, & sic seruanda est æquitas legis, de qua in l. si me & Titiam. ff. si certum petatur. idemque nouissime explicat & declarat Parladorius. 3. p. rerum quotidianarum. c. fin. 5. p. 5. 16. num. 8. expendens pro hac sententia *text. in l. si. §. fin. ff. quod metus causa, qui nil facit pro hac sententia, licet in se verissima sit, & sic in causa propria fuit iudicatum in regula Cancellaria Pinciana, hoc anno 1593. & tradit Paz. in sua praxi. 4. partis. 1. tom. c. 3. nu. 48. Et Gutierrez, lib. 2. pp. questione 161. vbi, n. ... dicit, quod quadriennium ad retrahendam rem venditam non procedit de iure, imo est somnium.****

QVÆSTIO DCXXXIV.

Vtrum in confiscatione bonorum veniant iura & actiones. Communis contra communem.

IN confiscatione bonorum mobilium, venire & comprehendendi iura, & actiones, tenent doctores communiter. Ita Cassianus, in consuetudinibus Burgundia. rub. 2. §. 1. num. 14. fol. 94. qui allegat Alex. *conf. 31. volum. 1. & conf. 311. vol. 4. pro qua sententia facit l. si. C. quæ res pignori obligari possunt. vbi in obligatione bonorum comp. rehenduntur iura, & actiones, & etiam facit quod tradit Fulgosius in l. 1. in fin. C. si aduersus transactionē. vbi agit de questione, quæ erat inter duos fratres, quos pater instituit, alterum in mille, alterum in bonis mobilibus, & immobilibus: & resoluit Fulgosius, quod frater obtinebit nomina debitorum, iura, & actiones, & sequitur Corneus, *consil. 104. num. 21. li. 4. & Socinus nepos, consil. 115. vol. 1. quod late sequitur Couar. in c. relatum, el. 2. de testam. num. 1. quæ omnia procedunt ex præsumpta mente testatoris, non autem ex significatione verborum, vt tradit Pinelus, in rub. de bonis maternis. num. 27. & 28. vbi refert contrariam opinionem in questione principali, imo quod in confiscatione bonorum mobilium, & immobilium, non veniant iura & actiones, quam dicit communem Alex. *sup. quem sequitur Decius, conf. 381. num. 5. & conf. 237. & Oldradus, conf. 219 & sic resoluit Pinelus, sup. num. 27. errasse Cassianum, & an veniant bona futura & conditionalia, diximus, in quest. 320.***

- 1 Fideicommissum non transmittitur, ante aditam hereditatem.
- 2 Ius ad eundem non est in bonis nostris.
- 3 Hereditas non acquiritur nisi volenti.
- 4 Fideicommissum habet naturam legatorum.
- 5 Legatum non acceptatum transmittitur ad hæredes.
- 6 Dominium rei legatæ transfertur à morte testatoris.
- 7 L. 2. tit. 6. p. 6. confirmat vltimam opinionem.
- 8 Validum est argumentum de re ad tempus.

QVÆSTIO DCXXXV.

Vtrum fideicommissum non acceptatum, transmittatur ad hæredes. Communis contra communem, & quid iure regio.

Fideicommissum obliquatum ex directa institutione, & non acceptatum, non transire ad hæredes firmat Bart. in l. 1. C. de iure codicillorum, & secundum illius opinionem, dicit Socinus, communiter confutere doctores, in l. cum filium, num. 35. ff. de leg. 1. vbi magistraliter & subtiliter prosequitur istam opinionem, pro qua facit *text. in l. quidam ita in testamento. ff. ad Trebellianum, vbi fideicommissum non transmittitur ante aditam hereditatem, facit etiam text. in l. unica. §. in nouissimo. C. de caducis tollendis. l. unica. C. de his, quæ ante apertas tabulas (per locum ab speciali) l. 3. §. 1. ff. de adimendis legatis. Præterea ius ad eundem non est in bonis nostris, *text. in l. pretia rerum. ff. ad l. falcidiam, & ideo non acquiritur nisi volenti, text. in l. pro herede. ff. de acquirenda hereditate: ergo sequitur, quod cum illud ius non sit in bonis, quod non transmittatur ad hæredes, ante acceptationem. Quas rationes, & alia iura, subtiliter inducta, tradit Socinus, supra, qui in fine quæstionis sequitur contrariam opinionem, quam dicit communem, imo quod transmittatur fideicommissum vniuersale ad hæredes, in d. §. in nouissimo, cum habeat naturam legatorum. l. 1. ff. de leg. 1. vbi adæquata sunt legata fideicommissis, & sic quemadmodum legatum non acceptatum transmittitur ad hæredes, & transit dominium à morte testatoris. l. à Titio. ff. de furtis, ita fideicommissum. l. ex fideicommissum. ff. de legatis 2. & sic contra Bartolum, tenet communis opinio, secundum Socinum, in d. l. cum filium, n. 35. & pro hac sententia facit *text. de iure regio. in l. 2. tit. 6. p. 6. ibi, * à quel tiempo que fincaua después de su muerte, deuelo auer su heredero para a consiarse. * faciendum enim est argumentum de re ad tempus, l. miles ita. §. & quia diximus, vbi Bart. ff. de testamento militis, & tradit Euerardus, in locis legalibus. loco 39.***

S V M M A R I V M.

- 1 Possessor maioratus non potest bona maioratus alienare, & sic neque actionem exercere.
- 2 Contraria opinio in questione principali proponitur.
- 3 Iudicia non debent esse in suspensio, neque procedere in infirmitate.
- 4 Substitutus non est citandus in causa quæ agitur cum instituto.
- 5 Sententia lata contra reum prodest vel nocet alteri, vbi est eadem ratio vincendi.
- 6 Sententia lata contra prælatum, nocet successori.
- 7 Prohibitio alienationis non comprehendit alienationem necessariam per sententiam.
- 8 Prohibitio alienationis intelligitur de actu voluntario, non vero de necessario.
- 9 Iudicium redditur in inuitum & qui secundario ladi possunt, non sunt citandi.
- 10 Fideicommissarius non est citandus in causa mora contra heredem.
- 11 Sententia lata in causa nobilitatis contra patrem, per quam declaratur plebeus, nocet filijs in causa possessionis, secus in iudicio proprietatis.
- 12 Successor in maioratu non tenetur soluere debita sui prædecessoris.
- 13 Debita contracta à fundatore maioratus, tenetur successor soluere, si bona libera non subsistant.
- 14 Lex. 4. tit. 5. p. 2. declaratur.
- 15 Debita contracta nomine maioratus tenetur successor soluere.
- 16 Debita conuersa in utilitatem bonorum maioratus tenetur successor soluere.
- 17 Debita parua, quæ tangunt exonerationem animæ defuncti, tenetur maioratus soluere.
- 18 Maioratus potest se obligare soluere debita sui prædecessoris.

- 19 Successor in maioratu non tenetur stare locationi.
- 20 Canonici ultra tempus vite non potest obligare prabendam.
- 21 Successor in maioratu tenetur stare locationi quando a defuncto habuit alia bona hereditaria.
- 22 Successor in maioratu tenetur ad debita, quando tacite vel expresse consentit alienationi.
- 23 Vxor mortuo marito non tenetur stare locationi rerum dotalium.

QVÆSTIO DCXXXVI.

Verum sententia lata contra possessorem maioratus præiudicat successor non citato. Communis contra communem.

VTilis, assidua, & necessaria est quæstio præsens, quæ quotidie versatur in tribunalibus, in qua breuitati consulam. Et in primis partem negatiuam, quod sententia lata contra possessorem maioratus non præiudicat successor non citato tenet Bart. (sub dubio tamen) in l. filiusfamilias. §. diui, num. 19. ff. de leg. 1. per text. in l. in concedendo. ff. de aqua plur. arcenda, & in l. sepe. ff. de re ind. & per totum titulum. C. res inter alios acta, cuius opinionem ex professo sequitur Isernia, in c. vasallus. si de feudo fuerit controuersia, vbi Aluarotus, col. fi. Matthæus de Afflictis, num. 20. Et hanc opinionem habere maximam æquitatem, firmat Alex. in d. §. diui, num. 9. & esse communem opinionem, asserit Dec. conf. 445. num. 29. Ripa, in d. l. filiusfamilias. §. diui, n. 63. & Burgos de Paz, conf. 14. num. 69. quæ opinio in ea fundatur ratione, quia cum possessor maioratus non possit bona alienare, pariformiter neque actiones exercere. Quam rationem assignat Socinus nepos, conf. 131. num. 93. lib. 2. qui asserit Decij opinionem esse communem, & Aymon Crau. conf. 117. num. 7. Tiraq. de iure mariti. gl. 5. n. 207. quem sequitur Cagnol. in l. res iudicata, num. 5. ff. de reg. iur. & istam opinionem sequitur Fel. in c. si. num. 5. de maioritate & obedientia. & Capicius, decis. 20. num. 23. & Octavianus Cacheranus, in decisio. Pedem. 157. per totam, numer. 7. & in sententia lata per confessionem maioratus, hoc tenet Mieres. 4. part. quæstion. 1. numer. 31.

Sed contrariam opinionem (imo quod talis sententia præiudicat successor non citato) tenet Angelus, in l. ad diem, alias, in die. §. 1. num. 4. ff. de aqua plur. arcenda, quem sequitur ibi Cuman. num. 3. Imola. numer. 12. Alex. dicens veriolem, num. 10. & dicit ab omnibus approbatam (contra Bart.) Ias. ibi. l. lectura, num. 49. & 2. num. 92. vbi Ripa, num. 60. & Loaces, n. 308. & asserit esse magis communem opinionem Couar. (optime illam sustentans) prædicarum quæst. c. 13. n. 6. & pro hac consuluit Oldradus, conf. 94. num. 18. Boerius, decis. 155. Alciatus, resp. 492. n. 33. qui dicit communem & quod ab ea non est recedendum, & dicit magis communem Boerius, conf. 102. n. 46. vol. 2. Caphalus, conf. 228. n. 22. lib. 2. decisio Pedem. sup. n. 1. & Tiraquellus, de primog. quæst. 33. n. 17. Oroscius in l. ingenuum, n. 6. ff. de statu hominum, vbi refert duas communes contrarias, & istam sententiam sequitur Greg. in l. 20. tit. 22. p. 3. verb. * casa, * qui dubie loquitur, & pro vtraque parte disputat istam quæstionem Antonius Gomez, in l. 4. Tauri, numer. 73. & Molina, (qui alios allegat) lib. 4. de Hispanor. primog. c. 8. nu. 1. Menchaca. lib. 1. de successione creat. §. 6. n. 28. & §. 15. n. 16. qui etiam refert duas communes, & istam sequitur Pinelus, in l. 1. de bonis maternis 3. p. num. 48. Xuarez, allegat. 27. & hanc dicit magis communem opinionem Padilla, in l. unum ex familia. §. si de falcidia. n. 14. ff. de leg. 2. Simancas, de primogeniis, qui dicit, quod ita feruatur in his regnis, in lib. 4. c. 23. Otalora, de nobilitate 2. p. 3. partis. c. 8. n. 7. & Mieres, de maioratu 4. p. quæst. 14. qui dicit quod ita practicatur, ne iudicia procedat in infinitum, modo cum hoc possessore, & statim cum eius successore, & sic deinceps litigando, quæ opinio confirmatur ex doctrina Bart. in d. l. ad diem, volentis, non esse citandum substitutum ad examinationem cau-

Tom. II.

sa, quæ tractatur cum substituto, cuius opinionem sequitur Angelus, & Romanus. Rursus comprobatur ista opinio, ex tex. in l. ex contractu. ff. de re ind. vbi sententia lata contra institutum exequitur contra substitutum non citatum: quia vbi est eadem ratio vincendi, sententia lata contra vnum, prodest vel nocet alteri, tex. in l. 1. C. si vnus ex pluribus appellauerit. l. 5. tit. 32. p. 3. vbi Greg. verb. * companero, * l. 21. tit. 22. p. 3. vbi Greg. verb. * otro si dezimos, * & est gl. verb. * eadem causa, * in c. penult. de probat. Facit etiam, quia sententia lata contra prælatum nocet successor, vt tradit Abb. conf. 92. lib. 1. quem sequitur Crau. conf. 10. n. 8. & facit l. 1. §. denunciari. ff. de ventre in spic. ibi, * denunciari autem oportet eis, quos proxima spes successionis contingit. * Et ibi, * herede instituto, non etiam substituto. * Præterea comprobatur ista opinio, quia prohibita alienatione non prohibetur alienatio, quæ fit per sententiam, tex. in l. 1. ff. de fundo dotali. l. 1. §. item quari potest. ff. de rebus eorum, ibi, * valebit alienatio propter rei iudicatæ auctoritatē. * & sic prohibitio testatoris debet intelligi de actu voluntario, non vero de necessario: quia iudiciū redditur in inuitum, vt in l. inter stipulantem. §. 1. ff. de verborum, idemque probatur ex doctrina glossæ, verb. * quos tangit, * in l. de vnoquoque ff. de re iudicata, quæ dicit, quod quando aliquid spectat ad aliquem priuatum, non est necessarium alios citare, qui secundario lædi possunt: quam glossam sequuntur omnes ibi, pro qua etiam bene facit tex. in l. si parvoni. §. si. ff. ad Treb. vbi in causa mota contra heredem, non requiritur, vt vocetur fideicommissarius, facit etiam tex. in l. qui repudiantis. §. fin. & in l. si suspecta, in princip. ff. de inofficioso testamento. ex quibus potest resolui alia non minus difficilis quam practicabilis quæstio, an sententia lata in causa nobilitatis contra partem, per quam plebeius declaratur, noceat filiis, & per supradicta res. lue, quod sic, vt tenet Otalora, de nobilitate 2. p. 3. partis. c. 8. & Mieres, de maioratu. 2. p. quæst. 4. illat. 2. n. 9. & 10. intelligens illud procedere quoad possessionem, secus vero quoad proprietatem, patre excluso. Dubitatur etiam vltcrius an successor in maioratu, vel feudo, teneatur ad debita sui prædecessoris, à quo alia bona hereditaria non habuit, in qua quæstione quia quotidiana est, libet aliquantulum demorari, sic distinguendo, quia si loquimur de debitis contractis à fundatore maioratus, tunc successor tenetur, nisi alius heres existat in aliis bonis, quia ille debet conueniri, text. in l. cum fide heredis. ff. de fideicommiss. libertatibus. l. filiusfamilias. §. diui, vers. quid si liberis. ff. de leg. 1. l. senatus, in princip. eo d. tit. ibi, * quamuis non vt vendat detraxerit. sed vt soluat. * l. alienationis. ff. familia eriscunda, quam opinionem tenet Palatius Rubeus, in rub. c. per vestras. §. 16. n. 14. in fine, de donat, qui valde commendat text. in d. l. cum fidei heredis. Aut loquimur de debitis contractis ab aliis successoribus, & tunc non tenetur illa soluere, tex. in l. unum ex familia. §. si de falcidia. ff. de leg. 2. text. in c. si agnatus, vel filius defuncti, in vrb. feudorum, & hoc tenendum est, prout tenet Bald. conf. 271. volum. 1. Alexand. conf. 19. num. 13. volum. 5. Gregor. in l. 4. tit. 15. p. 2. dicens hanc esse veram resolutionem, quam tenet Gomezius, in d. l. 40. Tauri, n. 72. Molina, lib. 1. de Hispanor. primogen. c. 10. vbi late hoc declarat, cui opinioni non obstat tex. in d. l. 4. tit. 5. p. 2. qui videtur contrarium disponere in successore regni, quia debet intelligi, prout infra dicemus: licet Oldradus tenuerit generaliter contrarium, conf. 94. n. 16. & licet Ioannes Lecier dixerit contrarium esse verum, in tractatu, de primogenitura, lib. 2. quæst. 5. n. 3. & licet teneat contrarium Castillo, in l. 40. Tauri, n. 26. (ex d. l. 4. partita) & Cifuentes, quæst. 16. in d. l. 40. dicens contrariū doctores tenere, sed opinionem Baldi limitabis, quando prædecessor contraxit nomine maioratus, vel dignitatis, quia tunc successor tenetur illius debita persoluere, tex. in c. significabit, de rescriptis vbi nisi adesset defectus iurisdictionis. Comitissa posset conueniri pro debitis à suo fratre contractis: cui illa in dignitate successerat, & ita intelligunt ibi text. Butrius, & Ancharranus, numero secundo, & est etiam text. pro hac sententia,

- 16 tia, in c. 1. de solutionibus. Secundo limitabis, quando debita essent conuersa in utilitate dignitatis, vel rerum vincularum, arg. tex. egregij, in c. 1. §. vasallus, hic finitur lex Conradi, deinde constit. incipit, in vsibus feudorum, & tradit Quetlada, in suis q. c. fi. n. 35. Burg. de Paz. q. 7. n. 15. & 16. Boer. dec. 44. n. 11. Rol. a Valle, c. 28. n. 26. l. 1. Menoch. de arb. casu 258. Gomez. in d. l. 40. Tauri. nu. 272. Tertio limita: Gregor. vbi supr. & Andreas de Iser.
- 17 quando essent debita parua, & tangerent exonerationem animae defuncti praedecessoris. quod tenet Ripa, in l. obligatione generali. in fi. Cod. de pignoribus, & Molina, in d. c. 10. num. 33. Quarto limita, quando successor obligat se ad soluenda debita praedecessoris, vt in c. licet, de voto. Et legem partitae possumus intelligere in casu tertiae limitationis, vel quando alia bona fuerunt cum regno heredi relicta (prout ibi intelligit. Gregor.) ex qua concl. sic limitata infertur successorum maioratus non teneri stare conductioni, neq; locationi factis per praedecessore (non primo statuente.) Ita Gome. in d. l. 40. n. 84. Greg. in l. 2. tit. 18. p. 5. Pinell. in l. 1. de bonis maternis. 3. p. n. 71. Pelaez, de maioratu. 4. p. q. 25. n. 2. & Molina, de Hispanorum. lib. 1. c. 21. n. 3. & Gutier. in suis canonicis quaestionibus. cap. 36. vbi asserit de successione maioratus & aliorum, & facit l. si quis domum. §. hinc subiungi potest. ff. locati, vbi heres usufructuarii, non tenetur stare locationi factae per fructuarii, ita Gregor. in l. 2. tit. 8. p. 5. verb. * el heredero, * Burgos de Paz, supra, ex quibus traditur declaratio ad dictum Abbatis in c. 2. de decimis. vbi resoluit non nocere canonico obligare suam praebendam ultra tempus vitae suae, quod sequitur Romanus, in d. l. si filio. §. vir in quinquennium. numer. 22. ff. soluto matrim. Padilla, in l. unum ex familia. §. si de falcidia, numer. 12. ff. de leg. 2. Molina, de Hispanorum primogeniis. lib. 1. cap. 21. numer. 2. licet contrarium regulariter disponat text. in l. sed adest. §. penultimo. versic. heredem. ff. locati. & in §. fin. institut. de locato & conductione: quae omnia limitanda sunt quando successor habuisset alia bona à defuncto, maxime si esset subiecta hypothecae, pro securitate locationis, argum. text. in l. cum à matre, Cod. de rei vendicat. reg. ex qua persona, de regulis iuris, text. in leg. 9. tit. 17. p. 2. licet contrarium teneat etiam Gutierrez supra num. 30. qui sequitur Molinam sup. Vltimo limita, quando filius primogenitus consentit alienationi, tacite vel expresse, quia tunc virtute ratificationis tenebitur stare colono, argum. text. in l. cum vir. ff. de usufructibus. & tenet Molina, supra num. 5. Padilla, lib. 2. canonicarum, cap. 8. num. 10. & 13. ex quibus etiam est tenendum, quod neque vxor mortuo marito teneretur stare locationi factae à marito eo tempore in quo res & bona dotalia administrabat, saltem praecise, secus vero casualiter: ita Bald. in dict. §. si vir in quinquennium. numer. 1. (sic intelligens illum text.) sequitur Salicetus. in l. qui fundum. numer. primo. ff. locati, Albericus. in l. diuortio. numer. undecimo. ff. soluto matrim. Capella Tholosana, vbi Aufredus, decis. 23. alias, 240. & sequitur Couarr. lib. variarum. cap. 15. numer. quinto, & dicit magis communem Antonius Gomez, 2. tom. variarum. cap. 3. numer. 8. Molineus, in consuetudinibus Parisien. §. 30. question. 22. num. 90. Et tandem haec est communis opinio, vt supra tradit Couarr. & plures pro hac sententia allegat Duennas, reg. 245. num. 5. vbi refert alios, qui tenent contrariam opinionem, quam etiam dicit communem Ias. in l. diuortio. num. 32. ff. soluto matrimonio. & dicit etiam communem opinionem, decisio Pedemontana. 28. num. 6. vbi tenent doctores, mulierem teneri stare colono, & in hac quaestione proposita duas refert communes Gutier. lib. 2. canonicarum quaest. cap. 8. num. 39. & sequitur Rolandus, conf. 49. nu. 6. volum. 2. sed à communiori sententia non est recedendum in iudicando & consulendo, saltem, quando locatio fuit facta ad longum tempus, secus si breui tempore finiretur, post mortem mariti, & ita possunt conciliari praedictae opiniones: ita tenet Gutier. supra, n. 42. dicens hanc opinionem esse magis communem, & tenendam in iudicando & consulendo.

S V M M A R I V M.

1 Legitima ita est debita ascendentibus sicut descendentibus.

Q V A E S T I O D C X X X V I I.

Vtrum dispositio legis cum auus, ff. de conditionibus & demonstrationibus, habeat locum in ascendentibus. Communis contra communem.

Filios descendentes ex filio grauato de restituendo post mortem, excludere substitutum disponit elegantissime text. in d. l. cum auus, & l. cum acutissimi. C. de fideicommissis. Dubium tamē oritur, an dispositio illorum iurium habeat locum in ascendentibus institutis, & grauatis de restituendo, scilicet, vt eorum descendentes excludant similiter substitutum. Et partem affirmatiuam tenet Cynus in l. generaliter. §. cum autem, C. de institutionibus & subst. & ante eum Petrus, & Iacobus, quos refert ibi Ang. in princip. & hanc opinionem tenent doctores, secundum Salicerum, in d. l. cum acutissimi, n. primo, & eam sequitur ibi Bart. num. 49. Et ratio est, quia etiam ascendentibus debetur successio sicut descendentibus, l. nam. & si parentibus. ff. de inofficioso testamento. leg. scripto. Cod. unde li. quam opinionem tenet Ang. de Perusio, in l. ex facio. §. si quis rogatus, n. 4. ad Treb. vbi voluit id habere locum in filiis natis ex dānato matrimonio, ex quo testator erat natus.

Sed contrariam opinionem (imo quod dispositio illorum iurium non habeat locum in ascendentibus grauatis, vt eorum successores excludant substitutum) tenet Bart. in d. l. cum auus, num. 2. vbi Imola hanc dicit veriore, & dicit esse communem Socinus. n. 15. ibi. & sequitur Aretinus, in d. §. cum autem, & Ias. n. 15. qui affirmat hanc esse communem, quam etiam sequitur Alexand. n. 11. Ripa. n. 55. in d. §. si quis rogatus, & Tiracuellus, in l. si vnquam. verb. suscepit liberos. n. 220. C. de reuocandis donationibus, quae opinio verior est, & ab ea recedere non licet in iudicando & consulendo.

S V M M A R I V M.

1 Filius minor 14. annorum reputatur maior in spiritualibus & temporalibus.

2 Lex, in eum, ff. de in ius vocando, declaratur.

3 Filius vocando patrem ad iudicium sine venia perdit causam ex lege pariter.

4 Quilibet ciuis reputatur filius reipublicae.

5 Domini vasallorum non possunt à suis vasallis conuocari in iudicium sine venia.

Q V A E S T. D C X X X V I I I.

Vtrum processus reddatur nullus, quando filius vocat patrem in iudicium sine venia. Communis contra communem, & quid iure regio.

Patrem in ius sine venia vocari non posse à filio, omnibus cōpertissimū est, sed an, si sine venia in ius trahatur, processus corruat, dubitatur, & processū ex hoc non esse nullum, existimat Bar. post Guillelmū de Cuneo, in l. si. C. de in ius vocando, cuius opinionem esse communem firmat Gomez. in §. pœnalis, n. 43. Inst. de actionib.

Sed contrariā opinionem (contra Bart.) esse comunem tenet Purpuratus, in d. l. fin. n. 36. Vantius, de nullitate sententiarū, rubr. ex defectu inhabilitatis, n. 4. quae omnia limitanda sunt in spiritualibus, & beneficialibus: quia quantum ad illa, reputatur maior, vt in ca. fin. de iudiciis, lib. 6. & sic potest sine venia in iudicium comparere, vt resoluunt doctores, supra, ita Couarr. lib. 1. resot. c. 5. n. 8. Spino, in speculo testamentorū, gl. rubr. 4. par. n. 7. Hodie autem est inusitata poena, de qua in l. in eum. 24. ff. de in ius vocando, & alia grauiore filius punitur, vt in l. 14. tit. 2. p. 3. per quā legē filius amittit causā, ita Spino, sup. n. 6. ex Gre. in l. 2. tit. 2. p. 3. l. 11. t. 17. p. 4. Duennas, reg. 351. qui late declarat, & limitat conclusionem nostrā. Et illa iura non solū procedunt respectu patris, contra filiū, sed etiā respectu reipublicae contra suos ciues: ita Angelus, in l. quāuis. ff. de in ius vocando: quia quilibet ciuis reputatur filius reipublicae, vt tradit Auēdānus, in cc. praetorū. 1. p. c. 4. n. 29. Salazar, de usu, & consuetudine, c. 1. n. 14. qui refert (cū aliis) quod Dominus vasallorū non potest à suis vasallis vocari in iudiciū sine venia, Auendannus, sup. c. 11. Rolandus, conf. 18. vol. 2. num. 8. vbi alios refert.

Q V A E.

QVÆSTIO DCXXXIX.

Vtrum potestas gladii, de qua in l. imperium. ff. de iurisdictione omnium iudicum, intelligatur de gladio materiali, vel punitivo, Communis contra communem.

Gladij potestas, de qua meminit Iurisconsultus, in l. imperium. ff. de iurisdictione omnium iudicum, solum pertinere ad gladium materiale, tenet ibi gl. fin. & est communis opinio, secundum Ioannem Baptist. de sancto Seuerino, ibi, numer. 10.

Sed contrariam opinionem (imo quod accipiatur pro quolibet gladio punitivo, quando lex imponit poenam citra sanguinis effusionem) tenet ibi Ang. cuius opinionem dicit communem ibi, Socinus, numer. 3. pro prima tamen opinione est text. in l. aut damnum. §. vita. ff. de pœnis, quæ verior & receptior est.

QVÆSTIO DCXL.

Vtrum in iure sit unica tantum possessio, vel plures. Communis contra communem, & quid iure regio.

Tres esse possessionis species quidam (post Bart.) existimauerunt, alij vero duas, & alij vnam, & huius vltimæ opinionis fuit Azon (relatus per glossas) verb. ait, in l. i. in princ. ff. de acquirenda possessione. Quæ opinionem esse communem affirmat Collectuarius, in c. cum dilectus. numer. 6. de causa possessionis & prop. gloss. in l. licet. Cod. de acquirenda possessione, quam sequitur Menchaca, de successionum creatione 1. par. lib. 3. §. 21. numero 108. qui refert Angelum, tenentem esse possessionem civilem, naturalem, & corporalem, sed est diuinare, quia possessio naturalis dicitur corporalis, quia est quædam pedum positio, ut in d. l. i.

Sed contrariam opinionem (imo quod sint duæ species possessionis, scilicet civilis, & naturalis) tenet Ioannes, ab eadem gloss. relatus, cuius opinionem esse communem testatur ibi Isa. numer. 7. Ripa, numer. 28. idem Ias. in d. l. i. §. si vir uxori, numer. 22. Hermanocius, numer. 23. Socinus, numer. 3. Imola, numer. 3. Angelus, numer. 5. Zasius, numer. 15. Alexand. 53. quos refert Menchaca, supra, & tradit Didacus Perez, in l. ... verb. * possedendo, * tit. 13. lib. 3. ordin. Antonius Gomez. in l. 45. Tauri, numer. 19. & Parladorius, rerum quotid. lib. 10. cap. 9. numer. 4. qui fuit in singulari opinione, quod vnica sit tantum possessio, ipsaque civilis, non naturalis, & quod naturalis non sit proprie possessio, sed detentio, opinionem vero Ioannis (quod sit duplex possessio) approbat hodie, l. partita. 2. tit. 30. p. 3. ibi, * ciertamete dos maneras ay de possessio, la vna es natural, y la otra es que en latin llaman, civil. * Et sic in hac varietate opinionum standum est decisioni legis partitæ. Ita etiam resoluiimus, in quæst. 3. numer. 59. quam opinionem sequitur Velascus, de iure emphyt. quæst. 18. numer. 5. vbi hanc dixit communem opinionem & in praxi receptam.

SVMMARIVM.

- 1 Interlocutoria profertur lite non contestata.
- 2 Sententia lata in via executiua non præiudicat negotio principali.
- 3 Clem. sepe, de verborum significatione, declaratur.
- 4 Sententia diffinitiuæ dicitur, quando per eam totalis deciditur.
- 5 Sententia super alimentis dicitur diffinitiuæ.
- 6 Alimenta lite pendente præstari debent.

QVÆSTIO DCXLI.

Vtrum sententia lata in causa summaria sit diffinitiuæ vel interlocutoria. Communis contra communem.

Sententiam latam in causa summaria, non esse mere diffinitiuam colligebat eleganter Ang. de Per. in l. Tom. II.

imperium, numer. 13. ff. de iurisd. omnium iudicum, in quantum probat ille tex. compositum ex duobus appellari mixtum. nam licet negotium de quo agit diffiniat, tamen quia à natura interlocutoria accipit (quæ fertur lite non contestata, neq; obseruatis aliis iuris solemnitatibus) videtur, quod non sit proprie diffinitiuæ, quoniam merum est abstractū ab omni compositione, & ita se consuluisse dicit Ang. & suo consilio subscripsisse Ioannem de Leg. & fuisse secundum consilium suum iudicatū, & hanc Angeli opinionem sequitur ibi Alex. n. 11. Ias. n. 5. & dicit communem Dec. n. 22. & dicit receptiorem Longobalus, nu. 43. & illam sequitur Ripa (post Romanum) in rub. de re iudicata, nu. 14. & sic sententia lata in via executiua, cum sit causa summaria, non præiudicat causæ principali. Ita Parladorius, li. 2. rerum quotidianarum. 5. p. c. fin. §. 12. n. 4. & vltra eum Ioannes Botta, consil. 10. n. 18. quod est valde notandum, & nostram principalem conclusionem sequitur (dicens communem) Aret. cons. 105. & Romanus, in rub. ff. de re iudicata.

Sed contrariam opinionem (imo quod sit mere diffinitiuæ) tenuit Paulus, in d. l. imperium, n. 3. quam sequitur ibi Curtius, ad Alexand. qui opinionem Angeli optime improbat, & Pauli opinionem sequitur Imola, in l. si finita. §. non autem. ff. de damno infecto, Angelus de Aretio, in leg. quinta, in princ. ff. de verborum, Felinus, in rub. de re iudicata, n. 15. Iason. in l. properandum, in princ. n. 12. Cod. de iud. & illam dicit esse communem Purpuratus, in d. l. imperium, n. 76. quam opinionem defendit Menchaca, lib. 2. conuersarij vsus frequer. c. 35. n. 2. quæ opinio comprobatur in clem. sepe, de verborum significatione, in vers. sententiam vero, vbi Papa sententiæ latam in causa summaria appellat diffinitiuam. Secundo comprobatur ex text. in l. i. ff. de re iudicata, ex quo generaliter colligit gloss. si in l. qui restituere. ff. de rei vindicatione, quod vbicumque deciditur lis tota, semper dicitur sententiæ diffinitiuæ. Tertio quia causa alimentorum est summaria, l. si quis à liberis. §. si vel parens. ibi, * summam oportet de ea indices cognoscere, * ff. de lib. agnoscend. adeo, vt libellus in ea non requiratur, vt tenet Ancharr. in clem. 1. de iure patronatus. Iason. nu. 24. & Gomezius, in §. præiudiciales, Inst. de ar. Sententia tamen super alimentis prolata, est diffinitiuæ, vt tradit gl. in d. l. si quis à liberis. §. si quis ex his, verbo sententiæ, & ibi eam sequuntur Guillelmus de Cuneo, & Bartol. Quod tamen intellige secundum Alberic. ibi, quod aut causa alimentorum tractatur principaliter, & de perse, & tunc sententia dicatur diffinitiuæ: aut incidet, & tunc interlocutoria: quod sequitur Lara, ibi n. 13. & quando lite pendente, non obstante appellatione, sunt alimenta præstanda, tradit Couarr. practicar. quæst. c. 6. n. 6. Molina, de Hispanor. primog. c. 16. n. 30. Duennas, reg. 565. n. 4. & est text. in l. si instituta. §. de inofficioso. ff. de inofficioso testamento.

SVMMARIVM.

- 1 Interpretatio in dubio in bonum est faciendæ.
- 2 Iudex qualitatem personæ debet considerare.
- 3 Occidere licet mortem mihi minantem.
- 4 Famulus si occiderit iniuriantem dominum qualiter puniatur ipse dominus.

QVÆSTIO DCXLII.

Vtrum verba illius, qui minatur vindictam, sint accipienda in bonam partem, quando minatus mortuus reperitur. Communis contra communem.

Offendentem sibi minantem vindictam non teneri, si offensus mortuus reperitur, inferebat Guillelmus de Cuneo, ex gl. 1. in l. 1. Cod. de his quibus ve indignis, intelligitur namque de vindicta iudicii intellexisse, cuius decisionem sequitur ibi Ang. (prout ab aliquibus refertur) & Alexand. Paulus, & Corneus, & Ias. quoniam interpretatio est faciendæ in meliorem partem, in rebus, quæ ad bonum & malum possunt ad-

aptari. *l. merito. ff. pro socio. c. estote misericordes. de reg. iuris. in Decret.* Quam doctrinam sequitur Bald. *in leg. 1. n. 13. Cod. de seruis fugitiuis*, vbi Ias. sequitur etiam decisionem Guillermi, *n. 26.* & sequitur Alex. *in l. si quis mihi bona. §. sed quid si mandauerit, n. 16. ff. de acquirenda hered.* Et est alia secunda opinio, scilicet, quod iudex ex qualitate personæ minatis, hoc possit coniecturare, *vt in l. vnica. C. si quis Imperatori maledixerit*, vt putata, si minans fuerit talis homo rixosus, vel qui solitus est minas ad executionem deducere: nam tunc potest ex ijs indiciis condemnari. Ita Paulus, *in d. l. C. de his quibus vt indignis, nu. 4.* oblitus text. optim. qui ad hoc in argumentum adduci solet, *in d. l. vnica. in fin.*, vbi Bald. & Salicetus etiam tenent, condemnari posse. Et hanc esse communem opinionem affirmat Imola, *in l. fin. n. 10. ff. de heredibus inst.* Pro qua sententia facit, quod hominem mihi mortem minantem & solitum tales minas ad executionem deducere licitum est occidere, pro periculo euitando. Ita Cynus, *in l. 1. C. vnde vi, cuius opinionem dicit omnes tenere Ias. in l. vt vim, n. 14. ff. de iniuria & iniure.*

Sed contrariam sententiam (imo quod ex illis indiciis non possit condemnari, sed solum quaestioni exponi) affirmat communem Anania, *in c. 1. de maledicis, n. 7.* quæ opinio verior videtur, quoniam illæ non sunt apertissimæ probationes, quas requirit *l. fi. C. de probationibus*, & probatio debet esse de necessario concludens, non de contingenti. *text. in l. neque natales. C. de probat. l. nam hoc, C. vnde legitimi. c. in present. §. fin. de probat.* Ex quibus infertur declaratio ad illam singularem Bartoli sententiã, *in d. l. si quis mihi bona. §. pater.* vbi tenuit, quod si dominus, qui de proximo iniuriam recepit, dixit famulo suo vel seruo, non redeas amplius domum, quousque aliquid noui audiam, vel contingat super hoc negotio, & famulus iniuriantem occidat, tenebitur quidem dominus, tãquam mandator illius delicti. quam Bart. sententiam sequuntur omnes ibi, vt affirmat Ias. *n. 12.* idem *in l. si quis id quod, n. 36. ff. de iurisdi. omnium iudicum.* idem Ias. vbi dicit illam opinionem esse communiter approbatam, *in l. 1. n. 27. C. de seruis fugitiuis.* Sed verius existimo, quod hoc sit tantum indicium ad torturam, non tamen solum ex hoc potest dominus diffinitive condemnari.

S V M M A R I V M.

- 1 Beneficium datur propter officium, & sic omnes tenentur recitare diuinum officium, etiam si sint in studiis.
- 2 Maritus tenetur alere uxorem pauperem, & sine dote acceptam.
- 3 Beneficiatus qui non recitat horas canonicas, tenetur ad fructuum restitutionem.
- 4 Beneficiatus recitans horas in peccato mortali, tenetur ad fructuum restitutionem secundum aliquos.
- 5 Beneficio potest aliquis priuari propter non residentiam.
- 6 Beneficiatus qui in vno die non recitat horas canonicas, non tenetur ad fructus restitutionem, de iure, secus ex motu proprio Pii V.
- 7 Beneficiatus pauper, qui non recitat diuinum officium, poterit ex consilio confessoris fructus sibi assumere.
- 8 Motus proprius Pii V. confirmat ultimam opinionem affirmatiuam.
- 9 Beneficiatus qui habet beneficium litigiosum, non tenetur recitare horas canonicas.

Q V Æ S T I O D C X L I I I.

Vtrum beneficiatus qui possidet tenue beneficium, teneatur recitare horas canonicas. Communis contra communem.

Beneficiatum teneri ad recitandum diuinum officium (etiam si non sit subdiaconus) videtur probare text. *in c. quod a te, & in c. diuersis fallaciis. de clerico coniugato*, quod etiam procedit in scholasticis, dũ sunt in studiis. Ita Menoch. *de arb. cent. 5. casu 4. n. 112. & 117.* (contra alios.) Et ratio est, quia beneficium datur propter officium, *vt in c. fin. de rescriptis, l. 6.* & hoc est verum, etiam si beneficium sit ita tenue, quod beneficiatus nõ possit ex eo congrue sustentari. Ita Hostiensis, *in summa, de consecratione ecclesiarum vel alt. in §. ex quibus, & Al-*

bertus Ferrarius, *de horis canonic. n. 10.* Et ratio est, quia etiam maritus tenetur alere vxorẽ, etiam si nullam dotem ab illa susceperit, vt tradit Lara, *de alimentis, in §. si vel parens, n. 65.* & *in §. si quis ex his, n. 57.* quã opinionem sequitur Antonius Cuchus, *l. 5. inst. maio. tit. de horis canonicis. n. 9.* vbi assignat rationẽ, dicens, quod non magis excusantur, qui habent beneficiũ modici redditus, quam qui optimũ, cum liberum ei fuisset illud non accipere, ita Godofredus, *in c. clericus. distinct. 91.* Syluester, *verbo hora. quæst. 2.* quos sequitur Soto, *li. 9. de iustitia & iure. quæst. 5. art. 3. col. 3.* Nau. *c. 21. n. 8. de horis canon.* quod maxime procedit ex Concilio Triden. *c. 6. sess. 25.* vbi quilibet clericus habens beneficiũ (licet exiguum) fori priuilegio fruitur, in his etiã criminibus, quæ minorum ordinũ clericum beneficio carentẽ foro profano subijcerent, tũ quia cum beneficiũ (licet exiguum) habeat clericus, ad ordinem promoueri potest, *vt in c. tuis, de præbendis*, & quia ratione qualiscunque beneficii accedit beneficiato honor & præeminentia & non potest resignari absque auctoritate superioris. Hoc ita præmissis ex gloss. *in l. 1. C. de his quibus vt indignis*, inferebat Bald. *ibi. n. 1.* quod beneficiatus qui non recitat, tenetur ad restitutionem fructuum ex beneficio perceptorum, idẽ voluit Alex. *ibi. n. 3.* Salicetus, *n. 3.* Cornueus, *n. 2.* tenet etiã Calderinus, (qui citat Alex. *vbi supra*), *in c. 1. n. 3. de celebratione missarum*, vbi Panormitanus, *n. 8.* & dicit hanc opinionem esse tutiorem in foro conscientie, quam tenet Adrianus, *in 4. quæst. de honorum ecclesiasticorum restitutione, fol. 40. impress. Lute-tie*, ampliã etiam ad beneficiatum recitãtem in peccato mortali, quod sequitur Angelus de Clauasio, *verb. hora canonica. §. 11.* Pro quorum opinione est auctoritas Concilij Lateranensis, *sess. 9.* sub Leone X. vbi expresse iniungitur hæc fructuum restitutio, propter officium non recitatum, *in §. statimur, el. 3.* quam opinionem sequitur Nauarrus *in manuali. c. 25. num. 122.* & *in consil. 14. tit. de celebratione missarũ*, & Parisius, *de resignatione beneficiorum, l. 1. quæstione 9. n. 9.* quæ opinio verior & crebrior est, & in praxi obseruata, vt ipse resoluit, *n. 15.* quam opinionem sequitur Antonius Cuchus, *sup. n. 39.* vbi refert literam Concilij Lateranensis, & Soto, *li. 10. de iustitia & iure. quæst. 5. articul. 2.* Inter quos est controuersia circa verba dicti Concilij, an sit legẽdum, quod restitutio fructuum fiat per sex menses, vel post sex menses à beneficio obtento, omittendo recitare horas canonicas. Pro qua opinione facit, quod ex non residendo priuatur quis beneficio, *vt in c. si. de clericis non residentibus*, sed videtur non residere qui non recitat.

Sed contrariam opinionem tenet Cardinalis, *in d. c. 1. de celebratione missarum*, qui resoluit, quod non tenetur ad restitutionem, vbi Abb. dicit primam opinionem rigidam, & hanc sententiam Cardinal. dicit tenere fere omnes Syluester, *in sua summa. verb. clericis. 4. §. 23.* cui opinioni non obstat auctoritas Concilij, quoniam non fuit receptum, quod fateretur Caietanus, *verb. excommunicatio, post c. 81. & Miranda, in summa conciliorum, in Concilio Lateranensi, sess. 12. Couarr. lib. 3. variarũ c. 13. n. 10.* qui allegat Nauar. *in c. quando, de consecrat. distinct. 1. notab. 7. n. 27.* vbi multum gloriatur (& summa cũ ratione) illum habuisse Salmanticæ præceptorem.

Contrariam tamen sententiam huic proximæ (inter quas est communis contraria) tenet Soto, *li. 10. de iustitia & iure, quæst. 5. art. 6. c. 3. vers. quod ergo conciliũ*, vbi voluit, quod ille qui vno aut altero die nõ recitauit, minime teneatur ad fructuum restitutionem, si vero pluribus, teneri, nisi se cum Papa, vel eius legato composuerit. Et hanc opinionem tenet Archidiaconus, & Dominicus, *in summa. 44. distinct. idem Dominic. in c. fin. 4. notabili, de rescriptis, l. 6.* vbi Francus, *notab. 4. Dominic. n. 1.* dicens hanc fuisse opinionem Raymundi, *in summa, de raptoribus, in c. si canonicis. §. saturi, de officio ordinarii, l. 6.* Gabri. *in 4. vbi plura inducit, distinct. 15. quæst. 8.* & hanc esse communem dicit gloss. Concilij Lateranensis (quæ in scriptis circumfertur) *verb. non faciat, & illam*

7 illa
quo
rit e
amit
nota
ff. m
rem
priu
10. o
duas
ca, d
tene
nem
sequ
8 nem
recep
mort
posit
nicas
ment
appro
hac c
tradi
A. &
6 145. c
clusio
ficiu
pæn. c
bitatu

Verum
de
T
suo, p
cuius
his qu
consul
bus tu
quam
re, vt
gloss.
liis sin
Quan
disple
illa iur
utilita
intelle
Fulgo
3. refe
corrig
indign
senten
dicens
tum, t
sed inf
prio su
formar
l. fi. vbi
in d. l.
de Plu
docton
muner
maiori

1 Pap
2 Inte
3 Pap
4 Pap
5 Clau
6 Pap
7 Sole
8 Pap
9 Papa

7 illā sequitur Nauar. in man. c. 25. n. 123. vbi existimat, quod si scholasticus pauper sit, qui non recitauit, poterit ex consilio confessoris docti, sibi assumere fructus iā amissos, in suam sustentationem. Argumento eius quod notat Baldus, in l. si tibi mandauero. §. si tibi centum. ff. mandati. Adde etiam, quod si beneficiatus sit multū remissus in recitando, potest praelatus illum beneficio priuare. Ita Ioannes de Linag. de horis canonicis. quæst. 10. in volum. 15. tractat. Et in hac quæstione principali, duas communes opiniones contrarias refert Menchaca, de successorum creatione, lib. 3. §. 22. num. 56. qui tenet, quod clerici nō teneatur ad fructuū restitutionem, assignans rationem, quia beneficiati non consequuntur fructus propter solam horarum recitationem, sed propter alia plurima ministeria. Quæ opinio receptissima erat de iure communi, hodie autem, ex motu proprio Pij V. promulgato anno 1571. est dispositum, quod beneficiatus non recitans horas canonicas, etiam vnus diei, teneatur pro rata emolumentum beneficii pauperibus restituere, ex quo videtur approbatum decretum Concilij Lateranensis, & sic hæc quæstio non indiget alia disputatione, vt etiam tradit Salzedo, in practica ad Bernard. Diaz, c. 54. lit. A. & frater Manuel Rodriguez, in sua summa, cap. 145. conclus. 1. vbi limitat nostram principalem conclusionem, & receptissimam sententiā, quando beneficium est litigiosum, Nauar. consilio 14. lib. 3. tit. de pœn. & remiss. quod est menti tenendum, quia sæpe dubitatur de hoc.

Q V A E S T I O D C X L I V.

Vtrum nomine tutoris vel pupilli, testamentum accusetur de falso. Communis contra communem.

Tutores, seu Curatores, admitti ad accusandum testamentum de falso, non pupilli nomine, sed suo, probat text. in l. 2. C. de his qui accusa. non possunt, cuius contrarium directo probat text. in l. Polla. C. de his quibus vt indignis. l. tutorem. ff. eodem tit. l. senatus consulto. C. de his qui accus. non possunt. in quibus iuribus tutores possunt nomine pupilli testamentum tanquam falsum accusare, sicut possunt in officioso dicere, vt in §. si tutor. Instit. de inofficioso testamento, quare gloss. verb. pupilli, in d. l. Polla. voluit, quod ibi (& in aliis similibus) agatur ciuilitate, & in d. l. 2. criminaliter. Quam opinionem sequitur Iacobus Butricaius, neque displicet Paulo, & Alex. Secūdo soluit ibi gloss. quod illa iura intelligantur nomine pupilli, hoc est, ad eius vtilitatem, sed accusatio fiat nomine tutoris, quem intellectum testatur ibi communem Bald. n. 1. Raphael Fulgosius, & Corneus, n. 3. & sequitur Odofredus, n. 3. referens quosdam dicentes legem illam secundam, corrigere contraria iura, quæ solutio relatione fuit indigna, propterea Bart. in d. l. Polla. oppositio 2. (ea sententia Ricardi de Malumbre) intelligit longe aliter, dicens quidem optimo iure accusari posse testamentum, tutoris nomine, & quia nihil est quod prohibeat, sed inscribere se debent, non pupilli nomine, sed proprio suo, ad pœnam Talionis subeundam secundum formam text. in l. qui crimen, C. qui accusare non possunt. l. si vbi gl. C. de accusationib. Et hoc est quod dicit text. in d. l. 2. quem Bart. intellectum sequitur Benedictus de Plumbinis, in d. l. Polla. dicens eum minime placere doctoribus Bononiensibus, illum tamen asserit communem Iason. ibi n. 6. vbi Corneus, & ita in scholis maiori calculo doctorum recipitur.

S V M M A R I V M.

- 1 Papa sine consilio cardinalium potest res arduas expedire.
- 2 Inter Papam, & Cardinales est quedam vnio.
- 3 Papa non tenetur consulere suos fratres.
- 4 Papæ potestas est summa potestas.
- 5 Clausula de fratrum nostrorum consilio apposita in bullis apostolicis, qualiter intelligatur.
- 6 Papa potest Cardinalem eligere sine aliorum consilio, non vero priuare.
- 7 Solemnitas quæ requiritur in actu faciendo, requiritur in destruendo.
- 8 Papa solus potest regem regno priuare.
- 9 Papa an possit hominem sanctum hac vita migratum in san- Tom. II.

10 Ardua negotia cum consilio sunt tractanda, & terminanda.

11 Si Papa delinquat, nullū habet iudicē nisi in crimine hæresis.

Q V A E S T I O D C X L V.

Vtrum princeps sine consilio procerum possit legem condere in rebus grauibus, & Pontifex sine consilio Cardinalium. Communis contra communem.

Regula iuris est leges, principes debere condere ex consilio suorum procerum. Ita gloss. verb. sanctio- nes, in l. fin. C. de diuersis rescriptis, & probat text. in l. placet, in principio, C. de sacrosanctis ecclesiis. Et ratio est, quia negotia ardua nō expedit princeps sine illis, text. in authentic. habita. C. ne filius pro patre. legem autem condere, est res ardua & maximum negotium, cum in eo consistat supremus & maximus meri imperii gradus, vt existimat Bart. in l. imperium. n. 7. ff. de iurisdic. omnium iudic. Quo supposito, dubium est, an Papa possit res arduas sine Cardinalium consilio expedire, & non posse tenet Bald. in l. penult. n. 3. vers. cum sit valde præcisa. C. de bonis qualib. Quare Papa Vrbanus (referente Bald. in d. l. fin. C. de diuersis rescriptis) legatis Perusinis supplicanti- bus expeditionem quorundam negotiorum respondit, non esse solitum, negotia graua in camera priuata expedire, sed in apostolico consistorio, & ad hoc esse casum, & multum debere notari refert Bald. in d. l. fin. & dicit communē Parisius, de resignatione beneficiorum. 1. p. lib. 8. quæst. 5. n. 14. quam opinionem tenet etiam Cardinalis, consil. 128. vbi generaliter tradit gesta per Papam (quæ ardua sunt) sine consilio Cardinalium, minime obligare successores, & eādem sequitur opinionem in c. ex gestis, de clericis non resident. vbi etiam Imola, n. 1. tenet etiam Abb. in c. quæ- sinit, n. 3. de his quæ sunt à maiori part. c. vbi in hoc allegat duo iura text. in c. per venerabilem (vbi ipse notat n. 1.) qui filii sint legitimi, & c. fundamēta, de electione, li. 6. & subiungit Abb. ibi hoc esse mirabile dictum Archidiaconi, in c. sunt quidam, 15. quæst. 1. quam opinionem tenet Francus, in c. super eo. n. 2. de hæreticis, lib. 6. vbi refert ex Ioanne Andrea, in c. requisisti, de testa. quod inter Papam & Cardinales est quædam vnionis identitas, & hanc partē sequitur Basil. de præstant. Card. q. 2. dicens esse sustentabiliorē, n. 11. & æquiorē, n. 24. nec contrariam esse communem, n. 28. imo hanc esse comunem, & in eius fauorem fuisse obtentum, ac iudicatum olim.

Sed contrariam opinionem (imo quod etiam in arduis, quale est legem condere, princeps vel Papa non teneantur requirere consensum procerum suorum, de necessitate, & quod hoc faciunt de vrbantate) videtur insinuare glo. verb. conringeret, in d. c. fundamēta. §. decet, de electione, li. 6. gloss. etiam 1. in d. c. ad apostolicæ, de re ind. eod. lib. vbi dicitur non teneri Papam consulere suos fratres, quia Papæ potestas est maxima, & plenissima, c. 2. de præb. lib. 6. c. proposuit, de concess. præbende, clem. 2. vt lite pendente. c. cuncta per mundum. 9. quæst. 3. ibi, sine ulla Synodo, & Papæ potestas dicitur libera, text. in c. significasti, in fin. de electione. Vnde sequitur eum minime teneri aliquem requirere, ita gl. verb. libere, in clem. dudum, de sepulturis. Et etiam principes eandem habent in temporalibus libertatem & plenitudinem. l. bene à Zenone. C. de quadriennii præscrip. l. de preca. ff. ad leg. Rhodiam de iactu. quare hanc opinionem tenuit (contra Bald.) Hugolinus (doctor antiquus) in c. in istis, §. leges. 4. distinct. & dicit communem Geminianus, in d. c. super eo. num. 4. de hæreticis, li. 6. vbi dicit illam magis communem, & sustentabiliorē, sequitur Felinus, in rubrica, de constitutionib. num. 2. vbi affirmat esse communem, & sequitur Decius, l. lectura, num. 8. ibi, pro qua facit text. in l. fin. C. de leg. ibi, soli Imperatori, & ibi, solus Imperator. Et esse communem opinionem & ex facto seruari affirmat Albericus, in rub. C. de leg. numer. 3. vbi subdit clausulam illam, quæ in decretalibus epistolis inseritur, scilicet de fratru nostroru cōsilio, decentiæ magis esse, quā necessitatis, & dixit comunē opinionē Anan. in... firmissime. n. 4. verb. Papa. de hæreticis, & Barbacia (sibi cōtrarius) cōf. i. vol. I. col. 28. paulo post med. (eū sequutus) & eā tenet Pau. in l. humanū. n. 6. C. de leg. Vnde infertur

- licere quidem Papæ, aliquem in collegio Cardinalium cooptare, sine illorum consensu, licet negotium arduum. Ita determinat eleganter Ioannes Andreas, in *c. sane, de conuersione coniugatorum*, vbi idem sequitur Antonius, & Felinus, *supra*, & in hoc Decius dicit, allegare glossam notabilem, *verb. potestatis, in clemen. Romani, de electione*, quæ profecto nihil dicit. Et tamen aduertendum, quod licet Papa possit solus Cardinales creare, non tamen poterit solus priuare illos Cardinalatus potestate, vt videtur probare *text. in c. 2. de clericis non resident.* & ibi ex eo notat Hostiensis, Ioannes Andreas, & Panormitanus, qui multa inducit (neque tamen quæ sit sua in hac controuersia sententia colligi potest.) Solet tamen ad hoc citari *text. in c. 1. de schismaticis, lib. 6. ibi, * de fratrum consilio, * quam conclusionem (pluribus rationibus) probare nititur Barbacia, de praest. Cardinalium. §. 2. quæst. Basili. vbi sup. num. 3. qui illam dicit esse sustentabiliorem, quamquam (vt ingenue fateamur) opinio contraria fortassis est magis vera, & iuridica, imo quod solus Papa possit Cardinalem deponere, quia non maior solemnitas requiritur in deponendo, quam increatio de nouo, *l. nihil tam natur. ale. ff. de regulis iuris, & solemnitas quæ requiritur in destruendo. l. si vt proponis. 2. C. de secundis nuptiis, gloss. notabilis (iuxta text.) in l. cum proponeretur. ff. de leg. 2. & plura tradit Tiraquellus, ad l. con nub. gloss. 6. num. 12. fol. 126. vbi dicit quod solemnitas quæ requiritur in actu, requiritur in eius reuocatione, & sic cum nulla solemnitas nisi Papæ voluntas, requiratur in creatione Cardinalium, sequitur, quod mutata voluntate, poterit illos dignitate sua priuare, sine consilio Cardinalium. Idemque tenet Loaces, in *allegationibus pro Marchione de los Velez. fol. 394. num. 8. quem refert & sequitur Iulius Clarus, lib. 5. sententiarum, §. si. quæst. 35. num. 11. quod decet, quod ita concludunt communiter doctores. Rursus confirmatur illa conclusio ex traditis per Gigantem, de pensionibus. quæst. 45. num. 1. Spinum, in speculo testamentor. gl. 5. num. 24. illa tamen priuatio debet fieri in consistorio, vt factum fuit tempore Iulij II. cum illis qui adhaerebant conciliabulo Pissano, & tempore Leonis X. in priuatione Cardinalis Petrucci, & aliorum, qui consenserant coniurationi factæ contra summum Pontificem, & tempore Pii IV. in priuatione Cardinalis Garasæ, vt refert Flaminius, de resignatione beneficiorum. quæst. 11. num. 15. in prima parte. & quæst. 10. num. 37. lib. 1. Præterea solus Papa potest regem regno suo priuare. *c. alius, 15. quæst. 6. c. ad apostolicæ, supra. gloss. 1. de re iudicata, in 6. vbi sine consensu Cardinalium deponit regem Francorum, & etiam Federicum, & alios refert Iulius Clarus. sup. num. 6. infertur etiam licere soli Papæ hominem sanctum hac vita defunctum, in diuorum numero sine consensu Cardinalium conferre (quamuis negotium perquam arduum sit.) Ita tenet Archiepiscopus Florentinus, 2. p. 3. patris suæ summæ. tit. 22. c. 5. §. 5. col. 2. vers. si autem. vbi refert, ita tenere Augustinum de Ancona, & Florentinum. Quam opinionem sequitur Felinus, & Decius, in *d. rub. de constitutis. tametsi dicat contrariam tenuisse Ioan. Andream, & Anton. in c. 1. de reliquiis, & veneratione sanctorum. & contrarium tenet Martinus Laudensis, in tractatu de Cardinalibus, quæst. 116. & Troilus Maluitius, de canonizatione sanctorum. 2. dubio, vbi num. 42. (pluribus relictis) dicit in hac residere opinione, quod in hoc casu Papæ teneatur requirere consensum Cardinalium, quare verior videtur opinio Florentini.*****
- 11 Sed pulchrum dubium est, si Papa delinquat, quis erit competens iudex ad illius punitionem. De quo est *text. mirabilis, in c. si Papa 40. distin. ibi. * culpas Rom. Pontificis, nullus mortalium redarguere præsumat, quia cunctos ipse iudicaturus à nemine est iudicandus, nisi deprehendatur à fide deius. * In quo casu erit iudex competens Concilium generale, & ita dicunt communiter doctores, vt attestatur Cardinalis Alex. in *d. c. si Papa, & dicit esse planum apud omnes Ias. consil. 95. lib. 4. quia vbiunque reperitur, quod Papa possit iudicari,**

semper intelligendum est à concilio. Ita gloss. in *c. sic ut, verb. hortamur. 2. quæst. 7. quam dicit esse frequentioribus votis approbatam Aluaradus, de potestate Papæ. 1. p. n. 84. & n. 173. & qualiter hoc sit practicandum tradit Iulius Clarus sup. n. 4. & ratio est, quia Papa hæreticus non Papa amplius Dei que vicarius, & supremus Christianæ orbis senator, & præful dicendus est, sed diabolus, & omnium mortalium infimus, & pessimus, & ipso iure pontificatu priuatus, ita Antonius Cuchus, lib. 2. tit. 3. num. 20. instituit. Et an dispositio illius *text. in d. c. si Papa*, procedat in alio quocunque crimine notorio, ex quo ecclesia scandalizetur, tenet gloss. ibi quod sic, & illam sequitur Abb. in *cap. significasti, num. 4. de electione*, quam dicit communiter teneri Decius, *consil. 151. num. 4. qui dicit, quod illa gl. placet communiter canonistis, quam opinionem sequitur doctissimus Oroscius in l. Et est receptum, columna 586. & 587. ff. de iurisdictione omnium iudicum, & dicit communem opinionem canonistarum Azeuedo, in l. 14. tit. 3. num. 30. lib. 1. recopilationis, & vide Antonium Cuchum, supra, instituit. maior. tit. 3. de Concilio œcumen. vbi late prosequitur.**

Sed contrariam opinionem (imo quod solum pro crimine hæresis possit Papa accusari) tenent communiter theologi, vt dicit Zabarella, in *d. c. si Papa, Berrius, in cap. at si clerici, num. 9. de iudiciis*, qui dicit, quod illa glossa est à canonistis communiter reprobata, & in *c. cum venissent, nu. 41. de iudiciis*, dicit, quod contra illam glossam tenent magis communiter sacri doctores theologi, & magis communiter canonistæ, in qua re nihil resoluit Iulius Clarus, supra num. 3. sed tantum refert duas communes, dicens, quod hæc quæstio est periculosa, in qua mallet discere quam docere, se remittens iudicio sanctæ matris ecclesiæ, cui in omnibus se etiam submitto. & in hac re existimo veriorum esse opinionem contra gloss. ex *reg. dicti c. si Papa, & ex sua exceptione*, quia casus specialis firmat regulam in contrarium, *text. in l. nam quod liquide. §. si. ff. de petu. legata. l. ius singulare. ff. de legibus. l. tributus. §. si. ff. de testamento militis, & declarat Azeuedo, in l. 1. tit. 1. lib. 6. recop. numer. 62. & 70. Et qui ad longum voluerit prædictam difficultatem explanare, videat Albanum, de potestate Papæ & Concilii 1. part. à numer. 4. & 107. & in 2. parte, ex numer. 96. & 103. Castrum, de iusta hæret. punit. lib. 1. cap. 6. & lib. 2. cap. 23. Ioannem Driedon. de libertat. Christiana, lib. 1. cap. 14. Albertum Pighium, lib. 4. de ecclesiastica hierarch. cap. 8. Mich. de Anin. de unitate ouil. cap. 23. numer. 8. Doctorem Guer. de concil. cap. 3. & 7. Siman. de catholicis instr. cap. 12. ex numer. 12. & cap. 45. ex numer. 20. Rojas, singular. 146. Aluar. Pelag. de planctu ecclesiæ. lib. 1. cap. 4. & cap. 6. & 34. Couar. libr. 4. var. cap. 13. vers. ceterum, & lib. 1. c. 10. num. 12. Hoxedam, de clericis, & eorum exemptionibus 1. part. cap. 14. numer. 6. Hieronymum de la Rua. in controuersia theologica contro. 3. pag. 103. Iacob. Benin. de privilegiis inuisconsultorum. 2. part. privilegio 39. num. 11. & Dominicum Bannes, 2. 2. quæstione 1. art. 10. colum. 127. & ibi Aragón, quæst. 1. art. 10. pag. 90. Angles, in flor. theologiarum quæstionum, de excommunicat. pagin. 48. in fin. Cordoua, in quæst. theolog. lib. 4. quæstion. 4. propositio. 10. & in quæst. 3. 4. 5. & 6. & 11.*

S V M M A R I V M.

1. Pactum nudum vestitum coherentia contractus sufficit in fideiusionibus.
2. Lex, cum ostendimus. §. fideiursoribus, declaratur.
3. Actus iudiciales formiores sunt quam extraiudiciales.
4. Calor iudicii, cum patientia contrahentium, sufficit ad inducendam stipulationem.
5. Fautor pupillorum, in contractibus, non consideratur.
6. De iure regio potest fideiisor obligari ex pacto nudo.

QVÆSTIO DCXLVI.

Verum stipulatio requiratur pro substantia fideiussionis.
Communis contra communem, & quid iure regio.

Pro substantia fideiussionis stipulationem requiri, probat text. in §. 1. Instit. de verb. l. 5. §. satis accep-
tio. ff. illo tit. l. blanditus. C. de fideiussorib. §. fin. Instit. eod.
tit. vbi Ang. n. 5. dicit esse communem opinionem, quod
adeo verum est, vt pactum nudum non sufficiat (etiam
vestitum coherentia contractus) quod notat Bald. ele-
ganter, in l. ex placito, quæst. 17. C. de rerum permutatione,
cuius opinionem sequitur Ias. in leg. lecta, in ff. si cert.
petat. & in l. ius gentium, §. quinimo, col. 3. vers. 4. limita,
ff. de pactis. Decius, conf. 93. n. 3. Catellianus Cotta, in
memorab. vers. fideiussor. & vers. sed quid fitalis, Tira-
quellus, de retractu convention. §. 5. gl. 5. n. 26. Hoc sup-
posito, dubium nunc est, ex qua causa illa stipulatio,
quæ necessario requirebatur, in l. cum ostendimus, in §.
ff. de fideiussoribus tutorum, si de ibi inducatur, contra
naturam stipulationis. Et Bart. ibi dicit, hoc induci ex
patientia fideiussorum, iuncto calore iudicii, ex quib.
suppletur defectus stipulationis. Et hunc intellectum
ad illum text. tenet Bart. in l. 1. n. 2. ff. de verb. & in l. si.
col. fin. ff. de pratoris stipulationibus, & in l. cum quis de-
cedens. in prin. ff. de leg. 3. & in l. si. §. 1. ff. qui & a quibus
appellare non liceat, tenet etiam Bald. in l. sane pactum. §.
qui procuravit, col. 7. ff. de pactis, & in c. nuper. de testib.
dicens illum tex. singularem. Tenet etiam Paulus, in l.
sciendum. ff. de verb. Et hunc intellectum ad illum text.
testatur esse communem Ioannes Annibal, in l. nemo
potest. n. 361. ff. de leg. 1. Pro quo intellectu videtur fa-
cere, quia actus iudiciales fortiores quidem sunt extra-
iudicialibus. l. manumissio per liēdores. ff. de manumissis
vindicta. l. fideiussor, in prin. ff. qui satisfacere cogantur, l.
in publicum, cum sua gloss. ff. de acquirenda hereditate, l. si
rem, §. si. ff. de pignoratitia actione, & notat Bartol. in l.
postquam liti. C. de pactis. Curtius, in l. pacta nouissima,
num. 7. eodem tit. & illum tex. in d. §. fin. bene declarat
Gomezius, 2. tom. variarum c. 13. n. 5. Auendannus, in
suo dictionario verb. * almeneda, * Iulius Clarus, li. 5. re-
cept. sent. §. si. q. 46. n. 12. Bacca, de inope debitore c. 1. nu.
29. Gutierrez, practicarum quæst. li. 1. qu. 132. n. 7. Sed
contra Bartoli intellectum facit tex. in l. sine apud acta,
C. de transactionib. & in l. omnes, §. hac autem incolita. C.
de episcopus & clericis, & in l. si precedente, §. Lucius, vers.
respondit. ff. mandati, l. 2. §. stipulatio. ff. de verborum, qui-
bus iuribus videtur probari patientiam cum calore iu-
dicii non sufficere ad inducendam stipulationem, &
hanc esse communem opinionem firmat Curtius, in l.
pacta nouissima, n. 7. C. de pactis. Et sic videtur quod ille
communis intellectus Bart. ad illam legem cum osten-
dimus, non possit procedere. ideoque Bald. in l. 2. §.
voluntatem. ff. solut. matr. assignat intellectum, videlicet,
quod ex eo in d. §. si. inducitur stipulatio, quia cum pa-
tientia ipsius obligati & calore iudicii, concurrebat fa-
uor pupilli, quemadmodum in l. unica, in prin. C. de rei
uxoria actione, fauore dotis fingitur stipulatio inter-
cessisse. Et hunc intellectum Baldi ad illum tex. sequi-
tur Alex. in d. l. 1. n. 36. ff. de verb. vbi Ias. n. 7. Crocus, n.
35. testatur esse communem opinionem, contra Bart.
in d. §. si. & in aliis locis. Verum enim vero, nec hic Bal-
di communis intellectus caret scrupulo, quia fauore pu-
pilli non solet stipulatio tacita subintelligi, etiam in
iudicio, vt in l. filius. ff. de tutel. Et sic cogita, an dici
possit esse speciale in fideiussionibus, quæ interponun-
tur de iure pratorio, vt in eis, non exigatur stipulatio.
Sed communis intellectus magis receptus est, quod in
d. §. si. tribus concurrentibus, procedat illius dispositio,
fauore pupilli, calore iudicii, & taciturnitate fideiussor-
um. Ita Buttigela, in d. l. 1. n. 24. ff. de verborum. Vel
secundum alium vniuersiorem, & communem, quatuor ibi
concurrunt copulatiue, scriptura publica, fauor popu-
li, patientia geminata fideiussorum, & calor iudicii, ita
Ripa, in d. l. 1. n. 17. vbi Ias. n. 7. quæ sequitur Azued.

in l. 13. tit. 9. lib. 3. recop. & Gutier. practicarum quæst.
lib. 1. qu. 132. n. 7. Quæ omnia sunt notanda pro decla-
ratione illius tex. Hodie vero ex l. 2. tit. 16. lib. 5. recop. 6
& tenent ibi glossatores, recte obligatur fideiussor,
etiam pacto nudo, & sublata est illa solemnitas stipula-
tionis. Ita nouissime Parladorius, li. 2. rerum quotidiana-
rum, cap. 3. per totum.

S V M M A R I V M.

- 1 Lex, pater. C. de emptionibus, declaratur.
- 2 Auis non tenetur dotare neptem, quæ habet patrem diui-
tiam.
- 3 Auis in dubio cuius contemplatione censetur dotare neptem,
sunt duæ communes opiniones contrariae.
- 4 Salicetus non determinauit nostram quæstionem, quia tunc lis
pendebat.
- 5 L. 8. tit. 11. p. 4. declaratur.
- 6 Prode nepos ex filio coniugato, non est in potestate aui.
- 7 Obligatio dotandi non consistit in patria potestate.
- 8 Pater tenetur dotare filiam iam nuptam.
- 9 Auis maternus non tenetur dotare neptem diuitem.
- 10 L. si. C. de dotis promissione, repugnat rationi.

QVÆSTIO DCXLVII.

Virum auis paternus teneatur dotare neptem, quæ habet
patrem diuitem. Communis contra communem, & quid
iure regio.

Avis paternum teneri dotare neptem, etiam si il-
la patrem diuitem habeat, tenet Speculator, in
4. p. tit. de iudiciis. §. sequitur, n. 11. Ang. per gloss. ibi in
l. pater, n. 4. ff. de emptionibus. Bald. in l. si. n. 14. C. de dotis
promissione. idem Bald. in auth. ex test. n. 15. vers. 3. quæ-
ro. C. de collationibus, & est communis opinio, secundum
Vulgarinum, in l. 1. n. 41. ff. solut. matr. quam ibi defendit
Crotus, a n. 80. vsque 88. & ibi Vulgarinus dixit,
quod communiter glossæ, & doctores intelligunt tex.
in l. pater, C. de emptionibus, in aui dotante neptem, quæ
intellectum ipse reprobatur (& bene) quia etsi verus esset,
ex eo non sequeretur, quod auis teneretur semper do-
tare neptem, viuo filio maxime diuite, & sequitur ibi
Socinus, n. 47. & Cacialupus, in l. frater à fratre, n. 128.
(cum duobus sequentibus) ff. de condict. indeb. quæ opinio
fuit originalis Azonis, in tit. quod cum eo, n. 43. in fin. &
dixit communem Socinus, in d. l. n. 49. Socinus iunior,
conf. 29. n. 37. vol. 3. Palanius Rubens, in c. per vestras,
notabili §. si. n. 5. Padilla, in auth. res quæ, C. comunia,
de leg. Spino, in speculo testament. gloss. 10. n. 38. quod de-
clarat, quando auis paternus habet neptem in sua po-
testate, & pater indigeret. Et indubio cuius contempla-
tione censetur auis neptem dotare, filii an neptis, tra-
dit duas communes Menoc. lib. 3. præf. 17. n. 3. & conf.
183. n. 14. vol. 3.

Sed contrariam opinionem (imo quod solum tenea-
tur auis illa dotare quando illius pater est pauper) tenet
Bald. (sibi contrarius) in d. auth. res quæ, n. 12. & sequitur
Camill. n. 120. Alex. n. 19. in l. 1. ff. solut. matr. vbi Ias. te-
statur esse communem, n. 26. Ripa, n. 74. & Zasius, n. 27.
& sequitur Anton. Gab. tit. de iure dotum, n. 15. dicens
communem, & alios refert Ioan. Botta, conf. 20. n. 11. & il-
la sequitur Corral. in l. qui lib. n. 105. ff. de ritus nuptiarum,
Ias. in §. fuerat, n. 103. Instit. de action. Campegius, de do-
te, quæst. 18. vol. 6. tract. licet Salic. in d. l. fin. C. de dotis
promis. noluerit proferri suam sententiã, quia tunc sub
iudice lis erat, & sequitur Padilla, in d. auth. res quæ, n.
58. & Bacca (dicens communem) de non meliorandis filiab.
ratione dotis c. 7. n. 16. Matien. in l. 1. tit. 5. recop. gl. 2. n. 5.
& est tex. de iure regio, in l. 8. tit. 11. p. 4. vbi Greg. dicit
communem allegans Socin. conf. 33. n. 16. vol. 3. Pulchrū
tamen dubiū est, an hodie auis paternus teneatur do-
tare neptem, ex l. 47. Tauri, per quã filius liberatur à pa-
tris potestate, per contractum matrimonii. In qua quæst.
resolutive dicendū est, quod etiam si neptis hodie non
existat in potestate aui, nihilominus tenebitur auis illa
dotare. Ita tenet Greg. in d. l. 8. verb. * el aguelo, * quæ se-
quitur Gutier. practic. quæst. l. 2. q. 9. quia obligatio do-
tandi non consistit in patria potestate, vt illa cessante
cesset obligatio, quia alias pater non teneretur dotare
filiam iam nuptam, quod falsum est, vt (pluribus citatis)
docet

docet Mexia, ad l. Toleti 12. partis 1. fundamento, n. 34. fol. 33. & Azeued in l. 3. tit. 29. n. 4. lib. 5. recop. quod procedit, non obstantibus verbis dictae legis 8. ibi, * el aguelo de parte de padre que viuere su nicta en su poder, tenudo es de la dotar. * Cui difficultati respondetur, quod ex illa lege non est sumendum argumentum à contrario sensu, ut cessante patria potestate cesset dotandi obligatio, maxime, quia illa verba non important decisionem in patria potestate, ut tradit Gutier. supra, & Matienço, in l. 1. tit. 2. gloss. 2. lib. 5. & Greg. & Baeça, sup. n. 16. qui resoluit illud non habere locum in aucto materno, qui non tenetur dotare neptem diuitem, ut tradit Guillemus Benedictus, in capit. Raynutius, verb. dotem. n. 68. Ias. in d. authent. res qua. n. 32. vbi Curtius, num. 5. Nouellus, de dote 6. part. privileg. 16. & si non habere-
 9 mus, l. si. C. de dotis promissione, disponentem patrem teneri dotare filiam, etiam diuitem, quilibet responderet contrarium, ut tradit Baeça, supra. numer. 21. & Couar. in 4. decret. 2. p. c. 3. §. 8. n. 8. Corrafius, in l. qui liberos. n. 96. de ritu nuptiarum, Mexia, ad l. Toleti, supra, 12. partis, numer. 37. fundamento 1. qui dicit communem.

QVÆSTIO DCXLVIII.

Verum ducens puellam minorem duodecim annis, lucretur fructus rerum dotalium. Communis contra communem, & quid iure regio.

Ducens puellam minorem duodecim annis, traducensque illam ad domum, & subiens onera eius, facit fructus rerum illius suos. Ita tenet (ex opinione Azonis) gloss. si. in l. si ante nuptias. ff. solut. matr. quam dicit communiter seruari Baldus ibi, dicens contrariam esse de iure veriore, Bart. tamen, ibi in fin. tenet contra Azonem, per tex. in l. penult. §. Iulianus, ff. quod falso tutore auctore, addens, quod si sponsa esset maior, tunc sponsus in isto casu faceret fructus suos, & in hoc expendit gloss. in l. 2. C. de dotis promissione, & in l. insulam. §. usuras. ff. illo tit. & Bartoli opinionem dicit communem ibi Ias. num. 3. in quantum loquitur de maiori, & illam Azonis opinionem approbat l. 28. tit. 11. p. 4. quæ fundatur in æquitate, & ita seruatur in his regnis, ex quo iam illa æquitas est ibi scripta, & sic præfertur opinioni contrariæ, quæ procedit de iuris rigore, secundum Bart. l. placuit. C. de iudiciis. De iure tamen communi communis opinio erat in contrarium, quod non lucretur sponsus fructus, argum. tex. in l. penult. ff. quando dies legati cedat, ibi. * non videtur nuptia quæ virum parum non potest, * ita Gregor. in d. l. 28. verb. * y esto es y gualdad. *

QVÆSTIO DCXLIX.

Verum laicus in criminalibus possit accusare clericum non infamatum de crimine. Communis contra communem.

Laicus in criminalibus, (exceptis, de quibus per glossam in c. cum P. de accusationib. & in summa 2. q. 7. & in c. per tuas. el. 1. de simon.) admittitur ad accusandum clericum, vel testificandum contra eum. Ita gloss. in c. de cetero, de testibus, vbi Felinus, num. 9. vers. limitat. 6. vbi innuit esse communem opinionem, & omnes tenere.

Sed contrariam opinionem (imo quod ad hoc, ut laicus in illis criminibus possit accusare clericum, vel contra eum testificari, sit necessarium, quod clericus sit infamatus) dicit magis communem Hostiensis, in c. veniens. el. 1. de testibus, in principio, & vide Duennas, reg. 315. an mulier possit in hoc casu esse testis contra clericum, maxime si sit bonæ famæ, & Iosephum Mascardum, de probationibus, vol. 2. concl. 1459. num. 44. & Salzedum, in practica ad Bernardum Diaz. c. 4. vbi late hoc declarat, pluribus citatis.

SVMMARIVM.

- 1 Instrumenta de nouo reperta hodie admittuntur etiam post conclusum in causa.
- 2 La sententia de remate, * reuocatur ex instrumento nouiter reperto.

QVÆSTIO DCL.

Verum post conclusum in causa, producantur testes, vel instrumenta de nouo reperta. Communis contra communem, & quid iure regio.

Regula iuris est, post conclusionem in causa non posse produci testes aut instrumenta. Ita probat text. in c. cum dilectus, de fide instrum. 34. tit. 16. Et ultra limitationes quas adducit Franciscus Curtius, in repet. legis. admonendi. num. 69. cum seqq. de iur. iur. & Felinus, in d. c. cum dilectus, limitat Bart. in d. c. admonendi, num. 2. quando instrumenta essent de nouo reperta. & idem procedere in testibus tenet Iason, in l. Imperatores. ff. de re iudicata, & vide Curtium seniore, in d. l. admonendi, numer. 67. & Ias. in l. 1. num. 48. in repetitione, & in 2. lectione, num. 50. cum sequentibus. Et opinionem Bartoli dicit communem Ripa, ibi numer. 45. & 48.

Sed opinionem Bart. reprobatur ibi Romanus, num. 16. & 25. qui resoluit, quod post conclusum in causa, non possunt produci instrumenta, etiam de nouo reperta, quem sequitur Curtius senior, ibi numer. 23. dicens quod communiter reprobat Bartoli opinio. Has tamen contrarietates concordat Ripa, vbi supra, num. 48. scilicet quod quando conclusio fuit facta à iudice, vel statuto, procedat limitatio Bart. & quando conclusio fuit facta ex consensu partium, non procedat, quæ concordiam assignat Felinus, in d. c. cum dilectus, num. 22. limitat. 11. (sed in alio proposito) & ibidem, in limitatione 3. num. 16. dicit omnes allegare Bart. pro prima opinione, non tamen aperit, an illum omnes teneant, vel transeant cum eo. Hodie tamen in quacumque parte litis admittuntur instrumenta, cum iuramento productis, quod de nouo, ad eius notitiam venerunt, ut in d. l. 34. tit. 6. p. 3. & ibi Greg. gloss. si. l. 2. tit. 5. lib. 4. recop. l. 1. tit. 2. & l. 1. tit. 5. lib. 4. recop. & vtrouque Azeuedo, Paz, in sua praxi 1. partis 1. tom. tempore 8. n. 178. Quod quidem etiam procedit in via executiua, nam transactis decem diebus, & lata sententia * de remate, * possunt produci instrumenta liquida, de nouo reperta, ad impediendam executionem. Ita Greg. in l. 33. tit. 14. p. 5. verb. * alegacion; * quem sequitur Gironda, de gabellis 4. p. §. 2. num. 25. & diximus in quest. 542. num. 9.

SVMMARIVM.

- 1 Arma non possunt tolli ei qui de nocte cum eis fuit inuentus, nisi fuerit apprehensus.
- 2 Lupum non dicimus inuenire nisi apprehendamus & interficiamus.
- 3 Pragmaticæ punientes, a los que trayan almidon, y puntas en cuellos, intelliguntur si fuerint apprehensi.
- 4 Contraria opinio in questione principali proponitur.

QVÆSTIO DCLI.

Verum inuentus quis dicatur, quando non est apprehensus. Communis contra communem.

Inuentus dicitur quis, quando corporaliter est apprehensus, non autem quando est in conspectu. Ita Bart. in l. 1. num. 18. ff. de acquirenda possessione. quod seruit ad statuta dicentia, quod si aliquis inueniatur de nocte, puniatur, quia debet corporaliter apprehendi, neque sufficere quod sit in conspectu. Et opinione Bart. tenet Cynus, in l. licet, C. de acquirenda possessione, & Bald. in l. item lapilli. in fine. ff. de rerum diuisione, Angelus, in l. qui seruum, & in l. si fugitiui, ff. de verborum, & il-

& illan
 princip
 nonica
 dacus l
 Clarus
 Menoc
 30. n. 1
 de fidei
 inuent
 nisi fue
 2 tum d
 centum
 tis vete
 terfece
 ges reg
 3 tra por
 (prouit
 tis per
 num. 3
 in hun
 consue
 cundum
 82. n. 1
 trarium
 pilation
 Caffan
 plura t
 nalibus
 9. 80. ca
 4 Sed
 (imo, c
 inuent
 rarius.
 Aretin
 ita pra

1 Con
 2 Con
 3 Erra
 4 Con
 5 Lex

Verum
 temp
 re re

1 C
 ca
 vor. C.
 referen
 si confi
 iurame
 est, an
 respon
 re locu
 nita, in
 cautela
 batam
 7. de ha

2 Sed
 legis ha
 & lafor
 iurando
 vbi las
 munem
 3 gar. & l
 4 sit quis
 tempo
 5 fio, in
 tradit l
 tionibus

& illam communiter teneri, dicit Alexand. in d. l. 1. in princip. n. 77. Corsetus. singul. 16. n. 3. Gutierrez. li. 1. canonicarum c. 12. n. 10. & in practicis lib. 1. q. 12. n. 5. Didacus Perez, in l. 23. tit. 3. lib. 1. Ord. pag. 106. Iulius Clarus, receptarum sententiarum. §. fi. q. 82. stat. 6. n. 1. Menochius, casu 394. ex n. 49. Gomez de Leon, alleg. 30. n. 1. Pro qua est gloss. solemn. in l. si barsatorem. C. de fideiusso. ubi dicit quod si de nocte fuerit aliquis inuentus cum armis, non punitur amissione illorum, nisi fuerit apprehensus, & ibi Bald. refert quod si statutum dicat, quod si quis inuenerit lupum, dabitur illi centum (prout in hac ciuitate fit à iudicib. fraternitatis veteris) intelligitur si fuerit apprehensus, & cum interfecerit. Et idem erit intelligendum circa omnes leges regni punientes lusores, & imponentes pœnâ contra portantes. * luto, y cuellos almidonados, y con puntas, * (prout nuper prohibitum est.) Ita colligitur ex traditis per Mexiam, ad pragmaticam regiam, conclusionem 1. num. 34. cum sequentibus, ubi plures regias pragmaticas in hunc sensum declarat, & dicit, quod ita praxis, & consuetudo recepit. Et hæc est communis opinio, secundum Iulium Clarum, lib. 5. receptarum §. fin. quæst. 82. n. 1. in fine. Villalobos, litera S. n. 177. & 178. licet contrarium sentiat Azeuedo, in l. 1. tit. 12. lib. 7. n. 6. recopilationis, & vide Gomezium, in l. 45. Tauri, num. 48. & Cassaneum, in consuetudinibus Burgundia §. 1. nu. 1. & plura tradit Hippolytus Bonacosa, in suis quæst. criminalibus, verb. inuentus, fol. 120. Menochius de arbitrariis, q. 80. casu 104. n. 7.

Sed contrariam opinionem in quæstione principali (imo, quod ex eo quod aliquis fit in conspectu, dicatur inuentus) tenet Angelus. (sibi contrarius) in l. 3. §. Narratius. ff. de acquirenda possessione, quam dicit communem Aretinus, ibi n. 18. Prima tamen opinio verior est, & ita practicatur.

S V M M A R I V M.

- 1 Confessio iurata erronea reuocari potest.
- 2 Contraria opinio in quæstione principali traditur.
- 3 Errare potest aliquis, & decipi etiam deliberando.
- 4 Confessio erronea tam in prima quam in secunda instantia reuocari potest.
- 5 Lex 5. tit. 13. p. 3. declaratur.

Q V Æ S T I O D C L I I.

Utrum confessio erronea reuocari possit, & intra quod tempus. Communis contra communem, & quid in re regio.

Confessionem erroneam factam in iudicio, reuocari posse ante sententiam, disponit text. in l. error. C. de iuris, & facti ignorantia, ubi Padilla, n. 12. (alios referens) resoluit cum communi illud procedere, etiam si confessio fuerit iurata. Quem sequitur Gutierrez, de iuramento confirmatorio, l. p. c. 40. n. 8. Dubium tamen est, an illa iura intelligantur post terminum datum ad respondendum. Et in hac specie confessionis non habere locum regulam legis, error, affirmat gloss. verb. admonita, in c. ex literis, de diuortis, quam sequitur Cæpola, cautela 96. & dicit communem, & ab omnibus approbatam Probus, ad Monachum, in c. cum contumacia, n. 7. de hæreticis lib. 6.

Sed contrariam opinionem (imo, quod regula illius legis habeat locum in confessione deliberata) tenet Bald. & Iason, in d. l. error, Ioannes Andreas, in c. si. de iure iurando, li. 6. Alexander, in l. 1. n. 2. C. de errore calculi, ubi Iason, n. 8. dicit esse communem, etiam dicit communem Felinus, in c. quoniam contra, n. 2. de officio delegat. & hæc videtur verior, cum etiam deliberando possit quis decipi, & errare. Hodie vero in quocumque tempore docendo de errore, reuocabitur confessio, in prima, & 2. instantia, tex. in l. 5. tit. 13. p. 3. tradit Bartolus, in l. creditor. §. iussus. ff. de appellationibus, quem sequitur Greg. ibi verb. * iuzzo acca-

bo. * Est tamen petenda restitutio ex clausula generali, si qua mihi iusta causa, vt tradunt doctores, supra,

S V M M A R I V M.

- 1 Filii illorum, qui maiestatem læserunt, puniendi sunt.
- 2 Filii sunt imitatores vitiorum parentum, tanquam nati ex radice infecta.
- 3 Macula patris in ipsa generatione contrahitur, sicut læduntur fructus in radice.
- 4 Filii contrahunt rubiginem à linea infecta.
- 5 Lex 6. tit. 27. p. 2. declaratur.
- 6 Filii nati post delictum patris, non tam ex aliena culpa, quam ex propria, virtualiter puniuntur.
- 7 Peccatum originale fuit contractum in radice.
- 8 Filius bonus ex radice corrupta non potest descendere.
- 9 Potentia anime sequuntur corporis temperaturam.
- 10 Vitium corporis ad animum penetrat, & vitiat.
- 11 * Todos los hijos del traydor son infames, y ningun traydor, ni su hijo pueden reptar a otro. *
- 12 Lex generaliter loquens, generaliter est intelligenda.
- 13 Filius clericus vocatur, qui natus fuit ante patris clericatum.
- 14 Contraria communis opinio refertur, & susinetur.
- 15 Patris inhabilitas, & incapacitas, reddit inhabiles filios post delictum natos, non vero eos, qui antea nati fuerunt.
- 16 De iure regio est indubitabilis sententia, quod filius natus ante delictum patris, non puniatur.
- 17 Filius natus ante patris delictum ex iuris interpretatione presumitur ab alio patre procreatus.
- 18 Filii deportatorum nati post delictum, non faciunt deficere conditionem fideicommissi.
- 19 Qualitas adiuncta verbo intelligitur secundum tempus verbi.
- 20 Non dicitur quis talis, quando tempore natiuitatis non est talis.
- 21 Qui in vno grauatur, in alio debet releuari.
- 22 Filii nati ante parentum dignitatem, non fruuntur priuilegio, & prerogatiua illius.
- 23 Qui non sentit honorem, & utilitatem, non debet sentire damnum, & incommoda.
- 24 Contractus factus ante delictum, est validus.
- 25 Donatio & alienatio antea facta, quam crimen læsæ maiestatis committeretur, validae sunt.
- 26 Adam si tempore gratiæ, ante peccatum commissum filium haberet, non perderet gratiam filius, propter peccatum.
- 27 Peccata parentum non imputantur filiis.
- 28 C. si habes 3. quæst. 4. declaratur, & c. quæris, de consecratione, distinctione 4.
- 29 Lex 2. C. de libertis, & illorum liberis, declaratur.
- 30 Fatuus esset iudex, qui contra hanc opinionem indicaret.
- 31 Dispositio legis generalis debet restringi per rationem.
- 32 Quod virtualiter ex ratione legis colligitur, dicitur expressum in ipsa dispositione.
- 33 Ratio dispositionis est ipsa dispositio.
- 34 Anima est spiritus dispositionis.
- 35 Lex generalis distinguitur per alteram.
- 36 Lex 2. tit. 2. p. 7. declaratur per l. 6. tit. 27. p. 2.
- 37 Verba vniuersalia recipiunt restrictionem ab aliis iuribus.
- 38 Lex, quisquis, est odiosa, & iniuriosa, & iniqua, & contra naturalem rationem iuris diuini, & humani composita, & hodie non est in usu recepta.
- 39 Delicta suos habent auctores.
- 40 Filius non portabit patris iniquitatem.

Q V Æ S T I O D C L I I I.

Utrum filius natus ante delictum patris commissum, sit puniendus: sicut filius natus post in crimine læsæ maiestatis, diuinæ, vel humanæ. Communis contra communem, & quid in re regio.

Filios eorum, qui maiestatem læserunt puniendos esse probat tex. in l. quisquis. §. filii vero. C. ad l. Iuliam maiestatis, c. si quis. §. filii vero, 6. qu. 1. quibus consonat tex. in l. 2. tit. 2. l. 9. tit. 31. p. 7. Ex quib. dubitari solet, an illa dispositio intelligatur de filiis antea natis, vel de illis, qui nati sunt postquam crimen committeretur. Et quod illa dispositio sit intelligenda de filiis etiã antea natis, tenet gl. in d. c. si quis, qu. 1. cuius opinionem sequuntur

quantur plures, & esse communem affirmat Claudius, in l. si quis, col. 5. ff. de iurisdictione omnium iudicum. & (pluribus citatis) sequitur Menochius, li. 3. de praesumptionibus, praesumptione 33. n. 7. Rolandus à Valle, conf. 74. n. 280. vol. 3. dicit etiam communem Gigas, in tractat. de crimine laesa maiestatis, lib. 3. quaest. 5. in fin. & sequitur Boer. decis. 7. n. 6. & hanc affirmat verior Greg. sup. (licet contraria sit æquior & favorabilior) quæ opinio ex ea potiss. ratione fulcitur, quia tales filii praesuntur imitatores vitiorum parentum tanquam nati ex radice infecta, & ex semine improbo: ita Cynus, in l. sancimus, C. de poenis, & in d. l. quisquis. n. 1. vers. 2. oppono, & ibi Ang. vers. filii, & in l. adoptivi. §. patroni, el. 1. num. 3. ff. de in ius vocando, Decius, conf. 64. num. 3. Afflictis, lib. 1. constituit. Neapolitan. rub. 2. num. 42. Et incertus auctor, in tractatu de crimine laesa maiestatis, quaest. 7. num. 2. quam opinionem sequitur contra communem Tiberius Decianus, in tractat. criminalibus 2. p. lib. 7. c. 41. num. 8. & ratio est, quia sicut ab arboris radice, fructus ibi virtualiter existentes læsi, & infecti oriuntur, sic etiam macula patris, in ipsa generatione contrahitur, ut tradit Cordoua, in suo questionario, lib. 1. quaest. 10. opposit. 6. vers. item secundo, & docet sanctus Thomas, 1. 2. quaest. 38. art. 1. vers. respondeo, & Ioannes Viguer. lib. 1. de instit. Christiana cap. 18. §. 5. vers. 1. & 2. vbi allegat Diuum Augustin. in c. 10. super Genes. & Ambrosium Catherinum, lib. de peccato originali. disputatio. 6. Ita eleganter Bald. in l. 2. n. 1. C. de libertis, & eorum liberis, ibi, * quia filii postea nati contrahunt rubiginem à linea iam infecta, * & illud insinuant verba legis 6. tit. 27. p. 2. ibi, * porque los hiezeron los padres despsnes que estauan en ponconna dos en el mal, * & sic quodammodo filii post delictum patris geniti, non tam ex aliena culpa, quam ex propria puniuntur, ut sentit Alexander Alentis, in 3. p. suæ summæ, quaestio. 41. membro 4. art. 1. ibi, * in peccato originali non punitur filius pro peccato alterius, solum erat enim vnusquisque nostrum in persona, aut saltem in radice cum primus delinqueret parens, & quia sic in illo eramus, consentimus interpretatiue, * quod quidè optime significat Baldus, in l. Gallus. §. quidam recte. colum. 3. post medium. ff. de liberis, & posthumis. & Fulgofius, conf. 159. n. 1. ibi, * cum pater qui est radix, sit corruptus, non potest bonus filius in radice descendere, * & sequitur Cumanus, in l. si quis cum totum, n. 4. ff. de exceptione rei indicatae, ibi, * quia processerunt ex radice iam viciata, ideo qui ab ipsa emergunt, sequuntur eius naturam, * & Galenus, lib. de substantia virtutum animal. in princip. c. 6. potentia animi sequuntur corporis temperaturam, quod quidem est de mente Iurisconsulti, in l. 1. §. apud Iulianum, & in l. ob qua vitia. ff. de adilitio edito, vbi dicit Vlpianus, vitium corporis ad animum penetrare, & eum vitare: ita Tiraquellus, de nobilitate, c. 31. n. 293. ex qua ratione procedit dispositio tex. in d. l. 2. tit. 6. p. 7. l. 1. in fin. tit. 7. lib. 8. ordinam. ibi, * todos los hijos de el traydor son infames para sempre, y se diaze linage amazzillado. * l. 3. tit. 3. p. 7. ibi, ningun traydor, ni su hijo, ni el que fuesse alenoso pue de reptar a otro, * & sic cum talis filius procedat ex radice infecta, & pater peccauerit in intellectu, sequitur, quod non solum illa poena est intelligenda de filiis postea natis, sed etiam de natis ante commissum patris delictum, ut clare colligitur ex traditis per Alfonso de Castro, li. 2. de iusta hæreticorum punitione. c. 6. Præcipue cum lex generaliter loquatur, & sic generaliter est intelligenda. l. de pretio, de Publiciana. l. in agris. ff. de acquirendo rerum dominio. Et facit pro hac sententia tex. in c. ad extirpand. c. ad hæc, de filiis presbyterorum, vbi filii clerici vocantur nati ante patris clericatum, quam opinionem (post hæc scripta) tenet doctissimus Gutierrez, li. 2. canonicarum quaest. c. 30. num. 37. vbi hanc dicit veriore, & magis communem opinionem, & vsu receptam.

14 Sed his non obstantibus, contrariam (imo quod illa dispositio non intelligatur de filiis ante patris delictum natis, sed solum de illis, qui nati sunt postquam crimen committeretur) tenet Petrus, Cynus, Faber, & Ang. in d. l. quisquis, quorum opinio pietati, & be-

nignitati magis arridet, & esse communem opinionem tenet Orosius, in l. emancipatum. §. fin. ff. de senatoribus, & hanc sequitur Iulius Clarus, referens duas communes, l. 5. receptorum sententiarum. §. hæresis, num. 17. §. & laesa maiestatis, num. 12. & Cifuentes, in l. 4. Tauri, & contra Greg. hanc sequitur Gracian. reg. 55. n. 24. & hanc tenet Mieres, de maioratu. 2. quaest. 4. illatione 2. n. 7. & idem Orosius, vbi etiam refert duas communes, in l. adoptiuum. ff. de in ius vocando, ex n. 3. & 5. & in quocunque crimine ab hac opinione non est recedendum, in iudicando & consulendo, secundum Antonium Gomez. 2. tom. variarum c. 3. n. 13. (& per totum,) & vide Duennas, reg. 345. vbi posuit regulam cum 16. limitationibus, & alios refert Couar. lib. 2. variarum, c. 8. num. 5. & hæc est æquior & favorabilior opinio, secundum Greg. supra, & sequitur Simancas, de catholicis institutionibus, tit. de filiis & minoribus. c. 29. num. 3. & frater Manuel Rodriguez, in sua summa, c. 129. n. 5. & Tiraquellus de primogenitura, quaest. 23. num. 20. & Molina, de Hispanorum primog. c. 11. n. 55. & 56. vbi alios refert pro hac sententia, & Burgos de Paz, quaest. 3. nu. 69. & ita consuluit Oldradus, conf. 224. n. 33. vbi resoluit, quod inhabilitas patris, & incapacitas, reddit inhabiles filios post delictum natos, non vero eos qui antea nati fuerunt. Et ex antiquis idem tenet Archidiaconus, in c. frater, num. 317. quaest. 4. Bartolus, in l. emancipatum. §. si quis, num. primo. ff. de senatoribus, Hernia, in c. 1. num. 16. qua sit prima causa beneficium amittent. Ancharanus, in c. 1. n. 5. de filiis presbyterorum. Faber, in §. 2. Inst. de ingenuis, Bald. in l. 2. n. 1. C. de libertis & eorum liberis, (per tex. ibi.) Fulgofius, in l. 1. §. prator ait, num. 6. ff. de in ius vocando, & eleganter Imola, in c. ex parte, n. 19. de feudis, Rebuffus, in l. quicumque, C. de præposit. agent. in rebus, lib. 12. Sebastianus de Medicis, in tract. mors omnia soluit, n. 118. Alciatus, resp. 467. num. 7. qui dicit communem. Et dicit etiam communem Antonius Galeaz. conf. 40. num. 19. Anton. Gomez, in l. 11. Tauri, num. 5. Villalobos, in Antinomia iuris, littera E. num. 45. Olanus, verb. filii nati, n. 67. & 68. Quemada, de confiscatione, quaest. 24. vbi dicit hanc decisionem esse iuri communi conformem, & Simancas, supra, c. 29. num. 22. Montaluus, in l. 6. tit. 27. p. 2. in principio, Mandofius, in suo tractatu, de ætate minorum, c. 2. n. 22. & Enriques, lib. 14. summa moral. c. 5. nu. 4. & nouissime Flaminius lib. 3. de resignatione beneficiorum c. 1. numer. 35. & plures alii, quos longum esset recensere, & Palatius Rubeus, in c. per vestras. §. 23. num. 7. & hanc opinionem practicandam esse docet don Ioan. Vela, in tractatu, de poena delictorum, cap. 2. i. vers. secundo. & pro hac sententia adducitur, tex. in l. 1. C. de lib. eorum, l. emancipatum. §. si. ff. de senatoribus, l. 3. ff. de interdictis, l. si cohortalis, de cohortal. lib. 12. l. si quis decurio, la. 3. Cod. de decurionibus, l. Diuino Marco, vbi gl. C. de quaest. Et hæc opinio est verissima 16 ma de iure communi & semper magis communis, & recepta, & de iure regio indubitabilis, ex l. 9. tit. 22. p. 4. l. 6. tit. 27. p. 2. l. 5. tit. 31. p. 7. ibi, * el hijo que es nacido, no puede recibir pena por el delito del padre. * Et in d. l. 6. ibi, * pero esto no se entiendo de los hijos que vnissen fechoantes que errassen, mas de los que despsnes fueren. Et non solum de iure regio verissima est prædicta sententia, verum etiam de iure communi, ut ex supra traditis constat. Et fundatur aliquibus rationibus. Prima, quia filii pro- 17 creati ante crimen à patre commissum iudicantur ex quadam iuris interpretatione, tanquam ex alio patre nati, ut in l. ex facto, §. ex facto, ad Treb. vbi respondit Vlpianus, quod licet deportatorum filii non faciant de- 18 ficere conditionem, (si sine liberis decesserit,) hoc tamen procedere in filiis post delictum natis, non vero in natis antea, quia videntur quasi ab alio homine procreati. Et ad hoc notant illum tex. Alexand. ibi, num. 2. Ripa, n. 1. Socinus, conf. 275. lib. 2. & Paulus de Castro, in l. eius qui. §. 1. in princip. ff. de testam. vbi assignat elegantem rationem. Rursus confirmatur ista sententia, quia 19 qualitas adiuncta verbo intelligitur secundum tempus verbi. leg. in delictis, §. si extraneus, ff. de noxalibus actionibus l. ex facto, §. penult. ff. ad Treb. & tradit Decius, conf. 662.

662
Gu
26
præ
deli
cath
sent
20 do
qui
21 nat
ist
22 rele
te d
mo
tem
dece
nati
dere
quo
gor
2. v
lii a
23 in a
com
tum
th. 2
& c.
tit. 1
quis
terio
uore
24 & un
tra
in l.
ff. de
Han
25 Iulia
natio
tis,
Ergo
26 deli
habe
pore
Aug
tiar
ter d
bere
pecc
disti
quæ
& n
1. qu
Alex
27 * non
nati
28 in c.
genu
illu
in c.
nera
na i
29 & h
tis,
feru
quos
tur,
eoni
de i
30 sac
nion
da,
canc
31 rati
frin
re op
si ma

662. n. 13. Craueta, *conf.* 212. n. 3. Cumanus, *conf.* 166. Gutierrez, *conf.* 1. n. 14. & est optimus tex. in l. Titius, 26. ff. de militari testam. Et sic clare colligitur, quod prædicta poena sit intelligenda de filiis natis tempore delicti: non vero de illis, qui iam eo tempore à patre catholico, & absque labe delicti procreati fuerunt, ut sentit ex hac ratione, Veroyus, *conf.* 158. n. 8. lib. 3. ex doctrina Baldi, in l. imperialis, n. 2. C. de nuptiis, vbi inquit, quod non inspicitur quis talis, quando non est natus talis tempore natiuitatis. Præterea confirmatur ista sententia, quia qui in vno grauatur, in alio debet releuari, ut in regula iuris. Sed sic est quod filii nati ante dignitates parentum, non fruuntur eiusdem commodis, prærogatiuis, quibus filii post adeptam dignitatem, ut in l. si senator, C. de dignitatib. lib. 12. l. 3. C. de decurionibus, lib. 10. l. 1. in fin. tit. 1. lib. 6. reco. vbi filii nati anteaquam priuilegium nobilitatis patri concederetur, non gaudent illa prærogatiua, & priuilegio, quod sequitur Otalora, de nobilita. 4. p. c. 2. & Gregor. in l. 2. tit. 13. p. 2. verb. * las honras, * & Couarr. lib. 2. variarum c. 8. n. 5. vers. nec idem. Et sic cum in hoc filii antea nati, quodammodo grauentur, debent etiam in alio releuari, quia sicut non sentiunt honorem, & commodum, non sentiant damnum. Quod est multum rationi consonum, & sequitur Mieres, de maiora. 2. p. quæst. 4. illatione quinta, n. 2. & illatione 2. n. 6. & optime Molinaeus, in consuetudinibus Parisiensibus tit. 1. §. 8. gloss. 1. nu. fi. Rursus confirmatur ista opinio, quia filii nati ante delictum patris, non debent esse deterioris conditionis quam cæteri homines, in cuius fauorem ante commissum delictum pater fecit contractum, vel donationem: cum notissimum sit, quod contractus factus ante delictum, sit validus: ita probat tex. in l. post contractum, vbi Paulus, in suis prælectionibus. ff. de donationibus, & ibi Paulus de Monte, num. 14. & Hannibal, c. 6. & 27. & Ang. in l. quisquis, C. ad l. Iuliam maiestatis, vbi resoluit, quod donatio, & alienatio rite facta, ante commissum crimen læsæ maiestatis, valida est, & nullum præiudicium illi irrogatur. Ergo similiter & à fortiori, liberorum præcreatio ante delictum patris, non debet illis nocere. Et sic si Adam haberet filium anteaquam peccatum committeret, tempore gratiæ, non perderet illam post peccatum, ut S. Augustinus super Deuter. quæst. 42. & Magister sententiarum, sup. Psal. 50. art. 6. * nam in eis fuimus materialiter dum peccauerunt. * Ergo si Adam alium filium haberet anteaquam peccaret, nullo pacto eum inficeret peccatum patris. Idem tenet Durandus, li. 2. sentent. distinct. 33. quæst. 1. num. 7. & communiter theol. 1. 2. quæst. 81. Bartholomæus de Medina, ibi, art. 5. dub. fin. & nos habemus text. pro hac sententia, in c. iam itaque 1. quæst. 4. & ibi notant Cardinal. Turrecremata, & Alexander, text. in c. non imputantur, 1. quæstione 4. ibi, * non imputantur filiis peccata parentum, qua post eorum natiuitatem à parentibus committuntur, * est etiam text. in c. si habes 3. quæst. 4. ibi, * Quidquid postea quam filium genuit peccati pater admissit, vbi particeps ipse non fuit, ad illum non pertinere quis ambigit. * Et est optimus tex. in c. quæris, de consecratione, distinctione 4. ibi, * semel generatus per parentum voluntatem, non potest macula alienæ iniquitatis astringi, cui nulla sua voluntate consentit. * & hoc etiam confirmatur ex text. in l. 2. C. de libertis, & eorum lib. ibi, * filiis etiam qui postea nati fuerint seruitutis, quoniam illis delicta parentum non nocebunt, quos tunc esse ortos, confiterit dum libertate illi potirentur, * quem text. valde extollit ad hoc Conanus, lib. 2. commentariorum c. 7. n. 4. & sic hæc opinio est fulcita de iure canonico, ciuili, & regio, & ex auctoritatibus sacre pagine, & sic fatuus esset iudex, qui ab hac opinione recederet, quæ tanquam ipsa veritas est tenenda, & sequenda in palatiis & in scholis, tam in aduocando, quam in consulendo. Nec prædictis obstant rationes generales, de quibus supra, quia debent restringi per rationem ex mente disponentis. tex. in l. scire oportet. §. aliud. ff. de excusationibus tutorum. ibi, * et si maxime verba legis hunc habeant sensum, tamen mens

legislatoris aliud vult, * & sic optime resoluit Fortunius Garcia, in l. Gallus, §. idem credendum, n. 19. ff. de liberis & posthumis, quod quando verba dispositiua proprie non decidunt casum certum, si ex ratione dispositionis aliud colligitur, ille casus virtualiter comprehensus sub ratione dicitur proprie inesse in ipsa dispositione, & sequitur Curtius iunior, in leg. venia, n. 29. C. de in ius vocando. Vnde eleganter dicit Bald. in l. si quis seruo, n. 7. C. de furtis, quod ratio dispositionis est ipsa dispositio, vel saltem potior pars ipsius, quia anima est spiritus dispositionis, & sequitur Parisius, *conf.* 16. n. 22. & 30. l. 3. Felinus, in c. tua nos, n. 3. de sententia excommunicat. & plures refert Tiracuellus in l. si unquam, verb. liberis, n. 38. C. de reuocandis donationibus. Et sic licet d. l. quisquis, §. filii, loquatur generaliter, & sine aliqua distinctione, debet intelligi, declarari, & interpretari, secundum alias leges, & alia iuris principia, cum sit notissimum, quod vna generalitas distinguitur per alteram, ut tradit Philip. Corneus, *conf.* 84. n. 9. lib. 2. *conf.* 180. n. 6. l. 3. & Parisius, *conf.* 106. n. 4. lib. 1. & Socinus, *conf.* 119. n. 20. li. 1. & Ruinus, *conf.* 2. n. 3. li. 5. vbi dicit hoc procedere, etiam si lex sit multum preciosa, & Molina, de Hispanorum primog. c. 7. n. 9. l. 3. & sic est intelligenda l. 2. tit. 2. p. 7. ibi, * todos los hijos. * quia illa verba vniuersalia declaranda sunt, secundum legem 6. tit. 27. pag. 2. vbi traditur illa distinctio, de qua supra, & hoc docet Hippolytus, in l. vnus, §. cognituram, n. 23. ff. de quæst. Ias. in l. postquam liti. n. 14. Cod. de patris, & Marianus Socinus, in l. ita stipulatus, la. magna, n. 34. ff. de verborum, & in l. cum filio, ff. de leg. 1. docentes, quod verba vniuersalia recipiunt restrictionem factam ab aliis iuribus, & Oldradus, *conf.* 184. n. 7. Et si aliter illa iura, generaliter loquentia, intelligerentur, profecto continerent maximam duritiam, & fortassis iniquitatem, & summum rigorem, ut placuit Bart. in l. 1. in fin. n. 2. ff. de verborum significatione. Imolæ, in l. si ita scriptum, ff. de leg. 2. & sequitur Salicetus, in l. quicumque, n. 1. C. de seruis fugitiuis, Decius, *conf.* 64. n. 20. Parisius, *conf.* 69. n. 183. li. 3. Rolandus, *conf.* 47. n. 6. & 7. lib. 3. Hippolytus, in l. vnica, n. 84. C. de raptoribus, & facit pro hac sententia tex. in l. cum ratio, C. de bonis damnatorum. l. 2. §. in filiis, ff. de decurionibus. l. crimen, ff. de penis. l. 1. C. de liberali causa, & tradit Conanus, lib. 1. commentariorum. c. 12. n. 5. Et sic dixit Ioannes Igneus, in l. si. n. 44. ff. ad Sillanianum, prædictam legem, quisquis, esse odiosam, & iniuriosam, & iniquam, & contra naturalem rationem iuris diuini & humani & dispositionem composita. Et in eadem lege fin. nu. 7. postquam eam sanguinariam appellauit, subiicit quod cum lata fuisset ab Arcadio, & Honorio, Imperatoribus, tantquam naturæ iniuria, & inimica, obliterata, & antiquata fuit constitutione eorundem Imperatorum, videlicet, in leg. sancimus, C. de penis, vbi probatur, quod delicta suos habent auctores, & huius opinionis fuit Budæus, in l. 3. circa fi. ff. ad l. Iuliam maiestatis. Et poenâ dictæ legis, quoad filios ex generali consuetudine Italiæ esse sublatam, tradit Angelus, in l. fallaciter, C. de abolitionibus, subdens, quod in foro conscientie talis lex, puniens filios ex crimine paterno, non valet, cum filius nõ debeat portare patris iniquitatem, & sic quod peccarent, qui eam obseruant, quod sequitur Socinus, *conf.* 275. lib. 2. Alciatus, *responsa* 467. num. 6. Rolandus à Valle, *dict.* *conf.* 74. num. 20. & 21. lib. 3. & nouissime Tiberius Decianus, in tractatu crim. 2. tome. lib. 7. c. 42. num. 47. & 48. vbi late profequitur & defendit nostram opinionem, quæ verior, & receptior est, & nuper pro ea, in supremo regis consilio fuit iudicatum.

QVÆSTIO DCLIV.

Vtrum possessionem mihi vi ereptam possim armis recuperare. Communis contra communem.

POSSessionem mihi vi ereptam recuperare armis volui, qui autem vim intulit, paratus erat satisfacere, de restituenda possessione. Dubium est an possim (non obstante

stante satisfatione) vi possessionem recuperare, & me teneri stare satisfationi, voluit gloss. *verb. moderatione, in leg. 1. Cod. vnde vi. Quam esse communem affirmat Salicetus, ibi, colum. 3. ad medium.*

Sed contrariam opinionem affirmat communem ibi Albericus, num. 19. & Fulgosius, num. 9. pro qua sententia facit, quia ea quae de facto & per vim fiunt, de facto rescindi debent, *leg. minor. ff. de euictionibus, iuxta legem 3. §. cum igitur. ff. de vi & vi armata, Baldus, in leg. tale pactum. §. qui pronocauit, quaestione. 10. de pactis, Abb. in cap. quia clerici, nu. 4. de iure patronatus. Hippolytus, conf. 37. num. 11. & in singulari 195.*

QVÆSTIO DCLV.

Virum ex legis dispositione competat actio utilis, vel directa. Communis contra communem.

EX legis dispositione, cuius mens adest, verba autem desiderantur, vtilem actionem non directam competere, plerique existimant, & tenet glo. in *l. actio. ff. de negotiis gestis, alia gloss. in leg. curatoris, eodem, alia vero sententia in leg. si quis id quod. ff. de iurisdictione omnium iudicum, quarum opinionem esse communem firmat Niconicius, in rub. ff. de noui operis denunciatione, n. 184.*

Sed contrariam opinionem (imo quod competat directa) dicit esse communem Alex. in *d. l. si quis id quod, num. 20. contra predictas glossas, quae opinio magis recepta est.*

QVÆSTIO DCLVI.

Virum pro personalibus obligationibus remedia possessoria competant. Communis contra communem.

PRO personalibus obligationibus, remedia possessoria non competere, existimant Petrus, Cynus, & alii, in *l. si certis annis. C. de pactis, & tenet gloss. verb. corpora, in fine. C. quorum bonorum, cuius opinionem asserit esse communem Otalora, de nobilitate. 2. part. 3. partis princ. n. 3.*

Sed contrariam opinionem videtur probare tex. in *c. querelam, de electione, & in cap. sicut, de re iudicata, & hac esse communem opinionem canonistarum firmat Ripa, in *l. debitorum, num. 3. ff. quorum bonorum, quae verior est & tenenda.**

QVÆSTIO DCLVII.

+ *Virum mala fides, superveniens post completam praescriptionem, faciat praescribentem non esse tutum in conscientia. Communis contra communem.*

MALA fides superveniens completa praescriptione, facit non esse tutum in foro conscientiae praescribentem, & hanc esse communem opinionem dicit Ioannes Vanquellus, in *regula possessor, quaest. 6. de reg. iur. lib. 6. quam opinionem sequitur Angelus Perusinus, in *l. 1. num. 59. C. de iudiciis, vbi dicit hanc esse communem opinionem theologorum, & Imola, in *c. si. nu. 31. de praescriptionibus, Syluester, verb. praescriptione, el. 1. §. 13. quae opinio satis iuuatur ex *c. vigilantibus, de praescriptionibus, ibi, * quoniam nulla antiqua dierum tempora iuuant aliquem, mala fidei possessorem, * idemque insinuant verba tex. in *c. fi. eo. tit. ibi, * vnde oportet, ut qui praescribit, in nulla temporis parte habeat conscientiam alienae rei, * quae verba videntur velle, quod tempus non fit causa faciendi meum, quod ad me non pertinet: maxime quia tempus non est modus inducendi, neque tollendi obligationem. *l. obligationum fere, §. placet. ff. de actionibus & obligationibus. Et rationem assignat Bart. in *l. seruitutes, la. 4. ff. de seruitutibus, num. 4. & plures declarationes, & limitationes tradit Gracian. reg. 450.*******

Sed contrariam opinionem in quaestione principa-

li, (imo quod fit tutus in conscientia) voluit glossa ordinaria, in *d. c. vigilantibus, vbi Abb. & Felinus dicunt glossae opinionem esse communem, quae approbatur ex voto theologorum, vt tradit Duennas (pluribus citatis) reg. 344. n. 4. vbi dixit communem, & Menochius, de recuperanda possessione, remedio 16. n. 17. Antonius Gomez, in *l. 3. Tauri, num. 125. Ioan. Garcia, de Hispanorum nobilitate, gloss. 6. ex n. 5. & 26. qui latissime hoc exornat, pro qua sententia facit tex. in *l. 1. ff. de itinere actusque privato, ibi, * neque enim corrumpi, aut commutari, quod recte transactum est, superveniente delicta potest, * & tradit Stephanus Gaeta, in repet. c. ad limina sancti Petri. 30. quaestione 1. in §. 5. num. 411. & Spino, in speculo testament. gloss. 33. princ. n. 70. Angles, in floribus theol. in quaest. de praescript. pag. 269. Sebast. de Medicis, in sua summa peccat. 2. p. tit. 8. quaest. 40. n. 54. Rebuffus, in repet. c. postulasti. gloss. verb. retinere, ex n. 25. de clerico excommunicato. pagina 498. Menchaca, controuersiarum illustrum lib. 2. c. 74. & de success. creat. lib. 3. §. 2. limitat. 7. a num. 117. & Gutierrez, in pp. quaest. lib. 2. q. 1. n. 24. Cou. in d. regula possessor. 3. p. §. 2. n. 1. Mexia, ad pragmaticam panis, conclusionem 1. n. 133. Palatius Rubens, in c. per vestras, rub. 65. n. 28. & in *l. 63. Tauri, n. 29. Sarmiento, lib. 2. selectarum, c. 10. Soto, lib. 4. de iustitia & iure. quaest. 5. art. 4. Medin. de restitutione, quaestione 18. & Guido Papae singul. 838. & ratio desumitur ex conclusione legis fi. C. de nuptiis, & ex traditis per Gomezium, in *l. 48. Tauri, num. 5. Tiraquell. de cessante causa, limitatione 12. n. 16. & 17. vbi dicit quod contractus & dispositio iuris semel perfecta non vitiatur ex causa supervenienti de nouo.*****

QVÆSTIO DCLVIII.

Virum minor restituatur propter minimam lesionem. Communis contra communem.

MINOREM propter minimam lesionem non esse restituendum, videtur probare tex. in *leg. scio. ff. de in integrum restitutione, & hanc dicit magis communem opinionem Antonius Gabriel, lib. 2. communium, tit. de in integrum restitutione. concl. 1. Bart. tamen in *l. si proprietarius, ff. de damno infecto, ita dixit distinguendum, quod si agatur attento iure communi, etiam rei minimae, est habenda ratio: si vero ius speciale attendamus, non fit habenda. Cuius distinctionem esse communem firmat Claudius, in *leg. vt vim, n. 60. ff. de iustitia & iure, & eam dicit communem Curtius, in authentica praeterea, n. 8. C. vnde vir & uxor.***

Sed contrariam opinionem (imo quod etiam attento iure speciali, rei minimae fit habenda ratio, ob eamque in integrum restitutionem minori esse concedendam) voluit Decius, in *c. de appellationibus. Gomez. in §. penales, num. 4. institut. de actionibus. Et esse communem opinionem firmat Arias Pinel. in *leg. 2. C. de rescindenda venditione. 1. p. n. 26. & plura congescit Tiraquellus, in tractatu de iudicio, in rebus exiguis, & Couarr. lib. 1. variarum, cap. 3. num. 11. & plures pro hac sententia congescit Ioannes Garcia, de expensis, cap. 18. num. 21.**

S V M M A R I V M.

- 1 Dignus dicitur in iure, qui habet qualitates ad beneficium necessarias.
- 2 Electio digni valet, omisso digniore, licet eligens peccet mortaliter.
- 3 Dignior est ille, qui aptior est & magis utilis ad beneficium cui praeficitur.
- 4 Indignus dicitur, qui non habet qualitates requisitas ad ministerium, cui praeficitur.

QVÆSTIO DCLIX.

Virum eligens indignum punietur iure presentandi pro illa vice. Communis contra communem, & quid intro regio.

PRO declaratione quaestionis sequentis, praemitto, quod dignus ille dicitur in iure, qui habet qualitates ad benefi-

bene
scien
c. cu
prat
bus,
4. Co
stion
quae
mun
2 val
dign
facie
nem
quae
quae
quae
rat, a
quae
ne, lib
leg. cu
spano
& im
2. art
3 ten
fit be
dicitu
cui pr
vestra
rum.
Cuch
Soto,
tierre
ficiis i
confid
dicitu
nister
Thom
ficiis p
natus.
Quib
cipali
fic. ord
ricum
vero n
nionem
4. Imo
quam
patron
Lamb
cus Pe
est tex
lo testa
rem op
Sed
ferent
cus eti
randi)
annes
illam
opinio
henorig
Barba
n. 17. d
Perez,
rez, de
bum, i
tamen
recede

RES
de
vendit
redder
de in di
munem
Sed

beneficium necessarias, ætatem legitimam, literarum scientiam, morum honestatē, & ordinem necessarium, c. cum in eunctis. §. inferiora, de electione, ca. cam te. cap. præterea, de ætate & qualitate. cap. si pro clericis pauperibus, de præben. lib. 6. cap. 1. sess. 7. & sess. 22. cap. 2. & cap. 4. Concil. Triden. & tradit Selua, de beneficio. 3. p. quæstione 5. n. 1. Flaminus, li. 4. de resignatione beneficiorum, quæstione final. nu. 15. cum sequentibus, vbi resoluit cōmunem opinionem, & dicit cum doctorum schola, valere electionem & præsentationem, & collationem digni, omisso digniori, peccare tamen mortaliter illam facientes: quam sententiam etiam resoluit communem ex Couarr. supra, & Soto, lib. 3. de iustitia & iure, quæstione 6. art. 1. conclusionem 9. Syluest. verb. electione. quæstione 16. Gutierrez, nouissime, in 2. p. canonicarum quæstion. cap. 11. a num. 38. cum sequentibus, vbi declarat, an teneantur electores ad restitutionem, quam quæstionem etiam profequitur Nauarra, de restitutione, lib. 2. cap. 2. num. 140. cum sequentibus, Padilla, in leg. cum quidam, num. 18. ff. de leg. 2. Molina, lib. 2. de Hispanorum primog. cap. 5. num. 57. Soto, lib. 4. de iustit. & iure, quæstion. 6. articul. 3. ad 6. & lib. 10. quæstione 2. art. 3. Couarr. in reg. peccatum. 2. p. §. 7. num. 1. qui tenet, quod nō teneantur ad restitutionem, & quod hæc sit benignior opinio. Et dignior (vt nihil omittamus) dicitur, qui aptior & magis utilis est ad beneficium, cui præficitur, vt explicat Palatius Rubeus, in cap. per vestras. 3. notabili. §. 26. num. 12. Couarr. in reg. peccatum. 2. p. §. 7. num. 4. Gregor. in leg. 5. tit. 15. pag. 1. Cuchus, in institution. canon. lib. 4. tit. 1. num. 125. Soto, lib. 3. de iustitia & iure quæstione 6. art. 2. & Gutierrez, supra, nu. 63. cum sequentibus, Hojeda, de beneficiis incompat. 1. parte. cap. 27. num. 130. Flaminus, de confidentia beneficiorum quæstione 8. num. 8. & indignus dicitur ille, qui non habet qualitates requisitas ad ministerium cui præficitur. Ita Soto, supra, & sanctus Thomas, 2. 2. quæstione 63. art. 2. & Rebuffus, de pacificis possessoribus, num. 173. Lambertinus, de iure patronatus. 1. p. secundi libri, art. 4. quæstione 10. princ. num. 21. Quibus sic præhabitis, & suppositis in quæstione principali distinguit glossa ordinaria, in cap. cum vos, de offic. ordinarij, ponens differentiam inter patronum clericum, & laicum, vt ille priuetur iure præsentandi, hic vero non, & iterum præsentare possit, cuius glossæ opinionem ibi sequuntur Cardinalis, & Ancharranus, n. 4. Imola, num. 7. dicens esse communem opinionem, quam sequitur Boer. in cap. quod autem, nu. 10. de iure patronatus, Bald. in cap. quoniam, num. 6. de iure patron. Lamb. lib. 1. in 1. p. quæstione 10. art. 4. num. 15. Didacus Perez, in leg. 2. tit. 6. lib. 1. ord. & pro hac sententia est text. in leg. 5. tit. 15. par. 1. & sequitur Spino in speculo testamentorum, gloss. 4. num. 87. & dicit communem opinionem Gregorius, in dict. leg. 5. verb. *otro.*

Sed contrariam sententiam (imo quod nulla sit differentia inter clericum, & laicum, sed quod laicus etiam priuetur iure eligendi, & iterum præsentandi) tenet Abb. in d. cap. quod autem, & ante eum Ioannes de Lignag. & Hostiensis, col. 1. qui dicit glossam illam esse cancellandam, & hanc dicit communem opinionem Rochus de Curte, de iure patronatus, verb. honorificum. quæstione 4. num. 15. & dicit communem Barbacia, conf. 33. n. 2. volu. 2. Padilla, in leg. cum quidam, n. 17. de leg. 2. Gregorius, in dict. l. 5. tit. 15. p. 1. Didacus Perez, in leg. 1. tit. 6. lib. 1. ordinamenti, & vide Gutierrez, de iuram. conf. 3. p. cap. 13. n. 10 & Philippum Probum, in cap. si tibi absente, n. 53. de præben. in 6. à prima tamen opinione, propter dispositionem legis partitæ, recedendum non est in iudicando & consulendo.

QVÆSTIO DCLX.

Res empta, & obligata, deinde fuit euicta ex l. 2. C. de rescindenda venditione, dubiū est, an talis res, ad venditorē reuertatur cū sua obligatione: & obligatam reddere, existimat Bart. in leg. vbi autē. §. Marcellus, ff. de in diem adiectione. cuius opinionem dicit esse communem Boerius, decis. 181.

Sed contrariam sententiam (imo quod libera ad vē-

Tom. II.

ditorem reuertatur) tenet Bald. in dict. l. 2. num. 17 & hanc esse communem, dicit Socinus iunior, conf. 119. num. 16. volum. 2. & esse veriore, & receptiore affirmat Pinelus, ibi. 3. p. 3. numer. 33 à qua non est recedendum.

QVÆSTIO DCLXI.

Virum legatum rei immobilis factum ecclesie, possit prælati repudiare. Communis contra communem, & quid iure regio.

Dubitari solet apud doctores de quæstione præcedenti, & partē affirmatiuam tenet Federicus de Senis, conf. 9. Lopus, allegatione 36. Felinus, in cap. 1. de prescriptionibus, vbi Abb. illud extendit ad hereditatem. Socinus, in l. legatum, vbi Iaf. ff. de leg. 1. dicit cōmunem Aretinus, in l. is qui heres, §. fin. ff. de acquirenda hereditate, qui etiam dicit communem, & quod sic seruatur in practica, tenet etiam Abb. in cap. 1. de dolo, & contumacia, & doctores, in cap. 1. de rebus ecclesie nō alien. & Ancharranus, conf. 136. & hanc dicit veriore opinionem Spino, in speculo testamentorum, gloss. 8. principali, n. 63. in si. pro qua opinione expendit l. fin. part. 6. quæ nihil probat, neque Greg. ibi.

Sed contrariam opinionem tenet Bald. in leg. magis puto. §. fundum. ff. de rebus eorum, Paulus, in d. l. legatum, vbi Alex. dicit communem, Imola, in cap. tua nuper, de his quæ fiunt à prælato, Ruynus, con. 136. volum. 3. qui dicit communem opinionem, & Felinus, in cap. contingit, de sententia excommunicationis, qui dicit sic tenere omnes doctores, præter Abbatem, quā opinionem sequitur Peralta, in l. Titia. §. si ea. ff. de legatis 2. & hæc opinio verior mihi videtur, licet contrariam sequatur Antonius Gabriel, lib. 4. comm. tit. de leg. concl. 3.

QVÆSTIO DCLXII.

Virum executio peti possit pro interesse mediante instrumento guarentigio. Communis contra communem.

Executio non potest peti pro interesse, mediante instrumento guarentigio. Hæc est communis opinio secundum Iaf. in l. certi conditio, num. 21. ff. si cert. pet. vbi tenet ab hac opinione non esse recedendum.

Sed contrariam opinionem (imo quod possit peti executio, pro interesse, promisso in instrumento guarentigio) dixit communem Alex. in l. iuris gentium, §. quod fore. ff. de pactis, & refert duas communes contrarias Didacus Perez, in l. 4. tit. 8. lib. 3. ordinamenti, pagina 1078. & tradit Parladorius, lib. 1. rerum quotidianarum, cap. 6. §. 2. num. 11. & quod pro æstimatione facti possit fieri executio, tradit Couarr. lib. 2. variarum, c. 11. n. 1. Auiles, in cc. prætorum, c. 10. verb. *execution.* n. 53. Et qualiter hoc sit practicandum, quod instrumentum, pro interesse, & dānis, mādetur executioni, tradit Paz, in sua praxi. 4. partis. 1. tom. cap. 1. num. 15. vbi hoc declarat, & Peralta, in l. 1. ff. de legatis 2. n. 82. omnino videndus, vbi assignat rationem.

QVÆSTIO DCLXIII.

Virum in executione sententia arbitraria requiratur libellus. Communis contra communem.

Cum sententiæ arbitratorum habeant hodie executionem paratam, ex l. 4. tit. 21. lib. 4. recop. est dubium, an ad illius executionem petendam, requiratur libellus, & quod nō requiratur, dicit communem opinionem Felinus (post Socinum) in c. 1. de libelli oblatione, col. 3. vers. 7. & Iaf. in l. intra. ff. de re iudicata.

Sed contrariam opinionem (imo quod requiratur libellus) dicit communiter teneri Ripa, in d. leg. intra, nu. 3. & has duas communes opiniones contrarias, refert Didac. Perez, in leg. 4. tit. 8. li. 3. ordinam. pag. 1098 & illam

& illam legem regni, declarat Olanus, in Antinomia iuris, litera l. num. 46. & hæc vltima opinio est verior & receptior, & ita practicatur.

S V M M A R I V M.

- 1 Valor rei consideratur secundum tempus.
- 2 Testis qui deponit de affectione, non facit fidem.
- 3 Testis debet necessario concludere, non de contingenti.
- 4 Opinio Gomezii reprobat.
- 5 Opinio Pineli declaratur.
- 6 Testis qui se refert ad communem valorem, facit fidem.
- 7 Testis qui dicit, quod tantum valet res, intelligitur de communi valore.
- 8 Testis videtur deponere de particulari affectione, quando non est articulatum de communi estimatione.

Q V A E S T I O D C L X I V.

Virum testes, in casu legis secunda. C. de rescindenda venditione, probent concludenter, si non deponant de communi estimatione, sed tantum dicant, quod tantum valet res, quantum est articulatum. Communis contra communem.

- 1 Iuris certissima conclusio est, quod valor rei debet probari secundum communem estimationem considerato tempore contractus, in tantum, quod antea neque postea non sufficiet, probat tex. in l. si voluntate. C. de rescind. venditione. l. 56. tit. 5. p. 5. l. 1. tit. 11. lib. 5. recop. Idemque est dispositum de iure canonico, ut in cap. cum causam. el. 2. de testibus. c. cum dilecti, de emptione & venditione. Quam conclusionem exornat Gregor. in d. leg. 56. verb. * a la sazón, * Pinelus, in d. l. 2. in 3. part. c. ultimo. num. 15. vbi Padilla, num. 70. Matienço, in l. 1. gloss. 4. num. 1. vbi Azevedo. num. 12.
- 2 Nec enim sufficiet ad probationem valoris rei, vt testis deponat ex affectione particulari, sed debet res communi estimatione estimari. tex. in l. precia rerum. 63. ff. ad l. falcidiam, ibi, * precia rerum non ex affectu, nec utilitate singulorum, sed communiter funguntur. Ex quibus clare colligitur, quod pretium & valor rei venditæ, debet probari concludenter, ita vt testis deponat, quod tempore contractus res vendita iuxta communem estimationem valebat tantum, & si testis aliter deponat, nihil probat, vt tenet Bart. in d. l. 2. in fi. Imola, in d. l. precia rerum, col. 2. vers. quinto modo. Abb. in d. c. cum causam. Et hanc dicit communem opinionem Antonius Gomez, 2. tom. variatum c. 2. n. 25. & opinionem Bartoli sequitur Pinelus, dicens communem, in d. l. 2. in 3. p. c. ult. num. 12. & Matienço, supra gloss. 2. n. 17. vbi dicit, quod opinio Bartoli est verior & receptior & in praxi admittit: quia dictum testis debet necessario concludere, l. nam ad hoc. C. unde legitimi, l. neque naturales. C. de probationibus. Et sic cum non se refert ad communem estimationem, & possit referri ad singularem affectionem, non probat concludenter. Quam opinionem etiam sequitur Azevedo, supra. n. 13.
- 3 Sed contrariam opinionem (imo quod sufficiat vt testis dicat rem tantum valere, licet non deponat de communi estimatione, cum videatur se referre ad communem valorem) tenet Baldus, in d. l. 2. n. 25. vbi Salic. nu. 30. Angel. n. 7. Cyn. in l. unica. C. de sent. quæ pro eo, quod interest, vbi Alb. col. penult. Et hanc opinionem sequitur Anton. Gom. sup. appellans communem, quæ non esse veram dicit Matien. & Azeu. sup. vbi reprobanb Gomezium, & allegant pro sua opinione Pinelū, vbi sup. d. n. 12. dicentes, quod ipse appellat communem. Sed (salua illorum pace) ipse Pinelus, non loquitur ibi, nec disputat nostræ quæstionis articulum, nec opinionem, quam ibi sequitur dicit communem: sed solum dicit, quod testis tenetur causam, vel rationem sui dicti assignare, & non sufficere quod testis dicat, se ita pro certo credere, nec minus concludere testimonium testis dicentis, quod tantum daret pro re, de qua agitur. Nos vero loquimur, quando testis declarat, quod tantum valet res, quantum est articulatum absque declaratione communis valoris. In quo casu Antonius Gomez, resoluit valere testimonium, cū in hoc casu te-
- 4
- 5
- 6

stis videatur se referre ad communem valorem, ad quæ se refert actio, & interrogatio. Et tantū abest, quod hoc impugnet Pinelus, in dict. num. 12. quod directo tenet contrarium, vt constat ex eius resolutione, ibi * si tamen testis prius assenserat commune pretium, deinde subdat quod ipse tantum daret, valebit testimonium. * Ita Socinus nepos, conf. 73. lib. 2. vbi num. 4. videtur firmare, in hac materia non esse necessarium, quod testis rationem assignet. Quam doctrinam vterius declarat, in nu. 42. dicens: Credo etiam (contra plures vbi supra) vt sufficiat, testem dicere quod res tantum valebat, vt intelligatur de pretio communi. Et postea subdit in vltimis verbis: & ita intellige supra dicta, num. 12. Itaque non solum Pinelus, non sequitur opinionem, quam tenent Matienço, & Azevedo, imo directe tenet contrariam, & sic Gomezii veriorum existimo opinionem, quando fuit articulatum de communi valore & estimatione, & testis interrogatus solum deposuit de valore, referens se ad articulum: quia videtur deponere secundum eum, licet expresse non declaret de communi valore, quia forte illud omittitur, propter imperitiam Tabellionis interrogantis, & pro hac opinione fuit iudicatum, vt refert Antonius de Gama, in decisione 205. Si vero ex negligentia aduocati non sit articulatum, iuxta communem rei valorem, & testis deponit de precio iusto, & non de communi estimatione, tunc (quia eius dictum non potest referri ad articulata, nec ad communem estimationem) intelligitur testis deponere de particulari, & sic illi non adhibetur integra fides, vt in dict. leg. precia rerum. Et secundum hanc resolutionem possunt prædictæ opiniones ad concordiam reduci.

S V M M A R I V M.

- 1 Pater & filius correlatiui sunt.
- 2 Dispositio loquens in vno correlatiuo, procedit in alio.
- 3 Pater habet legitimam in bonis filii, sicut filius in bonis patris.
- 4 Legitima filiorum, & parentum, nullum recipit grauamen.
- 5 Pater potest impugnare donationem inofficiosam.
- 6 Hereditas iacens in suis hereditibus, non datur.
- 7 Contraria opinio in quæstione principali proponitur.
- 8 Præiudicium quod conceditur de descendenti, non extenditur ad ascendentes, in stricte materia.
- 9 Lex 1. nu. 11. p. 6 declaratur.
- 10 Lex 7. & 8. tit. 11. p. 6. ponderantur pro hac opinione.
- 11 De iure regio neque filius neque pater deducunt duas quartas.
- 12 Falcidia hodie nec debetur nec detrahi potest.
- 13 Padilla & Gratiani opinio reprobat.

Q V A E S T I O D C L X V.

Virum pater grauatus à filio de restituenda hereditate, possit deducere duas quartas. Communis contra communem, & quid iure regio.

Resoluimus in quæstion. 74. filiū, grauatum restituere hereditatē, deducere duas quartas posse. Nunc vero in patre grauato, proponitur quæstio, quæ non minus utilis, quam difficilis est. Et pro parte affirmatiua facit, quia sicut filius potest deducere duas quartas (vt diximus in dicta quæst. & tradit Berengarius n. 32. ff. ad l. falcidiam, dicens ita esse tenendum in iudicando, consulendo, & legendo, & quod ita per vniuersum orbem seruatur, vt (pluribus citatis) consuluit Rolandus, conf. 12. n. 8. volum. 1.) sic etiam à paritate rationis, & pater poterit eas deducere, cū pater & filius sint correlatiui, & dispositū in vno, censetur dispositum in alio, vt in leg. 1. Cod. de cupressis, lib. 12. leg. fin. vbi doctores. Cod. de indicta viduitate tollenda. leg. in suis. ff. de lib. & posthum. ibi, * Sola hac adiecta, per quæ distinguitur genitor ab eo qui genitus est. * Et confirmatur hæc opinio, quia sicut filius habet legitimam in bonis patris, vt in c. fin. de testamentis, li. 6. (cū vulgaris) ita & pater habet legitimam in bonis filii. leg. nā & in parentib. ff. de inoffic. testa. l. scripto. ff. unde liberi. Præterea, sicut legitima illorū nullū recipit grauamen, vt in l. quomā in priorib. Cod. de inoffic. testam. l. 1. tit. 4. pag. 6. vbi Greg. verb. * libremente, * ita nec legitima ascendentium, vt tradit Berengarius, supra, n. 87. Rursus facit pro hac opinione, quia sicut filii

filij
qua
5 dem
liber
min
dona
6 adm
post
liber
seru
nem
Rub
l. filij
in ex
milit
quar
ff. de
l. 2. &
in fin
Bertr
comm
174.
l. n. I
7 Se
possit
in dic
d. l. in
hered.
fima,
tem. C
n. 9. G
ronib
Polit.
vbi d
5. Tu
tam, n
lucrar
n. 44.
d. l. q
8 28. n.
sta, pr
exten
diam,
ria iur
tate r
vbi g
hanc
73. ff. a
12. eod
9 dict. le
de los q
del tes
llamar
bis cla
restitu
Greg.
in l. 12
bienes
quotid
nardm
nius G
fit ipsa
res qua
idem
10 opinio
p. 6. ib
entonc
deros f
recha
nen au
11 del pa
quod
gali, f
bito iu
de iur
de lega

filij possunt impugnare donationem inofficiosam, de qua in leg. 1. & 2. de inofficiosis donationibus: ita & eodem modo, parentes contra inmensam donationem liberorum agere possunt, per quam ipsorum legitima minui possent, leg. filius (ubi doctores) Cod. de inofficiosis donationibus. Ultimo fulcitur hæc sententia, quia quæ admodum in suis heredibus hereditas iacens non reperitur, ut est gloss. in leg. cum hereditas. C. de post. l. si post mortem. ff. de l. i. ita quando ascendentes succedunt liberis, l. si seruus communis meus. §. 1. ff. de stipulatione seruorum, quam opinionem sequitur & dicit communem Ias. col. 10. in authent. nouissima. C. de inofficiosis. Rub. in l. pater filium, n. 10. ff. eodem tit. Corrauius, in l. filium quem pater, n. 193. ff. de liberis & posthumis. Et in expresso ita tenent Angelus, & Cumanus, in l. si a milite. §. si ff. de militari testam. Berengarins, in d. l. in quartam, n. 33. Crotus, in l. qui Roma. §. duo fratres, n. 80. ff. de verb. oblig. Alex. in l. Titia. §. imperator, n. 26. ff. de l. 2. & in d. l. pater filium, n. 48. Barbacia, in c. Raynutius, in fin. de testam. Politus, in d. l. filium quem pater, n. 170. Bertrandus, conf. 139. num. 4. vol. 1. ubi hanc dicit esse communem opinionem, & Crotus, in l. reconiuncti, n. 174. ff. de leg. 3. quem sequitur Craueta, conf. 110. vol. 1. n. 1. ubi tenet contra Alexand. & Ias.

Sed contrariam opinionem (imo quod pater non possit nisi vnam quartam detrahere) sequitur Baldus, in dict. leg. si a milite. §. fin. quem sequitur Alexand. in d. l. in ratione. §. quod vulgo. ff. ad l. falcidiam. & in l. cohered. §. cum filia, n. 10. de vulgari. Ias. in authent. nouissima, n. 39. C. de inoffic. & in leg. generaliter. §. cum autem. C. de institutionibus. & in d. l. filium quem habentem, n. 9. Galiaula, in leg. Centurio, n. 4. de vulg. Ioanes de Garonib. in authent. ex testamento, n. 27. C. de secundis nupt. Polit. in d. l. filium, n. 141. Bertrandus, conf. 19. volum. 1. ubi dicit hanc opinionem veriore, Picus, in l. Titia. §. Titia cum nuberet, n. 56. ff. de leg. 2. & in d. l. in quartam, n. 285. ubi dicit hoc esse quotidianum, & de pane lucrando, & dicit communem opinionem Corrauius, n. 44. in d. l. filium quem habentem, & Gozadinus, in d. l. qui se patris, n. 191. quem sequitur Rolandus, conf. 28. n. 9. vol. 3. assignans rationem; quia in materia stricta, privilegium quod conceditur descendenti, non extenditur ad ascendentes, l. filius familias. ff. ad falcidiam, & c. Raynutius, & c. Raynaldus, sunt iura correctoria iuris civilis & sic extendi non debent, ex identitate rationis, per tradita, in authentica, quas actiones, ubi gloss. C. de sacrosanctis ecclesiis. & ex nostratibus hanc opinionem sequitur Oroscius, in l. si arrogator, n. 73. ff. de adoptionibus, & Greg. in l. 1. tit. 10. p. 6. & in leg. 12. eodem tit. & confirmatur de iure regio ex text. in dict. leg. 1. tit. 11. p. 6. ibi, *mas si los herederos fuessen de los que descienden o suben por linea derecha del fazedor del testamento, entonces debe auer su parte legitima, a que llaman en latin, debitarum iure naturæ. * Ex quibus verbis clare demonstratur, filium, vel patrem grauatum restituere, non posse deducere duas quartas, ut notat Greg. ibi, verb. *su parte legitima, *idemque tenet Greg. in l. 12. (per illum tex.) tit. 5. p. 6. verb. * todos los otros bienes, * quod etiam sequitur Parladorius, 1. p. rerum quotidianarum. c. 11. n. 3. & Salzedo, in additio. ad Bernardum Diaz, reg. 296. limitatione 6. idem tenet Antonius Gomez, in l. 5. Tauri, à n. 80. & quod hæc opinio fit ipsa veritas de iure civili tenet Padilla, in authent. res quæ, n. 33. C. communia de legatis, ubi plures allegat, idemque tenet Cou. in d. c. Raynutius. §. 11. n. 6. pro qua

opinio potest ponderari tex. in d. l. 7. §. 8. tit. 11. p. 6. ibi, *E si por euentura el inuentario nouuiesen fecho, entonces no podrian sacar falcidia: fuer as ende si los herederos fuessen de los que descienden o suben por la linea derecha de los fazedores de los testamentos, ca estos tales deuen auer su parte legitima; por deudo que an en los bienes del padre naturalmente. * Ex quibus verbis constat, quod filius, vel ascendens priuantur dicto debito legali, si non conficiant inuentarium: secus tamen debito iure naturæ: quæ opinio verissima est, maxime de iure nouissimo, stante lege 6. Tauri, & leg. 9. titulo, de legatis, lib. 3. fori, per quæ iura generaliter hodie

Tom. II.

non potest ascendens grauatus restituere (etiam sub conditione, vel in diem) deducere duas quartas, ut tenet Salzedo, supra, in 6. limitatione, Acosta, in d. c. si pater, verb. absque deductione, in 2. p. n. 22 & ipse Gregorius, gloss. fin. in d. l. 12 & Burgos de Paz, in leg. 3. Tauri, n. 971 & Antonius Gom. in d. leg. 3. n. 84. ubi dicit, quod hæc opinio est approbata de consuetudine in vtroque foro, quæ sequitur Molina, lib. 1. de Hispanor. primogen. c. 17. n. 8. ubi dicit quod ita in practica est receptum. Quæ opinio confirmari potest ex leg. 1. tit. 2. l. 5. ordinamenti, per quæ tenet Gomez. 1. tom. variarum c. 12. n. 11. quod hodie non debetur quarta falcidia, & Matienço (contra alios) in leg. 1. tit. 4. gloss. 14. n. 8. & 9. & gloss. 19. n. 5. l. 5. recop Burgos de Paz, in d. l. 3. Tauri, n. 975. quæ opinio verissima est, & pro ea in casu de facto mihi contingenti obtinui, licet contrarium intendant probare Padilla, in leg. eam quam, n. 109. C. de fideicommissis, & Gratian. regula 200. in fine, quorum opiniones de iure regio non sunt sequendæ.

S V M M A R I V M.

- 1 Resignans facta resignatione perdit titulum, & possessionem, & habetur pro mortuo.
- 2 Cessante causa commissionis, debet cessare delegatio causæ.
- 3 Causa debet committi constitutis in dignitate, ne sedes Apostolica habili ministro representetur.
- 4 Ex mutatione status videtur mutata persona.
- 5 Contraria opinio in questione principali proponitur & defenditur.
- 6 Habilitas à principio actus desideratur.
- 7 Tex. in c. statutum, de rescriptis, l. 6. declaratur.
- 8 Qualitas adiuncta verbo, intelligitur secundum tempus verbi.
- 9 Actus legitimus & consummatus non vitatur ex causa superuenienti.
- 10 Doctores pro hac opinione referuntur, & resolutio questionis traditur.

Q V Æ S T I O D C L X V I.

Verum si causa fuit commissa à canonico, aut alio constituto in aliqua dignitate, qui post datam & receptionem literarum, resignauit canonicatum, vel aliam dignitatem, infauorem Petri: an ipse resignans possit decidere causam, an Petrus resignatarius. Communis contra communem.

Præsens quæstio, quæ in hoc loco venit disputanda, subtilis, utilis, & frequens est (cum hominum natura prona sit ad dissentendum) & sic videtur dicendum resignantem non posse cognoscere de causa sibi commissa, quia resignans (facta resignatione) statim perdit titulum, & possessionem, & pro mortuo reputatur. Ita est communis opinio, secundum Antonium de Butrio, in c. sollicita, n. 13. de restitutione spoliatorum, Monhedanus, decis. 87. Cardinalis, & Abb. in c. quod in dubiis, de renunciatione, ubi dicunt quod per resignationem amittitur, nedum dominium, & proprietas, sed etiam omnis possessio naturalis, & civilis. Quos sequitur Parisius Flaminius lib. 1. de resignatione beneficiorum, quæst. 4. n. 70. & quæst. 5. n. 15. Quæ opinio etiam fulcitur ex alio fundamento, quia illa commissio fuit realis, & concessa contemplatione dignitatis, ut in c. statutum, de rescriptis, lib. 6. & sic cum cessat causa commissionis, propter resignationem sequutam, debet cessare delegatio, c. cū cessante, de appellationibus. l. adigere. §. quæuis. ff. de iure patronatus: maxime cum commissio perueniat ad casum, à quo non poterat inchoari, l. si a me. l. 2. ff. de iudiciis, & sic cum causa debeat committi constitutis in dignitate (ne Papa, & sedes Apostolica habili ministro representetur, ut in d. c. statutum, ubi gloss. verb. committat) non solum hæc ratio militat respectu principii, sed in medio, & in fine causæ, & ex mutatione status videtur mutata persona. c. femina, distinctione 50. c. 1. distinctione 33. & cessante dignitate (quæ fuit causa finalis concessionis causæ) sequitur quod non possit resignans causam inchoatam post regressum finire. c. nouit, de officio delegati. quam opinionem dicit communem Abb. in c. quoniam Abb. n. 8. de officio deleg. ubi Innocentius, & communiter doctores, ut resoluit Flaminius, supra, quæst. 11. n. 4. in fine.

- 5 Sed his non obstantibus contraria opinio verior, & receptior est, & magis communis, ut ipse resignans post resignationem possit cognoscere, si tempore commissionis erat canonicus, vel in aliqua dignitate constitutus. Et ratio fundamentalis est, quia in qualibet dispositione principium spectandum est, & habitas tunc temporis desideratur. *c. 1. c. si eo tempore, de rescriptis, c. dudum, de electione. l. femina, de senatoribus, l. cæcus, de iudiciis. l. si procurator, ff. mandati.* Et sic cum tempore commissionis resignans esset in dignitate, sufficit quod illa qualitas adfuerit eo tempore, in quo ipsa dispositio fortiri debet effectum. *l. 2. ff. de auro & argento legato. l. ex facto, §. si quis, el. 2. ff. ad Trebell. maxime, quia tex. in d. c. Statutum, solum requirit ut causæ committantur habentibus dignitatem ecclesiasticam: & sic sufficit quod tempore commissionis illa qualitas subsistat, & ratio est, quia qualitas adiuncta verbo, debet intelligi secundum tempus verbi, text. in *l. in delictis, §. extraneus, ff. de noxalibus. l. Titius, ff. de testamento militis.* Et sic nihil obest, quod dignitas deficiat, cum semel à principio commissionis stetit. *l. in substitutione, ff. de vulgari. l. heredi, ff. ad Trebell. l. generaliter, C. de episcopis & clericis. l. fin. C. de nuptiis, vbi probatur, quod actus legitimus perfectus & consummatus, non vitiatur, licet peruenierit ad casum à quo inchoari non poterat. Quam conclusionem confirmat Antonius Gomez, in *l. 28. Tauri, n. 5. & in l. 6. n. 11. & in l. 40. n. 22. & 1. tom. variarum, c. 19. n. 14. Matienço, in l. 1. tit. 8. gloss. 4. n. 26. lib. 5. recopilationis, Parisius, conf. 29. volum. 2. Didacus Perez, lib. 5. ordinamenti, tit. 3. fol. 148. Tiraquellus, in *l. si unquam, verb. donatione largitus, n. 23. & verb. susceperit liberos, n. 155. & in tractatu cessante causa, limitatione 11. n. 15. & nos plura congestimus in proposito, in quæst. 728. à n. 5. cum sequentibus.* Ex quibus fundamentis & rationibus, hanc opinionem tenet gl. in *d. c. Statutum, verb. canonico, vers. & si tempore data.* Archidiaconus, num. 3. Anchar, num. 5. Geminianus, num. 9. in *d. c. Statutum: idem Geminianus, n. 9. in c. licet canon. in principio, de electione. lib. 6. Cardinalis Zabarella, in clem. & si principalis, quæst. 6. de rescriptis, Abb. conf. 93. li. 2. Paulus de Castro, conf. 327. volum. 1. Decius, in *d. c. quoniam Abbas, n. 56.* qui hanc dicit communem opinionem, & ibi Felinus, n. 5. & dicit Flaminus, supra, num. 66. in fin. hanc opinionem defendisse, interpretando *c. Statutum, de rescriptis*, vbi satisfaciunt fundamentis adductis pro contraria opinione & concludit, quod pro hac sententia fuit iudicatum in sacra congregatione Concilii Tridentini, 21. de Mayo anno 1587. vbi congregatio censuit posse resignantem de causa cognoscere etiam post resignationem, quæ opinio vera est, & tenenda.****

QVAESTIO DCLXVII.

Virum in alienatione, vel venditione rerum ecclesiasticarum, requiratur iusta causa. Communis contra communem.

Dvo copulatiue requiruntur in alienatione rerum ecclesiasticarum, videlicet iusta causa alienandi, & quod seruetur forma requisita in *c. 1. de rebus ecclesie non alienandis, li. 6. clem. 1. eod. tit. c. sine exceptione. 12. q. 2.* Quæ opinio communis est, ut tradit Abb. in *c. tua, de his quæ sunt à prelato sine consensu cap. Decius, conf. 282. & dicit etiam communem Rebuffus, in d. c. sine exceptione. n. 9.*

Sed contrariam opinionem (imo quod sufficiat quod solennitas à iure requisita seruetur) dixit communem opinionem Socinus, conf. 15. vol. 1. quæ sequitur Greg. in *l. 63. tit. 18. p. 3. verbo. * agruado, * & nos diximus, in quæst. 675. & iustas causas alienationis congestit Rebuffus, supra.*

QVAESTIO DCLXVIII.

Virum confessio ex deliberatione animi facta, reuocari possit. Communis contra communem, & quid iure regio.

Confessionem ex deliberatione animi factam, reuocari non posse, tenet gloss. in *c. ex literis, de di-*

uortus, verb. admonita, quam dicit communiter approbatam Monachus, in c. cum contumacia, n. 7. de hæreticis, lib. 6.

Sed contrariam opinionem tenet Ias. in *l. 1. C. de errore calculi, Felinus, in c. fin. de off. delegati, vers. tertia facit, Padilla, in l. error, n. 15. C. de iuris & facti ignorantia, vbi refert duas communes opiniones, Duennas, reg. 118. Mascardus, volum. 1. de probationibus, concl. 345. n. 60. quam opinionem sequitur Gutierrez, de iuramento confirmatorio. 3. p. c. 8. n. 3. vbi optime declarat dictam glossam, dicens esse communiter reprobam, & sic hæc opinio est verior & tenenda, maxime de iure regio, ex *l. 5. tit. 13. p. 3. vbi Greg. verb. * iuryzio. ***

S V M M A R I V M.

- 1 Qui non respondet positionibus habetur pro confesso.
- 2 Confessio ficta reuocari potest prætextu erroris.
- 3 Lex 5 tit. 13. p. 3. confirmat primam opinionem.
- 4 Practica Cancellariæ refertur.
- 5 Probatio in contrarium admittitur contra confessionem fictam.
- 6 Dispositio legis semper debet de aliquo seruire.
- 7 Præsumptiones iuris sunt liquidissimæ probationes.

QVAESTIO DCLXIX.

Virum confessio ficta à iure introducta prætextu erroris reuocari possit. Communis contra communem, & quid iure regio.

Ex lege regni 2. tit. 7. lib. 4. recop. dispositum habemus, quod non respondens positionibus, habeatur pro confesso. Idemque probatur in *c. si post præstitum, de confessis, li. 6.* quæ confessio non est vera, sed ficta, & sic prætextu erroris reuocari non potest. Ita docet glossa, in *l. quoniam, ff. de his qui notantur infamia, quæ sequitur canonice, in c. si de confessis, & tenet Bald. in l. error. C. de iuris & facti ignorantia, vbi Ias. n. 34. Imola, in *l. si §. iustus, ff. de appellationibus, Paulus, in l. 2. C. qui restantia facere poss. vbi Alex. n. 5. dicit communem opinionem, & Ias. etiam, n. 7. quæ sequitur (referens duas communes) Menchaca, de successorum creatione. §. 25. n. 25. vbi hoc declarat, & pro hac opinione est *lex 5. tit. 13. p. 3. ibi, * no le empece, si pudiere probar el yerro, quando quier ante que sea dado iuryzio acabado sobre aquel pleyto, * vbi hoc notat Greg. verb. * probar el yerro, * & in verb. * iuryzio. ****

Sed contrariam opinionem (imo quod talis confessio prætextu erroris reuocari non possit) dixit communem opinionem Aretinus, confilio 4. quem refert & sequitur Padilla, in *d. l. error, num. 18. & Menchaca, sup. in p. lib. 3. §. 23. num. 28.* Sed profecto prima opinio, tam de iure communi quam regio verior & tenenda est, quam sequitur Didacus Perez, in *l. 1. tit. 4. lib. 3. ord. col. 927.* vbi refert Auilesum, dicentem hanc opinionem esse in practica receptam, apud regios senatores Cancellariæ, quam etiam sequitur Gutierrez, de iuramento confirmatorio. 3. p. cap. 8. num. 7. Est tamen notandum quod contra fictam confessionem admittitur probatio in contrarium, ut docent Angelus, & Paulus, in *l. si is qui, numer. 5. C. qui testamenta facere poss. Antonius de Burtio, in cap. ex parte, de confessis, Aretinus, conf. 146. num. 5. Alexand. conf. 145. numer. 4. li. 6.* Nec huic resolutioni obstabit dicere, quod de nihilo poena illarum legum feruiret, si probatio in contrarium admitteretur, argumento text. in *l. omne verbum. C. communia, de legatis. cap. commissæ, de electione, quia respondeo, quod semper dicta ficta confessio erit magni effectus, cum onus probandi contrarium transeat in aduersarium, & præsumptiones iuris sunt liquidissimæ probationes, gloss. in *l. tutor petitus. C. de periculo tutorum, & tradit Paz, in sua praxi. 1. partis. 1. tom. 8. tempore. numer. 117. cum sequentibus.**

S V M M A R I V M.

- 1 Sententia debet ferri publice & palam & non occulte.
- 2 Sententia in luce non prolata, dicitur ferri clandestine.
- 3 Occulte fiunt ea quæ in nocte geruntur.
- 4 Lites sine aliqua suspitione debent procedere.
- 5 Iudex partibus presentibus sententiam proferre debet.
- 6 Transitus de nocte non conceditur.
- 7 Iudices inferiores non curant de apicibus iuris.
- 8 Prædica Cancellaria Pinciana in recitandis sententiis refertur.

Q V A E S T I O D C L X X.

Vtrum sententia nocte lata valeat & teneat. Communis contra communem.

Sententia lata prima hora noctis non valet, nec tenet. Ita tenet glos. in *l. more maiorum. ff. de feriis. §. omnis. Instit. de verborum*, quam opinionem tenet Petrus de Bellapertica. in *l. non minorem. C. de transactionibus*, Innocentius, in *c. consuluit* (per illum tex.) de officio delegati, vbi Felinus, n. 18. dicit communem opinionem, & ita fuisse obseruatum de facto, tenet etiam Aretinus, in *d. §. omnis. num. 7.* & Iason. dicit communem, in *d. l. non minorem. num. 2.* & alios plures refert & sequitur Padilla, in *d. l. non minorem. num. 9.* & ratio est, quia sententia debet ferri publice, & palam, & non occulte, vt in *l. cum sententiam. C. de sent. & interlocut. omnium iud.* & sententia quæ non profertur in luce, dicitur fieri occulte, & clandestine, vt in *l. donatio. C. de donationib.* & quod fit de nocte dicitur fieri occulte, vt in *l. i. ff. de furtis. §. i. in princ. Instit. de obligationibus, quæ ex quasi delicto nascuntur.* Præterea facit pro hac sententia, quia lites debent procedere sine aliqua suspitione, vt in *l. apertissimi. C. de iudiciis. l. i. §. 3. ff. de ventre inspiciendo.* & cum iudex profert sententiam, debet habere præsentiam partis, vt in *l. iudices. ff. de iudiciis. l. 2. C. si per vim vel alio modo: quia transitus de nocte non conceditur, vt in l. itinere. C. communia prædiorum. l. hoc editum. ff. de his qui deiecerunt, vel effud.* Ex quibus fundamentis hanc dixit communem opinionem legistarum & canonistarum Signorolus de Homodeis, consilio 52. vbi consuluit pro hac sententia.

Sed contrariam opinionem (imo quod sententia nocte lata valeat & teneat) sequitur gloss. in *authent. de iudiciis. §. sedebunt. verb. maturino. col. 6.* vbi dicit, quod iudex potest (si velit) sententiam nocte proferre. Et hanc esse communem opinionem testatur Lancelotus Decius, in *d. l. non minorem. C. de transactionibus.* Quæ opinio seruatur in praxi, apud iudices inferiores, qui non curant de apicibus iuris: indices tamen supremi (vt in regali Cancellaria Pinciana vidimus) contrariū faciunt, quia publice leguntur ab ipsis & recitantur sententiæ, quod tutissimum est, & sic apud omnes est seruandum.

Q V A E S T I O D C L X X I.

Vtrum mater transiens ad secunda vota, priuetur successione filii præmortui, quando alii filii non supersunt. Communis contra communem.

Parentes, qui transeunt ad secundas nuptias, priuantur successione filij prioris matrimonij, morientis ab intestato, quoad proprietatem bonorum, & tantum in usufructu succedunt. *l. 1. & authentica, ex testamento. C. de secundis nuptiis*, quod explicat Antonius Gomez, in *l. 14. Tauri. num. 1. Couarr. in 4. in 2. par. c. 3. §. 9. num. 7. & 8. Acosta, in c. si pater. 3. p. verb. censendum. n. 19. de testamentis, lib. 6.* Antonius Gabriel, *lib. 3. communium, tit. de secundis nup. concl. 1. Matienço, in l. 3. tit. 1. gloss. 2. n. 2. lib. 5. recop.* vbi hanc dicit communem opinionem, pro qua facit tex. in *l. generatiter, & in l. femina. C. de secundis nupt.* Qua sic retenta Tom. 11.

conclusionem, dubium est, an prædicta successio usufructus bonorum procedat, quando supersunt fratres eiusdem filij decedentis ab intestato, an vero quando alij filii non remanent. In qua quæstione glos. in *d. authent. ex testamento, verb. filii*, dicit, matrem non succedere, transiens ad secundas nuptias, vnico filio decedenti, nisi tantum in usufructu. Quam opinionem dicit communem Ioannes de Anania, *conf. 73. num. 2. & Ioannes de Garronib. in d. authent. ex testamento, n. 4. Bologninus, in additionibus ab Romanum. consil. 73. n. 5.*

Sed contrariam opinionem (imo quod successio fiat pleno iure, tam in proprietate, quam in usufructu bonorum, contra dictam glossam) tenet Bart. in *authent. de non eligendo secundo nubentes. §. hoc autem. num. 1. Baldus, in d. authentica, ex testamento, n. 1. colum. 6. vers. modo queritur.* Quam opinionem dicit communem Alex. *conf. 66. nu. 7. volum. 3. & conf. 63. num. 1. vol. 3. & Tellus Fernandez. in l. 6. Tauri, nu. 19.* vbi refert duas communes opiniones. Et pro hac vltima (quæ verior & tentenda est) facit, quia poena illarum legum emanauit contra parentes fauore filiorum, qui ex illo matrimonio supersunt, & sic cū non sint filii ex eo, cessat ratio finalis legis, & sic eius dispositio, *l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patronatus. c. cum cessante, de appellationibus.* Ita docet Bald. *conf. 42. vol. 3. num. 3. & conf. 153. vol. 5. Anania, conf. 101. Ripa, in d. l. femina. num. 4. & §. C. de secundis nupt.* Fabianus, in *d. authent. nouissima, q. 12.* Boerius, *decis. 185. num. 17.* & alios refert & sequitur Tellus Fernandez, *supra.* Quæ omnia sunt notanda, pro intellectu & declaratione legis 15. Tauri.

S V M M A R I V M.

- 1 Distributiones quotidiana acquiruntur intuitu ecclesie, & præstantur intuitu personæ.
- 2 Distributiones quotidiana non computantur inter fructus & valorem beneficii.
- 3 Consuetudo Hispania refertur.

Q V A E S T I O D C L X X I I.

Vtrum clericus possit ad libitum disponere de distributionibus quotidianis. Communis contra communem.

Explicauimus in quæstio. 388. illam difficilissimam quæstionem, vtrum clerici de fructibus suorum beneficiorum possint ad libitum disponere, vbi sequuti sumus partem affirmatiuam, ex pluribus rationibus & fundamentis, ex pluribus etiam nunc defendimus à maiori parte rationis, posse clericum ad libitum disponere, & testari de prædictis distributionibus, quæ licet acquirantur intuitu ecclesie, assignantur, & præstantur intuitu personæ ratione operis & laboris quotidiani. Quæ opinio vera, & recepta est, tam de iure quam de consuetudine, & rationem assignat Baldus de Perusio. 2. p. de success. ab intest. clericorum reg. & secul. num. 15. dicens, quod prædictæ distributiones non computantur inter fructus, & valorem beneficii, vt tradit Hojeda, de incompatibilitate benef. 1. par. c. 1. 2. nu. 8. & Couarr. lib. 3. variar. c. 13. n. 1. & Gambarus, de potestate legati. lib. 6. n. 18. Redoan, de spoliis ecclesie, q. 3. §. & in hac materia. n. 5. Paulus Aemilius, *decis. 65. prima parte, & decis. 29. in 2. p.* & nostram principalem conclusionem, & opinionem sequitur Iulius Clarus, *lib. 3. receptarum sent. §. testamentum. nu. 10.* vbi dicit, quod ita prædicatur. Et dicit communem & magis communem opinionem Parisius, *conf. 35. n. 8. vol. 4.* vbi refert auctoritates, & fundamenta, & Auenidanus, *respons. 19. num. 5.* quæ opinio tenenda est, licet contrariam appellet communem Iulius Clarus, *supra*, qui pro ea refert Nicolaum de Vbaldis. Sed prima opinio verior est, & eam defendit Sarmiento, de redditibus ecclesiarum. 3. part. c. 5. n. 6. & si. vbi dicit, quod in nostra Hispania hoc est consuetudine receptum, tam per donationem inter viuos, quam in vltima voluntate, & quod contrarium esset durum & valde onerosum.

QV AESTIO DCLXXIII.

Vtrum translatio dominij impediatur per prohibitionem alienationis rei, cum hypotheca bonorum. Communis contra communem, & quid iure regio.

Dominij translatio nunquam impeditur, per prohibitionem alienationis, factam in contractu, text. in l. si ita quis. §. ea lege. ff. de verborum, & in l. ea lege. C. de constitutione ob causam. l. 43. tit. 5. p. 5. vbi Greg. verb. * non valet, * dicit communem opinionem, pro qua plures doctores refert Gracian. reg. 334. At vero si cum ipsa prohibitionem alienationis concurrat hypotheca, tunc impeditur translatio dominij, & non valet alienatio. text. singularis in l. si creditor. §. ff. de distractione pignorum, quem declarat X Suarez, in l. post rem iudicatam. limit. 1. num. 10. Antonius Gomez, in l. 53. Tauri, num. 58. & in l. 40. Tauri, num. 39. Couar. lib. 2. variarum, c. 15. num. 3. Gutier. in repetitione l. nemo potest, num. 30. & 31. de leg. 1. & de iuramento confirmatorio. 1. part. c. 45. num. 4. Gracian. reg. 358. vbi adduxit 38. limitationes, & Parladorius, rerum quotidianarum. c. 10. nu. 30. Salzedo, ad Bernardum Diaz, reg. 208. vbi posuit 15. limitationes, & assignat rationem huius conclusionis. Quibus sic suppositis, dubitant Doctores, an hæc hypotheca bonorum, debeat esse specialis ipsius rei prohibita alienari, vel sufficiat generalis, & quod debeat esse specialis rei hypothecatae, dicit communem opinionem Ial. conf. 202. vol. 2. & in d. l. si ita quis. §. ea lege, n. 32. vbi dicit, quod ab hac opinione non est recedendum in iudicando & consulendo, quam opinionem dicit veriorum Alex. in l. si filiofamilias. §. si vir in quinquennium, n. 4. ff. soluto matrimonio, & hanc esse magis communem opinionem, affirmat Ruynus, conf. 180. & conf. 109. num. 35. vol. 4. & sequitur Natta, conf. 174. num. 12. vol. 1. Corneus, conf. III. vol. 3. Gozadinus, conf. 100. & dicit magis communem opinionem Antonius Gabriel, supra lib. 3. tit. de pignoribus, concl. 1. & alios refert Duennas, reg. 240. num. 7. Villalobos, in suo arario comm. litera A. nu. 139. & 140.

Sed contrariam opinionem (imo quod sufficiat hypotheca generalis) dicit communem Loaces, in repetitione legis, filiofamilias. §. diui. num. 441. ff. de legat. 1. & dicit communem Fanus, de pignoribus, in 2. p. principio, in principio, nu. 6. Gratus, conf. 95. n. 12. vol. 1. Couar. supra c. 15. nu. 13. & plures doctores pro communi refert & sequitur Duennas, sup. limitatione 7. & dicit magis communem Gregor. verb. * ni las enagenara, * in l. 73. tit. 18. p. 3. & Villalobos, supra, & Parladorius, lib. 2. rerum quotidianarum, c. fi. 4. par. §. 5. num. 71. vbi refert duas communes opiniones, & sequitur Gutierrez, in d. l. nemo potest, num. 43. & Gregor. in d. l. 19. tit. 8. p. 5. verb. * dos casos, * & Antonius Gomez, lib. 2. variarum, c. 3. num. 9. Quæ opinio verior est, & pro ea facit l. 37. tit. 18. p. 3. vt aduertit Greg. ibi, & sequitur Rolandus, conf. 6. numer. 26. lib. 1. & conf. 62. numer. 3. lib. 2.

S V M M A R I V M.

- 1 Scriptura maioratus potius est restringenda quam amplianda.
- 2 Fideicommissum continet onus.
- 3 Fideicommissum impedit liberam bonorum administrationem.
- 4 Libertas rerum à natura inest.
- 5 Fideicommissa præbent delinquendi occasionem.
- 6 Delinquendi occasio est vitanda.
- 7 Fideicommissum inducit votum captandæ mortis.
- 8 Contraria opinio in questione principali proponitur.
- 9 Fideicommissa concernunt publicam utilitatem.
- 10 Sententia in dubio est ferenda fauore fideicommissorum.
- 11 Maioræ Hispaniæ, sunt fauorabiles.
- 12 Maioræ Hispaniæ, ob bonum publicum introductæ sunt pro familie conseruatione.
- 13 Lex 6. tit. 11. p. 6. confirmat hanc secundam opinionem.

- 14 Reipublicæ interesti, suprema hominum iudicia exitum habere.
- 15 Dispositio an sit odiosa vel fauorabilis, colligitur ex voluntate disponentis.
- 16 Macedonianum reputatur odiosum, quia in odium creditorum emanauit.
- 17 Velleianum fauorabile existimatur respectu seminarum.
- 18 Odium non consideratur, quando venit in necessariam consequentiam concessionis fauorabilis.
- 19 Familiæ & honores per diuitias conseruantur.

QV AEST. DCLXXIV.

Vtrum fideicommissa censeantur fauorabilia, vel odiosa. Communis contra communem, & quid iure regio.

Dubitât scribentes (satis vtiliter) an fideicommissa (quæ hodie sunt maioratus successiones) sint fauorabilia, vel odiosa. Quod erit maximi effectus, nã si sunt odiosa, contra fideicommissarium in dubio est iudicandum, secus autem si fauor, vel vtilitas publica, in eis consideretur. Et quod fideicommissa iudicentur odiosa, in dubioque ea non extare, iudicandum esse, tenet gloss. in l. ex tribus. C. de inofficioso testamento, vbi Ial. sequitur hæc opinionem & dicit communem, quam sequitur Sylua, conf. 64. n. 19. & 25. & 28. & ita communiter omnes tenere testatur Burlatus, conf. 1. n. 12. Paulus de Leon, in tractatu de substitu. compend. n. 259. & alios refert pro communi Michael Crassus, receptarum sententiarum, §. fideicommissum, quest. 2. & Caphalus, conf. 134. n. 21. & 339. num. 44. volum. 1. Menoch. conf. 85. n. 39. & conf. 150. num. 10. & 204. n. 57. & 220. num. 71. Riminaldus iunior, conf. 117. num. 35. & 485. num. 13. Decius, conf. 465. num. 14. Craueta, conf. 98. num. 14. & conf. 130. & 180. n. 1. lib. 1. Parisius, conf. 41. n. 31. vol. 3. Alciatus, resp. 134. num. 7. Burgos de Paz, conf. 34. num. 19. Simancas, de catholicis institut. c. 9. n. 126. & ex hac ratione dicit Burgos de Paz, supra, quod scriptura maioratus potius est restringenda quam amplianda. Et sic dixit Palatius Rubeus, in l. 46. Tauri, num. 4. quod iura armanur contra maioratus, vt striete procedant. Et dixit Menchaca, lib. 1. controuersiarum illustrium, c. 41. num. 6. maioratus obnoxios esse in Hispania, & ideo esse vtilissimum eos dissolui, & sic constat, quod fideicommissa sunt magis odiosa, quam fauorabilia: pro qua sententia facit, quia fideicommissum (cum onus contineat) semper censetur odiosum. l. cohæredi. §. cum filia. ff. de vulgari. l. ab eo. C. de fideicommissis. & sic magis debet interpretatio fieri, vt fideicommissum remoueatur, quam inducatur & sustineatur, maxime cum liberam rerum administrationem impediatur, quod iuri contrarium & iniquum videtur, l. non vsque adeo. ff. si quis à parente fuerit manum. & libertas rerum à natura inest, l. altius. C. de seruitutibus. c. nimis, de iureiurando, & potest semper contingere, quod ob ignorantiam fideicommissorum decipiantur emptores in pretio rerum, onere fideicommissi grauarum, & sic sequitur, quod prædicta fideicommissa præbent delinquendi occasionem, quæ potius erat vitanda, vt in l. conuenire. ff. de pactis dotalibus: cum etiam inducere videantur votum captandæ mortis, cum sint collata fideicommissa post mortem grauari, quod quidem iura abhorrent, l. si. c. de pactis. c. ne captandæ, de concessione præb. lib. 6. Ex quibus rationibus & fundamentis hæc videtur verior, & securior opinio.

Sed his & aliis rationibus non obstantibus, contraria sententia magis recepta & communior est, imo quod prædicta fideicommissorum materia potius fauorabilis, quam odiosa sit iudicanda, cum prædictæ dispositiones concernant semper publicam utilitatem. Quam opinionem sequitur, & dicit communem Curtius iunior, conf. 111. num. 12. quam (pluribus rationibus) comprobatur & defendit Matica, de coniecturis vltimarum volunt. lib. 7. tit. 1. num. 34. vbi dicit, quod fauore fideicommissorum, sunt ferendæ sententiæ. Quæ opinionem absque dubio procedere, tenet Macar. in epitome, de fideicommissis. 2. p. num. 8. & eam defendit, & dicit communem Michael Crassus, in d. §. fideicommissorum.

commisum, q. 2. in fi. Cæphalus, conf. 3. vol. 1. Romanus, conf. 50. lib. 1. Guido Papæ, conf. 131. n. 3. Tiraquellus, de iure primog. q. 4. n. 31. (cum sequentibus) Antonius Peregrina, de fideicommissis, art. 1. n. 24. vbi hanc dicit communem opinionem, & quod indubitanter prædicta fideicommissa sunt fauorabilia, quod etiam tenet, & confirmat, pluribus rationibus Burgos de Paz, conf. 31. n. 43. vbi etiam loquitur in maioratibus Hispaniæ, idem in quæst. 2. n. 36. vbi hanc dicit magis communem opinionem, quam sequitur Couar. lib. 3. variarum. c. 5. n. 5. Padilla, in rub. C. de fideicommissis. n. 4. Rodericus Xuares, in l. quoniam in prioribus, limitatione 11. ad l. regiam, Castillo, in l. 27. Tauri verb. * para siempre. * Tellus Fernandez, ibi, n. 20. Rojas, in epitome success. c. 3. à n. 20. & 43. Pinelus, in l. 1. de bonis maternis. l. p. n. 99. Molina, de Hispanorum primogen. l. 1. c. 18. & c. 4. n. 8. & 23. vbi loquitur in fideicommissis & maioratibus Hispaniæ, & dicit quod illæ dispositiones introductæ sunt ob bonum publicum, & vt dignitates familiarum conferentur, & sic ex mente disponentis amplianda est potius, quam restringenda eius dispositio. Quam opinionem sequitur Peralta, in l. 3. §. qui fideicommissam, n. 121. ff. de hered. instit. Mieres, de maioratu. 2. p. quæst. 5. n. 4. qui adducit pro hac sententia l. 6. tit. 11. p. 6. ibi, * que no la pueda vender ni enagenar, mas que siempre fin que a el ya sus herederos. * Et in l. 44. tit. 5. p. 5. ibi, * mas que fin que siempre a me hijo, y a mi heredero, porque sea siempre mas honrado, y mas tenido, * quam legem ad hoc expendit Burgos de Paz, supra, conf. 2. n. 43. & est bonus text. in l. 1. §. pen. ff. de ventre inspiciendo. l. 2. tit. 15. par. 2. quæ iura pro ista opinione ponderat Peralta, supra, & nos dicemus in q. 725. n. 4. & 33. Pro qua opinione facit text. expressus, in §. inst. 1. de fideicommissis, ibi, * tantusque eorum fauor factus est, * quod quidem profecto nullam dubitationem habet, cu publice expediat supremas hominum voluntates exequi, l. vel negare. ff. quemadmodum testamen. aperiuntur, & nihil est quod magis hominibus debeatur, quam vt supremæ voluntatis (postquam amplius velle non possunt) liber sit stylus, liberumque, quod amplius non redit, arbitrium, vt dicit text. in l. 1. C. de sacrosanctis ecclesiis. Quod quidem non solum procedit respectu executionis, sed inspecta principali disponentis intentione: ex qua deducitur, an dispositio sit fauorabilis, vel odiosa, l. nauis. ff. ad l. Rhodiam de iactu. l. non omnis. ff. si certum petatur. Et sic Macedonianum reputatur odiosum, quia in odium creditorum emanauit, quamuis redundet in fauorem filiorum familias, & etiam Velleianum fauorabile existimatur, quia licet cedat in damnū creditorum, tamen procedit ob feminarum fauorem, ita Bart. & Bald. in l. qui exceptionem. ff. de conditione indebiti. Decius, in l. venia, n. 13. C. de in ius vocando. Nec prædictis obstat fundamentum pro contraria opinione, quod ex eo quod fideicommissum continet onus, non debet fauorabile iudicari: quia respondeo, quod concessiois fauorabilis, non est considerabile. l. cum. ex oratione. §. si. ff. de excusationibus tutorum, & docet Baldus, in l. quod fauore, oppositioe 7. C. de legibus. Et ob hanc rationem, quia fideicommissa ordinantur ad beneficium, & vtilitatem fideicommissarii, non consideratur onus heredis, vel legatarij grauati, vt ex eo fideicommissum nõ reputetur fauorabile, cum familiarum, & honores, per diuitias conferentur, vt late Tiraquellus, supra quæst. 4. n. 12. Soto, de iustitia & iure, lib. 4. quæst. 5. art. 5. §. at vero, Simancas, de primogeniis Hispaniæ, lib. 1. cap. 16. & 18. & 19. & 20. Peralta, supra, num. 121.

S V M M A R I V M.

- 1 Adus vtiliter gestus valet, etiamsi omittatur iuris solemnitas.
- 2 Solemnitas requisita in alienationibus rerum minorum, & ecclesia respicit illorum vtilitatem.
- 3 In claris non est locus coniecturis.
- 4 Transactio super alimentis sine prætoris auctoritate, est va-

- lida, si ex ea resultet vtilitas.
- 5 Adus sustinetur deficiente iuris solemnitate, quando attentio sine, & effectu, vtilitatem consequitur.
- 6 Obligatio impuberis, sine tutore, valida est, quando ex ea sequitur vtilis liberatio pupillo.
- 7 Pupillus sine auctoritate tutoris meliorem sibi conditionem facere potest.
- 8 Lex, non eo minus C. de procuratoribus, declaratur, & n. 9
- 9 Sententia lata contra minorem in iudicio comparentem, sustinetur, quando fertur in fauorem illius.
- 10 Lex 55. Tauri, non procedit in contractu vtili marito, sed in damnofo.
- 11 Statuta disponentia, quod non valeat contractus minoris, vel mulieris sine aliqua solemnitate, intelliguntur de contractibus damnofo, non vero de vtilibus.
- 12 Minor in fauorabilibus reputatur maior.
- 13 Contraria opinio proponitur in questione principali.
- 14 Quando due solemnitates copulatiue requiruntur in aliquo actu, non sufficit, quod vna solum interueniat.
- 15 Forma rei non potest mutari.
- 16 Frustra in alienatione rerum ecclesiarum requireretur solemnitas iuris, si sufficeret vtilitas.
- 17 C. 1. & Clementina 1. de rebus ecclesiarum non alienandis, inducuntur pro hac vltima opinione.
- 18 Dicitio, præsertim, est iuris implisaria.
- 19 Nemo ad vendendum compelli potest, etiam cum propria vtilitate.
- 20 Concordia opinionum traditur.
- 21 Iura pro prima opinione adducta declarantur.
- 22 Contractus gestus à minore sine solemnitate, quando ipse solus remanet obligatus, est nullus absque restitutione.
- 23 Contractus, in quo minor, vel ecclesia, obligatur, si fiat sine iuris solemnitate, est nullus, licet vtilis sit ecclesia vel minori.

Q V A E S T. D C L X X V.

Utrum ecclesia vel minor possint alienare rem suam cum vtilitate, si non interueniat solemnitas à iure requisita. Communis contra communem.

Conclusio notissima iuris est, quod si res bene geratur cessantibus solenitatibus, quæ alias requirebantur, valeat actus, qui alias non valeret, si actus male gereretur. Ita docet glo. fi. in c. 1. de schismaticis, pro qua sententia allegatur tex. in c. quia quibusdam, de fideiusoribus, & pro regula hanc conclusionem tradit Bernardus Diaz, regula 550. quam exornat Tiraquellus, post leges connubiales, gloss. 8. n. 56. cum sequentibus. Et nostram conclusionem videtur probare tex. in c. tua nuper, de his quæ sunt à prælato, ibi, nisi forte aliquid faciat, vt meliora prospiciat, & ratio est, quia solemnitas requisita in alienationibus rerum ecclesiarum, & minoris, fauore eorum adhibetur, ergo si constat clare, & euidenter, de vtilitate ecclesiarum, non est necessarium vt adhibeantur illæ iuris solemnitates: quia in claris non est locus coniecturis, vt in l. continuus. §. cum ita, de verborum, & frustra spectatur euentus, cuius rei nullus sequitur effectus, vt in l. si. C. de adoptionibus. Pro qua opinione bene facit ratio tex. in l. cum hi. §. eam transactionem. ff. de transactionibus, vbi probatur, quod licet non possit alimentarius super alimentis transigere sine prætoris auctoritate, valebit tamen transactio, ex qua eius conditio melior facta est, absque prætoris præambula licentia, & sic notat gloss. ibi, quod si ecclesia, vel minor, alienent in causam sibi non concessam, tenet alienatio, si illud vtiliter gestum est. Et ratio rationis est, quia quando in aliquo actu debet aliqua iuris solemnitas interuenire, habito respectu ad certum finem, tunc attentio sine, & effectu, per quem solemnitas introducitur, sustinetur actus, licet non interueniat, text. in c. si qua de rebus, 12. quæst. 2. l. 1. §. deinde. ff. de noui operis nunciat. quam rationem assignat Rebuffus, in cap. sine exceptione, 12. quæstione 2. numer. 34. vbi hanc sequitur opinionem. Pro qua sententia facit text. (cum sua gloss.) in l. 2. ff. de acceptilationibus, vbi admittitur obligatio impuberis sine tutore, quando ex ea sequitur vtilis liberatio, text. etiam, vbi est alia gloss. notanda, in §. 1. Inst. de auctoritate

rate tutorum, ibi, * namque placuit meliorem conditionem licere eis facere sine auctoritate tutoris. * quod probat etiam tex. in l. 1. C. de auctoritate prest. & sic eleganter docet Imola, in l. cum lex, in fine. ff. de fideiussoribus, quod quando in aliquo actu requiritur solemnitas, favore alicuius personae, valeat actus absque ea solemnitate gestus, si repenatur utilitas personae. Quem ad hoc sequitur Socinus iunior, conf. 28. n. 11. lib. 2. Ultimo pro hac opinione facit elegans text. in l. non eo minus. C. de procuratoribus, cui consonat text. in l. 3. tit. 5. part. 3. l. 11. tit. 2. l. 12. in fine. tit. 22. part. 3. vbi probatur, quod licet sententia lata contra minorem, in iudicio comparentem, sine curatore, sit nulla, si tamen feratur in sui favorem, bene sustinetur, nec poterit aduersarius allegare nullitatem, & assignat tex. rationem, ibi, * quoniam minoribus. etiam in damnis subuenire, non in rebus prospere gestis obesse consuevit. * Ex qua lege optime declarat & ampliat Gutierrez, lib. 2. practicarum, quest. 22. n. 7. legem 55. Tauri, vbi non valet contractus celebratus a muliere coniugata, sine licentia viri, vt procedat in contractu damnofo, ipsa legis prohibitio, non vero in contractu utili, ab ea celebrato absque damno ipsius mariti, quem intellectum ad d. l. tradit Antonius Gomez, in d. l. 55. n. 2. Palatius Rubeus, in rep. rubrica de don. §. 68. n. 6. Baeca, de non meliorand. c. 11. n. 54. Menchaca, de successionum creatione. §. 24. n. 4. Matienço, in l. 3. tit. 3. gloss. 1. num. 14. lib. 5. recop. & nostram principalem opinionem dicit veriozem Decius, in c. ecclesia sanctae Mariae, num. 9. de constitutionibus, Doctores in c. rerrulas. 12. q. 2. Ripa, li. 1. responsorum, c. 1. n. 60. & dict communem opinionem Oroscius, in d. §. eam transactionem, n. 4. Auendannus, in cc. pp. lib. 1. c. 4. n. 41. Salzedo, in add. Bern. Diaz, d. reg. 650. vers. Sed opinionem contrariam, vbi plures doctores antiquos refert & sequitur pro hac opinione, quam etiam tenet Rolandus, conf. 54. n. 19. volum. 2. vbi assignat aliam rationem, ex dicto Baldi, in l. neque. C. de contrahenda & commisit. stipu. vbi dicit, quod statuta dispensentia, quod contractus mulierum, vel minorum, non valeant sine praesentia propinquorum, debent intelligi de contractibus damnofo, non vero de utilibus, quia quoad fauorabiliter gesta, minor pro maiore reputatur, vt in d. l. neque, quod dictum dicit esse menti tenendum. Ang. in d. l. 2. ff. de accept. Ias. in d. l. is cui bonis, Barbacia, conf. 35. & conf. 53. col. fin. vol. 2. Ex quibus doctoribus, & rationibus & fundamentis, haec pars vera & iuridica videtur.

13 Sed contrariam opinionem (imo quod non sufficiat vt alienatio rei ecclesiasticae sit utilis ecclesiae, nisi cum solemnitate, & interuentu eorum, quibus a iure haec res commissa est, alienatio fiat, tenet Bart. Albericus, Baldus, Angelus, & Fulgosius, in d. §. eam transactionem, vbi Ias. dixit communem opinionem, quam sequitur Tiraquellus, post leges connubiales, gloss. 6. num. 56. Ripa, in l. is cui bonis, n. 47. de verb. Decius, conf. 282. Pnelus, in l. 1. de bonis maternis. 3. p. numer. 31. cum sequentibus, Gutierrez, practicarum quest. lib. 2. questio. 22. Sarmiento (qui doctissime & eleganter declarat) de rebus ecclesiasticis. c. 2. n. 1. cum sequentibus. Loaces, in repetitione l. filius familias. §. diuisi, n. 403. de leg. 1. & dicit communem opinionem Sarmiento, & Gutierrez, supra, & magis communem & veriozem appellat Pnelus, supra, num. 21. & ratio huius opinionis est, quia duo copulatiue requiruntur, in alienationibus rerum minorum, videlicet, quod interueniat utilitas, & solemnitas a iure requisita, & haec omnia requiruntur

14 pro forma, quae non potest mutari, l. qui heredi. l. Maenius. ff. de condit. & demonstr. c. 1. de baptismo. Et sic, licet contractus sit utilis minori, appositio decreti iudicis requiritur. l. magis puto. ff. de rebus eorum, quae si interueniat interponitur solemnitas, & sic in d. c. sine exceptione, in alienatione rerum Ecclesiasticarum, non sufficiet sola utilitas, nisi solemnitas iuris, & iudicis decretum interueniat, & si sola utilitas sufficeret, frustra decretum, & reliquae solemnitates desiderantur: vnde optime Bernardus Diaz, supra, in limitatione prima, li-

mitat nostram conclusionem in alienatione rei ecclesiasticae, etiam utili: ex eo quia solemnitas est introducta pro forma in tali venditione, & sic nullo pacto omitti potest: pro qua sententia facit text. in clementina 1. de reb. eccles. non alienand. vbi expresse disponitur, quod ad hoc vt res ecclesiastica alienari possit, debet hoc necessitas ecclesiae, aut utilitas exposcere, & nihilominus assensus praelati accedere debet, quod etiam probatur in c. 1. extra. eodem tit. in vers. praesertim. quae est dictio implicatiua, vt in l. si sine. (vbi gloss.) §. si. ff. rem ratam haberi, quem text. ad hoc ponderat & declarat Salzedo, supra. quae opinio etiam comprobatur & fulcitur secundum Sarmientum, supra, ex eo quia alias sequeretur, quod quotiescunque sit utilis conditio ecclesiae, possit compelli ad vendendum bona sua, quod longe distat a vero tramite veritatis, cum ad hoc nullus priuatus compelli possit, vt in l. inuicem, C. de contrahenda emptione. Ex quibus fundamentis haec pars est magis iura, & iuri consona, licet contraria summam habet aequitatem. Quare in hac opinionum varietate, vt difficultas & fundamenta pro qualibet opinione adducta, ad amicitiam reducamus, talis concordia & distinctio assignanda est, videlicet, quod aut contractus gestus ab ecclesia, vel minore, sine solemnitate, est illis utilis, & in nihilo damnosus nec praedicialis: & tunc, si ille actus est talis naturae, & conditionis, quod nulla interuenit obligatio ex parte ecclesiae, vel minoris, sed alium ipsi obligant (vt quando iis donatur, vel sibi stipulatur, vel sententia fauorabilis pro eis profertur) tunc sine dubio aliquo, etiam si nulla iuris solemnitate interueniat, valebit talis actus, quatenus concernit utilitatem minoris, vel ecclesiae. Et in hoc casu procedunt fundamenta primae opinionis. Cuius distinctionem probant nobis & insinuant verba singularia text. in dict. §. pupillus, Instit. de inutilibus stipulationibus. ibi, * nam alium sibi obligare, etiam sine tutoris auctoritate potest, * idemque probatur, in §. 1. de auctoritate tutorum. ibi, * si quis dari stipuletur, non est necessaria tutoris auctoritas, quod si alius promittant pupilli, necessaria est tutoris auctoritas. Namque placuit meliorem quidem suam conditionem licere eis facere, etiam sine tutoris auctoritate, deteriorem vero non aliter, quam cum tutoris auctoritate. * In quo casu procedit & loquitur dicta l. non eo minus, C. de procuratoribus, quia ex eo ibi valuit sententia pro minore non legitime defenso, quia per illam, non minor alius, sed alius minori obligatur, & sic intelligis text. in d. §. eam transactionem, & reliqua iura superius adducta. Est tamen secundus casus quando ipse minor vel ecclesia, contrahunt sine solemnitate, se tantum obligando, non autem obligat, cum quo contractum celebrat, & tunc contractus iste est nullus, cum ex propria illius natura, damnum afferat ecclesiae, vel minori, & tantum, quod nulla indiget restitutione, vt in l. 1. vbi gloss. C. de in integrum restitut. Tertius casus (qui magis congruit nostro assumpto) est, quando contractus est reciprocus, ex parte minoris, vel ecclesiae, & etiam illius cum quo contractus celebratur, vt in casu l. Labeo. §. contractum. ff. de verborum significatione, in quo casu contractus est nullus, etiam si utiliter gestus sit: quia sola utilitas, sine iuris solemnitate non sufficit, vt in d. §. nec tamen, & in iuribus pro contraria parte allegatis in hac vltima opinione. Quae concordia verissima & iuridica est, quam optime declarat Sarmiento, supra, vbi plura iura sic declarat tam eleganter, quam subtiliter.

QUESTIO DCLXXVI.

Virum tempus statuti ad inquirendum contra reum, currat a die scientiae, vel delicti commissi. Communis contra communem, & quid iure regio.

SI a lege vel statuto municipali praefigatur terminus ad formandam inquisitionem, vel accusationem, contra reum, talis terminus non currit nisi a die scientiae commissi delicti. Ita docet Bart. in l. eum qui. §. in popu-

popul
com
Se
rat a
Alex
rus, r
§. ini
dixim
nion
17. p
com
scien
cund
Vtrum
qu
tion
N
a poss
tionem
Matth
in c. co
ducun
Sed
starum
Menor
comm
qua re
1 Lex
2 Reu
3 L. 2
4 Deli
5 Rati
6 Occa
7 Doct
8 Indec
9 Con
10 Reu
11 Inclu
12 Offi
13 Inqu
14 Puni
15 Doct
16 L. 1
17 Opi
18 Ren
19 Index
20 Prae
21 Lex
22 Iude
23 Prae
24 Prae
25 Prae
Q
Vtrum i
inqui
extra
quid i
Prae
da,

popularibus, in fin. ff. de iureiur. quam opinionem dicit communem Natta, conf. 225. n. 2. vol. 1.
Sed contrariam opinionem (imo quod tempus currat à die commissi delicti) dixit magis communem Alexand. in d. §. in pupillaribus, num. 12. & Iulius Clarus, recept. sentent. §. fin. quæst. 51. vers. sed quæro, & in §. iniuria, num. 9. Plaga, de delictis. c. 6. in fine. & nos diximus, in quæst. 679. vbi amplectimur primam opinionem, ex l. 22. tit. 9. p. 7. & sic est intelligenda l. 4. tit. 17. p. 7. vbi transacto quinquennio, non præscribitur contra mulierem actio adulterii, quod procedit à die scientiæ, vt notat Quæstada, in suis quæst. c. 18. vers. secundus casus.

QVÆSTIO DCLXXVII.

Virum interdictum, Vnde vi, concedatur, quando aliquis est deiectus à possessione percipiendi annuam præstationem. Communis contra communem.

Non leuis est Doctorum altercatio, an interdictum, Vnde vi, concedatur, quando aliquis est deiectus à possessione, vel quasi, percipiendi annuam præstationem, & partem affirmatiuam dicit communem Matthæus de Afflictis, decis. 395. n. 6. & 8. & Felinus, in c. conquestus, de foro competenti, pro qua sententia adducunt doctores tex. in c. fin. de rest. spoliat.

Sed contrariam opinionem esse communem legistarum affirmat Ripa, in l. 1. n. 3. ff. quorum bonorum, & Menoch. de recup. possess. remedio 1. n. 87. vbi refert duas communes opiniones, resoluens primam esse veriorē, à qua recedendum non est.

S V M M A R I V M.

- 1 Lex 1. C. vbi de criminibus agi oporteat, declaratur pro affirmatiua opinione.
- 2 Reus criminis in tribus locis potest puniri.
- 3 L. 2. tit. 8. p. 5. expenditur pro hac opinione.
- 4 Delicta & contractus purificantur, quo ad ius fori.
- 5 Ratione contractus potest aliquis conueniri in loco contractus & domicilij.
- 6 Occasio delinquendi est vitanda.
- 7 Doctores pro opinione affirmatiua referuntur.
- 8 Iudex ecclesiasticus potest procedere contra clericum originarium, ratione delicti alibi commissi.
- 9 Contraria opinio in questione principali adducitur.
- 10 Reus criminis in eo loco debet puniri in quo delinquit.
- 11 Inclusio vnius est exclusio alterius.
- 12 Officium iudicis non extenditur ultra suæ iurisdictionis territoria.
- 13 Inquisitio est generaliter prohibita, nisi in casibus à iure expressis.
- 14 Puniri reus non debet sine accusatore.
- 15 Doctores pro hac opinione negatiua referuntur.
- 16 L. 1. tit. 1. lib. 8. recopilationis, ponderatur pro hac opinione.
- 17 Opinio Antonij Gomez reprobat.
- 18 Remissio non est facienda nisi prius constet summarie de delicto, & vbi fuit perpetratum.
- 19 Iudex originis potest reum punire, licet alibi delictum sit commissum, quando non fuit petita remissio.
- 20 Præuentioni est locus quando iudices habent iurisdictionem accumulatiuam.
- 21 Lex 10. tit. 13. lib. 8. recop. declaratur.
- 22 Iudex ordinarius etiam in casibus fraternitatis potest cognoscere de delicto, si præueniat per capturam rei.
- 23 Præuentioni fit per citationem & per capturam.
- 24 Præuentioni realis præualeat verbali.
- 25 Præuentionis materiam eum ampliationibus & limitationibus declarat Azuero.

QVÆSTIO DCLXXVIII.

Virum iudex originis possit ex officio procedere per viam inquisitionis, contra reum originarium delinquentem extra territorium. Communis contra communem, & quid iure regio.

Præfens quæstio, quæ in hoc loco venit explicanda, est satis difficilis, vtilis, & quotidie in praxi

contingens, cuius veram resolutionem dixit Alex. conf. 111. vol. 1. esse valde dubiam, quem sequitur Ruinus, conf. 84. n. 9. vol. 4. & Socinus iunior, conf. 76. n. 8. vol. 3. & varias opiniones refert Parisius, conf. 159. vol. 4. & in primis pro parte affirmatiua adducitur tex. in l. 1. C. vbi de criminibus agi oporteat, vbi de delicto perpetrato potest reus criminis in tribus locis puniri, primo in loco commissi delicti, secundo in loco originis, vel domicili, tertio in loco litis contestatæ: idemque probat text. in anth. qua in prouincia. C. eod. tit. & in l. 1. C. de iurisdictione omnium iudicum. c. 1. vbi gl. extra. de raptoribus. l. solent. ff. de custodia rerum. gl. in l. a dino Pro. §. sententia Roma. ff. de re iudicat. Ex quibus constat, quod ratione delicti potest quis effici reus in pluribus locis, & per consequens iudicem originis posse procedere, quia sicut interest iudici, vbi delictum fuit perpetratum, purgare prouinciam malis hominibus, vt in l. congruit. ff. de officio præsidis, ita etiam interest iudici originis, vel domicili, subditum castigare, & prouinciam purgare similibus hominibus, licet alibi delicta commiserint. l. præfens. ff. de off. præsidis, & probat. l. 2. tit. 8. p. 5. ibi, * de uelo de presentar, al juzgador que uiuere de juzgar, e mostrarle el yerro que hizo, * vbi notat Gregor. Rursus confirmatur hæc sententia, quia quo ad ius fori purificantur contractus, & delicta. l. omnem. ff. de iudiciis, anth. vt omnes obediant iudicibus, §. hoc considerantes, col. 5. sed sic est, quod ratione contractus potest quis conueniri in loco ipsius contractus & domicili, l. heres absens. §. si. ff. de iudiciis. l. assumptio. §. filius. ff. ad municipalem. l. 3. C. de rauer. & orig. lib. 10. c. Romana. §. contrahentes, de foro competenti, lib. 6. vbi gl. tex. in l. 32. tit. 3. p. 3. Ergo similiter delinquens conueniri poterit coram iudice originis ipsius delinquentis, vt expresse notat Salicetus, in d. l. 1. q. 3. C. vbi de criminibus agi oporteat, & si secus fieret, magna daretur occasio delinquendi, quæ potius est vitanda. l. conuenire. ff. de pactis dotalibus, & quilibet reus ad delinquendum, in alienas prouincias properaret, si in loco originis puniri non posset. Et sic opinionem hanc sequitur Cynus, quem allegat Bartol. in l. eunuchos populos. C. de summa Trinitate & fide catholica, idem Bartol. in l. si em. §. fin. ff. de accusationibus, Baldus, in l. fin. ff. de iurisdictione omnium iudicum, vbi Angelus, & in d. l. 1. C. vbi de criminibus agi oporteat, & in l. etiam. C. de executione rei iudicatæ, Angelus, in l. si vacantis. C. de bonis vacantibus. lib. 10. & in tractatu malefactorum, verb. hæc est quadam inquisitio. Abb. in c. cum contingat, vbi Felinus & Butrius, de foro competenti, Butricarius, in c. fin. eodem tit. Guido Papæ, quæst. 202. & hanc partem sequi doctores modernos, dicit Baldus, conf. 224. volumine 5. qui dicit esse communem opinionem, in d. l. eunuchos populos, & dicit etiam communem, veram & approbatam Bologninus, conf. 57. & pro hac opinione fuisse iudicatum dicit Angelus, in d. l. vacantis, quam etiam sequitur (dicens communem) Syluanus, conf. 103. Alciatus, in c. 1. n. 67. de officio ordinarii, quæ refert Villalobos, in sua coll. communium, litera D. n. 57. Cassaneus, in consuetudinibus Burgundia, tit. * des iustices, * §. 5. n. 11. Bosius tit. de foro competenti, n. 182. vbi dicit, quod hanc opinionem vsus approbavit, & sequitur Marcus, decis. 989. numer. 6. Bombinus, conf. 8. numer. 11. & Couarru. practicarum quæst. cap. 11. numer. 6. vers. 6. & (aliis relatis) hanc sequitur Iulius Clarus, lib. 5. recept. sent. §. si. quæst. 29. numer. 4. in fin. vbi dicit, quod hæc opinio est consuetudine approbata, & quod ab ea non est in practica recedendum: quam opinionem sequitur, & dicit communem Bernardus Diaz, in practica cononica, cap. 8. num. 2. vbi resoluit, quod iudex ecclesiasticus propriæ originis, potest procedere contra clericum originarium, ratione delicti alibi commissi, vbi inducit text. pro hac sententia in cap. cum nullus, de tempor. ordinand. lib. 6. & alios refert Salzedo, ibi, & in c. 9.

Sed contrariam opinionem (imo quod solus iudex delicti, & non originis possit per inquisitionem procedere) verio-

veriolem esse existimamus, ex sequentibus. Primo, ex vulgatissima iuris regula, qua cauetur, quod in eo loco debet quis puniri, in quo delinquit, text. in l. i. & in l. si cui. §. penultimo. ff. de accusationib. l. desertorem. 3. ff. de re militari. ibi. * cum plebri pœna debere, vbi facinus admissum est, diui Severus & Antoninus rescripserunt. * text. etiam in d. l. i. & in auth. qua in prouincia. C. vbi de crimine agi oporteat. Et sic cum iudex delicti cognoscat de crimine in suo territorio perpetrato, sequatur

11 quod iudex originis nullam habet causæ cognitionem, cum inclusio vnius, sit exclusio alterius, l. cum prætor. ff. de iudiciis. l. maritus. C. de procuratoribus, l. qui accusare. ff. de accusationibus. Et facit pro hac opinione bonus text. de iure canonico, in c. si illic. 23. quæst. 4. ibi. * vendicetur iniuria, vbi plebri est orta præscriptio. * text. in l. si peccauit. 11. quæstio. 1. ibi, * vbi contingit

12 malum, ibi moriatur. * Rursus confirmatur hæc sententia, quia officium iudicis non extenditur ultra suæ iurisdictionis limites & territoria, l. i. & fin. ff. de iurisdi. dicit. omn. iud. maxime, quia inquisitio regulariter est prohibita, nisi in casibus à iure expressis. l. 2. §. si publico. ff. de adulteriis. Bart. in d. l. congruit. ff. de offic. præsidis. Hippolytus, consil. 110. num. 17. & est contra iuris regulas, vt sine accusatore aliquis puniatur, nec condemnatur. l. rescripto. §. si quis. ff. de muneribus & honoribus, & ita habetur Ioan. c. 8. vbi Christus dixit Mulieri: Vbi sunt qui te accusant? & deficiente accusatore, dixit: Nec ego te condemnabo. Vnde cum iudex originis non dicatur esse offensus, vt in authent. de iudiciis. §. quod si delinquentes. & in auth. de armis. col. 6. sed solū iudex loci delicti, cui & toto populo iniuria facta est, vt in l. si quis. ff. de iniuriis, & in l. quod senatus. ff. eod. m. tit. text. etiam in l. licitatio. §. quod illicite. ff. de publico. sequitur quod ad ipsum, & non ad iudicem originis spectet vindicta, & delictorum punitio, maxime cum nullo iure caueatur, quod iudex originarius (ratione delicti perpetrati extra territorium) possit inquirere & punire. Quam opinionem in terminis nostræ quæstionis tenet Speculator, in titul. de adit. iud. incom. §. 1. vbi Ioannes Andreas, in addit. & plures doctores antiquos refert & sequitur Rolandus. cons. 19. vol. 2. num. 20. vbi consuluit pro hac opinione, quam sequitur Ruynus, cons. 84. num. 9. volum. 4. & cons. 292. vol. 4. & cons. 293. eodem vol. Barbacia, in c. cum contingat. num. 26. Hippolytus, in d. l. si. num. 53. de foro competenti, & cons. 14. num. 9. & in cons. 57. & 67. & 110. num. 15. Parisius, cons. 159. & 169. n. 17. vol. 4. Boerius, decis. 270. Grammaticus, decis. 26. & dicit communem opinionem Albericus, in tractat. statutorum. 3. p. q. 36. & dicit magis communem Bologninus, (sibi contrarius) consil. 8. & dicit Rolandus, supr. quod hæc est crebrior opinio, & quod pondere, & numero prævalent doctores tenentes hæc opinionem, & quod ita in practica est seruandum, cum nitatur æquioribus, & fortioribus fundamentis. & sequitur Alex. cons. 111. lib. 1. Bernardus Diaz, in practica canonica. c. 9. & alios refert Iulius Clarus, supra, num. 4. Gandinus, de maleficiis, tit. de pœnis, Canteria, in quæstionibus criminalibus, quæst. 7. n. 3. & nouissime hæc opinionem sequitur vigilantissimus Azeuedo, in l. i. tit. 1. lib. 8. recop. num. 37. & 40. vbi pro hac sententia ponderat verba dictæ legis primæ, quam dicit à nemine vidisse ponderatâ, & verba dictæ legis ita se habent. * Y porque los nuestros pueblos vivan en paz, y fesiengo, y tranquilidad: porende mandamos, que si algun robo, o otro qualquier maleficio se hiziere, que el alcalde o juez en cuyo termino el dicho maleficio o robo fuere fecho haga pesquisa e inquisicion sobre ello, y le de copia y traslado de la pesquisa, y sumariamente proceda, porque los delinquentes no queden sin pena. * ex qua lege

17 confirmatur nostra sententia, quam ampliat Antonius Gomez. 3. tom. variarum. cap. 1. nume. 87. in fin. in tantum procedere, quod licet non constet iudici originis delictum esse commissum in iurisdictione petentis remissionem, tenetur eam facere, licet causæ cognitio non procedat. Quæ opinio vera non est, quia priusquam fiat remissio debet constare de delicto, & in quo loco

fuit commissum, alias non est locus remissioni, vt docet Orosius, in d. l. congruit, & Couarr. supra, quos refert & sequitur Azeuedo, in d. l. i. num. 39. (licet non alleget Gomezium) & hæc dicit communem opinionem, & quod in practica obseruatur, Iulius Clarus, lib. 5. recept. sent. §. fin. quæstion. 38. num. 19. vbi limitat, quando à iudice vbi delictum fuit commissum, non 19 fuit petita remissio, quia tunc ipse iudex originis potest procedere in causa & reum punire, quæ opinio communis est, vt docet Couarru. practico. quæst. quæst. 11. num. 6. & sic resolutimè dicendum est, iudicem originis domicilii & delicti, posse procedere, & inquirere contra delinquentem, siue ad instantiam partis offensæ, siue ex officio, nec vnus processus alium impedit. Si vero iudex delicti petat reum sibi remitti, per literas requisitorias, & constat de delicto, & loco, vbi fuit perpetratum, tenetur illum remittere, etiam si præuenit in causa: at vero si non fuerit requisitus, vel non constiterit de delicto, nec de loco in quo fuit commissum, non tenetur facere remissionem, & ita quotidie practicitur. In aliis vero casibus, quando iudices habent accumulatiuam iurisdictionem, est locus præuentioni, quæ debet fieri realis, per capturam, non vero alio modo, vt eleganter ostendunt verba leg. 10. 22. tit. 13. lib. 8. recop. ibi. * Ten tal caso los alcaldes que primero lo prendieren, sean jueces del delicto hasta la sentencia, * & sic iudex ordinarius capiat delinquentem 22 (etiam si delictum commissum sit de casibus pertinentibus, * a la hermandad vieja y nueua, * de quibus habetur in l. 2. tit. 3. lib. 8. recop. l. 52. tit. 18. lib. 6. & in l. 19. tit. 2. lib. 8.) poterit in causa procedere, & reum punire, nec vilo modo tenetur, nec potest compelli reum ad iudices fraternitatis remittere: quia prædicti iudices habent iurisdictionem accumulatiuam, cum iudicibus ordinariis, (in casibus, de quibus ipsi peculiariter cognoscunt) non vero priuatiuam, vt constat ex dicta lege, vbi notat Azeuedo, num. 91. & tradit Tiberius Decianus, cons. 8. nu. 23. volum. 3. & in tractatu, de delictis. c. 55. tom. 1. lib. 4. Nec existimes illam legem partitæ ali- 23 quid fauorabile nouiter inducere, quia de iure communi semper iudex, qui præuenit per capturam rei criminosi, cognoscit de causa, licet alter iudex prius verbaliter, & iudicialiter in causa cognouisset: ita Bart. in l. 3. ff. de custodia reorum, Bald. in l. i. C. vbi de crimin. agi oporteat, Hippolytus, in d. l. si. n. 206. ff. de iurisdictione omnium iudicum, Decianus, d. c. 21. num. 9. & Mascardus, de probationibus, volum. 3. conclus. 1227. num. 8. & plures nouissime refert & sequitur Azeuedo, supra, 25 num. 1. & 7. vbi per totam legem latissime prosequitur materiam præuentionis, constituens regulam cum vndecim ampliacionibus, & duodecim limitationibus, ad quam recurrendum est cum casus contigerit.

S V M M A R I V M.

- 1 Actio iniuriarum præscribitur per spatium vnius anni.
- 2 Præscriptio currit contra ignotantes.
- 3 Lex 12. tit. 9. p. 7. declaratur.
- 4 Pœna legis 2. tit. 10. lib. 8. recop. non procedit quando verba iniuriosa in absentia dicta sunt.
- 5 Tempus anni datum testamentariis, non currit ignotanti.
- 6 Opinio Antonij Gomezij, reprobatur.
- 7 Accusatio in delictis præscribitur triginta annis.
- 8 Actio adulterij præscribitur quinquennio à die scientiæ committendo.

Q V Æ S T I O D C L X X I X.

Virum terminus anni ad proponendam actionem iniuriarum, currat à tempore factæ iniuriæ, etiam ignotantibus. Communis contra communem, & quid iura regio.

Notissima est in iure conclusio, quod iniuriarum actio præscribitur per vnius anni spatium. Ita probat tex. in l. si non conuicti. C. de iniur. l. 22. tit. 9. p. 7. Ex qua receptissima sententia dubitant doctores, à quo

quo t
Cug
eo qu
gnor
22. v
Salic
nem
iurei
mi. §
larit
te l
scrip
lib. 5
Se
(imo
ti) t
ta, co
qui r
text.
3 conce
Porq
do, p
quæ
ri pot
beone
net P
4 quod
quan
maxi
5 quibu
tariis
defun
cet in
dez i
6 per M
stimo
Tauri
legis a
cessun
tur, in
ber de
7 num. 5
ctum t
lam. C
8 tat, c
quinq
ad l. l
à die
c. 18. v
Virum
nem
nem
A
se ipso
cum s
mune
ne de
Sed
ipso iu
attent
plures
comm
84. vb
dum e
muaer
nes op
num. c
qua re
c. 23. n
vbi Gro
uedo,
Didac

quo tempore incipit currere annus iste, & Guillelm. de Cugn. in l. si cum exceptione. l. 4. §. satis clementer. ff. de eo quod metus causa, tenet, quod illud tempus currit ignorantanti, quod dictum dicit singulare Gregor. in d. l. 22. verb. * desde el dia, * & istam opinionem sequitur Salicetus, in d. l. si non conuitii, & tenet Alex. communem dicens, in l. cum qui, §. in popularibus, nu. 12. ff. de iureiurando, Ruyn. conf. 27. n. 6. vol. 4. Marf. in pract. crim. §. constante. num. 85. & 87. & ratio est, quia regulariter omnis prescriptio currit ignorantanti, vt tradit late Iulius Clarus, lib. 7. receptarum sententiarum. §. prescriptio, & in terminis proprias questionis tradit idem, lib. 5 §. si questione 51. n. 5.

Sed his non obstantibus, contrariam opinionem (imo quod hæc annalis prescriptio non currat ignorantanti) tenet Gregor. in d. l. 22. quam dicit communem Nat. ta, conf. 225. nu. 2. prout eum allegat Iul. Clar. supra, qui refert duas communes, & pro hac vltima facit text. in l. annus. ff. de calumniator. c. quia diuersitatem. de concess. preb. & hoc expresse probatur in d. l. 22. ibi, * Porque puede home asmar que non se tuuo por des honrado, pues tanto tiempo se callo que non fizo en de querella, * quæ ratio cessat in eo, qui ignorat ius suum & verificari potest in iniuria facta absentis, & in l. item apud La-beonem. §. conuitium. ff. de iniuriis, per quam legem tenet Parlador. rerum quotidianarum. c. 17. nu. 14. & 15. quod poena legis 2. tit. 10. lib. 8. noua recop. habet locum, quando illa verba iniuriola contra absentem dicta sunt, maxime in coetu hominum & cum vociferatione, ex quibus datur declaratio ad l. 6. tit. 1. p. 6. vbi testamentariis assignatur annus ad exequendum testamentum defuncti, vt illud tempus non currat ignorantibus, licet in hoc referat quatuor opiniones Tellus Fernandez in l. 33. Tauri. Ex cuius resolutione, & ex traditis per Matiençum, in l. 7. tit. 4. gloss. 2. & 6. lib. 5. recop. existimo veram non esse opinionem Gomezii, in d. l. 33. Tauri. num. 4. qui absolute tenet quod tempus illius legis ad condendum testamentum commissario concessum, currat ignorantanti, quod latius per me explicatur, in quest. 374. & quanto tempore accusatio cuiuslibet delicti daret, tradit Gomez. 3. tom. variarum. c. 1. num. 5. vbi resoluit, quod per triginta annos, siue delictum sit publicum siue priuatum, per text. in l. quere lam. C. ad l. Cornel. de falsis. l. 3. tit. 7. vbi Gregor. notat, quod fallit in crimine adulterii, nam transacto quinquennio actio prescribitur, vt in l. mariti. §. si. ff. ad l. Iuliam, de adult. l. 4. tit. 17. p. 7. quod tempus currit à die scientiæ, vt tradit Quisada, in suis questionibus. v. 18. versiculo, secundus, quod est notandum.

QUESTIO DCLXXX.

Utrum acta processus facta per iudicem post recusationem, sint ipso iure nulla. Communis contra communem.

Acta processus, facta per iudicem recusatum, & sententiam post recusationem latam non esse ipso iure nullam, tradit Philipp. Francus in cap. cum speciali. numer. 47. de appellatio. vbi dicit communem esse opinionem, cum Innocentio, ibi, & Ioanne de Neuizanis, consilio 36. numer. 8. in fine.

Sed contrariam opinionem (imo quod sententia sit ipso iure nulla) tenet Robert. Lancelotus, in tractat. de attentatis. 2. p. c. 6. tam de iure ciuili, quam canonico, & plures doctores pro vtraque opinione (referens duas communes,) tradit Cacheranus, in decis. Pedemontana. 84. vbi ex professo agitur hæc questio, & ita secundum eum iudicauit Senatus, & hanc dicit magis communem opinionem, & (his non citatis) duas communes opiniones refert Anton. Gabriel. in 2. tom. commun. conclus. 5. vbi neutram sequitur opinionem. De qua re videndus est Auendannus, de exeq. mand. 2. p. c. 23. numer. 14. & Couarr. pract. c. 26. l. 22. tit. 4. p. 3. vbi Gregor. & (pluribus citatis) dicit communem Azeuedo, in l. 1. tit. 16. n. 8. lib. 4. recopilationis, & ibi Didacus Perez, col. 955.

Tom. II.

SVMARIUM.

- 1 Dispositio loquens generaliter, generaliter est intelligenda.
2 Communis opinio in questione principals proponitur.
3 c. 15. session. 23. Concilii Tridentini declaratur.
4 Virtute bullæ Cruciatæ potest sacerdos absolueri ab irregularitate contracta ratione peccati.
5 Sacerdos potest absolueri à peccatis venialibus, & à minori excommunicatione absque approbatione ordinarii.

QUESTIO DCLXXXI.

Utrum facultas eligendi confessorum per bullam Cruciatæ, intelligatur de curato, vel de simplici sacerdote. Communis contra communem, & quid ex Concilio Tridentino.

Apud doctores est ingens controuersia, an facultas eligendi confessorium, intelligatur de parochia habente curam animarum, vel de simplici sacerdote. Et pro parte affirmatiua facit glo. in c. omnis vtriusque sexus, verb. alieno sacerdote. de poenitent. & remissio. quam ibi sequuntur Card. Anton. & Abb. & Archid. in c. perlectis. 25. dist. num. 23. & est gloss. verb. specialis, in fine, in clemen. 1. de priuilegiis, quam ibi sequuntur Card. quest. 23. Imol. & Bonifac. & Abb. in c. significasti, de foro compet. & ita fuit decissum per capellam Tololanam, in quest. 221. vbi additionator Aulfredus, resoluit, quod communiter doctores transeunt cum hac opinione: cui sententiæ accedit Gabriel, in 4. distinctione 17. qu. 2. concl. 5. & dicit communem Barbac. in c. post confessionem. num. 34. de probat. Et ratio huius opinionis ea est, quia dispositio loquens generaliter, & sine limitatione, generaliter est intelligenda. l. in agris. ff. de acquir. rer. dom. l. age cum Geminiano. Cod. de transact. l. in fraudem. §. fin. de testament. mil. & sic facultas illa eligendi confessorium, de simplici clerico est intelligenda, & non de parochia habente curam animarum.

Sed contrariam sententiam tenet Abb. (sibi contrarius) in clemen. 1. de prebend. Collect. in d. c. omnis vtriusque sexus. Hosti. in summa, §. cui confitendum, de poenit. & remis. Palud. in 4. dist. 17. quest. 4. concl. 5. & dicit communem Adrian. in 4. de sacramento poenitentia. fol. 69. & Caietan. 2. p. opuscu. questione unica, de ministro sacrament. poenitent. Angel. in summa, verb. confessio, el. 3. §. 4. Barbac. in c. post confessionem, de probat. num. 35. Felin. in c. 1. num. 9. de rescript. & istam opinionem feruari testatur Adrian. vbi supra, & Aulfred. in d. decis. Tholoff. Nauarr. in c. placuit, de poen. dist. 6. num. 57. & 60. & sequitur Medina, in sua summa de poenitentia, tractatu 2. de sacerdote alieno, & tradit duas communes opiniones Mexia ad legem Toleti, de los terminos. * 6. partis. 2. fundamento. num. 7. fol. mibi 63. & pro hac opinione est text. in extranaganti, quia quorundam, de verborum significatione. Quæ quidem controuersia hodie ex noua lege Concilii Tridentini est declarata, in c. 15. sess. 23. ibi, * sine approbatione episcopi, nullus etiam regularis, potest confessiones secularium & sacerdotum audire, non obstantibus priuilegiis in contrarium concessis, & consuetudine immemorabili, * & sic quilibet sacerdos ab ordinario approbatus est sufficiens, quod quidem & in ipsa Bulla satis exprimitur ibi, * de los aprobados por el ordinario, * quam opinionem sequitur Azeuedo, in l. 3. tit. 1. lib. 1. recopilationis, num. 6. (quem vidi post hæc scripta.) Et an virtute Bullæ possit sacerdos absolueri ab irregularitate contracta ratione peccati, explicat Ioan. Gutierrez, in suis Canonis. quest. c. 3. & in c. 6. explicat illam difficilem questionem, an simplex sacerdos (etiam hodie stante Concilio Tridentino) possit absolueri absque approbatione ordinarii, à peccatis venialibus, & à minori excommunicatione, qui tenet quod sic, contra Couar. in c. alma mater. l. p. §. 12. n. 6. & Seto, in 4. dist. 22. q. 2. art. 3.

L

SVM-

S V M M A R I V M.

- 1 Pater non potest compelli ad donandum filio ob causam.
- 2 Contraria opinio in questione principali proponitur.
- 3 Bona ad cuius titulum aliquis ordinatur, dicuntur quasi castrensia.
- 4 Dignitas non computatur.
- 5 Resolutio questionis proponitur.
- 6 C. 2. sess. 21. Concilii Tridentini, confirmat ultimam opinionem.
- 7 Bona ad cuius titulum aliquis est ordinatus, non possunt vendi sine licentia episcopi.
- 8 Bona que non possunt alienari, non computantur in legitima.
- 9 Opinio Gutierrez damnatur.
- 10 Accidens non mutat substantiam.
- 11 Donatio patrimonii, ad cuius titulum aliquis ordinatur, non potest excedere legitimam filii, & meliorationem tertii, & quinti.
- 12 Praxis, que seruetur, quando aliquis ordinatur ad titulum patrimonii, traditur.
- 13 Lex 3. tit. 4. p. 1. declaratur.

Q V Æ S T I O D C L X X X I I.

Verum donatum à patre filio ad sacros ordines suscipiendos imputetur in legitimam filii. Communis contra communiens.

- P**vlchrum dubium, & valde necessarium, ac in praxi quotidie contingens se offert nobis explicandum, in quo sunt duæ contrariæ communes opiniones ex doctoribus regni, & quilibet pluribus rationibus & fundamentis suam defendit sententiam. Et pro parte affirmatiua, quod talis donatio sit in legitimam filii computanda, adducitur Couar. in c. Raynaldus. §. 2. n. 7. de testam. quam opinionem sequitur Auendan. resp. 17. num. 4. in vers. ex quo infertur, assignans rationem, quia hæc est donatio ob causam, ad quam faciendam pater inuitus cogi poterat, pro qua sententia adduci possunt tradita per Menoch. de success. creat. §. 30. num. 203. vbi dicit communem, & in §. 22. num. 44. & Couarru. lib. 1. variarum. cap. 4. num. 4. in fin. Angulo, in l. 1. tit. * de las mejoras, gloss. 4. num. 5. & 17. Ayora, de partitio. 2. p. questione 13. Gutierrez, practi. lib. 2. questione 65. num. 12. qui resoluit istam esse veriorum opinionem, in iudicando & consulendo, quam etiam tenet, obiter tamen, Ant. Gom in l. 29. Tauri, num. 21. & Salzedo, in praxi ad Bernardum Diaz. c. 18. nu. 16. qui defendit contra Tellum Fernandez, opinionem istam, quam etiam tenet Iosephus Gonzalez. variarum quest. c. 12. num. 25. & Spino, in speculo testamentorum, gl. 18. n. 66. idem Menchaca, de success. creat. lib. 3. §. 22. n. 44.
- 2 Sed licet ista opinio sit communis, & à tot grauissimis viris approbata, non desunt qui neruose contrariam defendant, & appellent etiam communem, sequentes opinionem Ioannis Fabri, in §. fin. num. 3. Institut. de inofficioso testamento, quem sequitur Caslaneus, in consuetudinibus Burgundia, rub. 6. §. 5. (qui alios refert) & Menchaca, de success. creatione, lib. 3. §. 30. n. 216. qui dicit veram, & communem, quam sequitur Matienço, in l. 3. tit. 8. lib. 5. recop. gloss. 2. n. 14. & Tellus Fernandez, in leg. 27. num. 16. qui sequitur Fabrum, in d. §. fin. & in l. si emancipati. C. de collatio. tradit Ioan. Igneus in l. 3. §. subuenitur, nu. 177. ff. ad Syllan. Aym. Crauet. conf. 136. relati & sequenti à dicto Tello, dicente quod hæc opinio sibi videretur communis, & quod sit magis communis defendit Gracian. reg. 195. num. 6. ex eo quod illa bona dicuntur quasi castrensia, & dignitas non computatur, neque quod eius ratione datur, argumen. tex. in l. castrense peculii. ff. de castrensi peculio, l. sacrosancta. C. de episcop. & clericis, l. omnimodo. §. imputari. C. de inofficioso testamento. Castro, qui legit. l. cum oportet, C. de bonis que lib. 4. p. n. 165. Rojas, in epitome success. c. 7. n. 46. Didacus Perez, in l. 4. tit. 12. lib. 3. ord. pag. 1187. Azeuedo in l. 10. tit. 6. n. 29. lib. 5. noua recop. Dubium igitur est, quid tenendum in tanta doctorum controuersia? Bonum

enim esset, ad lites impediendas, & dirimendas, quod lege, aut pragmatica sanctione iste articulus diffiniretur, ne litigantes ad inuicem bona consumant, & aduocati (salua, & tuta conscientia) vtramque opinionem defendant, modo primam, modo secundam amplectendo, cum quælibet sit probabilis opinio, sed hodie hæc vltima probabilior est, stante Concilio Tridentino session 21. c. 2. vbi bona donata à patre filio, vt ordines suscipiat, non possunt vendi siue alienari, absque licentia episcopi: quia dantur in titulum perpetuum. Si ergo non possunt alienari, sequitur, quod non computantur in legitimam. Neque obstat, quod supra dicit doctissimus Gutierrez, quod prohibitio Concilii non est perpetua, quia sufficit quod respectu initii detur prohibitio, licet respectu causæ superuenientis permittatur, quia illud procedit ex accidenti, & sic non mutat substantiam. l. naturalem. §. apium. ff. de acquirendo rerum domin. illa enim donatio in suo principio valida est, nec exigit, quod ad eius validitatem sequatur mors parentis, vt tenet Couar. supra. Sed aduerte, quod hæc donatio non potest excedere legitimam filii, & tertium & quintum, vt in l. 26. Tauri: quia alias daretur parentibus occasio defraudandi filios sua legitima, quia totum patrimonium donarent filio clerico, pro titulo ad sacros ordines consequendos. Vnde domini consiliiarii Archiepiscopi (prout quotidie video in hac ciuitate Toletana) faciunt informationem, si illa donatio potest à parentibus fieri sine damno aliorum filiorum, quod erit considerata legitima, & tertio, & quinto. Et cum hac declaratione est tenenda hæc secunda, quæ magis communis appellatur, vt supra resolutum est, & pro ea videtur facere l. 3. in fi. tit. 4. p. 1. ibi, * Fuera ende si el padre fiziesse cauallero à su hijo, ole diesse cauallo, e armas, ole fiziesse aprender alguna ciencia, * quod quidem à maiori parte rationis in milite cælesti dicendum est, vt tradunt doctores, per gl. ibi, verb. facere potest, in l. miles. ff. de re iud. authen. vultio magis. C. de sacrosanct. eccles. l. nepos Proculo. ff. de verb. signif. & aliam rationem assignat Azeuedo, in d. l. 10. tit. 6. n. 31.

Q V Æ S T. D C L X X X I I I.

Verum debitor ex causa civili, confugiens ad ecclesiam, gaudeat immunitate. Communis contra communiens, & quid iure regio.

Non leuis quidem quotidie vertitur controuersia inter doctores, an debitor ex causa civili gaudeat ecclesie immunitate, vel an ab ea inuitus possit à iudicibus secularibus extrahi. Et pro parte affirmatiua facit opinio Abb. in cap. inter alia, de immunitate eccles. numer. 22. vbi dicit esse communem opinionem, quæ comprobatur per l. 2. tit. 11. p. 5. vbi Gregorius & Remigijs, de immunit. ecclesiarum, fallent. 27. Rodericus Xarez, in l. 2. tit. * de los gouernos, lib. 2. fori, questio. 5. & Nauarr. in manua. cap. 25. num. 19. & Couarr. qui dicit sic in praxi seruari, lib. 2. variarum cap. 20. numer. 14. quos sequitur Paz, in sua praxi. 1. tom. 5. p. c. 3. §. 3. nu. 152. Humada, in l. 2. tit. 11. p. 1. gloss. 2. n. 2. vbi dicit quod lex regni, quæ disponit quod pro debito civili debitor extrahatur ab ecclesia, non seruetur de consuetudine, & istam opinionem esse sequendam in iudicando & consulendo (tanquam verioris & communioris) resoluit doctissimus Gutierrez, practica rum lib. 1. questio. 1. numer. 13. vbi adducit concordiam, videlicet vt ista communis opinio procedat in simplici debitore, non autem in eo, qui abscondit bona, quia in mercatoribus fallitis, & in cambijs fugitiuis, procedit, quod tradit Gracian. reg. 127. num. 13. idemque tenet Azeuedo, in l. fin. tit. 2. lib. 1. recop. num. 3. etiam stante illa lege, & Gironda, de gabellis. 4. p. §. 1. num. 29. quod quidem dispositum expressaque cautum est, per quandam regiam pragmaticam sanctionem, contra mercatores & cambijs fallitos, promulgatam Madriti, anno Domini 1590. in mense Iulii.

Sed

Sed pro contraria parte, & opinione, (stante iure communi,) allegatur Iason. in l. vinum, n. 4. ff. si cert. petat. & in l. plerique, nu. 26. de in ius vocando, Euerard. in Centu. legali c. 40. Couarr. li. 2. variarum c. 20. n. 14. qui afferit semel vidisse regias literas, vt debitor ex causa ciuili ab ecclesia extraheretur, ex l. fin. tit. 2. lib. 1. recop. idem testificatur doctissimus Gutierrez, supra n. 1. quod quidem iam habui de facto, & ita prout lege illa regni disponitur, obseruatum fuit. vtraque enim communis est opinio, prout videre est per Gutierrez, supra, & in l. nemo potest, de leg. 1. n. 184. Duennas, reg. 175. Gracian, reg. 58. n. 16. Olano, in concordant. iur. littera F. nu. 104. Didac. Perez, in l. 4. tit. 2. lib. 1. ordina. Anton. Gomez. 2. tom. var. c. 11. n. 55. qui resoluit quod hodie debitor non gaudet immunitate ecclesie, idem Gomezius, in l. 79. Tauri, n. 5. Parlador. rerum quotidianarum lib. 2. c. fin. 5. p. 5. n. 2. Quod tenendū est, licet iudices ecclesiastici hoc male admittant, defendendo omni modo ecclesie immunitatem, siue seruetur lex regni, siue non, cui morbo succurritur per regias prouisiones, quæ quotidie dantur, inserta prædicta lege regni, si vero debitor sit mercator fallitus, non debet gaudere ecclesie immunitate, vt tradit Duennas, reg. 389. Gutierrez, li. 1. pract. quæst. 1. n. 4. Azeuedo, in l. 13. tit. 2. lib. 1. recop. n. 6. Olano, in concord. iur. littera M. n. 41. Menoch. de arbitr. quæst. 90. nu. 14. contra quos mercatores fallitos promulgata est supra dicta pragmatica sanctio (videnda omnino.) Et tradit Remig. de immunitate ecclesiarum, fallentia 27. Auend. resp. 40. n. 11. & in tit. de las excepciones, n. 22. & nouissime (post hæc scripta) Gironda, supra n. 31.

QVÆSTIO DCLXXXIV.

Virum qui ex animi deliberatione ex intervallo aliquem occidit absque prodicione, gaudeat immunitate ecclesie. Communis contra communem.

Quotidie in tribunalibus ecclesiasticis oritur controuersia inter aduocatos actoris & rei, an qui ex deliberatione animi post repentinum iræ motum, non rixa, sed ex intervallo (absque prodicione tamen) aliquem occiderit, gaudere debeat immunitate ecclesie. Et partem negatiuam tenet Ancharr. in c. 1. de homicidio, & pro hac consuluit Alex. cons. 145. n. 5. lib. 7. Guid. Pap. dec. 121. Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 33. n. 4. & hanc esse magis communem opinionem, & secundum eam fuisse iudicatum pluries, inquit Couarr. lib. 2. variar. c. 20. n. 7. Iul. Clarus, lib. 5. recept. sent. 5. fin. q. 30. quæ comprobari videtur per l. fin. tit. 11. p. 1.

Sed contraria sententia longe verior est, teste Couarr. ubi sup. & sic, quod homicida ex proposito & deliberatione (absque prodicione tamen) debeat gaudere immunitate, tenet Abb. in c. inter alia, n. 18. de immunit. eccles. & in d. c. 1. de homicid. Bosius, in praxi criminali, tit. de captura, post n. 21. & relati à Paz, in praxi 1. tom. 5. p. c. 3. d. 3. n. 131. cum seq. post Iulium Clarū, ubi sup. vers. scias tamen, & explicat Gomezius, 3. tom. cap. 10. num. 3. vers. 5. limita. Remigius, de immunit. eccles. lim. 13. & Ioann. Gutierr. pract. qu. lib. 1. q. 2. n. 14.

S V M M A R I V M.

- 1 Deponenti valisiam clausam, penes stabularium, si postea eam dissigillatam inueniat, an iuranti credatur.
- 2 Hospes inuitus recipiens hospites, an teneatur de valisiam aperta, seu fardello dissigillato.
- 3 Stabulariorum genus furacissimum est.
- 4 Iuramento alicuius quando standum est, arbitrio iudicis relinquitur, & quid inspiciendum sit vt iusiurandum deferatur.

QVÆSTIO DCLXXXV.

Verum stetur iuramento hospitis contra stabularium, quando reperitur valisiam aperta, vel dissigillata. Communis contra communem, & quid iure regio.

Multoties in praxi contingit, & euenit viatoribus, vt postquam in hospitio deposuerunt valisiam clausam, apertam & dissigillatam reperiant, & est dubium an his hospites, seu viatoribus credatur cum iuramento, de rebus subtractis, contra stabularios, quando res fuit consignata, & illis tradita, vel receperunt clauem cubiculi, & postea reperitur apertum. De quo est titulus ff. vt nautæ, caupones & stabularii recepta restituant, estque lex 7. titul. 14. pag. 7. & ibi Greg. verb. * por hostalage, vbi posuit quæstionem de hospite particulari, qui dum rex venisset in ciuitatem, compulsus fuit hospites ex domo regis recipere, an teneatur de rebus sibi ablati: & est optima lex 26. titul. 8. part. 5. vbi Gregorius, verb. * guardar las bien, * idem Gregorius, in leg. 2. tit. 3. part. 5. gloss. fi. Ad rem igitur accedendo, varij varia dixerunt: nam plurimi scribentes resoluunt, quod non credatur iuramento hospitis, dicentis aliqua bona esse sibi furto sublata: quia durum & iniquum esset, quod testimonio propriæ partis credatur, in facto proprio, quod ius abhorret, vt sunt iura vulgaria, & tradit Bar. in l. 1. §. fin. n. 5. ff. si famil. furt. feci. dicatur, & ibi Alex. in apostillis, dixit, quod quotidie ita seruatur, tanquam communis & receptissima sententia.

Sed hæc sententia à multis increpatur, & Ias. in l. in actionibus, n. 41. ff. de in litem iurando, dicit contrariam opinionem communem. & Paris. conf. 74. n. 11. lib. 1. Bernard. Diaz, reg. 186. Abb. conf. 109. lib. 2. Antonius Gomez, 2. tom. c. 7. n. 2. circa med. Iul. Clar. lib. 5. receptarum sentent. §. furtum, n. 27. qui dicit, quod magis communis est opinio, vt credatur & stetur iuramento ipsius deponentis, ita Rolandus, conf. 87. n. 10. vol. 4. cū huiusmodi genus hominum sit furacissimum & ideo illorum vitia reprimenda sunt, quam opinionem sequitur Azeued. in l. 4. tit. 2. n. 19. (cum sequentibus) lib. 4. recopilationis, pro qua opinione facit lex illa, ibi, * è tal iura como esta, * vbi dicit Azeuedo, quod hoc iuramentum est veritatis, & non affectionis, ita probat lex 9. in fine titul. 30. part. 7. & Auendannus, in cc. pratorum, in 2. p. cap. 8. n. 4. Quod quidem intelligendum puto, quando hospes esset persona grauis, honesta, bonæ opinionis, & probatæ vitæ, & è contra stabularius vilis, & sinistra opinionis, & suspitionis, quæ omnia iudex arbitrabitur, inspectis aliis aduinculis, & circumstantiis. In causa vero depositi videndus est text. in leg. 1. §. si cista, ff. de positi, & leg. 15. titul. 2. pag. 3. vbi Gregor. verb. * maleta, o saco cerrado. * Et si casus iste de facto contingat, videndus est Menoch. de arbitr. li. 2. cent. 3. casu 208. n. 26. vbi vsque ad numerum 34. posuit sex notabiles limitationes, & declarationes, & Gracian, reg. 225. qui refert Hippolyt. in rub. de probati. qui dicit hanc communem opinionem. Et vide 15. limitationes ad regulam huius principalis quæstionis, quas tradit Salzedo ad Bernard. Diaz. regul. 186. omnino videndus, & Mascardus, vol. 2. probat. concl. 832. n. 10. Pro qua sententia consuluit Ioannes Botta. conf. 30. num. 8. & 15. vbi refert practicam procedendi contra hospites.

S V M M A R I V M.

- 1 Pars negatiua quæstionis proponitur.
- 2 Expenditur l. cum pater. §. à filia. ff. de legat. 2.
- 3 Rogatus fundum post mortem restituere, an possit in vita restituere.
- 4 Eleemosynam certo die distribuere iussus heres, non potest ante diem distribuere.
- 5 Forma non potest mutari, nec tempus, vbi ponitur pro forma.
- 6 Missa debet celebrari in loco, seu capella designata à testatore.
- 7 Voluntas testatoris seruanda est.

QV AESTIO DCLXXXVI.

Verum bona, qua certo tempore heres grauatns est dare pauperibus, vel diuidere ad dotandas virgines pauperes, possit ante illud tempus dare, vel distribuere. Communis contra communem.

Casus huius dubiae quaestiois potest quotidie in praxi versari, & contingere, quia in pluribus testamentis grauantur heredes certa bona hereditaria, relictus, vel prouentus, inter pauperes certo die designato, in quolibet anno diuidere. Et pars negatiua, quod talem eleemosynam non possit heres ante tempus assignatum pauperibus dare, ex multorum iurium auctoritate comprobatur, & primo ex *l. cum pater, §. a filia, ff. de leg. 2.* vbi filia grauata praedia restituere, cui velit, ex suis liberis, cum moreretur, non potest in vita facere praedictam restitutionem, quia fideicommissarius, vel heres, debet expectare ad eleemosynam faciendam, seu restitutionem, tempus mortis, alias enim iniuria fieret pauperibus eo tempore uiuentibus, & potest contingere, quod ille qui hodie est nominatus, & electus, non uiuat tempore quo dies legati cedit. Et ita in propriis terminis per illum text. sequuntur istam sententiam Bartol. Pau. Imol. & communiter scribent. *in dict. leg. cum pater, §. a filia, vbi Peralta, num. 3.* Angel. & Iaf. num. 7. in *l. post mortem, C. de fideicom.* & in *l. filiusfam. §. diuisi, de leg. 1.* & doct. in *leg. sed si alio, §. si quis sub conditione, ff. ad Senatusconf. Trebell.* & tandem ista appellatur communis opinio, prout attestatur Iaf. in *dict. leg. post mortem, num. 7.* vbi Padilla, num. 9. Gracian. reg. 286. Decius, in *reg. cum tempus, num. 2.* de *reg. iur.* Couarr. in *cap. tua nos, de testam. num. 5.* Padilla, in *leg. unum ex familia, in princ. num. 12.* ff. *de leg. 2.* Menoch. *de arbitr. li. 1. quaestio. 83. n. 3.* Burgos de Paz, *cof. 20. nu. 17.*

Sed contrariam opinionem & sententiam, quod possit heres, vel executor testamentarius, eleemosynam designatam pauperibus in certo tempore, ante illud tempus diuidere, & distribuere, inter pauperes, tenet Bald. in *dict. l. post mortem, nu. 10.* vbi dixit Paul. quod primo anno, quo venit Paduam ad legendum, vidit maximam quaestioem super hoc, quia cum quaedam domina fuisset instituta heres, & grauata post mortem suam bona hereditaria inter pauperes diuidere, & distribuere, & hanc distributionem fecit in vita, vocando suos coniunctos, quod optimo iure (meo iudicio) fieri potuit, secundum Bald. & Paul. ibi, & Imol. in *d. §. Diuisi, in quaest. fin.* quos sequitur Anton. Gomez. in *l. 7. Tauri, numer. 7.* qui resoluit, quod ista est vera & communis opinio, & tenenda in iudicando & consulendo, licet Angelus, in *d. l. post mortem.* dicat, quod prima opinio semper fuit in praxi obtenta, tamen huic vltimae opinioni accedit Couarr. in *d. c. tua nos, num. 5. de testamentis.* qui assignat rationem traditam per Decium, in *d. reg. cum tempus, ff. de reg. iur.* quod testator legando pauperibus, potius respexit ad salutem animae, quam ad temporis executionem, quod magis intelligitur positum fauore heredis, & ne cum maximo dispendio bona hereditaria venderet, cum aliqua incommoditate, quam quod testator praesentes, vel futuros pauperes praediligeret. Ita Abb. *conf. II. volum. 2.* Anchar. *conf. 202.* Cagno. in *d. l. cum tempus, num. 6.* de *reg. iur.* quos nouissime sequitur Spino, *de testament. in titulo, de executoribus testamentor. gloss. 28. n. 71.* qui assignat intellectum ad *d. §. a filia,* quod ibi, fideicommissum erat relictum incertis personis, de certis, non autem generice, & indefinite, prout in casu proposito, quod antea tenuerunt DD. in *d. leg. post mortem,* vbi expresse Iaf. illum text. intellexit, *numer. 7.* & pro ista vltima sententia (quae etiam communis contra communem appellatur ab Spino, vbi supra) facit text. in *d. l. post mortem, §. l. mulier, ff. ad Senatusconf. Trebell. §. l. uxorem, §. Scenola, ff. de leg. 3.* vbi rogatus restituere post mortem, potest in vita facere restitutionem. Sed

in hac varietate doctorum dicam quid de isto dubio sentiam, videlicet, quod si testator iussit distribuere bona inter pauperes, pro prima vice post mortem heredis, vel ad certum tempus, poterit heres ante temporis executionem bona distribuere, cum ille solus priuetur emolumento interusurii medii temporis, sine contrauentione voluntatis testatoris. Quam opinionem tenet Menes. in *d. l. unum ex familia, nu. 12.* (aliis citatis) & in *d. l. post mortem, n. 12.* & Greg. in *l. 6. tit. 10. p. 6. glo. 2.* & (post haec scripta) idem tenet Gutierrez, *practicarum, 9. 79. a num. 3.* & II. At vero, si in perpetuum testator iusserit, quod in die Natiuitatis Domini, vel sancti Ioannis Baptistae, talis eleemosyna distribuatur (prout quotidie fit) in hoc casu, propter deuotionem defuncti non poterit heres, vel patronus talis memoriae, ante aduentum illius temporis a testatore designati, eleemosynam praebere pauperibus, vel dotes assignare virginibus. Et ita obseruatur a dominis canonicis huius sanctae ecclesiae Toletanae, qui tanquam patroni, & executores plurimorum testamentorum, sequendo voluntates defunctorum, non mutant diem, neque illud praueuiunt in talibus eleemosynis faciendis, & dotibus praestandis virginibus, *arg. text. in d. l. 6. tit. 10. par. 6. ibi, *en aquella manera, e fasta aquel tiempo que el finado mando en su testamento, ** & ibi sentit Gregor. *gloss. 2.* quia ex hoc magis conseruatur memoria defuncti, & in hoc casu illud tempus certae diei, cenletur appositum pro forma, ut in *gloss. in authent. qua supplicatio. C. de precib. imperat. off.* & forma non potest mutari, *l. qui heredi, leg. Maenius, ff. de cond. & demonst.* Ex qua resolutione colligitur, quod si testator disponat in suo vltimo elogio, quod in tali altari vel capella celebretur missa, non potest sacerdos locum designatum mutare. Ita Nauarrus, in *manu. latino c. 25. num. 134.* & Sebastian. de Medicis, in *sua summa, tit. de acquir. & conseruand. rerum dominio 3. p. gloss. 2. nu. 75.* & Spino, in *spec. testam. gloss. 3. num. 55.* Gutierrez, *conf. I. num. 21.* licet contrarium videatur sentire Lapus, *allegat. 35. nu. 2.* & Duennas, *reg. 134.* validum enim est in iure nostro argumentum, de loco ad personam, & de tempore ad locum, vt tradit Euerard, in *locis leg. loco 90.* & 91. quod quidem operatur voluntas testatoris, quae est seruanda, *l. I. C. de sacrosan. eccles. auth. de nupr. §. disponat, collat. 4. l. in conditionibus primum locum, ff. de cond. & demonst. cum vulgat. & in quaestione principali plura fundamenta pro parte affirmatiua tradit Martienço, in *l. 4. tit. 4. gloss. 1. a num. 37. vsque 45. lib. 5. recop.**

S V M M A R I V M.

- 1 Pars negatiua quaestiois proponitur.
- 2 Fur manifestus, non tenetur in conscientia ad penam quadrupli.
- 3 *L. 7. tit. 14. p. 7. §. 1. 16. & 18. eiusd. tit. declaratur, & resoluitur quod poena conuentionales compromissorum non exequuntur.*
- 4 Haereticus non peccat non deferendo bona fisco ante condemnationem.
- 5 Poena legalis debetur in foro conscientiae, & contraria & affirmatiua pars quaestiois traditur.
- 6 Poena conuentionalis utroque iure debetur, licet secus sit consuetudine.
- 7 Sententia lata in penalibus, reus tenetur in foro conscientiae.

QV AESTIO DCLXXXVII.

Verum poena legalis in foro conscientiae exigi, vel solui debeat. Communis contra communem.

Dubia & anceps apud nostros vertitur controuersia, vtum aliquis possit exigere in foro conscientiae poenam legalem, inquam aduersarius incurrit propter aliquod factum, vel non factum. Et partem negatiuam, quod exigi, & solui non debeat, de iure canonico, tenuerunt glo. in *cap. fraternitatis, verb. cum argumento 12. quaestio 2.* circa cuius interpretationem plures doctores refert Zenedo. in *collecat. ad decretum, collecataneo*

collectaneo 2. num. 3. & ultra ab eo citatos, idem tenent Hostiensis, in cap. dilecti, de arbitris, & ibi Antonius de Butrio (istam conclusionem extendens ad poenam conventionalem) idem Hostiensis, in summa, tit. de arbitris. §. qualiter constituitur, vers. sed neque religiosus, Imol. in dict. cap. cum dilecti, n. 10. Ancharranus, conf. 47. Bald. in c. sicut, de iurcir. Barbacia, in c. Raynaldus, de testament. Matth. sing. 47. qui dicit, quod neutro iure tenetur quis ad poenam. Et istam opinionem dixit communem Gomez, in §. sic itaque de actio. num. 16. Ias. in §. sed iste quidem, num. 111. eodem titulo. vbi resoluit quod in foro conscientie non sunt debite poenae legales tripli, & quadrupli, & sic fur, quantumcunque manifestus, non tenetur in conscientia plus quam ad restitutionem rei ablatae, & ita est limitanda l. 7. tit. 14. part. 7. ibi, *pecha do plada,* & l. 16. ibi, la estimacion doblada, & l. 18. eod. tit. & p. quae iura procedunt iure civili inspecto, non autem in foro conscientie, & similiter ex his declaratur lex II. tit. 16. li. 5. & l. 3. tit. 26. lib. 8. recop. quae loquuntur de poenis conventionalibus, quae quotidie apponuntur in compromissis, quia de consuetudine curiarum nunquam exiguntur, vt docet Auendannus in suo repertorio, verb. *pena conuencional,* & Gutierrez, de iuramento confirmat. 1. part. cap. 36. n. 10. Azevedo, in lege 4. tit. 21. n. 37. lib. 4. recop. & nostram principalem conclusionem tenet & defendit late Felinus, in c. 1. de const. n. 52. vbi limitat quinque modis, & dicit communem Decius, ibi in 1. lectura, n. 20. & 2. lect. a. n. decimo. Alexand. conf. 51. n. 7. lib. 4. Antonius Gomez, in lege prima Tauri, n. 5. Socinus conf. 174. n. 2. li. 1. Hippolyt. in leg. parte vel marito, n. 8. ff. de quaest. Guido Pap. singul. 260. Bened. in c. Raynaldus, verb. si absque liberis, el. 1. a. n. 31. Bernardus Diaz, reg. 544. Gutierrez, lib. 1. canonicarum quaestion. c. 1. n. 23. & in practicis, lib. 2. quaest. 180. n. 2. Gracianus, reg. 294.

4 Ex qua decisione inferitur, quod haereticus non peccat non deferendo bona fisco ante iudicis condemnationem, licet a die haereticis omnia bona sint confiscata, vt in cap. secundum leges, de haeret. ita Soto, libro primo, de iustitia & iure, quaestione 6. art. 6. Simanc. de catho. instit. cap. 9. a. n. 157. & 28. Matienço, in leg. 10. tit. 9. gloss. 3. nu. 2. lib. 5. recop. Couarr. de sponsalibus 2. part. cap. 6. §. 8. n. 10. Caffro, de lege penali, lib. 2. c. 5. & dicit communem Syluester, verb. assassinus, quaestione 5. Angelus de Clauasio, verb. poena. §. 3. summa de Rosella verb. absolutio 1. §. 19. & verb. restitutio. §. 6. qua opinionem (contra alios) dicit veram & receptam Padilla, in l. si quis maior, n. 58. C. de transactionibus, Azeved. in l. 1. tit. 17. n. 11. lib. 8. recop. & dicit communem opinionem theologorum, & iuris peritorum, Xuarez. 2. p. 7. c. §. 7. num. 14. Perueniendo tamen ad partem affirmatiuam, & sic quod poena legalis in foro conscientie exigi & solui debeat, non desunt qui eam communem appellant, vt videre est apud Corneum, conf. 69. n. 39. vol. 2. & in conf. 2. Bald. in auth. ad haec, C. de usur. Abb. in c. suam, de poenis, & in c. 1. n. 1. de constitutionibus, vbi Felin. & Dec. n. 2. Nauar. in manu. c. 23. num. 66. Anton. Gom. lib. 3. variarum c. 2. contra quos tenet Padilla, supra, & dicit illorum opinionem esse communiter explosam (etiam si prima opinio communior sit) vt resoluit Anton. Gabr. lib. 7. comm. opin. conclus. 34. n. 8. & sic ab ea non est recedendum, intelligendo & declarando, secundum distinctiones per eum ibi traditas, non tamen simpliciter, quia regulariter loquendo, poena legalis non debetur in animae iudicio, ante iudicis sententiam, vt tradit Ancharr. in regula possessor. col. 13. de reg. iur. Corn. conf. 119. lib. 2. sanctus Thom. & Caietan. 2. 2. q. 62. art. 2. & Simancas, vbi sup. num. 31. Anton. Gom. 3. tom. variarum, c. 2. nu. 5. Segura, in l. filius dum in ciuitate, n. 15. ff. de verb. obligat. Couarr. in 4. decret. 2. p. c. 6. §. 8. n. 10. Nauar. in c. sacerdos, de poenit. distinct. 6. n. 148. Didac. Perez, in l. 2. tit. 9. lib. 2. ordinamenti, Medina, de restit. in rub. de rerum diuisione, q. 1. & est gloss. notab. & communiter recepta, in d. c. fraternitatis, 12. q. 2. & nouissime hanc opinionem.

Tom. II.

nionem exornat obseruantissimus don Ioan. Vela, in tractatu de poena delictorum ca. 32. vers. contra eos (etiam si poena imponatur ipso iure.) Si vero poena non fuerit legalis, sed conuentionalis, recte vtroque iure peti potest, ita Corneus, conf. 69. n. fin. vol. 2. Innocent. in c. sacro, de sent. excom. quem sequitur Rebuff. dicens communem, in l. vnica, C. de sent. qua pro eo quod interest. n. 32. Ang. conf. 44. Decius conf. 298. Purpurat. in l. rogasti, §. si tibi, n. 87. ff. ad Trebell. quod late exornat Menoch. de arbitr. lib. 2. cent. 3. casu 260. n. 38. Sed hoc est sublimitandum de consuetudine & stylo curiarum, & sic nunquam vidimus, quod fiat condemnatio poenae conuentionalis, nisi in eo quod interest, vt tradit Auend. in suo dictionar. verb. *pena conuentional.* & Matth. de Afflict. decis. 135. quod pluries habuit de facto Gutierrez, de iuramento confirmatorio. 1. p. ca. 36. n. 10. & ita consuluit in casibus libi contingentibus, & post haec scripta idem resoluit, in li. 2. canonic. qq. c. 20. n. 5. vbi per totum late explicat hanc materiam, circa exactionem poenae conuentionalis: limitat tamen si in promissione poenae interueniat iuramentum, ex l. si quis maior. C. de transactio. ita Ancharra, conf. 146. Couar. in 4. decretal. 2. p. c. 6. §. ... n. 11. vbi limitat in foro conscientie, nisi a parte petatur. Lata vero sententia, etiam in poenalibus, tenetur reus in foro conscientie, secundum D. Thom. 2. 2. q. 62. artic. 2. quem & alios plurimos scribentes (more solito) refert & sequitur Tiraquell. in l. si vnquam, C. de reuocand. dona. verb. reuertatur, n. 291. & alios refero in qu. 113. vbi ponitur casus fallentiae.

S V M M A R I V M.

- 1 Distinctio Ioan. Garciae in hac quaestione exploditur.
- 2 Increpatur Gutierrez ab Azevedo.
- 3 Doctores partis negatiuae referuntur.
- 4 Iuramentum non confirmat contractum in casu quaestionis, quando nobilitas renunciat.
- 5 Priuilegium nobilitatis dirigitur in fauorem totius nobilitatis.
- 6 Reprobantur doctores tenentes, valere iuramentum in tali renunciatione nobilitatis.
- 7 Iuramentum non confirmat contractum, in prauidicium alicuius.
- 8 Contractus mulieris, etiam cum iuramento non valet sine licentia viri.
- 9 Fidalgus proprie non dicitur nobilis.
- 10 L. 3. tit. 21. par. 2. declaratur.
- 11 Dispensatio Pontificis cum causa nobilitatis verificatur in fidalgo.
- 12 Nobilis quis dicatur in republica.
- 13 Condicio nubendi cum nobili, verificatur in filio delgo.

Q V A E S T I O D C L X X X I I X.

Verum nobilis possit priuilegio suae nobilitatis renuntiare, vt pro debito civili sicut plebeius possit in carcerem detruhi. & quid si iurauit. Communis contra communem.

Magna & difficilis apud nostros vertitur controversia (quae profecto lege regni dirimideberet) an nobilis, qui large sumpto vocabulo, fidalgus dicitur, renuntiare possit priuilegio suae nobilitatis, quod habet, vt pro debito civili non capiatur: & an sit tanti effectus illa renunciatio, vt sicut plebeius possit pro debito civili in carcere detineri. Et partem affirmatiuam tenet doctissimus Gregorius Lopez, in leg. 34. tit. fin. p. 6. verb. *de sangre* & Castillo, in l. 79. Taur. in principio, & Couarr. in cap. quamuis pactum, de pacto. in 6. 2. parte, n. quinto, qui refert, quod ita fuit iudicatum in Granatenfi praetorio (licet dubius & anceps remaneat) quem sequitur Menchaca, de successorum creatione, §. 30. n. 295. & §. 29. n. 17. & in hac sententia ita obtinuisse dicit Horozius, in l. ius agnationis, num. 12. ff. de pactis, & Didacus Perez, in l. 1. tit. 2. lib. 4. ordina. colum. 1365. & hanc appellat communem, & ex profecto pluribus fundamentis eam sequitur Baeza, de inope debit. c. 16. nu. 37. & n. 103. qui limitat istam sententiam.

sententiam in homine nobilissimo, Duce, Comite, vel Marchione, & pro hac sententia iudicatum fuisse in Pinciano Senatu dicit Otalora, *de nobilitate* 2. p. §. 9. n. 8. qui rem diffinitam relinquit, & tenet Pelacz, *de maioratu*, 1. p. quæst. 38. n. 2. idemque tenet Parlad, *lib. 2. rerum quotid. c. fi. 5. p. §. 6. n. 12.* & Ioan. Garcia (meritissimus fisci patronus) *in tract. de nobilitate*, gloss. 6. n. 18.

1 & 19. *in principio*, vbi (vltra omnes) constituit in hac quaestione quandam distinctionem, scilicet quod nobilitas naturalis, ex eo quod est qualitas generis, & sanguinis à maioribus descendens, sit irrenunciabilis, at vero effectus nobilitatis, & prerogatiua à iure nobilibus concessa, secus. Quæ distinctio non placet, quia in hac quæst. solum tractatur perdoctores de effectu, & privilegio nobilitatis, an renunciari possit, vt in carcere pro debito ciuili detrudatur, non vero de ipsa nobilitate, quatenus est ius sanguinis: quia de hoc nulla est controuersia, neque dubitatio inter doctores, & sic merito aduersus Ioann. Garcia, tenet nouissime

2 Azeuedo, *in l. 4. §. 5. tit. 2. lib. 6. recop. n. 14. colum. 2. in vers. contrariam tamen sententiam*, vbi etiam increpat distinctionem doctissimi Gutierrez, de qua, *in tractatu, de iuramento confirmatorio*, 1. part. c. 16. n. 78. quatenus constituit differentiam inter nobilem ex claro sanguine, & progenie, & nobilem ex privilegio, vt primo casu non valeat renunciatio, secundo vero sic, & plurima fundamenta pro confirmatione huius principalis quaestionis, traduntur à doctoribus supra, præcipue à Gutierrez, qui pro vtraque parte adduxit octo fundamenta, ex quibus hæc quaestio dubia satis, & difficilis redditur.

3 Sed pro contraria parte non desunt auctores magnæ auctoritatis & doctrinæ, qui indistincte resoluunt, quod nobilis (etiãsi renunciauerit privilegio nobilitatis, vt possit pro debito ciuili incarcerari) non obstante renunciatione, possit allegare suam nobilitatē, & si summarie de ea constiterit, iudex teneatur eum à carceribus relaxare, quam sententiam tenet Cifuentes, *in l. 79. Tauri, vers. quarto quæro*, & ibi Antonius Gomez, n. 3. idem Gomezius, *variar. resol. 2. tom. c. 11. n. 54.* qui asserit hanc esse magis communem opinionem. Eandem tenet Otalora, *de nobilitate*, 2. p. princip. cap. 6. n. 3. & dicit etiam communem (vlu & applausu receptam) Mencha, *de success. creat. §. 22. n. 77.* & Didacus Perez, *in d. l. 1. tit. 2. lib. 8. ordinam. colum. 1365. cum sequentibus*, Auiles, *in cc. prætor. in proæmio*, gloss. 1. n. 27. & Montaluo, *in suo repertorio, verb. * hidalgo, * Auendan. in suo dictionario, verb. * cauallero, * quos sequitur doctissimus Gutierrez, 1. p. de iur. conf. c. 16. n. 61. & 62.* ampliãns ibi hanc sententiam, vt etiam procedat in renunciatione iurata, quia non obstante iuramento, gaudebit nobilis suo privilegio, & non poterit pro debito ciuili incarcerari, secundum Gomez, *in d. l. 79. Tauri, n. 3.* quem sequitur Didacus Perez, *vbi supra*, & Burgos de Paz, *consul. 10. n. 7. Couarr. lib. 2. variar. capitul. 1. n. 7. argument. text. in l. alia. §. eleganter. ff. soluto matrim. capitul. si diligenti, de foro comper.* & hanc sententiam principalem, tanquam veriorē, sequitur Gutierrez *supra*, quæ est tenenda in iudicando & consulendo, & pro ea consuluit Burgos de Paz, *d. consul. 10. n. 17.* contra Gregor. & Couarr. hanc etiam sequitur Auendanus, *vbi supra, vers. si ergo conclusio*, & nouissime istam opinionem sequitur Azeuedo, *in l. 4. §. 5. tit. 2. lib. 6. recop. n. 14. colum. 2.* qui vtramque opinionem dicit communem, licet contrarium teneat Parlad, *vbi supra*, imo quod cum iuramento valeat talis renunciatio. In hac vero doctorum contrarietate, hanc vltimam opinionem, tanquam veriorē, & æquiorē, semper sum amplexus, quia privilegium quod conceditur nobilibus, dirigitur in fauorē totius nobilitatis, cui fieret maximum opprobrium, & summa iniuria, ex renunciatione & incarceratione vnus nobilis, & sic merito tenendum est, quod quemadmodū clericus non potest (etiãsi cum iuramento) renunciare privilegio fori, vt *in d. c. si diligenti*, ita & eodē modo, & à puritate rationis, nec nobilis suo privilegio. Est & alia

noua ratio, quia per legem non potest constitui (iuridice & rationabiliter loquendo) vt nobilis incarceretur pro debito ciuili, quia lex debet esse iusta & rationalis, *text. in c. erit autem, 4. distinct.* ergo si per legem non possit fieri, sequitur quod neque per actum, *text. in l. fin. C. de fideiussor. l. non impossibile. ff. de pact.* & ibi doctores, & tradit Iason, *in §. quedam, num. 35. Insti. de actio.* quod procedit, etiãsi iurauerit, secundum Gomez, *supra*, quidquid dixerit Mencha, *de success. creat. 1. p. lib. 3. §. 28. limitat. 32. n. 19.* & Baeça, *de inope deb. c. 16. n. 91.* qui resoluunt, quod valida sit renunciatio adhibito iuramento, cuius contrarium mihi videtur, nam si ex eo non valet talis renunciatio, quia fieret iniuria toti ordini & collegio nobilium, respectu enim huius præiudicii, quid interest quod nobilis simpliciter, vel cum iuramento faciat renunciationem, cum sit notissimum, quod iuramentum non confirmat contractum, neque renunciationem, in præiudicium & iniuriam alterius, vt in iure est dispositum de muliere, quæ iurauit contractum à se factum, (sine licentia mariti, requisita per l. 55. *Tau.*) nam non obstante iuramento, propter iniuriam & damnum quod pateretur maritus ex tali contractu, non sustinebitur contractus, ita Palat. Rub. *in d. l. 55. n. 18.* & ibi Gomez Arias, n. 84. & tradit ipse Mench. *de success. creat. §. 30. n. 56.* & Coua. *in 4. 2. p. c. 7. §. 1. n. 3.* Auend. *in dictio. verb. * otorgamiento, * & Azeued. in l. 2. tit. 3. n. 87. lib. 5. rec. & in d. l. 4. §. 5. tit. 2. lib. 6. n. 19. & 18.* vbi expresse resoluit, quod et si nobilis iuret renunciationis scripturam, non ex eo poterit incarcerari, etiãsi veniat contra renunciationem iuratam, secus tamen erit si nõ opponat, nec alleget nobilitatem, secundum eum. Nunc autem obiter aliud dubium se offert, an illud quod resoluimus de nobilibus, habeat locum in eis, qui Hispano sermone vocantur, * *hijos dalgo.* * Quia aliud est nobilis, & aliud fidalgo. Ita probat l. 3. *au. rea.* & memoriæ semper commendanda, *tit. 21. part. 2. ibi, * pero la maior parte de la fidalguia ganau los homes por honra de los padres. E maguer la madre sea villana yel padre fidalgo, fidalgo es fijo que dellos naciere, e por fidalgo se pueda contar, mas non por noble.* * Ecce igitur, quod nobilis dicitur ex vtroque parente, fidalgo vero qui descendit ex patre fidalgo, & ita aduertit Gregor. *ibi.* & Peregr. *litera M. vers. 3. quæro, folio mihi 310.* & illius legis decisionem multum extollit Olano, *in concord. iur. litera B. n. 10.* & sic, ex dicta lege fidalgo non dicitur nobilis videtur quod dicta doctorum, quæ loquuntur in nobilibus, non procedant in fidalgis.

4 Sed contrarium est verius, quia respectu privilegiorum, ita nobilis est fidalgo ex patre, & matre plebeia, sicut duces, & Comites Hispaniæ, qui appellantur nobilissimi, & pariformiter omnes gaudent hoc privilegio, vt pro debito ciuili non capiantur in carcerem, quod non contradicitur in illa lege, in qua solum declaratur proprietates strictæ verbi, *nobilis.* Et sic in dispensationibus, quæ conceduntur à Rom. Pontifice, ad matrimonia contrahenda inter consanguineos, apposita causa nobilitatis, satis videtur verificata causa, probata fidalguia ex parte, si mater fuerit plebeia, & ita vidi sæpe praticari. Et ratio est, quia nobilis dicitur à noscendo, id est, quia notus est in republica, & pro nobili habetur, æstimatur, & tractatur. Ita Tiraquellus, *de nobilitate cap. 2. in principio, §. n. 74.* Cassaneus, *in Catalogo gloria mundi, 3. consideratione 8. partis*, Humada, *in prologo gloss. 16. n. 2.* Otalora, *de nobilitate, 1. part. c. 3. n. 5.* Ioan. Garcia, *in eodē tractatu, gloss. 48 §. 3. n. 2.* vbi dicit, quod nobilis est qui pecuniis abundat, & diuitiis, *text. in l. nobiliores. C. de commerciis mercatorum, & nobilitas qualiter probetur, vide Mascard. volum. 2. conclusione 1094.* & sic conditio nubendi cum nobili verificatur cum filia dalgo, secundum communem consuetudinem. Ita in terminis dictæ legis 3. declarat Mieres, *de maioratu. 1. p. quæstione 51. n. 3. in fine*, quod est summe notandum.

QVÆSTIO DCLXXXIX.

Verum clerici vel religiosi committentes delictum, & confugientes ad ecclesiam, gaudeant eius immunitate. Communis contra communem.

Altercata est quæstio inter scribentes, & non leuem habet difficultatem, an clericus committens delictum gaudeat immunitate ecclesiæ in casibus quibus laicus, vel quilibet alius gauderet. Et partem affirmatiuam, quod clericus, & religiosus debeant gaudere immunitate ecclesiæ, tenet Cardin. in cap. inter alia, num. 6. de immunit. ecclesiarum, & in clement. 1. quæst. 7. num. 9. de penitent. & remiss. & pro hac sententia consuluit Roma. consil. 234. & 227. quam opinionem etiam tenet Mainier. in l. nemo, ff. de reg. iur. & dicit communem Bernar. Diaz. in pract. crim. c. 132. & Remig. in tractatu de immunit. eccles. fallentia 21. & Couarr. lib. 2. variarum, c. 20. num. 16. qui dicit hanc opinionem magis communem, idem tenet Villalobos, in Antinom. iuris, litera T. num. 2. & Iul. Clar. in pract. crim. §. si. quæst. 30. & Menchac. de success. creat §. 22. n. 54. idem nouissime tenet Anast. Germion. de sacrorum immunitatib. lib. 3. c. 16. à num. 92. & Azeued. in l. 3. tit. 2. lib. 1. recop. n. 17. qui omnes istam amplectuntur sententiam, non alia ratione, nisi quia iura canonica indistincte, & generice loquuntur, & sic non est facienda distinctio, præcipue cum sit maior ratio in clerico, quam in seculari.

Sed his non obstantibus, contraria opinio est magis recepta communiter, ab omnibus iudicibus ecclesiasticis, vt in quocunque delicto, si clerici fugiant ad ecclesiam, ab ea extrahantur, ex doctrina Abb. in d. cap. inter alia, nu. 13. qui adducit aliqua fundamenta. Idem tenet Faber, in l. 1. C. de his qui ad ecclesiam confugiunt, & Remigius, in d. fallentia 21. num. 1. tenet etiam Faber, in §. 1. nu. 3. Inst. de his qui sunt sui, & Boer. decis. 109. n. 3. qui alios refert, & sequitur hanc communem, Angel de Clauas. in sua summa, verb. immunitas, in versic. 14. Syluester, verb. immunitas, el. 3. n. 2. & istam opinionem (alios referens) sequitur Menchaca, de success. creatione §. 22. num. 54. Humada. in l. 4. tit. 11. p. 1. gloss. 8. n. 2. Nauar. in manuali latino, c. 15. n. 22. Azeued. in d. l. 3. tit. 2. lib. 1. recop. n. 17 & ita de consuetudine obseruari tenet Bernard. & Couarr. vbi supra, quos refert & sequitur Iul. Clar. loco supr. citato, & Nauar. vbi proxime, & nouissime idem tenet Ioan. Gutierrez, practicar. quæst. in 2. par. lib. 3. quæstion. 3. num. 3. qui dicit, quod hæc est communis praxis, & consuetudo, & nunquam vidit contrarium. De quo etiam possum testificari, quod dum essem in ciuitate Abulensi, cum casus iste contingeret, clericus fuit ab ecclesia extractus, & nulla fuit facta contradictio, & in hac ciuitate Toletana ita vsus & consuetudo obseruat. Sed prima opinio semper in puucto iuris magis vera mihi visa fuit, licet ab hac posteriori (propter auctoritatem consuetudinis) durum, & fortassis ridiculum esset recedere, saltem in his locis vbi hæc practica viget.

S V M M A R I V M.

- 1 Lex §. tit. 8. lib. 3. ord. & l. 1. & 2. tit. 21. lib. 4. recop. declaratur.
- 2 Lex §. tit. 21. lib. 4. recop. declaratur.
- 3 Instrumenta publica de iure communi non habent paratam executionem.
- 4 Leges regni sunt correctoriae iuris communis.
- 5 Contraria opinio, in quæstione principali adducitur.
- 6 Distal. §. tit. 21. lib. 4. recop. retorquetur pro hac opinione.
- 7 Concordia opinionum traditur.
- 8 Clausula guarentigia virtualiter censetur apposta, licet omittatur, (secundum aliquos.)
- 9 Debitor potest compelli facere creditoris instrumentum guarentigium, licet de clausula guarentigia nihil actum sit.
- 10 Clausula constituiti, quando censetur apposta.
- 11 Clausula hypotheca bonorum, quando censetur apposta, remissiuæ.

Tom. II.

QVÆSTIO DCXC.

Verum contractus publicus, sine clausula guarentigia, habeat de iure regni paratam executionem. Communis contra communem.

Practicabilis, & necessaria se offert disputatio, an contractus publicus sine clausula guarentigia, de iure nostro regio habeat executionem paratam. Et partem affirmatiuam videtur probare tex. in l. 5. tit. 8. lib. 3. ordinamenti, quæ est l. 1. & 2. tit. 21. lib. 4. recop. ibi, * cartas y contratos publicos, * ex quibus verbis satis clare colligitur, quod contractus publicus, etiam sine clausula guarentigia mereatur executionem. Secundo probatur ista sententia ex l. 5. dicto tit. 21. ibi, * los conocimientos reconocidos por las partes, y las confesiones que se hazen en juyzio, como los otros contratos otorgados ante nuestros escriuauos, que traen aparejada execution. * Tertio probatur, quia de iure communi instrumenta publica non habebant executionem paratam, tex. in l. minor viginti quinque annis cui fideicommissum, ff. de minoribus, & tradit Alex. in authent. prator, §. iudex C. de re iudicata. Segura, in l. si ex legati causa, artic. 101. ff. de verb. xuarz, in declaratione legis regni, post l. post rem iudicatam, in princ. num. 6. Auiles, in c. 10. pratoris, verb. * execution, * in princ. Ergo cum ius regium corrigat ius ciuile in contractibus publicis, sequitur quod quilibet contractus factus coram tabellione, etiam omissa clausula guarentigia, habeat executionem paratam, & sic Villalobos, in sua iuris antinomia, verb. instrumentum, & verb. obligatio, tenet expresse. Eandem opinionem, tenet etiam Pala. Rub. in leg. 63. Tauri, num. 21. & ibi Castillo, verb. * obligation personal, * Gomezius, in leg. 64. Tauri, num. 4. idem tenet Salazar, de vsu & consuetudine, cap. 3. num. 4. Auendan- nus, in tit. * de las excepciones, * à num. 1. qui omnes contendunt, quod hæc sit receptissima, & communi praxi approbata sententia, vt etiam refert Olano, in concordantia iuris, litera L. num. 35. Paz, in sua praxi. 3. tom. cap. 6. §. 6. num. 28. & Azeuedo, in leg. 1. a num. 54. tit. 21. lib. 4. recop. Matienço, in leg. 10. tit. 17. lib. 5. recop. gloss. 11. & in dialogo relatoris, tit. 1. proæm. 17. casu 20. privilegio 2. num. 4. Gracian. regul. 179. num. 9. & nouissime Parlador. lib. 2. rerum quotidianarum 1. p. c. fin. §. 11. num. 5. qui dicit hanc esse magis communem, & receptam sententiam.

Sed (salua pace tantorum virorum grauissimorum) contraria opinio magis vera & communis est, & quotidie seruatur & practicatur, quam tenet, sequitur & defendit Segura, vbi supra num. 78. Couarr. lib. 2. variarum cap. 11. numer. 3. & Auend. vbi supra, Paz, in prax. 4. part. 1. tom. cap. 1. num. 10. Olano, vbi supra, n. 24. qui dicit communem, & Padilla, in leg. 1. num. 20. C. de iur. & facti ignor. Baeça, de inope debitor. cap. 1. n. 31. Quelada, quæst. 9. Gutierrez, de iuramento confirmatorio 1. p. cap. 2. n. 6. & practicarum quæst. lib. 1. quæstio. 110 & dicit veram opinionem & in practica receptam, Gironda, de gabellis 2. p. §. 1. n. 15 Salzedo, in practica ad Bernard. Diaz. regul. 344. & ibi Salzedo, & Felicianus de Solis, lib. 3. de censibus cap. 1. à n. 4. Pro qua sententia facit d. l. 5. tit. 21. lib. 4. nouæ recop. in fin. ibi, * las executiõs conforme a la ley de Toledo, que habla sobre la execution de los contratos guarentigios. * In qua doctorum & opinionum varietate, mediam viam, seu tertiam opinionem, constituit Didacus Perez, in l. 3. tit. 8. lib. 3. ordinam. quæ est l. 2. tit. 16. lib. 5. recop. dicens, quod regulariter & semper sit necessaria clausula guarentigia, & quod ita adhæret contracto publico, quod etiam si de ea nihil actum sit, virtualiter censetur apposta, arg. l. fin. C. de fideiusor. l. quod si nolit, §. quia assidua, ff. de adili. edicto, quod videtur sentire Segura, in l. 3. §. fin. n. 32. ff. de liberis & posthumis. & Couar. in rub. de testament. 2. part. n. 14. Menchaca, de success. creatione lib. 1. §. 6. n. 53. & Mieres, de maioratu. 1. p. q. 48. n. 18. & 19. vbi late confirmat istam opinionem, & resoluit posse debitorem compelli ad faciendum creditoris instrumentum guarentigiatum, etiam si nihil de clausula guarentigia à principio actum sit, & quod ita seruatur de regni consuetudine.

L 4

Sed

Sed in hoc ultimo contrarium tenet Salazar, *vbi supra*, c. 3. num. 4. imo quod clausula gaurentigia, si expresse non apponatur in contractu publico, non censetur appolita, neque clausula constituti, neque hypotheca bonorum, vtibi respondit ad *d. leg. fin. C. de fideiussoribus*, quod quidem mihi verum videtur. Idemque tenet Azcuedo, *vbi supra*, num. 58. & Gutierrez, *d. cap. 62. num. 6.* quia, vt dicit Bald. quod scriptura non cantat, neque ego cantabo, in *leg. Acmilus Largianus. ff. de minoribus*, quaestio tamen principalis est pro amico.

S V M M A R I V M.

- 1 Pars affirmatiua quaestiois proponitur.
- 2 Lex 7. tit. 11. p. 6. adducitur pro contraria opinione.
- 3 Opinio Sarmientis non potest susineri extante lege partita.
- 4 Auditor dubitat, qualiter compatiatur, vt filius possit deducere partem legitimam, non conficiens inuentarium, & similiter quod teneatur creditoribus hereditariis.
- 5 Heros non conficiens inuentarium, perdit falcidiam & Trebellianicam.
- 6 Argumentum validum est de falcidia ad Trebellianicam.

Q V A E S T I O D C X C I.

Vtrum filius priuetur sua legitima, si non confecerit inuentarium bonorum, qua supersunt tempore mortis patris. Communis contra communem, & quid iure regio.

Q uotidie in dubium reuocatur illa celebris quaestio, an filius, qui post mortem patris fuit negligens in conficiendo inuentario intra tempus a iure praefixum, priuetur sua legitima. Et partem affirmatiuam tenet Fulgos. in *authentica. sed cum testator. C. ad l. falcid. Iason. in l. si. s. autem, C. de iure delib. Angel. in l. 1. s. haec stipulatio, ff. si cui plus quam per l. falcid. & ibi Imola. Pro qua sententia consulit Oldrad. *conf. 534. & Corneus, conf. 168. n. 3. vol. 3.* qui resoluit quod ista sit opinio communis, & de iure verior, quod late diximus in *quaest. 30. nu. 2.* vbi plures pro vtraque opinione congefimus.*

Sed contraria opinio magis vera & communis est, secundum eundem Corneum, *conf. 189. vol. 4.* Guid. Pap. *decif. 53.* & etiam dixit communem Calcanes, *conf. 57. n. 6.* Galiuala, in *l. centurio, n. 226. ff. de vulgar. & dixit magis communem Bellonus *confil. 80. numer. 19.* & Iason, in *leg. scimus, s. penult. numer. 21. C. de iur. deliber. Segura, in l. 3. finali. num. 12. de lib. & posthumi.* plures tradit Anton Gabriel *lib. 6. commun. tit. de legitima, conclus. 7.* qui non dicit contrariam communem. Pro qua opinione est gloss. in *authent. hoc amplius. C. de fideicom. verb. naturale, & ibi illud tenet Padilla, num. 19.* maxime de iure regio, ex *l. 7. tit. 11. p. 6.* & confirmatur hac opinio ex sententia glossae, *verb. excedat, in authent. sed cum testator. C. ad leg. falcidiam, & gloss. in l. fin. s. penult. C. de iure delib. Roder. Xuar. in l. quoniam in prioribus, C. de inoffici. testamento, limitat. 7. Couar. in c. si heredes, n. 9. de testament. & consuluit Alexander, *conf. 5. vol. 6. & conf. 195. eodem volum. Aretin. conf. 44. Ruynus, conf. 57. vol. 2. & conf. 135. vol. 5.* & alios refert & sequitur Anton. Gabriel, *lib. 6. commun. concl. 7. tit. de legitima. Rojas, in epitome successioinum c. 7. n. 3.* qui dicit communem, & Menchaca (qui adducit plura fundamenta) de *successioinum creatione. s. 8. num. 15.* & istam sequitur Spino, in *speculo testament. gloss. 5. numer. 7.* & Padilla, in *leg. si emancipata, numer. 31. C. de iuris & facti ignorantia.* Quae opinio hodie est approbata per *l. 7. tit. 11. p. 6.* ibi, * *Esi pro auentura el inuentarionon vniessse fecho, en tonces non podria sacar la falcidia fueras ende si los herederos fuessen de los que descinden, e suben por la linea de recha de los sacedores de los testamentos, ca estos tales deuen auer su parte legitima.* * & ibi notat Gregor. *verb. * legitima* * & in *leg. 10. tit. 6. verb. * de las mandas * ead. p.***

6. & istam quaestionem latissime, & ex professo disputat Sarmient. *lib. 2. selectarum. cap. 7.* qui tenet primam opinionem, non recordatus di & legis partitae, de cuius intellectu, & veritate, adhuc dubito, & nescio qualiter hodie possit procedere, vt filius deducat suam legitimam, non conficiens inuentarium, & ex alia parte teneatur creditoribus, vt in *d. l. si. s. in vero postquam, C. de iur. deliber. l. 10. tit. 6. part. 6.* & sic teneo, quod filius teneatur ad debita ex corpore hereditario: & ad legata, ex legitima, ad quorum solutionem non teneatur, si conficeret inuentarium, quae opinio confirmatur, ex traditis per Couarru. in *cap. 1. de testament. num. 14.* quam sequitur Gratian. (faciens hanc distinctionem) *reg. 316. numer. 21. in fin.* in extraneo vero herede, qui non confecit inuentarium, procedit etiam communis opinio, quod amittit Trebellianicam. Ita Paulus in *leg. cum tale, s. 1. ff. de condict. & demon. & conf. 7. volum. 2.* qui dicit communem.

Sed in hoc etiam contraria opinio est communis, vt tradit Anton. Gabriel, *lib. 4. commun. tit. ad Trebellian. conclus. 10.* sed prima verior hodie est ex *dist. l. 7. tit. 11. pag. 6.* arguendo de falcidia ad Trebellianicam, vt tradunt doctores, *supra, & Antonius Gabriel, vbi supra, conclus. 1. & est gloss. in leg. si vt allegas, verb. pro falcidia. C. ad leg. falcid. & dixit supra, in quaestione 17.* quam opinionem dixit magis communem Cagnolus, in *leg. 4. s. meminisse, num. 16. ff. de inofficioso testamento.* vbi dicit, quod ita vidit seruari per totum mundum, & quod ab hac opinione non sit recedendum in iudicando, & consulendo, & sequitur Rolandus, *conf. 27. num. 26. volum. 1. & conf. 26. n. 26. vol. 3.*

S V M M A R I V M.

- 1 Hypotheca sequitur bonorum possessorem.
- 2 Actio personalis sequitur fundi possessorem, fauore alimentorum.
- 3 Lex 2. ff. de alimentis legat. declarat.
- 4 Iure digestorum actio hypothecaria competebat pro legatis.
- 5 Pro legitima filii competit conditio ex lege.
- 6 Non est iure tantum, quod pro legitima habeat filius hypothecam.
- 7 Contra heredes, etiam extraneos, potest filius agere pro alimentis, non vero contra singularem possessorem.
- 8 Bona dotalia non sunt pro alimentis tacite hypothecata.

Q V A E S T I O D C X C I I.

Vtrum bona paterna sint filiis hypothecata pro sua legitima, & alimentorum praestacione. Communis contra communem.

N otabilis, & contingibilis est in iure quaestio, an bona patris pro legitima filiorum sint hypothecata, & pro alimentorum praestacione, quod quidem est magni effectus, nam si datur hypotheca in his casibus, sequitur manifeste, quod contra tertium bonorum possessorem poterit filius intentare suam actionem hypothecariam, quando bona paterna sunt in filii fraudem alienata, *leg. fin. C. sine sensu vel reliquis fundum comparare non pos. l. imperatores. ff. de public. & vectigalibus.* Et partem affirmatiuam tenet Bald. pro qua consuluit, *conf. 171. volum. 1.* qui tenet indistincte quod bona patris sunt tacite hypothecata, idemque tenet Picus, in *l. in quartam, num. 49. ff. ad l. falcid.* dicens communem, & Fulgosius, *conf. 34.* idemque resoluit Couarr. in *4. 2. part. cap. 8. s. 6. num. 14.* & Guid. Pap. *quaest. 576.* qui resoluit, quod fauore alimentorum actio personalis sequitur tertium bonorum possessorem. Idem ostendit Gualdensis, de *arte testandi. tit. de hered. instit. vel exhered. ad tit. 10. num. 7.* vbi dicit, quod filius potest agere contra possessores bonorum, cum bona paterna sint tacite pro alimentis hypothecata, & onus alimentorum sequatur quemlibet possessorem, quod dicit esse nouissime notandum, & pro ista sententia adducitur text. in *l. 2. ff. de alimentis leg. ibi, * Diui quoque Severus, & Antoninus rescripserunt, & licet ad fiscum bona fuerint deuoluta, ex quibus alimenta debeantur,*

beantur, præstanda sunt sicuti si ad quemlibet possessorem transissent. * Ex quibus verbis sine dubio videtur procedere ista sententia, & cum casus iste mihi de facto contingeret, in hac ciuitate, pro ista sententia patrocinium præstiti, & informauit iudicem, qui semper fuit dubius de illa Gualdens. doctrina, ita vt lis fuerit ad concordiam deducta, & amicabiliter composita. Maturius tamen considerando, contrariam sententiam amplector, neque tex. in d. l. 2. probat id, ad quod allegatur, nam ibi expresse constat, quod fundus qui transit ad fiscum, erat subnoxius oneri hypothecæ, quod probatur, eo quod patronus libertis suis ex illo fundo alimenta legauit, & ita denotant verba illa, * ex quibus alimenta debeantur, * & sic nimirum, si illa bona transeant ad fiscum, cum onere alimentorum, cum à principio illa bona fuissent pro alimentis legata, & sic hypothecata, vt in leg. i. C. commun. de legat. (& etiam iure Digestorum, secundum Bart. in l. is cui, §. postquã. ff. vt impo. legat. & Roman. in singul. 596.) competeat actio hypothecaria pro legatis & sic merito reprehenditur & increpatur Gualdens. à Couarru. supr. quod comprobatur ex dictis per Decium, conf. 135. n. 8. vsque ad finem, & Fulgol. conf. 83. quem intellectum (post hæc scripta) assignat Barbosa, ad d. l. 2. in l. 1. ff. soluto matrimonio, 3. partis, n. 29. & Lara, de alimentis, in leg. si quis à liberis, §. si quis ex his, n. 43. ff. de liberis agnoscendis. In casu vero nostræ quæstionis principalis, magis vera & communis est opinio, quod bona patris non sint tacite hypothecata, pro legitima filii, qui solum habet conditionem ex lege, contra heredes patris. Ita Salicet. in l. omnimodo. C. de inofficioso testamento, & dicit esse communem Alexander, conf. 78. volum. 3. & conf. 116. n. 18. volum. 6. Corneus, conf. 282. n. 15. volum. 1. Ruynus, conf. 17. volum. 5. Decius, conf. 235. n. 8. qui dicit esse veriore opinionem, & Padilla, in l. si emancipata. n. 37. C. de iuris & facti igno. Afflict. de cessione 162. n. 4. & dicit etiam communem Fanus, de pignoribus 2. p. membro 4. n. 64. & Antonius Gabriel. lib. 6. commun. conclus. tit. de legitima, conclus. 5. & Michael Craffus, receptarum sententiarum §. legitima, qu. 14. qui dicit, quod hæc opinio est teneanda, cum de iure non sit cautum, quod pro legitima habeat filius tacitam hypothecam, neque pro alimentis possit agere contra possidentes bona paterna, sed solum contra heredes, etiam extraneos, vt in l. si quis à liberis, §. item rescriptum, ff. de liber. agnoscend. & hæc est communis opinio, vt tradit Ruyn. conf. 124. n. 12. volum. 1. Rojas, in epitome success. cap. 21. n. 56. & 57. contra Menchacã, de successorum creat. lib. 2. §. 20. n. 313. pro qua sententia est hodie textus, in l. 8. tit. 13. part. 6. vbi notauit Greg. verb. * herederos, * & sic secus est de singulari successore contra Gualdens. vbi supra. Pro quo sententia faciunt tradita per Larã, in d. l. si quis à liberis §. si quis ex his, n. 38. qui explicat, vtrum bona dotalia sint pro alimentis vxoris hypothecata, & resoluit quod non, contra alios, quam opinionem sequitur & defendit Barbosa, supra, & Gutierrez, de iuramento confirmatorio 1. part. c. 46. n. 5. Communis tamen opinio est in contrarium, vt tradit Antonius Gabriel. li. 6. commun. conclus. tit. de aliment. con. 2. n. 1. De iure vero regio habes tex. singularem in l. 4. tit. 13. p. 5. vbi filius habet hypothecam pro sua legitima. ibi, * T si por auentura los enagena se fincarãiam porende obligados, y empennados al hijo, * quam legem declarat Couar. lib. 1. var. c. 8. n. 13. Antonius Gom. in l. 46. Tau. n. 16. quod tene menti.

S V M M A R I V M.

- 1 Consilium in detrimentum alterius nemo potest mutare.
- 2 Patronus laicus intra quadrimestre tempus potest quoties voluerit variare.
- 3 Verba simpliciter, & affirmatiue prolata, intelliguntur de prima vice.
- 4 Variatio est odiosa, & sic restringenda.
- 5 Contraria opinio communis refertur.
- 6 Capellania sacerdotalis, vtrum possit conferri, non sacerdoti, quando intra annum potest ordinari.
- 7 Testator semper disponere videtur secundum legis dispositionem.

- 8 Omne beneficium, etiam curatum, quod habeat annum onus celebrandi missas, potest conferri clerico in minoribus constituto, si sit ætatis vt possit intra annum ordinari.
- 9 Capellania sacerdotalis, quæ datur in titulum, potest conferri non sacerdoti.
- 10 Sacerdos dicitur iuris interpretatione, qui intra annum potest ordinari, & n. 14.
- 11 Annexio sacerdotis ad beneficium intelligitur facta per modum aptitudinis, & non actualiter.
- 12 Testator magis intelligitur diligere consanguineos & propinquos, quam extraneos.
- 13 Habetur pro disposito, quod testator disposuisset, si de casu omisso fuisset interrogatus.
- 14 A verbis legis, & a voluntate testatoris recedendum non est.
- 15 Dominus Doctor, Petrus à Carnajal, sanctæ Toletanæ ecclesie Decanus laudatur.
- 16 Caput 6. sessione 23. Concilii Tridentini, declaratur.
- 17 ætas quatuordecim annorum, & prima tonsura requiruntur, vt aliquis possit obtinere beneficium ecclesiasticum, vel capellaniam.
- 18 Capellania dicitur beneficium ecclesiasticum.
- 19 Beneficium ecclesiasticum non potest conferri non ordinato.
- 20 Non dicitur venire in iudicium quod post captum iudicium venit, n. 25.
- 21 Qualitas à testatore requisita debet interuenire à principio, neque sufficit post appellationem.
- 22 Qualitas clericatus superueniens non prodest, nec sententia prius lata reuocatur.
- 23 Actus legitimus non variatur, licet perueniat ad casum à quo incipere non poterat.
- 24 Capellania alicui data, ob defectum consanguinei clerici, non auferretur, licet postea ordinetur consanguineus.
- 25 Qualitas ordinis superueniens consanguineo lite pendente, nihil illi prodest contra institutum.
- 26 Capellanus nominatus à patrono præfertur non nominato, data paritate idoneitatis.
- 27 Ordinarius tenetur conferre capellaniam presentato à patrono, alias promissio est nulla.
- 28 Magis dignus præfertur minus digno.
- 29 Promissio capellaniam non impeditur interposita appellatione.
- 30 Nobilis præfertur in capellania plebeio.
- 31 Nobilis genere melior præsumitur.
- 32 Nobilitas deuiat à malo, & inclinatur ad bonum.
- 33 Capellanus originarius præfertur alienigenæ.
- 34 Causa originis semper præualere debet.
- 35 Pauper præfertur diuiti in beneficiis obtinendis & capellaniam.
- 36 Doctor præfertur non graduato, & doctor in vtroque doctori in vno gradu, & theologus ceteris graduatis, & baccalaureus scholari.
- 37 Senex præfertur iuniori, in prouisione capellaniam.
- 38 Dignitas præfertur senectuti.

Q V A E S T I O D C X C I I I.

Vtrum patronus laicus vsque ad finem presentationis possit variare, non semel, sed pluries. Communis contra communem.

Patronum laicum posse variare, & laicum ad capellaniam presentare, probat text. in c. c. autem, & in c. pastoralis, de iure patronatus. & l. 6. tit. 15. part. 1. & tradit Gutierrez, de iuramento confirmatorio 3. p. c. 13. n. 1. de qua re nemo vnquam dubitauit, quia licet regula sit, quod nemo in detrimentum alterius possit variare, & mutare consilium, vt in l. nemo. ff. de reg. iuris. tamen illa procedit, quando alteri est ius iam quæsitum, & radicum, secus vero re integra, vt probat textus, in l. apud Ausfidium, ff. de opt. leg. & in c. bonæ, el. 2. de postulat. prælat. & sic cum nullum sit ius quæsitum presentato, ante institutionem canonicam, vt in c. dilectus, de offic. legat. & in c. cum Bertoldus, de sentent. & re iud. sequitur manifeste, quod vsque ad finem quatuor mensium, talis patronus laicus habet ius presentandi etiam variando in prima presentatione. Quod adeo verum est, vt existiment doctores communiter, quod vsque adeo patronus laicus possit variare in presentatione, vt hoc procedat non solum semel, sed pluries, & toties quoties illi placuerit. dum tamen fiat intra quadrimestre tempus. Ita videtur probare text. in clement. plures, de iure patronatus, vbi glos. verb. plures. Decius, in c. quanto, de iudicis. num. 5. & Berolius, in c. quod

quod autem, nu. 19. de iure patronatus. Calderin. conf. 19. sub. tit. de iure patrona. Et pluribus fundamen. istam sententiam & opinionem tenet & defendit Rochus de Curte, in tract. iuris patronatus. verb. honorificum, q. 10. n. 53. & Greg. Lopez, in l. 6. tit. 15. par. 1. gloss. 1. & hanc esse communem opinionem tenet Nauarr. in c. placuit, de penitent. distinct. 6. n. 167. & 171. quem refert doctissimus Gutier. sup. de iuramento confirmatorio, 3. p. c. 13. nu. 3. vbi amplectitur contrariam sententiam, ex l. boues. §. hoc sermone. ff. de verborum significatione, ex qua deducitur, quod verba simpliciter & affirmatiue prolata, intelliguntur de prima vice, & sic de prima variatione iura canonica sunt intelligenda, non vero vltimus: quia variatio est odiosa, & sic restringenda, vt in clement. cum illusio, de renunciatione, & hanc opinionem sequitur (dicens communem) Lambertinus, 2. parte, 2. lib. art. 23. 7. quaestio.

3
4
5 Sed licet hæc opinio sit communis, vt resoluunt doctores supra, pro contraria tamen opinione sunt plurimi doctores, qui eam etiam communem appellant, qui resoluunt, quod cum patronis laicis sit licita variatio intra quadrimestre tempus, quod hæc variatio non solum procedit & intelligitur pro prima vice, sed quod patronus (intra illud tempus) accumulatiue poterit toties, quoties voluerit, variare, cum ex hoc non videatur à prima, vel secunda præsentatione discedere. Istam sententiam tenet Abb. in d. c. cum autem, de iure patro. 1. notab. Ioan. Andr. in regul. in re comm. de regul. iur. in 6. quæ opinio communis est secundum Lamberti. in 2. p. de iure patron. libr. 2. art. 27. quaest. 7. principali, num. 4. Rochus de Curte, vbi sup. quaest. 13. num. 44. quos sequitur (tenendo istam vltimam opinionem) Spino in suo speculo testamentorum gl. 4. principali, de patronis, n. 75. Prima tamen opinio magis communis est, secundum eum, & ab ea non est recedendum, quia ita communiter practicatur, & tenentes eam sequuntur tutiorem partem. Ex qua verissima resolutione pulchrum dubium se offert examinandum, an si ex clausula foundationis alicuius capellanæ, patronus teneatur præsentare capellanum presbyterum, possit recto iure nominare, & præsentare capellanum non sacerdotem, qui intra annum possit ordinari. Quæ quaestio anceps, & dubia est, & quotidie versatur in tribunali ecclesiastico, iudicum audientiæ Archiepiscopalis, in licibus capellanarum, & variæ & diuersæ sententiæ quotidie proferuntur (prout sunt iudices) nam aliqui practicantur, quod capellanus debeat esse in actu sacerdos, vt docet Quintilianus Mandosius, in annalibus casibus, num. 80 alii vero quod sufficiat aptitudo, dummodo intra annum capellanus ordinari possit, habens ætatem legitimam. Quæ opinio verior, & iuridica mihi videtur, ex sequentibus. Primo, quia fundans capellaniam, vel faciens aliam dispositionem, videtur semper disponere secundum ius. Ita Bart. in l. heredes mei. §. cum ita, numer. 4. ff. ad Trebell. & est communis opinio, secundum Ial. conf. 215. volum. 2. l. quero, §. inter locatorem. ff. locati. l. si duo, ff. de acquirenda hered. & tradit Mattheus de Afflic. decis. 44. nu. 20. & dicit communem Tiberius Decianus, consil. 18. num. 20. volum. 1. & plures congesit Mieres, de maioratu. 1. p. quaestione 48. num. 15. Ergo cum de iure beneficium ecclesiasticum, quod habet annexum onus sacerdotale (& etiam beneficium curatum) possit licite conferri non sacerdoti, si fuerit ætatis legitimæ, tali modo vt possit intra annum ordinari. cap. cum in cunctis, de electio. & in c. is cui. 29. de præb. in 6. & in clement. generalem, de ætate & qualitate, & in Concl. Tridentin. c. 4. sessione 22. ibi, * vt alii missas, * & c. 12. sess. 24. ibi, * habeant annexum ordinem presbyteri, * sequitur manifeste, quod etiam capellania sacerdotalis, quæ datur in titulum, possit conferri clerico in minoribus constituto, si intra annum possit ordinari, cum non appareat de contraria testatoris voluntate, quia ille vere sacerdos appellatur, interpretatione iuris, & sic de tali sacerdote videtur testator disponere argumento text. in c. si. de institut. in 6. vbi defectus sacrorum ordinum non repellit

6
7
8
9
10

præsentatum, quando est ætatis legitimæ, vt possit intra annum ordinari. Pro qua sententia facit elegans decisio Rotæ, la. 1. in tit. de præbend. in nouis, vbi fuit decisum & determinatum, quod patiens defectum ætatis, potest acceptare beneficium ecclesiasticum, vel præbendam sacerdotalem, si tamen intra annum possit ad sacros ordines promoueri, & in sacerdotium collocari, vt in d. c. ei cui. notant Ioan. Andre. & Ioan. Monach. & expressius pro hac sententia & opinione in terminis terminatibus, cōsuluit Ferret. conf. 305. vbi expresse resoluit, quod capellania, quæ in limine foundationis est sacerdotalis, & quæ expresse & necessario (secundum voluntatem testatoris) debet conferri sacerdoti, adimpletur cum voluntate illius, si conferatur clerico in minoribus constituto, qui intra annum possit ad sacerdotiū promoueri, dum verba foundationis non sint negatiue concepta, videlicet: Non admittatur nisi sacerdos: secus si sacerdotes fuerunt vocati, quia sacerdos dicitur, qui intra annum ordinari potest, idemque tenet Cæsar Lambertin. in tract. de iure patronatus. 1. par. li. 2. fol. mihi 79. in nouis. & nouissime Flam. de resignat. benefi. li. 3. quaest. 9. n. 3. & Roland. conf. 47. n. 6. vol. 1. Decius, conf. 162. in fin. Abb. in c. cum in cunctis. §. inferiora, & in c. dudum, el. 1. de electio. Anton. de Butrio, in c. 1. de ætate, & qual. notab. 1. & Roman. conf. 325. imol. in cap. fin. de rescript. idem tenet nouissime Paulus de Montepico, conf. 57. num. 7. volum. 1. & ex nostratibus Spino, in speculo testamentorum, gloss. 4. principali, tit. de patronis, à num. 66. (cum sequentibus,) præcipue num. 68. vbi annectit optimum verbum, quod in dubio annexio sacerdotii ad beneficium, intelligitur facta per modum aptitudinis, & non actualiter, quod prius notauit, & docuit Ferretus, supra num. 3. & sic licet sit apposita in fundatione capellanæ prædicta qualitas, quod capellanus sit sacerdos, vel quod qualibet hebdomada celebret tres missas, non est necesse quod præsentandus ad prædictam capellaniam, actualiter sit sacerdos, sed sufficit quod habeat ætatem legitimam ad sacerdotium consequendum intra annū, quia ille dicitur interpretatione iuris (cum qua videtur testator se accommodare) proprie sacerdos, & sic ordinarius tenetur conferre tali præsentato à patrono capellaniam, cum in eo concurrat præsentatio patroni legitima (secundum mentem testatoris) & ordo sacerdotalis, secundum iuris interpretationem: quod maxime procederet, si esset consanguineus testatoris, quia ille aliis sacerdotibus etiam in actu est præferendus, cum testator, si interrogatus fuisset de hoc casu, certum, & certissimum est, quod diceret quod eligeretur, & institueretur, talis propinquus, etiam si nō sit actu sacerdos, & quod præferretur omnib. aliis sacerdotibus, ne testator videretur alienam sobolem propriæ antepone, contra l. cum acutissimi, C. de fideicommiss. l. cum auus, ff. de cond. & demonstrat. l. Aurelius, §. Titius testament. ff. de liber. leg. & tradit Aymon. conf. 26. nu. 8. & Paulus de Montepico, conf. 60. num. 2. & in iure illud habetur pro expresse, quod verisimiliter testator disponeret, si de tali casu fuisset interrogatus. Ita glossa singularis, verb. per exceptionem, in l. tale pactum, §. final. ff. de pactis. quæ solemnis à Paulo ibi reputatur, & eam multum extollit Iason, ibi num. 16. & Burgos de Paz, consil. 34. numer. 29. Antonius Gabriel lib. 6. commun. conclusionum, titulo de regulis iuris, conclusione 10. quia dispositio recipit interpretationem à verisimili mente disponentis. l. cum res. ff. de legat. 1. l. Titius. §. Lucius. ff. de lib. & posth. l. 3. C. de in offic. testam. ibi, * per coniecturam maternæ pietatis. * l. mulier. in fi. ff. ad Trebell. ibi, * intellecta matris voluntate. * Nec prædictis obstabunt ea quæ tradit Gutierrez. conf. 1. numer. 11. & consil. 2. num. 19. scilicet quod actualiter debet esse sacerdos talis capellanus virtute talis vocationis, videlicet, presbyter præsentetur, vel capellanus dicat tot missas: quia secundum eum, non sacerdos non potest dicere missas, quia testator non est verisimile quod se voluit restringere ad missam illius magis quam alterius sacerdotis, (interim saltem quod ordi-

11
12
13
14
15
16
17
18

natur consanguineus intra annum) quia missa est sacrificium quod Deo offertur, ut tradit Couarr. *lib. 4. var. 22. Soto, in 4. distin. 13. quest. 2. art. 1. Greg. in l. 58. tit. 4. part. 1. Concil. Trident. c. 1. sess. 22. de cuius institutione & origine, (obiter loquedo) videndus est Sebastianus de Medicis in *summa omnium hares. 1. par. verb. missa, & Roboā, de inst. cler. lib. 1. c. 32. Nauar. in manuali. cap. 25. num. 111. Humada, in l. 58. tit. 4. p. 1. gloss. 1. Conradus Brunus, de carimon. eccles. lib. 2. c. 1. Durandus, in rationali diuin. officior. lib. 4. c. 1. Honcala, in tract. de valore missæ art. 1. Castro, lib. 1. aduers. hareses. verb. missa, & sic hoc sacrificium non est credendum quod testator voluit, ut magis per vnum, quam per alium sacerdotem Deo offeratur, donec suus consanguineus intra annum ordinatur. Nam licet verum sit, quod quotiescunque ex fundatione requiritur ordo sacerdotalis, non potest beneficium conferri, nisi habenti ordinem sacerdotalem, ut in *gl. in c. si eo tempore, de rescrip. Gregor. in l. 3. tit. 16. p. 1. verb. *catorze annos,* tamen satis dicitur de iure habere ordinem sacerdotalem ille, qui intra annum potest ad sacerdotium promoueri, ut in *c. licet canon. de electione. lib. 6. vbi communiter doctores. Conc. Trid. c. 12. sess. 25. de reformatione matrim. ita Hojedæ, de beneficiis incompatilibus 1. p. c. si. n. 15. Flaminius, de resignatione beneficiorum lib. 4. quest. 9. n. 19. & 36. vbi dicit, quod ita fuit iudicatum & obtentum in Rota, quod quidem intelligendum est, nisi aliter expresse esset dispositum à testatore, dicendo, quod præsentetur sacerdos qui celebret missas, & non alius, etiam si sit in minoribus, & ætatis legitimæ ad ordinandum intra annum, quia tunc quemadmodum à verbis legis non est recedendum, ut in *auth. de nuptiis. §. disponat, collat. 4. (cum vulgat.)* ita nec à voluntate testatoris tacita, vel expressa. *l. non aliter. ff. de leg. 3.* & sic ista opinio (quæ verissima semper mihi visa fuit) sequuta est à grauissimis iudicibus, in hoc consilio illustrissimi Card. Archiep. inter quos fuit licentiatus Baptista Velez, cuius anima requiescit in pace, & doctor Dominus Petrus de Caruajal, nunc Decanus meritissimus huius sanctæ Almæ ecclesiæ Toletanæ, & prudentia, & generis nobilitate ornatissimus. Nunc autem operæ pretium esse iudicavi animaduertere, quod non sufficit præsentatio ad capellaniam sacerdotalem, (etiam si fuerit ætatis legitimæ) ut ordinetur, post vacationem capellanæ, & post edictum publicatum, quia præcise necessarium est, quod tempore oppositionis, seu vacationis, sit saltem in minoribus constitutus, ut in *n. 21. & vide c. 6. sessio. 23. Concil. Trident. vbi duo copulatiue requiruntur, ut aliquis possit beneficium ecclesiasticum obtinere. Primum, quod sit prima tonsura initiatus: Secundum, quod habeat decimum quartum annum, & docet per illum tex. Flaminius, *supra. lib. 4. question. 1. n. 7. & quest. 11. n. 13.* & an sit necessarium, quod illum attingat vel quod eum adimpleuerit, dixi in *question. 523. num. 4.* & tradit eleganter Gutierrez *canoni. questio. c. 26. n. 3.* & Spino, in *specul. testament. gloss. 3. princ. n. 47.* qui tenet, quod sufficiat, decimum quartum attingere, sic interpretans *c. 12. eiusdem sessionis, & sic illa verba, ante decimum quartum, cum sint in accusatio, sunt intelligenda, ut docet Imola, n. 17. in clement. fin. de atate & qualitate, & probat *l. ad rem publicam. ff. de muneribus & honoribus, & ita practicatur per dominos grauissimos iudices consilii serenissimi domini Archiepiscopi. Nec obstat si aliquis dicat quod ille textus Concilii solum loquitur de beneficijs ecclesiasticis, non de capellanis, quia capellania etiam dicitur beneficium ecclesiasticum, ut tradit *glos. magistra, in clemen. si. de decimis, & Rebuff. in pract. beneficiis, in principio fol. 4. n. 11. & Salzedo, in pract. ad Bern. Diaz. c. 62. n. 12. & c. 18. n. 9. & Cas. Lambert. de iure patronat. 1. p. lib. 2. art. 30. n. 17. fol. mihi 231. Azeuedo in l. 1. tit. 4. lib. 1. recopilationis, n. 7. Bermond. de publicis concubin. fol. 187. n. 4. qui dicit communem opinionem, & sine contradicte, & tradit Guido Papæ, *quest. 187. & nouissime (his non citatis) Felician. de Solis, lib. 2. de censib. c. fin. n. 15.* Et sic cum beneficium********

ecclesiasticum non possit habere non ordinatus, sequitur, quod illa qualitas ordinis, debet interuenire tempore petitionis, cum semper petatur in oppositione, quod fiat collatio capellanæ, quæ non cadit inordinato & sic illa qualitas ordinis debet adesse tempore petitionis, neque sufficiet tempore prouisionis, *gloss. in clementin. ut hi, verb. constituitis, de atate & qualitate. l. fratres. ff. de pœnis, & dicit communem opinionem Flaminius, sup. lib. 4. quest. 1. n. 10. c. eam te, de electione, argum. text. in l. non potest videri. ff. de iud. vbi non dicitur venire in iudicium, quod post acceptum iudicium accidit, *tex. in c. si eo tempore, de rescrip. in 6. & initium attendi debet, ut in l. si filius familias. ff. de verborum, & tradit Ant. Gabr. lib. 2. conclus. tit. de iud. conclus. 3. & hoc nisi contrarium constet de mente testatoris, dicitis quod non instituitur, nec præsentetur, nisi sacerdos, quia tunc illa qualitate sufficiet interuenire tempore collationis, & ita sunt intelligenda tradita per Gutier. *conf. 1. n. 15. & conf. 2. n. 19. & quæ tradit Anton. Cuchus, li. 4. tit. 1. de electio. n. 84. & decisio singularis Rotæ. tit. de concess. præb. 857. fol. mihi. 413. vbi late articulus iste disputatur. Aduertendum tamen singulariter est, quod in tantum requiritur, ut qualitas à testatore requisita interueniat tempore petitionis, quod si appellauerit aduersarius, ex eo quod illi non fuit facta collatio capellanæ, & pendente appellatione superuenit qualitas requisita, veluti sacerdotium, ordo sacer, vel ætas, vel quid simile, nihil proficiet, neque per superuenientem qualitatem sententia poterit reuocari, cum qualitas requisita ad succedendum, debeat adesse præcise eo tempore, quo cedit dies, nec sufficit si postea superueniat, *l. si quis cum haberet. ff. de suis & legitimis hereditibus. l. 1. §. si quis proximior. ff. unde cognati, & tradit Alexander, conf. 184. n. 2. li. 2. Socinus, conf. 152. n. 14. vol. 1. Curtius iunior, conf. 57. n. 11. & conf. 58. n. 5. Gozadinus, conf. 36. n. 7. Aym. conf. 212. n. 6. & alios refert & sequitur Molina, lib. de Hispanor. primogen. c. 13. n. 37. vbi dicit verissimam sententiam, quam etiam sequitur Flaminius, dicens communem. lib. 4. de resignatione beneficiorum, quest. 1. n. 14. Et ratio est, quia actus legitimus consummatus & perfectus non vitatur, licet perueniat ad casum, à quo non poterat incipere, *tex. in l. fin. C. de nupt. c. factum legitimo, de reg. iur. in l. pluribus, §. etsi placet. ff. de verbor. obligat. & ibi Bart. & in l. non est nouum. ff. de regul. iur. & tradit Tiraquellus, in tractatu, de cessante causa, limitat. 12. n. 15. & in l. si unquam, verb. donatione largitus, n. 230. & in verb. susceperit liberos, n. 151. C. de renouand. donat. & notabiliter Didac. Perez in l. 1. tit. 3. li. 5. ordinamenti, fol. 148. & pro hac sententia facere videtur *d. l. non potest videri. ff. de iudic. vbi non potest videri in iudicium venisse, quod post iudicium acceptum accidit, & sic cum qualitas sacerdotii superueniat post iudicium acceptum, imo & post pronuntiationem primæ sententiæ, sequitur, quod illud ius superueniens non nocet præsentato, & instituto, qui à principio melius docuit de iure suo, quia alias lites fierent immortales, & iudiciū esset in pendenti, quod iura abhorrent. *l. non quemadmodum. ff. de iudicis, maxime in præiudiciū tertii. ita Anch. in clementin. c. si ei quæ, n. 21. de concess. præbend. qui assignat plures rationes, & Didacus Perez, in leg. 1. tit. 6. gloss. 1. qu. 9. li. 1. ordinamenti. Et sic teneo, & consultus de hac difficultate sapius respondi, quod capellania alicui assignata secundum formam fundationis, ob defectum consanguinei, vel quia consanguineus non habebat qualitatem ordinis sacri, vel ætatis, non est illi auferenda instantia, licet postea superueniat consanguineus, vel consanguineo superueniant (lite pendente) qualitates à testatore requisitæ, ut late fundauimus in *quest. 606. n. 28. & ita in propriis terminis resoluit Spino, in speculo testamentorum, gloss. 4. de patronis, n. 70. quod est menti tenendum, cum quotidie casus iste occurrat in consilio domini Archiepiscopi Toletani, in causis capellanarum, & aliqui aduocati prosequuntur causam appellationis, ut lite pendente superueniat qualitas, quæ à principio defuerat, quod quidem (ut dictū est) nihil prodest.********

26 Ex quibus solet dubitari, quæ qualitates sint præcipuæ in præsentato ad capellaniam, vt in æquali gradu consanguinitatis, (prout quotidie contingit) cæteris oppositoribus præteratur. Et dicendum est quod si ad capellaniam concurrant duo consanguinei testatoris in æquali gradu, quod ille est præferendus, in quo concurrat vna ex qualitatibus sequentibus. Prima, quod vnus sit præsentatus à patrono capellanæ, alius non: quia ordinarius tenetur conferre capellaniam consanguineo à patrono præsentato, alias prouisio erit nulla. *capitul. ex insinuatione, de iure patr. c. decernimus, 16. quæst. 7. capit. illud, de iure patronatus.* tradit Corn. *conf. 47. n. 9. vol. 3.* Guido Pap. *qu. 374.* & hæc est communis opinio, secundum Roland à Valle, *conf. 47. n. 22. vol. 1.* Et si fuerint plures patroni, & vna pars illorum præsentauerit, & nominauerit vnum consanguineum, & altera alium, tunc considerari debet dignitas præsentati, vt magis dignus præferatur minus digno, vt in *cap. 1. vt ecclesiastica beneficia, ibi, * debuit in persona magis idonea dispensare. * cap. si forte, c. Metropolitanano, 63. distinct. c. Moyses, c. licet ergo, 8. quæst. 1. c. cum in cunctis, de election. c. 3. c. significasti, de foro comp.* Et si ambo sint idonei, ætate, moribus, prudentia, doctrina, & aliis rebus, eligendus est ex his magis idoneus, vt traditur in *Concil. Trident. c. 28. sess. 24. & in c. constitutis, 46. de appellationibus*, vbi etiam cautum est, quod talis prouisio non impediatur, vel suspendatur, etiam si appellatio interposita fuerit, & ita fit & prædicatur, & faciunt pro hac sententia tradita nonissime per Gutierrez, *lib. 2. canonicarum quæst. capitul. 11. n. 25. per totum*, quæ sunt conducibilia ad causas capellanæ, vt fiat prouisio appellatione experta, licet in regali Cancellaria per modum violentiæ aliquando tales prouisiones rescinduntur, aliquando non, prout Iudices supremi arbitrantur: licet melius esset, vt interposita appellatione prædictæ collationes non impedirentur, quia lite pendente bona dissipantur, & vltima testatoris elogia suspenduntur, & animarum suffragia. Debet etiam considerari, data paritate, nobilitas generis, 30 *l. 18. tit. 9. p. 2. ita vt magis nobilis semper præferatur minus nobili, argum. tex. in c. de multa, vers. circa, in fin. de præben. ibi, * circa sublimes & literatas personas, * vbi est arguendum ab ordine literæ, vt nobiles magis præferantur, argum. tex. in c. constitutus, de appell. l. fin. ff. de fide instrument. ibi, * & amplioris honoris inferiori præferemus, * & tradit Ludouicus Gomez, in *reg. de annual. poss. quæst. 37.* & Molina, *lib. 2. de Hispanorum primogen. c. 5. n. 65.* & Staphyleus, *supra*, & Antonius Cuchus, *lib. 2. institutionum maior. tit. 6. n. 407.* & dicit Bald. in *l. ne nulli, C. de advocat. diuersor. indicum*, quod data paritate personarum semper debet præferri ille, qui descendit à nobiliori sanguine, per *tex. in l. si cohortalis, C. de cohortal. lib. 12.* Lucas de Penna, in *l. mulieres, C. de dignitatibus, lib. 12.* Tiraquellus, de nobilitate *c. 20. n. 1. & 2.* Rodericus Zamorensis, in *suo speculo humanæ vitæ lib. 1. capitul. 7.* Cassaneus in *Catalogo gloriæ mundi. 8. par. censid. 31. & 36.* Cotta, in *memorabilibus, verb. nobilis, Conradus, de decurionibus, capitul. 10. n. 6.* Otalora, de nobilitate, 2. part. *capitul. 4. n. 2. & in 5. part. capitul. vltim. n. 9.* Palatius Rubeus, in *rub. c. per vestras, §. 9. n. 7.* Auend. in *cc. pratorum, c. 19. n. 17.* Auiles, *c. 4. gloss. * le cumple, * Gregor. in l. 2. tit. 9. gloss. 4. & l. 2. tit. 18. verb. * de buen linage, * p. 2.* Didacus Perez, in *leg. 1. tit. 1. lib. 4. ord. Simancas, de republ. lib. 5. capit. 3.* Sarmiento, *lib. 4. selectarum, cap. 16.* Molina, *lib. 2. de Hispan. capitul. 5. n. 66.* Gutierrez *conf. 37.* Segura Daualos, in *suo directo. 1. p. c. 2.* Et ratio est, quia qui decoratur nobiliori genere, melior præsumitur, *gloss. in l. cum vnus, de aliment. & cibari. legatis.* Nobilitas enim deuiat à malo, & inclinatur ad bonum, *gloss. in c. illud, 40. dist. Romanus, singular. 726.* Decianus, *resp. 8. n. 22. & resp. 23. n. 93.* Cæphalus, *conf. 325. n. 35.* Hier. Gabriel, *conf. 169. num. 8.* & plures allegat Burs. *conf. 311. n. 60.* & Bobadilla, in *suis Politicis, lib. 1. c. 4. n. 17. cum sequentibus.* vbi plures refert auctoritates sacræ paginæ, vnde præsumitur, quod in ecclesia Dei, meliores & vberio-*

res fructus faciet nobilis quam plebeius, vt satis clare experientia (quæ est rerum omnium magistra) docet, & tradit Matienço, in *dialogo relatorum, 3. p. cap. 59. n. 7.* Otalora, de nobil. 5. part. *princ. c. fi. Segura Daualos, in director. ind. eccles. 1. p. c. 2. n. 1.* Azeued. in *curia Pissana* 38 *lib. 1. c. 12. n. 21.* Rursus debet considerari, quod capellanus sit illius loci, vbi testator fundauit capellaniam, non vero extraneus, quia præsumptio est, quod naturales & originarii melius resident in beneficiis & capellanis, quam exteri, qui cum magna difficultate relinquunt dulcem & amabilem patriam, & sic iusta ratione, naturales & originarii præferri debent. Ita tenet Abb. in *c. ad decorem, de instur. Gomez, in reg. de idiomate, quæst. 1.* Roland à Valle, *consil. 47. n. 67. volum. 1.* & Paulus Paris. *conf. 38. n. 11. volum. 4.* & Spino, in *specul. testam. gloss. 3. princip. tit. de capellanis, n. 72.* & Ant. Cuchus, in *institutione canoni. li. 4. tit. de electione, el. 1. n. 88.* Gregorius, in *l. 13. tit. 15. verb. * fijos de la iglesia, * & in leg. 1. tit. 11. verb. * de los suyos, * p. 1. assignat rationem Mieres, de maioratu 1. p. quæst. 51. n. 28. Azeuedo, qui allegat rationes, in *leg. 14. tit. 3. num. 8. lib. 1. recop. & facit pro hac sententia dicta l. 13. ibi, * los que son de aquel obispado, * Couar. practicarum quæstionum c. 35. n. 5.* & infinitos doctores allegat Zenedo, in *colleclaneo 56. ad decretales, n. 7.* Mandosius *conf. 55.* Duennas, *reg. 202.* Hojeda, de *benef. incomp. 1. p. c. 23. ex n. 84.* Et pro hac sententia pondero *text. in fin. C. de offic. prator. ibi, * Sed hi tantummodo admittendi sunt (vt dictum est) qui hic domicilium fouent. * quia causa originis semper præualere debet. l. assumptio, ff. ad municipal. gloss. in l. in adoptionem, C. de adoptio.* Et ideo quando ecclesia est pastore destituta, debet semper vnus eligi de ipsa ecclesia, *c. ne pro defectu, 41. de electione*, quia bene meritis, ignoti, peregrini, & extranei præponi non debent, ad exclusionem eorum, qui bene ciuium suorum merentur testimonium, *c. nec emeritis, 63. distinctio. gl. in c. neminem, verb. ciuitatis, 40. distinctio.* & tradit Rochus de Carte, in *tractat. de iure patronat. verb. honorificum, quæst. 18. n. 45.* & Cæsar Lamberti, de *iure patro. in 4. artic. 5. qu. principali 3. p. lib. 2.* & Gutierrez, *conf. 2. n. 23.* Maxime si pauper fuerit, quia in duobus præsentatis ad capellaniam (data paritate idoneitatis) pauper præfertur diuiti. Ita Lambert in *supra d. 3. p. lib. 2. art. 3. quæst. 5.* quem sequitur Gutierrez *supra n. 13.* & Roland à Valle, *conf. 46. n. 83.* Præterea potest contingere, quod aliquis ex oppositoribus, sit pluribus qualitatibus & prærogatiuis fulcitus: quia est literatus, doctor, vel licentiatus, & tunc est præferendus, vt probat *text. in l. 2. C. de offic. præfeci pratorio Africæ, ibi, * prouidimus vnuquemque secundum labores suos ad meliores & maiores gradus, & ad maiores dignitates perducere. * leg. 2. C. de officio magistri, ibi, * vt in gradu cæteros antecedit, quem stipendia meliora, vel labor prolixior fecerit antequam, * leg. 10. tit. 15. p. 1. ibi, * et que fuisse mas letrado, * & Hieronymus Gigas, *conf. 3. n. 14.* Boerius, in *tractatu magni concilii, vbi dicit, quod baccalaureus in vtroque præfertur baccalaureo in altero iure tantum, & ipse præfertur scholari, & plura alia congeffit notabilia, à n. 88. & 99.* causa enim eorum potior habetur, qui pluribus eodem tempore suffragiis decorati sunt. *l. spurii, §. privilegus, ff. de decurionibus, l. 1. & l. 2. ff. de alio scribend. & plura congeffit Mexia, ad l. Toleti. 4. partis, 1. fundamento, n. 24.* & Staphyleus, de *literis gratiæ & Inst. in 7. concl. de prærog. f. 255.* & Theologus præfertur aliis graduatis, decilio Rotæ Romanæ, 301. in 2. parte, n. 1. quod intellige, quando pullulant hærefes, alias secus. Ita Bobadilla *supra, lib. 1. c. 6. num. 14.* Boer. de *auctorit. magni concilii, n. 88.* vbi tradit quod canonistæ præferuntur legistis, & doctores in vtroque doctoribus in vno gradu tantum: ita Cassan. in *Catal. gloriæ mundi 10. p. conf. 33.* Sfortius Oddi, *conf. 14. n. 36.* Magna in iure reputatur qualitas gradus doctoratus. *l. magistros, C. de profess. & med. lib. 12. c. quanto, de magist. auct. habita.* & ibi Reb. *C. ne filius pro patre.* Potest enim alia etiam qualitas considerari, veluti officia & dignitas, vt tradit Paulus Parisius, *ubi***

37 ubi
con
par
dus
ibi
ri p
vbi
cum
11.
1. C
Gu
nius
38 66. q
tate
cum
dof.
funt
letan

1 Fi
2 Ca
3 An
4 T
5 In
6 Pr
7 Me
8 Le
9 Pr

10 Ex
11 Ne
12 Sta
13 M

Vtrum
in l
mu

V
hunc
si sine l
Iste T
pote e
rorum
tutus,
filioru
tem af
de ver
Alexa
posthu
Barba
num. 1
Bartol
quarta
iudica
lio 262
Goza
Hispan
quod i
non fo
in infi
muner
nem c
missis
textus
institue
infert.

37 ubi supra num. 17. Ultimo potest etiam qualitas ætatis considerari, nam si concurrant senex & iuuenis, (data paritate in cæteris rebus) senex iuniori est præferendus. Ita probat tex. in l. fin. ff. de fide instrumentorum, ibi, semper seniore iuniori, & amplioris honoris inferiori præferemus, cui consonat textus, in l. 7. tit. 15. part. 6. ubi Gregor. verb. * mas ancianos, * & tradit Bart. in l. cum quid ff. si certum petatur, ubi Bart. n. 8. Iason. num. 11. & tradit expresse Roland. conf. 47. num. 70. volum. 1. Cassan. in Catal. gloria mundi. 4. part. considerat. 76. & Gutierrez, conf. 2. nu. 30. & assignat rationem Flaminus, lib. 5. de resignatione beneficiorum, quæst. 3. numer. 66. quod tamen limita, si iuniores sint in maiori dignitate constituti, vt tradunt doctores, supra in dict. lege cum quid, ubi Ias. in 2. repeti. à n. 24. vsque 45. & Mandol. in regulis Cancell. regul. 16. quæst. 17. Quæ omnia sunt menti tenenda, cum quotidie in hac ciuitate Toletana contingant in praxi, & alibi non sint ita cõgesta.

SUMMARIUM.

- 1 Fideicommissum relictum sub conditione, si sine liberis decesserit, expirat relictio nepote.
- 2 Casus defacto circa ordinationem * de la hermandad vieja de Toledo. *
- 3 Arbitrium iudicis, & coniectura testamentorum, multum operabuntur in questione præsentis.
- 4 Testator non presumitur habere maiorem affectionem ad filios, quam ad nepotes.
- 5 In vocatione facta de filiis, comprehenduntur nepotes, maxime si descendant ex fundatore.
- 6 Prohibitio facta de filia, extenditur ad neptem.
- 7 Memoria ita conseruatur in filio, vt in nepote.
- 8 Lex 8. tit. 11. p. 4. declaratur.
- 9 Prohibitio meliorationis facta de filia ex causa dotis, respicit bonum publicum.
- 10 Exclua aliqua persona, excluduntur ab ea descendentes.
- 11 Nepes non debet esse melioris conditionis quam eius mater.
- 12 Status prohibens aliquam donare in fauorem filiorum comprehendit nepes.
- 13 Maternæ opinio reprehenditur.

QUESTIO DCXCIV.

Virum filiorum appellatione comprehendantur nepotes in legatis & fideicommissis. Communis contra communes.

Vidi sæpius de facto dubitari, vtrum nepos sit admittendus ad fideicommissum filii relictum in hunc modum: *Instituto Titium heredem, & grano eum, vt si sine liberis decesserit, restituat hereditatem meam Caio.* Iste Titius vitam cum morte commutauit, relictio nepote ex filio prædefuncto: si enim appellatione liberorum comprehenditur nepos, non admittetur substitutus, si vero non comprehenditur, Caius in defectum filiorum vocatus, ad hereditatem admittetur. Et partem affirmatiuam tenet Bartolus, in leg. liberorum, n. 5. de verbor. significat. & in leg. Gallus, §. instituens, & ibi Alexander, & Iason, qui dicit communem, de liberis & posthumis, idem Alexander, consil. 9. num. 2. volum. 1. Barbac. consil. 10. lib. 2. columna 6. Socinus, consil. 166. num. 13. volum. 1. & consil. 126. nu. 36. vbi dicit, quod Bartoli doctrina est magis communiter recepta, & sequuta tam à modernis, quam ab antiquis, & ab ea in iudicando non esse recedendum tenet Caphalus, consilio 262. num. 5. Socinus, consil. 17. numero 1. lib. quarto. Gozadinus, consilio quarto, & Molina, libro primo, de Hispanorum primogeniis. cap. 6. numero 28. vbi dicit, quod in Hispanorum primogeniis, verbum, filiorum, non solum nepotes, verum etiam alios descendentes in infinitum comprehendit, & sequitur dicens communem Sfortius Oddi, consil. 19. per totum, & communem dicit Decius, consil. 391. Peregrina, de fideicommissis, artic. 23. numero 45. & pro hac sententia facit textus in leg. Lucius, ff. de heredibus institut. l. Gallus, §. instituens, ff. de liber. & posthumis, leg. 1. C. de condit. insert. & hanc sequitur Sfortius Oddi, consil. 91. per Tom. II.

totum, & Gregorius, in leg. 8. titulo 13. parte 6. verbo. * tal fijo, * in fine, Mieres, de maioratu, 1. par. questione 15. per totam. Et pro hac sententia ita de facto respondi circa intellectum cuiusdam ordinationis, * de la hermandad vieja, * huius ciuitatis, in qua cauetur, quod filius fratris illius fraternitatis admittatur sine solutione ingressus: dubitatum fuit, an admittatur sine solutione ingressus nepos, & tenui quod sic, ex prædicta resolutione, & ita fuit receptus, de quo articulo vide Costam, in tractatu de maioratu bonorum patrimonii, secunda parte, n. 10. Facit tamen in contrarium Decius, consil. 372. n. secundo, qui resoluit, quod verbum, filius, prolatum à statuto municipalis, intelligitur strictius, quam si à iure communi.

Sed in questione principali plurimi sunt scribentes, qui sequuntur contrariam sententiam, & sic, quod in casu præcedenti nepos non admittatur, ita consuluit Alexander, consil. 1. nu. 12. lib. primo, & Corneus, consil. 199. num. secundo, qui dicit, quod multi Italiae doctores pro hac sententia iudicarunt, & consuluerunt, & istam opinionem non habere contradicteorem dicit Decius, conf. 95. Tobias Nonius, consil. 33. numero 26. & hanc esse veritatem dicit Baldus, consil. 186. volumine 4. & istam opinionem esse communem, & magis communem tenet Socinus senior, consil. 104. volumine 3. Bellon. consil. 50. num. 5. Decius, consil. 95. num. 5. & hanc opinionem esse veriorem & communiozem fatetur Alciatus, consil. 31. nu. 37. volumin. 6. & consil. 69. nu. 7. & in leg. filiusfamil. §. Diui. num. 47. ff. de legat. 1. in quo articulo duas refert communes opiniones contrarias Antonius Gabriel. l. 6. communium conclusionum. si titulo de regul. iur. conclus. 1. In hac igitur varietate opinionum, multum arbitrium iudicis operabitur, ex coniecturis testamentorum, & ex verbis scripturæ. Et prima opinio magis vera, & æqua videtur in dubio, cum non sit credendum, quod testator habuit maiorem dilectionem & affectionem ad filios, quam ad nepotes: præcipue si tempore dispositionis, neque filius, neque nepos erant procreati, ita Socinus iunior, consil. 114. num. 31. & Curtius iunior, consil. 1. num. 38. volum. 3. qui dicunt esse communem, & Gozadinus, consil. 4. num. 31. si vero detur etiam charitas affectionis, in vtroque casu, veluti quando testator vocauit consanguineos, & illorum filios, tunc absque dubio & nepotes admittentur: ita Socinus iunior, consil. 116. numer. 13. quem refert & sequitur Antonius Gabriel. l. 5. communium conclusionum, titulo de verbor. significationib. conclusio. 1. numer. 37. & esse communem conclusionem resoluit Curtius iunior, consil. 3. num. 11. & ita ex facto fuisse iudicatum tenet Alciatus, in d. leg. liberorum, de verbo. significationibus, & ex nostratibus Molina, lib. 1. capitul. 7. num. 27. & 28. Gutierrez, lib. 2. prædic. questione 92. n. 4. Si vero nepotes sint descendentes ab ipso fundatore, est res aperta, & sine contradicteore, vt tradit Manti. de coniecturis vltimarum voluntat. lib. 8. c. 8. num. 16. & alias limitationes, & declarationes tradit Michael Crassus, lib. receptarum sententiar. §. fideicommissum, conclusio. 10. n. 7. cum sequentibus. Ex quibus in praxi potest adaptari notabilis intellectus ad cap. 101. * de Madrid. * quod est l. 1. titulo 2. li. 5. recop. vbi prohibetur meliorari filia in tertia & quinta parte bonorum, ratione dotis. Et pulchrum dubium est, an illa dispositio, & legis prohibitio extendatur ad neptem ex filia: & videtur quod sic, ex fundamento supra relato, quod appellatione filiorum comprehendatur nepos: cum sit eadem ratio, & dispositio facta de filiis, nepotes comprehendit. l. filium habeo, ff. ad Macedonianum. l. uxorem, §. concubina, de legat. 2. leg. Lucius, ff. de hered. institut. & tradit Bartolus, vbi supra, in d. l. liberorum, & Alexander, conf. 37. num. 14. lib. 6. Secundo, quia quemadmodum familia & memoria conseruatur in filio, ita etiam in nepote, vt in leg. pronuntiatio, §. familia, ff. de verborum significationibus. Iason. in l. qui filius, n. 21. ff. de leg. 1. Fulgosius, conf. 78. & Romanus, conf. 139. Tertio, quia sicut pater tenetur dotare filias, in leg. si. C. de dot. promission. ita auus neptem, l. dotem quam de-

- dit. ff. de collation. honor. l. 3. & ideo, §. si. ff. de in rem vers. l. profectitia. §. si filius. ff. de iure dot. l. 3. tit. 1. p. 4. & ibi Gregor. verb. * el abuelo de padre. * de cuius legis intellectu agit Couarruias, in 4. Decretalium, 2. part. c. 3. §. ... n. 7. & Gutierrez, practicarum questionum. l. 2. qu. 10. Quarto, comprobatur ista sententia, quia prohibitio meliorationis ex causa dotis, respicit bonum publicum, ut tradit Baeza, de non meliorandis filiabus. c. 7. n. 17. Auédannus, de exec. mand. reg. c. 14. n. 7. Ergo virtualiter & à paritate rationis prohibitio facta de filia, extenditur ad neptem, l. his solis, C. de reuocand. donationibus. ibi, * satis etiam tacite cautum patamus. * Quinto, exclusa una persona, excluduntur & descendentes ab ea. l. 1. ff. si quis aliquem test. prohib. l. mulieri, ff. de condition. & demonstrat. l. cum quasi, §. sed & si quis, ff. de fideicommiss. libert. & tradit Bart. in leg. 2. §. videndum, ff. ad Tertullian. & Tiraquellus, de primogeniis, quæst. 12. Et sic cum filia ex causa dotis non possit meliorari, sequitur quod neque descendentes ab ea, si filia sint. Et in propriis terminis istam sententiam, tanquam dubiam, non determinauit Tellus Fernandez, sed relinquit cogitandum, in l. 17. n. 75. sed affirmatiue istam opinionem tenet Rojas, in epitome successione. c. 3. n. 26. II & Baeza, de non meliorand. filiabus. c. 7. n. 11. ex ea ratione, quia neptis non debet esse melioris conditionis quam eius mater, in cuius locum successit. leg. si uina matre. C. de bonis mater. Curtius iunior. consil. 44. n. 11. leg. hac edictali. C. de secund. nupt. ubi præfinitio dotis seruari debet in persona patris, vel matris, aui, & proau. Et faciunt pro ista sententia, quæ copiose traduntur per Tiraquell. in l. si quam, verbo. filios non habens, n. 11. C. de reuocand. donationibus. Paulus, consil. 448. lib. 2. qui resoluunt, quod statutum prohibens aliquem donare, in fauorem filiorum, seruari debet in habente neptes, quam rationem, & alias concludentes tradit Baeza, ubi supra à n. 11. cum sequentibus. Et (post hæc scripta) hanc opinionem etiam relinquit cogitandam Azeuedo, in l. 1. tit. 2. l. 5. recopilat. num. 14. in nepte ex filia, secus vero in nepte ex filio, quod approbo, quia quemadmodum respectu filii nulla est in dicto cap. 101. prohibitio, ita neque in nepte ex eo procedente, quod non procedit in nepte ex filia, ex rationibus de quibus supra. Ex quibus conuincitur opinio Matienci, contrarium sentientis in d. l. 1. tit. 2. gloss. 2. numero 7. libro 5. recopilation. qui tenet contra Baecam, supra & Pe-laez, de maiorat. 1. parte, quæstione 15. num. 19. Et sic indistincte verum existimo, quod neptis, ex ratione de qua in dicto cap. 101. * de Madrid, * quæ generalis est.

S V M M A R I V M.

- 1 Donatio causa mortis habet naturam contractus.
- 2 Donatio causa mortis, quoad ordinationem equiparatur contractus, & quoad effectum vltimæ voluntati.
- 3 Lex 55. Tauri, declaratur.
- 4 Mulier coniugata, absque viri licentia non potest mortis causa donare.
- 5 Sub simplicibus continetur casus mixtus.
- 6 A quo remouemus genus, remouemus & species.
- 7 Quod una via denegatur, alia concedi non debet.
- 8 Referuntur doctores regni, qui tenent, quod uxor non possit donare causa mortis, absque licentia viri.
- 9 Contraria opinio, & auctores illius referuntur.
- 10 Liberatio est contractus.
- 11 Ratio fundamentalis. l. 55. Tauri, est, ne fiat præiudicium marito.
- 12 Donationis causa mortis ea est natura, ut ad libitum quandoque reuocari possit.
- 13 Cessante ratione finali legis, cessare debet eius dispositio.
- 14 Prohibitum contrahere, non est prohibitum donationem facere.
- 15 Mulierum genus auarissimum est ad donandum.
- 16 Mulier facilius se obligat quam donat.
- 17 Quando consensus, vel licentia viri respicit formam, non potest mulier sine licentia donationem causa mortis facere.
- 18 Mulier coniugata sine licentia viri potest facere testamentum.
- 19 Inter verbum obligandi & contrahendi est differentia.

- 20 Prohibitum donare intelligitur inter vivos, non vero causa mortis.
- 21 Generalis constitutio quoad donationes & contractus, non comprehendit donationem causa mortis.
- 22 Lex 4. §. 3. tit. 11. p. 5. declaratur.
- 23 Lex fin. tit. 4. p. 5. declaratur.
- 24 Gregorii Lopez opinio reprobat.
- 25 A verbis legis recedendum est, quando resultat prauus intellectus, ut mens legis conseruetur.
- 26 Ratio legis est anima eius, & verba sunt corpus.
- 27 Ex multitudine auctorum, non est iudicandum.
- 28 Optimum & integrum iudicium est, quod plurimorum sententis comprobatur.
- 29 Opinio doctorum retorquetur contra eos.
- 30 Contractus factus per mulierem coniugatam (qui utilis est marito, & non præiudicialis) valet absque illius licentia.
- 31 Lex 5. Tauri, declaratur.
- 32 Filius in potestate patris constitutus, si fuerit ætatis legitima poterit facere donationem causa mortis.
- 33 Solemnitas & numerus testium, quæ requiritur in testamento, requiritur in donatione causa mortis.
- 34 Lex 69. Tauri, declaratur.
- 35 Donatio omnium bonorum facta causa mortis, sustinetur.
- 36 Antonii Gomez opinio reprobat, tenentis, quod donatio causa mortis, omnium bonorum non valet.

Q V A E S T I O D C X C V.

Virum donatio causa mortis, assimiletur magis contractibus, quam vltimis voluntatibus. Communis contra communem.

NOtabilis est in iure nostro quæstio, an donatio causa mortis, habeat naturam contractus, vel vltimæ voluntatis. Quod est magni effectus, pro declaratione l. 55. Tauri, qua cauetur, quod mulier coniugata non possit contrahere absque licentia viri. Nam si donatio causa mortis sumit naturam contractus, certissimum est quod non poterit contrahere, si vero hæc donatio vltimæ voluntati æquiparetur, res est aperta, & sine dubio, ut absque mariti licentia mulier coniugata possit facere mortis causa donationem, in qua quæstione, tres contrariæ communes opiniones in iure reperiuntur. Prima enim scribentium opinio est, quod donatio causa mortis habeat naturam contractus, quæ dixit communem Boerius, decis. 34. nu. 12. & Michael Crassus, receptarum sententiarum. §. donatio causa mortis, quæst. 2. n. 1.

Sed contrariam opinionem, quod hæc donatio mortis causa, assimiletur vltimis voluntatibus, tenet Hippolytus, singul. 136. Ripa, in l. sciendum. ff. de legat. 1. Iulius Clarus, receptarum sententiarum. §. donatio, quæstione quinta. & verior, & communior appellatur ab Hippolyto, supra, in qua doctorum varietate, quædam distinctio & concordia adhibetur (quæ tertia opinio potest appellari) de qua per Baldum, in leg. hac consultissima, C. qui testamentum face. possunt, ubi distinguit, quod donatio causa mortis, quoad ordinationis modum, & formam, æquiparetur contractibus, cæterum, quoad effectum, & efficaciam, vltimis voluntatibus. Quam distinctionem, & opinionem dicit communem Guillelmus Benedictus, in cap. Raynutius, de testamentis, verbo. testamentum 4. numer. 34. Parisius, consil. 97. numer. 5. volumine 3. & communem etiam appellat Alciatus, in leg. secunda, numer. decimo, ff. de verborum obligationibus, & magis communem dicit Hippolytus Riminaldus, in principio, de donationibus, numer. 238. & 572. Couarruias, in rubric. de testamentis, 3. parte, numero 1. Antonius Gomezius, secundo tomo, variar. resolat. cap. 4. numer. 16. Ex qua resolutione inferunt doctores, quod si ex forma statuti, mulier vel minor non possint contrahere sine licentia propinquorum, quod non possint facere donationem causa mortis. Quam opinionem dixit communem Socinus iunior, in leg. secunda, numero 48. & ibi Ripa, numero decimo, ff. de legat. 2. Parisius, consil. 97. numero 4. volum. 3. Hippolytus, in principio,

pio, de donatio. vbi dixit esse communem opinionem, numero 589. Couarruias, in rubric. de testamentis, 3. part. numero 12. Et sic hodie in nostro regno stante l. 55. Tauri, cum mulier coniugata non possit facere contractum sine licentia viri, sequitur quod neque donationem causa mortis, quam quæstionem intendo latissime explicare, quia multoties contingit de facto, & sæpius de ea fui interrogatus. Et in primis, pro parte negatiua, quod non valeat talis donatio, causa mortis facta à muliere coniugata, sine licentia viri, faciunt sequentia fundamenta. Primū, quia (vt supra traditum est cum communi opinione) huiusmodi donatio magis assimilatur contractibus quam vltimis voluntatibus. Ita tradit gloss. celebris, in leg. secunda, & ibi Bartolus, ff. de dote prælegat. idem Bartolus, in leg. ram. his. §. 1. ff. de donatio. causa mort. ergo cum assumat magis naturam contractus, sequitur quod prohibitio contractus, comprehendit donationem causa mortis, qui est casus mixtus. argumento textus, in l. quæritur ff. de statu hom. l. legatus seruis. §. vnus, ff. de legat. 2. In quacunq; igitur materia siue fauorabili, siue odiosa sub simplicibus continetur casus mixtus. leg. interdum. §. quod ait, ff. de his qui notant infamia. l. patre furioso, ff. de his qui sui. l. si quis in puteis. §. illud, ff. quod vi aut clam. l. si ita facta, ff. de iniur. sup. leg. sed etsi per prætorum. §. ait prætor, ff. ex quibus causis maiores. Rursus facit pro ista sententia, quia à quo remouemus genus, remouemus etiam species, ne quod vna via denegatur, alia simili concedatur. leg. filius familias. §. pari autem ratione, ff. de donationibus, ergo similiter in nostra specie dicendum est idem. Quam sententiam (ex doctoribus regni) sequitur Couar. in rubric. de testamentis, tertia parte, n. 12. (qui alios refert & sequitur) idem tenet Xarez, allegacion. 20. versic. præterea, Antonius Gomezus, secundo tomo variarum, cap. 4. num. 16. versiculo quinto infero. Mieres, de maioratu. prima parte, quæstione 2. num. 8. vbi dicit, quod apud Hispanos est tenenda hæc opinio, cum verba legis Tauri sint prohibitua, & vniuersalia, Villalobos, in Antinom. iuris, litera D. num. 203. Molina, de Hispanorum primogeniis. libr. 2. cap. 9. num. 3. Angulo, de melioration. in leg. 2. glossa 1. numer. 3. Gutierrez, de iuramento confirmatorio, prima parte, cap. 13. nu. 9. & practicarum quæstion. 1. parte, libro secundo, quæstione 21. vbi ex professo latissime quæstionem istam disputauit. eandemque sequitur Azcuedo, in leg. 2. titulo 3. num. 66. ampliat. 11. libro quinto recopilat. Cifuentes, in leg. 55. Tauri, dubio 11. Iulius Clarus libro quarto sententiarum, §. donatio. quæstione 5. numero 1. qui omnes intrepide resoluunt, quod ista sit vera & communis opinio, & quod ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo.

Sed contraria opinio magis vera de iure regio mihi videtur, imo quod mulier coniugata possit absque mariti licentia facere donationem causa mortis & eam reuocare toties quoties voluerit. Et primo pio hac opinione facit quia in hac lege 55. Tauri, non cauetur, quod mulier coniugata non possit facere donationem, sed illud tantū, quod non possit facere contractum. Sed sic est, quod donatio non est contractus, ergo sequitur manifeste, quod non est prohibita facere donationem. Antecedens probatur, quia contractus est vltro citroque obligatorius. leg. Labeo §. contractus, de verborum significationibus. leg. 1. ff. de pact. in donatione vero non est reciproca obligatio, sed solum donantis. leg. 1. ff. de dona. l. Senatus. §. sed mortis, ff. de don. cau. mort. & sic de primo ad vltimum, manifeste comprobatur, quod illius legis determinatio, non procedat in donatione causa mortis: maxime quia illius effectus confertur in tempus soluti matrimonii, & sic ad tempus habile, leg. si seruus, §. final. ff. de donationibus inter vir. & vxor. leg. in tempus. ff. de hereditibus instituent. ex qua ratione dicebat Baldus, in leg. sine apud acta, versicul. vltimus nota. C. de transactionibus, quod si statuto caueatur, quod non valeat contractus factus à muliere coniugata, absque licentia viri, vel consensu propinquorum, quod illud non habet locum in liberatione facta per mulie-

Tom. II.

rem, cum liberatio non sit contractus, quod sequitur ibi Alexander, & in l. more, ff. de acquirend. hæredit. & Iason, consil. 53. in fin. volumine 1. Secundo comprobatur hæc sententia, quia ratio fundamentalis, & verissima, in qua fundatur dispositio diæ leg. 55. ea est, videlicet, ne fiat marito præiudicium in rebus dotalibus, quod quidem contingeret, si mulier ad libitum, sine licentia viri posset facere contractum, ita optime declarat Lara, de alimentis in l. si quis à liberis. §. si quis ex his, a nu. 238. & 241. & Menchaca, libro primo controuersiarum vsufrequentium, cap. 11. numero 3. Quæ ratio cessat in donatione causa mortis, quia illius natura est, quod possit reuocari ad libitum, & quod non sumat effectum, nisi post mortem donantis, & sic cum cessat ratio finalis, debet cessare legis dispositio. textus in leg. adigere. §. quæstio. ff. de iure patronatus, c. cessante, de appellationibus. Tertio comprobatur ista mea sententia, ex lege interdum, ff. de precario, ibi, * magis enim ad donationes & beneficii causam, quam ad negotii contractum, spectat precarii conditio. * Ex quo textu colligunt doctores, quod prohibitus contrahere, non est prohibitus donationem facere, ita tradit Imola, in leg. 5. de verborum obligationibus, Cumanus, consil. 173. & Baldus con. 139. libro secundo. Quarto facit pro ista sententia text. in leg. si ego, ff. ad Velleianum, vbi probatur, quod Velleianum, quod est introductum in fauorem mulierum, & ratione fragilitatis, non habet locum in donatione quia mulierum genus est auarissimum ad donandum, text. in leg. si ab sponso, & ibi gloss. verb. raro accidit. C. d. donationibus ante nuptias. leg. sed si ego, in fine. l. si stipulata. §. 1. ff. de donation. inter virum & vxor. facilius enim se obligat mulier, quam donat, vt tradit Aretinus, consil. 54. vbi resoluit, quod mulier prohibita contrahere sine licentia mariti, non prohibita videtur donare, idem consuluit Baldus, consil. 454. libro secundo, & non abs re in casu simili dixit Corneus, consil. 224. libro tertio. quod filia prohibita contrahere sine licentia patris, & duorum propinquorum, poterit tamen donare. Ergo similiter in nostro casu, vxor prohibita contrahere sine licentia mariti, poterit facere donationem causa mortis. Nec prædictis obstat communis opinio tradita per Michaellem Crassum. receptarum sententiarum. §. donatio causa mortis, quæstione secunda, numero octauo, vbi refert, quod non est recedendum à communi opinione, qua cauetur, quod vxor vel minor, qui non possunt contrahere sine consensu viri, vel duorum propinquorum, non poterunt mortis causa donare, assignans rationem, quia ille consensus propinquorum, vel mariti, respicit solemnitatem donationis causa mortis, & sic nimirum, quod deficiente istiusmodi solemnitate, non possit ille contractus donationis sustineri. Quæ quidem ratio cessat in nostra lege, in qua non requiritur licentia pro solemnitate contractus, sed ne fiat præiudicium marito. Quæ ratio cessat in donatione causa mortis, & sic cessant fundamenta contraria, & tradita per Menchacam, de successio. progressu. §. 1. n. 24. Tiracuellus, ad leges connubiales, gl. verbo, * contracter, * nu. 74. & 79. Quinto pro ista opinione facit doctrina communis, de qua supra, quod donatio causa mortis magis accedit vltimæ voluntati, quam contractui, textus in leg. illud, de donationibus causa mortis. l. si eadem 21. & hoc, siue inspiciatur modus donandi, vt in l. que sub conditione. §. in mortis, ff. de condit. insti. l. final. C. de donat. causa mortis, siue inspiciatur persona donantis. leg. 1. §. 1. ff. de tutela & rationibus distrah. siue persona donatarii. leg. in omnibus. leg. senatus ff. de donat. causa mortis. & sic mulier prohibita contrahere, potest facere testamentum, d. leg. fin. C. de donat. causa mortis, leg. si. titulo 5. parte quinta, & tradit Gutierrez, de iuramento confirmatorio, secunda part. cap. 4. nu. 5. & 6. Si igitur mulier coniugata, absque mariti licentia, potest facere testamentum (in quo nemo vnquam dubitauit) sequitur manifeste, quod poterit facere donationem causa mortis, quæ similem naturam habet. l. Marcellus, ff. de donat. inter virum. leg. 1. §. 1. de tut. & rationib. distrahend. Sexto pro hæc

M 2

- 19 hac sententia facit, quia ista lex. 55. Tauri non loquitur per verbum, *obligandi*, sed per verbum, *contrahendi*, quod denodat maximum mysterium, si loqueretur per verbum, *obligandi*, disponendo quod mulier non possit se obligare sine licentia viri in hoc casu, neque donationem causa mortis possit facere, cum in ea adsit obligatio, ut in simili consuluit Socinus, *conf. 112. l. 1. § conf. 172. lib. 2. vers. 4. difficultas*. At vero, cum tantum loquatur lex per verbum, *contrahendi*, sequitur quod non comprehendatur donatio causa mortis, cum non sit contractus. Pro qua sententia adduci potest, quod tradit Bald. *in d. c. quia G. qui resoluit*, quod si statuto caueatur, quod civis non possit donare in extraneū, quod hoc intelligitur de donatione inter vivos non autē de donatione causa mortis: quod dicit bene notandum, cum saepe de facto contingat. Idem tradit
- 20 Bald. *conf. 168. l. 4.* quod generalis constitutio Ecclesiae Rom. dans formam circa donationes & contractus, nō cōprehendit donationem causa mortis: & sic nostra lex prohibens contractū, non videtur prohibere donationem causa mortis. Septimo pro ista sententia facit, quia adultus habens curatorem, non potest sine auctoritate illius contractū facere, *ut in l. si curatorem habens*,
- 22 *C. de in integrum restitutione minorum. l. 4. § 5. tit. 11. p. 5.* & tamen non est prohibitus mortis causa donare, ut tradunt Baldus & Alexander. *ibi*, idem Baldus, *in l. 1. ff. de tutel. § rat. dist. ab.* Tiraquellus, *in l. si unquam. C. de renocand. donationibus, verbo. donatione largitus, quaestione 13.* idem ad *leges connubiales, gloss. 5. nu. 72.* ergo similiter in casu nostro poterit mulier facere sine licentia viri donationem causa mortis, cum nullum damnum, neque praedictum mariti generetur, in quo fundatur huius legis prohibitio, & non in fragilitate, & imbecillitate mulieris, quia alias si propter fragile consiliū, non posset contrahere, sequeretur quod neque soluto matrimonio, neque in fauorem mariti contrahere possit, quod omnes contradicunt, dicentes, quod mulier potest facere contractum necessariū, & in fauorem mariti, ut tradit Cifuentes, *in d. l. 55. quaestione 5.* & Burgos de Paz, *in proemio legū Tauri, n. 305. § 306.* quos refert & sequitur Azevedo, *in l. 2. tit. 3. n. 81. ampliati. l. 5. recop.*
- 23 Pro qua sententia sunt ponderanda verba legis *in titulo 4. parte 5. ibi*, * *Todo home que ha poder de fazer testam. puede fazer donacion causa mortis*, * quia est actus sua natura reuocabilis, & de abulteriori usque ad mortem. *l. 4. ff. de adimend. leg. Neque* in hac opinione placet distinctio Gregorii, *in d. l. fin. verb. * donationes*, * quod si talis donatio fiat pacto, vel stipulatione, cum tunc accedat contractui, non potest fieri per uxorem, si vero non interueniat pactum, neque stipulatio, iustinebitur actus, cum accedat vltimae voluntati, quod dicit esse de mente Baldi, *in l. 1. C. de don. caus. mor. & ultra eū eandem distinctionem tenet & sequitur Ancharra. conf. 384.* prout refert Tiraquellus, *ad leges connubial. gloss. 5. n. 85.* Quod quidem conuincitur, considerata ratione huius legis, quae magis attendit ad damnum, & praedictum mariti, quam ad corticem verborum, quod nō possit contrahere, & sic licet interueniat pactum, siue stipulatio in limine donationis causa mortis, si tamen ex hoc nullū praedictum generetur mariti, & sic collata in tempus mortis uxoris, valebit talis donatio, absque licentia viri, quia licet quodammodo verba legis aliud denotent, tamen mens & ratio legis aliud vult, & quotiescunq; ex verbis legis simpliciter intellectis, resultat iniquitas, & quid absurdum, tunc a verbis legis recedi oportet, ut virtus & mens legis cōseruetur. *rex. singularis in l. scire oportet. §. aliud. ff. de excusation. tuto. ibi*, * *si maxime verba hunc habeant sensum, tamen mens legislatoris aliud vult*, * *textus in l. non aliter. ff. de l. 3.* Circa quam rationē multa congescit Baldus, *in l. si quis seruum persuaferit. C. de fart.* quod ratio legis est anima legis, & verba tanquam corpus reputantur, & sic cum corpus huius legis sit, quod mulier non possit contrahere, & anima sit praedictum & damnū, quod ex hoc contractu potest marito resultare, ut tradunt doctores, & nouissime Gutierrez, *l. 2. canonicarum quaest.*

*c. 25. n. 10. vers. contrariū. & doctissimus Barbosa, in l. 1. in prima par. ff. soluto matrimonio. n. 27. in fi. cum hac ratio fundamentalis deficiat in donatione causa mortis, sequitur manifeste, quod recte possit vxor mortis causa donare. Finge etiā, quod mulier coniugata fecit contractum (absque viri sui licentia) cum Titio, qui promisit dare huic mulieri duo milliaducatorū, si multum obediens fuerit marito, ipsa autem promisit obedientiam, & seruauit: nonne contractus iste factus cum tali muliere sine licentia viri, erit validus? Si enim consideramus corticē verborum huius legis, & cateruam doctorum, certum est quod talis contractus non sortitur effectum, utpote quia defecit licentia viri. Si vero altiora iuris principia repetamus, & verum sensum legis, validus erit, & firmissimus contractus iste, cum sit marito utilis & non damnosus; neque enim ex multitudine auctoritatum, quod melius & aequius est, iudicandum, cum vnus forsitan sententia possit & multos, & maiores in aliqua parte superare. *l. prima. §. sed. C. de veteri iure enucleando.* In dubio autē, optimum & integrum iudicium est, quod plurimorū sententiis comprobatur. *c. prudentiam, de officio delegati. clementina. primo. vers. quod etiā tamē, de sententiis excommunicat.* Quod intelligo in casu dubio, secus autem in casu notorio & aperto, prout est, quod mulier coniugata possit absque mariti licentia donationē causa mortis facere. Quod ex proprio ore doctorum sequentium contrariam opinionem colligi potest, prout videre est per Gomezium, *in d. leg. 55. Tauri, n. secundo*, Palatiū Rubeum, *in rubrica de donationibus. §. 68. n. sexto*, Gutierrez, *l. 2. practicarum quaestione 9. 22. n. 11.* Eundem vbi supra, *c. quarto. n. sexto*, qui resoluit, quod mulier coniugata potest per contractum eligere sepulturam, non obstante lege Tauri, quia non fit praedictum mariti. Baëça, *de non meliorandis filiabus, c. 11. n. 54. Mench. de successorum creatione. §. 24. n. 4.* Castillo, *verb. * no vala. * in d. l. 55. Tauri*, vbi Gomez Arias, *n. 14. Matienço, in l. 2. tit. 3. gloss. 1. n. 13. l. 5. recopilat. & nouissime Felicia. de Solis. l. 2. de censibus. c. 2. n. 23. vers. denique*, Spino, *in speculo testa. gloss. rub. 5. parte, n. 8.* Gutierrez nouissime, *l. 2. canonicarum q. c. n. 10. vers. contrarium tamen.* Qui omnes resoluunt, sine dubio & difficultate, quod valet contractus factus per mulierē sine licentia viri, si utilis, & non praedictualis villo tempore sit ipsi marito (cuius naturae est donatio causa mortis, de qua est nostra quaestio) & in propriis terminis istā nostram sententiam tenet Matienço, *in l. 7. tit. 10. gloss. 2. n. 29. § 32. & in l. 2. tit. 3. glo. 1. n. 2. lib. 5. recopilation. & Menchaca. l. 1. controuersiarū vsus frequentium. §. 12. n. 3. & in l. 1. c. 12 nu 5. vbi latissime prosequitur hanc opinionē, & Iacobus de Valdes. in additionibus ad Roder. Xuares, in l. 13. tit. * de las deudas. * l. 3. fori, litera D.* Quam opinionem veram existimo & pro ea semper patrocinium praestiti, & faciunt tradita per Baëçā, vbi supra, *n. 60. & 61.* à ratione cessante. Ex quibus infero intellectū ad *l. 5. Tauri*, qua cauetur, quod filius (licet sit in potestate patris) si fuerit ætatis legitimæ, poterit facere testamentū, ut etiam extendatur & procedat illius legis decisio ad donationē causa mortis, *ex d. l. si. tit. 4. p. 5. & tradit expresse Gregor. in l. 13. tit. 1. p. 6. gloss. 2. & Cou. in rub. de testament. 3. p. n. 8. § 9. & Matienço in l. 7. tit. 10. gl. 2. n. 27. l. 5. recop. & in l. 4. tit. 4. gl. 3. n. 2. & Guill. Benedict. in c. Raynuitius, verb. maritē insuper Clerā. n. 26. & Tellus Fernandez, in d. l. 5. Tauri, n. 2.* Secūdo inferitur, quod hodie eadē solemnitas quae requiritur in testamentis, respectu numeri testium, requiritur in donatione causa mortis, & sic dispositio *d. l. si.* est hodie correctā per *l. 3. Tauri*, ita aduertit Anton. Gō. *in 2. tom. var. c. 4. n. 16.* cogita, quia dubito de veritate illius opinionis, & sic contrariā tenet Xuares, *allegatione 20. n. 28.* vbi dicit in donatione causa mortis, nō sufficere tres testes, nec per *l. Tauri* esse correctā *d. l. si.* Tertio venit intelligendus *tex. in l. 69. Tauri, quae est l. 8. tit. 10. l. 5. recop.* vbi prohibetur donatio omnium bonorum, ut illa iura nō procedant in donatione causa mortis omnium bonorum, quae recto iurē fieri potest, non obstante prohibitione dictarum legum: quod nulla alia ratione*

ratione procedit, nisi quia talis donatio causa mortis habet naturam testamenti. & qui potest testari, potest etiam causa mortis donare, vt in d. l. fi. & in expresse istam sententiam tenet Castillo, in d. l. 69. Taur. verb. * donacion, * & Molin. de primog. l. 2. c. 10. n. 14. Duennas reg. 217. limit. 1. & hæc est communis opinio, secundum Boer. (qui alios refert) de cis. 353. n. 4. Iul. Clar. l. 4. receptarum sententiarum, §. donatio. n. 7. & nouissime ista opinionem sequitur Parlad. l. 2. rerum quotidian. c. 8. contra Ant. Gom. in d. l. 69. n. 5. vbi (errore ductus) contrariam amplectitur opinionem. Quæ omnia sunt menti tenenda, quia quotidiana sunt.

S V M M A R I V M.

- 1 Protestatio non potest ligare manus iudicis.
2 Ius partis adquisitum ex productione instrumenti, ei inuito auferri non potest.
3 Pars non potest restringere vim probationis resultantem ex instrumento.
4 Iudex tenetur iudicare secundum veritatem, que resultat ex processu.

Q V Æ S T I O D C X C V I.

Vtrum presentans in iudicio scripturam, cum protestatione, quod presentat eam in quantum pro se facit, & non aliter, præiudicet sibi, si in aliquo capitulo faciat contra producentem. Communis contra communem.

Hæc quæstio, quæ venit disputanda, quotidie contingit de facto, & pauci sunt aduocati, qui in presentatione instrumenti non faciunt protestationem, quod faciunt presentationem illius instrumenti, in quantum pro sua parte facit, & non aliter, quæ quidem protestatio satis necessaria videtur, & quod talis protestatio profit protestanti, tenet Innocent. in c. cum venerabilis, de except. vbi Felinus, n. 23. resoluit istam communem opinionem, & in c. imputari, n. fin. de fide instr. & istam opinionem tenet Bald. in l. vn. C. de confes. & in c. cum dilectus, de consuet. dicit etiam communem opinionem Ripa, in c. cum M. Ferrar. n. 79. de constitutio. & tradit Decius, in c. cum venerabilis, num. 22. de confes. vbi refert duas communes opiniones, & Salzedo, in additionibus ad Bernard. Diaz, reg. 342. vbi dicit communem, & Aymon Craucta, de antiquit. temp. 1. p. n. 72. quam opinionem communem etiam appellat Felin. in d. c. imputari, n. 13. Ripa, vbi supra, & Bald. in d. c. cum dilectus, n. 15. Speculat. in tit. de instrum. editi. §. videndum restat, n. 3. Salicetus, in l. si falsos, ff. de falsis, Roman. in l. cum mulier viri, n. 25. ff. solut. matr. & pro hac sententia consuluit Gratus, conf. 101. nu. 6. l. i. vbi resoluit, quod hæc sententia ponderè & numero doctorum est magis fuleita, pro qua facit, quod decisum fuit in decis. Rotæ 282. in tit. de fide instr. & text. in l. Publica Mania, §. fin. ff. de positi. & ibi Bar. & Paul. idem Bart. in l. Aurelius, §. idem quæsit, n. 1. ff. de lib. leg. & ratio est, quia protestatio fit super eo, quod dependet à voluntate protestantis, vnde non mirum, si talis protestatio iuuet protestantem, text. in l. si quis, §. plerique, ff. de religiosis, & sumpt. Iason. in l. non solum, §. morte, n. 26. ff. de noui operis nunciat. Ex quibus omnibus videtur dicendum, quod producens instrumentum cum protestatione, quod illud producit in parte, & partibus pro se facientibus, & non aliter, quod non videatur fateri, si qua in eo sint quæ contra faciunt.

Sed his non obstantibus, contraria opinio semper verior & iuridica mihi visa fuit, & quotidie practicatur: imo quod nihil iuuet protestatio, quo minus iudex possit ferre sententiam contra producentem instrumentum, si aliquid eo in rei fauorem contineatur, quia illa protestatio est contra rei & negotij veritatem, & sic non potest iudicis manus ligare. Pro qua sententia consuluit Romanus, consil. 433. n. 11. glo. vbi Iason notat. in l. i. §. editiones, n. 28. de noui oper. nunciat. & in l. certi conditione, §. si nummos, n. 39. ff. si cert. & in d. l. non solum, §. morte, n. 26. & Aymon Crauct. vbi supra, n. 72.

Tom. II.

cum sequentibus, & istam esse communem doctorum sententiam, & in puncto iuris veriorém dicit Menchaca, controuersiar. illustr. l. i. c. 2. n. 9. & Couar. prædic. quæstion. c. 20. nu. 7. quam etiam tenet Baldus (ubi ipsi inconstans, & contrarius) in c. presentium, nu. 3. de testibus. Paulus, in l. vn. C. vt quæ desunt aduocat. vbi Bart. & sic consuluit Paulus, conf. 81. vol. 1. Roman. conf. 433. n. 10. & Bernardus Diaz, d. reg. 342. vbi Salzedo, & Azcuedo, in l. 3. tit. 5. l. 4. recop. n. 16. Oroscius, in l. i. §. edenda, n. 8. colum. 724. Cacheranus, de cis. Pedemont. 39. n. 26. & hæc est communis practica & obseruantia, vt testatur Paulus de Montepico, conf. 56. n. 8. & Gratianus, reg. 390. nu. 8. vbi dicit se pius vidisse in praxi versari. Natta, conf. 365. n. 4. volum. 2. Decius, in l. fin. num. 6. Cod. de edendo, qui dicit veriorém, Rotæ decisio, 264. de fide instrum. in nouis, & communem appellat Romanus, in leg. cum mulier, n. 25. ff. solut. matrimon. assignans rationem, quia ex productione instrumenti in iudicio acquiritur ius parti, quod quidem ei inuito auferri non potest. Rursus hæc protestatio est contra ius, & sic non releuat protestantem, l. alimenta. C. de negot. gest. Præterea pro hac opinione est alia ratio, quia non est in potestate partis restringere vim probationis instrumenti producti, coram iudice, & sic illa protestatio non potest impedire, quò minus iudex possit adhibere fidem instrumento, non obstante protestatione: ita Mascardus (qui in hac materia probationum omnia iura miro ordine resoluit) conclusio. 915. n. 17. & 18. & Parlad. lib. 2. rerum quotidian. cap. fin. §. 5. num. 20. Gregorius, in leg. fin. tit. 18. part. 3. verb. *decimos. * idem Mascardus, conclusio. 1236. num. 15. Pro qua sententia facit hodie lex 10. tit. 17. lib. 4. r. cop. vbi iudex tenetur iudicare secundum veritatem quæ resultat ex actis processus, ergo protestatio in his nihil operabitur, cum veritas sit in contrarium. Circa quam legem, & de eius intellectu, & materia, est videndus Martiengo in dialogo relati. 3 p. c. 24. num. 4. & Auend. respons. 1. & Gratia, reg. 254. n. 3.

S V M M A R I V M.

- 1 Proles legitima est matrimonio contracto inter coniuges bona fide dubitantes, ignorantisque impedimentum, etiam si omittantur publicationes.
2 Matrimonia sufficiens quod contrahantur palam & bona fide, etiam si omittantur publicationes, vt proles sit legitima.
3 Opinio singularis vnius doctoris præferretur communi opinioni, in causa matrimoniali.
4 Matrimonium non dicitur contractum in facie ecclesie, quando omittuntur publicationes.
5 Textus in c. cum in iudicio, §. si quis vero, de clandestin. desponsat. declaratur.
6 Matrimonium dicitur clandestinum, quando omittuntur publicationes Concilii Tridentini.
7 Caput 1. session. 24. Concilii Tridentini, declaratur.
8 Publicationes non sunt de substantia matrimonii de iure communi, nec ex Concilio Tridentino.
9 Quando interuenit iusta causa contrahendi matrimonium, sine publicationibus, proles est legitima ex tali coniugio.
10 Causa iusta quæ dicatur, vt matrimonium omittis publicationibus contrahi possit.
11 Qui contrahunt absque publicationibus Concilii, dant operam rei illicitæ, & sic non excusat eos ignorantia.
12 Menochii opinio reprobat, de centis, publicationes esse de substantia matrimonii, stante Concilio Tridentino.
13 Patentes non succedunt filio habito in figura matrimonii, omittis tamen denunciationibus.
14 Ad l. 6. Tauri declaratio.
15 Correlatiuorum eadem esse debet ratio.
16 Vtrum pater succedit filio habito in figura matrimonii, quando pater sciebat impedimentum ad contrahendum, resoluitur, quod sic, contra Tellum Fernandez.
17 Successiones sunt reciproce, negatiue, & affirmatiue loquendo.
18 Tellus Fernandez reprehenditur in sua opinione in l. 6. Tauri, num. 7.
19 Filius primogenitus, natus ex matrimonio inter consanguineos de facto contracto, non succedit in maioratu, etiam si postea legitime contrahatur.

M 3

Q V Æ

QVAESTIO DCXCVII.

Virum filius natus ex matrimonio contracto inter consanguineos ignorantes impedimentum consanguinitatis, vel praetermissis publicationibus, sit legitimus heres patri. Communis contra communem. †

- Q**uestio ista, quae in hoc dubio venit explicanda, prima fronte nullam continet difficultatem, & multi iurisperiti, qui non scrutantur viscera iuris, dicunt, quod pro parte affirmatiua sit tex. expressus in c. ex tenore, qui filii sint legitimi. vbi si coniugatus, viuente prima vxore, contrahat cum secunda, hoc ignorante, soboles ex tali coniugio legitima reputatur. Et ex illo tex. desumunt scribentes, quod bona fides vnus ex coniugibus, facit prolem legitimam, & sic à fortiori bona fides amborum, prout in propria specie illud notat Tellus Fernandez, in l. 6. Tauri. n. 8. & pro hac opinione consuluit Oldrad. consil. 256. nu. 4. & Abb. in c. cum inhibitio, de cland. desponsatio. n. 9. & istam esse communem opinionem theologorum, & canonistarum, tenet Ioan. Lupus, in suo tract. de matrim. 2. par. princ. n. 14. & 18. qui dicit quod ista fuit opinio Innocen. idem consuluit Crot. consil. 304. n. 8. l. 3. & pro hac sententia, etiam quod omittis publicationibus, si matrimonium bona fide contrahatur in facie ecclesiae, proles sit legitima, consuluit Roland. consil. 93. n. 25. l. 3. Cæphalus, consil. 503. vol. 4. licet faciat quandam distinctionem, quam sequitur Grammat. consil. 168. Ruinus (sibi contrarius) consil. 51. n. 15. volumine 5. & consil. 10. n. 2. volumine 3. Cæphalus, consil. 82. n. 26. & consil. 276. n. 15. volum. 2. Decius, consil. 153. Iason. consil. 156. volumine 4. Crotus, consil. 304. n. 7. vol. 2. vbi dicit hanc veram & communem opinionem, idem tenet Couarr. in 4. 2. p. 6. 6. in principio, n. 6. qui dicit istam opinionem esse moribus receptam, Ancharran. in d. c. ex tenore, qui filii sint legitimi, n. 4. qui resoluit quod sufficiat si contrahatur palam, & publice, licet omittantur denunciationes, Decius, consil. 153. col. 2. Paul. Paris. consil. 13. vol. 2. & istam opinionem nouissime sequitur Malcar. volum. 2. de probat. conclus. 1035. n. 4. dicens quod in hac materia (fauore matrimonii & proles) non est subtilizandum, idemq; tenet Calfiodorus, dec. vni. tit. de sponsalibus, n. 9. & in n. 8. resoluit quod opinio singularis vnus doctoris existens pro matrimonio, & legitimatione, est sequenda, etiam contra communem opinionem, & tradit Hostiensis, in c. si vir, de cognat. spirituali, argument. tex. in c. fin. de sent. & re iud. Aluarado, de coniecturata mente defuncti. l. 1. c. 3. n. 12. & Gracian. reg. 252. n. 4.
- Sed his non obstantibus, contraria opinio multos habet sequaces, imo quod proles non sit legitima, quando denunciationes omittuntur, & pro ista consuluit Socin. consil. 46. n. 48. l. 2. qui refert & sequitur plures doctores qui communiter tenent istam sententiam. Et ratio est, quia matrimonium non dicitur contractum in facie ecclesiae, quando omittuntur publicationes, & illis omittis, dicitur clandestinum, vt in c. cum inhibitio, de clandestin. desponsat. & ibi gloss. & idem tenet Speculum coniugiorum, in sua appendice, in princip. & ita concludit Innocent & Hostiens. in d. c. ex tenore, quod sentit Socin. senior, consil. 17. n. 5. vol. 1. & pro hac opinione consuluit Ruin. consil. 4. n. 10. l. 3. Oldradus, consil. 256. Cæphalus, consil. 503. l. 4. Soc. iunior, consil. 86. nu. 53. vol. 2. vbi dicit, quod hæc est communis opinio, & quod hoc voluerunt magis communiter scribentes: pro qua opinione est gloss. notabilis in c. 2. qui filii sint legit. verbo, sine contradictione, vbi magistraliter resoluit, quod si quis contrahat non præmissis denunciationibus, quod si deregatur aliquod impedimentum, non erunt filij medio tempore nati legitimi, & tenet Bartolus, in l. Paulus ff. de statu hominum, vbi Horozco, n. 8. & expresse hoc probat l. 3. tit. 15. p. 4. & probat etiã tex. in d. c. cum inhibitio, §. si quis vero, de clandest. desponsat. vbi notat gloss. verb. clandestina, in 3. scholio, & in glo. verb. clandestina, 7. scholio. vbi supposito quod matrimonium dicitur clandestinum, quando omittuntur pu-

blicationes, vt tradit Spino, de testament. gl. 15. n. 24. & Gutierrez, pract. quæst. l. 2. quæst. 5. nu. 13. & Nauar. in manuali. c. 22. n. 70. inquit rex. in d. §. * si quis vero huiusmodi clandestina, vel interdicta coniugia iniri præsumperit in gradu prohibito, etiam ignoranter, soboles de tali coniunctione suscepta, prorsus illegitima censeatur. * ita etiam tenet nouissime Peregrina, de fideicommissis, art. 24. nu. 74. Et sic tex. ille est clarus & apertus pro ista opinione, quæ quidē hodie procedit extante noua decisione Concilij Tridentini, c. 1. sess. 24. de reformat. matrim. nam si in terminis illius capituli, corā parocho & duobus, vel tribus testibus palam & bona fide, ignorando impedimentum consanguinitatis, aut aliud impedimentum, contrahatur matrimonium, absque publicationibus, proles suscepta ex tali coniugio, non erit legitima: nam licet publicationes non sint de substantia matrimonii, neque de iure communi, neque ex Concilio Tridentino, non tamen potest negari quod omisio illarum reddat matrimonium clandestinum, & illud sufficit vt soboles ex tali coniugio suscepta non sit legitima, vt in d. c. cum inhibitio. §. si quis vero. Quæ decisio non est immutata, neque innouata per Conciliū Tridentinum. Et post hæc scripta vidi eandem sententiam sequutam fuisse à Guillen. de Ceruantes, in l. 6. Tauri, n. 21. & 22. ex traditis per Nauar. in manuali. c. 22. nu. 70. & Couarr. in 4. 2. p. c. 6. n. 12. & nos etiam diximus, in quæst. 604. n. 150. vbi pluribus modis illud cap. 1. declaramus. Quæ quidem sententia limitanda est, si interueniret iusta causa contrahendi matrimonium sine publicationibus, veluti si probabilis suspicio fuerit, malitiose matrimonium impediri posse, & in articulo mortis, vel dato aliquo impedimento, propter quod non potest venire ad ordinarium, vt omittat denunciationes, vel in casu quo ab eo remissa fuerint iuste, vel iniuste, vt tradit Ceruantes, vbi supra, & forte in casu timili tradit Sarmient. libro primo selectarum, c. 6. nu. 7. vbi resoluit, quod in mortis articulo adest iusta causa, vt omittantur denunciationes, cum sit periculum in mora, & tunc recedimus à regulis iuris communis. textus in l. de pupillo. §. si quis riuos. ff. de non. oper. num. & ibi plura congersit Iason, & tradit Nauar. in manuali. c. 16. n. 37. & Rojas, in epitome success. c. 2. n. 22. & 23. vbi idem resoluit extante Concilio Trident. & habuit de facto in causa cuiusdam amici & consanguinei. Idemque Spino, in speculo testamentorū, gloss. 15. n. 26. Gutierrez, l. primo canonicarum quæst. c. 19. n. 2. Segura Dávalos, in director. iud. eccles. secunda parte c. 16. n. 4. & Zenedo, in collectaneo 81. n. 5. ad decretales, qui sic declarat decretum Concilii Tridentini, & nos diximus in d. quæst. 604. a n. 94. Quod quidem maxime est notandum, quia quotidie potest de facto contingere, cū huiusmodi matrimonia hodie assidue contrahantur coram parocho & testibus, omittis publicationibus, quo contracto, & sobole suscepta, potest aliquod impedimentum apparere, quod matrimonium annullat, ex quo soboles non erit legitima, & ratio est, quia illi contrahentes dant operā rei illicitæ, contrahendo sine publicationibus, & sic non excusat ignorantia, vt in c. tua. de homicidio, §. c. non est sine culpa, de regul. iur. in sexto. ita Calfiodorus, in tit. de sponsalib. decis. vnica, n. 1. in fin. & licet ignorantia semper præsumatur, & non delictū. leg. verius. §. cum autem, de probat. tamen hoc non procedit in contrahente matrimonium in gradu prohibito, quia propter periculum animæ, præsumitur scire iuris impedimentū, & coniunctionis, ita Ancharran. in clem. 1. de consanguinit. & affin. Grammaticus, consil. 49. vol. 1. quos sequitur Antonius Gabriel, l. 5. comm. cocl. tit. de regulis iuris, concl. 5. n. 24. & conclus. 7. vbi resoluit, quod in his quæ sunt contra ius, magis præsumitur dolus & mala fides, quam error, vel ignorantia. Ex quibus omnib. infero falsam esse opinionem Menochii, in consil. 69. volum. 1. vbi resoluit, quod omisio publicationum Concilii Tridentini, reddit matrimonium nullum, cum sint de substantia matrimonij, quem sequitur Cæphalus, consil. 421. n. 29. cum sequentibus, volumine 3. & consil. 503. nu. 14. volum. 5. quod verum non est, &

con-

conuincitur ex eo, quia arbitrio ordinarij, illæ denunciationes omitti possunt, vt in Concilio est dispositum, & nos diximus in d. quæst. 604. n. 94. Ergo si omitti possunt, sequitur quod non sint de substantia, & sic est iã declaratum per congregationem Cardinalium, vt resoluit Segura Daualos, in suo directorio. 2. p. c. 16. & tradit Zenedo, in suo collectaneo. 81. secunda parte, n. 5. Nauarr. in manuali. c. 22. n. 70. in fin. & n. 85. Soto, in 4. distinct. 28. quæst. 1. art. 2. & Paz. in sua praxi 2. tom. præiudicio 3. a. n. 11. Ex quibus non abs reuenit in hoc loco explicanda alia non minus elegans quæstio, quæ resultat ex præcedentibus, vt rum parens succedat huic filio habito in figura matrimonij, quando omittuntur publicationes, & postea detegitur aliquod impedimentum. Et ex resolutione præcedentium videtur dicendum, quod quemadmodum filius non est legitimus in hoc casu, nec patri succedit, ita & è conuerso (cum successiones sint reciproca) nec pater filio: quia licet ignorans impedimentum matrimonium contraxit, tamen fuit in mala fide contrahendo sine solemnitatibus à iure requisitis, & sic si soboles, quæ nihil peccauit in tali matrimonio, non est legitima, nec patri succedit: bene sequitur, quod parentes qui dolose & cum mala fide contraxerunt, omittendo publicationes, non succedunt filio. Ita probat l. 6. Tauri. in princip. ibi. * los ascendientes legitimos por su orden y linea derecha succedant ex testamento y ab intestato a sus descendientes, y les sean legitimos herederos, como lo son los descendientes a ellos. * Ergo cum descendens ex tali matrimonio, legitimus non reputetur ad succedendum parentibus, similiter neque parentes erunt filio legitimi successores, quia correlatiuorum eadem debet esse ratio. l. 1. C. de cupress. in loco Daphnes, l. 12. l. si quis seruo. Cod. de furtis, & tradit Tellus Fernandez, in l. 6. Tauri, n. 13. qui à n. 7. ibi mouet aliam quæstionem, quæ parum differt à præcedenti, an si in casu proposito vnus ex parentibus habeat malam fidem, & scientiam impedimenti, an iste pater succedat filio habito in figura matrimonij, quando fuit contractum in facie ecclesiæ, coram parcho & testibus, & præcedentibus denunciationibus: qui acute resoluit, patrem non esse necessarium filij successorem, cum hoc non sit cautum de iure, quod pater succedat filio in hoc casu, sed solùm quod filius succedat patri, vt in dicto capite ex tenore. Sed salua pace tanti viri, regula est constituenda in contrarium, imo quod cum non sit iure dispositum, quod pater non sit legitimus filij successor, propter scientiam & impedimentum matrimonij, quod sit filio legitimus & necessarius hæres, ex eo, quia pater habet pro se regulam iuris, quæ disponit, quod pater sit filio legitimus successor, vt in d. l. 6. Tauri, dicitur intentionem habere fundatam de iure, dum non probetur exceptio, secundum gl. in l. omnis diffinitio. ff. de regul. iuris, quam sequitur Decius, in l. 1. ff. illo tit. & est communis opinio secundum Couarr. l. 2. var. c. 12. n. 4. Præterea, quia qualitas legitimatis non potest diuidi, esset namq; absurdum, & monstruosum, quod filius ex tali coniugio sit legitimus, & quod pater careat illa legitimatis qualitate: maxime cum sit regula iuris (sine contradictore) quod affirmatiue & negatiue successio sit reciproca, ita vt in casibus, in quibus filius succedit patri, succedat pater filio, & è conuerso, vt tradit Azon, in summa, C. de legitim. hered. Bartolus, in l. si. n. 15. ff. de his quibus vt indign. & tradit Rojas, de success. ab intestato, c. 31. n. 1. Paleot. de nob. & spur. quæstione 9. & sic respectu successions non est in iure cautum, quod pater qui sciens impedimentum contraxit matrimonium, secundum solemnitatem à Concilio traditam, priuetur propter illud peccatum successione filij. Erit tamen iustum, vt alijs (arbitrio ordinarij) plectatur pœnis, vt à similibus criminibus homines arceantur, non tantum iustum erit, quod si ne lege contrarij disponente, pater priuetur filij successione. Et sic merito Rojas, in epitome successionum, c. 30. n. 38. tenet istam opinionem contra Tellum Fernandez, idemque tenet Valazquez de Auendanno, in leg. 6. Tauri, glossa prima, quos sequitur doctissimus Tom. 11.

Ioannes Gutierrez. practicarum quæstio. secunda parte, l. 3. quæst. 74. per totam, quibus libenter adhæreo contra Tellum, quia illius opinio singularis est, & contra rationem naturalem. & sic cum casus iste de facto contigerit, pro hac sententia semper iudicarem & consulerem. Splet tamem frequenter dubitari, an filius primogenitus ex matrimonio inter consanguineos de facto contracto, succedat in maioratu, etiam si matrimonium postea legitime contrahatur, & non succedere in præiudicium alicuius, tradit Couarruuias, in 4. c. 8. §. 8. n. 13. Gregor. in l. 2. tit. 15. part. 2. verb. * si no el hijomayor, * & Molina, l. 3. de Hispanorum primogenis. c. 2. n. 10. (cui sequentibus) vbi eleganter disputat, & declarat hanc quæstionem.

S V M M A R I V M.

- 1 Ecclesia non iudicat de occultis.
- 2 Cogitationis pœnam nemo patitur.
- 3 Hæres mentalis consistit in errore intellectus.
- 4 Ecclesia non scandalizatur ex actu intrinseco.
- 5 Excommunicatio non incurritur ex solo animo percutiendi clericum.
- 6 Voluntas in corde retenta nihil operatur.
- 7 Lingua est tuba cordis, & quod verbum non sonat pro nihilo habetur.
- 8 Voluntas in corde retenta, est sicut posthumus in utero, quod nihil est, si non nascatur.
- 9 Bulla in cœna Domini comprehendit hæreticos tam verbales, quam mentales, cum excommunicatio sit pœna spiritalis.
- 10 Excommunicatio coheret hæretico, tanquam lepra leproso, & umbra homini.
- 11 Respectu excommunicationis paria sunt, quod aliquis sit hæreticus mentalis vel verbalis.
- 12 Hæreticum mihi notorium non teneor euitare, donec de hæresi condemnatur.
- 13 Excommunicatus est vitandus statim, quando constat de excommunicatione.
- 14 Extraneus Martini V. incipiens, ad euitanda scandala, declaratur.
- 15 Reges qui loquuntur cum legatis hæreticis notorie, non sunt excommunicati, & reddatur ratio.
- 16 c. 6. sessio. 24. de reformat. declaratur, vt non procedat in hæretico mentali.

Q V Æ S T I O D C X C V I I I.

Vtrum hæreticus occultus & mentalis sit excommunicatus. Communis contra communem.

Difficilis se offert disputanda quæstio (in qua repetitur duas adinuicem contrarias opiniones) vtum hæreticus occultus, & (vt strictius loquar) qui habet hæresim in corde, cum pertinacia, sit excommunicatus. Et in primis, quidquid dixerim in hac quæstione, & toto opere, subiecto correctioni sanctæ matris ecclesiæ, cuius fidem corde credo, & ore confiteor. Et pro parte negatiua facit vulgarissima in iure conclusio, quod ecclesia non iudicat de occultis, sed solum de manifestis & notorijs. Ita probat text. in c. scilicet, & in c. tua nos, de Simon. c. à nobis, el. 2. de sentent. excommunicat. c. erubescant. 32. distinct. c. 1. in fin. Concil. Trident. sessio. 24. de reformat. matrim. Secundo pro ista opinione facit reg. l. cognitionis. ff. de pœnis, vbi probatur, quod cogitationis pœnam nemo patitur, qui text. est canonizatus in c. cogitationis. de pœnis. distinct. 1. ergo cum hæresis mentalis consistat solum in cogitatione & intellectu, sequitur inde, quod talis hæreticus non sit excommunicatus, neque comprehensus in Bulla in Cœna domini. Tertio fulcitur ista sententia, quia ecclesia non scandalizatur ex voluntate intrinseca, quæ non procedit ad actum exteriorum. c. Deus, 24. q. 3. c. Archidiaconus, 85. distinct. & occulta sunt Deo reseruata, qui solus nouit & scrutatur corda fidelium hominum, vt in c. quando. 15. q. 6. c. consulti. 2. q. 5. pro qua opinione adduci possunt plures rationes traditæ per Tiberium Decianum, in tract. crimin. l. p. l. 5. de pœnis hæretic. c. 53. vbi refert decem differentias inter hæreticum occultum & manifestum, vbi hanc sequitur opinionem in 2. differentia, & istam opinionem profert Petrus de Aragon. 2. 2. quæst. 11. artic. 3. & Lælius de Zanchis, de priuileg. ecclesiæ, priuileg. 143. n. 15. Dominicus Banez, in 2. 2. quæst. 11. artic. 4. Quarto facit pro ista sententia doctrina gloss. verb. in nomine, in c. cum quis, de sentent. excommun. in 6. qua cauetur, quod

- 5 quod ex solo animo executi clerici, & imponendi in eum manus violentas, non incurritur sententia excommunicationis, de qua in c. si quis suadente diabolo, 17. questione quarta. quam glossa sententiam sequitur Hostiensis, in c. mulieres. de sentent. excommunicat. Syluester, in verbo. excommunicatio. 7. n. 4. in fine. Et sic à simili & pari ratione dicendum videtur, quod hæreticus mentalis non fit excommunicatus, cum voluntas in corde retenta nihil operetur, ut in leg. quidam cum filium. 46. ff. de hered. instit. c. 1. de eo qui mittitur in poss. caus. rei seruanda, vbi glossa. & dicit Baldus, conf. 160. vol. 1. quod lingua est tuba cordis, & quod verbum non sonat pro nihilo habetur, & sic dicitur in Evangelio, * loquela tua te manifestum facit, * & plura tradit (more suo) Tiraquellus in l. si unquam, verbo. libertis, n. 18. & 20. C. reuocand. donation. Castillo, in l. 2. Tauri. qui plura congeffit ad hoc, quod voluntas in corde retenta nihil operetur, quia est sicut posthumus in utero, qui nihil est si non nascatur, ut in leg. final. C. de posth. hered. instituend. Ex quibus fundamentis hæc sententia tutissima & receptissima videtur, & primus omnium hanc tenet opinionem D. Thom. 1. 2. questione. 91. articulo. 4. Iulius Clarus, §. hæresis, n. 23. & Didacus Perez, l. 1. ordinament. pag. 84. in fin. Nauarr. in manuali latino. c. 27. n. 56. Magister Banez, super 2. 2. questione 11. art. 4. cum sequentibus. & sequitur hanc opinionem theologorum Franciscus Pegna, in additionibus ad Rojas, de hæreticis, in 1. part. sub n. 240. & 246. vbi dicit, quod hæc theologorum sententia est communis & vera, & in practica obseruatur, & quod ab ea non est recedendum, & dicit magis communem canonistarum Humada, in leg. 13. tit. quinto. parte prima, glossa. 11. n. 1. in fine, & dicit communem Caietan. 2. 2. questione. 11. articulo. 3. & Palud. in 4. distinctione 13. Angelus de Clauasio, in summa, verbo. Hæreticus, Syluester, verbo. excommunicatio. 7. n. 3. & 4. Summa Armil. verbo. hæresis, in principio, & n. fin. Florent. in 3. parte sum. hæret. tit. 24. Castro, de leg. penali, l. 2. c. fi. & de iusta hæreticorum punitione, lib. 1. c. 12. qui etiam dicit communem, & Simanc. catholicarum instit. ca. 42. n. 3. & Iacob Almain, in 4. distinct. 17. Couarr. in reg. peccatum. 2. part. reg. 1. num. 71. de regulis iuris, in 6. Cordoua, in questione. li. 1. quest. 35. Gutierrez, canonicarum quest. cap. 13. num. 5.
- 9 Sed his non obstantibus, contraria opinio verior mihi videtur, imo quod hæreticus occultus mentalis cum pertinacia, fit excommunicatus eodē modo, ac si publice pronunciaffet hæresim, quia vbi poena imponitur ipso iure, statim ligat in foro conscientie, ut tradit Abb. in c. 1. de constitutionibus, vbi Felinus, n. 58. & sic cum omnes teneantur scire leges, ut l. leges. C. de legibus, & per leges sciant, hæreticum esse excommunicatum, sequitur, quod in foro conscientie hæretici sint ligati, ut resoluit Tiberius Decianus, sup. c. 41. nu. 2. maxime, quia sententia excommunicationis profertur in Bulla, in Coena domini, contra hæreticos, & sic nihil interest, quod sit hæreticus mentalis, vel verbalis, quia vterque hæreticus dicitur, qui non profiteatur fidem catholicam, & sic nimirum, si incidant in censuram, & si reuertantur ad fidem sunt reconciliandi, & à censuris absoluedi, quam opinionem tenet Arnal. l. Albert. in tract. de agnoscend. assert. hæret. & Bursatus, qui dicit communem, conf. 14. n. 5. & 9. Giralduus, de hæret. quest. 5. nu. 7. & 8. Gundisalbus, in d. tract. de hæreticis, c. 15. n. 14. Carrelius, de hæreticis, n. 138. & Bonifacius de Vitalis, de maledicis, in tit. de crimine hæresis, sub n. 6. quos sequitur Ioannes Botta, conf. 1. n. 10. & nouissime Azeuedo, in l. 1. tit. 3. l. 8. recop. à n. 151. vbi conciliat has opiniones, ut prima theologorum procedat in simplici dubitatione absque consensu, secunda vero procedat in hæretico mentali, qui habet hæresim in mente formatam, & pertinaciam in voluntate, & licet verum sit quod ecclesia non iudicat de occultis, illud intelligo quo ad punitionem temporalem, secus quo ad spirituales, ut est excommunicatio, ut docet Gutierrez, l. 2. canonicarum quest. c. fi. n. 21. quam opinionem sequitur Cantera, in questionibus criminalibus, 2. part. c. 1. n. 8. & nouissime hanc amplecti-

tur opinionem (contra theologos) don Ioan. Vela, in tractatu de punitione delictorum. c. 14. versic. iure vero canonico, & Menoch. de arbit. casu. 360. nu. 7. & Tiberius Decianus, in tractatu criminali. 1. part. l. 5. c. 42. n. 2. vbi optime defendit. pro qua sententia facit text. expressus in clemen. 1. §. verum, de hæret. & ibi notat glossa. verb. eo ipso incurrant, quæ gl. opinionem sequuntur ibi doctores, & esse singularem affirmat Abb. in proem. Decret. n. 6. & in c. exstirpanda, §. quia vero, de præbend. Felinus, in c. fin. de hæret. & in c. 1. n. 7. de præsumpt. vbi dicit communem opinionem, contra Theologos contrarium sentientes, ita Nauarr. de penitent. distinctione 5. pag. 7. n. 22. Hippolyt. in l. qui falsam, n. 13. ff. de fals. & est etiam glossa. in summa, 24. questione. 1. glossa. in c. cogitationis, de penit. distinct. 1. c. nouerint. de sent. excommun. c. excommunicamus. cl. 1. de hæret. vbi excommunicatio cohæret hæresi, tanquam lepra leproso, & umbra homini, & sic cum sola voluntate incidatur in hæresim, sicut in peccatū, nihil interest, quod hæreticus, vel mentalis sit, vel manifestus, respectu excommunicationis: quia defectus probatio & non ius, ut dicit iure consultus, in leg. duo sunt Titii, ff. de testament. tutela, & probatur in d. Clement. 1. §. verum, & tradit copiose Rojas, de hæretic. 1. parte, à n. 240. vsque ad n. 276. qui respondit difficultatibus contrarie opinionis, idemque tenet in singularibus fidei, assertionem 37. Quæ opinio verior mihi videtur in fidei fauorem, & in odium hæreticorum, licet eam impugnet Gutierrez, vbi supra, c. 13. n. 5. qui sequutus fuit opinionem theologorum, & sic, in c. 1. n. 8. suarum canon. quest. tenet sine dubio, quod hæreticum mihi certum & manifestum, non teneor vitare, donec de hæresi condemnatur, quod etiam tenuerunt Soto, in 4. distinct. 22. quest. 1. articulo. 4. & Nauarr. in manuali c. 9. n. 6. Simancas, de cathol. instit. tit. 40. n. 43. quæ opinio anceps & dubia videtur, quia de iure communi excommunicatus, etiam ante denunciationem, statim, quod constabat de excommunicatione, erat vitandus, c. cum non ab homine, & ibi glossa. & doct. de sentent. excommunicat. Quod quidem non est hodie immutatum per extrauagantem Martini V. incipientem, ad euitanda scandala, quando ita est notoria excommunicatio, quod nulla possit tergiversatione celari. Et ita in hunc sensum extrauagantem illam intellexerunt D. Antonnius 3. part. titulo 25. c. 3. Angelus de Clauasio, in summa, verbo. excommunicatio, §. 63. Ledemia, in 2. part. 4. questione 25. articulo. 1. Soto, in 4. distinctione 1. questione. 1. articulo. 6. & distinct. 22. questione 1. articulo. 4. & Victoria, de excommunicatione, n. 16. & plura circa intellectum & propriam literam illius extrauagantis adduxit Paz, in sua praxi. 1. partis, 1. tom. 5. tempore, à n. 72. vbi refert propriam literam, & hoc notissimum est, & receptum, quod manifestus clericus percussor, tanquam excommunicatus sit vitandus: ergo à fortiori erit etiam vitandus notorius mihi & manifestus hæreticus, licet quo ad alios, sit occultus, & non sit de hæresi condemnatus, quia qui certus est non indiget ut amplius certioretur, ut in leg. 1. de actione empt. Sed contrarium tenet Nauarr. in manuali. c. 27. n. 35. vers. tertio infero, & Gutierrez, canonicarum quest. c. 1. n. 1. Quia illa notorietas debet esse generalis, & non particularis, ut euitetur excommunicatus, argumento textus, in cap. de manifesta, 2. questione. 1. capit. peruenit, el. 1. de appellationibus, cap. inter dilectos, de excessibus prælator. vbi etiam in causa notoria requiritur declaratio iudicis: & hæc est magis recepta opinio, quam etiam tenet Nauarrus, in suis miscellaneis, de oratione, miscellaneis 47. qui sic intelligit extrauagantem illam, ut sit necessaria denunciatio: defendens reges, & alias personas, qui loquuntur cum legatis manifestis hæreticis, à qua recentissima opinio non est recedendum. Rursus pro nostra principali opinione potest induci text. in c. 6. sess. 24. de reformation. vbi episcopus potest absolueret hæreticum occultum, quæ verba, ad hæreticum mentalem possunt adaptari, (cum satis occultum dicatur, quod à nemine scitur) & sic bene sequitur, quod absoluitur hæreticus occultus, qui est excommunicatus. Sed verius existimo,

exist
men
cessi
Roc
tur
c. 13
illiu
cus

1 C
2 I
3 C
4 C
5 E
6 C
7 I
8 I
9 C
10 L

Vit
in
ci
v

D

neco
rece
palis
conf
nium
de in

1 riam
lã cr
rene
Paul
quit
nes c
n. 2.
rend
dno
dicit
cutio
quan
conf.
quit

2 quæ
do in
conf
diuer
in l. j
cept

3 ratio
conf
& re
tio, n
Ias. i
non n
latu,
doct

4 rionis
datur
cepto
terti
resolu
n. 4. &
de suc
por pa

existimo, quod ille textus non procedat in hæretico mentali, sed solum in hæretico occulto, quando processit ad aliquem actum exteriorem, ita frater Manuel Rodriguez. *in sua summa*, c. 130. *in principio*, & colligitur ex traditis per Gutierrez, *in canonicis questionibus*, c. 13. n. 18. *in 1. p.* cæterum, licet deficiat fundamentum illius text. adhuc insisto in ea opinione, quod hæreticus mentalis, cum pertinacia, sit excommunicatus.

S V M M A R I V M.

- 1 Confessio creditoris, non sufficit, ut debitor conveniatur à fideiussore.
- 2 Fraus præsumitur, quando in instrumento non continetur vera numeratio, sed tantum confessio.
- 3 Confessio solum præiudicat confitenti, non tertio.
- 4 Confessio procuratoris de recepto, non nocet domino.
- 5 Exceptio non numeratæ pecuniæ, non potest opponi aduersus tertium, contra Rodericum Xuaréz.
- 6 Casus de facto narratur.
- 7 Bartoli opinio reducitur ad concordiam.
- 8 Transactis triginta diebus à confessione de recepto, præsumitur vera debiti solutio.
- 9 Consilium auctoris traditur.
- 10 Debitum posterius præfertur anteriori, quando solum nititur in confessione debitoris.

Q V Æ S T I O D C X C I X.

*Vtrum sola confessio creditoris de recepta pecunia à fideiussore, sufficiat, * con carta de lasto, * ut debitor principalis conveniri à fideiussore possit, vel an sit necessaria vera realis debiti solutio. Communis contra commune.*

DVbia & quotidie practicabilis quæstio se offert nobis in presenti explicanda, quæ latis utilis est, & necessaria, an virtute confessionis creditoris, dicentis recepisse debitum à fideiussore, possit debitor principalis conveniri, etiam si de vera & reali solutione non constiterit. Et in hac quæstione Bart. (communis omnium magister) in *l. duobus reis. §. à fideiussore, num. 3. ff. de iureiur.* tenet partem negatiuam, resoluens necessariam esse veram & realem solutionem, nec sufficere solam creditoris confessionem, quod dicit multum menti tenendum. Idem tenet gloss. *ibi, verb. solutionis*, & licet Paul. *ibi* teneat contrarium, tamen Bart. sententiã sequitur *ibi* Fulgosius, dicens eã concorditer tenere omnes doctores, idem Bart. *in l. 1. per diuersas. C. mandati, n. 2.* & sequitur Romanus, *in l. prædia. n. 2. ff. de acquirenda possessione*, & dicit communem Alexand. *in d. l. duobus reis. §. quod autem, n. 2.* quam sententiam etiam dicit communem Auiles, *in cc. prætor. c. 10. verb. * execution, * n. 39. vers. tamen ad hoc*, ipse tenet contrariũ, quam opinionem sequitur Gratus, *conf. 12. num. 72.* & *conf. 14. n. 9. lib. 1. Romanus, conf. 352. nu. 3.* quos sequitur Flaminius, *l. 9. de resignatione beneficiorum, 2. p. quæst. 17. nu. 12.* Et pro Bart. opinione facit, quia quando in instrumento non continetur vera numeratio, sed confessio numerationis tantum, præsumitur fraus. *l. per diuersas. C. mandati, ibi, * solutarum pecuniarum, * text. in l. si post hæc. C. de bonis damnat. vbi confessio dotis receptæ, non præiudicat fisco, nisi constet de reali numeratione.* Et est ratio, quia confessio solum præiudicat confitenti, non vero tertio, cum quo nihil actum est, & respectu tertij debet interuenire vera, & realis solutio, neque sufficit confessio de recepto, ita glo. Bart. & Ias. *in l. 2. §. ff. si certum petatur. l. si ex cautione. C. de non numeratæ pecunia. l. si ex pretio. C. si cert. pet. l. stipulatus, §. Chrysogonus. ff. de verborum oblig. & vtrobiq. doctores.* Et plura congescit Tiraquel. *de retractu conuentionis. §. 4. gl. 6. à n. 10.* & de procuratore habente mādatum ad recipiendum, an eius sola confessio de recepto noceat domino, tenet, quod non, cum agatur de tertij præiudicio, & hanc opinionem communem esse resoluit Gutierrez, *de iuramento confirmatorio, 1. p. c. 50. n. 4.* & per totum. Parlador. *rerum quotid. l. 2. c. 14. Rojas, de success. c. 11. n. 15.* Gregor. *in l. 61. tit. 18. p. 3. verb. * por pagado, * Gracian. reg. 388. n. 10.* qui declarat dictam

legem, & Sarmient. *l. 3. selectarum. c. 11. per totum.* (qui tenet contra communem.) Sed in tantum procedit illa recepta conclusio, vt confessio procuratoris de recepto non noceat domino, quod etiam transacto biennio non potest opponi contra dominum, exceptio nõ numeratæ pecuniæ. Idem tradit Anton. Gomez, *1. tom. c. 12. n. 81. vers. item etiam. idem Gom. in l. 50. Tauri. n. 52. colum. 3. in fin. vers. 6. limita.* & pro hac sententia consuluit Roland. à Valle, *consilio 20. n. 13. volumine 4.* & ita est tenendum, licet contrarium (& perperam) defendat Rodericus Xuaréz, *ad l. post rem indicatam, in declaratione legis regni. n. 5.* qui neminem allegat pro sua opinione, imo tenet contra Angelum, dicens somniasse, vel inaduertenter illud dixisse. Quod habui de facto, & ita obtinui, contra dominum Marchionem de Montemayor, qui dicebat se soluisse certam pecuniã & intendebat probare solutionem ex confessione procuratoris, qui habebat mādatum à quodam fratre suo ad recipiendum debitum, & cum negarem solutionem, opponebatur exceptio non numeratæ pecuniæ, ex eo quod biennium erat transactum, (de quo *in l. in contractibus. C. de non n. pecun. §. in l. 9. tit. 1. par. 5.*) replicauit, quod illa exceptio solum potest opponi, & allegari, contra confitentem debitum recepisse, nõ vero contra creditorem cum quo nihil est actum, vt tradit Gomez, *supra, per l. si cui, in fin. C. de non n. pecun.* quam sic declarat Roland. *conf. 4. volum. 4. & conf. 20.* & Iason. *in §. fuerat, n. 73. de actio. pro qua sententia consuluit Belonius, conf. 47. n. 4.* Iosephus Ludouicus. *decisione 56. n. 89.* Ioannes Botta, *conf. 55. n. 7.* Rolandus, *consil. 17. nu. 7. l. 1. Cæphalus, conf. 101. nu. 35. volum. 1.* & decisio Genuens. *53. n. 3.* Ex quibus omnibus satis certa videtur conclusio, quod illa confessio creditoris de debito recepto à fideiussore nihil noceat debitori, vt virtute illius cum * carta de lasto, * possit eum convenire. Quæ opinio communis est, vt tradit Matthæus de Afflict. *decis. 150. n. 35.* qui plures allegat pro illa sententia.

Sed his non obstantibus, contraria opinio contra Bart. verior & communior est & proprio ore conuincitur, vt ipse tradit, *consilio 160.* vbi tenet, quod sufficiat sola confessio de recepto, quem sequitur Alexand. *consil. 25. vol. 2. & in conf. 90. vol. 3.* Paul. & Iason. *n. 9. in d. l. duobus reis. §. 1.* vbi Paul. dicit, se ita consuluisse in ciuitate Florentiæ, Cæpol. *conf. 12.* Decius, *conf. 493. n. 6.* Afiliētis, *dec. 91. n. 3. & 94. & decis. 156. n. 35.* & ista opinionem esse veriorẽ & communiorẽ tenet Hippolytus, *in rubr. ff. de fideiussor. n. 265.* Felinus, *in c. si cautio, n. 89. de fide instrum.* Tiraq. (alios referens) *de vtroque retractu lignagier, gloss. 16. n. 84. & de retract. conuent. gl. 6. n. 17.* & hanc dicit communem & veram Duennas, *reg. 337. n. 4.* & Auiles, *in cc. prætor. c. 10. verb. * execution, * n. 39.* qui dicit, quod ita practicaret, si casus eueniret, quã sequitur Gomez dicens etiã communem, *2. tom. c. 13. n. 13.* & ita dicit communiter practicari Gutier. *de iuram. conf. 1. p. c. 63. n. 12.* qui etiã dicit communem, secundũ Roland. *conf. 17. n. 9. l. 1.* & post hæc scripta eandem tenet opinionem Solis, *de cõfibus. l. 3. c. 3. n. 8.* qui dicit, quod hæc sententia communiter & frequentissime recipitur in praxi, & plures allegat Mascard. *vol. 1. in tract. de probat. conclus. 361. n. 1. & 9.* vbi contendit Bart. à contrarietate liberare, dicens, quod in *d. l. duobus. §. à fideiussore. ff. de iureiur.* loquitur per verbum forte, & *in d. conf. 160.* affirmatiua, & sic illa sententia & opinio est tenenda non absolute, & generice, sed cum declaratione, de qua per eum, videlicet, quod transactis 30. diebus possit fideiussor agere cum * carta de lasto, * aduersus reum debendi, quia ante illud tempus potest creditor principalis venire contra confessionem de recepto, secus autem postea, quia deinceps præsumptio iuris est, quod realiter & vere soluta fuit pecunia, vt *in l. in contractibus. §. super cæteris. C. de non numerat. pecun. l. 9. tit. 2. p. 5.* vbi Gregor. *verb. * emprestar, * in fine.* quam opinionem cum hac declaratione sequitur Menchaca, *lib. 2. controuersiarum vsufrequent. c. 28. nu. 4.* & dicit Rolandus, *conf. 4. num. 13.* quod confessio de

de recepto, transactis 30. diebus, æquiparatur veræ & reali solutioni, & sic facta reali solutione, quemadmodum dicitur constare de numeratione, *ut in l. pecunie. C. de solutio. l. quidam. de constitut. pecun. l. fin. ff. de institor. actio.* sic per confessionem de recepto elapsis 30. diebus, ita declarat Acofta, *in d. l. si ex cautione, in 6. & ultima differentia, n. 10.* vbi sic declarat Bartoli opinionem dicens communem, & rationes huius opinionis eleganter tradit Mascardus. *supra, conclus. 373.* vbi refert 12. limitationes, & plures doctores allegat Zenedo, *in colleclaneo. 152. ad decretal. n. 7.* Ex quibus monco debitores, qui soluunt tutoribus, curatoribus, & aliis administratoribus, & etiam procuratoribus, *ut in apocha solutionis detur fides de numeratione debiti,* alias autem, si tantum constet de solutione per confessionem administratoris, illa non nocebit minoribus, vel veris creditoribus. Ita doct. *in l. 2. §. fin. ff. si cert. per. & est communis secundum Tiraq. de retract. conuentio. §. 4. gl. 6. 13. & Mascardus, sup. concl. 361. n. 5. Rojas, epitome successio. c. 11. n. 15. Gutierrez, de iuramento confirm. 1. p. c. 56. n. 4. cum seqq. Auendanus, 2. p. c. 29. n. 13. per totum. Parlad. & Sarmient. supra, qui nititur probare contrarium. Præterea quod magis est, debitum posterius, de cuius vera numeratione constat, præfertur anteriori, de cuius numeratione non constat, nisi per confessionem debitoris, etiam si in eo adfit hypotheca. Ita Ripa, *in l. privilegio, n. 19. ff. de privileg. cr. d. Gregorius, in l. 27. tit. 13. p. 5. gloss. 1. & Gutierrez, de iuramento confirmatorio. 3. p. c. 15. n. 21.* quod est menti tenendum.*

S V M M A R I V M.

- 1 Ad cum esses, de testament. declaratio.
- 2 Fœmina de iure canonico est idoneus testis.
- 3 Genus fœmininum comprehenditur sub masculino.
- 4 Dispositio iuris civilis seruari debet de iure canonico, vbi ius canonicum non resistit.
- 5 De iure civili fœmina non est idoneus testis in testamentis.
- 6 Consilium mulieris est fragile, & testimonium mutabile.
- 7 Cap. cum esses, de testam. solum corrigi ius civile respectu numeri testium, non vero respectu qualitatis.
- 8 Declaratio ad l. 3 Tauri.
- 9 Fœmina in testamento inter liberos, an sit testis idoneus.
- 10 Lex noua minuens solemnitate[m] testamenti respectu numeri testium, in rel. quis manet incorrecta.
- 11 Correctio iuris in toto est eustanda, sic etiam & in parte.
- 12 Lex 1. tit. 4 lib. 5. no. recopilationis declaratur.
- 13 Concordia opinionum contrariarum.
- 14 Fœmina in iudicialibus testibus esse non potest.
- 15 Lex 10. tit. 1 part. 6. declaratur.
- 16 Hermaphroditus non est idoneus testis.

Q V Æ S T I O D C C.

Virum in testamento facto, de iure canonico, fœmina sit idoneus testis. Communis contra communem.

Dubium non leue in iure reperitur, vtrum fœmina de iure canonico, stante dispositione *c. cum esses, de testa.* possit esse testis, quod est magni effectus: nã si est idoneus testis, sustinebitur testamentum, in quo fœmina in testem fuerit adducta: si vero non est idoneus testis, corrumpet testamentum, & erit locus successioni ab intestato. Et partem affirmatiuam, quod fœmina sit idoneus testis de iure canonico, & in terris ecclesiasticis, tenet Abb. *in d. cap. cum esses.* Ial. *in l. hac consultissima, n. 9. C. de testa.* qui dicit communem, Petrus de Ancharr. *in d. c. cum esses, n. 6.* & ibi Imola, n. 13. Abb. *in c. relatum, el. 1. n. 3. de testam.* & pro hac sententia & opinione consuluit Ruyn. *conf. 192. n. 7. vol. 2.* Boerius, *decis. 93. num. 4.* & dicit communem Crot. *in tract. de testibus 1. p. num. 10.* eandem opinionem amplectitur Menchac. *l. 2. de successio[n]um creat. 1. p. §. 21. nu. 4.* vbi assignat rationem, fundans se in verbis *d. c. cum esses, ibi, * in ore duorum, vel trium.* Idem, *ibid. §. 13. n. 73. & in l. 2. §. 12. nu. 42.* idemque sentire videtur Duennas, *reg. 314. limit. 3.* qui postquam posuit regulam generalem, quod fœmina in testamento non potest esse te-

stis, *ut in l. qui testamento. §. mulier. ff. de testa. & in l. 17. tit. 16. p. 6.* eam limitat de iure canonico, secundum supradictam resolutionem. Quod etiam comprobatur, quia genus fœmininum comprehenditur sub masculino. *l. 2. ff. de verb. sign. l. si ita scriptum, de leg. 2. & plura tradit Graci. regul. 209.* Et sic videtur dicendum, quod cum text. *in d. c. cum esses,* loquatur per genus masculinum, videlicet, duorum, quod comprehendatur fœmininum, & sic quod non solum masculi, sed etiam fœminæ possint esse testes de iure canonico. Quam quaestionem prosequitur Petrus Madalenus, *de nu. testium, 2. p. c. 8. n. 13.* Seraphin. *de Seraphi. de princ. iuram. in privileg. 97. n. 5.* Didac. *Per. in l. 1. tit. 2. l. 5. ord. pag. 86.* & Spino *in speculo testam. gl. 31. pr. ex n. 12.* & nouum intellectum ad *d. c. cum esses,* assignat Zened. *in colleclaneo ad illum tex. 159. n. 7. fol. 350.*

Sed his non obstantibus, contraria opinio verior mihi videtur, imo, quod fœmina non possit esse testis in testamento, etiã de iure canonico, quæ opinio fundatur ex eo. Primo, quia dispositio iuris civilis seruari debet de iure canonico, vbi ius canonicum non resistit, *ut in c. 1. & 2. de nou. op. nunt.* ergo cum de iure can. non sit dispositum, quod fœmina possit esse testis in testamento, sequitur quod est standum dispositioni iuris civilis, quo iure cauetur, quod fœmina non est idoneus testis, *ut in d. l. qui testamento. §. mulier, & in §. testis, Institut. eod. l. 17. tit. 16. part. 6.* & tradit Cou. *in c. relatum, el. 1. n. 4. de testam.* Tiraq. *in l. 9. connub. n. 44.* Quæ opinio communis est, *ut (pluribus citatis) tradit Duennas, reg. 313. n. 2. & r. g. 14. & diximus in q. 220.* Quod quidem comprobatur ex ratione text. *in c. forus, de verb. sign.* quia mulieris consilium est fragile, & habet mutabile testimonium. Et ius canonicum, quod minuit numerum testium de iure civili, non videtur disponere circa qualitates testium, sed solum respectu numeri, *ut clare insinuant verba text. in d. c. cum esses, ibi, * septem, vel quinque testes, secundum quod leges humana discernunt, * & ibi, * tribus, vel duabus personis idoneis, * & sic solum tex. ille venit corrigere ius civile, & limitare circa numerum testium, non vero se intromittit circa qualitatem, imo vero ex illis verbis, * personis idoneis, * ostendit, quod testes debent esse masculi, cum alias fœmina non dicatur testis idoneus, *ut supra dictum est, & probatur in d. c. forus.* Et sic istam sententiam amplectitur Albericus, *de statutis, 1. par. q. 30.* qui dicit communem, & pro ea consuluit Alex. *conf. 70. & 77. vol. 2. & conf. 12. lib. 1.* & Tiraq. *supra, & Corneus, in auth. quod sine. col. 2. C. de testam.* Decius, *in c. 3. de testibus.* & Cou. *in d. c. relatum, el. 1. nu. 4. & in d. c. cum esses, n. 14.* qui tenet contra communem, & hanc etiam dicit communem Menchac. *vbi supra,* licet ab ea discedat, sequitur tamen istam (sibi contrarius) *l. 2. de success. creat. §. 13. n. 73. & 74.* & sic eiusdē opinio prima nec vera nec iuta mihi videtur, & sic ab ea libenter recedo, ex rationibus & ponderationibus ad *d. c. cum esses,* (de quibus supra.) Ex quibus venit declaranda *l. 3. Tauri,* quæ correctoria est iuris civilis, & circa illius dispositionem sæpe dubitatur, an fœmina sit idoneus testis in testamento inter liberos, & de iure communi est communis opinio quod fœmina est idoneus testis, ita Bald. & communiter doct. *in auth. quod sine. C. de testam. & in l. hac consultissima. §. ex imperfecto.* vbi Iason. *num. 6. C. eod. tit.* pro qua opinione consuluit Alexand. *conf. 70. numer. 15. lib. 2. & conf. 128. lib. 7.* & Guid. Pap. *q. 538.* & dicit esse communem opinionem Guiller. *Benedict. in c. Raynuius, verb. testament. el. 1. à numero 65.* & Curt. senior, *conf. 75. numero 11.* & Ripa, *in tract. de peste. 2. p. q. 2. n. 19.* & Grat. *conf. 99. num. 3. lib. 2.* & Tiraq. *vbi sup. gloss. 9. num. 47.* Quæ opinio non habebat contradictorem, sed post legem Tauri multi fuerunt auctores, qui tenuerunt contrariam sententiam, afferentes illam legem esse correctoriam, & quod cum hodie requiratur eadem solemnitas in testamento inter liberos, quæ inter alios, quod fœminæ non possint*

possint esse testes idonei. Quam opinionem sequitur Castil. in d.l. 3. verb. * siete testigos, * & Greg. in l. 7. tit. 1. p. 6. verb. * a los hijos, * quos sequitur Matienço, in l. 2. tit. 4. glos. 1. n. 14. l. 3. recop. vbi adducit pro hac sententia tres rationes. Eandemque sententiam tenet nouissime (iuris lucerna) Ioan. Gutier. pract. quæst. l. 2. q. 36. num. 1. & Molin. de Hispan. primogen. l. 2. c. 8. n. 27. Sed si bene consideretur dispositio dictæ l. 3. Tauri, non potest illa opinio sustineri, & quod illa lex sit correctoria iuris communis, circa testes, nam illud intelligitur respectu numeri testium, non vero secundum qualitates testium, vt in specie supra tradita, d. c. cum esset. Et sic in hoc ultimo, hanc opinionem tenet Ant. Gomez, in d. l. 3. Tau. n. 53. quem sequitur acutissimus Tellus Fernandez, ibi, 1. p. a. n. 15. Pro qua sententia

10 facit, quia quotiescunque lex minuit solemnitatem testamenti, respectu numeri testium, in cæteris remanet incorrectum ius commune, & testes erunt eiusdem qualitatis sicut de iure erat dispositum. Ita

11 Ripa, in l. 2. ff. de vulg. & pupill. subst. nu. 18. Et quemadmodum correctio est cuitanda in totum, vt in l. præcipimus. C. de appellatione. ita & in parte, cum valeat argumentum de parte ad totum, & è contra, l. quæ de tota. ff. de rei vend. l. si quis cum totum. ff. de excep. rei iud. & tradit Curt. in d. l. hac consultißima. §. ex imperfecto. C. de testa. n. 10. Et sic cum de iure communi (vt supr. probatum est) fœmina sit idoneus testis in testamento inter liberos, & lex 3. Tau. solum loquatur respectu numeri testium, sequitur quod respectu qualitatis illa lex nihil corrigit, aut detrahit iuri communi. Ita Decianus, in l. fœmina. de reg. iuris, n. 31. Vigilius, in d. §. testes. Inst. de testam. Quæ sententia, licet acutissima videatur stante iure communi, contraria tamen opinio verior est, considerata lege ordinamenti secundum litteram nouiter auctam in noua recopilatione, ibi, * teniendo las otras calidades que el derecho requiere, * vt in leg. 1. titul. 4. libr. 5. recopilationis. & sic cum lex

12 Tauri sequatur dispositionem legis ordinamenti, & lex ordinamenti in illis verbis non solum loquatur respectu numeri testium, sed etiam respectu qualitatis, sequitur euidenter, quod fœmina non erit idoneus testis in testamento inter liberos, prout doctissime explicatum est à Molin. d. lib. 2. de primogen. c. 8. n. 27. Gutier. lib. 2. pract. quæst. q. 36. contra Tello, &

13 Ant. Gomez, quorum opinio potest saluari, attento iure communi, non vero secundum legem recopil. vbi etiam disponitur, non solum de numero testium, sed etiam de qualitate eorum. Ex quibus incidimus in aliã quæstionem, quæ recipit veram solutionem ex præcedentibus, quod fœmina non potest esse hodie testis in codicillis, nam licet de iure communi non reperiatur aliqua lege prohibitum, quod fœmina non possit esse testis in codicillis, imo contrarium, vt est communis opinio, secūd. Dec. in d. l. fœmina, n. 27. de reg. iuris. & glos. in l. fin. C. eod. Mench. l. 2. de successio. creat. §. 12. n. 68. tamen hodie certissimum est, quod non erit idoneus testis, ex ratione de qua supra, ita pluribus rationibus exornat Mol. d. l. 2. c. 8. n. 25. vsque ad n. 27. adducens pro ista sententia Tellum Fernand. in d. l. 3. Tauri, 4. p. n. 22. qui (meo iudicio) nihil dicit, imo est credendum, quod tenet contra, secundum quod in præced. quæstione adduxit, eandemque opinionem tenet Matien. in d. l. 2. tit. 4. glos. 9. ex n. 8. vsque ad n. 15. l. 5. noua recopil. & Gutier. l. 2. pract. quæst. q. 36. n. 1. & nouissime sequitur opinionem Molinæ Guillen. de Ceruantes, in l. 2. Tauri. a. n. 154. cum seqq. pro qua de-

15 cisione adducunt singularem legem parturæ, in l. 10. tit. 1. p. 6. vbi Hermaphroditus, in quo potentior est sexus fœmineus, non potest esse testis in testamento, neque in codicillis, & sic à fortiori mera fœmina non poterit esse testis. Et sic cum reperiatur cautum de iure partitarum, quod fœmina non est idoneus testis, manifeste consequitur, quod à fortiori non poterit esse testis, secund. d. l. Tauri. Et sic cauendum est ab ea opinione doctorum, qui tenuerunt contrarium, sequentes ius commune, & non animaduertentes ad interpreta-

tionem virtualem, d. l. parturæ, prout & Palatius Rub. in d. l. 3. Tauri, n. 34. Cifuentes, n. 12. Gomez. nu. 70. Burgos de Paz, n. 1349. Salzedo, in addit. ad Bernard. Diaz, reg. 482. limit. 5. Didac. Perez, in l. 1. tit. 2. lib. 5. ordinam. fol. 87. Ex quibus remanet pulchre exornata hæc communis opinio contraria. Quæ omnia non sunt contemnenda, cum quotidie contingant in praxi.

S V M M A R I V M.

- 1 Lex fin. C. qui bonis cedere possunt, declaratur.
- 2 Quinquennio transacto, non vitur debitor beneficio cessionis bonorum.
- 3 Debitor ad carcerem perpetuum se obligare non potest.
- 4 Lex 9. tit. 16. lib. 5. recopilationis, declaratur.
- 5 Debitor admittitur ad cessionem bonorum, etiam si debitum ex delicto descendat.
- 6 Pro pena fisco applicanda, non admittitur cessio bonorum.
- 7 Debitor qui iuravit non uti beneficio cessionis bonorum, potest eo beneficio uti.
- 8 Cap. Odoardus, de solut. procedit, etiam si debitum procedat ex delicto.
- 9 Clericus non potest in carcere detineri, neque excommunicari pro debito civili, etiam si ex delicto descendat.
- 10 Idem in muliere, & nobili, & in eo qui non potest conueniri, ultra quam facere potest.
- 11 Clericus, non obstante renunciatione iurata beneficii, cap. Odoardus, potest uti illo priuilegio.
- 12 Quod debitori nocet, & creditori non prodest, faciendum est.
- 13 Cessio debitoris, neque renunciatio cap. Odoardus, non prodest fideiussori.
- 14 Beneficium cessionis bonorum est personale.
- 15 Dilatio solutionis concessa à maiori parte creditorum, prodest fideiussori, & nocet aliis creditoribus, etiam minoribus.
- 16 Cessio fit contra voluntatem creditorum, dilatio vero secundum voluntatem, & quis resultet ex hoc effectus.

Q V Æ S T I O D C C I.

Verum beneficio cessionis bonorum possit debitor pro debito pecuniario renunciare. Communis contra communem.

Satis utilis & necessaria se offert disputanda quæstio, an debitor ex causa civili, possit in limine contractus pacisci, quod non utetur beneficio cessionis bonorum, in quo articulo duas communes opiniones contrarias reperio. Nam plurimi tenent quod debitor non possit beneficio cessionis bonorum renunciare, alii vero contrarium. Et partem affirmatiuam tenet Feder. de Senis, conf. 60. Felin. in c. ex rescripto, n. 111. de iur. iur. & in c. si diligenti, de foro comp. & Alcizius, in c. cum contingat, n. 69. de iur. iur. Angelus, Romanus, & Alex. in l. alia. §. eleganter. ff. soluto mari. & Guido Pap. quæst. 211. Carol. Moli. (qui vtinam tam pius quàm doctus esset) in tract. de contractib. q. 36. Ripa. in l. obligatione generali, n. 33. C. de pignor. & istam opinionem sequitur Menchac. aliquibus fundamentis, & dicit communem, l. 3. de successio. creat. §. 22. a. n. 79. (vbi adducit alteram communem contrariam.) Et pro ista affirmatiua sententia facit tex. in l. fin. C. qui bon. ced. poss. vbi beneficio cessionis bonorum potest tacite renunciari, & transacto quinquennio, debitor cedens bonis incarceratur, & amplius illo beneficio uti non potest, vt tradit glos. communiter recepta, in d. l. fin. quæ dicit communem Greg. in l. 5. tit. 15. part. 5. gl. fin. & tradit Matth. de Afflict. decis. Neapolitana. 378. & sic cum ex supradictis valeat illius beneficii tacita renunciatio, multo magis, & à fortiori valebit expressa. l. cum quid, ff. si cert. per. l. cum ex filio. §. 1. ff. de vulg. & pupil.

Sed his non obstantibus, contraria opinio verior & æquior est, vt non valeat talis renunciatio, & quod ea non obstante, possit debitor vergens ad inopiam uti illo infelicissimo iuris remedio. Quam opinionem tenent plurimi doctores, in d. §. eleganter, inter quos

- quos est Alberic. Bartol. Imol. & alij antiquiores. Et Cynus, *quæst. 6.* & Salicet. *in l. 1. C. qui bonis ced. poss. Abb. in c. Odoardus, de solutio.* vbi Henr. & alij, Alex. *conf. 37. n. 6. lib. 2. Capella Tholof. q. 61. Alciat. in c. cum coningat, n. 69. de iureiur.* Matth. Brun. *in tract. de cessione bonorum, q. 20. pr. à nu. 1. vsque ad num. 15.* diciturque communis opinio à Couarr. *lib. 2. var. resel. c. 1. nu. 7.* & à Menchaca, *vbi supra*, qui hanc sequitur, assignans nouam rationem, secundum eum, licet postea in fine eam impugnet, & restringat, in contractibus nominatis, quem merito carpit doctissimus Gutier. *1. p. de iuram. confirm. c. 18. nu. 1.* qui à *num. 2. vsque ad 5.* assignat verum intellectum ad *d. l. fin. C. de cess. bonor.* vt non loquatur in renunciatione illius beneficii tacita, neque expressa, sed in cessatione priuilegii, quod per spatium quinquennij conceditur inopi debitori, quod est de mente Mench. vbi supr. assignantis rationem pro hac contraria opinione, quia illud pactum, quo renunciatur beneficio cessionis bonorum, iniquum est, & asperitatem, & duriciem inducit ex parte creditoris, volentis vt debitor semper absque iuris remedio maneat incarceratus, quod iura abhorrent, quia non potest debitor se obligare ad carcerem perpetuum, quia esset genus seruitutis, vt *in l. 2. ff. de lib. hom. exhib. leg. Titius, §. Titio. ff. de cond. & demonstr. Et sic istam opinionem dicit magis communem Menchaca, vbi supra, & in §. 29. n. 17. idemque tenet Matienço, in l. 7. tit. 16. gloss. 2. n. 5. lib. 5. recop. qui resoluit, quod etiam iure regio valebit talis renunctio, idemque tenet Baeça, *de inope deb. c. 16. n. 55.* quod maxime hodie procedit stante *l. 9. tit. 16. lib. 5. recop.* vbi contra regulas iuris communis (prout resoluunt Couarr. supr. & Iulius Clarus, *lib. 5. recept. sent. §. fin. q. 95. n. 2.* & Gomez. *2. tom. var. c. 1. n. 52.*) stabilitum est, quod debitor etiam pro debito descendente ex delicto, admittatur ad cessionem bonorum. Et licet illa lex loquatur in suo principio, in debitoribus ex causa furti, tamen in fine generaliter loquitur in omni debito ex delicto descendente, & sic generaliter lex illa est intelligenda, vt absolute debitor pecuniarius ex causa descendente ex delicto, admittatur ad cessionem bonorum. Ita Baeça, *de inop. deb. c. 11. (per totum.)* quem sequitur Azeuedo *ibi*, & Olano, *lit. D. n. 18. in concord. iur. Didac. Per. in l. 3. tit. 1. lib. 3. ordinam. col. 786. in fine.* Quæ tamen lex subintelligitur, secundum Matiençum, *ibi*, gloss. 2. nu. 5. respectu interesse, & debiti partis, non vero respectu pœnæ, quæ fisco, vel alij loco publico applicatur, vt clare denotant verba illa prædictæ legis, *ibi*, * *sino tuieren bienes para pagar alas partes sus intereses*, * quod etiam tenet Azeuedo, *ibi*, & Paz, *in sua praxi. 1. tom. 5. p. c. 3. §. 12. n. 120.* & Montalu. *in l. 3. tit. 5. lib. 4. fori. gloss. mag. Greg. in l. 4. tit. 15. p. 5. gloss. pen. ad fin. Gracian. reg. 60. num. 2.* quod iam bis habui de facto, & ita consului. Sed omnia supradicta limitantur, quando debitor iurauit, quia tunc non vtitur beneficio cessionis, vt resoluit Gutier. *sup. nu. 6.* contra Menchacam, *sup. nu. 80.* & §. 29. nu. 17. qui tenet contra communem, cuius opinio æqua est, & tenenda, secundum Baeçam, *de inop. deb. c. 1. n. 42.* Paz. *in sua praxi. 1. tom. 4. p. c. 5. n. 15.* habui tamen de facto, an clericus in sacris constitutus, gaudeat priuilegio. c. Odoardus, *de solut.* quando debitum procedit ex delicto, & semper tenui, quod sic, præcipue stante lege regia, quia non debet esse deterioris conditionis quam laicus. Et sic istam sententiam tenet doctissimus Gutier. *1. p. de iuram. conf. c. 17. n. 27. cum seqq.* præcipue quando interesse parti applicatur, secus si fisco, vel alij loco publico, quia in hoc casu non admittetur cessio, nec beneficium, d. c. Odoardus, quo stante, clericus minime poterit (si constiterit de paupertate) in carcere detineri, neque excommunicari, sed à vinculis relaxandus est, & à censuris absolvendus, præstita cautione iuratoria, vel cū fideiussione, quæ vocatur, * *de la haz*, * vt tradit Segura Daualos, *in direct. iud. eccles. 2. p. c. 13. n. 21.* & Gutier. qui etiam loquitur in nobili. *1. p. de iuram. conf. c. 17. n. 28.* & Azeu. qui loquitur in clerico. *in l. 5. tit. 1. nu. 7.**

lib. 5. recop. & Gom. de Leon, cent. 14. vbi dicit, quod illi, qui non possunt pro debito ciuili incarcerari, vt sunt clerici, nobiles, & mulieres, non possunt excommunicari, quod intelligo etiam extante Conc. Trid. *c. 3. sess. 25. de refer.* Quæ sententia verissima est, & ita practicaui, licet iudices ecclesiastici, maxime conseruatores (parum animaduertentes) contrarium faciant, quod nec iuri, nec rationi, nec æquitati congruit, & nostram opinionem sequitur Padilla, *in l. 1. nu. 7. C. de iuris & facti ignorantia, Didac. Per. in l. 1. tit. 3. li. 1. ordin.* & quod ita in praxi est receptum, ex voto aliorum, tenet Paz, *in sua praxi. 3. p. 2. tom. c. vn. n. 5.* vbi dicit hoc procedere, nõ obstante decreto Concilii, quod verissimum est. Sed ex supradictis resultat alia difficultas, an clerici renunctio iurata. d. c. Odoardus, sit tanti ponderis & momenti, vt postea non possit vt illo priuilegio. Et licet in hoc sint variæ doctorum sententiæ, semper tenui cum Couarr. *d. lib. 2. var. c. 1. n. 38.* quod poterit clericus vt illius capitis beneficio, petita prius, & concessa relaxatione iuramenti (quæ concedi debet etiam parte non citata, vt in *q. 434. resoluimus.*) Quam sententiam tenet & sequitur Paz, *in praxi. 2. tom. 3. p. c. vn. nu. 6.* & nouiter Parlad. *rerum quotid. lib. 2. p. 5. c. fi. §. 6. nu. 24.* quidquid contrarium teneat doctissimus Ioan. Gutier. *d. c. 17. num. 35.* Quod quidem, vltra rationes traditas per doctores, comprobatur ea, de qua *sup. n. 7.* quod non valet renunctio cessionis bonorum, etiam cum iuramento, secundum Mench. *sup.* ergo similiter nec renunctio d. c. Odoardus, quia esset in opprobrium totius ordinis clericalis, contra *tex. in c. si diligenti, de foro comp. & remaneret clericus obligatus ad perpetuum carcerem, quod nec iustum, nec rationi consonum est, in contemptum sacerdotii, & sine vtilitate & commodo creditoris, & sic non est faciendum, quod nocet debitori, & creditor non prodest. l. 2. §. item Varus. ff. de aqua plu. arc.* Vnum tamen obiter non omittam, quod talis cessio bonorum, siue à laico, siue à clerico fiat, secundum formam traditam supra, non liberabit, nec prodesse poterit fideiussori, quia contra eum recte procedi poterit. ita probat *tex. in l. heres à debitore. 28. §. quod si stipulator. ff. de fideiussorib.* quem ad hoc notat Bald. *ibi*, & reputat singularem. Idem probat *tex. in l. 3. tit. si. par. 5. ibi*, * *con todo esso non se podrian defender sus fiadores*, * idemque tenet Gomez, *in l. 79. Tau. nu. 2.* Et ratio est, quia illud beneficium est personale, & non transit ad fideiussores, vt *in d. §. quod si stipulator.* Vide tamen duas optimas cautelas, & in foro animæ securas, quas tradit Gutier. *de iuram. conf. 3. p. c. 15. n. 15. & 16. per l. verum, 64. §. videntum. ff. pro socio.* Sed quid dicemus in dilatione concessa à creditoribus debitori, vt *in l. fin. de cessione bonor.* Videas Paul *in l. rescriptum. ff. de pact.* Azeuedo, *in l. 4. §. 5. tit. 2. li. 4. recop. n. 6.* & Greg. *in l. 6. tit. 15. p. 5. verb. 15. o empennados*, * qui omnes resoluunt, quod illa dilatio creditorum, non solum præiudicat maiori parti creditorum, sed etiam minori creditori, habenti fideiussores & pignora, vt *in d. l. fin. §. nulla.* Et sic sequitur, quod fideiussor non poterit conueniri pendente dilatione, nec obstabit difficultas quæ ex hoc sequeretur, quia si non prodest cessio debitoris fideiussori, quomodo prodesse poterit dilatio? Quia respondeo, quod cessio fit contra voluntatem creditoris, & sic nimirum si ipse (cessione debitoris non obstante) agere possit contra fideiussorem, dilatio autem fit voluntate creditorum vera, vel interpretatiua, & sic non poterunt agere contra fideiussorem, cum sua voluntate præcedente dilatio fuerit concessa, quæ non debet fideiussori nocere. Quæ omnia sunt menti tenenda, cum quotidie in praxi contingant.

S V M M A R I V M.

- 1 Renunciatio casuum fortuitorum, non comprehendit insolitos.
- 2 Lex, fistulas. §. frumenta. de empr. & vend. declaratur.
- 3 Suscipiens in se casum fortuitum, intelligitur de insolito.
- 4 Casus de facto refertur.
- 5 Doctor Gordejuela fuit magister auctoris.
- 6 Casus fortuiti, qui dicantur in iure, relinquuntur arbitrio iudicis.

Q V Æ S T I O D C C I I.

Vtrum renunciatio generalis casuum fortuitorum, comprehendat insolitos & grauiiores expressis. Communis contra communem.

Non modica utilitas ex huius dubii resolutione contingere potest, cum in omnibus iudicium tribunalibus nihil sit tam assiduum, quam cum casus similis contingit, inquirere de veritate huius questionis. In qua Bart. (communis omnium magister) in l. sed & si quis. §. quæsitum. n. 3. ff. si quis cautio. in ea fuit sententia, vt existimet renunciationem casuum fortuitorum (quantumcunque generalem) non comprehendere casus insolitos, & raro contingentes. Quam opinionem sequitur ibi Iaf. n. 33. Fulgol. n. 11. Alex. conf. 28. n. 10. li. 1. Socin. conf. 123. n. 11. in fin. lib. 4. Corneus, conf. 23. lib. 2. n. 16. Ripa, in tract. de peste. 2. p. n. 75. Matth. de Affl. decis. 150. n. 22. & dicit communem opinionem Gratus. conf. 94. n. 42. vol. 2. & Ant. de Gama, decis. 349. n. 11. vbi dicit, quod casus dicitur insolitus, qui venit præter omnem verisimilitudinem, & cogitationem prudentis viri, licet forte à prudentissimo cogitari poterit, & hanc opinionem sequitur Imol. in l. pretia rerum. in fin. ff. ad l. falcid. Felin. c. sedes, n. 3. de rescript. Bald. in l. falsas. C. de furtis. idem Bart. in l. Seio. §. amico. ff. de annuis legat. & in l. cotem ferro. §. qui maximos. ff. de publicanis. Et istam opinionem esse communem dicit Ripa, supr. n. 79. quem sequitur Horozco (doctissimus Ictus) in d. §. quæsitum, n. 6. & Gomez, 2. tom. variar. c. 3. n. 19. qui omnes fundantur in dispositione text. in l. fistulas. §. frumenta. ff. de contrah. empr. cuius verba sunt, *frumenta quæ in horreis erant, cū vendidisses, dixisti, te si quid vi aut tempestate factum esset, præstaturum. Ea frumenta niues corruerunt, si immoderate fuerunt, & contra consuetudinem tempestatum, agi tecum ex empto poterit. Ex quibus verbis doctores communiter deducunt conclusionem, quod qui suscipit in se casum fortuitum, solum tenetur de casibus fortuitis communiter contingentibus. Et ex illo text. illam sequitur opinionem Azevedo, in l. 1. tit. 1. lib. 6. recop. n. 63. per consilium Alex. 28. in vol. 1. quam opinionem dicit communem Ripa, in tract. de peste, tit. de prinil. n. 97. Craueta, conf. 95. n. 20. Natta, conf. 23. n. 20. Alciatus, conf. 157. n. 3. vbi dicit hanc esse doctorum magis communem sententiam, etiam si interueniat iuramentum, quam sequitur Rolandus, conf. 45. n. 16. vol. 3. sic declarans text. in d. §. frumenta. Et ab hac opinione non esse recedendum in iudicando & consulendo, dixit Gutier. de iur. conf. 1. p. c. 24. n. 6. in fi. & quod hæc opinio Bart. est magis communis, & tenenda in praxi, & Mench. lib. 3. controuers. vsufreq. c. 54. n. 6. qui refert duas communes opiniones contrarias in hoc articulo, & tandem resoluit, cuique liberum fore in iudicando & consulendo, ex animi sui sententia alterutram partem tueri. Et sic clare ex illius resolutione constat, & ex infra dicendis, quod hæc quæstio est pro amico.

Contrariam vero sententiam & opinionem, aduersus Bart. & sequaces, tenent Bald. Ang. & Alex. in d. §. quæsitum, n. 14. Imol. c. 1. de commod. Deci. conf. 7. Iaf. conf. 107. lib. 1. qui dicit magis communem opinionem, quam sequuntur Pinel. in l. 2. de rescin. vend. l. p. n. 30. & Gutier. d. c. 24. n. 6. Mench. vbi sup. qui omnes fundantur in d. §. frumenta, in quo text. omnes doctores contrarie opinionis ponunt fundamentum (de quo

Tom. II.

summopere mirandum est) & pro ista sententia etiam facit text. in l. ex conducto. §. si vis. ff. locati, vbi suscipiens in se casum fortuitum, intelligendum est sententia de insolito, & pro hac sententia est text. de iure regio. in l. 23. tit. 8. p. 5. vt ponderat Mench. & Gut. sup. & tradit Gr. in l. 3. tit. 2. p. 5. ver. *por alguna. * Et licet hæc opinio sit satis iuridica, tamen opinio Bart. est magis recepta, & pro ea vidi iudicatum in Pinciano prætorio, tempore quo ibi fluuius (nomine Esqueua) ita insolite creuit, quod vicinas domos intravit, & ita eas destruxit, vt conductores (nondum finito conductionis tempore) ab eis recesserint, non soluto pretio conductionis, & licet lis fuerit mota, propter renunciationem casuum fortuitorum opinatorum, vel inopinorum, liberati fuerunt, ex eo, quod aquæ fuerunt immoderate, & tempestas inconsuetæ, & doctissimus doctor Gordejuela, (magister meus) semper fuit in hac opinione, motus ex dicto §. frumenta. qui text. semper mihi probauit contrarium, dum fui in scholis, & adhuc sum in eadem sententia, secundum Pinel. in d. l. 1. p. n. 3. 1. Et si casus mihi contingeret, prout iam semel de eo fui interrogatus, pro hac sententia consulerem. Secundum Corn. conf. 128. n. 12. vol. 2. qui loquitur in conductore gabellarum, & Soci. conf. 132. vol. 4. qui loquitur in eo qui conduxit quædam prata publica, & foenum, & concludunt omnes, quod suscipiens in se casum fortuitum, & periculum eius, non videtur se obligare ad insolitum & inopinatum, & raro contingentem. Dubitari tamen solet, qui dicantur casus insoliti. In quo sunt variae doctorum sententiæ, secundum Bartol. in l. Seio. §. medico. ff. de annuis legat. Corn. conf. 12. vol. 4. Socin. conf. 123. numer. 4. libr. 4. verior tamen opinio est, vt illud relinquatur arbitrio iudicis, vt tradit Menoch. libr. 2. de arbit. ind. casu 80. num. 8.

S V M M A R I V M.

- 1 Testes singulares non faciunt plenam fidem.
- 2 Crimen vsurarum non probatur plene per testes singulares.
- 3 Lex 4. tit. 6. lib. 8. recop. declaratur.

Q V Æ S T I O D C C I I I.

Vtrum testes singulares faciant plenam probationem, Communis contra communem.

Nihil in iure tam assiduum, & in tribunalibus tam versatum est, quam testium depositiones, & succedit, quod vnus deponit de confessione facta in præsentia partis in vno loco, & alter testis deponit similiter de confessione partis reiterata in alio loco. Et dubitatur, an isti testes singulares, tempore & loco, faciant plenam probationem. Et partem affirmatiuam (saltem quando agitur de probando delicto in genere, puta aliquem esse hæreticum vel vsurarium) tenet gl. in l. Arriani. C. de hæreti. vbi Iacob. Butr. idem, in l. ob carmen. §. fin. de testib. Bald. in l. testium. C. illo tit. idem Bald. in l. 1. C. de testam. Speculat. in tit. de inquisitione. §. 1. vers. quid si vnus, Innocent. in cap. qualiter, el. 2. de accusat. & esse communem opinionem tenet Alex. conf. 13. n. 24. lib. 7. Abbas, conf. 25. n. 1. vol. 1. Ferretus, conf. 168. numer. 14. & est gl. fin. in d. l. ob carmen. §. fin. Et tradit Iul. Clarus, §. testis. Paul. conf. 15. n. 1. vol. 1. & etiam communem dicit Crauet. conf. 73. num. 34. & conf. 267. n. 4. Ant. Gabr. lib. 1. com. conclus. tit. de testib. concl. 2. n. 18. Mascard. in tractat. de probat. concl. 27. num. 7. & 8. 56. & ratio huius communis est, quia duæ semiplenæ probationes coniunguntur, vt efficiant plenam probationem, vt tradit Bart. in l. admonendi, numer. 48. ff. de iur. iur. vbi Iaf. n. 11.

Sed contrariam opinionem tenet Archidiaconus. in c. nec mirum. 26. q. 5. Innocent. in c. venerabili. per illum text. de testib. & in c. licet ex quadam. cod. tit. & hanc dicit magis communem opinionem Menchac. lib. 1. de success. creat.

N

creat. §. 4. n. 46. qui resoluit, quod nihil interest, quod testes deponant de aliqua re in specie, vel in genere, quia in vtroque casu, si fuerint testes singulares, non facient plenam probationem, & ita seruetur secundum Iul. Clarum, lib. 5. sent. §. fin. q. 53. n. 19. & dicit communem opinionem Palatius Rubeus, allegat. de heres. §. 12. quem sequitur Simancas, de catholicis inst. c. 50. n. 1. siue agatur de probando delicto in genere, vel de poena infligenda. Neque in hoc casu valebit statutum, quod disponeret, quod crimen vsuræ non possit probari per testes singulares, vt consultus respondit Fed. de Senis, conf. 17. quem communiter sequuntur doctores, vt tradit Foller. in pract. crimin. fol. 299. num. 17. & Couar. lib. 3. var. c. 3. n. 5. quos refert & sequitur Iul. Clarus, sup. n. 20. Quod tamen hodie procedere non potest, ex l. regia 4. tit. 6. li. 8. recop. vbi in probando crimine vsurarum admittuntur testes singulares, & faciunt plenam probationem, ibi, * Y porque los que dan a vsuras, y hazen contractos vsurarios, lo hazen muy encubiertamente y porque por fallecimiento de prouena no se pueda encubrir la verdad, tenemos por bien que se pueda pronar desta guisa, que si fueren dos o tres homes los que viniere[n] diciendo sobre iuramento, que recibieron algo de alguno a logro, que valga su testimonio maguer que cada vno diga de su hecho. * Per quam legem corrigitur communis opinio, de qua supra, nisi velles legem illam intelligere in teste, qui deponit de facto proprio, cui adhibetur plena fides, secundum communem traditam supra, q. 494. in hac quaest. principali, & plura congeffit Aymon Crau. conf. 73. n. 34. qui adducit plura fundamenta, & Ioseph. Ludouic. decis. 9. qui plures allegat pro contraria opinione, dicens communem, & pluribus citatis (adducens rationem) idem tenet doctissimus Gurier. referens duas communes opiniones contrarias, pract. quaest. 2. p. lib. 3. q. 12. a n. 1. vsque ad n. 20. & quia breuitati studeo, hæc sufficiant, vt ad alia perueniam.

S V M M A R I V M.

- 1 Consuetudo non valet contra legem derogantem consuetudini.
- 2 Glos. in clem. statumimus, verb. consuetudine, de elect. habet duas lecturas communes & contrarias.
- 3 Lex que reprobat consuetudinem præteritam, a fortiori intelligitur & futuram reprobare.
- 4 Ad l. Tauri declaratio.
- 5 Cap. 1. sess. 22. cap. 9. & 19. sess. 25. Concil. Tridentini declaratur.
- 6 Consuetudo contra legem reprobantem consuetudinem, potest introduci ex noua causa.
- 7 Noua causa tollit iniquitatem, que inest a principio.
- 8 Immemoralis præscriptio non censetur exclusiua, reprobata consuetudine.
- 9 Contraria communis opinio.
- 10 Lex §. tit. 1. lib. 4. recop. declaratur.
- 11 Ad c. 1. de const. in b. declaratio.
- 12 Quæ non mutantur, stare videntur.
- 13 Consuetudo contraria est iniqua, & non seruanda.
- 14 Consuetudo immemoralis nunquam censetur exclusiua, contra aliquos.
- 15 Immemoralis habet vim tituli & privilegii.
- 16 Titulus probatur, probata consuetudine immemoralis.
- 17 Præscriptio contra legem per contrarium usum qualiter procedat, remissus.

Q V Æ S T I O D C C I V.

Vtrum lex tollens consuetudinem, intelligatur de præterita, vel etiam de futura legitime causanda. Communis contra communem, & quid iure regio.

Notissima in iure conclusio est, quod si consuetudo est per legem sublata, non poterit de nouo introduci. Et ratio est, quia lex quæ simpliciter reprobat consuetudinem, non solum intelligitur de præteri-

ta iam causata, sed etiam de futura. Ita Iason. in l. cunctos populos, n. 74. C. de summa Trin. & fide cath. Imol. in c. cum ab omni, n. 3. de vita & honest. clericorum, quam dicit communem Alex. in l. si mihi & tibi, §. in lege. ff. de leg. 1. quem sequitur Villalob. in suo arario, com. opin. liter. C. n. 2 §. 1. quam opinionem sequitur Abbas, in c. fin. de consuetud. n. 22. vbi Anto. de Butr. in repetitione, n. 53. & idem Abb. in c. 2. de probat. Loaces, in tract. de matr. Regis Angliæ, in 1. fundam. pro part. affir. n. 32. & Rebuff. ad constit. regias, in proæ. gl. 5. n. 144. Et pro regula illud tradit Duennas, regul. 144. qui resoluit, quod non valet consuetudo contra legem derogantem consuetudini, & illud ampliat. n. 3. etiam si consuetudo fuerit immemoralis, quod tradit Felin. in c. cum causa, n. 12. de re iudic. & in c. 1. de præscript. & Menchac. lib. 1. controuers. vsufreq. c. 3. n. 13. & tradit Couar. lib. 3. var. c. 13. n. 4. & latissime per Roch. de Curte, in d. c. fin. de consuetud. in parno. fol. 52. vers. Septima sit conclus. vbi aliquas limitationes adduxit. Pro qua sententia est glos. in clem. statumimus, verb. consuetudine, de electio. secundum literam affirmatiuam, & hæc esse magis communem opinionem dixit Alex. in l. si non speciali. C. de testam. & conf. 134. n. 37. li. 6. Ias. in l. de quibus, n. 55. ff. de legib. quam etiam sequitur Tiraq. (aliis citatis) de vtroque retractu, in præfat. n. 18. Crau. de antiquitat. tempor. 1. parte n. 13. & in 4. part. num. 20. Nouellus. de dote. 6. parte, privileg. 2. n. 18. Palat. Rub. in repetit. c. per vestras. 2. notab. de donat. inter. & Burg. de Paz, in l. 1. Tauri, a nu. 464. vbi late istam disputat quaestionem, & Matienço, in l. 3. tit. 10. gloss. 16. lib. 5. recop. & Auend. in c. prætor. lib. 1. c. 2. num. 14. & nouissime Azeuedo, in l. 3. tit. 1. li. 2. recop. n. 19. vbi miratur de Couar. supra, qui non aduertit ad duas lecturas glos. in d. clem. statumimus, affirmatiuam, & negatiuam, cum doctissimus esset, quod etiã tradit Horosc. in d. l. de quibus, num. 156. & post Azeued. supra alios refert Ioan. Gutierrez, lib. 3. pract. quaest. q. 31. (per totã.) & Gratianus, reg. 295. n. 8. & Connanus, lib. 1. commetariorum. c. 9. n. 8. Velluga, in speculo princip. rubric. 41. §. leges regni, n. 15. vers. primum est, Quintilianus Mandos. in regul. Cancell. reser. quaest. 3. Sebastianus. de Medic. in tractat. de legibus & statutis, 4. p. quaest. 35. Cauallinus, in milleloquio. 607. Camilius Borr. in regia Arag. §. 1. glos. 2. num. 12. Lancel. Conrad. in templo omni. ind. lib. 1. c. 1. §. 4. n. 7. Menoch. de arb. casu. 185. n. 26. Bursat. conf. 224. vol. 2. ex n. 21. Natta, conf. 66. n. 3. vol. 1. Tiraq. de primog. quaest. 43. n. 17. & in præfat. de retract. lignag. ex n. 58. & ratio huius receptissimæ sententiæ ea est, quia cum mens & intentio legis ea sit, vt tollatur consuetudo, etiam legitime introducta, a fortiori intelligendum est, quod voluit excludere etiam consuetudinem futuram postea introducendam. Et est tex. in l. eos. §. fin. C. de vsur. auth. cassa. C. de sacrosanct. eccles. vbi quotiescunque lex consuetudini resistit, non potest consuetudo de nouo causari. Pro qua etiam sententia adducitur tex. in l. si seruitus. 22. ff. de seruit. urbanor. vbi seruitus simpliciter constituta, ne luminibus officiat, intelligitur non solum de luminibus, quæ tempore constitutionis sunt, sed etiam de futuris, tex. in l. 3. §. Dimus. ff. de sepul. violat. Pro qua opinione adducitur a Burgos de Paz, & Gutierrez. supra, l. 1. Tauri, in illis verbis, * no embargante que contra las dichas leyes se diga y alegue que no fueron usadas y guardadas. * Ex quibus verbis deducitur, quod sit sublata consuetudo futura postea eueniens, quæ est l. 3. titul. 1. libr. 2. recop. & notat. Cifuent. in d. l. 1. Castillo, in l. 3. Tauri. verb. * siete restigos, * Palatius Rub. ibid. numer. 36. Ex quibus inferatur notabilis declaratio ad omnes leges regni, quæ excludunt consuetudinem, & ad caput 1. sess. 22. & ad cap. 9. & cap. 19. sess. 25. Concilii Tridentini. vbi tollitur consuetudo iam obtenta, vt idem fit in consuetudine futura inducenda, quod tamen singulariter est limitandum, quando consuetudo induceretur ex noua causa, quæ non erat tempore legis, dampnantis consuetudinem.

Ita Abb. in c. fin. n. 24. de consuetud. & Roch. de Curte, ibi, fol. 53. col. 2. Rebuff. ad leges Gallicas, 1. part. in prox. gl. 5. n. 144. quia hoc casu valebit consuetudo, post legis prohibitionem introducta, ita gl. in clem. statutum, de elect. quam sic intelligit Abb. ubi supra & Duennas, reg. 144. limi. 1. Quæ opinio communis ac vera est, quia noua causa tollit iniquitatem, quæ inesse videbatur ipsi consuetudini, eo tempore quo lex eam, vt iniquam, reprobauit. Ita Cou. li. 3. variarum, c. 13. n. 4. col. 2. Eritque secunda non inutilis declaratio & limitatio ad omnia iura excludentia consuetudinem, vt non procedant in consuetudine, quæ per tempus immemorabile fuit obseruata, quia illa nunquam censetur exclusa, vt diximus de præscriptione, in q. 45. Balbus in tract. de præscriptionib. 3. parte. 5. partis, quæst. 8. Boerius, decis. 39. n. 12. & alios allegat Burgos de Paz, conf. 41. n. 11. & est text. in argumentum, in l. fin. C. de fund. patrum. Quæ omnia sunt singularia pro declaratione tex. in c. 1. de clericis non resident. lib. 6. vt non procedat in præscriptione immemorabili. Idemque est dicendum in sanctionibus, & determinationibus constitutionum synodalium, in causis decimilibus, & in aliis rebus, in quibus dicitur non obstante consuetudine, vt non procedat in consuetudine, cuius initium memoriam hominum superat: nisi contrarium sit dispositum, vt in c. 1. sess. 13. Conc. Trid. & tradit Cou. sup. n. 9. in pen. col. & ratio supradictorum est, quia illa consuetudo habet vim priuilegii, argum. tex. in l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quotid. & aestina. & amplius declarat Couarru. supra num. 5. omnino videndus.

9 Sed ne contra professionem nostram longius in hac questione immoremur, opus est, vt ad contrariam communem opinionem deueniamus, quam tenet gloss. (quæ pro contraria parte fuit adducta.) in d. clem. statutum, verb. consuetudine, de election. & secundum meam impressionem habet literam negatiuam, quæ resoluit, quod sublata consuetudine intelligitur de præterita, non de futura. Quam glossæ literam, in hunc sensum sequuntur Imola, ibi, & dixit singularem Abb. in d. cap. fin. de consuetud. Baldus, in fin. C. de pact. pig. Romanus, singulari 180. Iaf. in d. l. si mihi & tibi, §. in legatis. 1. & 2. lectu. ff. de legat. 1. Ancharr. conf. 51. idem Abb. in c. 2. n. 7. de probation. idem Ancharran. qui dicit communem, conf. 218. & Bertrand. conf. 361. n. 9. lib. 1. & conf. 342. n. 3. lib. 2. & plures pro hac sententia adduxit Tiraquel. de retract. in præfat. n. 17. licet n. 13. teneat contrariam, resoluens esse magis communem, & ex nostratibus Burgos de Paz, in l. Tauri, n. 470. vbi pro hac sententia adduxit 8. fundamenta, sic declarans aliquas leges regni, impugnant consuetudinem, asserens esse intelligendas de consuetudine præterita, non vero de futura. Idemque resoluit doctissimus, & pluribus nominibus laudandus Ioan. Gutier. 2. p. pract. quæst. lib. 3. q. 31. n. 6. sic intelligens il. 5. tit. 1. lib. 4. recop. vbi habetur, que los jueces ecclesiasticos ni sus ministros no prendan a los legos, ni les hagan execucion, sino es innuocando para ello el auxilio del braço seglar y que esto se guarde sin embargo de qualquier costumbre que se alegue. * quod est intelligendum de consuetudine præterita, non de futura causanda post d. legis publicationem, idemque tenet Castillo, in l. 3. verb. * siete testigos, * in vers. sed quero an consuetudo. Ioan. Andr. in c. nemo potest, de reg. iuris, in 6. n. 3. Decius, in c. 2. n. 11. de probation. Iaf. in l. cunctos populos, n. 73. C. de summa Trin. & fide catholica, & pro vtraque parte adduxit doctores Azeuedo, in d. l. 2. tit. 1. lib. 2. recop. n. 18. Quorum aliqui reprobant gloss. in d. clem. statutum, secundum literam affirmatiuam: alii etiam reprobant communiter illam, secundum literam negatiuam, vt etiam tradit Hotozco, in d. l. de quib. n. 156. vbi Paul. n. 18. & Matth. de Afflict. in premio constitut. regni Sicilia. §. presentes igitur, n. 11. vbi latissime disputat istam nostram questionem. Pro qua facit text. in c. 1. de const. li. 6. vbi notant doctores, quod nunquam consuetudini derogatum videtur, nisi expresse sit constitutum, & sic non sufficere tacite cō-

suetudinem abrogare, prout confiteremur, si ad futuram consuetudinem lex extenderetur, & sic quæ non mutantur, stare non prohibentur. l. præcipimus. l. san- cimus. C. de appel. l. 6. tit. 2. p. 1. In qua doctorum varietate & contrarietate, quid sentiam in medium proferram, & omnia perpenso iudicio considerans, teneo indistincte primam opinionem, scilicet, quod quotiescunque lex improbat consuetudinem simpliciter, non solum intelligitur abrogare præteritam, sed etiam futuram, & illud a fortiori, quia alias lex parum, aut nihil seruiret, & omnis consuetudo contra legem, & contra illud quod ius disponit, est iniqua, & sic non seruanda, vt in c. fin. de consuetud. & tradit Aymon Crauet. conf. 116. & Auend. in suo dictio. verb. * costumbre, * in fine, & sufficit quod lex reprobet consuetudinem, vt intelligamus esse iniquam, vt tradit Couarr. sup. lib. 3. var. c. 13. n. 4. quod in tantum procedit, quod neque immemoralis consuetudo aliquid operabitur contra legem, vt tradit Felin. in d. c. cum causam, n. 12. de re iud. & Auend. de exec. mand. l. p. c. 6. num. 9. & Greg. in l. 6. tit. 29. par. 3. verb. * tributos, * idem Auen. in 2. p. de exec. mand. c. 14. n. 5. & Duennas, reg. 144. vbi refert alios, qui in hoc tenent contrariam opinionem, quæ satis iuridica est in immemoralis consuetudine postea introducta, cui me submitto sententiæ, quia immemoralis habet vim tituli & priuilegii, vt in dict. l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quotid. & priuilegium & consuetudo æquiparantur, vt notat gl. marginalis, ibi, & in e. super quibusdam, §. præterea, de verb. sig. & tradit Ant. Gab. lib. 5. com. conclus. tit. de præscrip. concl. 1. n. 44. vbi (pluribus citatis) resoluit, quod talis consuetudo immemoralis habet vim tituli, & quod ea probata, probatur titulus, & hanc dixit communem opinionem, n. 49. & sic tam in hoc articulo, quam in questione principali, teneo contra Azeued. sup. & in n. 21. & Gutier. n. 4. & alios quos sup. retulimus, qui tenent contrariam sententiam, quod consuetudine sublata, solum intelligatur de præterita, & non de futura, quam questionem late prosequitur Menchac. li. 1. controu. vsufreq. c. 3. per totum. vbi n. 4. hanc posteriorem opinionem sequitur de iure regio, per tex. in l. 3. §. 5. tit. 2. p. 1. Et intra quantum tempus præscribatur aliquid contra legem, per contrarium usum, tradit Matth. de Aff. in tract. de iure prothomis. c. 1. §. scriptum. notab. 1. ad fi. Balb. in tract. præsc. 5. parte. 5. partis pr. q. 10. doct. in c. 1. de treug. & pace.

S V M M A R I V M.

- 1 Debitor fisci non potest soluere debitum posteriori creditori.
- 2 Mundus litibus destrueretur, si pecunia soluta repeti posset.
- 3 L. 9. tit. 15. p. 5. adducitur pro hac prima opinione.
- 4 Contraria communis opinio proponitur.
- 5 Prima opinio defenditur.
- 6 L. si. §. & si præfatam. C. de iure deliber. declaratur.

Q V Æ S T I O D C C V.

Verum l. pecunia, C. de priuileg. fisci. habeat locum in creditore priuato, non habente priuilegium, sicut in fisco. Communis contra communem.

Debitor fisci si soluat posteriori creditori, potest fiscus cum eo agere, vt pecuniam restituat, ex text. in d. l. pecunia. l. deferre, §. fin. ff. de iur. fisci. Quod ius cuique creditori competere, & priuilegium habuerit, placuit Accur. vtrouique & Fabro. in §. item si quis in fraudem, num. 25. de actio. & Gregor. in l. 14. tit. 14. p. 5. & in l. 9. tit. 15. ead. part. & in l. 7. tit. 6. part. 6. verb. * las deudas, * & testatur communem Raphael Cuman. in l. pupillus. ff. quæ in fraud. credito. Matth. de Afflict. decis. 190. Couarru. pract. c. 29. & Parlad. lib. 2. rerum quotidiana-

rum. c. fi. 3. p. §. 3. n. 46. Bart. in d. l. pupillus, (per illum text.) Matth. de Afflict. qui ubi proxime hanc dicit communem, quia alias totus mundus litibus inuolueretur, & consequenter commercio priuaretur. Et illam decisionem mirabilem dicit Greg. in d. l. 1. verb. * aq; vence. * ubi sequitur istam opinionem, quam etiam sequitur Grammat. decis. 1. Capicius decis. 78. & dicit hanc opinionem magis receptam Menoch. conf. 25. nu. 1. quam nouissime sequitur Gutier. li. 3. qu. pract. 9. 100. n. 7. quam dicit probari ex generalitate dictae l. 9. & esse seruandum propter auctoritatem senatus, vt tradit Matth. de Afflict. supra. pro qua consuluit Paul. Paris. conf. 66. num. 5. vol. 1. Tell. Fernan. in l. 32. Tauri. nu. 5. ubi Velazquez. gl. 1. nu. 9. Matienço. in l. 7. tit. 16. glo. 5. num. 15. lib. 5. noua recopilationis.

4 Sed contrariam opinionem tenet Fulgol. in d. l. pecunia, qui resoluit priuilegium illius legis speciale esse in fisco, & non procedere in alio priuilegiato, etiam si de iure habeat ius praelationis cum hypotheca. Idem tenet ipse Fulgol. in l. cum fundus. §. seruum. n. 4. ff. si certum petatur, & in l. ex facto. ff. de pecul. Cumanus, in d. l. pupillus. Pro qua sententia plura fundamenta adduxit Couar. sup. & Gutierrez, qui ex professo disputat pro vtraque parte istam quaestionem, & refert duas communes contrarias, sequens Couar. opinionem, contra quem tenet nouissime Felicia. de Solis, lib. 3. de censibus. c. 5. num. 17. Matien. in l. 7. tit. 16. gloss. 5. num. 15. lib. 5. recopilat. Sed pro prima opinione est text. in l. si §. & si praefatam. C. de iure delib. cuius verba sunt. * si vero heredes res hereditarias creditoribus hereditariis pro debito dederint in solutu, vel per datione pecuniarum satis eis fecerint, liceat aliis creditoribus, qui ex anterioribus veniunt hypothecis, aduersus eos venire, & a posterioribus creditoribus (secundum leges) eas abstrahere, vel per hypothecariam actionem, vel per conditionem ex lege, nisi voluerint debitum eis offerre. * Quae omnia sunt declaranda & intelligenda prout refert doctissimus Gutierrez, d. quaestio. 100. cuius dicta non transcribo, addendo vel minuendo, cum ibi perfectissime & absolute articulus iste tractetur, ad quem est recurrendum cum casus contigerit de facto.

S V M M A R I V M.

- 1 Remissio fideicommissi iurata non viso instrumento non valet.
- 2 Iuramentum facit valere actum meliori modo quo potest.
- 3 Contraria communis opinio traditur.
- 4 Iuramentum non tenet contra legem prohibitiuam.
- 5 Iuramentum sortitur naturam contractus super quo interponitur.
- 6 Prima opinio defenditur.

Q V A E S T I O D C C V I.

Verum l. de his. ff. de transactio. possit iuramento renunciari. Communis contra communem.

1 **T**Ransactio non potest fieri, nisi visis & cognitis verbis testamenti, vt in d. l. de his, cui consonat l. 25. & 28. tit. 11. part. 3. & l. 1. tit. 2. p. 6. quae iura declarantur per Auend. de exq. mand. reg. 2. par. c. 10. num. 40. Padilla, in l. sub praetextu. la. 1. n. 10. C. de transact. Gutierrez. de iuramento confirmatorio. 3. p. cap. 2. & rationem & intellectum ad illam l. assignat Guillelmus Benedictus, in d. cap. Raynurius, verb. si absque liberis moreretur, el. 2. a num. 121. & Burgos de Paz. conf. 2. n. 63. Quod quidem dicunt doctores procedere, etiam si interueniat renunciatio generalis dictae legis, cum iuramento. Quam opinionem tenent plures doctores, quos allegat Decius. conf. 345. Alexan. conf. 11. n. 14. lib. 2. Iason. in d. l. de his. num. 11. Abb. in c. cum contingat, num. 30. de iure iurand. ubi Imol. num. 96. & dicit communem Alciatus, ibi, num. 107. & Ripa, loquens in remissione fideicommissi iurata, non visis verbis testamenti in l. qui Roma, §. duo fratres, num.

73. ff. de verb. oblig. dicitque communem Roland. conf. 13. num. 3. (cum sequentibus) lib. 1. Marian. Socin. iunior. conf. 116. vol. 1. ubi attestatur magis communem, quando renunciatio fuit specialis & iurata, & sequitur Guillelmus Benedictus, supra. num. 133. ubi allegat alios doctores. Et ratio est, quia iuramentum valere facit actum meliori modo quo potest, vt in l. cum pater. §. filius matrem. ff. de leg. 2. & sic valebit talis renunciatio, saltem in vim pacti de non petendo, vt tradit Bar. in l. 1. §. si quis ita, ff. de verb. oblig. idemque tenet Menchaca, de successioinum creatione, (ubi alios refert) §. 29. n. 10. & vide Tiraq. in praefat. l. si unquam, n. 145. C. de ren. don.

3 Sed contraria opinio (imo quod iuramentum ipso iure non tenet, cum sit contra legem prohibitiuam) probatur ex l. non dubium. C. de legib. & pro hac opinione allegatur Angel. conf. 84. (qui tamen in meo libro nihil dicit) & opinionem Angeli veriore dicit Alciat. in d. c. cum contingat. & alii relati per Tiraquel. ubi supra. n. 162. & Roland à Valle. supra. nu. 27. ubi plures pro hac sententia refert, eamque opinionem sequitur Pau. Paris. conf. 11. in fin. & conf. 12. vol. 2. qui resoluit hanc esse magis communem opinionem, & Octaui. Cacheran. decis. Pedemon. 112. num. 8. qui etiam dicit communem, Ioan. de Neuizan. conf. 32. num. 16. Socinus, conf. 103. vol. 3. & conf. 214. n. 6. vol. 2. & pro hac opinione facit, quia iuramentum sortitur naturam contractus cui apponitur, vt in l. fin. C. de non numerata pecunia. Quibus non obstantibus, prima opinio verior, & communior est de iure canonico, quod in vtroque foro est seruandum, arg. text. in c. debitores, de iure iurand. & cap. licet mulieres, cod. tit. in 6. & sic illam opinionem sequitur Ioan. Gutierrez, de iuramento confirmatorio. 3. p. c. 2. num. 20. colum. 4. & Padilla, ubi supra, qui refert duas communes.

S V M M A R I V M.

- 1 Venientes ab intestato habent tacitam vocationem à defuncto.
- 2 Ius accrescendi prouenit ex voluntate tacita testatoris.
- 3 Expressum facit cessare tacitum.
- 4 Testator non potest facere, quod leges in suo testamento locum non habent.
- 5 Lex i. tit. 2. lib. 5. ordinam. declaratur.
- 6 Testator potest de iure regio decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus.

Q V A E S T. D C C V I I.

Verum ius accrescendi possit per testatorem prohiberi Communis contra communem.

Difficilis se offert disputanda quaestio, in qua doctores sunt valde contrarii, & varii varia dixerunt, nam Angel. in l. si ego. vers. tu conclude. ff. de iust. rupto. singularem amplectitur sententiam, & opinionem, & Salicet. in l. quoties. num. 14. C. de donat. qua sub modo, & Bald. in l. vnic. q. 9. num. 23. C. quando non pet. part. diuersas adducunt opiniones. Sed partem affirmatiuam in quaestione nostra tenet Bart. in l. quoties. §. si duo. ff. de hered. instit. ubi resoluit, posse à testatore induci in testamento prohibitionem iuris accrescendi, & quod bona reducantur ad causam intestati, fauore venientium ab intestato, qui habent à defuncto tacitam vocationem, l. conficiuntur. l. quida referunt. ff. de iur. codicill. & eandem opinionem tenet Bar. in l. si ego. n. 2. ff. de iust. rupto. & in l. si quis priore. n. 3. ff. ad Treb. & in conf. 156. n. 2. & Paul. Castrenl. in l. posthumus, num. 2. ff. de lib. & posthum. & hanc Bar. opinionem dicit comunem Corneus, in d. l. quoties. ff. de hered. instit. & etiam appellat communem Ital. conf. 8. numer. 2. vol. 3. & Curt. iunior. conf. 12. numer. 9. vol. 1. & Gomezius, 1. tom. variarum. c. 1. numer. 10. & Menchaca, de successioinum creatione. §. 3. numer. 6. Et ratio potissima huius opinionis ea est, quia ius accrescendi prouenit ex tacita voluntate testatoris, l. si Titio & Mauro. §. Iulianus. de leg. 2. l. si in testamento. ff. de vulg. gl. in d. §. Iulianus. quae comuniter approbatur, vt tradit Bal. in d. l. vni. q. 9. n. 23. Ergo cum illud procedat

Sed his non obstantibus contrariam opinionem tenet Alexand. in d. l. sororem, quem sequitur Ias. (sibi contrarius), in l. fideicommissum, n. 3. C. de fideicommiss. Decius, in c. pastoralis, n. 8. de ind. & in l. cum quadam puella, n. 12. ff. de iurisdic. Cassan. in consuetud. Burgund. rub. 4. §. 9. n. 24. & Carol. Molin. in consuetud. Parisiens. tit. 1. §. 30. q. 28. n. 142. Crot. in l. 4. §. Cato. 1. lectur. ff. de verb. Ripa, in l. 2. n. 8. soluto matrimonio. Aymon Crauet. conf. 205. n. 24. lib. 1. Ioan. à Garronibus, in authen. eidem. C. de secund. nupt. Duar. in l. 2. ff. solut. matrimonio. Boeri. decis. 338. n. 12. diceas, ita fuisse iudicatum, Duennas sequitur istam opinionem (aliis citatis) regul. 12. limitat. 3. Gomez. in d. l. 80. Taur. n. 70. Didac. Perez. in l. 6. tit. 2. lib. 4. ordinamenti. gl. magna, ad fi. column. 1337. Costa, in d. c. si pater. 1. p. verb. legavit, n. 41. & 42. Pinel. in d. l. fi. n. 10. & 11. Matienço, in l. 5. tit. 9. gl. 8. n. 12. lib. 5. recop. Padilla, in d. l. fideicommissum. num. 4. Cifuent. in d. l. 14. Tauri, n. 4. vbi dicit fauorabiliorem esse hanc opinionem, & communiorem dicit Socin. iunior, conf. 111. n. 7. in fin. lib. 3. Roland, conf. 86. lib. 2. Iulius Clar. lib. 5. recept. §. Stuprum, vers. sed nūquid vidua, vbi dicit istam opinionem esse benigniorem, & ab ea non esse recedendum in iudicando & consulendo, quam etiam defendit pluribus fundamentis Salzed. in addit. ad Bernard. Diaz, reg. 786. column. 3. & Peralta, in l. eum. quidam. 34. ff. de leg. 2. n. 8. & Molina, lib. 1. de Hispanorum primog. c. 9. a. n. 55. & hanc dicit communiorem, & æquiorē, & in praxi receptam Sfortius Oddi. conf. 52. & 85. & Villalobos, litera V. num. 51. Cacheranus, decis. 77. & nouissime (post hæc scripta) idem tenet Gutierrez, lib. 2. canonic. c. 12. a. n. 1. & 21. vbi refert duas communes, & Barbosa, in l. 2. ff. soluto matrimonio. 1. p. n. 65. vbi dicit hanc esse hodie magis communem opinionem, & disputat ad vtramque partem Octavianus Vulpelus, conf. 123. per totum, lib. 1. Pro qua opinione facit text. in authen. de restitut. & ea quæ parit in vnde. men. §. fin. collat. 4. vbi mulier propter stuprum commissum infra annum luctus, solum punitur in amissione lucrorum, quæ erat habitura ex bonis viri, ergo sequitur quod cum sit lex poenalis, non debet extendi ad dotem, ex traditis per glossam & DD. in authen. quas actiones. C. de sacrosanct. eccles. maxime cum sit dispar ratio, lucra non capere, vel debita amittere. l. fin. C. de codicill. l. assiduis. §. fin. C. qui pot. in pig. dos igitur est proprium patrimonium vxoris. l. Pomponius. ff. fam. erciscun. l. 3. §. sed verum, de minoribus. Secundo pro hac sententia vget text. in l. si uxor. vers. quamuis. ff. ad l. Inl. de adult. ibi, * Si vidua esset, impune in eam stuprum committeretur, * quam l. declarat Couarr. de sponsalibus 2. p. c. 7. §. 6. num. 11. Alciat. li. 2. Paradox. c. 40. Hippolyt. singul. 150. Budæus, in annotationib. ad Pandectas, tit. de adult. §. si uxor. Castellian. Cotta, in memorabilibus verb. meretrice, & Matienço, supra, num. 12. Tertio facit pro ista opinione text. in c. 2. de feud. sine culpa non amitt. vbi ita demum vasallus perdit feudum per offensam contra dominū, si domino viuente facta sit. Quarto facit regula iuris, qua cauetur, quod poena non est imponenda, nisi vbi illa à iure reperitur appositā. gloss. in c. fin. de iure patronatus, & in l. at si quis. §. Diuus. ff. de religiof. & sumpt. fin. authen. de non eligend. secund. nupt. §. cum igitur, ibi, * nec est lex tale aliquid dicens. * Vltimo pro hac sententia facit l. fin. tit. 4. lib. 4. ordinam. quæ est l. 5. tit. 9. lib. 5. recopilat. vbi solum disponitur, quod mulier quæ commisit stuprum post mortem viri, perdat acquisita constāte matrimonio, applicanda hæredibus viri, sed de dote nihil disponit, & sic illa dispositio est restringenda, & non amplianda, quia si illa lex vellet priuare viduas luxuriose viuentes sua dote, sicut illud expressit in lucris, disponderet in dote, & sic illam legem solum in lucris procedere declarant Duennas, d. reg. 12. num. 3. in 3. limitatione, in fi. & Costa, sup. quos sequitur Salzedo, qui satis ex proposito decidit nostram quæstionē, & declarat dictam l. ordinamenti. Quam opinionem veriorē esse existimo, ex rationibus de quibus supra, licet doctissimus Barbosa contrarium teneat, sup. n.

67. in fin. & confirmatur nostra sententia ex l. 80. Tauri, per quam maritus solus potest accusare mulierem de adulterio, & non alius, licet sit illius hæres, vt late explicauimus in quæst. 674. vbi hæredes mariti nō possunt accusare viduam de adulterio commisso in vita mariti, neque per viam actionis, neque per viam exceptionis. Et vtrum vidua perdat lucra acquisita propter stuprum semel commissum, resoluit, quod non, Gutierrez. pp. quæst. 2. p. quæst. 122. contra Couarr. supra. 2. p. c. 7. §. 6. n. 12. Pinelus, in l. fi. n. 22. C. de bonis materuis, disputat latissime, & Rubeus in rubr. de donat. §. 67. Padilla, in l. fideicommiss. n. 7. C. de fideicommiss. Acosta, supra n. 38. & 39. & Matienço, in d. l. 5. gl. 8. n. 7. Mexia, ad l. Tolci. 10. part. 2. fundamento, n. 14. perdit tamen donationem & legatum factum à marito, vt resoluit Rolandus, conf. 86. n. 35. vol. 2. & ita iudicauit senatus, vt tradit Osach. decis. Pedemont. 67. in fin. Couarr. supra. num. 12. in d. §. 6. & sequitur Botta conf. 17. n. 3. Greg. in l. 3. tit. 17. p. 7. verb. x. despues de la muerte. *

S V M M A R I V M.

- 1 In poenalisibus non est faciendā extensio à maioritate rationis.
- 2 In adulterio potest causari prolis confusio, secus in osculo.
- 3 Maritus si occiderit mulierem, quam inuenit osculantem, nullam poenam incurrit.
- 4 Histriones, qui Hispano sermone, representantes, * appellantur, sunt infames.
- 5 Priuatio præsupponit habitum.
- 6 Doctores qui contra histriones scripserunt referuntur, & eis non licere uxores suas de adulterio accusare, traditur.

Q V Æ S T I O D C C I X.

Verum mulier perdat dotem propter osculum luxuriosum, sicut perdet propter adulterium. Communis contra communem.

IN quæstione præcedenti explicauimus illam quæstionem, an vidua perdat dotem propter stuprum: nunc autem se offerunt alia duæ communes opinionēs contrariæ, in quæstione proposita. Et partem affirmatiuam tenet Bald. in cap. tua, de procuratoribus, num. quarto, quem sequitur Felinus, in c. præterea. de testibus, & Bernard. Diaz, in regul. 216. & sequitur Palatius Rubeus, in repetitione rubricæ. c. per vestras, de donationibus. §. 78. n. 10. & Matthæus de Afflic. in constitutionibus Regni Sicilia. l. 3. rubr. 46. n. 6. & tradit Ripa, in l. fin. Cod. de reuocandis donationib. q. 6. & Cou. de spon. 2. p. c. 7. §. 6. n. 3. & est communis opinio, vt tradit Bellonus, in rub. C. de edendo, n. 81. & pro hac opinione facit text. (cum glo.) in c. 1. quibus modis feudū amittatur, & illam Baldi opinionē sequitur Castillo, in l. 81. Tau. n. 3. & Alciatus, in c. cū non ab homine, n. 102. de iudiciis. Et propter osculū potest maritus criminaliter vxorē accusare, vt tradit Gomez. in d. l. 81. Tau. n. 50. quod tamen intelligo respectu poenæ extraordinariæ, non vero ad poenam mortis, vt sentit Iulius Clarus, lib. 5. receptarū sententiarū, §. adulteriū, n. 16. & sequitur Gracian. reg. 496. n. 5. & alios refert Zenedo, in collect. 154. ad decretales. n. 4.

Sed contrariam opinionem in quæstione principalē tenet Alciatus (sibi cōtrarius), li. 4. part. c. 10. & Decius, in d. rub. C. de edendo, vbi dicit, quod si dictum Baldi esset verum, multum detererentur mulieres: ego vero dico, quod qui non timet poenas æternas, multo minus temporales, quia nunquam vidimus mulieres propter poenam adulterii ab illo delicto desistere, parcendo iuuenilibus caloribus. Et eandē opinionem sequitur Decius, in l. 1. n. 47. C. de seruis fugitiuis, & contra Bal. sup. consuluit Gratus, respons. 50. n. 26. volum. 2. & hanc opinionem (contra Baldum) dicit communem Boetius, in rub. de iudiciis, num. 22. & sequitur Couarr. supra, & dicit veriorē Padilla, in l. Transigere. num. 86. Cod. de transactionib. vbi refert duas communes, & sequitur Menochius, de præsumptionibus. 2. p. lib. 5. præsumpt. 41. numer. 26. cum sequentib. & sequitur Salzedo,

do, ad Bernardum Diaz, reg. 216. Et ratio est, quia in pœnalibus non est faciendâ extensio (etiam à maiori- tate rationis) vt in l. fin. Cod. de sacrosanct. eccles. vbi gl. & doctores. Quanto magis quod in osculo est diuersa ratio quæ in adulterio, propter confusionem prolis supponendo filium alienum, quod cessat in osculis, & amplexibus, & in alijs tactibus luxuriosis, & impudicis, & sic in authent. licet matri & auie. §. quia vero, plurimæ enumerantur causæ propter quas mulier priuatur dote, & nō enumeratur osculū, quia cessat ratio legis Gracchus. ff. ad l. Iuliam, de adult. Si vero de factō maritus occiderit vxorem, quam inuenit osculantem, profecto nullam pœnam incurrit, quia non potuit iustum temperare dolore. l. si adulterium, cum incest. §. imperatores, ad l. Iuliam, de adulter. & sentit Greg. in l. 1. tit. 14. part. 2. ibi, * e ualisse menos de su enervo, * & tradit Guillelmus Benedictus, in cap. Raynuitus, verb. qui cum alia, num. 236. de testament. & sequitur Gracian. sup. num. 2. quod limitare, quando mulieres habent maritos humiles & abiectos, veluti qui ludicram artem exercent, qui Hispano sermone, * representantes, * appellentur, vt in l. athletas. ff. de his qui notantur infamia. l. 4. tit. 6. p. 7. vbi Greg. verb. * iugulares, * dicit, quod illi histriones sunt infames, & sic non possunt priuari aliquo honore, quia priuatio supponit habitū. l. decē. ff. de verbor. §. seruus, Instit. de capit. diminutio- ne, & sic sancitum est per quandam regiam prouisio- nē, histriones non posse accusare vxores suas de adul- terio, cum videantur tacite & permissiue in prædi- cto delicto assentiri, secū gerēdo illas de loco ad locū, in publicis lætitiis loquēdo & garrulando verba vene- rea, contra quos plura cumulat Sebastianus de Medi- cis, in sua summa peccat. 2. p. tit. 7. quæst. 29. Tiraquellus de nobilitate. c. 34. ex num. 6. & 13. Syluester, in summa. verb. ars. num. 6. & verb. ludus, num. 8. & Petrus San- chez, in 3. p. historiar. moral. tit. * de la vida de Romulo y Remo, * §. 3. fol. 260. & Petrus de Ribadeneira, lib. 1. * de la tribulacion, * c. 11. & Ioannes Pineda, 1. par. * de la agricultura Christiana, * dialogo 15. ex §. 25. vsque 29. Polidorus de inuent. rerum, lib. 3. cap. 13. & late Petrus Gregorius, in syntagmate iuris, lib. 39. cap. 5. in princip. pag. 819.

S V M M A R I V M.

- 1 Mulier prohibita contrahere, potest adire hereditatem lu- crofam.
- 2 Lex 55. Tauri, declaratur.
- 3 Mulier coniugata est prohibita contrahere, propter damnum quod marito inferri potest.
- 4 §. neque, de auctoritate tutorum, declaratur.
- 5 Pupillus adeundo hereditatem facit contractum, & remanet obligatus.
- 6 Ratio differentie assignatur inter mulierem prohibitam cō- trahere, & pupillum.

Q V A E S T I O D C C X.

Verum pupillus possit adire hereditatem, etiam opulen- tam, sine tutoris auctoritate. Communis contra com- munem.

NOtissima iuris conclusio est, pupillum sine tutoris nauuctoritate posse conditionem suam meliorem facere. text. in l. contra iuris. ff. de pactis. §. 1. de auctori- tate tutorum, & tradit Couarr. in c. cum esset, numer. 9. de testamentis. Ex qua conclusione deducunt doctores, quod licet de iure non possit pupillus sine tutoris au- ctoritate adire hereditatem, illud nō procedat, quan- do hereditas est lucrosa, & sine damno minoris. Ita Dinus, in c. quod gratia. de reg. iur. in 6. Angelus, Paulus & Alexan. in l. si quis mihi bona. §. si seruus. ff. de acquirēd. hered. idem Paulus, in l. potuit. C. de iur. deliber. & plures tradit Decius, conf. 331. & Tiraquellus, ad ll. connubia- les, gl. 8. n. 77. & est communis opinio secundum Ias. in d. l. potuit. n. 4. vbi hoc confirmat, quia mulier pro- hibita contrahere ex forma statuti (prout hodie cauetur in l. 55. Tauri) poterit tamē adire hereditatē opu- Tom. II.

lentam, & lucrosam, sine aliqua licentia. Ita consuluit Angelus, conf. 317. & in l. mutum. ff. de acquirenda he- red. vbi illum sequuntur Imola, Raphael, & Paulus Castrensis, qui dicit ita consuluisse Florentiæ, conf. 91. lib. 1. & plures pro hac opinione congescit Tiraquel- lus, supra num. 98. Quod quidem potest hodie præ- cedere non obstante decis. legis 55. Tauri, qua disponi- tur, mulierem non posse sine licentia mariti repudiare hereditatem, neque adire, nisi cum beneficio inuenta- rij: vt illud intelligatur de hereditate damnosa, nō au- tem de lucrosa, cum ex hoc nullum damnum patiaturo maritus, & ipsa non reperiatur prohibita contrahere, propter infirmi intellectus iudicium, sed ex eo, ne per contractum præiudicet marito, vt late diximus in quæst. 140. quod est menti tenendum pro declaratione illius legis Tauri.

Sed his non obstantibus, in quæstione principali cō- traria opinio verior est & tenenda, imo quod pupillus non possit adire hereditatem, etiam lucrosam, sine tutoris auctoritate. Quam opinionem sequuntur Cy- nus, Bald. & Salicetus, in l. quod fauore. C. de legibus, idē Bald. in d. l. potuit, & alias refert Tiraquellus, in d. gloss. 8. num. 59. & sequitur (dicens communem opinionē) Riminaldus, in l. bonorum. C. qui admitti. col. 3. & etiā communem Ang. & Porcus, in §. neque, num. 5. de au- ctoritate tutorum. & sequitur Spino, in speculo testamen- torum, gloss. 33. n. 27. qui refert duas communes. Et pro- hac est text. expressus in d. §. neque, ibi, * quamuis illis lucrosa sit, nec ullum damnum habeat. * text. etiam in l. obligari. §. pupill. ff. de auctoritate tutorum. Et ratio est, quia licet verum sit, quod pupillus potest facere condi- tionem suam meliorem, tamen illud intelligitur, quan- do nō remanet obligatus, maxime, quia adeundo her- editatem facit contractum, & obligatur ex eo credi- toribus hereditariis, & etiam legatariis. l. ex maleficiis. §. heres. ff. de actionib. & obligat. l. apud Iulian. in fin. ff. ex quibus causis in possess. eatur. §. heres. Instit. de obligat. quæ ex quasi contract. Et sic cum prohibitus sit contra- ctum facere, sequitur quod neque adire poterit, quia substantia contractus prohibitionis non consistit in lu- cro, vel in damno, sed in obligatione. Vnde assignatur ratio differentie inter mulierē prohibitam contrahe- re, & pupillum, quia prohibitio mulieris fit à lege pro- pter damnum mariti, at vero in pupillo, ex eo quod nō habet integrum intellectum, & sic mulier mortuo ma- rito potest contrahere, secus autem pupillus mortuo tutore, cum in primo casu cesset ratio prohibitionis, in secundo vero non, & sic intellectus glossæ, in d. §. ne- que, non conueniunt literæ illius text. quem melius de- clarat Bart. in l. nulla. ff. de leg.

S V M M A R I V M.

- 1 Filius in sua legitima est creditor, mortuo patre.
- 2 Creditor heres institutus, potest acceptare debitum, & re- pudiare hereditatem.
- 3 Legitima filii nullum recipit grauamen.
- 4 Hereditatem tam ex testamento, quam ab intestato, potest filius repudiare, obtemperata sua legitima.
- 5 Pater tenetur relinquere filio legitimam titulo institutionis.
- 6 Filius potest acceptare meliorationem 3. & 5. & repudiare hereditatem.
- 7 Lex 11. tit. 4. p. 6. declaratur.
- 8 Condicio casualis vel mixta, reiicitur de legitima, & de re- fiduo.
- 9 Lex 27. Tauri, declaratur.

Q V A E S T I O D C C X I.

Verum filius universaliter à patre heres institutus, possit acceptare legitimam, & repudiare hereditatem. Com- munis contra comunem.

Difficilis in præsentem quæstio se offert explicanda, in qua partē negatiuā (quod filius nō possit accep- tare legitimam, & repudiare hereditatē) tenet Romanus, in l. 1. numer. 12. ff. de acquirend. hereditat. & in l. vnic. nu. 11. Cod. quando non petentium partes, Decius, l. in nostrū. n. 5. ff. de reg. iur. qui dicit communē, in l. hæ-

- res instituta, num. 5. C. de impub. Cou. in c. Raynutius, §. fin. in fin. de test. Romanus, consil. 58. Paulus, consil. 86. n. 13. lib. 1. Ripa, in l. re coniuncti, num. 69. ff. de legat. 3. & ratione assignat Simon de Prætis, lib. 3. de comest. ult. vol. in resolutione ad 3. num. 12. vol. 25. num. 11. Rom. in l. unica, C. quando non pet. partes, & ante eum Bald. in l. 3. ff. de acquirenda heredit. vbi Corrafius, & Angel. de Aretio, in §. fin. Institut. de heredum qualitate & differentia, & sequitur Aretinus, in l. 1. col. 13. ff. de vulgari, qui dicit communem, & pro communi eā allegat Spino, in spec. testament. gl. 33. num. 62. qui refert in hac quæstione duas communes opiniones contrarias. Pro qua sententia facit, quia filius in sua legitima, mortuo patre, est creditor, text. in l. 1. §. si impuberi. ff. de coll. bonor. At vero creditor institutus, potest repudiare hereditatem, & petere debitum. l. §. 1. C. de curatore furiosi, l. si quis legatum. ff. de falsis. l. debitum. C. de hereditariis actionib. Ergo similiter & filius poterit acceptata legitima reliquam hereditatis partem repudiare, quia alias esset grauatus in sua legitima, quod grauamen rejicitur, vt in l. quoniam in prioribus, C. de inoffic. & facit text. in l. neminem. ff. de leg. 2. ibi, *neminem eiusdem rei partem velle, & partem nolle verius est.*
- Sed contrariam opinionem (imo quod filius non possit agnita legitima, hereditatem repudiare, cum filius non dicitur verus creditor) tenet Bart. in l. gerit. n. 22. ff. de acquirend. hered. & in l. quia poterat, num. 5. ad Treb. vbi Alex. num. 12. dicit communem opinionem, quam sequuntur Bald. & Fulgosius. in l. 3. C. de imp. vbi Alexand. etiam testatur communem opinionem, quam sequuntur ibi Decius, num. 5. Curtius iunior, num. 8. Corrafius, num. 11. & Franc. de Aretio, in l. 1. num. 10. ff. de vulg. & ibi Socin. num. 31. dicit communem, quam confirmat pluribus rationibus, & sequitur Oroscius, in l. si arrogator. num. 122. de adoptionibus. & Mencha. de success. creat. §. 20. num. 212. & dicit etiam communem Cou. in c. Raynutius, §. si in fin. de testam. & sequitur Meneses, in l. si emancipata, nu. 35. C. de iuris & facti ignorantia, dicens, quod est vera sententia, siue hereditas deferatur filio ex testamento, siue ab intestato, vt tradit Abb. in d. c. Raynutius, nu. 28. vbi Guillelmus Benedictus, vers. si absque liberis moreretur. el. 2. quod sequitur Angulo, de meliorationibus. l. 5. gloss. 1. nu. 12. vbi dicit, quod est generale in hærede, quod non possit diuidere delatam sibi hereditatem, acceptando pro parte, & repudiando pro parte, vt in l. 1. ff. de acquirend. hered. quod à fortiori procedit in filio, cum pater teneatur filio legitimam relinquere titulo institutionis, vt in authent. vt cum de appellatione cognoscitur. §. aliud, coll. 8. & diximus in quæst. 23. quia ille titulus est honorabilior. l. filium, §. sed si portio. ff. de leg. præstandis. Quæ omnia sunt intelligenda, quando filius est solus hæres institutus, non dato cohærede, neque substituto, secus vero quando filius cum alijs fratribus esset hæres institutus, & melioratus, in 3. vel in 5. bonorum patris, quia tunc potest legitimam & hereditatem repudiare, & meliorationem acceptare. vt in l. 21. Tauri, quæ est, l. 5. tit. 5. lib. 5. recop. vbi Angulo & Martiengo, & Azeuedo, & Spino sup. n. 61. in fin. & Couarr. lib. 2. variar. c. 2. num. 2. & declarat Molina de Hispanor. primog. 1. p. num. 13. & Greg. in l. 2. tit. 9. p. 6. verb. *la manda.* Quæstada, quæst. 24. num. 11. Olano, litera M. num. 34. & Xuarez, in l. quoniam in prioribus. quæst. 1. fol. 198. Mencha. de success. creat. §. 1. num. 9. Sarmiento in l. si quis seruum. §. si. num. 12. ff. de leg. 2. Et an melioratus repudiando hereditatem possit acceptare ius patronatus, vide Spino, in specul. testam. gl. 4. num. 55. Et an filius melioratus, in 3. & 5. bonorum, possit grauari in sua legitima aliquo vinculo restitutionis, vel conditionis casualis, vel mixtæ, vide l. 11. tit. 4. p. 6. quæ disponit, quod non, ibi, *Bien puede el padre poner aquella condicion que es en poder de el hijo de la cõplir, mas ninguna de las otras condiciones, an si comolas que acacieren por auentura, o las que son mezcladas no las puede poner e si las pone no empecẽ al hijo heredero, muguer no se cumplan,* & ibi aduertit Greg. verb. *no empecen,*

qui resoluit, quod hodie pater non potest filium instituire sub conditione casuali, vel mixta, etiam si illi ultra legitimam relinquatur tertium, & quintum, quæ lex terribilis est, secundum Xuarez, in l. quoniam in prioribus, ampliacione 2. dicens, quod semper circa eam cogitemus, cum ex ea prohibeatur pater ponere conditionem, quam vellet in eo, quod relinquit ultra legitimam. De cuius legis intellectu vide Molinam, de Hispanorum primogen. cap. 1. nu. 29. & Burgos de Paz, quæstione 1. num. 9. qui intelligunt dictam legem, quod grauamen rejiciatur de legitima, & remaneat in alijs bonis, prout de iure communi erat dispositum per legem, scimus. §. repletionem. C. de inofficioso testamento, vbi notat Paulus, & in consil. 77. volum. 2. & hæc est communis opinio, secundum Menchacam, de successionum creatione. lib. 1. §. 10. num. 346. quem sequitur Molina, supra, qui intellectus repugnat verbis dictæ legis, ibi, *en mas de su parti legitima,* & ibi, *no empecẽ al hijo heredero, muguer no se cumplan.* Et sic neq; in excessu, ultra legitimam sustinebitur conditio casualis, vel mixta, & sic illa lex est intelligenda, quando grauamen vel conditio fuit apposta in legitima, relinquendo ex hoc filio aliquid ultra legitimam, quod non procedit quando grauamen fuit positum in eo quod excedit legitimam, quia tunc sustinebitur, cum filius habeat legitimam sine grauamine, quod maxime hodie procedit, ex l. 27. Tauri, seruando ordinem dictæ legis, quod tenet Quæstada, in suis quæstionibus. c. 6. nu. 17. in fin. Couarr. in c. Raynaldus, §. 2. num. 4. de testam. quem intellectum nouissime sequitur doctissimus Gutierrez, lib. 3. practicar. quæstion. quæst. 57. num. 15. & 20. Azeuedo, in l. 11. tit. 6. lib. 5. recop. num. 17. & Peralta, in l. 1. num. 12. ff. de leg. 2. qui sic intelligunt d. l. 27. vt procedat quando grauamen simpliciter, & de per se apponitur in 3. vel 5. bonorum, secus autem si filius melioratur, & tam in 3. & 5. quam in sua legitima apponatur grauamen, quia tunc in nihilo sustinebitur, vt in d. l. partitæ, quam sic intelligit Angulo, in meliorationibus. l. 11. gl. 1. n. 7.

QVÆSTIO DCCXII.

Vtrum hæres, qui repudiat partem hereditatis, & de alia nihil dixit, videatur totam repudiare. Communis contra communem.

Hæc quæstio non est multum dissimilis à quæstione præcedenti, in qua etiam reperio duas communes opiniones contrarias, & gl. in l. 2. ff. de acquirenda hereditate. resoluit repudiationem non valere, quam ibi doctores sequuntur, & esse communem opinionem dicit Fulgosius, & Alexand. & Iaf. in l. quidam elogio. C. de iure delib. vbi Corneus, num. 4. dicit etiam communem, & Guiller. Benedict. in c. Raynutius, verb. & uxorem, num. 104. de testamento. & pro hac opinione facit text. in l. si solus. ff. de acquirend. hered. ibi, *vnammittere potest,* quam opinionem sequitur Spino, in speculo testamentorum. gloss. 33. num. 63. qui etiam refert contrariam esse communem, quam sequitur Imola, in d. l. 2. num. 13. Iafon. num. 24. Alexand. num. 4. ff. de acquirend. heredit. & dicit communem Alciatus, in l. unica. numer. 35. C. quando non petentium partes. Quæ opinio verior est.

QVÆSTIO DCCXIII.

Vtrum filius non adimplendo conditionem sub qua hæres institutus est, amittat beneficium abstinendi. Communis contra communem.

Filius in vita patris videtur continuare dominium hereditatis futuræ, vt in l. in suis, ff. de lib. & posthumis, & non habet necesse adire hereditatem, quia statim, & ipso iure efficitur hæres, text. in l. in suis. ff. de suis & legitimis hered. habet tamen filius beneficium abstinendi, vt in l. necessariis. ff. de acquirenda hereditate. Quibus sic

hic suppositis in qua est. precedenti, tenet gl. in l. i. dubita-
ri. ff. de heredibus instit. quod sius hæres, adimplendo cõ-
ditionem, sub qua hæres institutus est, non amittit ius ab-
stinendi: quam sequuntur Bart. ibi, & Imola, n. 9. testatur
esse communem opinionem, & sequitur Paul. in l. in con-
ditionibus, n. 3. ff. de conditionibus & demonstrationibus.

Sed contrariam opinionem (imo quod adimplendo
conditione sua sponte, excludatur beneficio abstinenti)
tenet Cumanus, in d. l. iam dubitari, n. 2. & Fulg. in l. i. s.
sed si parendi. ff. de conditione ob causã, qui dicit communẽ.
& ibi Alex. n. 5. & Costa, li. 2. select. c. 3. n. 4. & hanc dicit
veriorẽ Spino, in speculo testam. gl. 33. n. 65. pro qua opi-
nionẽ (quã receptor est) facit l. c. bonis. ff. de acquir. hæ-
reditate. & l. fin. filius qui patri. ff. de vulgari.

QVÆSTIO DCCXIV.

Utrum ius immiscendi suo hæredi competenti possit aliquo
tempore præscribi. Com. cõtra communẽ, & quid iure regio.

Recentissima conclusio in iure est, quod ius ad eũ ad
minus præscribatur 30. annis. Ita gl. verbo l. i. licet
C. de iure deliberandi, quã sequuntur doctores ibi, & est alia
gl. in leg. 3. verb. potest. ff. de acq. hæredit. vbi sequitur Bar.
& dicit communẽ Romanus, n. 3. & Corn. cons. 305. n. 6.
vol. 3. Socin. cons. 82. vol. 1. Bal. de præsc. 4. part. 9. 19. Ro-
dericus Xarez, in l. i. tit. de las herencias. n. 44. li. 3. fori.
Et secundũ istã opinionẽ consuluit Gomez. & obtinuit,
in 1. tom. var. c. 9. n. 28. & Salzed. in additionib. ad Bern.
Diaz. d. reg. 21. quod sequitur Padilla, in l. si emancipata, n.
40. C. de iuris & facti ignorantia, illud extendens, in n. 4. 1. vt
procedat in iure immiscendi, quod ius eodẽ tẽpore lon-
gissimo 30. ann. excludatur. Ita probat text. in d. l. licet. C.
de iure delib. vbi Alex. dicit communẽ, & in leg. 1. C. quan-
do nõ petentiũ partes, & alios referens hanc dicit communẽ
Pinel. in rub. C. de bonis mat. 2. p. n. 40. & 41. & sequitur
Spino, in speculo testament. gl. 33. n. 66.

Sed contrariã opinionẽ (imo quod ius immiscẽdi nul-
lo tẽpore præscribatur) docet gl. magna in d. l. vnica, quã
sequitur Ial. in l. 3. ff. de acquir. hæred. n. 23. Ang. in l. in suis, n.
114. ff. de li. & posth. & dicit communẽ Guillelmus Bene-
dictus, in c. Raynuitus. verb. in eodẽ testam. el. 2. n. 63. Et rati-
o est, quia in suis hæredibus non est necessaria aditio
hæreditatis, quia statim (mortuo patre) ipso iure hæredes
efficiuntur, vt in l. suis. ff. de suis & legit. hæred. §. sui. Instit.
de hæredũ qualitate & differentia, & sic si statim est heres,
nunquã potest contra eũ causari, neq; inchoari præscrip-
tio. Hodie autẽ aliter est dispositũ in l. si. tit. 14. p. 6. si ve-
rõ instet creditores hæreditarij, potest iudex designaretẽ-
pus hæredibus, tã suis, quã extraneis, vt intra illud adẽat,
vel repudient hæreditatẽ, quo transacto, poterit bonis he-
reditariis curatorẽ constituere, vt tradit Padilla, sup. n. 43.
Greg. in l. 2. t. 6. p. 6. verb. * alomenos, & Parlador, l. 2. re-
rũ quotidiana. c. fin. 4. p. §. 1. n. 6. & ita quotidie practicitur.

QVÆSTIO DCCXV.

Utrum filia hæres instituta à matre, transactis triginta annis
ad aduendam hæreditatẽ ex testamento, possit ab intesta-
to hæreditatẽ petere. Communis contra communem.

Pro limitatione quæst. præcedẽtis adduciturã docto-
ribus quæstio ista, quã in hoc loco venit disputanda,
& tradit regulã cũ hac limitatione vnica & singulari,
Bernardus Diaz, reg. 21. vbi ex doctrina Bartoli, in l. licet.
C. de iure deliber. cõcludit, quod si filia à matre hæres insti-
tuta sine cohærede, non adiuat ex testamẽto transactis tri-
ginta annis, poterit intra alios triginta adire ab intestato.
Quã decisiõnẽ dicit mirabilẽ Paul. in l. quamdiu, la. 1. ff. de
acquir. hæred. & plures refert pro hac opinionẽ Tiraquel.
de tractatu conuent. §. 2. gl. vnica, n. 20. & testatur cõmu-
nem opinionẽ Ruynus, cons. 24. n. 1. vol. 1. & cons. 162. n. 8.
vol. 3. Marãta, in l. is potest, n. 96. ff. de acquir. hæred. & Sa-
pia, n. 70. in l. 1. C. qui admittit, vbi Iacob. de Nigris, n. 74.
quos refert, & sequitur Anton. de Padilla, in dict. leg. si
emancipata, n. 42. in fine. vbi amplectitur Bartoli opinionẽ
cõtra alios, & pro sua opinionẽ consuluit ipse Bart. cons.
129. n. 13. & sequitur Alex. cons. 89. li. 2. Corn. cons. 70. n.
8. vol. 4. qui dicit idẽ legẽdo tenuisse, & dicit magis cõ-
munẽ Socinus iunior, cons. 14. n. 7. vol. 3. & sequitur Mã-
tica, de consueturis ultim. volum. li. 12. tit. 14. n. 28. Paul. &
Aret. in leg. Pantonius. ff. de hæredib. instit. Guido Papæ, sin-
gul. 89. Cæpolla, cautela 167. & Catellianus Cõtra, in suis
memorabil. verbo. aduendi, & Guillelmus Benedictus, in c.
Raynuitus, verb. & vxorẽ, n. 126. de testam. & Anton. Gom.
1. to. var. c. 9. n. 29. & sequitur Salzed. in additionibus ad
Bern. Diaz, dicta reg. 21. in fin. qui sequitur opinionẽ Bar-

toli, dicens magis communem, & veriorẽ.

Sed contra Bart. tenet Franc. Triginus, cons. 158. n. 4.
quẽ sequitur Fulg. & Salic. in d. l. liser, & dicit communẽ
opinionẽ contra Bart. Carol. Molin. in addit. ad Alex. cõf.
87. n. 7. vol. 2. quos reprobat Salzedo, & Padilla, sup. refe-
rentes duas communes, circa quas vide leg. fin. tit. 14. p. 6.
ex qua elicies veritatem huius quæstionis, & quid sit pra-
cticanum cum casus occurrerit.

QVÆSTIO DCCXVI.

Utrum hæres non adimplens voluntatẽ defuncti priuetur
ipso iure hæreditate, vel per sententiã. Communis contra
communem, & quid iure regio.

Iuris conclusio est, quod hæres extraneus, qui nõ adim-
plet testatoris voluntatẽ, priuatur ipsa hered. l. si patro-
ni. §. quid ergo. l. fideicommissaria. §. legatũ. ff. ad Trebell. auth.
hoc amplius. C. de fideicommiss. l. si. tit. 10. p. 6. Cou. in c. si he-
redes, n. 5. de testã. quod quidẽ existimãt doctores ipso iure
fieri, quia verbũ priuatio, de quo in dicta auth. denotat
priuationẽ ipso iure. Ita gl. in l. in criminali. C. de iurisdict.
omnium iud. gl. in auth. de heredibus, & falcidia, §. si quis au-
tẽ. Et probat tex. in c. licet vniuersis, de voto, ibi, * ordine ge-
nituræ priuandũ. * Et verbũ, priuatur, notant Doctores ibi,
vt ipso iure fiat priuatio, nõ expectata sententiã, quã opi-
nionẽ tenet Bald. & Salicetus, in d. auth. hoc amplius, vbi
Ial. n. 2. dicit communẽ, & Spino, in speculo test. gl. 28. n. 67.

Contrariam vero sententiã existimo esse veriorẽ, pro
qua consuluit Purpuratus, cons. 482. vol. 2. vbi plures re-
fert, ita etiã tradit gl. in l. iubemus nulli. §. æconomus, verb.
priuatur. C. de sacros. eccl. gl. in c. cõ. tu. verb. priuandos, de
vsuris, gl. in c. quia propter. verb. priuatur, vbi Abb. notat, de
electione, gl. in c. praterca, de iur. patron. gl. in c. cupietes, §. si
vero in discordia, verb. priuentur, de electione, li. 6. & tenet
Hortensius, in c. de multa, verb. priuentur, de præbendis, text.
in auth. sancimus. C. de episco. & clericis, ibi, * & tunc priuẽ-
tur. * c. quanquam, de electione. li. 6. doctores in c. 1. ne præ-
lari vices suas. Et plura in proposito congesti Tiraquellus,
in l. si vnquam, verb. reuertatur, n. 166. & 167. de reuoc. do-
nar. & in n. 9. vbi resoluit, quod in dubio debet sumi inter-
pretatio, vt priuatio fiat per sententiã, & nõ ipso iure, quã
opinionẽ sequitur & defendit Padilla, in d. auth. hoc am-
plius, n. 24. vbi dicit, quod de iure regio est approbata hæc
opinio, cõtra communem, per d. l. fin. tit. 10. p. 6. idẽ tenet
Cou. in d. c. si heredes, n. 8. de testam. Et nos diximus in q. 81.
& istam opinionẽ sequitur Spino sup. n. 68. referens duas
cõmunes, & Greg. in d. l. si. tit. 10. p. 6. per quã confirma-
tur hæc opinio, ibi, * si fueren tollidos por iuzio, vbi Greg.
verb. * por iuzio, * dicit, quod alibi non reperitur ex-
pressum de iure communi.

S V M M A R I V M.

- 1. Ius patronatus transfertur titulo vniuersali.
- 2. Ius patronatus transfertur in emptorem hereditatis.
- 3. Ius patronatus manet semper penes heredem.
- 4. Patronus acquirit ex vnica tantum presentatione, quasi posses-
sionem presentandi.
- 5. Hæres possessionẽ presentandi capollanum præfertur proprietario.

QVÆSTIO DCCXVII.

Utrum ius patronatus transeat in fideicommissarium graua-
rum restituere hereditatẽ, vel remaneat penes heredem.
Communis contra communem, & quid iure regio.

Heres grauatus restituere hereditatẽ nõ retinet ius pa-
tronat. Ita Rom. in l. si patroni, ad Trebel. arg. tex. in c.
ex literis. c. cõ. seculũ, de iure patronatus, vbi probatur, quod
ius patronatus transfertur titulo vniuersali. l. quãdam sunt.
ff. de acquir. rerũ dominio, & sequitur Rochus de Curte, de
iure patronatus, verb. ipse vel is, n. 17. in fi. Citadinis, in eodẽ
tract. 9. p. 1. q. & 13. & dicit communẽ Lãber. de iure pa-
tron. li. 1. in q. 2. princ. 2. part. nu. 26. quã opinionẽ sequitur
Soc. iun. cons. 72. n. 8. Rol. cons. 47. n. 35. in princ. & Meno.
cons. 90. n. 109. Acosta, in c. si pater, de test. li. 6. verb. Trebel-
liana. n. 4. Michael Crafl. recept. sent. §. fideicommissum. q. 52.
in fi. & sic trãsfertur in successorẽ maioratus, vt tradit Mol.
de Hisp. primog. li. 1. c. 24. Mieres, de maioratu. 3. p. q. 11. n.
8. Caldas, de reuocatur. emphyt. q. 19. in. 12. Cabalinus, mille-
loquio. 145. Tiraq. de primogenitura, q. 36. & in quæst. pro-
posita hæc dicit communẽ opin. Molina, sup. n. 18. versio.
quib. obstat, qui indistincte resoluit, quod in fideicommissa-
riũ hereditatis transferatur ius patronatus, defendendo
Romani opinionẽ, ab impugnationibus Alex. in d. l. si pa-
troni, & hinc fit, quod ius patronatus transit in emptorẽ
hereditatis, vt in c. cõ. seculum, de iure patronatus, vt tradit
Bernardus Diaz, reg. 40. 1. vbi Salzedo adduxit plures de-
clarationes & Greg. in l. 9. tit. 15. p. 1. verb. * empenado. *
Sed

3 Sed contrariam opinionem in quaestione principali (imo quod ius patronatus non transeat in fideicommissarium, sed quod semper maneat penes heredem) tenet Bart. in l. quia perinde. ff. ad Treb. cuius opinio communiter est recepta secundum Decium, in l. precibus, num. 22. C. de impub. Couarr. in c. Raynuius. §. 29. num. 8. de testa. idem lib. 2. var. cap. 19. numer. 8. Costa. in c. si pater. 2. p. num. 4. verb. Trebellianica. Et sic hanc opinionem dicit esse tenendam (tanquam communem & veram) Spino, in speculo testam. gloss. 24. num. 15. vbi assignat rationem, quam opinionem sequitur Ioan. Botta, conf. 3. num. 32. pro qua sententia consuluit Alexan. conf. 73. nu. 1. vol. 6. & plures refert Lambertinus, sup. lib. 1. art. 35. secunda quaest. princ. 2. partis. Humada, in l. 8. titu. 15. part. 1. glo. 4. vbi Greg. verb. * destrannos. * Padilla, in rub. C. de fideicommiss. num. 25. qui dicit Bartoli opinionem verissimam, & sequitur Mieres, sup. 3. p. qu. 11. num. 9. qui dicit hoc procedere de iure regio, & ponderat ad hoc. l. 12. tit. 5. p. 6. ibi, * otro si las sepulturas que le pertenecende linage de su padre, y mas todos los otros bienes ha de auer el substituto, * vbi illud notat Greg. verb. * de linage, * licet Mieres dicat, quod nostri illam legem non referunt, est tamen pulchrum dubium, de quo quotidie dubitatur, an ex vnica tantum praesentatione acquiraturus praesentandi capellani, ita vt si fideicommissarius aliquem praesentauerit ad capellaniam, inscio haerede, si iterum se offerat ius praesentandi, an ex eo quod semel fecit praesentationem, acquirerit quasi possessionem praesentandi, ita vt vero patrono praeratur. Et quod ex vna praesentatione acquiratur quasi possessio iuris patronatus, tenet gl. in c. cum ecclesia, verb. trium episcoporum, de causa poss. & prop. quam ibi sequuntur Innocentius, Bald. & Abb. n. 22. & sequitur Ripa, dicens communem, ibi. n. 90. Calderinus, conf. 12. in rub. de iure patronat. & dicit communem opinionem Anton. de But. in c. si. numer. 24. & 28. de causa poss. & prop. quam sequitur Dec. conf. 124. Rochus de Curte, de iur. patronat. verb. competens alicui, quaest. 14. & Lambertinus, lib. 2. p. 1. quaest. 3. artic. 11. num. 5. & Citadinis, in eodem tractatu. 6. p. art. 3. num. 17. Bellonus, conf. 85. Et plures refert Rolandus à Valle, conf. 47. nu. 27. vol. 1. quos sequitur Antonius de Padilla, in l. si quas actiones, num. 24. C. de seruitutibus & aqua, & nouissime (his non citatis) istam sententiam amplectitur Gutierrez, lib. 3. pp. quaest. 42. num. 46. & in n. 9. resoluens, quod ita fuit iudicatum, & quod obtinuit in causa referuato iure quoad proprietatem iuris patronatus, vbi ipse hoc declarat, & rationem huius conclusionis (vltra omnes) assignat Ioannes Botta, supra conf. 3. num. 6. & plures refert Menochius, conf. 90. num. 1. 5. & dicit communem opinionem Flaminius lib. 8. de resignatione beneficiorum, quaest. fin. n. 8. & tradit Aymon Crauetta, 124. & 132. & Ruynus, conf. 50. vol. 5. Corneus, conf. 47. Alex. 74. & Socinus, 258. qui omnes resoluunt, quod praesentatio facta ab eo, qui est in quasi possessione iuris patronatus, praeratur praesentationi factae à proprietario, & quod haec possessio acquiratur ex vnica tantum praesentatione, sequuta institutione canonica, idem Gutierrez, conf. 3. num. fin. & Mascardus, volum. 3. probationum, in concl. 958. num. 4. Oldradus, conf. 312. n. 2. decisio Rotae. 202. tit. de iure patron. n. 8. in 2. parte.

QV AESTIO DCCXVIII.

Verum in sententia excommunicationis omissio causae reddat nullam sententiam. Communis contra communem.

5 **N**otissima est in iure conclusio, quod in sententia non est causa inferenda. text. in c. sicut, & c. cum Bertoldus, de re iudicata, alias enim fatuus esset iudex, qui id faceret, vt pote, quia aperit viam suae ipsius impugnantiae sententiae, vt tradit Imola, in l. si is ad quem. ff. de acquirenda hereditate. & sequitur Tiraquellus, de penis tem. in praesentatione, num. 54. Quae omnia limitantur in sententia excommunicationis, quia tunc causa

requiritur, vt in c. de sententia excommunicationis, in 6. & rationem assignat Menoch. lib. 2. de arb. casu 52. in fin. quae tamen causa, licet omittatur, valebit sententia excommunicationis, gloss. in c. per tuas, de sententia excommunicationis, gloss. in c. inter, de re iudicata, gloss. in cap. cum contingat, de officio deleg. & est communis opinio, secundum Ananiam in dict. cap. ex parte, cl. 2. de officio ordinarii, Felinus in cap. licet causa. de probationibus, num. 35. & tradit Nauarrus, in manuali cap. 27. num. 37. Couarr. in cap. alma mater, de sententia excommunicat. 1. p. §. 7. n. 7. Soto. in 4. d. 22. q. 2. art. 2. & haec est vera opinio secundum Spino, in speculo testamentorum. gloss. rubrica, 11. part. num. 8. vbi refert contrariam opinionem esse etiam communem, ex gloss. verb. rediens in d. c. ex parte. quam dicit communiter sequi doctores. Sed à prima opinione recedendum non est, & ita apud omnes practicatur.

QV AESTIO DCCXIX.

Verum quando substitutus datur heredi indigno, admittatur fiscus, vel ipse substitutus. Communis contra communem.

Regula iuris est, quod illud quod auferitur ab indigno, applicatur fisco, vt in toto titu. ff. de his quibus vt indignis. Et sic in quaestione proposita, quod fiscus admittatur, excluso substituto, tenet Bart. in l. 1. ff. de vulg. num. 26. & est communis opinio, secundum Socinum, ibi, num. 30. Rip. num. 155. Alciatum, nu. 202. Guillelmum Benedictum, in c. Raynuius, tit. de vulgari. num. 94. & pro hac sententia adducitur tex. in l. si sequens gradum. ff. ad Syllanianum, & ista sequitur Spino, in speculo testam. gloss. 22. n. 19.

Sed contrariam opinionem dixit etiam communem Angelus, in dict. leg. 1. de vulg. quam sequitur Corraffius, in leg. post aditam, nu. 50. C. de impub. & Hippolytus, in tractatu subst. titu. de vulg. 3. par. num. 56. Prima tamen opinio verior est & tenenda.

QV AESTIO DCCXX.

Verum donatio, sicut reuocatur per natiuitatem filiorum legitimorum, ita per filios legitimatos. Communis contra communem.

Controuerti solet inter doctores, an sicut donatio reuocatur per natiuitatem filiorum legitimorum, vt in l. si vnquam. C. de reuocandis donat. l. 8. titu. 4. p. 5. sic per filios legitimatos. In qua quaestione Baldus in l. 1. C. de inofficiosis donationib. in ea est sententia, vt existimet, non reuocari talem donationem, cuius opinio est communis, secundum Alexand. in rubric. de liber. & posthum. numer. 43. & alios refert Tiraquellus, in dict. leg. si vnquam, verb. suscepit liberos, num. 64. qui assignat rationem, quia sub illa donatione inest tacita conditio, si liberi nascantur, quod quidem de legitimis & naturalibus intelligendum est, non vero de legitimatis, maxime si legitimatus fuit natus ante donationem, quia cum tunc donator cogitasset de liberis, non est locus illius legis decisioni, vt est communis opinio, secundum Socinum, consil. 147. num. 17. vol. 2. Iaf. consil. 230. & alios refert Bernardus Diaz, reg. 217. & Mechaca libro primo, controuersiarum usu frequentissima. capite decimo, num. 39. Iulius Clarus lib. 4. sent. quaest. 22. & dicit communem Gregorius, in dict. leg. 8. & Gutierrez de iuramento confirmatorio. 1. p. §. 9. n. 3. & probant verba illius legis ibi, * porque no han hijos, ni los esperan de tener. * Et sic quemadmodum non reuocatur donatio si est spes filiorum, ita & à fortiori, quando filius spurcius erat natus tempore donationis, cum verisimile sit quod cogitabat de illo. Et haec est verissima opinio, licet contraria sit etiam communis, vt tradunt relati per Tiraquellum, supra, num. 75. Acofta, in c. si pater. 1. p. verb. si absque liberis, n. 30. ex ea ratione, quia legitimatus excludit substitutum, vt diximus in quaestione 2.

S V M M A R I V M.

- 1 Probatio debet esse ad minus per duos testes.
- 2 Tres testes sunt necessarii (secundum aliquos) ad probandum crimen hæresis.
- 3 Testes debent esse testes, neque sufficiunt singulares.
- 4 Testes singulares non probant aliquem hæreticum.
- 5 Probationis criminis distinctio, in genere, vel in specie damnatur.
- 6 Probatio in crimine hæresis, maior requiritur quam in aliis.
- 7 Reus criminis est possessor sua vitæ, & bonorum.
- 8 In casu dubio melior est conditio possidentis.
- 9 Arbitrio inquisitorum relinquatur probatio hæresis.

Q V A E S T I O D C C X X I.

Virum per testes singulares aliquem hæreticum esse probari possit. Communis contra communem.

CRimen hæresis per testes probatur, ut in c. officium. in §. verum. in principio, & in c. accusatus. §. licet. de hæreticis, in 6. c. cum ad sedem, §. nos prioris, ubi gloss. de testibus. Et quod probatio debeat esse ad minus per duos testes, tradit Anania, in c. excommunicamus, §. aduicimus, de hæreticis, Boerius, decisione 342. num. 4. dicens hanc esse communem opinionem, Socinus, in c. excommunicamus, 1. num. 27. de hæreticis, Villadiego, in tractatu de hæreticis, quæstion. 13. num. 9. Syluester, in summa, verb. hæresis 2. quæstion. 4. Simancas, de catholicis institutionibus, tit. 51. de prob. num. 8. & tit. 64. de testibus, num. 36. Rojas, de hæreticis, 2. p. assertione 2. num. 86. qui etiam dicit communem, & Iulius Clarus, in §. hæresis, versicul. habet etiam. Antonius Gomezus, lib. 3. variarum, cap. 12. num. 9. & hæc est receptissima sententia. licet non defuerint plurimi grauissimi viri, qui sequuntur contrariam, imò quod per tres testes sit probandum crimen hæresis, per text. in cap. excommunicamus, el. 1. §. aduicimus, de hæreticis, ibi, * tres, aut plures boni testimonii viros, vel etiam si expedire videbitur totam viciniam iurare compellat. * Cui difficultati satisfacit Simancas, supra, & Mascardus, volumine 2. de probationibus, conclus. 855. num. 3. ubi plures refert doctores pro hac sententia, quod tres testes sint necessarii ad probandum delictum hæresis, & quod duo non sufficiant, quod seruatur de consuetudine, in tribunalibus inquisitorum, secundum Albert. de hæreticis, quæstion. 34. numer. 3. quem sequitur Azeved. in l. 1. tit. tertio, num. 107. lib. 8. recopilationis. Quibus sic suppositis, dubitatur, an illi testes debeant esse testes, vel sufficiant singulares, de actibus diuersis, veluti si vnus deponat Titium dixisse non esse obediendum Pontifici maximo: alter, Vota castitatis non obligare, neque esse seruanda: alter, quod virgo beata Maria non fuit virgo in partu, & post pratum, & sic de similibus erroribus. Et huiusmodi testes singulares probare aliquem hæreticum, tenet Iacobus Butricarius, in leg. Arriani. C. de hæretic. Bald. in leg. lator, num. quarto, C. de probationibus. Idem in leg. vnica. C. qui numero filiorum, idem in cap. cum omnes, num. 28. de constitutionibus. Sequitur Salicetus, in leg. qui vnique. C. de hæreticis, Decanus Segouientis, de hæreticis, c. 12. Antonius Gabriel, tit. de testibus, conclusione 2. num. 40. Iaf. in leg. admonendi, nu. 256. de iurciurando. Felinus, in cap. licet ex quadam, de testibus, ubi Decius, num. septimo, Calcaneus, conf. 19. Hippolytus, conf. 1. num. 28. & 41. Paritius, conf. 2. volum. 4. Boerius, decisione 23. nu. 44. qui dicit hanc esse verior sententiam, & infinitos doctores (quos longum esset recensere) refert pro hac opinione Mascardus, supra, conclusione 856. num. primo. & dicit communem Antonius Gomez, libr. tertio variarum resol. cap. 12. n. 12. & alios refert Rojas, de hæreticis, 2. p. assertione 6. num. 139. qui tradit duas communes contrarias,

4 Sed contrariam opinionem (imò quod testes singulares non probent aliquem hæresin commisisse, etiã in genere) tenet Ioannes Andreas, in cap. ut officium. §.

1. verb. testium, de hæreticis, libr. 6. quæ sequuntur Antonius de Butrio, in cap. qualiter & quando, columna 2. de accusationibus, Archidiaconus, in dict. c. officium, §. verum. n. quinto, Alexand. conf. 72. inspecto diligenter, n. quarto. & 6. lib. 1. & consil. 100. lib. 1. Baldus, (libi contrarius,) in leg. ob carmen. §. final. de testibus, Oldradus, conf. 210. n. 8. Paulus Parisius, conf. 2. n. 89. volum. 4. & sequitur Rojas, supra, nu. 136. dicens doctrinam Ioannis Andreæ esse communiter receptam, & dixit etiam communem Palatius Rubeus, in allegatione hæresis §. 12. Simancas, supra, cap. 50. Iulius Clarus, receptarum sententiarum, §. final. quæstion. 53. & alios refert, pro hac communi sententia Iosephus Mascardus, sup. n. 3. qui latissime profertur istam materiam, in qua Rojas, supra, n. 144. increpat doctores, qui in hoc faciunt distinctionem inter probationem hæresis in genere, vel in specie, & resoluit, quod in probanda hæresi non est recedendum à regulis iuris communis, & quod vberior probatio in hoc requiratur, propter grauitatem delictorum, & poenarum. Et huius quæstionis rationem assignat Dominicus Soto, lib. 5. de iustitia & iure, quæstion. 8. art. 2. quia cum reus sit suæ vitæ & bonorum possessor, & melior sit conditio possidentis, sequitur quod non sit credendum testibus singularibus, cū agatur de vita hominis, & bonorum confiscatione. Et sic cum probatio sit dubia per testes singulares, sequitur quod in casu dubio melior sit conditio possidentis donec reperiat plena probatio, quod in probatione huius criminis requiritur, ut tradit Alb. de cognoscen. assertionibus cath. & heret. quæstion. 34. n. 6. & Simancas, tit. 64. n. 52. quæ omnia, inspecta qualitate personæ, & rei circumstantijs, Domini inquisitores hæreticæ prauitatis, iudicare debent, & suo arbitrio est relinquendum, quanta in hoc casu testibus fides adhibenda sit, ut in l. 3. ff. de testibus, ibi, * tu magis scire potes. *

Q V A E S T I O D C C X X I I.

Virum gratia Pontificis sit præcise probanda per literas, vel sufficiat per testes. Communis contra communem.

Gratiam Pontificis probari non posse aliter quam per literas, fuit decisum per dominos de Rota, in decis. 271. alias 232. in tit. de rescriptis, in nouis, & sequitur Mathæus de Afflictis, decis. 361. n. 17. & 21. & 319. n. 10. & Gigas, de pensionibus, q. 19. n. 4. & 13. 42. n. 9. & Staphyleus, de literis gratiæ & iustitiæ, tit. quibus modis expirant literæ, n. 10. & tradit Ancharranus, in c. ex diligenti, in fine, de simonia, Abb. in c. qualiter, notabili 1. de electione, & tradit Rcbuffus, in concordia. rubr. de mandatis apostol. §. 1. versiculo ad probandum tamen, & (pluribus citatis) hanc opinionem sequitur Flaminius 2. p. de resignatione beneficiorum, libr. 8. quæstion. secunda, n. septimo, ubi hæc dicit communem opinionem, & de stylo receptam, & à Romana curia obseruatam, & pro hac opinione facit text. in c. porro, de privilegijs, ibi, * ex inspectione privilegiorum. * Et sic obseruari in curia Romana attestatur Bellamera, decis. 746. & 644. & 432. n. 5. & sequitur Millis, in suo repertorio, verb. gratia apostolica non censetur perfecta, & verb. probatio gratiæ Papalis, & tenet Barbacia, in proemio dec. concl. 1. §. hæc sane, colum. 5. dicens quod ita tenetur, quia alias sequeretur multa absurda, si gratia per testes posset probari, & inquit, quod super hoc non est insistendum, cum hæc sententia sit approbata per decisionem Rotæ. Idem tenet Gomez. in regulis Cancellariæ apost. reg. 25. qui sequitur opinionem Felini, in rub. de constitutionibus, n. quinto, idem, in c. ex diligenti, de simonia, qui dicit communem, & de communi etiã attestatur in d. rub. de constitutionibus. Pro qua opinione est optimus text. in aut. de mandatis principum, col. 3. ibi, * si quis autem cui tale aliquid visum est, veniat opinio non respiciens eum nisi sacra nostram pragmaticam, ostendat formam, quoad hoc scriptam, * & fundans se in gratia Pontificis, debet ostendere illam ad evitanda absurda, & falsos testes, quæ euenire possent, si adhiberentur probationes per testes, maxime cū difficile, & quasi impossibile sit, quod testes sciant contentiam gratiæ, & omnem formalitatem.

Sed

Sed contrariam opinionem (imo quod gratia testibus comprobari possit, quod literæ ad eius probationem non requirantur) sentit Dominicus, in *proemio* 6. §. *universitati*, n. 4. in *fine*, quem sequitur ibi Francus, n. 2. quod etiam fuit de mente Archidia. & Ioan. Andreae, eo loco. Quam opinionem late defendit Decius, in *d. rubr. de constitutionib.* 1. *lectura*. n. 39. qui allegat plures decisiones Rotæ, maxime decisionem 96. alias 5. de *probationibus*, ubi reservatio potest testibus probari. Et collationem beneficii posse etiam testibus probari, probatur in *decis.* 780. de *probationib.* alias, 38. Idem tenet Bald. in *c. 2. de restitutione spoliatorum*, idque esse receptum ex stylo vulgari in quocunque tribunali curiæ, & quod ita practicatur, resoluit Flaminus, *supra* nu. 21. quia parem vim obtinent testes, & scripturæ, ut in *l. in exercendis. C. de fide instrumentorū.* & tradit Decius, *conf.* 169. Vitalis, in *clem. dudum. §. nos etiam, de sepulturis*, dicens per illum tex. 22. valere gratiam apostolicam, licet in scriptis non sit redacta, & sequitur Selua de *beneficio*, in *q. 3. p.* & vide Oldrad. *conf.* 325. n. 5. & 6. & Socinum, *conf.* 59. n. 14. vol. 1. dicens istud idem sentire Ioannem Andream, & communiter canonistas, in *dict. cap. nulli, de rescriptis*, & est gloss. fi. (iuxta tex. *ibi*) in *cap. si motu proprio. de rescriptis*, in 6. quam sequuntur communiter doctores, *ibi*, & Hippolytus de Marfiliis, in *rub. de probationibus*, num. 26. Quas opiniones reducit ad concordiam Mascardus, *volum. 2. prob. conclusionem* 845. num. 10. ut prima opinio procedat de stylo curiæ, posterior vero de iure, qui omnino est videndus in hac quæstione, ad quam posuit septem notabiles limitationes, per quas elucidatur ista quæstio.

S V M M A R I V M.

- 1 Renunciatio non extenditur ad non cogitata.
- 2 Iuramentum non habet vim expressi, ubi expressio requiritur pro forma.
- 3 Iuramentum non habet vim expressi, ubi est præsumptio defectus consensus.
- 4 Minor præsumitur ignorare ius quod sibi competit, propter eius imbecillitatem.
- 5 Contraria opinio in quæstione principali defenditur.
- 6 Renunciatio Velleiani, facta à muliere iurante, est valida, licet de beneficio Velleiani non fuerit certiorata.
- 7 Iuramentum habet vim certiorationis.
- 8 In iure non reperitur cautum, quod minor certioraretur de beneficio restitutionis.
- 9 Plus tribuitur observationi iuramenti, quam favori ætatis.
- 10 De iure regio non est necessaria certioratio.
- 11 Minor iurans contractum, etiam si sit læsus, non poterit contra illum venire.
- 12 Iuramentum supplet certiorationem.

Q V A E S T I O D C C X X I I I.

Vtrum minor non certioratus de beneficio restitutionis in integrum, iurans contractum, excludatur à prædicto beneficio. Communis contra communem, & quid iure regio. †

IN quæstione 515. nu. 4. aliquantulum de hac quæstione mentionem fecimus, quam libuit in præsentibus proficere, ut ibi promissimus. Et quod non valeat talis renunciatio iurata, nisi minor fuerit certioratus de beneficio restitutionis in integrum, sibi competenti, probatur ex sequentibus. Primo, quia nemo videtur renunciare auxilio, & beneficio de quo cogitabat. *l. mater decedens. ff. de inofficioso testamento. l. legitimam. ff. de petitione hæreditatis, l. fin. ff. qui satisfacere cogantur. l. fin. C. de non numerata pecunia.* Sed sic est, quod minor non cogitabat de remedio restitutionis sibi competenti: ergo sequitur, quod prædicta renunciatio etiam iurata nihil operatur. Secundo facit, quia iuramentum non habet vim expressi, ubi expressio est necessaria, & requiritur pro forma, ut tradit Barba. *conf.* 55. *libr. secundo*, & Bertrandus, *conf.* 28. *libr. primo*, & Tiraquellus, *ad l. connub. gloss. 7. num. 94.* Rursus iuramen-

tum non habet vim expressi, ubi est præsumptio defectus consensus, ut docet Bald. in *l. 1. C. commodati*, ubi Salicetus & Cynus dicunt, non valere renunciationem generalem iurata in nō cognitis à principio renunciationis, & plures pro hac conclusione refert Tiraquellus, *supra*, *gloss. 7. num. 154.* & sic non debet valere prædicta renunciatio, cum ignorantia minoris, propter eius imbecillitatem præsumatur, argumento text. in *leg. si emancipata. C. de iuris & facti ignorantia. l. in bonorum. ff. eod. l. iuris ignorantia. C. qui admitti. l. 1. C. de falsa moneta.* Et hanc sequitur opinionem Dinus, in *conf.* 5. quam defendit Cynus, in *leg. 2. C. de rescind. vendit. in sexta quæstione*, & ibi Baldus, *num. duodecimo*, & Albericus, in *authent. sacramenta puberum. C. si adversus venditionem, l. 1. num. 33. in leg. sciendum. de verborum*, ubi Alexand. plures refert, Ioannes Andreas, in *cap. penul. de emptione & venditione*, ubi Antonius de Butrio, hanc esse communem opinionem dicit, & dicit etiam communem Alexand. *supra*, *num. trigesimo sexto*, & alii quos refert Tiraquellus, in *leg. si unquam. C. de renocandis donationibus, n. 151.* & dicit etiam communem Aretinus, in *l. si duo patroni. §. Iulianus, nu. quinto, de iureiurando.*

Sed contrariam sententiam sequitur Bart. (contra Dinum) in *d. l. 2. C. de rescindenda*, & Bartoli opinionem testatur communem Fulgosius, *numer. septimo*, Pantaleon Crementis, *nu. 178.* idem Bart. in *dict. l. sciendum, numer. 8.* ubi Romanus, *num. 30. l. 1. num. 54.* testantur hanc esse communem, quam etiam sequuntur, & ita ex consuetudine fertari affirmat Alexan. *num. 32.* & ibi Zasius, *num. decimo sexto*, idem in *dict. authentica sacramenta pub. n. 56.* ubi etiam dicit communem. & hanc opinionem (licet sub dubio) sequitur Pinelus, in *dict. l. 2. c. 1. num. decimo.* ubi alios refert & sequitur Padilla, *ibi, num. 34.* & hanc dicit magis communem opinionem Alexand. *conf.* 42. *num. 10. libr. primo*, & Antonius de Burgos, in *c. cum causa, num. 42. de emptione & venditione*, & hanc etiam dixit communem (pluribus citatis) Antonius Gomez, *titul. de restitut. mino. 2. tom. num. 18.* & dicit etiam communem, & ab ea non esse recedendum Greg. in *l. 6. titul. 19. p. 6. verb. * iurasse, ** & hanc etiam opinionem sequitur Gutierrez, in *dict. authent. sacramenta puberum, nu. 113.* & pro hac opinione facit text. notabilis, in *c. ex rescripto. de iureiurando*, ubi valet renunciatio Velleiani facta à muliere iurante, etiam si de illo beneficio non fuerit certiorata, quem ad hoc expendit Baldus, *ibi*, & ita dicit Alexand. quod servatur in practica, *supra*, & Tiraquellus in *princip. legis, si unquam, num. 130.* & nos diximus in *quæstione 515.* & Matienço in *l. 9. titul. tertio, gloss. 1. numer. quinto*, & ratio est, quia iuramentum habet vim certiorationis, ut docet Bart. in *l. si quis pro eo, num. undecimo, ff. de fideiusoribus, & in authentica. sacramenta puberum. C. si adversus venditionem, Abb. & Felinus, in c. ex rescript. num. 15.* (per illum text.) *de iureiurando*, & hanc dicit communem opinionem Antonius de Burgos, in *d. c. cum causa, num. 36. de emptione & venditione*, & Menchaca, *de successorum creatione. §. 18. num. 156.* ubi etiam dicit communem. Rursus confirmatur ista opinio, quia de iure civili, neque canonico non est dispositum, quod minor certioraretur de beneficio restitutionis, sed solum disponitur, quod valet renunciatio iurata, ut in *l. 1. & in authent. sacramenta pub. & in l. quamvis pactum, de pactis, in 6.* ubi iuramento soli hæc firmitas contractus tribuitur, nulla expectata certioratione minoris, cuius ignorantia & imbecillitas supponitur, plus tribuendo observationi iuramenti quam favori ætatis, & si aliud ius voluisset, expressisset. *c. ad audientiam, de decimis*, & sic cum hæc opinio sit magis communis & recepta, est semper sequenda in iudicando & consuendo, ex stricta disputandi ratione, & etiam favore animæ, ut tenet Gutierrez, *supra*, *117. in fine*, resolvens de iure regio non esse necessariam certiorationem, inducens ad hoc tex. in *l. 16. titul. 11. p. 3. & l. 6. titul. 19. p. 6.* ubi minor, qui iuravit non contracturum contractui à se facto, ratione minoris ætatis,

12 tis, non poterit postea contravenire, etiam si constet de latione. Et sic clare colligitur, quod non sit necessaria certioratio de beneficio restitutionis, cum illud suppleatur virtute iuramenti. Quæ opinio sic practicatur, & nunquam vidi de hoc dubitari.

S V M M A R I V M.

- 1 Statutum comprehendit forenses, quomodocunque loquatur, quoad bona sita in territorio statuentium.
- 2 Gozadinus facit mentionem l. 6. Tauri in conf. 49. & refert eius literam.
- 3 Leges & constitutiones loci seruandæ sunt, vbi sunt sita bona.
- 4 Ciuitas potest legem facere rebus subditorum & forenses terrere.
- 5 Casus de facto enarratur, & lex 6. Tauri, ampliatur.
- 6 Forenses tenentur seruare, dum in regnis Castella commorantur, constitutiones regias.
- 7 Lex 6. Tauri, ligat forenses, quo ad bona sita in hoc territorio.
- 8 Parum est in iure, quod diuersis doctorum opinionibus subverti non possit.
- 9 Pragmatica sanctiones quando ligent forenses, qui non fuerunt in regno tempore illarum promulgationis.
- 10 Lex noua ligat post duos menses.
- 11 Ignorantia iustæ excusat à legis pœna, quando non est præsumptio scientiæ.
- 12 Vox præconis paucis innotescit.
- 13 Præsumptiones legis sunt liquidissimæ probationes, & dicuntur veritas.
- 14 Scire, vel scire debere, paria sunt.
- 15 Scientia legis vel statuti statim ligat forenses.
- 16 Ignorantia non præsumitur in his quæ sunt prohibita iure naturali, seu consuetudine generali.
- 17 Mercator exterus non amittit pannos prohibitos.
- 18 Ignarus non debet puniri.
- 19 Ignorantia supina equiparatur scientiæ, & sic non excusat.
- 20 Cui nouello parcendum est, quando aliquid fecit contra statuta ciuitatis.

Q V A E S T I O D C C X X I V.

Vtrum statutum loquens in personam, extendatur ad forenses, quoad bona sita in territorio statuentium. Communis contra communem.

Difficilis & altercata apud doctores quæstio se offert explananda, in qua varii varia dixerunt, & in primis Bart. (communis omnium magister) in ea est sententia, in leg. cunctos populos, quæst. 6. C. de summa Trinitate, quod tale statutum loquens in personam, non habeat locum in forensi, etiam quoad bona sita in territorio statuentium. Quem sequitur ibi Signorol. de Homodis, num. 17. & 26. & Aretin. & Iason. & Bald. in 2. le. flura, vbi dicit hanc distinctionem Bart. perpetuo notandam, & cordi tenendam, quia ab eius doctrina non vidit aliquem discrepare. Eandem sequitur Riminaldus, conf. 30. num. 14. & dicit communem Corneus, conf. 94. volum. 2. & Ruynus, conf. 201. volum. 1. Petrus Ioan. responso. 22. num. septimo, qui dicit doctrinam Bart. per omnes doctores sequi communiter, & Ioan. Lecirier in tractat. primogen. lib. 2. quæstione 10. num. 8. in fin. Rochus de Curte, in c. fin. de consuetud. num. 718. & secundum Bart. sententiam consuluit Ferrariæ, in facti contingentia, & dicit ita consultum fuisse per valentiores doctores Italiæ, prout refert & sequitur Roland. à Valle conf. 24. volum. 3. num. 14. & 29. vbi pluribus rationibus exornat Bartoli opinionem, & illam esse tenendam in iudicando, docet Paul. Paris. conf. 12. volum. 2. & conf. 53. num. 86. volum. 3. Francis. Marcus, in decisione Delphinali. 155. in fine. Et plures pro communi opinione refert Mexia, ad pragmaticam regiam, conclus. 5. num. 81. Cassaneus, in consuetud. Burgund. rubr. 4. §. 2. verb. * secon. * num. 12. & Natta, conf. 46. Cæphalus conf. 32. num. 14. Henricus Boic. in tractat. de synodo episcop. 3. part. articul. 2. num. 46. Albanus conf. 20. num. 3. Ripa, responso. 2. numer. 8. 1. part. & nu. 14. & in simili specie consuluit Oldrad. conf. 248. Paul. conf. 468. volumine 2. Roland. in tractat. de lucro dotis. quæstione 36. Auendan. de exequend. mandat. c. 31. num. 10. lib. 1. Medina, in codice de restitutione, q. 36.

Sed his non obstantibus, contrariam opinionem, Tom. II.

(imo quod tale statutum extendatur ad forenses, siue loquatur in personam, siue in rem, quoad bona sita in territorio statuentium) tenuerunt Iacob. de Rauena, Dinus, Aret. Guillerm. de Cun. Butric. & Albericus, in d. l. cunctos populos. vbi Bald. in repet. colum. 32. truffatur de distinctione Bart. & Natta, in tract. excl. femi. in 4. quæstione princip. q. 10. Craueta, conf. 271. Socin. iunior. conf. 25. vol. 3. Riminald. conf. 246. num. 22. & hanc opinionem sequitur Gozadinus (dicens communem) conf. 49. in fine, vbi facit mentionem de dispositione legis 6. Tauri, Paris. conf. 84. num. 43. volum. 1. & hanc dicit magis communem opinionem Ancharranus, in c. canonum statuta, de constitut. vbi refert Bald. ita consuluisse, & Ancharranum sequitur Alexand. conf. 16. volumine 1. & conf. 19. volum. 6. vbi dicit, quod quocunque modo loquatur statutum, siue in rem, siue in personam, est magis communis opinio, quod quoad bona sita in territorio statuentium seruari debeat statutum loci, & illam doctrinam valde exornat Mieres, de maioratu. 1. p. quæstio. 58. num. 22. vbi alios refert. Quod sequitur Natta, conf. 148. Albanus, conf. 15. idem tenet Ancharra. in cap. primo, quæstione 47. de consti. idem Alexand. conf. III. num. quarto. lib. 6. vbi dicit communem & quod ita fuit iudicatum, & Curtius iunior. conf. 5. numer. 42. Michael Craff. recept. sent. lib. 1. quæst. 11. Burlat. conf. 8. num. 35. lib. 1. qui etiam testatur communem, & conf. 198. num. 42. lib. 2. vbi de communi, & veriori, & Cæphalus, conf. 309. num. 30. vsque ad 39. & 75. vbi dicit communem & magis communem, quam sequitur Sforti. Old. conf. 59. num. 26. vbi dicit pro hac sententia fuisse iudicatum in alma Rota Florentina. Et ratio huius opinionis est, quia in successione seruandæ sunt leges, & statuta loci, vbi bona sunt sita, & sic ciuitas potest facere legem rebus suis, & subditorum suorum, ut in leg. prima, & per totum titulum. C. quæ res exportari non poss. & forenses, ac extraneos in suo territorio terrere. l. pupillus. §. territorio. ff. de verb. sign. & pro hac sententia est bonus text. in l. fin. §. præterea, ff. de numer. & honor. ibi, * ut hi qui in territorio earum possident, certum quid frumenti pro mensura agri per singulos annos præbeant, quod genus collationis, munus possessionis est. * Per quem textum hanc existimo veriore, & tutiorem opinionem, à qua non est recedendum in iudicando & consulendo, & sequitur Oratora. de nobilitate. 6. p. c. 1. n. 5. vbi tractat, qualiter Genuenses, & alii exteri huius regni, teneantur regi nostro tributa, & alia iura soluere, quem sequitur Mieres, de maioratu. 1. p. quæstio. 58. num. duodecimo, & facit pro hac opinione text. in l. 5. titul. 4. libr. 7. ordinamenti. Et pro hac sententia consului in causa Stephani Gentilis Genuensis, incolæ huius ciuitatis, qui cum haberet matrem, fecit testamentum secundum dispositionem legis 6. Tauri, & defendi illud testamentum valere quoad bona sita in hoc territorio, licet statutum Genuense aduerfetur dispositioni legis 6. Tauri, quia illa lex ligat forenses quo ad bona sita in hoc territorio, ut in terminis dictæ l. consuluit Gozadinus, conf. 49. & Paris. conf. 12. vol. 3. & hanc partem sequi videtur Tellus Fernandez in d. l. 6. Tauri. n. fi. & valde exornat illud consiliū Mieres, de maioratu. 1. quæstio. 58. n. 7. & 8. omnino videndus circa dispositiones forensium ad interpretationem dictæ leg. 6. Tauri. Sed quia nihil est tutum in hoc latissimo iuris prudentiæ campo, quod argumentis, & difficultatibus, & diuersis doctorum opinionibus subverti non possit, causa dicti Stephani Gentilis redacta fuit ad concordiam, & matri illius assignata fuit quarta pars omnium legatorum, de quibus ipse in testamento disposuit. Ex quibus inferri potest ad omnes leges regni, quæ disponunt circa subditos, ut etiam comprehendant forenses, stantes in his regni tempore legis promulgationis, secus vero si post latam legem in regnum ingrediantur, * con ouellos mayores del dozauo, puntas, y almidon, y cõ gualdrapas, * & reliquis rebus prohibitis per pragmaticas sanctiones. Quia licet leges nouæ post duos menses ligent, ut in authent. ut facta noua constitutiones, collat. 5. Gregorius, in l. penult. tit. 1. part. 1. Padilla, in l. constituciones, n. 6. C. de iuris & facti igno.

- tamen illi duo menses debent computari regnicolis à die promulgationis, alienigenis vero ab eo die quo ingressi sunt in regnum Castellæ, ex traditis per Paul. in l. leges. C. de legib. quod declarat Castillo, in l. 2. Taur. & Azeuedo, in l. 1. tit. 1. lib. 2. recop. n. 7. 8. & 9. Quia in hoc casu præsumitur legis ignorantia, quæ sufficiens est ad exculationem, & ut quis à pœna liberetur, ita gloss. in c. cognoscentes, verb. ante, in fin. de constitut. per text. in c. proposuisti. 81. distinct. quod declarat Duenas, regul. 129. ampliat. 1. & Menchac. controuers. illust. c. 44. & 45. Alfonso. de Castro, de potestat. legis pœnal. lib. 1. c. 1. in regnicolis vero præsumitur scientia post legis promulgationem, transactis duobus mensibus, cum vox præconis paucis innotescat, authent. qui semel. C. quomodo. & quand. index. & legis præsumptiones sunt liquidissimæ probationes. gloss. in leg. si tutor petitus. C. de periculo tutor. quam sequitur Felinus, in c. prudentiam. n. 16. in fin. de officio delegat. & Castlaneus, in consuetudinibus Burgund. rubric. 1. gloss. 7. §. 7. in fine, folio 80. ubi dicit, quod præsumptio legis dicitur veritas. Et illud merito seruari debet quoad regnicolas, cum paria sint scire, vel scire debere. l. si duo. ff. de acquirend. heredit. l. quæro. §. si interlocutores. ff. locati, quod non procedit in forensibus. Si vero probetur legis scientia, etiam intra duos menses, ligabit non solum regnicolas, sed etiam forenses, ut tradit Paulus, in dict. leg. leges. C. de legibus. Abb. in cap. cognoscentes, n. 7. de constit. ubi Felinus, & Imol. n. 5. dicit communem, & gl. in c. 2. verb. hætenus, de rebus ecclesie non alien. Humada, in leg. 15. tit. 1. part. 1. gl. 4. n. 7. Quæ omnia sunt valde notanda, & menti semper tenenda, ad euitandas denunciations quæ quotidie fiunt contra legum transgressores, quod optime declarat Florianus, in l. item Mela, in princip. ff. ad l. Aquil. & Specul. in titul. de constit. n. 11. & Hostiens. in c. à nobis, de sentent. excommunicat. Hip. in l. fin. n. 114. ff. de iuris. omn. iud. Subintellige tamen supradicta, dummodo prædicta statuta sint cõdita super his, quæ à iure communi non sunt prohibita, vel naturali ratione, vel consuetudine generali prohibentis, ita Bald. in dict. leg. cunctos populos, n. 22. ubi Iaf. in 2. lectur. n. 67. secus vero quo ad alia, si forensis ibi non multum versatus, & conuersatus sit, ut tradit Rebuff. in 2. tom. constitut. reg. tractat. de pann. mercator. exter. articul. 2. dicens mercatorem externum deferentem pannos prohibitos, non puniri, nec pannos amittere, quia non debet ignarus puniri, ut in l. fin. C. de decret. ab ordi. faciend. Si vero fuerit supina ignorantia, non excusabitur forensis, leg. fin. §. licet. ff. de publican. Quia scientiæ æquiparatur, ut in l. imo, ff. de liberabili causa. l. fin. C. unde cognati. & ita sunt intelligenda tradita per Romanum, consil. 228. & consil. 491. ubi resoluit parcendum esse cui nouello, qui ignoranter fecit quidquam, contra statuta ciuitatis, quod fuit de mente Baldi, in dict. leg. cunctos populos, n. 22. ubi Iafon, n. 70. Crotus, in c. ut animarum, notab. 3. de constitut. ubi dicit se liberasse & defendisse scholasticum, qui contra statuta Bononiensium, ex alieno territorio pannum attulerat pro faciendis vestibus. Ex hac etiam doctrina resoluit Mexia, in pragmat. regia, concl. 5. n. 70. plures forenses liberasse, qui contra statuta ciuitatis intrarunt in macellum, vel tabernam, vel ierant ad fontem. Et hæc sufficiant pro ornatu questionis propositæ. Pro qua doctrina facit ratio legis 63. titul. 4. part. 1. in fin. ibi, * E si fueren estrannos que viniessen de otra parte, e no supiessen desto, no tenemos por bien que cayan en pena. Ca no merecen pena, fueras ende si alguno dellos fuisse sabidor, e fiziesse contra ello maliciosa mente. * Quæ omnia practicabilia, & menti tenenda.

S V M M A R I V M.

- 1 Prohibitio alienationis, ut res remaneat in familia, inducit fideicommissum perpetuum.
- 2 Maioritas Hispaniæ sunt perpetua, per prohibitionem alienationis.
- 3 Fideicommissum perpetuum inducitur per verba dispositiua, vel enunciativa.

- 4 Veritas publica versatur in conseruatione familia.
- 5 Primogenitura constituta, omnes descendentes censentur vocati.
- 6 Substitutiones plures possunt comprehendi unica verborum conceptione.
- 7 Alienationis prohibitio est realis.
- 8 Fideicommissum est perpetuum, quando dispositio est realis.
- 9 Inuestitura constitutio in dubio est realis & non personalis.
- 10 L. 44. tit. 5. part. 5. declaratur.
- 11 Dispositio testatoris potius debet iudicari perpetua, quam temporalis.
- 12 Prohibitio, de non alienando, semper est perpetua.
- 13 Conseruatio familiae respicit perpetuitatem.
- 14 Contraria opinio in quaestione principali proponitur.
- 15 Testator non videtur velle quod non disposuit.
- 16 Casus omisus remanet sub dispositione iuris communis.
- 17 Bona præsumuntur libera & allodialia, & non maioratus.
- 18 Inæqualitas inter filios non est facienda.
- 19 Ratione inæqualitatis inducitur fideicommissum odiosum.
- 20 Fideicommissum continet onus.
- 21 Conditio apposita in vno gradu substitutorum, non censetur repetita in secundo.
- 22 Ratio conseruande familiae restringitur respectu nominatorum.
- 23 Fideicommissum in dubio censetur iniunctum primo heredi, & non ceteris personis.
- 24 Fideicommissum perpetuum esse non potest quod personis & non rebus imponitur.
- 25 Testator non videtur diligere quos non nominauit.
- 26 Dispositio respiciens certas personas, non extenditur ad alias.
- 27 L. fin. C. de verbor. signifi. declaratur.
- 28 L. qui solidum. §. prædium. ff. de legat. 2. declaratur.
- 29 Alienatio facta ab ultimo de familia, à nemine potest reuocari.
- 30 Prohibitio alienationis non extenditur ultra filium.
- 31 Casus contingens præter dispositionem disponentis, non includitur sub dispositione, etiam si sit maior ratio, vel æqualis.
- 32 Extensio non est facienda de vna persona grauata, ad non grauata.
- 33 Prima opinio defenditur ab auctore.
- 34 Maioritas est fauorabilis, & non odiosa.

Q V A E S T I O D C C X X V.

Utrum prohibitio alienationis, facta favore familia, inducat perpetuum fideicommissum. Communis contra communem, & quid iure regio.

Satis confuse loquuntur doctores in hac materia, & præsertim in quaestione proposita, quæ optime declaratur per Anton. Gabrielem, li. 4. commun. tit. de fideicommiss. conclus. 9. ubi varijs modis distinguit & subdistinguit, ut facilius veritas elucidetur. Et in primis verissima & receptissima sententia est, quod quando prohibitio alienationis facta est simpliciter, cum hac adiectione, ut res in familia maneat, inducatur perpetuum fideicommissum. Ita tenet Socinus, in l. quod Roma. §. cohæredes, vers. quartus & ultimus casus. ff. de verb. obligation. & in l. si cognatis, de rebus dub. & consil. 13. volum. 3. & Alexand. consil. 56. volum. 1. ubi dicit omnes doctores ita tenere, idem docet Curtius senior. consil. 64. Paris. consil. 88. volum. secundo, & consil. 17. volum. 3. & consil. 18. volum. 2. Gratus, consilio 106. & consil. 163. volumine secundo. Ruynus, consil. 208. volum. 1. & consil. 196. volum. 2. & consil. 28. volum. 3. & pro hac sententia est gl. in l. codicillis, §. institutus. ff. de legat. 2. & plures pro communi refert & sequitur Petrus à Peetra, in tractatu de fideicommiss. quaest. quinta, n. 43. & 44. ubi dicit veriore & magis communem: alios etiam refert & sequitur Anton. Gabriel, ubi supra n. undecimo. Et hæc est sustentabilis opinio etiam in maioratibus Hispaniæ, ut cõseatur perpetua maioritas inter omnes de familia, per prohibitionem alienationis, ita quod de filio in filium primogenitum, semper bona alienari prohibita deueniant. Et pro hac sententia est bonus text. in l. pater filium. §. fundum. ff. de legat. 3. l. fin. ubi notat Bartol. ff. ad Trebel. l. pronuntiatio. §. familia. ff. de verborum signification. & dicit communem Burgos de

3 de Paz, *conf. 44. num. 10.* vbi resoluit, quod inducatur fideicommissum perpetuum per verba enunciatiua, vel dispositiua, & quod semper censendus est vnus alteri grauatius restituere. Ita Roderic. Xuares. in l. quoniam in prioribus, *limitatio. II. C. de inoffic. testamento. Molin. lib. 1. de Hispanorum primogen. c. quarto, num. 13.* Pinelus, in l. 1. Cod. de bonis maternis, *tertia parte, num. 99.* Mieres, de maioratu. 2. part. *quest. 5. n. 4.* & *questione 6. n. 72.* qui adducit pro hac sententia text. in 6. tit. II. p. 6. ibi, * que no la pudiese vender ni enagenar, mas que siempre sinque a el y a sus herederos, * & ratio est. Quia in hoc versatur publica vtilitas, & conseruatur & perpetuatur memoria constituentis, vt cōsiderauit Bologninus, *consil. 62.* & Romanus, *conf. 29. & 459.* & ita fuisse iudicatum dicit Iason. in l. filiusfamilias. §. Dini. in 2. lectur. n. 152. & sequitur Duennas, *reg. 39. num. 3.* idem tradit Couarr. *li. 3. var. c. 5. n. 5.* vnde si testator dicat: Constituo maioratum, hoc sufficet, vt in perpetuum omnes primogeniti censeantur vocati, vt non deficiat in persona vnus primogeniti, sed habebit tractum successiuū ad omnes, vt tradit Molin. *supr. n. 10.* Paul. *conf. 164. volum. 2.* Greg. Lopez, in l. 2. tit. 15. verb. * maior. * colū. 3. par. 2. in vers. item pone quod quis, & plene per Burgos de Paz, in proemio legis Tauri, n. 88. & in *conf. 29. n. 76.* & in suis *questionibus, q. 2. n. 74.* in fine, (& per totā) Palat. Rub. in c. per vestras. de donat. §. 69. n. 21. Nec enim nouū est in iure, quod ex vnica verborum conceptione plures substitutiones comprehendipossint. l. coheredi. §. qui discretas. ff. de vulgar. vbi notat Aretin. & sequitur Molin. *vbi supra, n. 16.* Quæ opinio fulcitur, quia prohibitio alienationis est realis, cū grauamen sit in rem scriptum, & sic afficit ipsas res, vbicunque vadant, ita Bald. in l. precib. C. de impub. text. in auth. contra cum rogatus. C. ad Trebel. & in l. inbemus. C. eod. tit. ibi, * nepotibus vel neptibus, pronepotib. vel proneptibus suis, sine deinceps restituere hereditatem, * l. fideicommissa. §. hac verba. ff. de legat. 3. ibi, * tamen ea prædia in nepotibus post mortem patris eorum fideicommissi videatur continere, * vbi fideicommissum inducitur perpetuum, ex quo dispositio est realis. l. cum pater. §. instituto. ff. de leg. 2. l. cum ita §. in fideicommisso. eod. tit. ibi, * & post eos omnes extinctos qui ex nomine defuncti fuerunt. * Quæ omnia confirmantur ex doctrina Iserniæ, in c. qui etiam, in tit. episcopum vel abbatem, in feud. vbi concludit, quod constitutio inuestituræ in dubio præsumitur realis, & non personalis, & quod non solum continet primum successorem, sed etiam omnes successores in infinitum, quem sequitur Sigismundus, in paraphrasis feudalib. c. 1. §. fin. columna 2. eod. titul. Vnde merito dicendum est, quod perpetuo bona debent remanere cum onere fideicommissi perpetui, in agnatione: ita gloss. communiter recepta. in l. quoties ab omnibus. C. de fideicommiss. vbi notat Bald. idem Bald. in d. l. filiusfamil. §. Dini. ff. de legat. 1. Barbac. *consilio 27. lib. 1.* quam glossam dicit singularem, & communiter approbatam Loaces, in d. §. Dini. n. 140. & 148. Tiraquel. de retractu. in præfatio. n. 39. & eandem gloss. dicit communiter approbatam Peralta, in leg. 3. §. qui fideicommissariam, n. 30. ff. de hered. instit. & eam commendat Molin. *lib. 1. de Hispanorum primogen. c. 11. n. 18.* ex quibus venit intelligenda, l. 44. tit. 5. pa. 5. vbi notat Greg. Lopez. verb. * razon guissada. * Rursus comprobatur illa sententia, quia omnis dispositio testatoris, potius debet censeriperpetua quam temporalis. l. sufficit. ff. de condit. indebiti. c. cum venisset. de institutio. gloss. in c. fin. verb. perpetuus, de rescrip. li. 6. & plura congeffit Palat. Rub. in rubric. de donation. §. 69. n. 35. & sequitur Gregor. Lopez, in dict. leg. 2. tit. 15. part. 2. verb. * el mas propinquo. * Couar. *lib. 3. variarum. c. 5. n. 4.* & Padilla, in leg. voluntas, n. 35. C. de fideicommiss. vbi dicit, quod omnis prohibitio facta à testatore, de non alienando, est perpetua: ita Corne. *consil. 229. lib. 3.* Decius, *consil. 23. numer. 4.* & *consilio 315.* Craueta, *consilio 113. numer. 5. lib. 1.* Molin. *vbi supra, cap. 4. num. 28.* & *cap. 18. per totum.* Quia eo ipso quod testator vult conseruationem suæ familiæ, pro-

hibitio alienationis procedit in infinitum, Cæphal. *consilio 134. num. 31. lib. 1.* & *consil. 137. num. 38.* Quia conseruatio familiæ non potest dari in vno, l. cum ita 13 legatur. §. in fideicommisso. ff. de legat. 2. l. in substitutione. ff. de vulgari. l. inter Cattellianum. ff. de arbit. quod declarat Molin. *lib. 3. cap. 5. num. 20. cum sequent. & Octavian. Cacherran. in decis. Pedem. decis. 50. num. 14.* Parisius, *conf. 92. num. 37. lib. 2.* & dicit communē Couarr. *vbi supra,* & plures Doctores antiquos & modernos, tenentes hanc opinionem, refert, & sequitur Burgos de Paz, *quest. 2. num. 115. vsque ad numer. 121.* vbi per plura fundamenta sequitur hanc opinionem.

Sed his non obstantibus, contrariam opinionem, 14 (imo quod non inducatur fideicommissum perpetuum, etiam per clausulam dispositiuam, nisi in casu venditionis, cum tunc contraueniatur voluntati testatoris) tenent Alexan. in dict. leg. qui Romæ. §. coheredes, *column. 2.* & post eum Socinus senior. *ibidem,* & in *consil. 227. lib. 2.* & *conf. 231.* vbi dicit communem, idem tenet Ripa, in dict. leg. filiusfam. §. Dini. *num. 123.* vbi Alciat. *num. 41.* & 53. Curtius iunior, *com. 22. num. 20.* & 161. & 167. & *conf. 145. num. 8.* & *conf. 43. num. 9.* & *conf. 114.* vbi dicit communem opinionem, quam sequitur Curtius senior, *conf. 40. num. 18.* Decius, *conf. 218. num. 48. lib. 2.* & 427. *num. 7.* & 377. *num. 6.* vbi de communi. Socinus iunior, *consil. 170. num. 48. lib. 2.* & *conf. 30. num. 9. lib. 4.* Ruinus, *conf. 128. num. 12. lib. 1.* & 89. *num. 14. lib. 2.* & *conf. 96. num. 14.* & 15. & *conf. 147. num. 2. lib. 2.* Cæphalus, *consil. 134. num. 39.* & *consilio 275. num. 6. volum. 3.* & *consil. 330. num. 29. lib. 3.* qui dicit communem opinionem, quam sequitur Couarr. in cap. Raynaldus, *num. 8. de testament.* & sic fuit determinatum per decisionem Pedemontanam. 50. & sequitur Crotus, *conf. 52. à num. 8. volum. 1. conf. 65. lib. 1.* & Plotus, *conf. 14.* vbi dicit communem Siluanus, *conf. 6. lib. 1.* Rolandus à Valle, *consil. 34. num. 65. volum. 4.* & *consil. 23. num. 9. volum. 3.* Pro qua opinione consuluit Ioannes Botta, *conf. 51. per totum,* vbi *num. 27.* dicit quod hæc opinio est magis crebrior & tenenda, vbi assignat rationes & fundamenta Menoch. *consilio 85. num. 103.* & *conf. 274. num. 46. lib. 3.* Bursatus, *conf. 97. num. 13.* & 17. *lib. 1.* vbi de communi, & *conf. 52. num. 39. lib. 1.* Sforti. Old. *conf. 68. num. 9.* & hanc dicit magis communem opinionem idem Bursatus, *conf. 195. num. 5.* & 6. *lib. 2.* & *conf. 343. num. 9. lib. 3.* & *conf. 337. num. 61.* & 62. *eod. lib.* Bertrand. *conf. 18.* qui dicit veriore & magis communem, Mantica, post longam disputationem, in tract. de coniectur. *ultim. volum. lib. 6. titul. 14. num. 25.* Riminald. *consil. 279. num. 35. lib. 3.* vbi dicit omnes doctores ita tenere, Albanus, *consil. 1. num. 12.* Bologn. *consil. 15. num. 54.* Couarr. *libro tertio variar. cap. 5. num. 4.* Ex quibus hæc videtur receptior & communior opinio, quæ confirmatur ex sequentibus. Primo, quia si testator voluisset facere maioratum, vel fideicommissum perpetuum quo ad omnes suos descendentes, cum clausulis & substitutionibus, & vinculis consuetis, facile id expressisset, & quia non fecit, habetur pro omisso, prout arguit Decius, *consil. 416. num. 17.* & *consil. 66. column. 2.* Curt. seni. *conf. 29.* qui loquitur in maioratibus Hispaniæ, & Craueta, *consil. 161. num. 8. lib. 1.* Alexand. *conf. 17. num. 12. lib. 7.* Boer. *decis. 155.* Tiraquel. in leg. si vnquam, verb. libertis, *num. 3.* C. de reuocand. donat. Ergo cum casus iste 16 sit ommissus, clarum est quod remanet sub dispositione iuris communis, vt in l. commodissime. ff. de lib. & posthumis, leg. si extraneus. ff. de cond. cau. dat. l. cum dotem, in princ. ff. soluto matrimonio, & sic bona præsumuntur libera & allodialia, & non subiecta restitutioni, vt in c. 1. §. si de feud. fuerit contro. inter dom. & agnar. & est communis opinio, vt pluribus citatis resoluit Anton. Gabr. *lib. 3. commu. conclus. tit. de feud. conclus. 3.* Bursat. *conf. 46. num. 26.* & Mascard. in tract. de probat. *vol. 1. conf. 79.* & in maioratibus Hispaniæ idem tenet Roder. Xuares in l. quoniam in prioribus, *limit. II. C. de inoffic. testam.* & Molin. *lib. 1. de primogen. c. 1. n. 11.*

18 Quod quidem maxime procedit, quia alias resultaret inæqualitas inter filios, quod iura abhorrent. *l. inter filios. C. fam. ercisc.* & ibi Bald. & text. in *authent. de restitut. fideicom.* §. nos igitur, collat. 9. & ita tenet Palat. Rub. in *c. per vestras. §. 26. n. 20. de donatio.* Gomez Arias, in *l. 40. Tauri. n. 38.* & Crauetta. *conf. 180. lib. 1.* Guill. Ben. in *c. Raynutius, verb. in eodem testamento relinquens, el. 1. n. 176.* & plures doctores pro hac sententia refert Tiraq. *de iure primogen. quest. 4. n. 11. §. 12.*

19 & sic quia resultaret inæqualitas, iudicatur tale fideicommissum odiosum, & quia onus continet. *l. coheredi. §. cum filia. ff. de vulgari.* Vnde nimirum sic fit facienda interpretatio, vt remoueat fideicommissum, quam vt inducatur, vt tradunt doctores, *ubi sup.* & Crau. *conf. 98. n. 14. Burg. de Paz. conf. 34. n. 19. Cæph. conf. 43. num. 12. lib. 1. Sim. de cath. instit. c. 9. num. 126.*

21 Rursus confirmatur ista sententia, quia conditio appositae in vno gradu substitutorum, non censetur repetita in secundo. *l. sub conditione. ff. de hered. instit. l. fin. §. Seio, de leg. 2. vbi gloss. 1.* Imo & quod plus est, ratio conseruandæ familiæ & agnationis limitatur, & restringitur respectu nominatorum, & non aliorum, ita Bald. (per text. illum) in *l. sed & milites. ff. de excus. tutor.* quem sequitur Decius, *conf. 261.* Molina (qui bene hoc declarat) *lib. 1. de primogen. c. 5. num. 37.* quia in dubio tale fideicommissum debet censer iunctū primo hæredi, & non cæteris personis, & filiis: ita Bart. in *l. Centurio. ff. de vulgari,* per text. in *l. denique. §. inter dum. ff. de pecu. legato. l. Proculus. ff. de usufructu legato.*

24 & sic perpetuum fideicommissum esse non potest, quod personis, non rebus conceditur. *l. sordidorum. C. de excusat. muner. quam ad hoc ponderat Alberi. in suo dictionar. verb. perpetuum, vers. 8.* Nec enim disponens censetur diligere per viam maioratus vel fideicommissi perpetui, & vocare quos non expressit nec nominauit. *l. Lucius. §. Lucius Titius, el. 1. ff. de leg. 2.* & notat Paul. in *l. ex duobus. ff. de vulgari. l. sicut certi. in princ. C. de testament. milit. melior text. in l. qui habebat. ff. de reb. dub. quem dicit notabilem Ancharran. *conf. 27.* ad hoc quod testator non videtur considerasse personas, quas non expressit, & sequitur Alciat. *respons. 134. num. 4. l. quæ conditio. ff. de cond. & dem. vbi dispositio respiciens certas personas, non extenditur ad alias, l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pact. l. si quis ita. §. penult. ff. de testament. tut. text. in l. Paulus. ff. de reb. dub. l. final. à contrario sensu. Cod. de verborum significatione, vbi fideicommissum relictum familiæ, non adiectis specialiter certis personis, omnibus de familia gradatim in infinitum debetur, quasi dicat omnibus de familia non deberi nisi aliquibus certis personis de ea relinquatur. Pro qua sententia est formalis text. in *l. qui solidum. §. pradium. ff. de legat. 2.* vbi si pater filiis suis quoddam prædium iure fideicommissi relinquat, & eius alienationem prohibeat extra familiam, inquit textus, quod non obstante tali fideicommissio, & alienationis prohibitione, vltimus ex filiis, cui factum fuit fideicommissum, & cui fuit alienatio prohibita, poterit libere de tali prædio disponere, etiam in fauorem extraneæ personæ, & idem probat text. in *l. cum pater. §. libertis. ff. eodem titul. Et ratio est, quia cum vltimus de familia prohibitorum alienat, non superest persona, quæ secundū mentem testatoris possit alienationē reuocare, vt alijs citatis resoluit Roland. à Valle, *consilio 25. n. 19. lib. 1.* & facit etiam pro hac sententia text. in *authent. de restitut. fideicommissi. §. nos igitur, collat. 9.* vbi gloss. & doctores notant, quod prohibitio alienationis non extenditur ultra filium, idem tenet in *l. filiusfamil. §. Dini. ff. de leg. 1.* Cynus, in *l. voluntas. q. fin. C. de fideicommissi. Bart. in l. Lucius. §. 1. ff. de leg. 3.* Decius, *conf. 95. Alex. conf. 56. lib. 5.* & hæc est communis opinio secundum Couarr. *li. 3. variar. c. 5. n. 4.* Tiraq. *de iure primog. q. 40. n. 57.* Molina, *ubi supra, li. 1. c. 5. n. 38.* Decius, *conf. 63. §. 287. §. 377. §. 291. n. 6.* qui loquitur ibi, quādo in dispositione erant appositae verba generalia, quia tunc casus contingens præter dispositionem disponētis, non includitur sub dispositione, etiam si sit maior***

ratio, vel æqualis, ex Cyno, in *l. quod fauore. C. de legibus,* quam rationem expendit Crauetta. *d. conf. 161. n. 10.* & Paul. Paris. *d. conf. 14. n. 10. li. 3.* vbi dicit, quod non debet fieri extensio de vna persona grauata, ad aliā nō grauatam, etiam ex verisimili mente defuncti, Melin. *ubi supra, c. 4. n. 24.* Ex quibus rationibus, & doctorum sententijs, hæc pars videtur satis iuridica & sustentabilis. Sed iudicio meo, prima opinio tutior, & magis consona voluntati testatoris est, qui semper intendit facere maioriā perpetuam, quæ non est odiosa (vt supra diximus) imo est fauorabilis, vt probat text. in *l. i. §. penult. ff. de ventre inspiciendo. l. 2. tit. 15. p. 2.* quæ iura ad hoc expendit Peralta, in *l. 3. §. qui fideicommissi, n. 121. ff. de hered. institut. maxime hodie ex d. l. 6. tit. 11. p. 6.* prout ponderauit Mieres, *de maiorat. supra, n. 4.* & ista est magis communis opinio, secundū Cou. *d. li. 3. variar. c. 5. n. 5.* Padilla, in *rub. Cod. de fideicommissi. Castillo. in l. 27. Tauri. verb. * para siempre, * vbi Tellus Fernandez, n. 4. Pinel. in l. 1. C. de bonis matern. 3. part. n. 99. Rojas in epitome successioni. c. 3. n. 20. §. 24. §. 43. Molin. li. 1. c. 18. §. c. 4. n. 28.* & hæc dicit magis communē opinionē (alijs citatis) Burgos de Paz, iunior. in *q. 2. n. 36.* & senior, *conf. 3. n. 42.* & sic ab hac opinione in quæstione principali non est recedendum in iudicando & in consulendo, quā defendit Ioannes Garcia, pluribus rationibus & fundamentis, *de Hispanorū nobilitate. gl. 1. §. 1. n. 29. versic. & ita vidimus, & ita fuit iudicatum per senatum, vt tradit Anton. Gama, dec. 224.* vbi additionator Blas. Floren. de Mena, declarat consiliū Oldr. 21. & plures refert doctores in cōfirmatione huius veritatis.

S V M M A R I V M.

- 1 Collecta imponi potest emphyteuta ecclesie in casu necessitatis publicæ.
- 2 Lex 2. C. de iure emphyt. exponitur pro prima opinione.
- 3 Vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus.
- 4 Onus imponi potest personæ pro rebus.
- 5 Collecta imponuntur posse sorsibus, non rebus.
- 6 Emphyteuta ecclesie dicitur rem ecclesie possidere.
- 7 Colonus grauari potest ratione fructuum.
- 8 Emphyteuta habet vile dominium, & ius in re.
- 9 Bona ecclesiastica ratione vtilis domini possunt à laicis collectari.
- 10 Contraria opinio negatiua in quæstione principali defenditur de iure communi.
- 11 Fiscus & ecclesia æquiparantur.
- 12 Emphyteuta fisci non tenentur ad collectas.
- 13 Nemo debet duplici onere grauari.
- 14 Ecclesia etiam per indirectum non debet grauari.
- 15 Ecclesie interest pinguis alaudemia ab emphyteutis recuperare.
- 16 Emphyteuta ecclesie quo ad personam subest laicorum status, secus quoad bona.
- 17 Opinio quæ respicit fauorem ecclesie est tenenda in dubio.
- 18 Ecclesiastica personæ tenentur eopore necessitatis ad collectas.
- 19 Lex 11. tit. 3. li. 1. recopilationis ponderatur.

Q V A E S T. D C C X X V I.

Virum emphyteuta ecclesie collectari possit à laicis, Communis contra communem, & quid iure regio.

DVbia & anceps apud scribentes quæstio tractanda venit, quando sumus extra casus publicæ vtilitatis, veluti belli, pestis, refectionis pontiū, fontis, & similiū, quia tunc collecta imponi potest, vt tradit Ripa, *respō. 23. n. 6. de rescript. Egid. Thomat. in tract. de collect. à chart. 85. vsque ad 111. & 150. & est l. 54. tit. 6. p. 1. l. 20. tit. 32. part. 3. l. 11. tit. 3. li. 1. rec. vbi Azeuedo. Otalora, de nobilitate. c. 1. n. 11. Ioan. Garcia, *gloss. 9. eod. tractatu.* Quæstio vero proposita intelligi debet extrapædictos casus, & partē affirmatiuā tenet Andr. de Ifernina in *tit. quæ sint regal. c. 1. in v. sib. feud.* Lucas de Penna, in *l. 1. C. de indict. vers. emphyteuta. li. 10. §. in l. vni. versic. nō mutetur. C. de impone. lucrat. descript. li. 10.* Ripa, vbi proxime, *Alex. conf. 101. n. 11. li. 1. Barbac. conf. 14. n. 5. li. 1. Bolognin. conf. 54. Ancharra in reg. ea quæ, de regul. iur. Paris. de Puteo, in tract. de reintegratio. feud. c. 16. num. 10.* Brunus, in *tract. de exclus. femina. art. 2. quæst. 22.* qui*

qui dicit communem opinionem. Pro qua opinione facit text. in d.l. uni. Cod. de impon. lucratina descript. lib. 10. in verb. non mutetur. & in d.l. i. C. de indict. lib. 10. & in l. 2. C. de iure emphyt. vbi generaliter disponitur, emphyteutam teneri ad collectas, nec distinguitur inter emphyteutam ecclesie, & alios, & cum lex non distinguat, nec nos distinguere debemus. l. non distinguemus. ff. de recep. arbi. l. de pretio. ff. de public. in rem actio. Rursus facit pro hac sententia, quia quando onus imponitur personae pro rebus, tunc inspicitur persona cui imponitur. l. rescripto. §. fin. ff. de muner. & honor. l. iudictiones, vbi gloss. C. de anno. & tribu. lib. 10. gl. rubric. C. de munerib. patrimon. & diximus, supra, in quest. 634. Quia huiusmodi collectae sunt impositae possessoribus, ita vt qui plus possidet, plus soluat, ita Card. in c. sua nos, de decimis, Imola, in c. cum non sit, eod. tit. sed sic est: quod emphyteuta (etiam ecclesie) dicitur res ecclesie possidere, vt in l. naturaliter, vbi docto. ff. de acquirenda possessione, ergo sequitur, quod teneantur ad collectas, cum quilibet grauari possit ratione fructuum, quos ex re domini percipit. l. si venditor. §. fin. ff. de seruis exportat. l. fin. vbi Bartol. Cod. sine censu, vel reliquis, Ripa, consil. 23. n. 15. & 21. de rescript. Natta, cons. 312. n. 5. lib. 2. Cephalus, consil. 637. num. 7. lib. 5. & cons. 515. n. 8. li. 4. & 290. n. 12. lib. 1. & sic a fortiori videtur dicendum, quod multo magis emphyteuta grauari possit, cum habeat vtile dominium & ius in re, & bona ecclesiastica ratione vtilis dominij possunt collectari a laicis, ita Purpurat. con. 332. li. 1. ea ratione, quia laici possunt statuta facere contra laicos habentes bona ecclesiastica in emphyteusim, quoad vtile dominium, Ancharran. cons. 433. n. 3. qui dicit communem, & Iulius Clarus in §. emphyteusis, quest. 48. Pro qua opinione expendo text. in l. 55. tit. 6. p. 1. ibi, * mas si per auentura la iglesia compresse algunas heredades, oge las dieffen homes que fuesen pecheros al Rey tenudos son los clerigos de le fazer aquellos pechos que auian a cumplir por ellos aquellos de quien las huuieron. * quae lex est menti tenenda.

10 Sed his non obstantibus, contraria opinio negatiua est satis iuridica, quae defenditur a Bartol. in l. priuata. Cod. de excus. munerum. lib. 10. vbi Angel. & Ioan. de Platea, l. in l. 1. n. 31. C. de iure emphy. Bosius. in tit. de princip. n. 128. Ruynus, cons. 111. n. 10. lib. 5. Petr. de Vbaldis, in tractat. collectat. in fin. n. 74. Siluan. cons. 9. vbi late tuetur hanc sententiam, quam dicit veriorum, & solidioribus rationibus fundatam, nec non magis æquam & securam (quia continet fauorem ecclesie) Sfort. Odd. cons. 70. n. 31. & n. 13. dicit communem, licet ingenue fateatur contrariam magis communem. Et pro hac sententia negatiua, quod emphyteuta ecclesie non teneatur ad collectas, facit optima ratio, quia fiscus & ecclesia æquiparantur, vt in l. fin. C. de sacros. eccles. Salicet. in l. penul. C. de excus. mun. lib. 10. Sed sic est, quod emphyteuta fisci non tenetur ad collectas. l. pen. §. conductores. ff. de iur. immu. l. priuata. C. de excus. mun. lib. 10. l. 1. C. de priuileg. dom. Ang. lib. 11. ergo similiter nec emphyteuta ecclesie, quia alias duplici onere grauaretur, quod est absurdum, vt tenet Bart. post gl. in l. 1. C. de mulierib. In quo loco patet, quia grauaretur onere laudemij, & canonis annui. Deinde vero (quod grauius est) onere duplicis collectae, si princeps ecclesiasticus (cui immediate subsunt bona ecclesiastica) vellet etiam bona hæc collectari, & ipsa ecclesia per indirectum grauaretur, quia non reperiret emphyteutas, qui sic pingua laudemia soluerent, si bona ecclesie non possent transire in eos, cum eisdem priuilegijs, cum quibus ecclesia possideret. Deinde etiam, quia in casu quo Papa collectaret bona ecclesiarum, siue possessores eorum, si ipsi emphyteutae deberent censer, quoad dominium vtile immediate subditi principi laico, remaneret ecclesia grauata, quoad dominium directum, & licet persona emphyteutae quoad se subdit principi laico, & laicorum statutis, tamen bona ecclesie quae a laicis possidentur, non subsunt ipsi principi quoad directum dominium. Et cum hæc

Tom. II.

opinio sit fauorabilis ecclesie, sequitur quod in dubio sit tenenda, vt resoluit Neuzanis, cons. 9. n. 18. & licet hæc opinio sit receptior de iure communi, de iure tamen regio non est recedendum a decisione & determinatione d. legis 55. & idem probat lex 11. tit. 3. lib. 1. recop. vbi notat Azeuedo, n. 8. Si vero necessitas publica immineat, non solum emphyteuta ecclesie tenentur ad collectas, sed etiam ecclesiasticae personae, vt notant verba dictae legis. 11. ibi, * los clerigos sean libres de contribuir y pechar con los corceios pero los pechos que son para bien comun de todos, an si como para reparo de muro o de calçada, o de carrera, o de puente, o de fuente, o de cõpra determino, o en costa que se haga para velar y guardar la villa y su termino en tiempo de menesterien estas cosas tales, a fallecimiento de propios de concejo deben contribuir y ayudar los dichos clerigos, * & ita declarat Duennas, reg. 100. limitatione 16. Olano. in ant. iuris littera C. n. 39. & Gutierrez, practicarum questionum. lib. 1. quest. 3. vbi plura congesit. & in allegat. 10. & est text. in l. 20. tit. 32. p. 3. & l. 54. tit. 6. p. 1. vbi Greg. Quae omnia sunt menti tenenda, quia assidua & quotidiana sunt.

S V M M A R I V M.

- 1 Iuramentum confirmat contractum nullum quando potest seruari sine interitu salutis aeternae.
- 2 Mulier obligatur ex fideiussione iurata, etiam si fuerit laesa & perdat dotem.
- 3 Contraria opinio in questione proposita defenditur.
- 4 Authent. si qua mulier. C. ad Velles. annullat ipso iure contractum fideiussionis, factum fauore mariti.
- 5 Verbum, nullatenus, inducit actus nullitatem.
- 6 Verba Concilii Tridentini, in c. 2. sess. 21. declarantur.
- 7 Iuramentum sortitur naturam contractus super quo interponitur.
- 8 Iuramentum non confirmat contractum celebratum contra ius publicum.
- 9 Clericus non potest etiam cum iuramento constituere sibi iudicem laicum.
- 10 Iure publico priuatorum pactis non derogatur.
- 11 Renunciatio iurata, facta a nobili vt pro debito incarcerationetur, non firmatur iuramento.
- 12 Clausula irritans ita annullat contractum, vt nullo iure valere possit.
- 13 Clausula irritans inducit formam.
- 14 Forma dat esse rei, & sic non potest mutari.
- 15 c. 1. sess. 24. de reformatione matrimonij, declaratur.
- 16 Mulier quae iurauit se non fideiussuram, si ex post facto fideiubeat cum iuramento, non valebit talis fideiussio, etiam iurata.
- 17 Obligatio civilis neque naturalis non oritur ex contractu fideiussionis celebrato a muliere coniugata fauore mariti.
- 18 Mulier contrahens cum suo marito, praesumitur dolo, & re decepta.
- 19 Contractus in quo interuenit dolus, non confirmatur iuramento.
- 20 Iuramentum non est licitum nisi habeat tres comites, veritatem, iudicium, iustitiam.
- 21 L. 1. §. quae oneranda, vbi gloss. ff. quar. rerum actio non det. declaratur.
- 22 Contractus rescinditur, si cum metu reuerentiali concurrat laesio enormissima cum iuramento.
- 23 Opinio Burgos de Paz, cons. 5. num. 11. reprobat & declaratur.
- 24 Mulier potius videtur consentire in contractu cum marito celebrato, ne incurrat eius indignationem, vel odium, quam ex animi deliberatione.
- 25 Iudex in dubio debet rescindere contractum a muliere coniugata celebratum.
- 26 Authent. si qua mulier, respicit fauorem publicum, ne mulieres remaneant indotatae.
- 27 Mulier faciens contractum contra legem prohibitam peccat mortaliter.
- 28 Mulier obligatur ex contractu fideiussionis pro marito facta, quando obligatio in eius utilitatem fuit conuersa.
- 29 Iuramentum non confirmat contractum ipso iure nullum.
- 30 Sententia senatus refertur, circa contractum iuratum a muliere pro suo marito celebratum.
- 31 L. 61. Tauri declaratur, vt procedat, etiam si iuramentum interueniat.
- 32 Verba legis negatiua, abnegant omnem potentiam.
- 33 Falsa, etiam cum iuramento, non potest meliorari causa dotis, neque constitutio arrharum iurata valet ultra decimam.
- 34 L. 3. tit. 12. part. 5. corrigitur, per l. 61. Tauri.

- 35 e. ex rescripto, de iureiurando, declaratur.
- 36 Relaxatio iuramenti est necessaria, ut mulier possit impugnare contractum iuratum.
- 37 Mulier licet intercedat cum marito tanquam principalis, reputabitur fideiussor.
- 38 Opinio Marienci, & Anton. Gom. reprobatur.
- 39 Aubent. ut immobilis, coll. 5. declaratur, & ponderatur.
- 40 C. peruenit, de emptione & venditione, declaratur.
- 41 L. 61. Tauri, declaratur & limitatur.
- 42 Mulier obligatur ex contractu à marito celebrato, quando in eius utilitatem contractus fuit confectus, & maritus non habet de suo, unde soluat.
- 43 Maritus non tenetur ultra quam facere possit.
- 44 Mulier diues tenetur alere maritum pauperem.
- 45 Lex, ei qui. C. quod cum eo, declaratur.
- 46 Creditor qui mutuauit pecuniam ad alendos filios, potest ab illis pecuniam exigere, si pater non sit soluendo.
- 47 Consilium pro creditoribus iraditur, ut sine securi, quando mutant pecuniam habenti filios.
- 48 Mulier non debet locupletari in damnum creditoris.
- 49 Si res mea ad aliu perueniat ex causa lucratiua possum eam condicere, si nullus contractus intercedat.
- 50 L. qui Romae. S. Augerius, declaratur nouiter ultra omnes.
- 51 Fideiussor non tenetur soluere debita, quae mortuo principali debitore calculo facto deberi consistat.
- 52 Facultas implendi conditionem, non transit ad heredes.
- 53 Opinio communis (cum Bart.) defenditur contra Couarr. & Anton. Gom. & Ioann. Gutierrez. & alios.
- 54 Implementum conditionis adherentis personae, non transit ad heredes.
- 55 L. si decem cum petiero, declaratur.
- 56 Condicio in forma specifica debet adimpleri.
- 57 Actus agentium non debet operari ultra eorum intentionem.
- 58 Fideiussoris obligatio est stricti iuris, & sic debet procedi stricte & limitate.
- 59 Fideiussor qui promisit soluere pro Antonio calculum factum per arbitros, non tenetur soluere calculum factum per arbitros secundo electos.
- 60 L. fideiussor obligari. S. fin. ff. de fideiussor. declaratur.
- 61 L. 6. tit. 11. p. 5. declaratur.
- 62 Industria personae consideratur in S. Augerius, ponderando illius verba.
- 63 L. inter artifices. ff. de solutio. ponderatur pro intellectu S. Augerius.
- 64 Nomina possessiva, meum, tuum, suum, praesens & non futurum tempus significant.
- 65 Lex, si ita legatum. ff. de aur. & argentolegato, ponderatur pro intellectu S. Augerius.
- 66 Qualitas adunata verbo, intelligitur secundum tempus verbi.
- 67 Opinio quae communis est in iudicando & consulendo est sequenda, & alias iudex facit litem suam.

QVAEST. DCCXXVII.

Utrum valeat obligatio fideiussorum facta à muliere coniugata pro marito, adhibito iuramento, quando enormiter est laesa. Communis contra communem.

Notissima iuris conclusio est, quod iuramentum confirmat contractum mulieris, etiam si alias sine iuramento non valeret de iure. Ita probat text. in cap. licet mulieres, de iureiur. lib. 6. & in c. cum contingat, extra. eod. tit. quod etiam procedit in omnibus contractibus iuratis, & renunciationibus, quae alias de iure non subsistunt, auth. sacramenta puberum. C. si aduers. venditio. c. quamvis pactum. de pact. lib. 6. c. debitores, de iureiur. Et sic licet text. in auth. si qua mulier. C. ad Velleia. prohibeat similem obligationem, & prohibeat, quod mulier non possit pro viro se obligare: tamen illud est intelligendum, quando non intercessit obligatio iurata, secus vero si iuramentum interueniat, cum possit feruari sine interitu salutis aeternae. Ita tenent Canonistae, in c. peruenit, de emptione & venditione. c. si vero, de iureiurando. Quam conclusionem defendit Matthaeus de Afflic. decis. 311. num. 4. etiam si mulier laesa sit ex tali obligatione, vel fideiussione, vel quia in totum, vel in maxima parte remaneat indotata, dicens ita teneri communiter per canonistas & ita fuisse iudicatum in senatu contra uxorem Vnius de Barbacia. Et istam opinionem sequitur Palat. Rub. in repet. c. per vestras. S. 17. de donat. inter vir. & uxorem. num. 23. in fine. idem tenet Boer. decis. 23. num. 9. per dicta iura, & pro hac opinione consuluit Ab. conf. 8. num. tertio, volumine secundo, & dicit communem opinionem Alciat. in d. cap. cum contingat, num. 64. & dicit magis communem Burlat. conf. 66. numer. 15. lib. primo, & Roland. conf.

70. num. 2. vol. 2. & pro hac sententia dicit iudicasse Anton. Theaur. decis. 223. num. 15. vbi dicit quod semper existimauit, quod mulier iuramento obligatur, etiam si omnino indotata remaneret. Cum iura canonica indistincte & generice loquantur, & solum excludant casum, quando iuramentum inducit periculum animae. Quam opinionem tenet Paul. in d. authentica si qua mulier, & Gregor. in leg. 3. tit. 12. part. 5. in verb. renunciando, in fin. Quam sequitur Marien. in l. 9. tit. 3. gloss. 1. num. 8. vbi idem tenet Azeu. nu. 9. & Gutierrez, de iuramento confirmatorio. 1. p. 655. n. 6. in fin. vbi dicit, quod ita practicatur quotidie.

Sed his non obstantibus, contraria opinio verior & æquior est, imo quod non obstante iuramento, si mulier enormiter fuerit laesa ratione fideiussionis vel alterius obligationis factae pro marito, non possit executioni mandari cum effectu, scriptura publica à muliere coniugata facta, & sic probata laesione (prout ex fideiussione inducitur) reuocabitur executio, quae tunc censetur probata, si ipsa mulier, ratione suae obligationis, indotata remaneret, non habens recursum ad bona mariti. Quae sententia probatur ex sequentibus. Primo, ex dispositione text. in d. authentica, si qua mulier. vbi ipso iure annullatur contractus & obligatio mulieris, quando pro marito intercessit, ibi, *scribimus nullatenus valere. * Quod verbum *nullatenus, *actus nullitatem inducit, ut tenet gloss. verb. nullatenus, in clem. 1. de sequestra. possessio. & fruct. gloss. in clem. 1. de etat. & qualitat. verb. nullatenus, & sic gl. in d. auth. verb. *nullatenus. * interpretatur illa verba, quam ad hoc expendit Ias. in l. in pecuniariis, nu. 25. ff. de feriis, etiam diximus in q. 527. n. 10. vbi sic declarauimus verba Conc. Trident. c. 2. sess. 21. in verb. nullatenus. Ergo cum contractus simili modo celebratus, sit à lege reprobatus & nullus ipso iure (ex quo mulier enormiter est laesa) sequitur quod iuramento confirmari non possit. l. non dubium. C. de legibus. Quia iuramentum sequitur naturam contractus super quo interponitur, ut in l. si. C. de non numerata pecunia. Secundo comprobatur nostra sententia, quia illa prohibitio, de qua in d. auth. si qua mulier. respicit bonum publicum, ne mulieres remaneant indotatae. l. 1. vbi docto. ff. solu. matrimo. Et quotiescunq; lex aliquid prohibet ob publicum fauorem, contraualiter factus non confirmatur iuramento, text. in c. si diligenti, de for. compet. vbi clericus non potest constitui iudex laicus etiam adhibito iuramento, quia alias pacto priuatorum iuri publico derogaretur, quod iura abhorrent. l. inuis gentium. S. si paciscar. ff. de pact. & nos etiam diximus in questione 688. num. 4. vbi ex hac ratione defendimus ex voto aliorum, non valere renunciationem iuratum, factam à nobili, ut pro debito ciuili in carcerem detrudi possit, quia illa renunciatio vergit in damnum totius nobilitatis, & in eius dedecus, & sic nihil operatur, argumeto. text. in l. alia. S. eleganter. ff. soluto matrimonio. Tertio sustinetur haec opinio, quia illa authentica prohibet contractum mulieris, & resistit potestati contrahendi, & annullat obligationem postea factam, non solum à principio, per illud verbum nullatenus, sed per clausulam irritantem in fine positam, ibi, *Sed ita esse, ac si nec factum quicquam, neque scriptum esset. * Et ibi, *nisi manifeste probetur, quod pecuniae in propria ipsius mulieris utilitate expense fuerit. * Ex quibus verbis duo notabilia colliguntur. Primum, quod per illam clausulam irritantem ita annullatur contractus, ut nullo iure valere possit aliter, quam ibi disponitur. c. pen. de praeb. li. 6. Et illa clausula inducit formam. Bald. in leg. prima, ff. de li. & posthum. versic. quero ergo, Bart. in l. de his. C. de transactio. Iason. in l. 1. n. 7. ff. de li. & posthum. Dec. conf. 528. n. 11. Gratus conf. 16. n. 4. li. 1. Forma enim dat esse rei & ad vnguem est seruanda. l. qui heredi. & l. Maenius. ff. de condit. & demonstrat. alias contractus est ipso iure nullus. l. cum hi. S. prator. ff. de transactio. Et quidquid sit contra decretum irritas, habetur pro infecto, Abb. in c. dilectus, n. 14. de praeb. Oldra. cōf. 319. in fin. Flaminius, de resign. benef. li. 5. q. fin. n. 227. Et sic obiter possumus intelligere verba Con. Trident. c. 1. sess. 24. de reformatio. ibi, *qui aliter quam presente parocho & duobus vel tribus testibus matrimonium contrahere at-

tentauerit, sacra Synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit. * Quae verba inducunt formam, cum sint decreti irritantis, & matrimonium aliter contractum (etiam adhibito iuramento) erit nullum, vt late diximus in quaest. 604. num. 25. Secundum notabile, quod deducimus ex verbis d. auth. est, quod contractus mulieris cum suo marito celebratus est ipso iure nullus, nisi probetur, quod fuit versum in eius utilitatem. Quod dicere non possumus in contractu fideiussionis, cum semper sit damnosus, cum quis se constituit debitorem pro alio, Couarr. lib. 3. variarum. c. 2. num. sexto, Bart. & alij. in l. fin. ad Velleian. Anton. Gom. variar. resol. 2. tom. c. 13. num. 17. tex. optimus in l. interdum. ff. de mino. Palati. Rub. in c. per vestras. §. 18. num. 10. de donat. inter vir. & vxor. Sfortius, de rest. in integr. 2. p. quaest. 54. num. 10. & cum sit hic fideiussionis contractus damnosus, neque aliquo modo in eius utilitatem conuerti potest, non valet fideiussio mulieris. Et sic defendi potest recto iure opinio Menchac. de success. creat. §. 18. num. 158. quam sequitur Padil. in l. ne passim. num. 12. C. de iur. & fact. ignorant. vbi tenet, quod si mulier aliquando iurasset se minime fideiussuram, si ex post facto fideiubeat cum iuramento, non valebit fideiussio, etiam iurata. Ergo si prohibitio inducta ab ipsa muliere illum effectum nullitatis producit, multo fortius hoc debet procedere in prohibitione facta ab ipsa lege. Quapropter si ipsa contrahat tanquam fideiussor sui mariti, vel tanquam principalis, non orietur civilis, neque naturalis obligatio, vt tradit Ioan. Gutierrez, de iuramento confirmatorio 1. part. c. 1. num. 40. & sic iuramentum non confirmauit contractum, cum nihil sit confirmabile, extante prohibitione in ipsa persona, vt tenet doctores, in l. cum lex. ff. de fideiussio. Quia cum iuramentum interueniat tanquam accessorium ad confirmationem contractus, si ipse est nullus, & ex eo non oritur obligatio civilis, neque naturalis, sequitur, quod iuramentum nihil operabitur, cum destructo principali corruat accessorium, vt in l. fideiussori eius. ff. de donation. ibi, * fideiussori eius qui donationis causa pecuniam supra legis modum promisit, exceptio dari debet, etiam inuito reo. * Facit etiam text. pro hac conclusione, in l. qui contra senatus. ff. de fideiussio. ibi, * fideiussorem a patre accipere non potest, quia neque civilem, neque honorariam actionem aduersus patrem habet. * text. etiam in l. si mulier contra. ff. ad Velleian. ibi, * ego puto fideiussori dandam exceptionem, etiam si mandati actionem aduersus mulierem non habeat, quia totam obligationem improbat. * Ergo cum in nostro casu, origo obligationis impediatur, cum clausula irritanti, sequitur, quod contractus fideiussionis in damnum mulieris celebratus, erit nullus, & cum ex eo non oriatur obligatio civilis, neque naturalis, vt tradunt Bart. & Paul. in d. l. cum lex. ff. de fideiussio. Baeça, de non meliorand. filiab. c. 29. num. 8. (cum resistat iuri publico) non confirmabitur iuramento, & sic consuluit Abb. conf. 4. volumine 1. pro muliere, quae in eodem iuramento cum marito contraxit, quod nullo iure remaneat obligata, cum semper praesumatur oppressa & subdita ipsi marito, & sic re, & consilio decepta. Ita Vital. in tract. claus. titul. de renunciat. Velleia. col. 3. Et sic cum dolus (saltem praesumptus) intercedat non sustinetur contractus, text. in l. si quis cum aliter. ff. de verb. obligat. vbi notant doctores. Vnde nil mirum, si contractus vbi interuenit dolus non firmetur iuramento, vt tradit Deci. conf. 180. num. 7. vbi dicit communem opinionem, Cagnol. in l. 2. C. de rescindend. venditio. nu. 79. & 81. & vt iuramentum dicatur licitum, debet habere tres comites, veritatem, iudicium, & iustitiam. c. est Christ. de iurciurand. c. animaduertendum. 22. quaest. 2. iuramentum autem, in contractu vxoris cum marito celebrato adhibitum, non habet comitem iustitiae, quia non fuit iustum contrahere cum muliere, contra legis prohibitionem, cum ex fragilitate sexus & reuerentia, quam habet ad maritum, de facili omnia promitteret, vt cum eo in pace conseruetur, quod magis metu reuerentiali, quam ex animi deliberatione spontanea factum praesumitur, vt notant gloss. & docto. in l. 1. §. quae queranda. ff. quar. rer. actio non

Tom. II.

det. l. si pater. in fi. C. de spons. & illam gloss. d. §. quae queranda. late exornat & declarat vltra omnes Roder. Xuar. allegat. 24. (per totam.) Anton. Gom. tom. 2. var. cap. 14. nu. 27. Paz, in sua praxi. 3. tom. cap. quinto, nu. 6. Couar. de sponsal. 2. par. cap. 3. §. 6. nu. quarto, & in cap. quamuis pactum. 3. part. §. 4. num. septimo, Bernard. Diaz. regul. 53 2. vbi late Salzedo (qui alios refert) Bur. de Paz, conf. 5. num. 11. Socin. reg. 379. Gracian. regu. 314. Afflic. decis. 69. n. 4. Molin. de Hispanorū primog. lib. 2. c. 3. n. 11. vbi dicit, quod si cum metu reuerentia- 22
li concurrat laesio enormis, quod rescindetur contractus, etiam iuratus. Idem defendit Salzedo supra. limit. 1. & Aymon. conf. 11. nu. 12. & Guierr. in auth. sacramenta pberum. n. 93. C. si aduers. venditio. & Couar. vbi supra: licet contrarium (& male) teneat Burgos de 23
Paz, supra. n. 11. cuius opinio licet vera sit in contractibus & renunciationibus filiorum, tamen in contractu mulieris cum marito suo celebrato, sustineri non potest, ex traditis per Xuar. d. alleg. 24. n. 2. vbi defendit opinionem And. Sicul. in c. causam matrimonii, de off. delega. vbi concludit, quod contractus mulieris factus cum marito ad utilitatem illius, est rescindendus ex sola reuerentia, & metu praesumpto, cum ipsa sit sub eius potestate, & sit quasi famula, vt in d. c. manifestū. 33. quaestione 5. & sic potius videtur consentire ne incurrat odium, vel indignationem mariti, quam ex animi deliberatione, vt notat Alexand. de Imol. in d. §. quae queranda. Et pro hac sententia debet iudex in dubio iudicare, vt docet Card. in d. c. cum contingat. Quod maxime procedit quando datur laesio enormis, cum dolus praesumatur adhibitus in tali conuentione, & quaedam oppressio reuerentialis, & ita limitat & declarat text. in d. c. cum contingat. Alciat. ibi. n. secundo. Quae sententia in causa nostrae quaestionis verissima est, cum concurrat prohibitio contractus, cum clausula irritanti, & metus praesumatur reuerentialis, & laesio enormis, quia remaneret indotata, si contractus esset executioni mandandus. Et rursus, quia dicta prohibitio, de qua in d. 26
auth. si qua mulier, respicit fauorem publicum, qui consistit in conseruatione dotis mulierum, & ne remaneant indotatae, vt in l. 1. ff. soluto matrimonio, & sic cessat ratio text. in d. c. quamuis pactū. & c. licet mulieres, & c. cum contingat. Quae iura procedere non possunt his concurrentibus, cum mulier peccet mortaliter faciens contra legem prohibitiuam, vt tenet Baeça, de non meliorand. filiab. c. 29. n. primo. in princip. & sic tale iuramentum non est seruandum, cum vergat in detrimentum salutis aeternae, vt in illis iuribus disponitur. Et ita in terminis d. authentic. si qua mulier, declarat doctissimus Gatierr. (licet non sic fundet) de iuramento confirmatorio 1. p. c. 55. n. septimo, vbi postquam tenuit contra gloss. in authentica si qua mulier. (quae docet, quod mulier etiam cum iuramento, non potest se obligare, neque fideiubere pro marito) illud limitat, si detur laesio enormis ex tali contractu vel fidei- 28
iussione, quod etiam sublimitat in l. 2. pract. qu. 29. quando euidenter probetur, quod obligatio fideiussionis fuit conuersa in eius utilitatem. Quae sublimitatio non est praesentis speculationis, cum resolutio nostrae quaestionis consistat in dāno & laesione ex praesumpto metu mulieris. Et nostram principalem conclusionem, quod mulier non obligetur, (etiam cum iuramento) ex contractu, vel fideiussione pro marito facta, (vltra gloss. in dict. auth. si qua mulier.) tenet ibi Iacob. Butric. & Bart. & Bald. & confirmatur ex traditis per Roland. conf. 2. n. 80. vol. 1. vbi allegat Philip. Frac. idē tenentē in c. quamuis pactū, resoluētē, quod licet iuramentum validet contractum inualidum, vt in iuribus supra relatis, tamē illud procedit, quando contractus super quo iuramentum interponitur, est ipso iure nullus, secus vero est, si à lege nullitas ex tali contractu inducatur. Quia tunc iuramentum, nihil operabitur, neque validabit contractum, & ad hoc dicit esse glossam singularem, in d. auth. si qua mulier. & plures pro hac sententia refert, & sequitur Baeça supra dict. c. 29. n. 10. Ergo cum contractus mulieris sit ipso iure nullus inuitus & celebratus cum suo marito fauore alterius, sequitur, quod non firmatur iuramento, quia alias legis prohibitio nihil operaretur, si iuramento interposito cluderetur, & eadē facilitate iurabit, quae con- 29
trahit.

trahit. Quam opinionem tenet Paris. *conf. 65. num. 13. lib. 3. & conf. 75. num. 13. & 16. lib. 4.* Alciat. *in d. cap. cum contingat. num. 223. Dec. conf. 180. & 181.* & dicit communem opinionem Gail. *lib. 2. pract. obseruat.*

30 77. quem refert Anton. Thesaur. *decif. 223. num. 9.* vbi alios refert pro hac sententia, dicens quod senatus ita practicauit, cum hoc temperamento, vt si mulieri remaneret dimidia pars dotis, tunc valeret obligatio iurata, alias secus. Et hanc nostram opinionem tenet Spino, *in speculo testamen. gloss. 12. princip. nu. 109.* quã dicit magis communem opinionem, & sequitur eam

31 Gom. Arias, *in l. 59. Tauri, alias. 61. in princip. vers. tamen dicere aunderem,* quam confirmat text. *l. 61. Tauri,* quæ hodie est *l. 9. titul. 3. lib. 5. recop. ibi, * de aqui adelante la muger no se puede obligar por fiadora de su marido, aunque se digaly a lege que se conuirtio la tal denda en*

32 *pronecho de la muger.* * quia illa verba sunt prohibitiua, & negatiua, & sic abnegant & excludunt omnem potentiam, & modum obligationis, etiam in iuramento prestito, *gloss. in cap. beneficium. de regul. iuris, in 6. l. nemo potest. ff. de leg. 1. vbi Gutierrez. nu. 145.* plura iura expendit pro hac conclusione, quæ communis est, vt docet Iaf. *in l. Gallus, in princip. n. 16. & 19. ff. de lib. & posthu.* Quæ opinio ex eo etiam defendi potest, quia verba dicta *l. Tauri* diriguntur ad personam prohibitiue, & sic contractus non firmabitur iuramento, vt tenent Bart. & Angel. *in l. fin. C. ne fideiusso. dot. dent.* & dicit Bart. opinionem esse communiorum Roderic. Xuar. *titul. * de las arras. * num. 24. & 25. Bacca. de non meliorand. filia. cap. 29. nu. 6. Matien. in l. 2. titul. 2. glo. 2. num. 5. lib. 5. recop. Padilla. in auth. res quæ, C. commu. de legat. num. 29. Couarr. in d. c. quamuis pactum. in 2. p.*

33 *num. 7.* vbi sic declarat leges regni, prohibens arrharum dationem ultra decimam partem, & quod filia causa dotis melioretur. Quia cum prohibitio dirigatur ad personam, dispositio aliter facta non confirmatur iuramento. Et hanc opinionem (etiam nulla data læsione in propriis terminis) tenet Mexia, *ad l. Toleti. 7. part. 2. funda. num. 27. col. 3. in fin. vbi sic intelligit d. l. 61. Tauri.* etiam si in obligatione mulieris iuramentum interueniat, vbi sequitur gloss. *in dicta authentica si qua mulier,* Gomez Arias, *vbi supra,* quæ opinio vera est, & tenenda, licet Gregor. Lop. *in l. 3. titul. 12. p. 5. in verb. * renunciation. * teneat contrarium,* quod valeat renunciatio iurata, quem sequitur Matien. *in d. leg. 9. titul. 3. gloss. 1. num. 8. & ibi Azeued. num. 9.* qui non loquitur quando mulier non remaneret læsa ex tali fideiussione, vel obligatione facta pro marito, nam in hoc casu, hæc nostra opinio iuri consona est, ex fundamentis supra relatis. Nec prædictis obstat *l. 3. titul. 18. part. 5.* in tertia limitatione, vbi mulier potest intercedere pro fideiussore, & valet obligatio quando renunciavit *d. l. auxilio,* & sic si valet renunciatio simplex, multo fortius si fuerit iurata. Quia respondeo primo, quod illa lex nõ loquitur in fideiussione facta pro marito, vt disponit *d. auth. si qua mulier.* Secundo, quod *d. l. Tauri 61.* est correctoria iuris communis, vt constat ex verbis principii. *ibi, * de aqui adelante.* * Et sic licet lex part. loqueretur in fideiussione facta pro marito, esset iam correctæ, per *d. l. Tauri,* quæ etiam corrigat *d. Authentica. si qua mulier, in fin.* vbi vxor pro marito, etiam pro debito publico, & fiscali obligari non poterat, quia iam ille casus remanet exceptus, in *d. l. 61. Tauri.* vbi notat Anton. Gomez, *num. 6. in fin.* Nec etiã

35 huic nostræ sententiæ obstat *tex. in c. ex rescripto, de iureiurando,* vbi mulier quæ se cum iuramento obligauit tanquam sui mariti fideiussor, tenetur ad obseruatiam contractus iurati. Quia respondeo, quod ibi nõ fuit allegata læsio ex parte mulieris, neque nullitas contractus fideiussionis, & sic Romanus Pontifex nõ decidit nostrum casum, cum sit necessarium quod illa exceptio opponatur per vxorem, obtenta prius iuramenti interpositi relaxatione, per viam agendi & excipiendi, vt tenet Afflict. *322. num. 6.* Quod tutius est, vt docet Anton. Thesaur. *d. decif. 223. num. 18.* licet alii teneant contrarium, imo quod hoc casu quando mu-

lier est enormiter læsa. non sit necessaria relaxatio iuramenti, vt docet Alexand. *conf. 89. lib. 2. Curt. senior, conf. 43. n. 7. & 9.* & dicit magis communem opinionem Ludouic. *decif. 27. n. 18. & 20. per rex. in c. Quintauallis, de iureiur.* Sed practica tribunalium ecclesiasticorum est in contrarium, à qua recedendum non est, cum tutiora & securiora sint eligenda. Et nostra principalis conclusio adeo vera est, quæ etiam procedit, si in contractu obligationis, mulier intercedat cum marito tanquam principalis: quia illa verba communiter apponi solent de stylo notariorum, & sic licet se faciat principalem debitricem cum solitis renunciacionibus, adhuc iudicabitur fideiussor pro viro. Specul. *titul. de solutio. §. 1. vers. sed pone vir & vxor, col. 3. Ab. conf. 44. num. 1. lib. 1. Bologn. conf. 45. Odo. in d. auth. si qua mulier, vbi Bart. num. 3. Bald. & Alber. num. 2.* & alios refert & sequitur Thesaur. *decif. 232. nu. 14. & decif. 233. n. 2. in 2. ampliat.* vbi dicit quod ita inconcussè obseruat senatus, & quod non habet difficultatē. Quod verum est, licet Ant. Gom. *in d. l. 61. Tauri. n. 4. & Matien. sup. gl. 3. num. 4.* velint contrarium, quorum opinioni resistit *verb. d. l. libi. * Tansi mesmo mandamos, que quando se obligarem de mancomum maidoy muger, que la muger no sea obligata a cosa alguna.* * Ecce vbi mulier tanquam principalis intercessit pro marito, & tamen non remanet obligata. Neque aliquid interest, quod ipsa obligetur tanquam principalis, & maritus tanquam fideiussor, quia nullo casu ipsa tenetur, ne fiat fraus legi, quod eleganter prohibet Iustinian. *in auth. ut immobil. ante nup. donat. col. 5. ibi, * Si quisigitur tale aliquid fecerit.* Et ibi, ** vt mulier forsitan in lucro, quod ei confert antenup. donatio, difficultatem pariat, non inueniens rem in viri substantia, cum sit alienata aut supposita, vt potentib. forte personis, quatenus illi propter huiusmodi causas, aut sit omnibus modis inhabilis vendicatio aut difficilis, & litibus egeat, dum ex hoc ipso sit adiunãda.* * Et ibi, ** sciat siue emptionem siue hypothecã habeat nihil horum utilitatis habebit omnino, sed equalia erunt nõ scriptis, nec dictis quæ super hoc scripta sunt, aut conuenerunt vt seruetur vxori lucrũ.* * Et ibi, ** consensus n. in talib. aut in hypothecã, aut in venditione, aut in aliã alienatione cõscriptus, percipiendi omnino non proderit, si semel consensus fiat.* * Et ibi, ** Sed tunc mulierem ex secundo consensu damno submittimus, dum sunt aliæ res, ex quib. possibile ei est satisfieri pro re, vel reb. immobilib. quæ in ante nup. donatione continentur, & quæ ab alio detinentur propter alienatione aut suppositionis modũ.* * Et rursus ibi, ** Sed neque ipsos contrahentes omnino negleximus, nam etiã super his obligatione quantum ad mulieres neque dictam, neque scriptam esse volumus.* * Ex quib. verbis late confirmatur nostra sententia & opinio, & probatur, quod quomodocunque mulier pro suo marito obligetur, perinde est, ac si obligatio facta non fuisset, si ad bona mariti non habeat recursum, vt probatur etiam *in auth. siue a me, C. ad Velleia. ibi, * Consensus nihil proficit, quominus demus mulieri in rem actionem, nisi aliæ res viro sint ex quib. ei consuli possit.* * & sic confessio vxoris, facta in instrumento facto cum marito, per quam fatetur principaliter esse obligatam, licet maritus tanquam fideiussor accedat, nihil mulieri, neque eius hæredibus & successoribus nocebit. Neq; prædictis obstat *tex. de iure canonico, in c. peruenit, de emptione & venditione,* quia supponit Pontifex, quod erant facultates mariti, ex quibus mulieri consuli possit, & quod pecunia domus venditæ fuit conuersa in vtilitatem mulieris, & sic sustinebitur contractus alienationis, vt probant verba illius *tex. ibi, * Et quia in communes usus viri & vxoris illius pretium est conuersum, ac facta venditionis tempore, unde sibi præfata mulier consulere potuisset, in viri facultatib. consistebat.* Quem *tex. ultra ordinarios optime declarat Roderic. Xuar. in tit. * de las arras, * num. 44. & Palat Rub. in repet. rub. c. per vestras. §. 17. n. 22. de dona. inter.* Ex quibus infero intellectum, & interpretationem ad *l. 61. Tauri.* quæ est optima & quotidiana limitatio illius, & semper occurrit in praxi, videlicet, quod maritus & vxor simul contrahunt ad vtilitatem ipsorum, vel ipsius mul-

lieris, vt quia ipse accepit mutuo pecuniam, vel locauit domum, pro alenda & tuenda vxore, quod si maritus non habeat bona, ex quibus illa debita contracta pro necessitate & vtilitate vxoris solui possint, tenebitur ipsa mulier ex proprijs bonis dotalibus pecuniam sic debitam soluere. Ad quod moueor ex sequentibus. Primo, quia illa obligatio non vergit in damnum vxoris, & licet maritus teneatur eam alere, & ei omnia necessaria ministrare, illud intelligitur si habeat bona, secus si pauper sit, & pecunijs careat. & ad hoc pondero verba d.l. ibi, * Pero si lo que se conuirtio en provecho della, fue en las cosas que el marido era obligado ha le dar.* Et sic loquitur illa l. quando maritus ad id tenebatur, quæ ratio cessat marito paupere existente. Ita Bald. 43 in l. vbi adhuc, vers. pone quod vir. C. de iur. dot. quia alias teneretur ultra quam facere posset, contra l. maritum. ff. soluto matrimonio, §. item si de dote, instit. de actio. & 44 comprobatur hæc opinio, quia mulier diues tenetur alere maritum pauperem, l. si cum dote. §. si maritus. ff. soluto matrimonio, vbi notat Bart. & Alexand. & sic pater pauper non tenetur alere filium, vt in l. si quis a liberis. vbi gloss. ff. de lib. agnoscend. gloss. in l. Nefennius. ff. de negoc. gest. Vnde si maritus faciat id, ad quod de iure non erat obligatus, accipiendo mutuo pecuniam, vel locando domum pro sua habitatione, sequitur quod cum illud debitum sit contractum in vtilitatem vxoris, quod ipsa de sua dote tenebitur ad solutionem, 45 text. notab. in l. ei qui, 7. C. quod cum eo, qui in alien. potest. est. ibi, * Quapropter si in rem dominij pecunia versa est, hæres eius conueniri potest de summa, quæ in rem ipsius processit.* Qui tex. non est alibi secundum Bald. ibi. Pro qua sententia facit doctrina glossæ in l. his solis. ff. de conditio. indebi. Quæ docet, quod si ex causa lucratiua res mea tibi profuit (debitore existente non soluendo) possam à te condicere. Et sic per illam gloss. 46 resoluunt ibi Bart. & Ang. quod si aliquis mutuauit patri pauperi pecuniam ad alendos filios, qui habent bona materna, poterit creditor agere contra eos, patre non existente soluendo, per leg. fin. ff. de eo per que fact. erit vbi notat Ias. & in nostris terminis idem tenet Platerus, in l. vxorem. C. de decuri. lib. 10. vbi cõcludit vxorem teneri talem pecuniam soluere. Et ita sine dubio esse tenendum non obstant d.l. 61. Tauri, tenet Castil- 47 lo ibi, & Pal. Rub. in rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 66. num. 6. vbi monet cautos debere esse creditores mutuantes patri pecunias, vt omnino apponant in instrumento eas mutuas ad alendos liberos & vxorem, cuius opinionem sequitur Marienco. in dict. l. 3. titul. 9. gloss. 7. num. 5. & Azcued. in l. 9. tit. 3. gloss. 1. num. 3. lib. 5. recop. Et licet Rub. supra, (cum dubitatione) sequatur illam opinionem, tamen maturius considerando, hanc nostram amplectitur in d.l. 61. Tauri, num. 11. quem vidi post hæc scripta. & subdit aliam elegantem rationem, quia ex mutuo per maritum contracto, pro ipsius sustentatione, ipsa mulier magnam percipit vtilitatem, cum alias tantundem de suo debuisset consumere pro se alimentanda, maritum, & filios, & sic cum facta sit locupletior, non debet illud redundare in creditoris iacturam, imo poterit creditor illud repetere, argum. tex. in l. si me & Titium. ff. si certum petatur. 49 vbi res mea mihi debita, si ad te perueniat ex causa lucratiua, possum eam à te condicere, etiam si inter me & te nullus contractus interuenisset. Quod quidẽ est menti tenendum, cum sit honoris & lucri, & sæpe in praxi contingat, & quilibet responderet contrarium ex d.l. 61. Tauri, nisi altiora iuris principia repetat. 50 Ex quibus etiam infero declarationem, & intellectu ad l. qui Romæ. 132. §. Angerius. ff. de verbor. obligat. 51 vbi (secundum communem intellectum) fideiussor nõ tenetur soluere debita, quæ mortuo principali debitor, calculo facto, deberi ex libro codicis & expensæ constat. Nam text. ille à fortiori procedit, quando seruata forma stipulationis & contractus, (de qua per Scauolam in illo text.) mulier pro marito fauore alterius intercessit: Quia etiã in contractu nõ fuerit læsa & valeret fideiussionis obligatio, vel renunciatio ab ea facta & iurata (quod lōge distat à vero tramite veritatis, vt sup. resoluiamus) si tamen liquidatio, & calculatio non fiat

viueate marito, licet postea cū vxore, vel eius herede citato fiat talis liquidatio virtute primæ obligationis, non mandabitur executioni, & si de facto fiat, potest optimo iure huiusmodi exceptio opponi, ad impediendum executionem, quod clare comprobatur ex dicto §. Angerius. si bene illius sensus percipiatur. Et pro clariori illius intelligetia verba Scauolæ referre libuit, * Anger. filius familias seruo Publici Manii stipulanti spondit se daturum quidquid patrem Publico Manio debere constitisset. Quæsitum est patre defuncto, antequam constitisset quid, quantumque deberet, an si aduersus heredes eius actus fuisset, aliusne successorem, & debito constitisset, Angerius teneatur. Respondeo, si conditio non extitisset, stipulationem non esse commissam.* Ex quo text. Bart. deducit conclusionem (quæ communis est) quod facultas implendi conditionem, ad heredem nõ transit. Quæ licet à nostris doctoribus modernis increpetur, vt Cou. (alijs citatis) fecit, pract. q. c. 39. n. 5. & Io. Gutier. de iur. confirmatorio. 1. p. e. 37. n. fi. vel fi. c. 74. vbi annectit additionem ad illud, vbi anxie conatur in iudicando & consulendo, & quod magis est, in foro animæ, Bartol. & sequacium communem opinionem, & intellectu destrueret (alios assignando intellectus, prout fecit Cou. supra, & Anton. Gomez, 2. tomo variat. c. 11. n. 36. in fi.) Tamen verius existimo (salua pace grauissimorum virorum) Bartol. communem intellectum, ad illud tex. verum esse. quæ defendit Socinus, cons. 24. volum. 2. & Hippol. sing. 304. & Salazar, de vsu & consuet. c. 1. n. 22. Pro cuius intelligentia tres verissimæ & indubitatae cõclusiones & iuris principia præmittendæ sunt. Prima, quod im- 54 plementum conditionis, quæ adhæret personæ non transit ad heredes. l. si vbi docto. ff. de conditio. instit. ibi, * seruus respondit, conditionem morte defecisse.* l. 1. §. si autem sub conditione. C. de caduc. toll. l. si 10. cõperiero, (secundum 55 cõmunem intellectum.) ff. de verbo. oblig. quam sic intelligit Cou. sup. n. 6. dicens, quod ex ea ratione ibi ius cõditionis implendæ nõ transmittitur ad heredes, quia tractatur de ea conditione, quæ adeo personæ adhæret, vt per aliũ adimpleri nõ possit. Quod contingit in illo text. vt infra apparebit. Secunda conclusio, & iuris regula est, quod conditio debet adimpleri in specifica 56 forma l. qui heredi. l. Manius. ff. de conditio. & demõstratio. quia alias actus agentium effectum sortiretur contra 57 agentis intentionem, quod repugnat rationi, & l. non omnis, ff. si certum petatur. Et ratio est, quia conditiones in contractibus sunt stricti iuris, & non recipiunt ampli- 58 ationem, neq; extensionem de casu ad casum. l. quidquid astringendæ. 99. ff. de verbor. obligatiõ. ibi, * nisi palam verbis exprimat, omissum esse intelligendũ est.* Et de obligatione fideiussoria illud probat text. in l. si stipulatus est opus. ff. de fideiussor. leg. penultim. C. eodem. l. empto, C. de pact. & docet Roman. cons. 210. n. 12. Nauar. consil. 202. n. 5. volumine 1. Deci. consilio 72. n. 18. vol. 2. Cau- 59 laca. decision. 5. n. 31. in 2. part. vbi dicit quod in obligatione fideiussoris strictæ & multum limitate proceditur, & sic resoluit ibi, num. 33. quod fideiussor qui promittit soluere pro Antonio calculum factum per arbitros, nõ tenetur soluere calculum factum per arbitros secundo electos. Tertia cõclusio est, quod fideiussoria obligatio, etiam cõditionalis, cõcepta pro certa quantitate liquida fauore creditoris, est valida, licet moriatur principalis ante adimplementum cõditionis. Ita probat text. valde singularis, in l. fideiussor obligari. 17. §. si. ff. de fideiussor. ibi, * cõ 60 fideiussor hoc modo acceptus esset, si reus quadraginta quæ ei credidi nõ soluerit.* Et ibi, * si reus anteaquã interpelleretur decessisset fideiussor, obligatus erit.* Et ratio illius tex. est, quia licet obligatio fuit cõditionalis, nõ cõsistit in faciẽdo, ita vt adhæreat personæ, sed in danda certa quantitate iã liquida, vt in tex. ibi, * quadraginta.* Et sic nimirum si eius solutio transeat ad hæredes, cū nulla requiratur industria personæ. Quod quidẽ clare offendunt verba legis 6. tit. 11. par. 5. ibi, * El segundo caso es, si un homo entrasse per fiador de otro, diziẽdo ansí: Si fulano nõ vos diere tantos maravedis, prometo que vos los dare yo, casiaquel que recibe promission demãdare en iuzio al demandor que le pague aquellos maravedis, o no se los quiso pagar, de alli adelante sera obligado el fiador por la promission que hizo.* Ex quib. verb. tria notabiliter collige pro determinatione

37
38
39
40
41
42

natione nostræ quæstionis, quæ ibi præcesserunt vltra obligationem principalem, vt fideiussor teneatur. Primum quod fuit promissa quantitas liquida, vt ibi, * *prometo vos dar tantos maravedis.* * Secundum, quod principalis fuit in vita requisitus, ibi, * *que si demandare en inyzio que pague aquellos maravedis.* * Tertium, quod à die requisitionis & interpellationis, remanet fideiussor obligatus, nõ vero à die obligationis, vt in text. ibi, * *de alli adelante que da obligado el fiador por la promission que hizo.* * Ergo his deficientibus, quod fideiussor non fit obligatus pro certa & liquida quantitate, sed generice pro eo quod patrem vel maritum constiterit debere, si reus debendi in vita non fuit interpellatus, sequitur, quod talis fideiussor non teneatur, tanquam conditione non sequuta, quia obligatio fideiussoria illo modo concepta, conditionalis est, vt (aliis citatis) resoluit Ant. Gomez, 2. to var. cap. 13. n. 3. (licet aliter intelligat d. s. f. l. fideiussor obligari.) Quod quidem clarius comprobatur ex dict. leg. 16. ibi, * *De alli adelante que da obligado el fiador.* * Ergo à principio obligationis nõ remansit obligatus, & sic nec virtute illius potest cõueniri, facta postea calculatione, & prædicta ratione villicationis, mortuo patre vel marito, vel alio debitore, vt elegãter ostēdit Scauola, in d. s. Augerius, qui text. (his suppositis) nullam continet difficultatem. Sed audio iam verba creditoris, imo illius querelam à me interrogantis, qualiter colligo ex dicto s. Augerius. quod illa obligatio fideiussoria fuit 62 conditionalis, & rursus illa conditio respiciat proprium factum debitoris. Quibus omnibus libenter satisfaciã, ponderando verba dicti s. in vltimis verbis, ibi, * *si conditio non extitisset,* * & sic constat, quod fuit conditionalis & quod in ratione reddenda ibi industria personæ consistat ex illis verbis, ibi, * *Quidquid patrem suum Publio Manio debere constitisset.* * & sic industria patris, & debitum quod in vita eius fuerit liquidatum, fuit à fideiussore consideratum, non vero quod post eius mortem debuisse constiterit, cum iam illa iudicetur noua obligatio & nouum debitum, & sic vt fideiussor cum effectu teneatur, debet constare de debito viuo patre debitore facta calculatione in eius vita. Quia semper principalis debitor scit quomodo se habet, quia erat bene informatus de suis rationibus circa librum rationis, codicis, ac expensæ, quam sui hæredes, qui ita clare neque expedite reddere non possunt, vt experientia rerum magistra docet. Et sic credendum est, quod in eo casu fideiussor nec se obligauit, neque remansit obligatus. Vnde nimirum si resoluat Iuriscõsultus, conditionem stipulationis contra Augerium non extitisse, vt docet las. num. 7. ibi, & probatur ex 63 ratione & decisione text. in leg. inter artifices. 31. ff. de solutio. ibi, * *inter artifices longa differentia est, & ingenii, & naturæ, & doctrinæ, & institutionis,* * & ibi, * *fideiussor ipse edificans, vel fossam fodiens, non consentiente stipulatore non liberauit reum.* * & sic constat, quod contractus ille, in quo requiritur aliqua industria personalis, non transit contra heredem, neque liquidatio, mortuo principali facta, nocet fideiussori. Præterea ponderanda sunt verba text. in d. l. Auger. ibi, * *quidquid patrem suum.* * Quia nomina possessiua, *meum, tuum, suum,* præsens tempus significant, & ad futurum tempus extendi non possunt, text. elegans, vbi Bart. in leg. si ita legatum, 8. ff. de arr. & argent. legat. ibi, * *si ita legatum esset, vestem meam, argentum meum, damnas esto dare, id legatum videtur, quod testamenti tempore fuisse.* * Quia præsens tempus semper intelligitur, * & tibi, * *hac demonstratione, meum, præsens, non futurum tempus ostendit.* * Et sic cum in dicto s. Auger. fideiussor fuerit obligatus, nõ generaliter pro quocunque debito, sed specificè pro debito patris sui, illa dictio, * *suum* * restringit obligationem ad præsens tempus, & sic ad debitum liquidatum in vita patris principalis debitoris, non vero in futurum pro tempore fideiussoris hæredum. 66 Quia qualitas adiuncta verbo, intelligitur secundum tempus verbi. l. in delictis. §. si detracta. ff. de noxal. l. Titius ff. de test. mili. Quod nõ obscure probat d. l. 16. tit.

11. par. 5. ibi, * *de alli adelante que da obligado el fiador,* * & sic sequitur quod re integra, non facta liquidatione neque interpellatione, non remanebit obligatus, licet postea calculatio fiat, quia obligationis substantia retraheretur ad tempus futurum, contra naturam obligationis & fideiussionis. Quæ omnia sunt menti tenenda, quia quotidiana sunt, & alibi sic explicata, neque expedita non reperies. Quæ sententia cum sit cõmunis, (vt omnes fatentur) sequenda est in iudicando, & consulendo, vt late resoluiimus in proemio libri primi, à num. 10. Et iudex qui iudicat contra communem, facit litem suam, vt ibi etiam resoluiimus. n. 16.

S V M M A R I V M.

- 1 Matrimonium non potest contrahi inter filium adoptiuum & filiam naturalem & legitimam adoptantis.
- 2 C. 1. de cognatione legali, declaratur.
- 3 Negatiua precedens annullat actum sequentem.
- 4 Concupiscentia reprimi debet.
- 5 Reuerentia semper debetur patri adoptanti ex parte filiorum.
- 6 Veracruz damnatur in sua opinione.
- 7 Lex 7. tit. 7. p. 4. declaratur.
- 8 Concilium Tridentinum nihil mutat circa cognationem legalem.

Q V A E S T I O D C C X X V I I I.

Vtrum filius adoptiuus, adoptione durante, possit contrahere matrimonium cum filiis naturalibus, & legitimis adoptantis. Communis contra communem, & quid iure regio.

Diximus in quæstione 250. cognationem legalem impedire, & dirimere matrimonium contrahendum inter fratres adoptiuos: nunc autem in quæstione proposita se offert alia opinio communis contraria, in qua partem negatiuam, quod non possit filius adoptiuus contrahere matrimonium cum filiis naturalibus, & legitimis adoptantis, tenet gloss. vltim. in cap. unico, de cognatione legal. vbi Innocentius. Et hanc opinionem sequitur etiam gloss. in summa 30. quæst. 3. & hanc opinionem dicit veram, & communem Theologorum Syluester, in summa. verb. matrimonium. 8. in vers. 8. qui allegat D. Thom. & alios. Quæ opinio expresse comprobatur in dicto cap. 1. de cognatione legal. cuius verba sunt. * *Si qua per adoptionem mihi soror esse coeperit, quandiu durat adoptio inter me & ipsam, nuptiæ consistere non possunt,* * & illa negatiua annullat & reuocat actum sequentem, vt est gloss. in c. 1. de reg. iur. lib. 6. quam dicit communem (pluribus citatis) Gutierrez, in l. nemo potest. num. 145. ff. de leg. 1. Couar. in c. quamuis pactum. 2. p. §. 4. num. 14. de pactis. lib. 6. & nostram principalem opinionem sequitur & dicit communem Nauar. in manual. lat. c. 22. num. 44. & Veracruz, in speculo coniug. art. 60. fol. 262. litera B. vbi assignat rationem, ex diuo Thoma, dicens merito à matrimonio contrahendo prohibendi sunt illi, qui simul conuiuunt in eadem familia, vt concupiscentia reprimatur. Et sic cum semper contingat, quod simul habitent pater adoptans, & filius adoptiuus, & filii legitimi & naturales ipsius adoptantis, sequitur quod iuste ab ecclesia sit facta talis prohibitio, quæ semper & perpetuo durat, cū semper debeatur reuerentia ex parte filiorum, ipsi patri adoptanti, vt docet Veracruz supra. Quod quidem verum non est, nisi durante adoptione, vt expresse cauetur, in d. c. 1. ibi, * *quandiu durat adoptio,* * & hoc expressius probatur in l. 7. tit. 7. p. 4. cuius verba sunt. * *Otro si los hijos carnales non podrian casar ca quello: que prohibaron sus padres, o sus madres, mientras durasse el prohibamiento mas, si se des hiziesse bien podrian casar.* * vbi Gregor. verb. * *que prohibaron,* * refert duas communes contrarias, & sequitur opinionem Canonistarum ex Abb. & Præpos. in d. cap. vni. de cogn. leg. dicens illam l. esse menti tenendam, quia approbat prædictam opinionem, quæ seruari debet ex æquitate canonica, vt concupiscentia reprimatur. leg. quando. leg. adoptiuus. ff. de

8 ff. de ritu nupt. Quæ non sunt inuouata per Concilium Tridentinum, ex ratione leg. præcipimus. C. de appell. l. sancimus. Cod. de testament.

SVM MARIVM.

- 1 Restitutio statim & sine dilatione est facienda.
- 2 Restitutionis præceptum est affirmatiuum, quatenus iubet restituere, negatiuum tamen, quatenus tacite iubet non tenere alienum.
- 3 præceptum negatiuum obligat semper & pro semper, affirmatiuum vero non semper.
- 4 Debitor constitutus in extrema necessitate, tenetur restituere cum primum peruenierit ad pinguiorem fortunam.
- 5 Cessante causa finali, cessat effectus.
- 6 Constitutus in extrema necessitate debet habere propositum restituendi cum primum possit.
- 7 Pater potest vendere filium propter famem, sed tenetur illum redimere cū peruenierit ad pinguiorem fortunam.
- 8 Cap. si quis propter necessitatem, de furt. declaratur.
- 9 Cap. Odoardus, de solution. declaratur.
- 10 Cedens bonis liberatur à carcere, non tamen à debito, si perueniat ad pinguiorem fortunam.
- 11 Cessio bonorum non liberat ipso iure ab obligatione debiti, sed suspendit petitionem creditoris.
- 12 Cessio bonorum ignominiosa liberat debitorem à debito in tantum, ut perueniens ad pinguiorem fortunam non teneatur debitum soluere.
- 13 Pœna cessionis bonorum loco solutionis subrogatur.
- 14 Nemo tenetur egeno & pauperi rem donare, sed solum mutare ad succurrendum necessitati, ut restituat, si peruenierit ad pinguiorem fortunam.
- 15 Contraria opinio refertur in quæstione principali.
- 16 Furans rem in extrema necessitate, non tenetur illam restituere licet perueniat ad pinguiorem fortunam.
- 17 Omnis res habens suam perfectionem, non reuocatur, licet postea cesset causa.
- 18 Actus perfectus legitimus & consummatus non vitatur, licet perueniat ad casum, à quo incipere non poterat.
- 19 Regula, cessante causa, declaratur ut non procedat quando actus est consummatus.
- 20 Præscribens bona fide, potest rem præscriptam bona fide retinere, etiam si post completam præscriptionem superueniat mala fides.
- 21 Clericus infirmus non tenetur recitare horas canonicas, licet postea conualescat.
- 22 Debitor decimarum potest licite eas retinere, si eis indigeat.
- 23 Mulier minor viginti quinque annis, etiam facta maior, nõ priuatur successione filii, cui non petierit dari tutorem vel curatorem.
- 24 Delictum committens in minori ætate, propter quam fuit excusatus à pœna, factus postea maior non est puniendus.
- 25 Qualitas in aliquo actu requisita sufficit si à principio interueniat, licet non duret.
- 26 Noua opinio, & distinctio in quæstione principali à Petro Nauarra proponitur.
- 27 Res perit periculo domini.
- 28 Cap. Odoardus, de solutio. declaratur.
- 29 Opinio auctoris in quæstione principali.
- 30 Restitutio quando differri possit ex iactura status, vel dignitatis.

QVÆSTIO DCCXXIX.

Virum qui ex necessitate aliquid capit, teneatur illud restituere perueniens ad pinguiorem fortunam. Communis contra communem.

- 1 Verissima iuris conclusio est, restitutionem statim & sine dilatione esse faciendam. Ita docet D. Tho. 2. 2. quæst. 62. artic. fin. Pro qua est tex. in c. sepe, de restitut. spoliat. & ratio est, quia licet præceptum restituendi sit affirmatiuum, quatenus expresse iubet restituere, est tamen negatiuum, quatenus tacite iubet, nõ tenere alienum inuito domino. Ita tenet Caieta. in summa. de restit. §. 5. Gutierrez, cano. quæst. c. fin. in princ. idem docet Syluester, verb. restitutio. §. Cano, in relectio. de penit. 4. p. §. itaque. Scotus, in 4. distinct. 15. quæst. 2. §. de quarto. Paludan. in 4. distinct. 15. quæst. 2. art. . qui id probat ex illo Leuit. 6. Nõ remanebit apud te opus mercenarii, Gabriel, in 4. distinct. 15. quæst. 2. conclus. 2. Mercado, de restitut. c. 1. dicens esse præceptum

eiusdem speciei, non furandi, & restituendi, idemque docet (contra alios) Nauarra. de restitut. lib. 1. c. 1. n. 17. Et ratio diuersitatis ea est, quia præcepta negatiua obligant semper, & ad semper, quamuis affirmatiua non nisi semper, & ad certum tempus, iuxta Diuum Thomam, ubi sup. quæst. 33. art. 2. Archidiaconum, in c. si peccauerit. 2. quæst. 1. & in summa. de penit. distinction. 5. Abb. in c. nouit, de iudiciis, quos refert & sequitur Nauarrus, in manuali. c. 17. n. 54. & n. 61. qui mouet nostram quæstionem, & pluribus rationibus & fundamentis concludit, per extremam necessitatem proximi, obligari proximos eius, ad subueniendum ei, tantum quantum est opus ad liberandum ab ea, non tamen efficere cum ipso iure dominum illius necessarij, & consequenter teneri regulariter ad restituendum, cum peruenierit ad pinguiorem fortunam, cum cessante causa finali, debeat cessare effectus. capit. cum cessante, de appell. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patronatus, idemque tenet in apologia libelli de red. eccles. quæst. 2. monit. 4. pro qua opinione est glossa communiter recepta in reg. peccatum, de reg. iur. in 6. quam opinionem tenent doctores, in c. si quis propter necessitatem, de furt. Adrianus, in 4. in tractatu, de restitutio. c. quia dictum est, Almain, in 4. dist. 15. quæst. 2. Medina, de restit. q. 15. quam opinionem sequitur Palat. Rub. in rubric. de donation. §. 5. n. 47. & 48. dicens quod tutius est, quod etiam propter necessitatem excusetur quis à restitutione, quod restituat tamen adueniente pinguiori fortuna, & sic optime consuluit Francisc. de Platea, in tractat. usurarum, versic. usura. 11. §. 3. & §. 6. Quod si quis sit constitutus in extrema necessitate, proponat in corde, quod si peruenierit ad pinguiorem fortunam, restituat, & sic erit in statu salutis. Vnde notabiliter dixit Bald. in c. ex rescripto, de iure iurando, in fin. quod licet pater propter famem possit vendere filium, ut in l. 2. Cod. de parent. qui fil. dist. 1. tamen si perueniat ad pinguiorem fortunam, tenetur illum redimere. Quem sequitur Felinus, in c. cum dilecta, vers. fallit. 8. de rescript. Et in confirmatione quæstionis principalis facit tex. in d. c. si quis propter necessitatem, de furtis, cuius hæc sunt verba. * Si quis propter necessitatem, famis aut nuditatis, furatus fuerit cibaria, vel vestem, vel pecus, poeniteat hebdomadas tres, & si reddiderit, non cogatur ieiunare. * & sic insinuatur verba tex. in verbo, * reddiderit. * quod facta restitutione remanet liberatus à peccato: ergo à principio (non obstante necessitate) erat obligatus. Præterea facit pro hac sententia tex. in c. Odoardus, de solutio. vbi debitor propter inopiam liberatur, recepta prius ab eo cautione idonea persoluendi debita, si ad pinguiorem deuenierit fortunam, vbi illud notant doctores, & de illius tex. interpretatione agit Cou. lib. 2. var. c. 1. à n. 9. Paz, in praxi. 4. p. 1. tom. c. 1. n. 10. Gutier. de iuram. confir. 1. p. c. 17. n. 31. Rursus facit pro hac sententia, quia qui cessit bonis, licet remaneat liberatus à carcere, ut in l. 1. C. qui bon. ced. pass. tamen tenebitur prestare cautionem iuratoriam de soluendo ære alieno, cum ad pinguiorem deuenierit fortunam. Ita Hostiensis, Ioan. Andr. & Enricus, in d. c. Odoardus. Gregor. Lopez, in l. 3. tit. 15. part. 5. verb. * de que pudisse viuiri. * Cou. ubi sup. c. 1. n. 6. & ratio est, quia cedens bonis, non liberatur ab obligatione quam antea contraxerat ipso iure, sed tantum illa obligatio est suspensa, & veluti sub umbra, donec debitor perueniat ad pinguiorem fortunam, & si interim conueniatur, competit illi exceptio. Ita Cynus, qu. 9. in dict. l. 1. cuius opinio communis est secundum Ioannem, in §. fin. num. 2. Inst. de actionib. Cou. ubi sup. n. 6. in fin. Cap. Tholosana, de res. 136. Menchaca, de successio. creatione, §. 9. n. 5. vnum tamen nõ omittam, quod si cessio fuerit ignominiosa (iuxta loci consuetudinem) non tenebitur cedens soluere debitum, licet postea peruenierit ad pinguiorem fortunam. Ita tenet singulariter Guid. Papæ, quæst. 343. Quia illa pœna loco solutionis habetur, argum. glossæ in c. sic ut dignum, de homicid. in §. eos, quam commendat & sequitur Romanus, singular. 24. & illam opinionem tenet

- tenet Greg. in l. 3. tit. 15. p. 5. verb. *tan gran ganancia,* licet non referat Guidonis sententiam. Contrarium tamen sentit Cou. ubi supr. n. 6. quod declarat Matienço, in l. 4. tit. 16. li. 5. recopil. gloss. 2. n. 12. Ultimo pro confirmatione nostrae quaestiones principalis facit subtilis ratio, quia is qui extrema laborat necessitate, non habet maius ius ad rem alienam, quam quod dominus in eum transferre teneretur. Sed sic est, quod dominus non teneretur inopi rem propriam donare, ad inopiam subleuandam, sed satis erit, quod illam tradat titulo vel causa mutui, ea pactione, ut quoties perueniat ad pinguiorem fortunam, teneatur pecuniam soluere. Ergo bene sequitur, quod tenebitur restituere adueniente pinguiori fortuna. Quae opinio satis pia est, & à multis doctissimis viris approbata, ut tradit Couarr. in reg. peccatum. 2. p. relect. §. 1. num. 4. in fin. referens duas communes opiniones in hac quaestione, & allegat Adrianum, quodlibet. 1. art. 2. colum. 3.
- 14 Sed his non obstantibus, contrariam opinionem tenet Scotus, Ricard. & alii, in 4. sent. dist. 15. quos sequuntur Angel. & Syluester, in summa, verb. furtum, quaest. 5. qui asseuerat eorum opinionem communem esse, imo quod is qui aliquid furatur in extrema necessitate constitutus, non teneatur illud restituere, etiam si perueniat ad pinguiorem fortunam, quia tempore necessitatis omnia sunt communia, & res efficitur pleno iure accipientis, unde nimirum si non teneatur rem furatam restituere, etiam si perueniat ad pinguiorem fortunam, quia omnis res habens suam perfectionem, non reuocatur, licet postea cesset causa talis rei, ut in c. suggestum, de decimis, & sic licet causa furandi in casu fortunae pinguioris, tamen quia semel huic iuri naturali est ius perfectum acquisitum in re capta, non est locus restitutioni. Pro quibus facit ratio text. in l. fin. Cod. de nupt. ubi actus perfectus, legitimus & consummatus, non viciatur, licet perueniat ad casum, à quo incipere non potuit. Probat etiam text. in l. non est nouum, de regul. iur. c. factum legitime, eodem tit. in 6. & probat text. in l. penult. §. etsi placeat, ubi notat Bart. ff. de verbor. obligat. & licet regula sit, quod cessante causa debeat cessare effectus: tamen illud non procedit, quando effectus est iam consummatus, & in esse productus, ut in l. fin. ff. unde liberi. l. inter stipulantes. §. sacram, ubi notat Ias. n. 4. ff. de verbor. obligat. c. sane. de renunt. c. fin. de officio delegati, quod ita declarat Tiraquellus, in tract. de cessante causa, limit. 12. & sequitur Mieres, de maioratu. 1. p. quaest. 2. num. 18. in fin. Quod quidem etiam procedit in foro conscientiae, quia si aliquis praescripserit rem alienam cum bona fide, & completa praescriptione superueniat scientia rei alienae, cum effectus praescriptionis sit iam perfectus & consummatus, potest licite, qui rem alienam sic praescripserit, retinere eam. Ita gloss. in c. fin. de praescriptione, ubi Imola dicit communem legistarum & canonistarum, & nos diximus, in quaest. 657. per totam. Et ex theologis idem tenet D. Tho. quodlibet. 12. arg. 25. Scot. in 4. sentent. distinct. 15. Diuus Antoninus, in 2. p. princip. sua summa, lib. 1. cap. 7. Angel. in summa, verb. praescriptio. §. 46. Diuus Bernard. in suis sentent. libr. de euangelio aeterno, sermone 32. argum. 2. in c. 1. §. 3. q. 1.
- 15 & hinc est quod cum clericus infirmus non teneatur recitare horas canonicas, ut tradit Nauarr. in manuali. c. 25. n. 122. & 123. quod licet postea conualescat, non tenebitur illas recitare, ut tradit Ioannes Maior, in 4. sentent. distinctio. 12. quaest. 3. Et ex his resolui potest illud quod indecisum reliquit Abb. in c. cum homines, de decimis, ubi dicit, quod ille, qui tenetur soluere decimas, si illis indigeat ad sustentationem, poterit salua conscientia sibi retinere. Quod amplius, etiam si perueniat debitor ad pinguiorem fortunam. Rursus suadet praedicta sententia ex traditis per Roman. conf. 279. ubi dicit, quod mulier minor viginti quinque annis, non petens tutorem, vel curatorem filii pupillis, non priuatur eorum successione, etiam facta maior. Et pro hac sententia est bonus text. in l. vnic. ff. de tab.

testam. nulla exta. ibi, * nam etsi mortis tempore tabula fuerint, licet postea interuenerint, competit bonorum possessio, quia verum fuit tabulas extare. * Ex quo fit, quod committens delictum in impuberi aetate, propter quae fuit excusatus à poena, etiam factus maior non est amplius ob delictum puniendus. gloss. 1. in l. sciant. C. de legitim. heredib. Hippol. in l. infans, n. 13. C. ad legem Cornel. & in l. de minore. n. 4. ff. de quaest. Loaces, de matrim. regis Anglia, dub. 11. n. 13. Et sic in quaestione principali, cum à principio detentor rei alienae sit excusatus à restitutione propter inopiam, sequitur, quod licet superueniant diuitiae, non tenebitur restituere, quia sufficit, quod qualitas in aliquo actu requisita interfit à principio, licet non duret ex post facto. Ita gl. in clement. 2. de rescription. Cap. Tholof. decis. 459. Bart. in l. fin. ff. ad Tertul. Ex quibus fundamentis haec pars videtur satis pia, iuridica, & sustentabilis, sed noster conciuus Petrus de Nauarra, lib. 3. de restitut. cap. 4. à 26. num. 20. & 25. nouam amplectitur sententiam, optime distinguens inter debitorem constitutum culpa sua in extrema necessitate, & inter furem, qui ante necessitatem, siue post, iniuste occupauit rem alienam. Primo casu, cum aliquis est debitor, eo ipso non est in extrema necessitate, nam id quod soluere debebat suum est, eiusque dominium habet, & si res periret, esset periculo suo, & sic si bona dilapidat, suum consumit, unde perueniendo ad pinguiorem fortunam, non est à restitutione immunis, cum re vera, ex re proximi nunquam vefci potuerit, cum ipse rem propriam habeat, licet debitam. At vero quando furatus est, ut sibi subueniret, vel ante necessitatem furatus fuerat, tunc res qua vitur in illa extrema necessitate alterius non est, sed sua, & sic non tenebitur restituere, cum ad pinguiorem perueniat fortunam, cum iuste ac licite consumpta fuerit res in illa extrema necessitate. Et ratio differentiae est, quia cum ante necessitatem furatus est, peccauit mortaliter, & tenetur restituere antequam perueniat ad necessitatem. At vero, quando furtum fuit commissum instanti necessitate, non peccauit. Itaque resoluit, quod aut debitum est reale, aut personale: reale, quando processit ex contractu mutui, emptionis, locationis, vel venditionis, ut in hoc casu non teneatur debitor restituere, etiam si perueniat ad pinguiorem fortunam. Si vero debitum sit personale, proueniens ex delicto, furto, vel rapina, tenetur facere restitutionem adueniente prospera fortuna, & ita dicit accipiendum fore text. in d. c. Odoardus, de solutione. Quae distinctio satis subtilis est, sed cum agatur de materia peccati, tutior & securior opinio est eligenda. Et sic teneo (sublima melius sententis, & correctione almae matris ecclesiae) quod in omni euentu & casu, siue loquamur in debitore ex contractu reali, siue personali, siue furtum in extrema necessitate fuerit commissum, vel extra necessitatem, tenebitur debitor quoties perueniat ad pinguiorem fortunam rem debitam restituere, cum cesset causa indigentiae, & abundet diuitiis: quia prima obligatio non fuit extincta ipso iure, sed suspensa, & quasi sub umbra, donec superueniat casus prosperae fortunae, & ita semper fortunatus erit, faciendo restitutionem. Et quando restitutio differri possit, videlicet, si debitor habita ratione status, & dignitatis, grauissimam pateretur iacturam ex restitutione, vide Ioan. Gutierrez, Canonicae quaestiones. cap. 40.

S V M M A R I V M.

- 1 Hereditas directo codicillis dari potest, quando filius est heres institutus.
- 2 Contraria opinio in quaestione principali proponitur.
- 3 Lex 3. Tauri, inducitur pro hac vltima opinione.
- 4 Solemnitas eadem requiritur in testamento inter liberos, quae inter extraneos.
- 5 Matris opinio reprobat.

QVÆSTIO DCCXXX.

Virum quando filius est heres institutus, hereditas possit codicillis adimi vel dari. Communis contra communem, & quid iure regio.

Diximus in *quest. 264.* hereditatem codicillis neque dari, neque adimi posse, vbi iura & rationes huius conclusionis allegauimus, quam limitant doctores, quando codicillis est filius heres institutus, quia favore filiorum, existimant doctores hereditatem directo codicillis dari posse, ita Bart. in *l. hac consultiissima. §. si quis autem, in fine. C. de testam. & in l. militis, num. 2. ff. de milit. testam.* quam opinionem sequuntur Paul. Fulgos. Alex. & Zas. in *d. §. si quis autem, Cuman. in l. 1. §. 2. ff. de iniust. rup. Alexan. cons. 146. num. 10. l. 2. Socinus, reg. 196. Bernard. Diaz, reg. 309. fallent. 2. Apostilla, ad Socin. iuniorum, ad l. 2. post num. 9. ff. de vulg. vbi dicit hanc esse communem opinionem, quam sequitur Paul. cons. 93. in fin. libr. 1. & hanc opinionem esse magis communiter receptam dicit Guillelm. Benedict. in *c. Raynutius, verb. testamentum, cl. 3. n. 57. ff. de testam.**

2 Sed his non obstantibus, contrariam opinionem sequitur Bald. in *d. §. si quis autem, & in l. si filius, num. 7. Cod. famil. erciscund. Aretin. in auth. hoc inter, in fin. C. de testam. Imola, in l. 1. ff. de iniust. rupt. Salicet. in l. filie, num. 5. C. famil. erciscund. & in l. non codicillum, num. 4. Cod. de testam. Roman. cons. 179. num. 12. dicens hanc esse communem opinionem, & in iudicando & consulendo non esse recedendum ab opinione Baldi, quam etiam sequitur Curtius, cons. 73. num. 11. dicens Bartoli opinionem non probari in iure, dicit etiam communem opinionem Paris. cons. 35. num. 6. libr. 2. Caphalus, cons. 733. num. 42. lib. 5. & hæc est tutor & communior opinio, secundum Fabium Turre. cons. 22. num. 13. vol. 1. Corneus, 324. num. 5. & 12. lib. 1. vbi dicit communem opinionem contra Bartol. & plures pro hac opinione refert Menchac. lib. 3. de successione. creat. §. 25. num. 7. & hanc sequitur Molin. lib. 2. de primog. cap. 8. num. 32. Et Gratian. reg. 74. num. 14. qui refert duas communes opiniones (his non citatis.) Quæ opinio hodie est approbata per l. 3. Tauri, vbi eadem solemnitas requiritur in testamento condito inter extraneos, & inter liberos, vnde cum in testamento facto inter extraneos, non possit directo hereditas dari codicillis, vt in l. 2. C. de in. codi. ita nec in testamento inter liberos. Et hæc opinio est verior & tenenda tam de iure communi quam regio, vt tenet Molina, supra, d. cap. 8. num. 29. vers. his non obstantibus, & Gratian. reg. 74. num. 8. & nouissime Guillen. de Ceruantes, in dict. l. 3. Tauri, num. 153. & nos etiam diximus in *q. 264. n. 4.* contra Matienço, in l. 1. tit. 4. gl. 9. n. 14. & 18. lib. 5. recopil. Quæ opinio sequenda est in palatiis & scholis, cum sit communior & verior, vt tradit Menchaca, supra n. 7. & vide quæ diximus in *q. 50. n. 2.**

S V M M A R I V M.

- 1 Heres non conficiens inuentarium tenetur ultra vires hereditarias.
- 2 Contraria communis opinio in questione principali proponitur.
- 3 Heres occultans bona hereditaria, conueniri potest ultra vires hereditarias, ex magis recepta & communi opinione.
- 4 Paria sunt, non facere inuentarium, vel dolose & cum subtractione facere.
- 5 Præsumptio non debet præualere veritati.
- 6 Inuentarii solemnitas traditur remissive.
- 7 Cautela, vt heres non teneatur ultra vires hereditarias.
- 8 L. 9. tit. 6. p. 6. confirmat primam opinionem.

Tom. II.

QVÆSTIO DCCXXXI.

Virum heres omittens ponere in inuentario aliquas res hereditarias dolose, teneatur ad duplum, vel ultra vires hereditarias. Communis contra communem, & quid iure regio.

Diximus in *quest. 411.* heredem non conficietem inuentarium, teneri ultra vires hereditarias, vt in l. fin. C. de iur. delib. si tamen faciat inuentarium, & omittat malitiose aliquas res hereditarias, tunc existimant doctores, quod heres non perdit beneficium inuentarii, sed quod tenetur ad duplum. Quam opinionem tenet Cynus, Fulgos. & Salicet. in *d. l. fin. §. licentia. el. 2.* quos sequitur Paul. ibi, nu. 2. Alex. & Ias. num. 4. Guillelmus Benedictus in *cap. Raynutius, verb. mortuo testatore, num. 402. de testam.* quam opinionem sequitur Romanus, cons. 276. num. 8. & Alex. de Neuo. cons. 38. numer. 17. Natta. cons. 574. num. 8. lib. 3. & hanc dicit communem opinionem Monticulus, de inuentario, cap. 3. num. 3. & cap. 12. pro qua sententia fuit iudicatum, vt tradit Antonius Gama, dec. 122. vbi idem nouissime tenet Blas. Flores de Mena, eius additionator, pro qua opinione adducit Romanus text. in *d. l. fin. §. illud*, vbi nihil probatur, sed illud probatur in *d. §. licentia, in fin.* cui consonat, l. 9. tit. 6. p. 6.

Sed contrariam opinionem (imo quod heres in hoc casu perdat beneficium inuentarii, vt possit conueniri ultra vires hereditarias) tenet gloss. in *auth. de hered. & falcidia. §. hinc nobis, verb. lucrari*, quam sequitur Bart. in *leg. beneficium. ff. ad l. falcid. asserens*, ita de facto respondisse, prout respondit in *cons. 154. numer. 7. libr. 1.* vbi testatur ita communiter teneri, idemque tenet in *leg. rescriptum. ff. de his quibus vt indign. & in dict. l. fin. §. licentia*, vbi Dynus, Rainer. & Bald. idem Baldus, cons. 219. num. 3. libr. 1. Salicet in *l. sancimus. Cod. de iur. delib. & in auth. sed cum restator. C. ad l. falcidiam. Abb. cons. 73. numer. 8. & 9. libr. 2.* & hanc dicit communem opinionem Hieron. Grat. cons. 25. num. 3. lib. 2. Corneus, in *dict. §. licentia. Menochius, cons. 89. numer. 146. volum. 1. & cons. 671. lib. 6.* Fabius Turretus, cons. 47. lib. 1. vbi refert duas communes, Socinus, cons. 108. numer. 43. libr. 2. Caphal. cons. 314. num. 24. libr. 3. Guid. Pap. in *tractat. de inuentario, quest. 42. num. 4. & 5.* Cassaneus, in *consuetudin. Burgundia, rubr. 4. §. 1. glo. 1. numer. 7.* Fanus, in *tractat. de inuentario. 3. p. num. 54.* dicens hanc esse magis communem opinionem, & in practica obseruatam, & quod ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo. Quæ opinio verissima semper fuit visa de iure communi, & ex eo comprobatur, quia paria sunt non facere inuentarium, vel dolose, & cum subtractione facere, *argum. leg. quoties, ff. qui saris. cogant. l. nullam. ff. de aucto. iuro.* Imo turpius est subtrahere res hereditarias, & non describere eas in inuentario, quam si (fortassis ignorantia ductus) heres illud non faceret. Et si prima opinio esset vera, sequeretur maximum absurdum, quia in plus puniretur qui non fecit inuentarium, ex præsumptione quod res hereditarias subtraxit (vt in *d. §. hinc nobis. & tradit Abb. d. cons. 73. num. 9. lib. 2.* Rolandus, in *tractat. de inuentario. §. part. cap. 3. num. 23. & Menoch. cons. 272. num. 33. lib. 3.* Burlatus, cons. 247. num. 9. libr. 3.) quam ille, qui vere subtraxit, & sic præsumptio præualeret veritati, quod verum non est, l. filium quem pater. ff. de lib. & posthum. ibi, * ne imagine nature veritas obumbratur, * & hanc sententiam sequitur Rolan. cons. 73. l. 2. vbi posuit omnes solemnitates requisitas in inuentarii confectione, idemque traditur in *l. 5. tit. 6. part. 6.* Erit autem optima cautela, vt heres proteffetur, quod si aliæ res, vel iura reperiantur, illas addet inuentario, ita Paulus, in *d. l. fin. §. cum igitur*, vbi docet quod ita de facto obseruatur, & Decius, cons. 633. idem

idem docet Greg. Lopez, in l. 5. tit. 6. p. 6. verb. * todos los bienes. * Quæ quidem cautela prodesset debet ignorantibus, & absque dolo omittentibus, res hereditarias apponere in inventario, secus tamen erit, si illa protestatio facta fuisset animo ad eundem, & diminuendi, ita Guid. Pap. q. 42. n. 1. Corn. conf. 246. n. 17. l. 2. Paris conf. 12. n. 28. l. 2. quos sequitur Fab. Turretus, conf. 47. n. 28. volu. 1. & vide quæ diximus in q. 589. sed nihilominus tamen primam sententiam confirmat hodie l. 9. tit. 6. p. 6. ibi, * deme pechar tanto doblado, quando encubrio, * & ita tenendum est, ut docet Greg. Lopez, in l. 10. eod. tit. verb. * el inventario. * & ita obtinui & practicaui.

SUMMARIUM.

- 1 Sententia non minus factis quam verbis approbari potest.
- 2 Appellationi videtur renunciare petens dilationem ad solvendum.
- 3 Paria sunt non appellare, vel sententia acquiescere.
- 4 Appellationi interposita videtur renunciare petens dilationem ad solvendum.
- 5 Contraria opinio in questione principali proponitur.
- 6 Tempus datum ad appellandum, non debet plus operari quam ipsa appellatio.
- 7 Appellationi interposita censetur renunciatum per actum contrarium.
- 8 Lex. i. tit. 18. lib. 4. recopilationis declaratur.
- 9 Concordia opinionum refertur.
- 10 Reus solvens metu iudicis ad redimendam vexationem, non dicitur appellationi renunciasse.

QUESTIO DCCXXXII.

Utrum petens dilationem ad solvendum, videatur sententiam approbare, & appellationi interposita, & interponenda renunciare. Communis contra communem.

1 **S**ententia non minus factis, quam verbis approbari potest. Ita probatur argum. text. in l. reprehendenda. C. de instir. & subst. l. quo enim. ff. rem ratans hab. quæ iura ad hanc conclusionem expendit Curtius iunior, conf. 17. num. 10. & est optimus tex. in l. ad solutionem. C. de re iudic. vbi expresse probatur nostra conclusio affirmatiue, quod petens dilationem ad solvendum, videatur appellationi renunciare: quia paria sunt non appellare, vel appellare, & postea sententiæ acquiescere, quem text. ad hoc dicit singularem Romanus, conf. 9. & Hippolyt. singulari. 136. Rota, dec. 2. in tit. de appellat. Bellamera, dec. 137. tit. de renunciat. Cornicus, conf. 80. num. 9. l. i. Bertrandus, conf. 1. num. 8. volum. 1. Marant. de ordine iud. in 2. actu principalis ultima pars iudicij. n. 306. & 312. Felinus, in c. quoad consultationem. num. 8. de re iudicata. Pro qua sententia est bonus tex. in l. fin. C. de temp. appell. l. ab eo. C. quom. & quando ind. & declarat Anton. Gabriel. tit. de appellat. conclu. 3. fol. 141. & Matien. in l. 14. tit. 10. gl. 2. num. 9. l. 5. recop. Quam opinionem sequitur Innocent. (sic declarans dictam l. ad solutionem) in d. cap. quoad consultationem. num. 1. in fine, resoluens, quod petens dilationem ad solvendum, dicitur sententiam approbare, & appellationi interposita renunciare: quam opinionem sequitur Butric. Abb. & Imol. in c. gratum. de offic. deleg. idem Imo. in l. si se non obtul. §. si quis condemnatus. ff. de re iud. Florian. in d. l. ad solutionem. Hostiens. in c. significauerant, de testibus. quem sequitur ibi Abb. & Card. & dicit communem opinionem, & sequendam Felinus, in d. c. quoad consultationem. num. 6. in fin. de re iud. & eam sequitur Anton. Gabr. l. 2. com. concl. tit. de appellat. conclu. 2. num. 5. Et huic sententiæ conduci potest tex. in l. postquam liti. C. de pact. ibi, * actionem finitam instaurari posse nulla ratio permittit. *

5 Sed contrariam opinionem (imo quod appellationi interposita, & interponenda videatur renunciatum, tenet gl. verb. acquiescisse, in d. l. ad solutionem, quam sequuntur Ang. Aretin. in l. cum ex causa. C. de appell. & Butric. (sibi contrarius) in d. c. quoad consulta-

tionem, & magis communiter tenere modernos, testatur ibi Alex. de Imola, quem refert Mexia, ad l. Tolet. 6. partis. i. fundamento. num. 4. & 5. vbi refert in questione proposita duas communes opiniones ad inuicem contrarias. Et ratio huius opinionis est, quia non debet plus operari tempus datum ad appellandum, quam ipsa appellatio, iuxta glo. in l. i. in princ. ff. nihil nouari app. pend. & in l. furti. ff. de his qui not. infam. & sic, per actum contrarium renuntiatur ipsi appellationi interposita, ut in c. gratum, de officio deleg. ita & eodem modo tempori ad appellandum dato, quam opinionem sequitur Azevedo, in l. 1. tit. 18. l. 4. recop. num. 70. sic intelligens, & declarans dictam legem. Quæ opiniones reducuntur ad concordiam per Abb. in d. c. quoad consultationem. n. 15. ut hæc ultima opinio procedat, quando condemnatus ipse, vel eius procurator, terminum ad soluendum petissent sponte: prima vero Innocentii, & aliorum procedat, quando appellatio fuit interposita, tamen metu iudicis ad redimendam vexationem solutio facta fuit, quia alias detineretur in carcere reus, donec solueret: tunc vero, quia non sponte & propria voluntate contra appellationem fecit, sed metu iudicis compulsus (propter metum carceris) appellationi renunciasse non videtur, & licet postea aduersarius, coram superiore opponat hanc exceptionem taciti consensus & renuntiationis, non est audiendus, imo admittendus est appellans, ad proseguendam suam appellationem, & ita communiter fit & practicatur. Quæ concordia placet Baldo, in d. c. finali. num. 12. de appellationibus. & sequitur Mexia, vbi supra, n. 5.

SUMMARIUM.

- 1 Mensura loci, vbi res vendita est sita, debet considerari.
- 2 Aestimatio vini est facienda secundum locum destinata solutionis.
- 3 Valor beneficii considerari debet, secundum estimationem monetae loci, vbi beneficium est situm.
- 4 Locus destinata solutionis attendi debet.
- 5 L. contraxisse. ff. de actionib. & obligation. declaratur.
- 6 Gabella solui debet in loco contractus, & non in loco solutionis.
- 7 Rei sita locus considerari debet.
- 8 Mensura loci vbi fundus est positus attendi debet.
- 9 Contraria communis opinio, & illius fundamenta proponuntur.
- 10 L. si fundus. ff. de euis. declaratur.
- 11 In contractibus id tempus spectandum est, quo contrahimus.
- 12 Locus contractus attenditur in his quæ pertinent ad litem decisionem.
- 13 Distinctio Ancharra. in questione proposita refertur.
- 14 Mensuratio debet fieri in rebus venditis, secundum mensuram loci contractus.
- 15 Consuetudo qua viget in loco contractus considerari debet.
- 16 Cain pondera, & mensuras, & negociari primus inuenit.

QUESTIO DCCXXXIII.

Utrum mensuratio iugerum prædiorum seu aliarum rerum sit facienda secundum mensuram loci, vbi res vendita sita est. Communis contra communem.

1 **I**n pluribus locis varia est rerum mensura circa triticum, vinum, vel oleum, & solet dubitari, si triticum vendatur in ciuitate Toletana à ciue Abulensis ciuitatis, ibi reconditum, an debeat considerari mensura loci contractus, qua scilicet vtitur ciuitas Toletana, vbi venditio fuit celebrata, vel mensura loci, vbi res vendita sita est. Et in questione proposita videtur dicendum, quod attendi debeat loci mensura vbi res vendita sita est, quæ sententia probatur in l. vinum. ff. si cert. petat. vbi aestimatio vini est facienda secundum locum destinata solutionis. Rursus confirmatur ista sententia, ex traditis per Oldrad. conf. 168. vbi si quis impetrauit gratiam vt sibi conferatur beneficium vsque ad certam quantitatem

3 ritatem Turonensium attendi debet æstimatio respectu loci, ubi beneficium est situm, & non loci ubi gratia facta fuit. Quam decisionem sequitur Alex. *conf. 21. vol. 2. & conf. 37. vol. 5. Brunus, conf. 91. Alciatus, conf. 697.* Præterea faciunt pro hac sententia tradita per Curt. iunior. in *l. heres absens. §. apud Labeonem. ff. de iudic.* ubi dicit communem opinionem Bart. de qua in *l. quæro. ff. de solution.* & resoluit, quod si contractus celebratur in vno loco, & promissio fiat de soluendo in alio, quod locus destinatae solutionis attendi debeat, & non locus contractus. Pro qua sententia adduco text. in *l. contraxisse. ff. de actio. & obligat. cuius verba sunt, * contraxisse unusquisque in eo loco intelligitur, ubi soluere se obligavit, * quem text. multum extollit Iaf. in d. l. vinum. num. 12. & in §. plus. instit. de action. num. 14. 15. & 17. & in l. 1. num. 4. ff. de eo quod certo loco. Facit etiam pro hac sententia, quod gabella solui debet in loco traditionis, & non in loco contractus, ita Bald. in *l. multum. & Salicet. in l. fin. C. si quis alt. vel sibi, & sequitur Parlador. rerum quotidianarum. 1. par. c. 3. §. 8. num. 50. & 51. & est text. de iure regio. in l. 9. tit. 17. lib. 9. recop. Et confirmatur ista sententia, ex l. 1. Cod. ubi de possess. agi oporteat, & in l. 1. Cod. ubi fideicommissum peti oporteat, in quibus iuribus locus rei sitæ consideratur. Et breuitati consulendo, hanc opinionem in terminis nostræ quæstionis tenet Albericus, in *l. in arbitrio. §. de eo, in fine, ff. de dolo.* ubi quærit, quid si Parmensis vendit Phegino fundum existentem in territorio Parmensi, contractus tamen fuit celebratus Phegii, secundum quam mensuram mensurari debeat. Et primo arguit, quod secundum mensuram Phegii, ex eo quod contractus ibi fuit celebratus, ut in *l. fundus. ff. de euct. l. Imperatores. ff. de contr. empt.* Postea vero concludit in contrarium dicens, quod mensura Parmensis attendi debeat, ubi fundus situs est, *l. si prædium. C. de prædiis minor. & sequitur istam opinionem Ioan. Rain. in tractat. de mensura, quæstion. 5. in fin. & Hostiens. in sum. tit. de empti. & vend. §. quibus, in fine. Fabianus de Mōte, in tract. de empt. & vend. in quæst. 5. princip. vers. & idem, qui adduxit text. pro hac sententia, in l. ratio. §. fin. ff. de action. empt. & d. l. contraxisse, Petrus de Mōte, in suo repertor. verb. mensura. Alciat. in l. vinum. num. 37. ff. si cert. petat. Riminald. *conf. 366. num. 16. & practica Papiens. in forma actionum realium, glo. in verb. cui coheret, in fine. & hanc esse comunem opinionem testatur Alciat. conf. 697. Et ita fuisse pronunciatum in senatu Taurini refert Octavian. Cacher. dec. Pedemontana. 114. in fine. & hanc esse comunem opinionem & crebriorem sententiam (dicens sic fuisse iudicatum) tenet Roland. vol. 2. *conf. 13. n. 1. & 26.*****

9 Sed his non obstantibus, contraria opinio verior est, & tenenda & practicanda (prout iam semel practicaui cum casus iste mihi in praxi contigisset) & pro hac sententia facit text. in *l. si fundus. 6. ff. de euct. cuius verba hæc sunt, * si fundus venierit ex consuetudine eius regionis in qua negotium gestum est, pro euctione cauere oportet. * Ex quibus verbis manifeste comprobatur nostra conclusio, & sic quod locus contractus sit attendendus, & mensura quæ ibi viget, non vero mensura debeat considerari, secundum consuetudinem loci ubi res sita est, & ratio est, quia in contractibus id tempus spectamus quo contrahimus, text. in *l. si filiusfam. 78. ff. de verb. l. semper in stipulationibus. ff. de reg. iur. & sic si in loco contractus est statutum de gabella soluenda, & in loco destinatae solutionis non viget tale statutum, debet attendi locus contractus, ita Bald. in l. 1. quæst. 4. de contrahend. empt. & in l. magis puto. §. illud. ff. de rebus eorum. Abb. in c. fin. de foro compet. Deci. in cap. 1. num. 26. de iudicis, ubi dicit esse comunem opinionem & receptam sententiam, quam sequitur Purpurat. in l. vinum. num. 92. ff. si cert. petat. & pluribus ampliationibus exornat Antonius Gabriel libro sexto communium conclusionum, titulo de consuetudin. conclusione secunda. Præterea confirmatur prædicta sententia**

Tom. II.

ex Bartol. in leg. cunctos populos, num. 16. Cod. de summa Trinitate. ubi resoluit, quod in his, quæ pertinent ad litis decisionem, attenditur locus contractus, etiam si alibi sit solutio destinata, quam sententiam dicit comunem Purpurat. ibi num. 103. & illud declarat Rolandus, *conf. 48. vol. 3. per totum.* Hinc etiã dixit Bald. in l. 1. Cod. ubi conueniantur, qui cert. loco. quod si duo scholares contraxerunt Perusii, & destinarunt solutionem Bononiæ, quod attendi debeat locus celebrati contractus, quem sequitur Barbac. *conf. 15. vol. 2. Iaf. conf. 133. num. 6. vol. 4.* ubi dicit doctores ita comuniter tenere. Quod quidem confirmatur ex traditis per Anchar. in rubr. de consuet. ubi dicit, quod si loquimur de statutis respicientibus ipsius contractus ordinationem, seu solemnitatem, tunc inspicitur locus celebrati contractus, ut in d. l. si fundus, & in l. 2. C. quemadmodum testam. aperiant. Si vero loquimur de his quæ respiciunt executionem iuris, orientis ex ipso contractu, tempore ipsius & secundum eius naturam, tunc inspicimus locum celebrati contractus, & non locum destinatae solutionis, & illud dicit Anch. sequitur Barb. d. *conf. 15. in fin. vol. 2.* ubi dicit, quod solutio monetæ fieri debet secundum locum contractus, & sequitur Ruynus, *conf. 117. num. 11. vol. 5. & Cacialup. in d. l. cunctos populos, numer. 11. & 130. in fin.* Et in terminis nostræ quæstionis, quod mensuratio fieri debeat secundum locum contractus, & non secundum mensuram loci, ubi res sita est, tenet Bart. in d. l. semper in stipulationibus, per illam legem, & per d. l. si fundus, & sequitur Angel. in authent. de collatoribus, in fine. ubi dicit illum text. esse notandum pro venditoribus frumenti ad mensuram, quia venditio debet semper intelligi secundum mensuram vigentem in loco contractus, & sequitur Socinus, *conf. 147. & pract. Papiens. in forma libelli venditionis, in verb. perticarum centum, in fine.* ubi dicit, quod si res immobilis sit vendita ad mensuram, vel mobilis ad pondus, & nascatur contentio inter emptorem & venditorem, ad quam mensuram, vel ad quod pondus mensurari vel ponderari debeat res vendita, quod attendi debet consuetudo, quæ viget in loco contractus, & sequitur Matth. de Afflict. *dec. 363. num. 5. Brun. in tract. de augmento monetæ, conclus. vlt. vers. & si sit. Decius, in d. l. semper in stipulationibus. Purpur. in d. l. vinum. num. 93. & sequitur Paris. *conf. 64. num. 71. vol. 1. Bertachi. in suo repertor. verb. venditio qualiter fiat. num. 41. & hanc esse doctorem receptam sententiam, & comuniter approbatam inquit Cagnol. in d. l. semper. & sequitur Raphael Cuman. *conf. 20. & alios DD. pro hac sententia dicentes comunem allegat Roland. à Valle, consil. 100. vol. 3. qui respondit ex professo difficultatibus adductis pro contraria opinione, & in terminis pro hac sententia consuluit Octavian. Cacher. dec. Pedemont. 114. ubi refert duas communes opiniones, sequens hanc vltimam, licet dicat, quod maior pars senatus (æquitatis quadam ratione mota) sequuta fuerit primam sententiam, quam sequitur Matienço, in l. 1. tit. 13. glo. 2. n. 3. ubi distinguit, quod si loquimur in rebus mobilibus, consideretur locus contractus, in rebus vero immobilibus, locus ubi res sita est, per l. si pater. C. de prædiis minorum, & in gl. 1. n. 4. dicit, quod primus inuentor mensurarum & ponderum, fuit Phidon Argiuus, ut tradit Plinius de naturali historia, l. 7. c. 56. alii dicunt Gellium alii Moysen, ut ipse refert. Sed tu vide Bobadillam, in sua politica, in prima parte, limit. 1. c. 1. n. 6. & Guiller. Benedic. in cap. Raynutius, verb. & uxorem nomine Adasiam. n. 911. ubi dicit, quod Cain fuit primus, qui pondera & mensuras inuenit, 16 quod verius puto.***

S V M M A R I V M.

- 1 Adulterium est grauiſſimum delictum.
- 2 Maritus cui adulterium fuit commiſſum non poteſt iuſtum temperare dolorem.
- 3 Separatio thori fit propter adulterium, non tamen propter occiſionem filii.
- 4 Cap. 49. Genes declaratur.
- 5 Melius eſt vulnera pati, quam adulterium.
- 6 Adulterium eſt aſeni thori violatio.
- 7 Adulterium dicitur ab alter & thorum.
- 8 Adulterii grauitas magna eſt in iure.
- 9 Adulterium eſt crimen infeſtum bonis viris.
- 10 Adulterium turbat honorem matrimonii & famam liberorum.
- 11 Poena contra adulteros multa eſt ab omni iure impoſita.
- 12 Bruta animalia abhorrent adulteria inter ſe.
- 13 Elephantes & columbae non committunt adulterium.
- 14 Quem poſſum occidere, poſſum alimenta & litis expenſas denegare.
- 15 Maritus qui poteſt occidere adulteros, poterit illos verberare.
- 16 Maritus poteſt caſtrare adulterum.
- 17 Arma contra ſe nemo tenetur praſtare, tam in ciuilibus, quam in criminalibus.
- 18 Contraria communis opinio proponitur.
- 19 Monachus accuſans abbatem, debet habere litis expenſas ex bonis monaſterii.
- 20 Maritus mulieri litiganti contra ſe tenetur praſtare alimenta, & litis expenſas.
- 21 L. ſi finita. §. de inofficioſo. ff. de inofficioſa. declaratur.
- 22 Alimenta & litis expenſas, quae perſona teneantur praſtare, traditur remiſſiue.
- 23 Maritus iure actionis, & officio iudicis poteſt compelli alimenta uxori praſtare.
- 24 Vxor alenda eſt a viro, lite pendente, quando ipſa bona non habet.
- 25 L. quae legatorum. ff. de inofficioſa. declaratur.
- 26 Alimenta non debentur habenti vnde viuere poſſit.
- 27 Caſus de facto de adulterio in hac ciuitate Tolerti commiſſo proponitur.
- 28 Exclamatio contra mulieres, & illarum proprietates traduntur.
- 29 Mulier eſt dux malorum, & artifex ſclerum.
- 30 Mulier eſt origo peccati, & mater delicti.
- 31 Mulier eſt ianus diaboli, & cauda ſcorpionis.
- 32 Mulier animam corrumpit, & burſas euacuat.
- 33 Mulier eſt mater culpa & radix vitiorum.
- 34 Mulier habet ſubtilia atreſtamenta, & infinitas malitias.
- 35 Mulier dicitur a mollicie, & a mulceo, mulces.
- 36 Adulteri pluribus penis afficiuntur apud varias nationes.
- 37 Condiſiones bona & mala feminarum traduntur remiſſiue.
- 38 Poena adulterii in quibus caſibus euitetur, traditur remiſſiue.
- 39 Adulter, dicens ſe ignorare mulierem cum qua accuſatum habuit eſſe coniugatam, liberatur.

Q V A E S T I O D C C X X X I V.

Virum maritus teneatur praſtare alimenta uxori adultera durante lite, quando adulterium eſt notorium. Communis contra communem.

- 1 **A**dulterium omni iure pro grauiſſimo delicto reputatur, vt pluribus notabilibus exemplis comprobare nititur Maſcard. de probat. vol. 1. concl. 57. nu. 1. & ex eo valde maritus offenditur, adeo vt dicat l. ſi adulterium cum in caſu. §. Imperatores. ff. ad l. Iul. de adulterio. quod non poteſt maritus, cui mulier adulterium commiſit, iuſtum temperare dolorem. Et eſt grauius in mente mariti, quam occiſio proprii filii, text. intelligendus. in l. codicillis. §. matre. ff. de leg. 2. ibi, * filium noſtrum communem occidit, & alia mihi deteriora fecit, * & eſt optimus text. in c. intelleximus, de his qui ſil. occider. vbi fit ſeparatio thori propter adulterium, & non propter filii homicidium, & plura congeſſit Guillermus, in c. Raynutius. verb. cuiſdam Petro, nu. 109. de teſtamentis, (licet aliter nouiſſime text. illum intelligat noſter obſeruantiffimus don Ioan. Vella, in tractat. de punit. delictor. c. in princ.) Et de grauitate adulterii habetur Genes. c. 49. vbi Iacob lo-
- 4

quens Ruben filio ſuo, ait: * *Tu es fortitudo mea, & principium doloris mei*, * quaſi diceret, licet plures ſuſtinerem dolores, tamen nunquam talem ſuſtinui, ſicut illum quem mihi intuliſti, coeundo cum vxore mea. Vnde dicit Ioan. Faber. in princ. iuſt. de donationibus, quod plures ſunt, qui magis vellent eſſe vulnerati, quam pati dolorem adulterii. Quod quidem eſt alieni thori violatio, text. in cap. lex illa. §. cum ergo. 36. q. 1. gloſſ. in rub. Cod. ad l. Iul. de adult. & tradit Sylueſt. verb. adulteriam, & Iul. Clar. recept. ſentent. §. adulterium, Couar. in 4. i. p. c. 1. n. 8. & probatur, in l. 1. tit. 11. p. 7. vbi adulterium dicitur ab * alter & thorum. * quia ad alterius thorum inuadit. Et de grauitate huius criminis multa congeſſit Pontifex in c. 1. 81. diſt. & in c. quid in omnibus 32. q. 7. ibi, * quid in omnibus peccatis adulterio grauius. * & Bald. in cap. at ſi clerici, §. de adulterio, de iudicio, qui in hac verba loquutus eſt: Adulterium reuera eſt crimen infeſtum laicis & bonis viris, turbat honorem matrimonij & etiam famam liberorum, in qua conſiſtit decus gentium, vt in auth. de nupt. in princ. collat. 4. & dicit Bart. in rubr. ff. ad l. Iul. de adult. hoc crimen eſſe maximum, praeter laeſa maiestatis. Et dicitur Deuteron. c. 27. *Maledictus qui dormit cum vxore populi proximi ſui, & dicat omnis populus, Amen.* Exod. c. 20. & Deut. c. 5. & 22. * *Si moechatus quis fuerit cum vxore alterius, & adulterium perpetravit cum coniuge proximi ſui, morte moriantur & moechus & adultera.* * & plura congeſſit Tiraq. ad leges connub. gloſſ. 13. num. 6. & hoc crimen (quia graue & detestabile) bruta animalia abhorrent, vt legitur de Elephante apud Plin. de naturali hiſtoria, libr. 8. c. 5. idem tradit de columbis, libr. 15. quae coniugi fidem non violant, vt etiam ipſe refert, lib. 10. c. 34. Quae omnia non abs re dicta ſunt, vt grauitas huius criminis facilius cognoſcatur. Vnde cum maritus vehementer offeudatur, & fit permiſſum illi per leges regni adulteros in flagranti delicto repositos occidere, vt in l. 80. Tau. quae eſt l. 1. tit. 20. l. 8. recop. merito videtur dicendum, quod cum illos poſſit occidere, poſſit & fortius alimenta vxori, & litis expenſas denegare. arg. text. in l. necare. ff. de lib. agnoſc. & illud videtur denotare verba dictae l. 1. ibi, * *ſaga dellos lo que quiſere*, * quae verba denotant liberam & abſolutam voluntatem nulli legi alligatam, vt nouiſſime tradit Azeuedo, ibi, n. 11. vbi dicit, quod maritus poterit adulteros verberare & vulnerare, quia qui poteſt ad maius, poteſt ad minus, vt tradit Hipol. conf. 54. num. 7. & Molina, de primog. l. 2. c. 5. n. 28. l. nec in ea. ff. ad l. Iul. de adult. vnde merito defendi poteſt ſententia Palat. Rub. in rub. de donat. §. 87. nu. 8. dicentis maritum poſſe caſtrare adulterum, quam ſequitur Didac. Per. in l. 44. tit. 19. l. 8. ord. pag. 303. & in l. 2. tit. 15. l. 8. glo. * *ſi el obſpo.* * Gomez. in d. l. 80. Tau. nu. 47. Ex quibus videtur fundata pars negatiua noſtrae quaſtionis quod maritus teneatur praſtare alimenta vxori adulterae durante lite. Praeterea fulcitur iſta ſententia, quia nemo tenetur praſtare arma contra ſe. l. fruſtra. C. de probat. l. qui accuſare. C. de edendo. l. nimis graue. C. de teſtib. quae iura habent locum tam in ciuilibus cauſis, quam in criminalibus. vt in l. qui ſententiam. C. de pen. & in expreſſo iſtam ſententiam tenet Bolog. conf. 23. vbi dicit communem opinionem, & ſequitur Pariſ. conf. 54. nu. 57. Feder. de Sen. conf. 156. & dicit etiam communem Rimin. conf. 274. nu. 75. quem pro communi allegat Io. Botta, conf. 24. n. 11. & 18. vltra quos hanc opinionem ſequitur Baldus n. 2. Salicetus, nu. 3. in l. quod in vxorem. C. de negoc. geſt. Romanus, in l. ſi cum dotem. §. ſi maritus. n. 25. ff. ſolut. matr. Gratus, conf. 57. n. 2. vol. 1. vbi dicit communem.

Sed his non obſtantibus, contraria opinio verior eſt, & tenenda in iudicando & conſulendo, & pro ea eſt text. in c. ex parte, 11. de accuſat. vbi Monachus accuſans abbatem, debet habere litis expenſas ex bonis monaſterii, & assignat text. rationem, quia monachus proprium non habet: ergo ſimiliter cum vxor conſtante matrimonio proprium non habeat,

vt in l. doce ancillam. C. de rei vepdic. (vbi notant DD.)
 20 sequitur quod cum litiget cum marito, vt se ab accu-
 satione adulterii propoita defendat, quod maritus te-
 neatur illi prestare alimenta & litis expensas, quia
 21 alias indefensa remaneret, & pro hac sententia facit
 tex. vbi glos. in l. si finita. §. de inofficio. ff. de inoffic.
 testam. qui text. licet loquatur in materia appellatio-
 nis, tamen ex identitate rationis, idem dicendum est
 in causa principali, arg. tex. in l. si neget. ff. de l. agnosc. l.
 filius. ff. de iur. delib. & notat gloss. in l. fin. C. de ordin.
 cognit. quæ iura in hoc sensu expendit Matth. de Af-
 flict. decis. 10. n. 2. & sequitur istam sententiam (pluri-
 bus citatis.) & Lara, in l. si quis à liberis. §. si vel parens,
 nu. 55. de lib. agnosc. vbi posuit plura exempla de perso-
 22 nis quæ durante lite tenentur prestare alimenta, & in
 nu. 64. accessit huic nostræ sententiæ principali nullum
 pro contraria parte auctorem adducens, quam opi-
 nionem tenet Palat. Rub. in cap. per vestras, de donat.
 §. 39. nu. 5. qui dicit, quod ita practicatur. Idemque tenet
 Felinus, in d. c. ex parte, & alij, quos refert & se-
 quitur Boer. (in facti contingentia loquens de muliere
 adultera) decis. 325. n. 2. Cou. pract. quæst. c. 6. nu. 5. Me-
 noch. de præsumpt. 1. p. l. 1. q. 35. Questada, in suis quæst.
 c. 18. nu. fin. & pro regula generali illud tradit Ioan.
 Gutierrez, canonicarum quæst. c. 24. nu. 7. vbi dicit, quod
 ita vidit sæpe iudicatum, & iudicauit. Quam opinio-
 nem in quæstione propoita dicit communem Iul.
 23 Clar. lib. 5. recept. sent. §. adulterium, num. 17. vbi dicit,
 quod ad hoc potest cogi maritus, non solum ex officio
 iudicis, sed etiam iure actionis, & sequitur Guid. Pap.
 decis. 439. nu. 4. Cephal. conf. 127. n. 6. Ioseph. Ludou.
 decis. 46. num. 4. & pro hac sententia consuluit Feder.
 de Senis, conf. 176. Rebuff. in tract. de sent. provisionali-
 bus. art. 3. gloss. 1. in l. tom. num. 17. Riminal. conf. 274. in
 fin. & duas communes in quæstione propoita tradit
 Ioan. Botta, vbi sup. qui fuit mihi primus inuentor
 huius contrariæ sententiæ, & pro hac opinione fuit iu-
 dicatum in curia, vt tradit Thomas de Triuisanis, lib.
 2. decis. 16. num. 5. vbi assignat rationem, quæ sententia
 24 declaranda est, vbi mulier nulla bona haberet ex quibus
 posset se alere, & litis expensas facere. Et pro hac sen-
 25 tentia est optimus text. in l. quæ legatorum, 14. ff. vt in
 possess. legatorum, ibi, * nec suum quicquam habeat, * vbi
 notat gloss. verb. vxore, & ad hoc illum text. expendit
 Questada, quæstionum iur. c. 25. num. 6. & probat tex.
 in d. l. si quis à liberis. §. idem rescript. ff. de lib. agnosc.
 26 cui consonat text. in l. 6. tit. 19. p. 4. ibi, * otrosi quando el
 27 hijo vnieste de lo suyo con que pudiese venir. * Et sic in
 tali casu quæstionis propoite ita respondi, cum de si-
 mili fuisset consultus per quandam nobilem ciuem
 incolam huius ciuitatis Toletanæ, qui cum habuisset
 vxorem nimia pulchritudine condecoratam, & ab eo
 summis diuitiis & delitiis ornatâ, & valde æstimatam,
 adulterium ei commisit, in cuius causa patrocini-
 um præstiti, & quia delictum fuit pluribus testibus de vi-
 su comprobatum, in absentia (propter illorum fugam)
 condemnati fuerunt in pœna ordinaria delicti: ipsa au-
 tem, antequam à domo mariti aufugisset, amouit plu-
 rima bona mobilia, aurum, & argentum, æstimationis
 duo millia ducatorum, ex quibus ipsa ali poterat du-
 rante lite, & sic marito respondi non teneri illi alimen-
 ta, nec litis expensas prestare, etiamsi personaliter cõ-
 paruisset in iudicio, prout sæpe sæpius attentauit,
 magis confidens in clementia viri, quam in delicti in-
 nocentia. O infelicissimi mariti, quorum vxores ta-
 28 lia nefanda delicta, ad illorum oculos perpetrarunt!
 O vxores, cuius genus non solum est luxurio-
 sum, sed venenosum & auarissimum! & sic dicitur
 Ecclesiast. c. 25. * Plus placebit commorari cum dra-
 cone & leone, quam habitare cum muliere nequam,
 quæ garrula & linguosa est, vbi deberet esse verecunda
 & pauciloqua, * vt habetur in l. in coniunctione. C.
 29 de nupt. Mulier enim est dux malorum, artifex
 scelerum, propter cuius innocentiam tot adulteria
 & stupra nefandissima in ciuitatibus committuntur.
 Illa est quæ vocatur iter mali & mortis, il-
 Tom. II.

la est serpentis discipula, consiliaria diaboli, fons
 deceptionis, & propter eam omnium reum cala-
 mitas inducitur. Est enim origo peccati, mater
 delicti, arma diaboli, expulsio paradisi, inducit ho-
 mines ad confusionem, & vocatur impedimentum
 viri, vas adulterii, animal pessimum, pondus gra-
 uissimum, aspis insanabilis, ianua diaboli, cauda sco-
 pionis, vulnus insanabile, bestia insatiabilis, solici-
 tudo continua, naufragium incontineatis viri, fœ-
 tor continuus. Præterea est superbia incomparabi-
 lis, carens lege, modo, & ratione. Habet mel in
 ore, & in corde venenum & deceptionem. Ani-
 mam corrumpit, bursas euacuat, est impedimentum
 doctrinæ, perturbatio hominum, mater culpæ, radix
 vitiorum, & principium & finis cuiuslibet mali. Est
 fouea profunda, puteus angustus, insidiatur aliena via
 quasi latro, & quos incautos inuenerit interficiet. Ni-
 hil ergo infesta muliere crudelius vt cõseruetis vos, ab-
 scindite illam à carnibus vestris, ne vobis de cætero
 abutatur, habet enim mulier subtilia attractamenta,
 ac infinitas malitias & subtilitates perniciosas ad ho-
 mines decipiendos, quas in volumine amplissimo nu-
 merare difficile esset. Non ergo immerito nomen
 mulieris conuenit diffinitioni, quia non solum à mol-
 litie dicitur, verum etiam à mulceo, es: quasi viros mul-
 cens non solum in sanguine, verum etiam in bursa. Ob
 idque reuocandæ sunt tales putridæ ac foetidæ
 carnes, cum tot mala inde sequantur, sic & tot pœnis
 adulteri afficiuntur apud omnes nationes, vt tradit
 Tiraq. l. 13. à nu. 6. cum seqq. & Guillerm. Benedict.
 in c. Raynutius, verb. duas habens, n. 25. vbi refert con-
 ditiones bonæ & malæ foeminarum, & nouem casus in
 quibus mulier liberatur à pœna adulterii tradit Quæ-
 sada, supr. c. 18. & etiam adulter liberabitur, si dicat
 ignorasse mulierem esse coniugatam, cum qua acces-
 sum habuit, quæ ignorantia de iure præsumitur: ita
 Gama, decis. 142. & probat lex 5. tit. 17. p. 7. quod
 tene menti.

S V M M A R I V M.

- 1 Iudeorum paruuli, non possunt baptizari iniuris paren-
tibus.
- 2 Reliquia israel in æternum durabunt, hoc est, descendentes
ex genere Iudeorum
- 3 Iudei permittuntur in pluribus Rebuspub. Christianis, &
quæ sit ratio.
- 4 Nullus ad fidem cogendus est.
- 5 Deus diligit voluntarium militem.
- 6 Iudeis non potest iniuria neque violentia fieri vt profiteantur
fidem catholicam.
- 7 Voluntas propria siue interpretatiua, requiritur in bap-
tismo.
- 8 Concilium Toletanum 4. celebratum anno 681. allegatur
pro hac sententia.
- 9 Vsu ecclesiæ non est receptum, quod filii Iudeorum baptizen-
tur iniuris parentibus
- 10 Contraria communis opinio proponitur.
- 11 Fides offerentium sufficit paruulis in baptismo.
- 12 Iudei non habent filios in sua potestate quoad spiritualia.
- 13 Baptismi suscipit sacramentum qui violentè ad baptismum
atrahitur.
- 14 Paruuli Iudeorum habent voluntatem præsumptam profi-
tendi fidem catholicam.
- 15 Materia & forma, & intentio, requiritur in baptismo.
- 16 Puer infidelium recipit characterem baptismi in fide paren-
tis spiritualis.
- 17 Cap. Iudeorum: 28. q. 1. inducitur pro hac opinione.
- 18 Baptismus est ianua omnium sacramentorum.
- 19 Filii Iudeorum possunt baptizari, licet ipsi nec ipsorum pa-
rentes sint capti in bello, dum fiat à potestate regia.
- 20 Opinio auctoris in quæstione propoita traditur.
- 21 Filii Iudeorum recipiunt vere baptismum, etiam si de facto,
iniuris suis parentibus, baptizentur.
- 22 Multa fieri prohibentur quæ tamen facta tenent.
- 23 Deus est dominus vniuersalis.
- 24 Princeps est in terra minister in fide.
- 25 Ratio principalis presentis opinionis proponitur.
- 26 Mala non sunt faciendâ, vt inde eueniant bona.
- 27 Opinio Sumanas defenditur circa particulares per-
sonas.

- 28 India maris Oceani in isto titulo possidentur à nostro rege catholico, & traditur vario.
 29 India maris Oceani an iuste à principio occupata fuerint per Hispanos primos.
 30 Nemo per viam belli cogi potest ad fidem catholicam.

Q V A E S T I O D C C X X V.

Vtrum filii infidelium possint inuitis parentibus baptizari. Communis contra communem.

Q Væstio quæ in præsentis venit examinanda, est satis à doctoribus theologis & Iurisperitis controuersa, & pro parte negatiua, facit doctrina glossæ, in cap. Iudæorum. 28. quæstione 1. vbi dicitur, quod paruuli Iudæorum non possunt eripi à parentibus, & baptizari, illis inuitis & reluctantis. Quia si possent eripi in processu temporis, nullus esset Iudæus in mundo, & sic non adimpleretur propheta Esaiæ cap. 10. & Paul. ad Rom. c. 9. vbi habetur, quod reliquæ Israel saluæ fient, (sed à talibus reliquis cauendum est) & illam gloss. sequitur Cardinalis Flor. & Marianus, in c. sicut, de Iudæis. Ex qua ratione existimo, quod permittuntur Iudæi, etiam in pluribus Reipublicis Christianis, vt adimpleantur scripturæ, & illud insinuat nobis Clemens Tertius, in d. cap. sicut, ibi, * Statuimus vt nullus inuitos, vel nolentes Iudæos ad baptismum venire, compellat. * Et ibi, * Christi fidem habere non creditur, qui ad Christianorum baptismum, non spontaneus, sed inuitus cogitur peruenire, * & assignat glo. ibi rationem, quia nullus ad fidem cogendus est, vt in cap. ad fidem, 23. quæst. 5. & c. Iudæis. 45. dist. quia fides ex necessitate esse non debet, vt in c. quod autem. 3. dist. Deus enim Opt. Max. diligit voluntarium militem, vt in c. non est, 15. quæst. 1. & sic omnia iura, tam ciuilia quam canonica disponunt, vt nulla iniuria fiat Iudæis nullaque violentia, vt in d. c. sicut. & in l. Christianis. Cod. de paganis. Rursus comprobatur ista sententia, quia in baptismo requiritur voluntas propria, siue interpretatiua per alios, vt feruetur in baptismo paruulorum Christianorum, vt in c. paruuli. de consecr. distinct. 4. & in c. maiores, de baptismo. Et in terminis hanc opinionem tenet D. Thomas, 2. 2. qu. 10. art. 12. dicens, quod si infantes baptizarentur inuitis & reluctantis eorum parentibus, sequerentur homicidia, & apostasiæ. Quam opinionem defendunt & approbant Durand. Ricard. & Palud. in 4. sentent. distinct. 6. Gerson, in regulis moralibus. Calderi. in tit. de Iudæis, conf. 3. Caieta, in repet. c. ad limina, 30. qu. 1. §. 1. num. 64. Anton. Schapa de iure non scripto, lib. 2. c. 41. Greg. in l. 2. tit. 23. p. 2. gloss. 3. Didacus Perez, in l. 12. tit. 1. lib. 8. ordin. gloss. * tornar a la fee, * Bibaldu in candelabro ecclæs. tit. de baptismo, num. 55. & nouissime hanc sequitur opinionem noster conciuis D. Ximenez, in sua concord. iuris, ad d. c. Iudæorum, 28. quæst. 1. in 2. p. vbi refert duas communes, & dicit sic tenuisse & publice legisse doctorem Veram magistrum vtriusque merito venerandum & Lælium de Zanchis, de priuileg. ecclæs. priuileg. 142. num. 10. & 13. Menchac. lib. 1. controu. illustr. c. 8. num. 12. Burl. conf. 152. volum. 2. num. 11. & 70. Natta. conf. 434. Paris. conf. 2. volum. 4. num. 17. & 34. & hanc dicit communem opinionem Card. Abb. Præpos. & Felinus, d. cap. sicut, & hanc dicit veriorem & communiorem Mascard. de Sufannis, in tractat. de Iudæis. 3. p. c. 2. nu. 6. & Didacus Perez, in l. 1. tit. 4. lib. 8. ord. pag. 117. & Enriquez (religiosus societatis Iesu) in sua summa moralis theologiæ, lib. 2. c. 25. & late per magistrum Bannes, in 2. 2. quæst. 10. artic. 12. & Aragon. ibi quæst. 10. art. 8. & 12. Quam opinionem etiam tenet Cardin. Flor. in cle. 1. in fin. de Iudæis, & sequitur Anania, in d. c. sicut. vbi Io. de Lign. dicit, quod communiter approbatur ista sententia, ex gloss. illius tex. quam etiam sequitur Caietan. in suo sacramentali, in sacram. baptis. quæst. 45. & Angelus, in summa, verb. baptismus, §. 2. & Card. Alexand. in c. si

sincera. 43. distinctio. & alios allegat Matth. de Afflict. decis. 151. num. 3. & Syluest. in summa, verb. baptismus. 4. num. 5. vbi refert communem opinionem, & sequitur Angles, in suis quæstionib. theolog. in quæst. de recipientib. baptismum, art. 2. vbi refert tres doctorum opiniones in quæstione proposita, & pro hac opinione allegat Ferretus, in conf. 76. nu. 1. Concilium Toletanum quartum, in c. 59. & 65. quod Concilium fuit celebratum anno domini 681. sub Honorio I. Pontifice Max. regnante anno tertio Sisenando rege in hac vrbe Toletana. Concilii verba hæc sunt: * Iudæi qui Christianas mulieres in coniugio habent, admoneantur ab episcopo ciuitatis illius, vt si cum eis permanere cupiunt, Christiani efficiantur, quod si admoniti noluerint, separentur: filii autem, qui ex talibus nati sunt, fidem atque conditionem matris sequantur. Similiter & illi qui procreati sunt de infidelibus mulieribus & fidelibus viris Christianam religionem sequantur, non Iudaicam superstitionem. * Quod decretum Concilij Toletani declarat tex. in c. maiores. §. propter quod, de baptismo. Ex quibus clare colligitur, quod filii infidelium sequuntur conditionem patris vel matris, profitentium fidem catholicam, quasi secus sit si filii procreati fuerint à patribus Iudæis: quia tunc inuitis parentibus non sunt baptizandi, cum non profiteantur fidem orthodoxam, sed Iudaicam superstitionem. Quam opinionem sequitur Simancas, de catholic. instr. tit. 29. nu. 53. dicens contrariam opinionem vsu ecclæs. comprobata non esse.

Sed his non obstantibus contrariam opinionem defendunt grauissimi doctores, imo paruuli infidelium ab inuitis parentibus auferri posse, & baptismi sacramento regenerari. Ita tenent Archid. & Ioan. And. & alij quos refert Simanc. vbi supra, & illos sequitur Ioan. Bapti. Ferret. conf. 76. num. 5. vbi dicit communem opinionem, & Præpos. & Cardinal. Alexand. in dict. cap. qui sincera, 45. distinctio. & pro hac sententia plures doctores refert & sequitur Matthæus de Afflictis, decis. 151. à numer. 4. quæ confirmatur ex tex. in d. cap. paruuli. de consecr. distinct. 4. vbi dicitur, quod paruulis sufficit fides offerentium, nulla facta mentione de fide parentum, & sic sufficit fides patrum, vel alicuius Christiani, vt in c. illud præscrutari, & c. hiqui, de consecr. distinctio 3. Nec in hoc casu patria potestas Iudæorum est in consideratione, prout existimant doctores pro contraria parte adducti, quia secundum Afflictis, supra numer. 8. Iudæi non habent filios in sua potestate, & licet haberent in eos patriam potestatem, procederet quoad temporalia, & non quoad spiritualia. Præterea confirmatur ista sententia ex ratione text. in cap. maiores. §. propter quod, de baptis. vbi baptismi suscipit sacramentum, qui terroribus atque supplicii violenter attrahitur ad baptismum, & sic ad obseruantiam fidei Christianæ cogendus est. Quod quidem à fortiori debet procedere in paruulo infideli, qui non solum non habet voluntatem violentam in baptismo, imo habet voluntatem præsumptam profitendi fidem catholicam. Rursus confirmatur ista sententia, quia in baptismo (de quo est noster sermo) interueniunt omnia requisita de substantia & perfectione baptismi, quæ est materia, & forma, & intentio sacerdotis baptizantis, & voluntas parentis spiritualis, offerentis eum in baptismo, & sic consequitur, quod talis puer recipit characterem baptismi in fide parentis spiritualis, & semel baptizatus debet cogi ad ea quæ sunt fidei, vt in dict. cap. Iudæorum. 28. quæstio. 1. qui tex. optime facit pro hac sententia & eius verba sunt. * Iudæorum filios vel filias, ne parentum ultra inuoluantur erroribus, ab eorum consortio separari decernimus, deputandos aut monasteriis, aut Christianis mulieribus, aut viris Deum timentibus, vt sub eorum conseruatione cultum fidei discant, atque in melius instituti, tam in moribus quam in fide proficiant. * Ergo si sunt filii Iudæorum, bene infertur quod non sunt baptizati, & si in fide debent

bent proficere, & cultum fidei discere, bene sequitur quod sunt baptizandi, cum sine baptismo fides non sufficiat, quia baptismus est ianua omnium sacramentorum, & nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, non intrabit in regnum caelorum. Quae opinio satis pia & aequa mihi semper visa fuit, quando pueri sunt tenerae aetatis, qui non habent velle nec nolle, siue parentes illorum sint capti in bello, siue ex alia causa serui fient, siue non, quia baptizari possunt reluctantibus parentibus a potestate regia, vt legitur fecisse serenissimus Rex Federicus, cuius factum fuit approbatum per Concilium Neapolitanum, propter fauorem fidei Christianae, vt refert Afflictis, supra, num. 13. de Episcopo Iustinopolitano, idem refert Ferrerius, consilio 76. in princip. Et sic reiecta distinctione tradita per Simanc. supra, ita tenendum credo, sub lima & correctione sanctae matris ecclesiae. Et licet verum esset, quod praedicti filii suis parentibus inuitis non essent baptizandi, tamen si de facto baptizentur, vere recipiunt baptismum, nec amplius sunt parentibus tradendi, vt in d. c. Indaeorum, & in c. 2. de conuers. infid. Quia multa fieri prohibentur, quae tamen facta tenent, vt in l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui, vbi Ias. & resoluit ita Ferrerius, supra, num. 6. licet & in hoc contrarium doceat Simanc. supra, quae opinio nimis crudelis & rigorosa est, quia quando filii Iudaeorum, inuitis parentibus baptizantur a regibus, & principibus Christianis, illud faciunt auctoritate suprema & publica, & sic cum Deus, qui est dominus vniuersalis, secundum legem naturalem, & euangelicam, praecipiat omnes paruulos sibi per baptismum consecrari, sequitur, quod licet pater infidelis, qui est dominus particularis, velit oppositum, quod princeps, qui est in terra minister iustitiae, poterit illos auferre, & Deo opt. max. per baptismum consecrari, & sic tales pueri recipiunt characterem baptismalem, prout docet & defendit Angles, supra, conclusionem 1. & 2. vbi assignat rationem, quia si princeps potest spoliare patrem infidelem, patria potestate, quando vult suos filios occidere, multo magis & a fortiori poterit, quando eos spiritualiter occidit. Et licet non sint facienda mala, vt inde veniant bona, & malum sit spoliare patrem infidelem potestate, quam habet iure naturali in filium, tamen haec ratio, non tollit vim conclusionis, quia ordo charitatis est in praecipuo, & quando alia via salutis aeternae non patet, quam priuando proximum re aliqua temporalis, possumus illum re illa priuare, animo recompensandi, & tunc nulla fit iniuria. Et sic cum paruulis infidelium alia via salutis aeternae non pateat, nisi eripiendo illos a patria potestate, animo recompensandi iniuriam, consecrandoque illos Deo per baptismum, non erit profecto facere malum, cum vitam spirituale, salutemque aeternam praefere teneamur bonis temporalibus, vt docet Angles, supra, qui bene hoc declarat. Ex qua doctrina defendi potest haec nostra sententia, & etiam potest saluari doctrina Simanc. de qua supra, vt procedat in personis particularibus, qui non habent iurisdictionem, nec dominium in infideles & illorum paruulos, reducendo illos ad fidem catholicam, reluctantibus parentibus, & sic si de facto a talibus personis baptizentur, non recipient characterem baptismalem, vt ipse docet. Ex qua resolutione & doctrina, de qua per magistrum Angles, supra, defendi potest titulus & dominium, quod ab antiquo obtinuerunt reges nostri Hispaniae, in regnis Indorum, ex eo quod cum facere non possent nisi per viam belli, cum linguam Hispanicam non intelligerent, nec concionatores verbi diuini sine magno milite admitterent, necesse fuit arces munitas hinc & inde extruere, vt tenet Ioan. Mai. in 2. sententiarum, distin. 44. quaest. 3. loquens in specie de terris Indorum maris Oceani, a nostris occupatis. Quod late & doctissime (more suo) disputat Greg. in l. 2. tit. 23. par. 2. verb. * acrecentar el pueblo a su fee. * & latius Marquard. de Sufan. in suo tract. de Iudaeis 1. p. c. 14. vbi disputat, an Indi maris Oceani, iuste a principio debellati fuerint per Hispanos primos, cum magis ani-

mo ditandi se, quam edocendi illos fidem catholicam, ad illos se contulissent, & per vim belli cogi non poterant ad fidem catholicam. vt in d. l. 2. & in l. 6. tit. 24. p. 2. & docet D. Tho. 2. 2. quaestione 10. articulo 8. & in 4. sentent. distinct. 13. quaest. 41. art. 1. ad 6. & Syluest. verb. baptismus. 4. §. 6. & verb. Iudaeus, n. 11. Siman. de catholi. instit. tit. 35. n. 13. Didac. Perez, in l. 12. tit. 3. lib. 8. ordinam. pag. 66. col. 1. & melius Greg. sup. verb. * acrecentar el pueblo a su fee. *

S V M M A R I V M.

- 1 Affirmatiua partis in questione proposita referuntur auctores.
- 2 Commissa causa possessionis, non est commissa causa proprietatis.
- 3 Proprietas cum possessione, nihil habet commune.
- 4 Cap. ex conquestione, de rest. spoliat. declaratur.
- 5 Reconuentionis ratione iudex incompetens efficitur competens.
- 6 Litigatores non possunt molestare partem in causa possessionis, si in proprietate non habeant iustitiam.
- 7 Peccat mortaliter, qui vtitur iudicio possessorio, non habens iustitiam in proprietate.
- 8 Proprietatis iudicium absorbet iudicium possessionis.
- 9 Aduocatus potest vii remediis possessoris, licet pars, pro qua aduocat, non habeat iustitiam in proprietate.
- 10 Aduocatus legis non hominis debet habere conscientiam.
- 11 Aduocatus fuerunt plurimi sancti.
- 12 Aduocatus fuit Christus dominus noster.
- 13 Aduocationis officium exercet Virgo Maria pro peccatoribus, & est officium apud Deum laudabile & meritorium.
- 14 Aduocari, si munus suum iuste exerceant, plus merentur apud Deum quam sacri concionatores.

Q V A E S T I O D C C X X V I.

Verum commissa causa proprietatis, intelligatur commissam causa possessionis. Communis contra communiem.

Partem affirmatiuam in questione proposita tenet gloss. 2. in c. pastoralis. de caus. posses. & propriet. cum qua est communis opinio doctorum, ex Abb. num. 10. & 11. & tenent doctores, in c. ex conquestione, de rest. spoliato. & dicit communem opinionem Socinus, in c. accedens, el. 2. vt lite non contest. & sequitur Casiodorus, decis. 9. in tit. de caus. poss. & propriet. n. 12. Nec huic opinioni obstat tex. in l. si de propriet. C. si a compet. cui quadrupliciter respondit Abb. supra.

Sed contrariam opinionem in questione principali, vt commissam causa proprietatis, non censeatur commissam causa possessionis, nisi veniat incidenter, tenet gl. in d. l. si de proprietate, quae communiter approbatur ex Abb. in d. c. 1. n. 13. & sequitur Ias. in l. nulli. C. de iud. n. 13. Ripa. in l. naturaliter. §. nihil commune, n. 21. ff. de acquirend. poss. & ibi Bereng. in repet. 2. p. c. 2. n. 12. & Berolius, in rub. de iudiciis, nu. 8. Et ratio desumitur ex dispositione tex. in d. §. nihil commune, vbi dicitur, quod nihil habet commune proprietatis cum possessione, cui resolutioni non suffragatur tex. in d. c. conquestione, quia ibi illud procedit virtute reconuentionis, quae prorogat iurisdictionem in causa possessionis, & ratione reconuentionis iudex alias incompetens efficitur competens, vt in l. quoties. C. de iudic. c. tuam, de ordine cognit. cap. 1. vbi de mutuis petitio. authentic. & consequenter. C. de sentent. & interloc. omn. iud. vnde cum causa possessionis sit separata a causa proprietatis, licet causa possessionis sit commissam, non ex eo censebitur commissam causa proprietatis. Caueat tamen litigator ne molester, nec litibus vexet aduersarium in causa possessionis, si res de qua agitur, in causa proprietatis ad eum non pertineat, quia illud fieri non potest sine periculo animae, & sciens & prudens hoc faciendo peccat mortaliter & tenetur ad omnes expensas, damna, & interesse parti victae. Ita tenet Sarmien. 8. l. 2. selecta. c. 13. n. 5. assignans rationem, quia iudicium proprietatis, absorbet iudicium possessionis, c. cum dilectus. c. c.

- cum ecclesia Sutrina, de caus. poss. & propr. & ideo si de non iure agentis constaret possessorio, per rem iudicatam in petitorio, vel per confessionem partis ipsius, excluderetur possessorio. c. cum dilectus, & secundum veram & receptam opinionem Innocent. in c. constitutus, de filiis presbyter. quem sequuntur DD. in d. 6. nihil comune, vbi la. n. 43. Alex. 14. Ripa, 35. & alios refert Menoc. de recup. poss. remedio 1. nu. 233. Quae sententia nimis rigorosa mihi semper visa fuit, & valde torquet animum litigatorum & aduocatorum, quia si ipsi in foro conscientiae non possunt agere remedio possessorio, similiter nec aduocatus poterit iuste in tali causa patrocinium praestare. Cuius contrarium semper vidimus & audiimus, & nihil tam vitatum in iure, quam interdicta possessoria intentare in limine iudicij & maioratus illorum remediis vtendo. Et sic sub correctione almae matris ecclesiae existimo non peccare aduocatum, qui in tali causa patrocinium praestiterit (licet ipse litigator peccet) vt tenet Innocent. in c. pastoralis, n. 6. de caus. poss. & proprie. dicens. * neque habeas, o aduocare, conscientiam laesam, eo quod dederis causam peccandi spoliato, & retinendo rem alienam, quia potest esse quod vere sua sit, licet eam non probet esse suam. * Cuius opinionem sequitur ibi. Ioan. & Bald. in Margarita, verb. aduocatus, reddens rationem, quia aduocatus, legis, & non hominis debeat habere conscientiam, & sequitur Parlador. l. 1. rerum quotidianarum, c. 2. n. 6. vbi dicit, quod aduocatus excusatur a peccato & restitutione, si clientulus in possessorio iudicio ius habeat, in proprietatis vero non, quod verum existimo, quia aduocatorum conscientiae magis sunt exonerandae, quam grauandae, vt libentius munus illud sancte exerceant, & sic facilius*
- 9 in locum Diuorum constituentur, vt legitur de D. Ambrosio, & Iuo Brito, qui fuerunt aduocati & sancti, vt refert Cassaneus, in Catalogo gloriae mundi. 7. p. considerat. 29. in fi. & Matienço, in dialogo relatorum. 1. p. c. 7. n. 3. & etiam Christus dominus noster fuit aduocatus pro Maria Magdalena, contra Martham, vt legitur Lucae, c. 10. Matth. 26. Marc. 14. & Ioan. 14. * Quid (inquit) molesti estis huic mulier? bonum enim opus operata est in me. * Ex quibus auctoritatibus sacri doctores (maxime D. Augustinus) notant, quod dominus fuit aduocatus pro Maria & Martha, idem tradit Roland. conf. 36. n. 5. vol. 3. vbi in laudem aduocatorum plura congeffit, &
- 10 etiam Virgo Maria aduocata peccatorum vocatur ab ecclesia, in quotidiana oratione, cuius exordium est. Salue regina, ibi, * Eia ergo aduocata nostra, * & ita aduocati tot sanctorum imitatores exercent officium apud Deum, valde meritorium & laudabile, atque ad vitae hominum & patriae salutem necessarium, plusquam milites armatae militiae, vt tradit Rolan. a Valle, supra. Vnde merito illorum conscientiae non sunt coangustandae, nec opprimendae, vt facit Sarmiento sup. n. 5. &
- 11 sic verior est opinio Parladori supra, qui in nu. 8. resoluit, quod aduocatus, si munus suum vt debet obeat, quod plus meretur aduersus Deum, quam sacri verbi concionatores. Idemque tenet Burgos de Paz, in proemio leg. Tauri, n. 382. & Greg. in l. 1. tit. 4. p. 3. verb. * los indagadores, * vbi assignat rationem.

S V M M A R I V M.

- 1 Incestus cum consanguinea vxoris, impedit matrimonium contrahendum.
- 2 Incestus cum propria consanguinea, est impedimentum ad contrahendum matrimonium, secundum communem opinionem canonistarum.
- 3 Contraria opinio in quaestione principali proponitur, quod incestus cum propria consanguinea, non sit impedimentum de iure.
- 4 Matrimonium magis offenditur per incestum commissum cum consanguinea vxoris, quam cum propria, propter exactionem debiti.
- 5 Incestus commissus cum propria consanguinea, nullo iure diuino, nec pestiuo, est impedimentum.
- 6 Copula inter proprios consanguineos, non est impedimentum ad contrahendum matrimonium, quando in gradu consanguinitatis est dispensatum.

- 7 Copula taciturnitas non reddit dispensationem nullam.
- 8 Copula inter proprios consanguineos, etiam si taceatur in dispensationis petitione, non redditur dispensatio nulla.
- 9 Relatio Pontifici non est faciendae de criminibus, prout est crimen incestus.
- 10 Incestus cum propria consanguinea est crimen & peccatum grauissimum, non tamen impedimentum.
- 11 Pontifici est faciendae mentio de his, quae eum redderent displicentem.
- 12 Pontifex inuitatur ad facilius dispensandum quando inter consanguineos interuenit copula, vt scandala euentur.
- 13 Nemo tenetur se prodere, nec delictum occultum manifestare.
- 14 Dispensationem reddit subreptitiam taciturnitas copula secundum aliquos.
- 15 Gutierrez & alios increpat auctor in hac opinione.
- 16 Nunquam vidimus, nec audiimus incestuosos petere dispensationem.
- 17 Stylus curiae Romanae non est, quod exprimat copula, cum non dicatur in dispensationibus, dummodo cognita non fuerit, sed, dummodo rapta non sit. *
- 18 Cap. 5. sess. 24. Conc. Trident. declaratur, vt solum procedat in matrimonio iam contracto, habita copula, vt facilius dispensetur.
- 19 Stylus curiae facit ius.
- 20 Iudex in paribus non debet iudicare secundum stylum curiae Romanae.
- 21 Stylus curiae, modo albus, modo niger.
- 22 Stylus curiae est volubilis, & mutatur ad mutationem Papae & auditorum.
- 23 Stylus curiae debet esse scriptus, & in aperto prolatus, vt a iudicibus sit obseruandus.
- 24 Stylus curiae debet esse confirmatus aliqua speciali decisione Papae, alias ordinarius non tenebitur illum seruare, cum consistat in facto, & non praesumatur.
- 25 Iuriscripto potius inherendum est, quam stylo Romanae curiae propter illius contrarietatem.

Q V A E S T I O D C C X X X V I I.

Verum incestus cum propria consanguinea, impediatur matrimonium contrahendum. Communis contra communem.

Incestus commissus cum consanguinea vxoris, impeditur matrimonium contrahendum, non tamen dirimit iam contractum. Ita probat text. in c. transmissa, de eo qui cognouit consanguineam vxoris suae. Et haec est expressa determinatio ecclesiae, secundum Veracruz, in spec. coning. 1. part. art. 23. de impedimento incestus, & probatur in l. 13. & 14. tit. 2. part. 4. vbi declarat Greg. verb. * consu parienta, * & resoluit nostram quaestionem dicens, incestum cum propria consanguinea esse impedimentum, sicut cum consanguinea vxoris, & quod sit standum dispositioni illius legis, cum sic per illam interpretetur ius canonicum. Quam opinionem tenuit glos. in c. de incestis. 35. q. 3. & gloss. fi. in c. si quis viduam. 32. q. 7. & Host. Ioan. Andr. Abb. in c. 1. de eo, qui cognouit consanguineam vxoris, & Ang. in summa verb. incestus. 6. fin. & haec est communis opinio canonistarum, secundum Nauar. in manu. c. 22. nu. 75. qui huic adhæret opinioni, & Anton. Cuchus, l. 5. maiorum institut. ti. 12. n. 27. cum tribus sequentibus.

Sed his non obstantibus, contraria opinio verior & receptior est, & semper illam defendi in iudicando & consulendo, quia incestus cum propria consanguinea, non est impedimentum de iure, sed solum cum consanguinea vxoris, vt in toto titulo, de eo qui cognouit consanguineam vxoris suae, & sic opinionem sequitur D. Thom. in 4. sent. distinct. 34. quaest. 1. art. 1. & Florentin. 3. par. tit. 1. c. 16. §. 4. Ricar. dicta distinct. 34. Syluester, verb. matrimonium, 7. impedimento. fin. Couar. in 4. 2. p. c. 6. n. 4. Veracruz, in specul. coning. 1. part. art. 23. concl. 1. vbi dicit hanc esse communem opinionem Theologorum, quam sequitur Cordo. in suis quaest. lib. 1. q. 12. Ledesma, de matrim. in secund. q. quaest. 60. art. 4. quam etiam refert communem Ioan. Gutier. canonic. quaest. c. 15. nu. 6. & illam sequitur Matienço, in rub. tit. 1. l. 5. nou. recop. gloss. 1. n. 138. vbi refert duas communes opiniones, dicens, quod etsi per incestum commissum cum

4 cum propria cōsanguinea, grauius facinus perpetretur, quam cum cōsanguinea vxoris, proprie tamē per incestum cum cōsanguinea vxoris, magis offenditur matrimonium, cum propter affinitatem exactio debiti impediatur à propria coniuge. Rursus confirmatur ista sententia, quia si incestus commissus cum propria cōsanguinea, esset impedimentum, quo minus posset cōtrahi matrimonium, sequeretur quod aut esset impedimentū à iure naturæ inductum, vel à iure diuino positio, vel à iure humano, sed nullo illorū est inductum, ergo nullum est impedimentum. Primo, non iure naturæ, prout notissimum est, nec iure diuino, quia in Leuitico, solum prohibetur matrimonium cum affinibus & cōsanguineis. *vt Leuitici c. 18.* iure positio non esse inductū probatur, quia *in c. transmissa, & in c. ex literis, de eo qui cogn. conf. vxor. suæ.* solum ponitur impedimentum de incestuoso cum affinib. Et sic de primo ad vltimū sequitur manifeste, quod nullum sit impedimentū de iure. Ex quibus venit dilucidanda illa quotidiana & assidua quæstio contingens semper in hoc tribunali vicarii generalis Toletani, tanquam executoris dispensationum Apostolicarum, an scilicet taciturnitas copulæ, inter cōsanguineos proprios, habita ante vel post dispensationē obtentam à Rom. Pontif. reddat dispensationē nullam, ita vt sit necessaria noua dispensatio cum relatione copulæ. Cuius determinatio dependet ex resolutione nostræ quæstionis, quia si nullum est de iure impedimentum, sequitur, quod non sit faciendā mentio copulæ in dispensatione, ac proinde licet de copula inter proprios cōsanguineos constet iudici, siue ex probationibus coram eo adductis, siue ex confessione propria ipsorum contrahentium, nō poterit ipse denegare dispensationem, si in reliquis relatio dispensationis vera sit. Et sub correctione ecclesiæ dicendum est, validam esse dispensationem, etiā si copula sit inter proprios cōsanguineos ante petitam dispensationem, siue postea subsequuta contra distinctionē, & opinionem Bartholomæi Humada, *in l. 2. tit. 15. p. 2. glo. 10. à n. 5.* qui inutiliter distinguit. Quod quidem comprobatur ex principalibus fundamentis superioris quæstionis, ex quibus probauimus copulam inter proprios cōsanguineos non esse impedimentum de iure. Ergo si nullum est impedimentū, sequitur quod valida sit dispensatio, etiā si copula non exprimat. Secundo cōprobatur ista sententia, quia de criminibus non est faciendā mentio Pontifici, vt docet Felinus, *in c. postulasti. n. 2. de rescr. & plures allegat Sarmien. l. 1. select. c. ... per totum.* Ergo cum incestus cum propria cōsanguinea sit quoddam crimen, & peccatum mortale grauissimum, sequitur quod de eo non sit faciendā mentio, cū non sit impedimentum de iure, nec ex hoc Pontifex reddatur difficilior; nam alias de omni crimine & delicto in vita commissio esset faciendā mentio, quod non est dicendū, vt resoluit Sarm. *supra.* Nec prædictis obstat *tex. in c. quia circa, de consang. & affin.* vbi est faciendā mentio Pontifici, de omni eo quod eum redderet difficiliorē ad dispensandū, quia in casu proposito non est verisimile quod Pontifex redderetur difficilior, imo pie credendum est, quod facilius cōcederet dispensationē ratione copulæ, vt scādala euitentur. Et ob hanc rationem inuitatur ad facilius dispensandū, prout quotidie vidimus, & docet Couar. *d. c. 6. n. 13. per tex. in d. c. quia circa,* & si impetrans dispensationem faceret relationem copulæ, manifestaret suum delictum, & se proderet, ad quod de iure non tenetur. Quando vero copula fuit subsequuta post dispensationem obtentā, & factam relationem Pontifici (antequam ordinarius dispenseret) est casus minus dubitabilis, cum eo tempore vera relatio facta fuisset Pontifici, & licet secundum aliquos taciturnitas copulæ reddat dispensationem subreptitiā, vt tenet Collecta. *in c. 1. de eo qui cogn. conf. vxor. suæ.* & Gambar. *de potestate legat. l. 7. n. 409.* & sequitur Gutierrez, *in suis canon. quæst. c. 15. n. 23.* vbi dicit quod gratia est subreptitiā si copula nō exprimat, verum nunquam mihi visum fuit, cum impedimentū non sit de iure, vt tenet Cordoua, *in suis quæstionibus,*

quæst. 45. in 2. edit. Nauar. *in manual. c. 22. n. 63.* vbi dicit, quod nunquam vidimus, neque audiuius, quod incestuosi petant dispensationem ad contrahendum matrimonium, quod non procederet, si esset aliquod impedimentum de iure, & nostram opinionem tenet nouissime idem Nauar. *in conf. 5. tit. de consang. & affinit.* vbi loquitur de cōsanguineis qui secreta habuerunt copulam, & resoluit non esse subreptitiā dispensationem, licet eam non expressissent Pontifici, quia non est faciendā mentio, nisi de illis tantum de quibus iura iubent, etiā si talia sint, quib. expressis difficilior Papa dispenseret, pro qua sententia allegat Felin. *in c. postulasti, de rescr. & decis. Rotæ. 32. in nouis. tit. de res.* maxime quia episcopus poterit circa incestum dispensare, idemque tenet. *in conf. 2. tit. de sponsal.* vbi idem resoluit, quando copula fuit habita post concessam dispensationem, & cum fuerit Romæ, & viderit & intellexerit stylum curiæ, si verū esset quod sit stylus curiæ Romanæ, quod exprimat copula, profecto ipse deponeret de prædicto stylo, & si stylus curiæ esset in contrarium, in omnibus dispensationibus diceretur, quando committitur ordinario facultas dispensandi, *adummodo mulier cognita non fuerit,* quod tamen nunquam dicitur, sed solum, *adummodo rapta non fuerit.* Ergo si in hoc solo casu & crimine quod spōsa sit rapta, non dispensatur, sequitur quod in reliquis casibus & criminibus commissis, in dispensatione non contentis, sit dispensandum, *arg. l. cum prætor. ff. de iud.* Nec prædictis aliquid obstat Concilium Trid. *c. 5. sess. 24. de res. matr.* quia procedit in matrimonio iam contracto, & quando spe facilius dispensationis consequendæ, habita est copula inter cōsanguineos, quod est multum diuersum in casu quæstionis propositæ, vt dicit Gutier. *supra. n. 17.* & Humada, *in l. 2. tit. 15. p. 2. glo. 10. n. 5. cum sequentibus.* quod magis vero vrget pro contraria sententia est dicere, quod stylus curiæ facit ius, vt *in c. quam graui, de crimi. falsi. c. ex literis, de constitu. c. penult. de confirma. vti. vel inutil.* & plures refert Malcardus, *vol. 3. de probationibus. concl. 1312. n. 51.* & quod stylus curiæ sit, & cōmunis praxis, vt copula exprimat, saltem ratione cōpositionis cum Datario: Quia respōdeo. Primo quod Nauar. in suis consiliis deponeret de stylo curiæ, si aliquis esset. Secūdo, quod iudex in partibus non debet iudicare secundū stylum curiæ Romanæ. Ita Ferret. *conf. 48. n. 19.* Azevedo, *in l. 2. tit. 10. n. 11. l. 4. recop.* & sic ordinarius, cui est cōcessa facultas dispensandi, non debet secundū illum stylum quem non vidit, nec est in corpore iuris, iudicare. Maxime, quia stylus curiæ modo albus, modo niger est, vt tradit idem *conf. 11. n. 9.* & *conf. 52. n. 6.* & Mandos. *in reg. cancell. 33. q. 8. n. 5.* & Felin. *in c. Rodolphus. n. 22. de rescrip.* vbi dicit quod stylus curiæ est volubilis, & mutatur ad mutationem Papæ & auditorum, & Staphyleus *de literis grat. in prælud. n. 4. fol. 13.* Mados. *sup.* & Lopus, *allegat. 51.* & plura tradit Rebuff. *in tract. de consuet. art. 2. gl. 13. n. 54.* vbi dicit, quod stylus curiæ, vt seruetur, debet esse scriptus, & in aperto prolatus, & notorius, & per Rom. Pontif. approbatus, & etiā tunc non imponit necessitatem vt in aliis tribunalibus, & curiis seruetur. Ita Bald. *in c. 2. de feriis,* & Gomez, *in proem. regul. Cancellariæ.* Ergo cū officiali Toletano cōmittatur per Pontificē, vt dispenseret in tali gradu, si preces veritate nitantur, sequitur, quod teneatur dispensare licet sibi de copula constiterit, cū illud non veniat in sua cōmissione, nec alias de iure sit impedimentū, nec de cōtrario stylo curiæ sibi aliquo modo constet. Et vt ordinarius teneatur seruare in decisionibus causarum stylum curiæ, est necessariū, quod sit confirmatus speciali decisione Papæ, vt docet Lopus, *allegat. 52. col. 1.* & Casiodorus, *de cisione 13. circa finē, in tit. de præbend.* & cū stylus sit facti, non præsumitur nisi probetur. Ita Hieronymus Gigas. *conf. 38. n. 70.* & potius iuri scripto adhærendū est, quā stylo Romanæ curiæ, propter illius varietatem. Ita Casiod. *tit. de restit. spol. decis. 9. n. 17.* & cū casus iste non semel, sed multoties contigisset, ita patrocinium præstiti, simul cum doctissimo doctore Nauar. canonico

nico ecclesiae Tolet. (cuius anima requiescat in pace) & pro hac opinione iudicatum fuisse bis mihi notum est. In casu tamen, quando copula habita fuit post concessam dispensationem est casus minus dubitabilis, & sic vterque (meo iudicio) pariformiter debet determinari, cum neutro casu sit impedimentum de iure, praedicta copula inter proprios consanguineos, & quia nullo iure cauetur (secundum *Nauar. supra in dicto cons. 2.*) quod non possit impetrari dispensatio super vno impedimento, non facta mentione de alio, quamuis matrimonium iuste contrahi non possit, donec super utroque dispensetur. Impedimentum tamen incestus solum impedit, non dirimit, ut ipse tradit, *n. 2. & in manua. c. 22. n. 74. & 75.* quod intelligo, quatenus incestuosi de iure impediuntur contrahere cum aliis, non vero inter se, cum hoc non reperitur de iure prohibitum.

QUESTIO DCCXXXVIII.

Verum absens causa reipublica restituatur contra vsucapionem completam in absentia, vel in praesentia. Communis contra communem, & quid iure regio.

Absentem causa reipublicae restitui contra vsucapionem, siue completa fuerit eo absente, siue eo praesente. lapsa paruo tempore post reditum, probat *tex. in l. ab hostib. §. sed quod simpliciter. ff. ex quib. caus. maio. §. rursus, Instit. de actio. Quam sententiam extendit gl. in d. §. sed quod simpliciter, etiam si post reditum, magni temporis spatium labatur, dum tamen deducto absentiae tempore, reliquum tempus non sufficiat ad complendam vsucapionem. Et est similis glo. in c. delicto. verb. & futura, de verborum significatione, quam dicit veriore Salic. in l. quod tempore, nu. 2. C. de restit. militum, vbi dicit communem opinionem Albericus, dicit etiam communem Ias. in d. §. rursus, nu. 57. & ratio est, quoniam illo tempore absentiae dominus fuit laesus per absentiam, & sic debet illud absentiae deduci de medio, *argu. tex. in l. nec non, §. si cum l. sequenti. ff. ex quib. caus. maior. & sequitur Balbus, de praescriptio. l. part. 6. partis. col. 4.**

Sed contrariam opinionem (imo quod non deducatur tempus absentiae, nec absens restituatur, transacto non modico tempore) tenet Azo. in *summa, tit. de restit. militum, & dixit communem opinionem Paul. in l. diuortio. §. non solum, n. 4. ff. soluto mari. & pro hac opinione facit *tex. in d. §. sed quod simpliciter, ibi, *non quodcumque sed modicum tempus.** Maxime, quia post multum tempus est quod imputetur absentia, unde nimirum si non restituatur, *ut in l. is qui reipub. ff. ex quibus caus. maiores.* Prima tamen opinio verior & humanior est, & approbata de iure regio, in l. 28. tit. 29. p. 3. vbi dicit contrariam opinionem communiter reprobari, & pro hac sententia est elegans *tex. in l. Pantonijs. 85. ff. de acquir. hered. quem ornat & declarat Ant. Gomez, l. rom. variarum. c. 9. n. fin.**

SUMMARIUM.

- 1 Ecclesia in temporalibus non habet iurisdictionem.
- 2 Clerici sunt exempti iure positivo, in temporalibus, à iurisdictione temporali.
- 3 Principes temporales non subiiciuntur Papae in temporalibus.
- 4 Romana ecclesia, quod possidet in temporalibus, habuit ab Imperatoribus.
- 5 Laicus pro re ciuili non potest conueniri coram iudice ecclesiastico.
- 6 Papa non habet vtrumque gladium in temporalibus.
- 7 Papa non iudicat de causa regis Anglorum.
- 8 Iurisdictionis temporalis & spiritualis est distincta.
- 9 Reges Francorum in temporalibus non recognoscunt superiorem.
- 10 Caesari danda, quae sunt Caesari, & Deo quae Dei sunt.
- 11 Petro Dei vicario non fuit data potestas temporalis, sed spiritualis.
- 12 Auctoritates sacrae paginae referuntur pro hac sententia.
- 13 Iurisdictionis temporalis non habetur à Papa, sed à Deo.

- 14 Papa non habet iurisdictionem temporalem, & sic non appellatur ad eum.
- 15 Papa Imperatori soluit tributum.
- 16 Potestates distinguuntur per actus.
- 17 Iurisdictiones distinguuntur penes obiecta.
- 18 Iurisdictionis temporalis non subest spirituali.
- 19 Deus creauit caelum & terram in principio, hoc est, spiritualement & corporalem creaturam.
- 20 Deus creauit lucem in primo die creationis.
- 21 Deus fecit duo luminaria, videlicet Solem & Lunam.
- 22 Papa intelligitur per Solem, & Imperator per Lunam.
- 23 Cap. quoniam, 10. distincta. declaratur.
- 24 Caput, cum ad verum, & cap. duo sunt. 96. distincta. declarantur.
- 25 Mundus regitur duab. personis, Papa & Rege.
- 26 Cap. tuam, de ord. cognit. declaratur.
- 27 Imperator dicitur mundi dominus.
- 28 L. de precatio. ff. ad l. Rhod. de iactu, declaratur.
- 29 Dominium eiusdem rei non possunt duo in solidum habere.
- 30 Imperium à Deo est traditum Imperatori.
- 31 Iurisdictionis laica non nascitur ex ecclesia.
- 32 Reges Hispaniae in temporalibus nemini subiacent.
- 33 Subditus regis in temporalibus non appellat ad Papam.
- 34 Singula officia singulis personis sunt committenda.
- 35 Pater spiritualis, & carnalis eiusdem filii, nemo potest esse.
- 36 Imperator est vnus & solus.
- 37 Iurisdictionis spiritualis & temporalis differunt specie.
- 38 Sol sicut superat Lunam, & aurum plumbum, ita iurisdictionis ecclesiasticae superat secularem.
- 39 Deus continet perfectionem omnium rerum.
- 40 Papa potest facere novos principes & imperium diuidere.
- 41 Papa in temporalibus habet supremam potestatem, & non habet.
- 42 Papa non habet iurisdictionem quam Deus non habuit.
- 43 Auctoritates sacrae paginae traduntur pro hac opinione.
- 44 Potestas, & iurisdictionis, dantur propter vsu.
- 45 Caput 28. Matthei, declaratur.
- 46 Contraria communis opinio proponitur.
- 47 Gladii duo significant duas potestates.
- 48 Imperium diuisum fuit in quatuor partes.
- 49 Vnus est finis ad quem omnia diriguntur.
- 50 Rationes vrgentissimae, & Philosophicae referuntur pro hac opinione.
- 51 Ca. nouit. de iudic. declaratur.
- 52 Qui de duobus sibi propositis alterum negat, alterum fateri videtur.
- 53 Iura plurima pro hac sententia referuntur.
- 54 Imperator recipit coronam à Papa.
- 55 Papae potestas comparatur auro, & Imperatoris plumbo.
- 56 Imperator est instar Lunae, & Papa instar solis.
- 57 Ecclesia militans est constituta ad exemplum triumphantis.
- 58 Papa dedit potestatem eligendi Imperatorem magnatibus Germaniae.
- 59 Papa, quando cognoscat contra Imperatorem.
- 60 Papa deponit reges & Imperatores, & dat illis coadiutores.
- 61 Papae omnis creatura est subiecta.
- 62 Iudicans de medicis, potest iudicare de sine.
- 63 Sanitas est finis artis medicae.
- 64 Finis potestatis Papae est felicitas aeterna.
- 65 Cui iurisdictionis concessa est, videntur concessa omnia, sine quibus iurisdictionis exerceri non potest.
- 66 Iurisdictionis spiritualis non potest commode exerceri sine iurisdictione temporali.
- 67 Dominus aliquando vtrumque gladium exercuit.
- 68 Imperator est Papae vicarius in temporalibus.
- 69 Extrauag. vniam sanctam. de maioritat. & obed. declaratur.
- 70 Gladius spiritualis & materialis est sub potestate ecclesiae.
- 71 Doctores tenentes hanc opinionem referuntur.
- 72 Declaratio quaestionis proponitur, & responsio ad argumenta contraria.
- 73 Causae quaedam sunt spirituales, quaedam temporales, quaedam mixtae.
- 74 Iudex ecclesiasticus ratione incidentiae cognoscit de causis temporalibus.
- 75 Iurisdictiones spirituales, & temporales immediate à Deo sunt institutae.
- 76 Reges regnant per Deum.
- 77 Ratio propter quam iurisdictiones fuerunt bipartitae traditur.
- 78 Experientia est rerum magistra.

QVÆSTIO DCCXXXIX.

Verum Romanus Pontifex in temporalibus habeat virumque gladium. Communes contra communem.

- 1 **E**cclēsiā non habere virumque gladium in temporalibus, tenet *gl. in c. quonia, verb. discrevit, dist. 10.* & *Bald. in proœmio Digestorū, vbi docet, quod Imperator in temporalibus non recognoscit superiorem.* Idemq; tenet *Albericus, in l. cūctos populos, n. 9.* & *20. C. de summ. Trin. & in c. bene à Zenone. C. de quadr. præseri. n. 16.* & *Card. in c. nonit. de iud. vbi Nauar. notab. 3. n. 4.* & *Maior. in 4. dist. 24. quæst. 3.* & *Victoria in relectioe 2. de potestate ecclesiæ, in proposition. 4. 7. & 8. Soto. l. 4. de iust. & iur. q. 4. art. 1. Driedonius, de libert. Christiana. c. 15.* Pro qua sentētia facit doctrina *Innoc. in c. 2. de maiorit. & obed. quā approbat Couar. pract. c. 31. n. 2.* vbi ait, quod clerici, exceptis spiritualibus, in reliquis sunt exēpti, iure positiuo tantū, & hanc opinionē dicit esse cōmunem *Bermond. de publicis concub. vers. & si regali præfulgeat dignitate. n. 16.* & *Mench. l. 1. controuer. illustr. c. 20. n. 3.* vbi refert duas cōmunes opinionē in quæstione proposita, & *c. 21. n. 1.* & pro hac sententia, quod principes temporales non subijciātur Papæ in rebus temporalibus, nec ecclesiā & eius vicarius Pontifex maximus, habeat in his virumque gladiū, probatur ex *tex. in c. solita, de maioritat. & obediet. vbi dicit Innoc. * non negamus quin Imperator præcellat in tēporalib. illos dūtaxat, qui ab eo suscipiūt tēporalia. * sed*
- 2 **P**apa & Romana ecclesiā, quidquid habent in tēporalibus pro maiori parte perceperunt ab Imperatorib. ergo ad illos tāquam ad collectores bonorū pertinet iurisdicōio temporalis, & nō ad Papam, cui subesse nō debent. Secundo pro hac sententia facit *tex. in c. licet, de foro cōpet. vbi dicitur, quod laicus laicum pro re ciuili coram iudice ecclesiastico nō potest cōuenire, nisi in defectum iudicis secularis, vnde bene sequitur quod Romanus Pontifex in temporalibus habet tantū subsidiariā iurisdicōionem.* Et sic quod nec Papa tēporalibus, nec Imperator spiritualibus, debēt se immiscere. Tertio pro hac sentētia facit *text. in c. nouit, de iudicis, vbi dicit Innocent. * nō putes aliquis, quod iurisdicōionē illustris regis Francorū perturbare aut minuere intendamus, cū ipse iurisdicōionem nostram nec velit nec debeat impedire. * Ex quo tex. clare colligitur, quod Papa nō habet vtrumque gladium, & sic nō dicitur superior in tēporalibus.* Quarto cōfirmatur ista sentētia, ex *tex. in c. caus. l. 2. qui filii sunt legitimi, ibi, * Nos attendetes, quod ad regē pertinet, nō ad ecclesiā, de talib. possessionibus iudicare, ne videamur iuri regis Anglorū detrabere, qui ipsorū iudiciū ad se asserit pertinere, fraternitati vestræ mādamus, quatenus regi possessiōiū relinquētes, de causa principali plenius cognoscatis.* Ergo si hoc dicitur de rege Anglorum, qui Romanæ ecclesiæ feudalis est, & cōsualis, multo magis de alijs regib. dicendum erit, quod notat *gl. ibi, verb. ad regem, dicens quod iurisdicōio tēporalis, & spiritualis, est distincta & diuisa.* Quinto fulciunt ista sententia ex *text. ad literam, in c. per venerabile, eod. tit. vbi expresse dicitur, quod rex Francorum in tēporalibus non recognoscit superiorē, & sic patet reges in temporalibus non debere subesse Papæ, sicq; Deus interrogatus à Iudæis, vtrum liceret cōsum dare Cæsari, an nō, respondit. Reddite quę sūt Cæsaris, Cæsari, & quę sunt Dei, Deo.* Ergo ea quę sūt Dei, & ea quę sunt Cæsaris distincta sunt & separata, & per consequens bene infertur Papā in tēporalibus
- 3 **n**on habere iurisdicōionem. Quod etiam deducitur ex commissione vicariæ concessa Petro, quia non legitur iurisdicōionem temporalem concessam fuisse, sed tantum spirituale, & sic dixit Dominus, * *Tibi dabo clauēs regni calorū, * non vero illi dedit dominium terrenorum, & sic statim subiungit, quasi semetipsum exponēs de spirituali tantum potestate dixisse, * Quodcūque ligaueris super terrā erit ligatū & in calis, & quodcūque solueris, & c. * & rursus post resurrectionē suā dixit Apostolis, * accipite spiritū S. quorum remisseris peccata remittuntur eis. * Ex quib. verbis spiritualis iurisdicōio, & non temporalis fuit successoribus Petri con-*

cessa. Sexto corroboratur ista opinio ex *tax. & ibi gl. in c. quonia, 10. dist. vbi dicitur, quod Christus, officia vtriusq; potestatis exercuit, vt ostenderet, quod vtraq; potestas ab eo processit, nō quod vna persona illa duo officia gerere debet, cum sint potestates distinctæ, & iurisdicōio temporalis non habetur à Papa, sed à Deo, & sic in temporalibus non appellatur ad Papam, vt in *c. si duobus, de appell. & in d. c. causam, qui filii sint legitimi, vbi probatur Papam non habere iurisdicōionem temporalem, quod maxime ex eo colligitur, quod Papa soluit tributum Imperatori, vt in *c. tributū 23. quæst. 8. & in c. magnum quidem. 11. quæst. 1. & qui soluit alicui tributum, non videtur præesse in temporalibus, sed magis subesse, vt in *c. omnis anima, de censibus.* Septimo confirmatur ista sententia ex doctrina *Arist. in 2. de anima, vbi dicit, quod potētia distinguūtur per actus, & ideo vbi actiones distinctæ sunt, ibi necessario potestates sunt separatæ. Sed sic est, quod gubernatio spiritualiū, & tēporaliū, sint actiones omnino separatæ: ergo succedit regula philosophica, quæ dicit, quod illa quę separata sunt, vnū non subest alteri, & sic concludendū est, iurisdicōionem & auctoritatē temporalem nō subesse spirituali. Maxime, quia secundū Philosophum, iurisdicōiones distinguūtur penes obiecta, quia cū sonus, qui est obiectū auditus, differt à colore, qui est obiectum visus, ideo audire & videre sunt duæ potestates distinctæ. Et similiter, quia tēporalia & spiritualia sunt inter se distincta, nec cōtinentur sub eodē genere, nec cōmunicantur, consequēs est iurisdicōionē temporalem non subesse spirituali. Octauo facit pro ista sententia, quia in principio creauit Deus celum & terram, vt habetur *Genes. 1. vbi secundū theologos exponitur, id est spirituale & corporale creaturam. Et ista est prima & præcipua differētia, quę est inter creaturas, & sic diuersa requirunt regimina, quia in primo die creationis mūdi, Deus creauit lucem, & diuisit lucē à tenebris & per lucē (secundū glossatorem Bibliorū) significantur spiritualia, & per tenebras temporalia, ergo distinguuntur, & diuiduntur spiritualia à tēporalibus, & potestates vtriusq; regiminis sunt omnino distinctæ. Quod quidē euidentius datur intelligi ex eo, quod Deus quarto die fecit duo luminaria magna ad regimen & decorem vniuersi, videlicet, Solem & Lunam, quorum officia sunt distincta & diuersa, quia Solem ordinauit vt præfesset diei, Lunam vero vt præfesset nocti, & per ista duo luminaria significantur potestates spiritualis & temporalis, per Solem intelligitur Papa, & per Lunam Imperator, qui præest temporalibus, vt dicit *textus, in d. c. solita, de maior. & obediet. ibi, * ad firmamentū vniuersalis ecclesiæ fecit Deus luminaria magna, quę sunt Pontificalis auctoritas, & regalis dignitas. * Ergo manifeste consequitur, Romanum Pontificem quoad temporalem iurisdicōionem nullam habere potestatem. Nono fulciunt ista sententia in *c. suscipitis, & in c. quoniam, 10. dist. vbi mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus, sic vtriusque potestatis officia discreuit, vt Imperatores pro æterna vita Pontificibus egerēt, & rursus Pontifices pro cursu tantūmodo tēporalium rerū imperialibus legibus vterētur. Et sic clare contat Christum separauisse vtriusque potestatis officia, & Papā indigere Imperatore quoad bona temporalia. Idem probatur, in *c. cum ad verum, 96. dist. vbi, * Cum ad verum ventum est, ultra sibi nec Imperator iura Pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen Imperatorum usurpauit, * & in *c. duo sunt, eadem dist. ibi, * duo sunt quippe Imperator Auguste quibus principaliter hic mundus regitur, auctoritas sacra Pontificum, & regalis potestas, * textus etiam in *c. nos si incompetenter. §. sed notandum. 2. quæstio. 7. ibi, * duæ sunt personæ quibus mundus iste regitur, regalis videlicet, & sacerdotalis, sicut reges præstāt in causis seculi, ita sacerdotes in causis Dei, * & paulo post habetur, * sicut Ozias à domino lepra percussus est, quia sacerdotū officia usurpare voluit sic sacerdotibus & prophetis Regū usurpare officia non licuit. * Decimo pro hac opinione facit *textus in c. tuam, de ordine cognition. vbi Honorius tertius præsup-***********

ponit se idoneum iudicem ad cognoscendum de naturalibus Reginae Cypri, at vero ad cognoscendum de ipsius successione, non ipsum sed Regem Francorum existere competentem. Idemque tradit Alex. tertius, in c. causam quae, clem. 2. qui filii sint legitimi, ubi respondit, ad regem, non ad ecclesiam pertinere de possessionibus cognoscere, & addit, * ne videamur iuri Regis Anglorum detrahere, qui ipsarum iudicium ad se asserit, pertinere. Undecimo confirmatur ista sententia ex l. de precatio. ff.

27 ad l. Rhod. de iactu, ubi Imperator dicitur dominus totius mundi, quam optime declarat Ant. Gab. l. 5. com. concl. tit. de acq. rerum domin. concl. 3. Mench. l. 1. controvers. illust. c. 20. n. 18. (omnino videndus) & Cassan. in Catalogo gloriae mundi. l. quinto, consid. 28. & pro fundamento nostrae quaestiones illam tradit Soto, lib. 4. de inst. & iur. q. 4. art. 2. illudque probatur in l. bene à Zenone. C. de quadrienni pres. l. 2. §. pē. C. de iur. iur. ad propter calum. dando. l. 1. §. cum l. C. de rei vxor. actio. si ergo Imperator est dominus mundi, sequitur quod Papa non sit dominus, quia duo in solidum nequeunt esse domini eiusdem rei, leg. si ut certo, §. duobus vehiculum. ff. commod. l. 3. §. ex contrario. ff. de acq. possession. & sic dicendum est, quod Imperator sit dominus quoad temporalia, Papa vero absolutus dominus quoad spiritualia, quia imperium traditum est à caelesti maiestate Imperatori, ut in leg. prima, C. de vet. iur. enucleando, & in authent. quomodo op. episcopos, collat. 1. & in authent. de non alienand. §. sancimus, collat. 2. authent. de instrument. caut.

31 & fide. §. quia igitur, collatione 6. ubi dicitur Imperium à Deo de caelo institutum, & sic suprema potestas laica non nascitur ex ecclesia, nec est penes ecclesiam principē, unde Reges Hispaniae in temporalibus nemini subiacent, ut tradit gl. in c. Adrianus, 63. distinct. & in c. & si necesse, de donat. inter vir. ubi glo. verb. restitui, & sic tamquam domini rerum temporalium loquendo cum praelatis, in suis prouisionibus regalibus dicunt, * sopena de las temporalidades, & solent aduersus inobediētes exequi poenā, unde bene dicit Nauarrus, in dicto ca. nouit, notab. 3. n. 32. in haec verba, * quis. n. corū ferat sibi subditum à se ipso ad Papam appellantem? quis eorum pareat Papae iubenti ne in illa vel illa causa prophana cognoscat? quis enim eius legitimationem quoad successione[m] temporalem in suis regnis recipiat? quis enim legibus eius contrariis suis extra spiritualē, & ad spiritualia ordinatam materiā pareat? Ultimo pro confirmatione huius opinionis facit ratio naturalis, quae suadet singula officia singulis esse committenda personis, c. 1. 89. distinctio. c. cum singula, de praebend. in leg. nemo. C. de assessoribus, leg. consulta. C. de testament. & ideo nemo debet esse carnalis & spiritualis pater eiusdem, ut in c. ad limina. 30. quaest. prima, quia pluribus intentus, minor fit ad singula sensus, & qui utrumque, festinat, neutrum bene peragit, dict. leg. nemo. Et sic inter apes est vnus princeps, & inter grues vna dux, ut in ca. in apibus. 7. quaestione secunda, sic Imperator erit vnus & solus ad exercendam temporalem iurisdictionem, ut in extran. ad reprimendam. quomodo in crimin. les. maiestat. Pro qua sententia plures alias rationes & auctoritates adducit doctissimus Nauarrus, supra, dicens, quod haec duae potestates differunt specie, quia iurisdictione[m] mere laica est naturalis, iurisdictione[m] ecclesiastica supernaturalis, & sic sicut aurum superat plumbum altitudine suae quidditatis seu essentiae, & Sol Lunam, ita potestas ecclesiastica superat mere laicā, sua essentia & eminentia, & eminenter contineat eam, sicut perfectio auri eminenter continet perfectionem plumbi, & Sol perfectionem Lunae, & Deus ipse perfectionem omnium creaturarum, ut docet D. Thom. communiter receptus, 1. parte, quaest. 4. art. 2. & sic optime dixit Franciscus à Victoria, de potest. ecclesiastic. quaestione 5. versic. octaua propositio. quod Papa in ordine ad supernaturalia habet amplissimā potestatem super omnem temporalem, qua uti potest quando quantumcumque necesse fuerit ad finem supernaturalem, & potest non solum omnia quae possunt principes seculares, sed & facere novos principes, & tollere alios, & imperia diuidere. Nec omittam in hac

quaestione illud notandum celeberrimum; dictum Caieta. 101. 1. tract. 2. de auctoritate Papae & Conc. c. 3. ad 8. dicens in haec verba. * Papa habet supremā potestatem in temporalibus, & non habet supremam potestatem in temporalibus, affirmatiua namque est vera in ordine ad spiritualia, negatio vero est vera, directe, seu secundum se ad ipsa temporalia, & Quae verba aurea sunt in hoc proposito, & ex his potest plene intelligi fundamentum nostrae quaestiones, & illius vera resolutio. Quae opinio corroboratur, quia summus Pontifex (ut Christi domini nostri vicarius) non potest habere iurisdictionem, quam dominus noster non assumpsit, ut tradit Soto, l. 4. de iustitia & iure art. 1. & Guerreo, in speculo principum. c. 16. sed dominus dixit Pilato. * Regnum meum non est de hoc mundo, & in Euangelio Matthaei dicitur, * Vulpes foeneas habent, & volucres calididos, filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet, * ex quibus verbis significauit, non esse sibi tamquam homini iurisdictionem, & imperium in temporalibus. Et rursus legitur Ioannis e. 3. * Non venit filius Dei in mundum, ut iudicet mundum, sed ut saluetur mundus per ipsum. * Quod quidem repetitur Luc. 7. ibi, * dicimus ut descendat ignis de caelo, & consumat illos, & dixit, non misit Deus filium suum in mundum, ut iudicet mundum, sed ut saluetur mundus per ipsum. * Cū ergo potestas detur propter vsum, ut in leg. non cogendum. §. Sabinus. ff. de procurat. l. hac stipulatio. §. Diuus. ff. ut leg. nomin. caueat. sequitur, quod cū Dominus nullam temporalem iurisdictionem exercuisset, quod eius vicarius non succedit in illa, & quod Christus nullam temporalem iurisdictionem exercuit, probat Soto, ubi supra, art. 1. & 8. & legitur in Psal. 2. * Ego constitutus sum Rex ab eo, super Sion montem sanctum eius, * quod interpretatur Soto, * super ecclesiam, predicans praecipuum, * & illud Matth. c. 28. * Data est mihi potestas in caelo & in terra, * subintelligitur secundum verba subsequētia, ibi, * docete omnes gentes, * & sic illam potestatem interpretatur Soto, & restringit ad solam potestatem docendi, & praedicandi, non vero ad iurisdictionem & potestatem temporalem.

Sed pro contraria parte non deficiunt alia fortissima & vrgentissima fundamenta & rationes, & primo probatur ista sententia, quia tempore passionis Christi, discipuli duos gladios ei ostenderunt, dicentes, * Ecce duo gladii hic, * & Dominus respondit, * satis est, * & hi duo gladii secundum sententiam theologorum, significant duas potestates, quae sunt in ecclesia, apud summum Pontificem principaliter residetes, & sic poterit ipse (quādo necessitas vigeat) vtraque potestate contra quēcumque, & etiā contra Reges & Imperatores, quia apud Papam residet imperium, quod diuisum fuit in quatuor partes. Primum imperium fuit Babylonis, secundum Persarum, tertium Graecorum, quartum Romanorum, & quintum fuit imperium Christi, & sic apud eius vicarium remansit vterque gladius spiritualis, & temporalis, ut dicit Bar. in d. extranag. ad reprimendam. gl. verb. totius orbis. Nec haec iurisdictiones bene conuenirent diuisae & separatae, quia sicut vnus solus est creator omnium, tam spiritualium, quam temporalium, sic etiam vnus est finis ad quem omnia sicut ad finalem terminum ordinantur, unde vnus solus debet esse gubernator & rector, tam spiritualium quam temporalium, cum in vno corpore naturali vnū tantum sit caput, in quo vigent omnes sensus, & omnia membra regit, & sic in corpore mystico (quod est ecclesia) vnū tantum erit caput, quia aliter esset monstruosum ecclesiam duo capita habere, sicut esset monstruosum in vno corpore naturali; maxime, quia in omni genere rerum ordinarum ad inuicem, est ponere vnū ad quod omnia reduuntur, & sic in ecclesia, quae maxime debet esse ordinata, oportet esse vnū ad quē, & per quē omnes alii ordinentur, quoniam à principio mundi humanum genus non nisi vnū rectorem praecipuum dicitur habuisse, & sic in statu innocentiae Adam praefuit omnibus, in statu naturae Noe suo tempore praefuit omnibus, & postea Abraham, Isaac, Iacob, & Melchisedec. Et similiter in lege Moysaica Moyses habuit vtramque potestatem, & vtroque

que gladio vsus est. Ergo multo fortius in statu legis euangelicæ summus Pont. habebit vtrumque gladiū, scilicet spiritualem, & temporalem, & illud denotant illa verba Christi, quando vicario suo commisit vtramque potestatem, dicens, * Tu es Petrus, & super hanc petra edificabo ecclesiam meā, * vt habetur Matth. c. 16. & in c. quamuis, 21. distinct. & sicut in edificio materiali vnus est lapis primarius & fundamentalis, sic in ecclesia Dei vnus debet esse princeps principalis, & totius ecclesiæ fundamentum ad exercendam vtramq; potestatem, quia alias non haberet plenitudinem potestatis, nec etiam esset dominus temporalium. Secundo pro hac opinione facit text. bene intellectus in d. c. nouit, secundum declarationem Nauarr. ibidem num. 1. exponens illa verba, * non putet aliquis, quod iurisdictionem illustris Regis Francorum perturbare, aut minuere intendamus, cum ipse iurisdictionem nostram, nec velit nec debeat impedire, * quod ibi Innocentius tertius nō dicit, se non posse, vel non debere perturbare, vel minuire, iurisdictionem Regis Francorum, sed non intendere id facere, ac si clarius dixisset, Regis iurisdictionem ego nolo impedire, ille vero neque vult neque potest. Et ita clare innuit posse, quia ex duobus sibi propositis qui alterum negat, alterum fateri videtur. c. nonne, de presump. c. qualis 25. dist. l. cum prator. ff. de ind. Tertio comprobatur ista sententia, ex c. 1. 2. 1. dist. illis verbis, * Christus aeternæ vitæ clauigero iura terreni simul & celestis imperii commisit, * cuius verba determinant profecto nostram quæstionem. Faciunt etiam verba tex. in c. auctoritatem. 15. q. 6. ibi, * hæc in mandatis damus, & spirituali & temporali gladio malignos illos insequantur, * si igitur vterque gladius apud Papam non esset, quorum Nicolaus hoc mandat episcopis Gallia? Quarto fulcitur ista sententia ex d. l. bene à Ze-
51 do pro hac opinione facit text. bene intellectus in d. c. nouit, secundum declarationem Nauarr. ibidem num. 1. exponens illa verba, * non putet aliquis, quod iurisdictionem illustris Regis Francorum perturbare, aut minuire intendamus, cum ipse iurisdictionem nostram, nec velit nec debeat impedire, * quod ibi Innocentius tertius nō dicit, se non posse, vel non debere perturbare, vel minuire, iurisdictionem Regis Francorum, sed non intendere id facere, ac si clarius dixisset, Regis iurisdictionem ego nolo impedire, ille vero neque vult neque potest. Et ita clare innuit posse, quia ex duobus sibi propositis qui alterum negat, alterum fateri videtur. c. nonne, de presump. c. qualis 25. dist. l. cum prator. ff. de ind. Tertio comprobatur ista sententia, ex c. 1. 2. 1. dist. illis verbis, * Christus aeternæ vitæ clauigero iura terreni simul & celestis imperii commisit, * cuius verba determinant profecto nostram quæstionem. Faciunt etiam verba tex. in c. auctoritatem. 15. q. 6. ibi, * hæc in mandatis damus, & spirituali & temporali gladio malignos illos insequantur, * si igitur vterque gladius apud Papam non esset, quorum Nicolaus hoc mandat episcopis Gallia? Quarto fulcitur ista sententia ex d. l. bene à Ze-
52 none, C. de quadrienni prescript. vbi probatur Imperatorem suscipere infulam, id est diadema, iuxta gl. ibi. in fin. seu coronam, secundum Albericum, ibi, non ab alio quam à Papa, ergo à Papa dicitur habere imperium, & sic nimirum si ipse habeat iurisdictionem etiam quoad temporalia, cum sit eius superior, vt in auth. de monachis, §. si vero relinquens, & in auth. quum oport. episc. §. 1. collat. 1. & in auth. vt clerici apud prob. episc. §. si collat. 6. & hinc venit, quod potestas Papalis comparatur auro, & imperatoria plumbo, vt in d. c. duo sunt, 96. distinct. & quod Papa est solis instar, Imperator autem instar lunæ, vt in c. solita, de maiorit. & obedienc. & sic cum Luna recipiat lumen à Sole, sic Imperator potestatem quam habet recipit à Papa. Quinto confirmatur ista sententia, quia ecclesia militans ad instar triumphantis est constituta, iuxta illud Apocalypsis 21. * Vidi Hierusalem sanctam nonam descendentem de celo, * hoc est ecclesiam militantem veluti exemplatam à triumphante, iuxta gl. in clem. ad nostram, ver. ecclesiæ, de heret. & ita est vna sicut & triumphans, iuxta illud: * Vna est columba mea, * Cant. 6. quod de ecclesia militanti intelligit Hieron. in c. loquitur. 24. q. 1. ergo sicut in triumphante ecclesia, vnus est omnium princeps, ita & in militante vnus erit omnium monarcha, ipseque est summus Pontifex, habens vtramque iurisdictionem. Sexto comprobatur ista sententia, quia Papa transfudit imperium à Græcis in Germanos, anno à natiuitate Saluatoris 776. vt dicit gloss. in c. venerabilis, de elect. Et ipse dedit potestatem eligendi Imperatorem illis septē Germaniæ magnatibus, qui recensentur à gl. in c. apo-
53 stolica, de re iud. in 6. ipse etiam cognoscit de electione Imperatoris, an sit confirmanda vel cassanda, ipsi iurat Imperator fidelitatem. c. si tibi. 63. dist. clement. 1. de iureiuran. ipse deponit Imperatorem confirmatum & coronatū, vt in dict. c. apostolica, vbi Innocentius quartus deposuit Federicum secundum. Ergo bene sequitur quod Papa sit superior, & quod habeat temporalem iurisdictionem, quam non haberet ad illa faciendam, nisi penes ipsum esset suprema potestas laica. Nec prædictis obstabit dicere, illud procedere in Imperatoribus, quasi secus sit de Regibus, nulla namq; est diuersitatis
54 ratio. Quia Zacharias Papa deposuit Childericū Regē

Francorū, vt in c. alius, 15. q. 6. & Innocentius quartus, in Concilio Lugdunensi dedit coadiutorē Regi Lusitanorū, vt in c. grandi, de supplend. neglig. prælat. li. 6. & ratio est, quia omnis creatura subiecta est Christi vicario, vt in c. 1. de constitut. ibi, * Papa Christi vicario omnis creatura subiecta est. * Septimo pro hac opinione facit ratio naturalis, quæ dicitur eius esse iudicare de mediis, cuius est iudicare de fine. leg. de qua re, ff. de iud. cuius verba sunt, * de qua re cognouerit iudex, de eadem quoque iudicare cogendus erit, * l. oratio. ff. de spons. vt medicinæ ars, cuius finis est sanitas, iudicat de mediis sanitatis. c. tna, de homic. & ars militaris, cuius finis est victoria, iudicat de equestri, quæ ad illa est necessaria, vt docet Arist. 1. Ethic. dicens, in omnib. artibus ordinatis præcipere debet illa, cuius finis est altior & potentior, & dirigere illa, quorum finis est inferior, vt ars architecturæ, cuius finis est ipsa domus tota, præcipit & dirigit artes illas, quorū finis est inferior. Et sic cū finis potestatis Papæ sit felicitas æterna, & omnes ad illā dirigere, & potestas secularis sit quoddam medium ad eum finem. c. princeps. c. Regū. §. p. vides, 22. q. 5. sequitur ergo quod ad Papā tanquam ad finem pertinet iudicare in temporibus. Octauo confirmatur ista sententia, quia cui iurisdictione concessa est, videtur concessa omnia sine quibus iurisdictione exerceri non potest. l. 2. ff. de iurisdic. omn. iud. c. præterea, de offic. deleg. imo etiā illa cōsentur concessa, sine quibus commode iurisdictione exerceri nō potest. l. pen. ff. de usufruct. l. cuiusque. §. si ei qui ad vendendū. ff. de institor. actione. Sed sic est, quod iurisdictione spiritualis nō potest cōmode expediri, sine iurisdictione temporalis, ergo sequitur Pontificem habere vtrāque iurisdictionem. Nono facit pro hac sententia, quia dominus aliquid quando vtrūque gladiū exercuit, vt tradit D. Tho. li. 3. de regimin. Principū, cap. 12. Sylu. verb. Papa, q. 10. Castro, de iusta heretic. punit. l. 2. c. 23. vnde videtur, quod dominus noster tradidisset Petro eius vicario vtrumque gladiū, vt sentit Matthæus de Afflictis. decis. 265. n. 14. & tenet Guerrero, in specul. princ. 16. §. c. 55. in princ. vbi affirmat Imperatorē esse Papæ vicariū, etiam in temporalibus. Ergo cum Deus sit dominus totius mundi, & Papa sit eius vicarius tā in spiritualibus, quā in temporalibus, & Imperator sit Papæ vicarius in temporalibus totius mundi, sequitur Papā esse dominū totius mundi, etiā quoad gubernationem & iurisdictionem temporalem. Decimo hæc opinio videtur definita per extrauag. vnā sanctā, de maior. obedienc. quam ad hoc pluribus modis inducit & declarat Nauar. sup. Primo, quatenus probat subesse Romano Pontifici omnem humanā creaturam. Secundo, illis verbis, * qui in potestate Petri temporalem gladium esse negat, male verbum attendit domini proferentis: Conuerte gladium tuum in vaginam: vterque est in potestate ecclesiæ, spiritualis scilicet gladius, & materialis. * Et ibi, * oportet autem gladium esse sub gladio, & temporalem auctoritatem spirituali subiici potestati. * Et ibi, * lex diuinitatis est infima per media in suprema reduci, non ergo secundum ordinem vniuersi omnia æque ac immediate, sed infima per media & inferiora per superiora, ad ordinem reducuntur. * Et ibi, * spiritualis potestas terrenam potestatem instituere habet & iudicare, si bona non fuerit. * Et ibi, * spiritualis homo iudicat omnia. * Ex quibus verbis satis nota & comprobata videtur nostra sententia, & sic concludit Nauar. ponderando illa verba. Quis ergo catholicus neget apud Romanum Pontificem esse vtrāque potestatem, alteram in actu, alteram saltem in habitu. Et vt alia fundamenta breuitatis causa omittamus, hanc opinionem tenet gl. verb. iurisdictione, in dict. cap. nouit. gl. in c. causam quæ, qui filii sint leg. gl. in clem. ad nostram, de hereticis, (per dictam extrauag. vnā sanctā,) & tenet Innocent. in d. c. nouit. de iud. & Hostiens. & Ioann. Andr. Felin. & Decius, ibi, Bart. in l. 1. §. præsens. ff. de requiren. reis, dicens contrarium esse hereticum, & sequitur Couarr. in reg. peccatum. §. 9. num. 7. de reg. iur. lib. 6. & hæc opinio est communis secundum Abb. in cap. si duobus. §. si. de appell. & Decian.

72 cian. in d. c. nouit, n. 7. & dicit communioem Hostienf. in sua summa, tit. de appell. §. quoniam. §. a quo, dicit etiam communē (pluribus citatis) Nau. in d. c. nouit, notab. 3. n. 20. Mench. li. 1. controuers. illust. c. 21. n. 2. & c. 22. & Turrecremata, de potest. eccles. li. 2. c. 16. Pala. Rub. de obtentio. regni. Nau. 2. par. §. 6. Et tenendo hęc opinionem (quam magis receptam & communioem appellat Mench. d. c. 21. in princip.) facilis est responsio ad fundamenta contrarię partis, quia licet verum sit, quod iure diuino ecclesiastica & temporalis iurisdictio sint distinctę, illud procedit, quoad actum & exercitium, non vero quoad habitum, quo casu nō sunt discrete nec separatę iurisditiones, sed residet penes Papā virtualiter & essentialiter. Et vt facilius veritas huius quęstionis appareat, tres casus distinguere debemus, quia quędam sunt causę mere spirituales, quędam mere temporales, & quędam mixtę. Causę vero mere spirituales, sunt causę matrimoniales, de quibus loquitur tex. in c. causam. de officio deleg. itē causę decimarum, simonię, hęresis, & excommunicationis. Alię sunt causę mere temporales, vt sunt causę feudales, & sanguinis, quas Decius immediate, & principaliter commisit Imperatoribus & Regibus, & sic nec Papa, nec reliqui iudices ecclesiastici illis se debent intromittere. Et sic intelligi debet tex. in d. c. solita, vbi dicit Papa, * non negamus quin Imperator præcellat in temporalibus. * & in d. c. nouit. vbi Papa sic loquitur, * nō putet aliquis, quod iurisditionem illustris Regis Francorū perturbare aut minuire intendimus, * quia illud procedit in causis, quę mere temporales sunt, & nullam habent similitudinem & annexionem cū spiritualibus. Sunt etiam aliquę causę mixtę temporales, quę habent connexionem cum spiritualibus, vel ratione rei, vel pacti, vel iuramenti, & in his causis potest ecclesiasticus cognoscere, siue ratione incidentię siue principaliter, quando causa fuit coram eo per citationem præuenta. Ita debet intelligi tex. in c. prudentia, de don. inter vir. & vxor. c. per tuas. c. ex tenore, qui filii sint legitimi. vbi iudex ecclesiasticus, ratione incidentię cognoscit de causis temporalibus. Et ratio est, quia iurisditiones tam spirituales, quam temporales, immediate à Deo sunt institutę. De iurisditione spirituali habetur Matth. c. 16. vbi dicitur. * Tu es Petrus, & super hęc petram edificabo ecclesiam meam. * De iurisditione temporali habetur in auth. de instrum. caut. collat. 6. & Proverb. c. 8. * Per me reges regnant, & legū conditores iusta decernunt, per me principes imperant, & potentes decernunt iustitiam. * Idēque habetur Daniel. c. 4. vbi dicitur, * transfert regna Deus atque constituit, & nulla est potestas nisi à Deo, * c. duo sunt, 96. dist. Et licet verum sit, quod prædictę iurisditiones à Deo proueniant, sunt tamē inter se distinctę & separatę, & vt respublica recte gubernetur fuerunt bipartitę inter duos principes, ecclesiasticum & secularem, quoad vsum & exercitiū: sunt tamē vnitę virtualiter, in Pōtifice maximo, veluti homo, qui constat ex duobus, scilicet corpore & anima: Et vita etiam dicitur duplex, videlicet spiritualis & corporalis, & sic propter vitam spiritualem conseruandam, homo spiritualibus indiget, & propter temporalem temporalibus, & ex hac causa Reges habent potestatem super corpora, & res temporales ad vitā corporeā pertinentes veluti rempublicam ordinare, populos sibi subiectos in pacis tranquillitate seruare, patriam defendere, aduersarios debellare. Pontifices vero habēt iurisditionem temporalem, quę ad regimen & salutē pertinet animarum, & ita docet experientia optima legū interpres, vt in Clem. ad conditorem. §. quarequā, vbi gl. verb. experientia, de verborum significatione.

S V M M A R I V M.

- 1 Ius patronatus transit in creditorem, quando pignori datur vniuersitas.
- 2 Sequester habet ius presentandi.
- 3 Contraria opinio in questione principali proponitur.
- 4 Ius patronatus pertinet ad eum, qui habet proprietatem vel possessionem.

Q V A E S T I O D C C X L.

Vtrum sequester, penes quem est depositum ius patronatus, habeat ius presentandi. Communis contra communem.

73 S I vniuersitas pignori detur, in qua est ius patronatus, illud transit in creditore cui pignori datur. Ita tenet gl. si. in c. cū Bertoldus, de re iud. & est bonus text. pro hac sententia, in l. eleganter. §. fin. ff. de pign. actio. & comprobatur ista sententia ex l. 9. tit. 15. part. 1. vbi illud tenet Gregor. verb. * empennando, * idēque videtur dicendum in quęstione proposita, quod sequester habeat ius presentandi. Et ratio est, quia sequester regulariter possessionē & administrationem habet earum rerū quę sequestrantur, vt in Clem. unica, de sequestrando. possess. & fruct. & hanc opinionem tenet Imola n. 11. in c. examinata, de iud. quę sequitur Paul. de Eleazaris, & alii, in d. Clem. vni. & post Imol. tenet Barbac. in d. c. examinata, n. 68. & Felinus, in d. c. cum Bertoldus, n. 29. Rochus de Curte, de iure patrona. vers. ipse vel is à quo, quęstione 32. num. 71. & hanc esse magis communem opinionem dicit Cęsar Lambert. de iure patr. 2. part. 319. q. princ. 1. memb. n. 3. & 5. Selua, de beneficiis, 2. par. q. 9. n. 1.

74 Sed contrariam opinionem tenet Hostienf. in d. c. examinata, vbi Anton. & Abbas, n. 15. & esse communem opinionem tenet ibi Corfet. in versic. successine quęritur. Quę opinio magis vera & recepta est, ex traditis per Greg. in d. l. 9. verb. * empennando, * quia ius presentandi pertinet ad eum qui habet proprietatem, vel possessionem iuris patronatus, sed sequester (proprie loquendo) nullum habet ius, sed solum nudum ministerium: ergo sequitur, quod non possit presentare, & presentatio ab eo facta erit nulla, & neque recipietur ab ordinario, nec aliquem operabitur effectum.

S V M M A R I V M.

- 1 Fur non debet furca suspendi pro primo furto.
- 2 Furtum est delictum priuatum.
- 3 Fur pro vno furto qualificato & egregio, furca suspendi potest.
- 4 Iura transgredi licitum est propter atrocitatem criminis.
- 5 Contraria communis opinio refertur in questione principali.
- 6 Arbitrio iudicis relinquitur, an fur sit pro primo furto suspendendus.
- 7 Furtum magnum, vel paruum, arbitrio iudicis relinquitur.
- 8 Doctorei codicem, in quo laborauit, surripere magnum furtum est.
- 9 Auferens rustico porcum, auferit oculum.
- 10 Iudex debet benigniorem penam semper eligere.

Q V A E S T I O D C C X L I.

Vtrum pena mortis pro primo furto graui possit imponi? Communis contra communem.

75 R Eceptissima iuris conclusio est, quod pro primo furto non debet latro furca suspendi, nec hac luce priuari. Ita probat text. in auth. sed nouo iure. C. de seruis fugit. ibi, * sed pro furto non morietur, nec aliquod mēbrum abscondetur, sed aliter castigabitur, * idēq; probatur, in auth. vt nulli iudicū. §. pro furto autē, coll. 9. quę opinio recepta est, & eā exornat Cassan. in consuetud. Burgundię, tit. * des iustices, * §. 5. versi. * pour la premiere, vbi dicit esse comunē, quā sequitur Gom. in §. ex maleficiis, n. 12. Instit. de action. Et rationē huius conclusionis assignat D. Ludouic. à Peguera, decis. crimin. 6. 27. n. 1. quia tale delictū est priuatum, & sic pena extraordinaria fur est coercendus, l. si. ff. de furt. l. si. ff. de priuat. delict. quā opinionem limitant doctores, quando furtū, licet sit vnū, est tamen multum enorme, & egregium & qualificatum, quia tunc pro vno furto potest fur, furca suspēdi, & hęc est receptissima opinio Baldi, in d. auth.

- 4 *d. auth. sed nouo iure, n. 3.* quia propter atrocitatem criminis, licitum est leges transgredi, vt dicit Innocent. in c. 1. de constitut. & sequitur Ang. in tractat. de maleficijs, verb. & vestem caelestem, n. 13. qui dicit se ita semel practicasse Perusij, Hippolytus, in l. vnum, §. cognitorum, n. 79. ff. de quaest. & hanc dicit magis communem opinionem Alciat. in c. cum non ab homine, notab. vltim. de iudic. dicit etiam communem Menoch. lib. 2. de arbitri. casu. 295. n. 9. & hanc esse vsu receptam attestatur Padilla, in l. transigere, n. 12. C. de transactio. & sequitur Montal. in l. 6. tit. 5. lib. 4. fori, verb. * mueria por ello, * & in tribunalibus Hispaniae hanc esse admittam opinionem testatur Bernard. Diaz, in praxi criminali. Canon. c. 90. col. 3. & cum refert & sequitur Peguera, supra c. 27. n. 8. licet non in proprio loco alleget eum, sed in c. 84. vbi nec vllum verbum, & plures pro hac opinione refert Segura, in l. Imperator, n. 133. ff. ad Treb. & pro hac opinione adducitur text. in leg. si qui tres, versic. ceterum, ff. de excusat. tut. tex. in auth. de pace tenenda, §. si quis quinque, l. capitalium, §. grassatores, & §. famosos, ff. de poenis, per quae iura tenet Iulius Clarus, in §. furtum, l. 5. recept. sentent. quod de generali consuetudine tales latrones suspenduntur in alta furca. Sed contra Baldi opinionem in authentica, sed nouo iure, tenet ibi Aret. Salicet. Fulgos. & Paul. Castren. & Rolandus, cons. 51. n. 43. lib. 1. & plures contra illam opinionem refert Couarr. li. 2. var. c. 9. n. 7. Ant. Gomez, 3. tom. variar. c. 5. n. 7. & hanc sequitur (dicens magis communem opinionem) Greg. in l. 18. tit. 14. part. 7. verb. * matar, * Auend. li. 2. de exeq. mand. c. 16. n. 14. Mexia, ad pragmat. panis, conclud. 2. n. 10. Soto, de iust. & iure. li. 5. quest. 3. in resp. ad 2. argumentum, in fine, quae dicit veriore Salzedo, in addition. ad practicam Bernardi Diaz, c. 90. vbi alios refert, & nouissime post hanc scripta hanc opinionem sequitur don Ioann. Vela, in tractatu. de delictis. c. 12. vers. sed si vnum, vbi dicit ita esse obseruandum, & Salazar, de vsu & consuetudine c. 5. n. 18. & ratio fundamentalis est, quia in iure non reperitur cautum, quod pro primo furto latro furca suspendatur, licet sit grauissimum, vt diximus in principio, & sic in foro conscientiae seruari debet praedicta opinio, secundum Sotum, supra. Sed verius est, quod in iustitia & conscientia hoc relinquatur arbitrio iudicis, vt tradit Couarruias, supra. & Menochius, d. cap. 295. n. 10. vbi dicit quod iudex inspecta facti qualitate, & personarum conditione, arbitrabitur an furtum sit magnum vel paruum, & Angel. in l. 1. in fine, C. vnde vi, vbi fauorabiliter loquens pro studentibus, & in suis libris laborantibus, dicit esse magnum fortum surripere doctori codicem, in quo multum inuigilauit. Aliud enim exemplum tradit glos. in leg. illicitas, §. ne tenuit, ff. de officio praesiden. dum dicit quod qui aufert rustico porcum, aufert oculum, quam dicit singularem Romanus, singular. 706. & Boer. decis. 304. n. 4. & sic cum ex praedictis hoc dependeat ex iudicis arbitrio, ipse poterit (attentis & consideratis facti qualitatibus & circumstantiis) furem vsque ad poenam mortis condemnare, l. hodie, ff. de poenis. & resoluit Iulius Clarus, lib. 5. recept. sentent. §. si. questio. 83. & Menochius, de arbit. lib. 1. quest. 86. n. 1. Debet tamen iudex aequiorem, & benigniorem poenam eligere, vt in l. respiciendum, ff. de poen. quam legem, & eius summam aequitatem, iudices pra oculis semper habere debent. Et prosequitur Azeuedo, in l. 7. tit. 11. n. 103. lib. 8. recopilat. & in l. 1. tit. 23. n. 55.

S V M M A R I V M.

- 1 Intra annum luctus de iure ciuili prohibita fuerunt secundae nuptiae.
 - 2 Poena secundo nubentium sunt sublata de iure canonico.
 - 3 Mulier soluta est a lege viri, eo mortuo.
 - 4 Lex 3. tit. 1. lib. 5. recop. est conformis iuri canonico.
 - 5 Poena imposta secundo nubentibus, quae respiciunt filiorum utilitatem, non sunt correctae de iure canonico.
 - 6 Opinio Abbatis reprobatur in quaestione principali.
- Tom. 1.

- 7 Mulier secundo nubens, incurrit poenas inductas fauore filiorum, quae sunt de iure canonico correctae.

Q V A E S T I O D C C X L I I.

Verum poena legales, impositae contrahenti secundas nuptias intra annum luctus, habeant locum iure canonico, quando respiciunt fauorem filiorum, Communis contra communem.

Iure ciuili Imperatorum prohibitum erat feminis, i mortuis prioribus viris, aliis nubere intra annum ad lugendum praestitum sub certis poenis. Ita textus in leg. 1. §. 2. & in authentica, eisdem poenis. C. de secund. nupt. quod quidem iure regio etiam prohibitum erat per legem fin. tit. 12. part. 5. quae iura corriguntur profecto de iure canonico, quo inspecto illae poenae iam sunt sublatae, vt in c. pen. & in c. fin. de secund. nupt. & rationem insinuat nobis Apostolus, dum dicit 1. Corinth 7. * Mulier viro suo mortuo, soluta est a lege viri, nubat in Domino cui vult. * Et sic licebit vxoribus soluto matrimonio, non solum bis, sed ter, & toties quoties voluerint alteri nubere, quia tempus nubendi secundo, vel tertio, vel vltiori viro non praestringitur, imo intra annum vel mensem impune nubere licet. Quae opinio communis est, vt (pluribus citatis) resoluit Ioann. a Garronibus, in l. 1. n. 24. C. de secund. nupt. quam sententiam confirmat nouissime l. 3. tit. 1. lib. 5. non recop. ibi, * Mandamos que las mugeres viudas puedan libremente casar dentro en el anno que sus maridos murieren, sin incurrir en pena alguna, * vbi illud notant doctores, qui hanc receptissimam conclusionem limitant & intelligunt, quando poenae sunt positae in odium matrimonii, secus vero quando poenae respiciunt fauorem filiorum primi matrimonii, vt in l. feminae, & in l. hac edictali, & in l. generaliter. C. de secund. nupt. quia illae poenae non sunt aliquo iure abrogatae canonico nec regio. Ita tenet Gutierrez, in l. nemo potest, n. 19. §. 21. ff. de legatis. 1. vbi sic limitat & declarat praedictam legem regni. Innocentius, in d. c. fin. de secund. nupt. vbi Abbas, & Praeposit. dicunt communem. Idem Abbas, in repet. c. ecclesia, n. 20. de constitut. vbi Felin. num. 57. Decius, n. 35. ibid. Bart. in d. l. 1. C. de secund. nupt. vbi late Ioan. de Garronib. glo. fin. n. 23. idem tenet Corral. lib. 3. miscellan. c. 1. Couarr. de sponsal. 2. p. c. 3. §. 9. num. 5. Greg. in d. l. si. tit. 12. part. 4. Costa. in c. si pater. prima parte. verb. legauit, n. 34. & dicit communem Matienço, in d. l. 3. tit. 5. recopil. gloss. 2. num. 1. Palat. Rub. in c. per vestras, de donat. inter. §. 67. n. 3. Didac. Perez in titu. 1. lib. 5. ordina. pag. 51. cum sequent. & haec est vera resolutio doctorum, a qua non est recedendum in iudicando & consulendo. licet Abb. in d. c. ecclesia sanctae Mariae, n. 15. de constitut. & in d. c. si. n. 3. de secund. nupt. teneat esse communem opinionem, poenam legalem esse sublatae, etiam si fauore filiorum sit apposita, nisi esset inflicta facto culposo ipsius mariti, & illius opinionem dicit etiam communem Zacharias, in addit. ad Ab. d. n. 15. in vers. poena legalis. Quorum opinio non est admittenda, quia ius canonicum & regium solum tollit poenas impositas mulieribus contrahentibus secundas nuptias, non vero ex hoc priuabuntur filij commodo & utilitate illis relictis a testatore, vel a lege, ex facto matris secundo nubentis, & quatuordecim poenas, quas incurrit mulier secundo nubens, tradit Matienço, supra, a n. 4. vsque ad n. 15. quas dicit non esse correctas de iure canonico, neque regio, imo sunt approbatae ex l. 15. Tauri, quae est l. 4. d. tit. 1. non recop. & vtrouique doctores. Et pro hac opinione adduco text. de iure regio, in l. 26. tit. 14. parte 5. ibi, * si se casasse ella en saluo queda a sus hijos. * Quam opinionem sequitur Baeza, de non meliorand. filiab. c. 1. n. 8. Gutier. in d. l. nemo potest n. 20. §. 21. Greg. in l. 3. tit. 12. p. 4. vbi dicit communem opinionem, Villalobos, in suis commun. litera B. n. 29. & esse communem declarationem ad d. l. 3. tit. 1. lib. 5. recopilationis, tenet Azeuedo, ibi num. 5.

S V M M A R I V M.

- 1 Bona vinculata & fideicommissio subiecta possunt alienari ex causa dotis.
- 2 Authent. res quæ. C. com. de leg. declaratur.
- 3 Debitor dotis non potest aliquo pacto tollere suam obligationem.
- 4 Favor publicus introduxit, ut bona alienentur ex causa dotis, maxime, cum regia facultate.
- 5 Contraria communis opinio in questione principali proponitur.
- 6 Lex 27. Tauri, inducitur pro hac opinione.
- 7 Authent. res quæ, procedit ex tacita mente testatoris, & non procedit contra eius expressam voluntatem.

Q V A E S T I O D C C X L I I I.

Virum prohibitio alienationis bonorum facta à testatore, comprehendat alienationem ex causa dotis. Communis contra communem.

- 1 **I**uris notissima conclusio est, qua disponitur, testatoris bona vinculata, vel aliter fideicommissio subiecta, posse ex causa dotis filiarum alienari. Ita probat tex. in authent. res quæ, C. commun. de legat. quam declarat Sarmiento, lib. 7. selectarum, cap. 4. Burgos de Paz, cōf. 4. num. 11. Molina, lib. 4. de Hispanorum primog. c. 7. Gregor. in l. 6. tit. 11. p. 6. verb. x que no la pudieffe vender, Anton. Gomez, in l. 45. Tauri à n. 87. Quam conclusionem existimant aliqui doctores procedere, etiam si testator expresse prohibuerit prædictam ex causa dotis alienationem, quia illius præceptum non erit in hoc casu seruandum, quia cum testator sit debitor dotis, vel donationis propter nuptias, ut in l. fin. C. de dot. promiss. non debet esse in eius facultate tollere hanc obligationem legalem, dotandi filias. leg. sicut, C. de a. elio. & obligat. Quod maxime procedit ista sententia ex ratione tex. in d. authent. res quæ, in fin. vbi ob fauorem publicum hoc fuit inductum priuilegium; & sic non potest mutari vel tolli ex dispositione testatoris. l. quod de bonis. §. si ff. ad l. nemo potest, de legat. 1. l. testadi. C. de testament. & sic hanc opinionem tenet Paul. Castr. cōf. 80. libr. 1. & sequitur Tiraquellus, de iure primog. quaestio. 61. num. 7. & 8. & alios pro hac opinione (dicentes communem) refert Roland. à Valle. cōf. 85. num. 23. volumine 1. & hanc opinionem dicit communem Alciat. cōf. 644. num. 4. quem refert Molina, lib. 4. de Hispanorum primogen. c. 6. n. 10. vbi refert duas communes in questione proposita, & nouissime alios pro hac communi sententia & opinione (referens etiam duas communes) tradit Ioan. Botta. cōf. 10. num. 12. & 13. & hanc opinionem etiam sequitur Iason, in d. authent. res quæ, num. 59. & dicit etiam communem Decius, cōf. 519. & alios refert Villalobos, dicens communem, in thesauro communium, litera A. num. 127. & Couar. lib. 3. varia. c. 6. nu. 10. qui dicit non valere alienationem, etiam cum regia facultate, quando vinculum fuit factum in 3. & 5. bonorum parte, & sequitur Mier. de maiorat. 4. p. q. 2. nu. 5. vbi late prosequitur, & in q. 1. limit. 1. n. 22.

- 5 Sed his non obstantibus, contraria opinio verior est, & tenenda, & practicanda in iudicando & consulendo, ut tenet Alex. cōf. 56. n. 3. lib. 1. Crotus, cōf. 18. Botta, vbi supra. d. cōf. 10. Loaces, in l. filiusfam. §. Dini, n. 160. ff. de l. 1. & hanc sequitur Couar. vbi supra. dicens veriolem, & Villalobos, qui inducit pro hac opinione l. 27. Tauri, & hanc dicit communem (pluribus citatis) Rolandus, d. cōf. 85. n. 23. vol. 1. & hanc opinionem sequitur Gregor. in l. 6. tit. 11. p. 6. verb. * que no la pudieffe vender, * col. 4. & Anton. Gomez, in l. 40. Tauri, n. 87. vbi dicit hanc esse communem opinionem, quam sequitur Molin. vbi supra, n. 10. & ab hac non esse recedendum in iudicando & consulendo, dicit Padilla, in d. authent. res quæ, n. 10. & pro hac opinione consuluit Paulus Paris. cōf. 52. num. 37. lib. 2. & ex nostratibus Burgos de Paz. cōf. 9. num. 10. vbi plures refert

pro hac sententia, quam etiam sequitur Pala. Rub. in rub. de donat. inter. §. 16. num. 11. & hanc dicit esse receptissimam sententiam in regno Hispaniæ, Pinel. in repet. l. 1. C. de bonis mat. 3. p. num. 102. Et ratio huius opinionis est, quia d. authent. res quæ, procedit ex tacita mente defuncti, & sic cessat eius decisio, quando constat de contraria voluntate. Et pro hac opinione facit tex. in authent. de alien. emphy. §. sanctissimarum, collat. 9. ibi, * nisi sub hac conditione possessiones aliqui eis dederunt, ut nullo modo eas alienent, * & facit d. l. 27. Tauri, vbi imponi potest quodlibet grauamen, seruata forma illius legis.

S V M M A R I V M.

- 1 Creditor habet hypothecam in re empta ex pecunia sua.
- 2 Creditor qui mutuauit pecuniam ad emptionem domus, præfertur in re empta omnibus creditoribus, etiam anterioribus habentibus expressas hypothecas.
- 3 Hypotheca non contrahitur in rebus venditis, habita fide de pretio.
- 4 Contraria communis opinio proponitur.
- 5 Tex. in authent. de equalit. dotis. §. bis consequens, collat. 6. declaratur.
- 6 Hypotheca tacita à iure inducitur, quando res emitur ex pecunia ad illius emptionem data.
- 7 Argumentum à contrario sensu non procedit, quando datur legum correctio.
- 8 Paria sunt mutuare rem ad emptionem domus, vel ad eius refectioem.
- 9 Hypothecam cum prælatione habet creditor, qui mutuauit pecuniam ad refectioem domus.
- 10 Lex 26. tit. 13. par. 5. decidit nostram quaestionem.
- 11 Doctores regni loquuntur in hac questione contra legem partitæ.
- 12 Dominium rei emptæ cum pecunia creditoris, non transit in eum, nisi cum onere hypothecæ.
- 13 Duo copulatiue requiruntur ut inducatur tacita hypotheca in re empta pecunia creditoris.
- 14 L. licet. C. qui potiores in pigno. hab. procedit quando bona generaliter obligantur.

Q V A E S T I O D C C X L I V.

Virum mutans pecuniam alteri ad emendam domum, vel aliam rem, habeat in ea tacitam hypothecam, pro illius pecunie mutuata solutione. Communis contra communem, & quid iure regio.

Iuris est notissima conclusio, creditorem habere hypothecam & ius prælationis in prædio empto ex pecunia sua, quando specialiter fuit pro debiti solutione obligatum. Ita probat textus egregius, in l. licet. C. qui potio. in pig. hab. l. 30. tit. 13. p. 5. in quibus iuribus talis creditor præfertur omnibus aliis creditoribus, etiam anterioribus, & expressam hypothecam habentibus. Quam conclusionem limitant doctores, ut non procedat quando pecunia, licet fuit mutuata, ad emptionem, & res fuit empta ex illa pecunia, non tamen actum fuit ut interim quoad pecunia soluitur, sit res empta pignori obligata, quia in hoc casu solum competere creditori actionem personalem, non vero hypothecam, tenet gloss. verb. conuenit. in d. l. licet, ibi, * secus si non conuenit, * gloss. in l. quod quis. ff. de priuil. cred. vbi doct. gloss. verb. credero. in l. interdum. ff. qui potio. in pigno. hab. vbi Bart. idem in d. l. licet, vbi Salicet. n. 3. dicit communem, idem Salicet. in authent. quo iure. C. qui potior. in pigno. hab. n. 3. vbi dicit Bald. hanc esse communem opinionem glossarum, & ab ea non esse recedendum, & sequitur Bald. Nouell. de dote. 10. p. nu. 35. Negulant. de pigno. 5. p. 2. memb. n. 3. Ripa. in l. senatus consulto, nu. 10. ff. quibus mod. pign. vel hypoth. taci. contr. quam sequitur Couar. lib. 1. var. 6. 7. nu. 3. vbi dicit veriolem & frequentiorum doctorum calculo receptam, & Matien. in l. 7. tit. 16. lib. 5. recop. n. 6. vbi alios allegat pro comuni, quam nouissime sequitur Gutierrez, lib. 2. practis. questio. quest. 98. vbi

vbi refert duas communes, & ex professo profequitur hanc quæstionem, dicens ita tenendum esse, quia hæc opinio est verior & receptior, & pro ea facit tex. in d. l. licet, vbi hypotheca contrahitur quando pecunia ad emptionem alicuius rei mutuatur, si expresse actum sit quod obligata & hypothecata maneat. Ergo cessante pacto, cessabit hypotheca, cum res non sit pro certo precio obligata specialiter, imo dominiū est translatum in emptorem, & sic creditores hypothecarii præferuntur, vt in l. procuratoris. §. si plures, vers. sed si dedi. ff. de tribut. actio. l. quidam fundum, ff. de in rem verso, vbi si merces vendantur habita fide de pretio, nulla competit in eis hypotheca, nisi illud expresse actum sit in limine venditionis. Hanc dicit communē opinionem Bart. & Alex. in l. si cū dotem, §. si. ff. si cert. peta. & Ial. in d. l. creditor, n. 5.

Sed his non obstantibus contraria opinio verior est, & tenenda in iudicando & consulendo, ita quod ab ea nemo iam possit recedere, vt infra apparebit. Et pro hac opinione est glossa singularis, in d. authent. quo iure, C. qui potiores, vbi dicit quod mutuans pecuniam alteri ad emendam aliquam rem, eandem rem emptā iure pignoris habebit obligatam pro illius pecuniæ solutione, vbi Baldus & Ang. sequuntur glossæ opinionem, dicens communem & illam approbat Ial. in d. l. creditor. Alex. in d. l. si cū dotem, §. si. Campe. de dote, 4. p. quæst. 8. num. 3. Cassan. in Catalog. gloria mundi. 2. parte, consider. 99. col. 6. lim. 3. in fi. & eandem opinionem tenet Bald. sibi contrarius, in l. pro debitor. n. 1. C. de bon. auct. ind. poss. & sequitur eum (dicens communiter receptam) Nauar. in manu. c. 17. num. 49. & pro hac verissima opinione facit tex. in auth. de equalit. dotis. §. his consequens, coll. 6. cuius verba sunt, * his consequens est & illud decernere, quod in casibus huiusmodi dubitatum nonimus, antiquioribus creditoribus aliquas hypothecas præponere iuniores existentes, ex privilegiis à legib. datis, quale est, quando aliquis propriis pecuniis procurauerit nauem comparare, aut fabricare, aut domum forsan adificare, aut etiam emi agrum, aut aliquid horū. In his enim omnibus priores existunt posteriores creditores, quorum pecuniis emptæ, aut renouata res est, iis qui etiam multo antiquiores sunt. * Ecce verba tex. manifeste probantia nostram cōclusionem, vbi sufficit, quod pecunia detur ad emptionem alicuius rei, vt ipsa res emptæ ex tali pecunia remaneat hypothecata, licet nihil actum sit de speciali rei hypotheca, quia ipsa tacite à iure inducitur, & sic cum ibi habeamus pro hac sententia tex. expressum, nō debemus ex d. l. licet, sumere argumentum à contrario sensu, cum datur legum correctio, maxime, quia in d. §. his consequens, paria sunt dare pecuniam ad emptionem domus, vel ad eius refectionem, quia in utroque casu inducit lex tacitam hypothecam cum prælatione, & in casu quodatur pecunia ad refectionem domus, nemo vnquam dubitauit creditorem habere tacitā hypothecam, vt in l. interdum ff. qui pot. in pign. hab. cui consonat l. 28. tit. 13. part. 5. Quæ sententia verissima de iure communi, & verissima itidem de iure regio, cum hic casus expresse sit decisus per l. 26. tit. 13. part. 5. in fin. ibi. * E aun dezimos que si algun home recibiesse de otro marañedis prestados para guarnir alguna nave, o para refazerla, o para facer alguna casa, o otro edificio, o para refazerlo, que qualquiera de estas cosas en que fuesen metidos o despendidos los marañedis, fincan obligadas calladamente a aquel que los empresto, * vbi illud expresse tenet doctissimus Greg. Lopez verb. * para fazer, * vbi dicit per illam legem tolli opiniones contrarias de iure communi, & esse multum menti tenendam. Et profecto valde miror de nostris scriptoribus Hispanis, qui non cōsiderarunt, nec memoriæ mandarunt illam legem, nec doctrinam Greg. vbi clamat menti esse tenendam, ex qua lege omnino tolleretur dubietas, cum qua locutus fuit Gutierrez in d. quæst. 98. lib. 3. num. 9. in fin. qui licet non vidisset illam legem adstrictus difficultate tex. in d. §. his consequens. sub dubio tamen & saluo meliori iudicio, sequutus fuit contrariam opinionem, quod ne-

Tom. II.

quaquam fecisset, si legem illam & doctrinam Gregorii vidisset, quæ l. summam continet rationem & æquitatem; cum pecunia sit recepta & mutuata ea intentione, vt ex ea domus comparatur, quæ cum emptæ sit ea pecunia, clarum est quod debet remanere hypotheca pro solutione illius, cum res emptæ nō sit in dominio debitoris, nisi cum illo onere & hypotheca, licet nihil conuentum sit. Et ex hac ratione appellatur à lege tacita hypotheca, ibi, * fincan obligadas calladamente. * Vnde duo reperiuntur, vt inducatur. Primū, quod pecunia detur & recipiatur ad emptionem alicuius rei; secundum, quod realiter & vere ex illa pecunia mutuata res sit emptæ, vt tradit Cassaneus, sup. limit. 12. Ex quibus venit intelligenda doctrina Alberici, in l. obligat. generali. ff. de pign. vbi dicit procedere prædictam l. licet, etiam si specialis hypotheca non fiat rei venditæ, quia sufficit generalis omnium bonorum, quem sequitur Cæpolla, caut. 124. nu. 2. licet dubitet Negusant. de pignor. §. quæst. principali, nu. 8. & Gutierrez, allegat. 5. n. 2. Quæ omnia sunt perpetuo menti tenenda, & illa l. 26. d. tit. 3. p. 5. est addenda Couar. Matienço, & Gutierrez, ne forte ex illorum doctrina sequamini opinionem antiquorum ex illius legis decisione abrogatam, vt docet ibi Greg. verb. * para fazer, * & verb. * el postrimero, * in l. 30. tit. 13. p. 5.

S V M M A R I V M.

- 1 Signum est quasi testis scripturæ, qui mutus loquitur pro artifice.
- 2 Signum dicitur cifra vel chimæra.
- 3 Artifex potest alium artificem prohibere, ne utatur suo signo consueto.
- 4 Res dicitur eius esse, cuius signo est signata.
- 5 Signum denarii denotat dominium.
- 6 Animal præsumitur eius esse, cuius est signum quo signatum est.
- 7 Stigma alienum nemo potest ponere in rebus suis.
- 8 Qui utitur signo alieno, perdit rem signatam.
- 9 Nomen non debet quis fraudulenter mutare, neque vestem. Et vnde habuit originem mutatio nominis in Romano Pontifice.
- 10 Contraria communis opinio proponitur.
- 11 Lex quæro, ff. de iure patro. declaratur.
- 12 Arma aliena non debet quis portare in suis scutis.
- 13 Hominum malitiis obuianaum est.

Q V Æ S T I O D C C X L V .

Vtrum faber mallearius, vel alius officialis publicus, possit utare alium ne signo suo utatur. Communis contra communem, & quid iure regio.

Signum est quasi testis scripturæ, & licet incertus & mutus loquitur pro artifice, & dicitur cifra vel chimæra, secundum Baldum de pace Constantiæ, verb. sigillum, & in l. falsus. C. de furtis. Et sic dicit Platea, in l. stigmata. C. de fabricens. lib. 11. Quod optimus officialis & peritus in sua arte, poterit prohibere alium uti suo signo, quia interest eius propter sui operis bonitatem, opinionem, & famam, ne alius imperitus utatur illo signo, ex quo confusio inducatur, argumento text. in c. nonnullis, de Iur. dais. de insig. & armis, numer. 9. Felinus, in proemio Decretal. num. 37. Cassaneus, in Catalog. gloria mundi. 1. p. consid. 35. & est communis ex traditis per Paul. Paris. conf. 29. numer. 8. lib. 1. pro qua sententia allegatur tex. in d. l. stigmata, & in l. eos. §. fin. ff. ad l. Cornel. de fals. & rubrica. C. vt nemo priuatus. & authent. de mand. princip. §. penultim. text. in cap. dilecta, vbi Abb. numer. 3. de excessibus prælatorum. vbi hanc sequitur opinionem, quam dicit communem Azeued. in l. 7. tit. 1. num. 2. lib. 4. recop. Benbenutus, de mercatura 2. par. numer. 92. cum sequentibus. & tradit Guillelmus Benedictus, in c. Raynutius, ver. Raynutius, de Cler. de testam. num. 59. & facit tex. in c. displicet. 23. quæst. 4. ibi, * & vos oues Christi estis, characterem Dominicum portantes,

Q 3

- 4 tes, * & sic dicitur res esse eius cuius signo est signata. l. quod si neque. §. ff. de pericul. & commod. rei vend. c. si index, de sententia excommunic. in 6. Et facit tex. in c. quod quidam, 1. quast. 1. & c. quemadmodum 23. quast. 7. c. postea signatur. 23. quast. 2. c. sane profertur, & c. magna, de voto, & Luc. 20. * Ostendite mihi denarium, cuius imaginem habet & subscriptionem. Et respondentes dixerunt, Caesaris: dixit illis: Reddite quae sunt Caesaris Caesari, & quae sunt Dei Deo. * & Geneleos 4. * Posuit dominus signum in Cain. * & sic signum animalis demonstrat dominum, & eo ipso quo equus, bos, vel ovis, vel alia res reperitur cum signo meo, quo vtor signata, probatur mea, arg. tex. in d. l. signata. l. pen. C. de aquae ductu. lib. 11. & ita tenent Bart. & Platea in d. l. signata, licet Bald. in authent. dos data. C. de donat. ante nupt. dicat, quod solum facit praesumptionem, quia alias de facili posset fraus committi, & illum sequitur Cassaneus, supra, ponens exemplum in ballis mercatorum, & Anton. Gom. in l. 45. Tauri, n. 77. & Auendan. in cc. praetorum, 6. 19. n. 32. qui loquitur, * del lancero de Guadalaajara, * Menochius lib. 2. de arbitr. casu 318. n. 23. & Mascard. vol. 1. probationum, concl. 90. vbi etiam n. 5. confirmat nostram conclusionem, quod non potest quis stigma alienum ponere in rebus suis, & allegat l. 1. C. de nauib. non excus. lib. 11. & si quis de facto utatur signo alieno, perdit rem, vt in l. sacri. §. qui cum, ff. ad l. Iuliam peculatus, & etiam vtens nomine alieno fraudulenter punitur, vt in l. 1. C. de mutatio. nominis, l. falsi nominis, ff. ad l. Cornel. de fals. ita eleganter tradit Menochius, de arbitr. casu 318. n. 3. omnino videndus, vbi declarat vnde habuit originem mutatio nominis in Romano Pontifice, & Illefcas 1. p. historiae pont. lib. 4. c. 33. Mexia, in Sylua variarum lect. lib. 1. c. 21. Conradus, in templo omnium iud. lib. 2. c. 1. §. 2. n. 8. fol. 117. & ita de facto fuisse obseruatum tradit Anton. Gomez, in l. si. Tauri, n. 11. & etiam puniuntur portantes habitum alienum & vsurpantes, ita Tiraquellus, ad ll. con nubiales, leg. 3. n. 58. Rebuff. de privilegiis scholasticorum, privilegio 94. Didacus Perez, in rubric. ordinamenti, tit. 18. li. 8. Petrus Georgius, in syntagma. iuris, lib. 39. c. 11. Gregorius, in l. 3. tit. 17. p. 5. verb. * vestidura, * plura in proposito refert, Dominus don Ioan. Vela (meritissimus collega D. Bartolomaei) in tractatu delictorum c. 13. & Azucedo, in l. 8. tit. 10. n. 1. li. 4. recop.
- 10 Sed contrariam opinionem in quaestione principali (imo quod nemo possit alium prohibere, ne eodem signo utatur) tenent Bald. & Salicetus, in l. 1. C. quae res vend. non possunt, Alberi. in l. quæro. ff. de iure patron. & est communis opinio, vt tradit Ioannes Hannibal, in repetit. rubric. soluto matrimonio, n. 216. Pro qua opinio-
- 11 ne facit optimus textus in d. l. quæro. ff. de iure patro. cuius verba sunt. * Quæro an liberis prohiberi possit à patrone, in eadem colonia, in qua ipse negotiatur, id genus negotii exercere? Scauola respondit non posse prohiberi. * Sed illa lex parum obstat, quia ibi solum permittitur, negotiari eodem genere negotiationis in eadem provincia, non autem permittitur vt negotiatores vterentur eodem signo, maxime vsurpando stigma alterius.
- 12 Idemque est dicendum in delatione armorum, quia arma mihi competentia, possum prohibere, ne alius deferat, vt copiose resoluit Cassaneus, sup. conclus. 44. & hanc opinionem existimo veriore & practicandam, & pro ea audiui fuisse obtentum in regali cancellaria Pinciana, quia alias omnia essent in confuso, & daretur locus mille fraudibus, & iustum est vt malitiis hominum obuietur, vt in l. conueniri. ff. de pactis dotalibus, & facit bonus tex. in d. c. dilecta, de excessibus prelatorum, vbi expresse hoc deciditur, & confirmatur hæc opinio, in l. 49. tit. 13. lib. 4. recop. & in l. 19. tit. 14. lib. 7. recop. vbi tamen ponitur poena decem millium marapetitorum contra vsurpantes signa alterius, quod declaratur in leg. 8. tit. 15. & in leg. 12. tit. 16. eodem libro, quæ leges sunt notabiles pro confirmatione huius opinionis, à qua non est recedendum de iure communi & regio.

S V M M A R I V M.

- 1 Malitia supplet ætatem in matrimonio.
- 2 Puer nouem annorum grauidauit nutricem suam.
- 3 Salomon genuit filium in undecimo anno.
- 4 Malitia supplet ætatem in sponsalibus, secundum aliquos.
- 5 Impedimentum iniustitiae publicae honestatis inducitur ex sponsalibus contractis cum minore septennio.
- 6 Contraria communis opinio proponitur.
- 7 Infans in sua ætate quod vidit, ignorat.
- 8 Defectus naturales nemo potest supplere.
- 9 Septennium completum requiritur in sponsalibus.
- 10 Minor, etiam discretus, non potest profiteri religionem ante legitimam ætatem.
- 11 Lex 6. tit. 1. part. 4. adducitur pro hac opinione.
- 12 Lex requirens certum tempus annorum, requirit tempus perfectum.
- 13 Tempus stat pro forma.
- 14 Forma rei non potest mutari.
- 15 Caput, iuuenis, de sponsalibus, declaratur.
- 16 Lex, in sponsalibus, la. 2. ff. de sponsalibus, declaratur.
- 17 Iudicium infantis non semper discerni potest.
- 18 Ratio diuersitatis inter sponsalia & matrimonium traditur, circa quaestionem propositam.
- 19 Potentia ad copulam est quid extrinsecum.
- 20 Lex 12. tit. 1. par. 4. declaratur.
- 21 Ratio ob quam magis in septennio quam in alia minori ætate sponsalia contrahantur, traditur.
- 22 Minor potest in ætate septennii ad ordines minores promotus ueri.
- 23 Aetas septennii est principium discretionis & intelligentiae.
- 24 Septennii numerus dicitur sacrosus, & quare.
- 25 Septennii numerus dicitur perfectus, quia homo constat ex septenario.
- 26 Leges Digestorum & partitarum sunt in septem partes diuisae, & vita hominum in septennio mouetur & variatur.
- 27 Partus dicitur legitimus in septimo mense.
- 28 Dentes formantur in septimo mense, & in septimo anno cadunt.
- 29 Septem horis genitale semen conuertitur in humanam naturam.
- 30 Septem modis mouetur homo.
- 31 Septem doctores faciunt communem opinionem.

Q V A E S T. D C C X L V I.

Utrum in sponsalibus malitia suppleat ætatem, vt ante septennium sponsalia contrahi possint. Communis contra communem, & quid iure regio.

Malitia supplet ætatem in matrimonio. Ita probat tex. in c. de illis, el. 3. de sponsal. impub. c. vni. §. 1. eod. tit. in 6. vbi gl. verb. supplebat. Et facit pro hac sententia tex. in l. 6. t. 1. p. 4. in fi. ibi, * que la sabiduria e el poder que han para fazer esto cumple la mengua de la edad, * vbi Greg. Lopez, verb. * la sabiduria, * refert illud quod vulgo circumfertur, & narrat B. Greg. in dialog. quod puer nouem annorum imprægnauit nutricem, & de puero decem annorum idem refert D. Hieronymus, ad Vitalem, & de Salomone dicitur, quod genuit filium in undecimo anno, vt tradit Ioann. Andreas, in c. si. de eo. qui cognou. consang. vxor. suæ. Sed an in sponsalibus malitia suppleat septennium, dubium grauissimum est, & partem affirmatiuam tenet gloss. magn. in fin. in c. iuuenis, de spons. gloss. in c. sponsam. eod. ti. gloss. in summa. 30. quaestio. 2. & Francus, in d. cap. vni. Ledesma, de matrimonio. in secundum quarti, quaestio. 42. art. 2. & hanc dicit communem opinionem Præpositus, in d. cap. iuuenis, numer. 9. & Couarr. in 4. i. p. cap. 2. in princ. numer. 1. vbi confirmat opinionem Abb. in d. cap. iuuenis, quia cum in matrimonio malitia suppleat ætatem (vt supra diximus) consequens est in sponsalibus præmaturam potentiam ad generandum, ipsum defectum ætatis supplere: quod videntur innuare verba text. in l. in sponsal. la. 2. ff. de spons. vbi dicitur satis esse si sponsi quid agant,

agant, intelligant, conducit etiam tex. in d. c. inuenis, vbi ex sponsalibus contractis cum minore septennio, inducitur impedimentum iustitiæ publicæ honestatis non alia ratione, nisi quia malitia supplet ætatem, ex qua ratione tenet illud Veracruz, in speculo coniugior. 1. part. artic. 16. lit. B. vbi sequitur D. Thomam. in 4. distinct. 27. artic. 2.

6 Sed his non obstantibus, contraria opinio verior videtur, & tenenda, quia vbi in iure certa ætas requiritur ad intellectum & discretionem, malitia non potest illam supplere, vt in l. qua ætate, ff. de testament. quia ista ætas, quod vidit ignorat, vt in d. l. de sponsalib. & in l. fin. C. de fals. mone. & est optimus text. in l. final. C. de testam. militis, vbi defectus iuris naturalis nulla causa potest suppleri, & illum tex. exornat Roderic. Xarez, allegat. 12. Et interminis pro hac opinione facit tex. in c. literas, & in c. accessit. de desponsario. impub. vbi septennium completum requiritur, vt sponsalia contrahi possint. Et hanc opinionem confirmat tex. in c. 1. de regularibus. in 6. vbi impubes ante legitimam ætatem non potest profiteri religionem, quæ ætas hodie est præfinita in c. 16. sessione 25. Concilii Trident. & professio erit nulla, etiam si puer sit maxime discretus, & malitia suppleat ætatem, vt tenet glossa communiter approbata. in c. postulasti, de regularib. quam sequitur Abb. in c. significatum, eodem. & Cardin. in clem. fin. quest. 3. de ætate, & quali. Syluest. verb. religio. 2. in quest. 12. & verb. religio. 3. in question 2. Caiet. in verb. votum. vers. imperfectum, & sequitur Brunel. in tract. de sponsal. q. 2. conclu. 4. Et pro hac sententia facit tex. in d. l. 6. tit. 1. par. 4. vbi loquens de matrimonio dicit quod malitia supplet ætatem, loquens vero de sponsalibus; nullum verbum. Et ultra prædictos doctores, hanc opinionem sequitur gloss. communiter recepta. in clem. si. de ætat. & qual. Abb. in c. cum in cunctis, in prin. n. 6. de elect. Feli. in c. cum vigesimum, de officio deleg. & hanc esse communem opinionem & distinctionem firmat Corne. conf. 213. vol. 1. & pro hac doctrina est notabile dictum Archidia. in c. si annum. de iudi. in 6. vbi dicit, quod quando lex requirit certum tempus annorum, semper sequitur perfectio, nisi aliud exprimat. Et sequitur Bald. in d. c. cum vigesimum, & Aretin. in d. l. qua ætate. Quod quidem notissimum est in ætate statuta ad conficiendum testamentum, & in tutela vel cura. Et ratio est, quia ætas septem annorum ideo sufficit ad sponsalia, quia voluntas quæ in naturali cõsensu quiescit, cadit in impuberem, qui impleuit ætatem septem annorum, vt in l. si infanti. C. de iur. delib. & illud tempus à iure statutum semper stat pro forma, gl. in auth. qua supplicatio. C. de precib. impe. offer. vbi dicunt Bald. & Salicet. quod ille qui non obseruat tempora constitutionis præfinita, non obseruat formam, & tradit Tiraq. de retract. Lignag. §. 3. gl. 4. num. 3. & Paz, in sua praxi. 1. tom. 7. p. c. vni. n. 101. Forma autem non potest mutari. l. qui heredi. l. Menius. ff. de con. & demonstr. c. adime. 1. q. 1. Quibus non obstat tex. in d. c. inuenis, quia ibi Rom. Pontifex non se fundat in doli capacitatem, sed in aliis, vt patet ex litera illius tex. in d. l. in sponsalibus, vbi dicit, * satis esse si sponsi intelligant quod agat. * qui potius probat nostram sententiam, quia verus & genuinus illius tex. intellectus est, in sponsalibus non esse necessariam eam ætatem, quæ in matrimoniis, sed sufficere quod vterque intelligat quid agat. Cæterum, quia non semper discerni potest iudiciū infantis, subiungit ibi Iureconf. * id est si non sint minores septem annis. * quem intellectum sensit gloss. ibi, qui profecto verissimus est omisso tradito à Soto, in 4. dist. 27. quest. 2. art. 2. quem tex. optime declarat Anastasius, lib. 2. animaduersionum. c. 6. post Couar. in 4. 2. p. c. 2. n. 1. Nec obstat quod in matrimonio malitia supplet ætatem, quia respondeo disparem esse rationem in sponsalibus, quia in matrimonio ætas illa quatuordecim annorum designata est. non solum per vsum rationis, verum etiam propter vigorem naturalem, & potentiam coeundi, vnde nimirum si malitia supplere possit ætatem, vt in d. c. de illis. et. 2. notat Abb. communiter

receptus, in d. c. si. de spons. impub. vbi gloss. verb. prudentia, & Alexand. de Neuo, conf. 1. n. 9. & 13. & dicens nõ sufficere in sponsalibus malitiam in rebus agendis, sed potentiam ad copulam, per tex. in c. puberes, in fi. eod. tit. & si cum hæc potentia ad copulam sit quid extrinsecum, facile de ea constare potest, & vbi constat eam præuenisse ætatem legitimam, sufficit ad matrimonium. At vero in sponsalibus, cum ætas septennii solum designetur per iudicium intellectus, non præuenitur propter pramaturam prudentiam; cum sit quid intrinsecum. Et cum hac distinctione est intelligenda prima & secunda opinio, vt prima procedat, quando duo concurrunt, nempe, quod malitia suppleat ætatem, & quod puella fuerit carnaliter cognita, hæc vero, quando licet malitia suppleret ætatem, non est vrgens præsumptio, quod puella sit attentata, nec carnaliter cognita. Idemque sentit Moccius de contract. tit. de nup. n. 4. fol. 168. & ita est tenenda & intelligenda l. 6. & l. 12. in fi. ti. 1. p. 4. ibi, * Esto se entiendo si los desposados fuessen de edad de siete annos cumplidos o poco menos, de manera que ayã entendimiento para plazerles las desposadas. * sollet tamen dubitari, quare magis in septimo anno quàm in sexto vel in alia ætate fuit designata ætas ad sponsalia de futuro contrahenda. Et licet aliqui mihi responderunt quod sic placuit legislatoribus, & quod de his quæ à maioribus condita sunt, ratio non semper reddi potest: tamen non sine magno mysterio magis illa ætas quam alia fuit designata, prout etiam videmus in pueris, qui volunt ordinari, nam etiam requiritur ætas septennii ad ordinem primæ tonsuræ, vt resoluit Rebuff. in pract. benef. fol. 4. nu. 11. Soto, in 4. sent. distinct. 25. quest. 1. art. 2. & Albert. Trotius, de vero & perfecto clerico. c. 17. num. 1. Gutier. canonic. quest. c. 26. in princ. qui sic intelligit tex. in c. singulis. 77. dist. & clementinam primam, de ætat. & qual. vbi probatur quod omnes minores ordines possunt in septennio suscipi, & ratio potest esse, quia illa ætas est principium discretionis & intelligentiæ, & sic dixit Arist. lib. 1. de secreto, quod trinitas est primum super quo omnes res sunt fundatæ, & mediat per quinquenarium, & perficitur per septenarium, & Cælius Rhodigin. lib. 12. lectio. antiq. c. 11. & 36. scribit, quod septimus quisque annus ætati signū imprimat, & iste numerus dicitur saccratus, vt in c. presbyter, 91. dist. quia septem sunt sacramenta ecclesiæ, & quia septem sunt dona Spiritus sancti, & quia in septimo die Deus summus omnium rerum opifex ab opere quieuit. Vnde merito illa ætas magis quam alia fuit designata, quia ille numerus constat ex vno & sex, vel ex duobus & quinque, vel ex tribus & quatuor, & sic habet vnitatem, tanquam copulã geminæ trinitatis, & considerando eius singula membra, eorumq; compagine, est profecto omni maiestate plenissimus. Et plura de numero septenario habentur in proemio legum septem partitarum, vbi Greg. verb. * septenario, * dicit illum numerum esse perfectum, quia homo constat ex septenario, id est ex triplici animi proprietate, & quatuor elementis. Et sic Imperator Iustinianus in septem partes diuisit leges Digestorum, vt habetur in l. 2. C. de ver. iure enucl. & leges partitarū in septē libros diuisæ fuerūt, & Mexia, ad pragmat. can. regia, in septem conclusiones diuisit totū opus, vbi plura notanda collegit de hoc num. septenario, & Zenedo, in collectaneis iur. collect. 15. nu. 10. & Ioan. Garcia, in tractat. de Hispanor. nobilit. gloss. 48. §. 1. n. 3. vbi etiã dicit, quod vita hominum septennio mouetur, & variatur, & plura tradit Cassan. in Catalogo gloria mundi. 12. p. considerat. 36. & Petrus Bõgo, de mystica numerorū significatione, ti. de n. septenario. pag. 198. & in septimo mense partus dicitur legitimus, vt in l. septimo mense. ff. de statu hominū. Et in septimo mense formantur dentes infantibus, & in septimo anno cadunt, vt tradit Tiraquel. in l. si vnquã. verb. reuertatur. n. 210. col. 2. C. de reuocand. donat. & septem horis semen genitale cõueritur in matrice in humanam naturam. Et septem horis potest homo viuere sine respiratione. Septemq; fenestras habet corpus humanū, quib. alitur, videlicet, oculi,

los, nares, aures, & os, & septem horis fit bona digestio, septem horis oportet dormire, vt fiat nutrimentum bonum, septem diebus potest homo viuere absque cibo, septem modis mouetur homo, videlicet, ante, retro, sursum, deorsum, dextrorsum, sinistrorsum, & in circulo, & in testamento in scriptis septem requiruntur testes. Et quod magis huic operi conuenit, septē DD. faciunt communem opinionem & ad approbandum scholarem requiruntur septem DD. vt tradit Zenedo, in collect. ad ius canonic. collect. 15. ad decretum. n. 7. fol. 18. Nauar. in repet. c. si quando, de rescript. pag. 96. in medio. Paul. Ful. de visitat. li. 2. c. 5. n. 10. & Ant. Maria Corradi. li. 1. comm. opinionum. tit. 3. n. 19. cum sequent. Ex quibus facile colligi potest, quam conueniens fuit, vt septimus annus constitueretur ad contrahenda spōalia de futuro, magis quam aliud tempus, propter maiorem perfectionem intellectus.

S V M M A R I V M.

- 1 Heres tenetur luere rem obligatam, à testatore relictam, non vero legatarius.
- 2 L. 11. tit. 9. par. 6. declaratur.
- 3 Heres indistincte tenebitur rem obligatam luere quando pro tanto pretio est hypothecata.
- 4 L. si res obligata. ff. de leg. 1. declaratur.
- 5 Quando res est hypothecata pro tanto pretio, non est spes solutionis.
- 6 Legatum rei alienae ignoranter non valet.
- 7 Testator solum praesumitur legare ius quod habet in re.
- 8 L. 11. tit. 9. p. 6. adducitur pro prima opinione.
- 9 Contraria communis opinio refertur.
- 10 Res hypothecata, pro tanto pretio, censetur aliena à patrimonio testatoris.
- 11 L. si. C. de reb. alien. non alienan. declaratur.
- 12 Alienatio si prohibeatur, prohibetur etiam pignoratitio.
- 13 Res pignoratitio censetur alienata, quando pignoratitio pro aequali pretio.
- 14 Alienatio non praesumitur in hypotheca, pro aequali pretio, quando in re pignoratitio cadit affectio.
- 15 L. si in emptionem, ff. de minoribus, exornatur.
- 16 Procurator habens mandatum repudiandi hereditatem, non potest repudiare res quae fuerunt maiorum.
- 17 Obligatio generalis non comprehendit, quae specialiter non est versimile aliquem esse obligaturum.
- 18 Padilla increpatur in sua opinione.
- 19 Opinio communis defenditur ab impugnationibus Padilla.
- 20 Accidens non mutat substantiam.
- 21 L. praedia, C. de fideicom. limitatur in annuo censu.
- 22 Annuus census est quaedam seruitus praedio inherens.
- 23 Sententia Padilla in d. l. praedia, n. 11. declaratur.
- 24 Verbum, census, intelligitur de perpetuo.
- 25 Redemptio census super aliqua possessione impositi pertinet ad heredes imponentes, non ad possessorem.
- 26 Pensio imposita, super beneficio, transit contra beneficii possessorem.
- 27 Creditor census vel pensionis potest heredes vel rei possessores conuenire.
- 28 Debita defuncti tenetur heres soluere.
- 29 Casus de facto proponitur.
- 30 Melioratus non tenetur soluere debita super re, in qua facta fuit melioratio.
- 31 Heres tenetur soluere debita, insita in rebus vincularis, siue debitum sit contractum aut maioris institutionem, siue possessa.
- 32 Qui vult consequens, vult antecedens, per quod deuenitur ad illud.
- 33 Maioratus possessor non tenetur ad debita, quando sunt bona libera fundatoris.
- 34 Creditor annui redditus potest agere ad exigendum debitum aduersus constituentem eiusque heredes, omisso tertio fundi possessore.
- 35 L. 21. Tauri declaratur vt sit correctoria iuris communis.
- 36 Legatarius partis bonorum non tenetur ad debita defuncti.
- 37 L. 4. tit. 15. p. 2. declaratur.

Q V A E S T I O D C C X L V I I.

Vtrum heres teneatur luere rem obligatam, quam testator legauit, quando fuit obligata pro pretio aequali, ipsi rei. Communis contra communem, & quid iure regio.

1 **H**eres tenetur luere rem obligatam, vel hypothecatam ex legato, vel fideicommissio alicui relictā,

quando testator sciebat rem legatam pignori, vel hypothecae obnoxiam. Ita probat tex. in l. si res obligata. 60. ff. de leg. 1. ibi, * heres liberare debet, * l. Manius. 68. §. fundo legato. ff. de leg. 2. l. licet. ff. de dote prelegat. l. praedia, C. de fideicom. l. 11. tit. 9. par. 6. ibi, * manda fa-
ziendo el testador de alguna cosa suya, que sabia que era em pennada o obligada a otro por menos de lo que valiesse, tenudo es el heredero de la quitar de los bienes del finado, e darla à quien fue mandata. * Quam conclusionem limitant doctores, vt non procedat quando res legata esset obligata pro tanto pretio, vt eo soluto nihil aut parum commodi esset remansurum, apud legatarium: quia in hoc casu, nulla habita ratione scientiae vel ignorantiae, tenetur heres eam rem luere, ob gratiam & fauorem legatarii. Pro qua limitatione adducitur tex. in d. l. si res obligata. ff. de leg. 1. ibi, * vel potest aliquid esse superfluum ex soluto aie alieno, * ita in hoc sensu accepit illa verba gl. ibi, cuius opinionem testatur communem Alex. ibi, col. 2. & Ias. n. 9. dicit etiam communem opinionem & intellectum Fulgol. in d. l. praedia, n. 3. vbi Corneus, eod. n. quam opinionem sequitur & dicit communem Viuius, lib. 2. comm. verb. legatum, & eam appellat veriore & communiore & in practica sequendam Michael Crassus, receptarum sent. §. legatum, quest. 15. num. 2. Et ratio huius opinionis est, quia quando res est pignoratitio vel hypothecata pro tanto pretio, non est spes solutionis, quia tunc, aut legatarius nollet luere, aut si lueret, nullum commodum apud eum remaneret & per consequens legatum esset nullius momenti: maxime, quia tunc videtur res aliena ignoranter legata, & sic legatum non valet, vt in l. cum rem alienam, C. de legatis. §. non solet. Insitu. eod. tit. l. 10. tit. 9. part. 6. Et in dubio testator solum videtur legare ius quod habet in re. l. serui electione. §. si de leg. 1. l. si dominus. §. si. cod. tit. l. vxor patri. C. eod. & tradit Mantica. de coniect. vlt. volunt. lib. 9. tit. 1. n. 8. & Couar. c. 2. pract. q. Ant. Gom. 1. tom. c. 12. n. 15. & n. 39. hanc defendit opinionem, satisfaciens aliquibus fundamentis in contrarium per eum adductis, & tandem pro hac sententia dicit esse textum, in d. l. 11. tit. 9. p. 6. vbi hoc expresse probat, ibi, * por menos de lo que valiesse, * ergo si pro aequali pretio, non procederet illius tex. decisio, nec nostra principal. conclusio.

Sed his non obstantibus, contrariam opinionem (imo quod heres hoc casu quando testator ignorauerit hypothecam, non teneatur luere rem obligatam) tenet Angel. in d. l. si res obligata. vbi Paul. n. 7. dicit hoc esse mirabile, & dicit Alex. ibi n. 3. sibi placere hunc intellectum, fuisseque eum Cumani, qui sequitur Ias. in d. l. praedia, dicens quod eum sequuntur moderni. Quam opinionem dicit communem Padill. in l. praedia, n. 7. in fin. vbi sequitur & defendit hanc opinionem ex aliquibus fundamentis, quorum principalis est, quia quando res est obligata pro pretio rei ipsi aequali, censetur alienata à patrimonio testatoris. l. legata. §. fundo. ff. de supell. legata. l. qui habebat. ff. de lega. 3. & ibi doct. Bart. in l. si tibi homo, in principio, n. 1. ff. de legat. 1. & in l. quorum, n. 1. ff. de pigno. & plures (more suo) pro hac opinione refert Tiraquel. de retractu, in praefatione. n. 36. vbi dicit communem, quam sequitur Palat. Rub. in rub. de donat. §. 69. n. 8. qui omnes resoluunt, cū Gomezio, supra, quod si res pignoretur tanto pretio quanto illa vendi posset, censeri iam alienatam à patrimonio testatoris, & sic cum talis res censetur alienata, non est mirum si non valeat tale legatum, cum sit legatum rei alienae ignorante testatore, vt in l. cum rem alienam. C. de leg. Ex qua doctrina (si vera est) colligitur notabilis intellectus, & declaratio ad l. si. C. de reb. alien. non alien. vbi prohibita alienatione, prohibetur etiam pignoratitio. ibi, * sed & ususfructus donationem, vel hypothecam, vel pignoris nexum penitus prohiberi, * quia illa pignoris prohibitio est intelligenda quando fit pro pretio aequali ipsi rei pignoratitio, ita vt non sit spes luitionis, quia tunc res pignoratitio censetur alienata. Ita notabiliter illum tex. intelligit Abb. conf. 92. vob.

vol. 2. Montalius. in l. 13. tit. 10. li. 3. fori. glo. 2. & sic est intelligendus tex. in d. l. in quorum. ff. de pignorib. secundum Ias. in l. principalibus. ff. si cert. pet. Quod limita & intellige, quando in re pignorata caderet affectio, quia tunc non censetur alienata. Ita Ripa, in l. filiusfam. §. Dini. ff. de leg. 1. quia cum sit res maiorum quæ semper duravit in familia, non est verisimile rem illam redempturam & non redempturam, ut (pluribus citatis) exponat Tiraq. sup. n. 36. per tex. in l. si in emptionem. ff. minori. Vnde optime resoluit Barbac. conf. 18. lib. 2.

16 procuratorem habentem mandatum repudiandi hereditatem non posse repudiare res, quæ fuerunt maiorum ipsius mandantis, argum. l. lex quæ tutore. C. de administr. tuto. quia in generali mandato non videtur illud intellexisse, quem sequitur Socinus, conf. 250. li. 2. Pro qua opinione adduco etiam tex. in l. obligatione generali. ff. de pign. vbi in generali obligatione, non veniunt ea quæ specialiter non esset quis obligaturus, quem text. ad hoc exornat Gre. in l. 5. tit. 1. p. 5. Pin. in rub. C. de bonis mat. 2. p. n. 47. Ant. Gab. li. 6. com. concl. tit. de reg. iur. concl. 12. & Masc. de prob. 3. vol. concl. 1120. Reducendo tamen ad nostram conclusionem (à qua digressi sumus) sequitur manifeste, quod si res legata sit obligata, vel hypothecata pro tanto pretio, quod non sit spe lutionis, quod censetur penitus alienata, & exisse patrimonium debitoris, & sic testator tanquam debitor legando illam rem ignoranter, non valebit legatum, ad hoc quod heres teneatur eam luere, & redimere, sed tantum ipse legatarius, ut contendit probare Padilla, supra, cuius opinio est contra legem partitæ 11. tit. 9. part. 6. & fundamento de re aliena adducto per Padillam supra, satisfacit optime Ant. Gom. d. 1. to. c. 12. n. 39. col. 3. dicens quod quando res quæ legatur est penitus aliena, tunc procedit illa opinio, secus vero quando est propria testatoris, licet alteri sit obligata, vel hypothecata pro iusto & æquivalenti ipsius rei valore, quia tunc in ipsa re, vel subiecto principali, nulla datur ignorantia, sed tantum in pignore vel hypotheca, & qualitate. sibi inhærenti, quæ non debet nocere, cum accidens non mutet substantiam, tex. in l. naturaliter, §. apud. ff. de acq. rer. dom. ex quibus remanet comprobata nostra conclusio, contra

21 Padillam supra, qui n. 11. limitat d. l. prædia, ut non procedat in debito quod quotannis renascitur, puta annuo censu, dicens, quod semper legatarius, non vero heres tenebitur luere rem, quia annuus census est veluti quædam servitus prædio inserta, & pro sua limitatione allegat Budæum, in rub. de pignorib. n. 3. Cuius opinio verissima est in censu perpetuo emphyteutico, quia illa pensio, cum perpetuo, & quotannis absque spe lutionis solvatur, dicitur quædam servitus perpetua, ut in l. 63. tit. 5. par. 5. & sic cum prædicta pensio redimi non possit, absque facto & voluntate creditoris, ex sua primordiali natura, sequitur quod censetur legata talis res censui obnoxia, cum prædicto onere, cuius solutio non debet spectare ad heredem, sed ad ipsius fundi possessorem. Et ita potest intelligi illa opinio, cum ad illud tendat ratio assignata per prædictum, dum dicit, quod illa pensio est veluti quædam servitus, præmaxime, quia verbum *censu*, * adaptatur proprie ad censum perpetuum emphyteuticum, ut tradit Solis in proemio ad tractatum de censib. n. 9. & probatur, in d. l. 63. quæ sic intelligit Gutierrez. li. 2. pp. quæst. 169. & si illam opinionem velis intelligere de censu redimibili, vulgo *al quitar*, * profecto falsa erit prædicta sententia, quia si legetur domus, super qua est census redimibilis impositus, solutio & redemptio illius census pertinebit ad heredes, non vero ad legatarium domus censui obnoxia, quia talis census, cum sit redimibilis ad libitum debitoris, non potest dici servitus, cum de facili amoveri possit ex primordiali census natura. Nec prædictis obstat quod domus prædicta est affecta onere reali, & sic videtur legata vel relicta cum onere, l. 1. §. fin. C. sine cens. vel. reliq. fund. comp. l. Imperatores, ff. de publica. l. fundi partem. §. si. ff. de legat. 1.

26 & in pensione imposita super beneficio ut transeat cum suo onere, resoluit Gigas, de pensio. q. 39. & 40. quia respondeo illud procedere respectu creditoris, qui potest

27 convenire pro debito censuali, vel pro pensione tam

heredes, quæ possessores domus, super qua census est impositus, nos vero loquimur respectu heredis, ad quæ spectat de iure debitorum solutio, l. 1. C. ut actiones ad hered. & contra hered. & probatur in iuribus supra allegatis, in principali conclusione, & tenet Padilla, supra, n. 4. Et cum casus iste adhuc de facto pendeat inter heredes licentiatum Martini de Roxas (subtilissimi quondam in hac civitate Tolerana advocati) & quendam successorem particularem ipsius, de quadam domo vinculata per meliorationem tertii & quinti bonorum suorum (super qua antea censum redimibilem imposuerat) ita respondi, cum de hoc casu fuisset interrogatus, licet ad vocatus contrarius existimaret prædicti census redemptionem, pertinere ad ipsum melioratum successorem in ipsa domo, non vero ad heredes dicti licentiatum. Cuius opinio fundabatur in doctrina Padillæ supra, qui non loquitur secundum doctorem quem allegat, & rationem quam assignat, in censu redimibili, sed in perpetuo, & si loquitur in censu *al quitar*, * vera non est prædicta sententia, quia per d. l. prædia, & per l. 11. tit. 9. p. 6. contrarium probatur, & per tradita per Greg. ibi, ver. *suja*, * vbi resoluit per text. in l. si tibi homo. in prin. de leg. 1. quod si possessor maioris, leget maioriam sequenti in gradu, & res maioris erat obligata alicui iure pignoris ex facultate regia, quod heredes defuncti legantis teneantur luere talem rem, non vero successor maioratus: maxime, quia testator sciens annuos redditus esse constitutos super ipsa domo, eam vinculo subiecit, unde clare eius voluntas colligitur ut vendi non possit, ad ipsos redimendos: quia qui vult antecedens, videtur velle & consequens, per quod pervenitur ad illud, *l. neque is*. §. 1. ff. de acquirenda hereditate. l. ad legatum. l. ad procuratorem. ff. mandati. l. oratio. ff. de sponsalibus. Ita tenet Gutierrez, conf. 18. n. 29. Rursus fundatur ista opinio, quia fundator vinculi fuit verus debitor prædicti census, & sic ad illum & suos heredes succedentes in bonis liberis pertinet solutio, & redemptio illius, non vero ad successorem vinculi. Ita tenet Palatius Rubeus, in rub. c. per vestras. §. 17. n. 14. in fin. Peralta in l. 3. §. quia fideicommissum, n. 138. vers. ex his deducitur, Padilla, in l. unum ex familia, §. si de falcidia, n. 7. ff. de leg. 2. Molin. li. 1. de primog. c. 10. n. 2. vers. ita tamen, Matienç. in l. 6. tit. 7. glo. 3. n. 21. in fin. li. 5. recop. Greg. in l. 4. tit. 15. p. 2. verb. *su deudas*, * col. 2. in medio. & Gutier. li. 2. præct. quæst. q. 53. n. 2. in fin. & nos diximus in q. 636. n. 14. Præterea confirmatur & fulcitur ista sententia, quia creditor annui redditus potest agere ad exigendum annum redditum adversus constituentem, ipsiusque heredes, omisso tertio possessore fundi, super quo census fuit constitutus. Ita Cou. li. 3. var. resolut. c. 7. n. 5. in vers. sexto, quem in hoc sequitur Gutier. li. 2. præct. q. 177. n. 4. Ex quibus clare consequitur, ad heredes pertinere redemptionem illius, non vero ad possessorem. Nec prædictis obstat l. 21. Tauri, vbi melioratus teneatur pro rata, tanquam heres, soluere debita defuncti, ibi, *sean obligados los tales maiorados a las pagar pro rata de la dicha mejor*. * Per quæ legem licet de iure communi legatarius partis bonorum non teneatur ad debita, ut in l. 1. C. si cert. petat. l. ex facto. la magna. ff. de hered. inst. l. 14. tit. 3. p. 6. de iure tamen regio illud est iam correctum, ut tradit Cou. li. 2. var. c. 2. n. 2. Matienç. in l. 5. tit. 6. gl. 2. & 5. n. 3. li. 5. rec. Ioan. Garcia. d. expes. c. 11. n. 63. quos sequitur Gutier. li. 2. præct. q. 58. n. 4. Quia respondeo quod prædicta l. 21. Tauri, non procedit, quando res in qua facta fuit melioratio fuit vinculata, vel melius intelligitur respectu creditoris cui pecunia debetur, non vero respectu heredis succedentis in bonis liberis: quia ad ipsum pertinet solutio debiti, non vero ad melioratum (dum valor rei, in qua facta fuit melioratio, non excedat iuris limites) & ita est tenendum in iudicando & consulendo, vel intellige secundum Molin. li. 6. c. 10. n. 13. & 14. ex qua resolutione potest intelligi tex. alias difficilis, in l. 4. tit. 15. p. 2. vbi successor in regno tenetur soluere debita prædecessoris, quæ declarat Ant. Gom. in l. 40. Tauri, n. 72. & Peralta sup. in d. §. qui fideicommissum, n. 138. Quæ omnia sunt menti tenenda, quia quotidiana, & in praxi sæpe contingunt.

S V M M A R I V M.

- 1 *Votum est promissio Deo facta cum deliberatione animi.*
- 2 *Tria requiruntur, de necessitate voti, deliberatio rationis, & propositum voluntatis, & promissio.*
- 3 *Doctores pro parte affirmatiua referuntur in quaestione proposita.*
- 4 *Voluntas aliquando pro facto reputatur.*
- 5 *Voluntas est causa efficiens voti.*
- 6 *Doctores contrariae opinionis traduntur.*
- 7 *Nulla deliberatio quantumvis resoluta, & firma, efficit votum.*
- 8 *c. consulti, de regularibus, intelligitur remissius.*

Q V A E S T I O D C C X L V I I I.

Vtrum propositum in voto cum deliberatione, absque promissione interiori obliget sub poena peccati mortalis ad implementum illius. Communis contra communem.

- P**riusquam ad quaestionis terminationem perueniamus, operae pretium esse duximus, voti definitionem referre, ex qua quaestionis determinationem facile cognoscemus. Votum igitur est promissio Deo facta, interior, cum deliberatione animi. Ita magister, in 4. sent. dist. 38. & D. Thomas. 2. 2. quaest. 88. art. 1. Hostiensis, in sua summa. tit. de voto, §. 1. & Florentinus, in 2. p. sua summa c. 2. tit. 11. & Archidiaconus, in c. qui bona, 17. quaest. 1. Abb. & DD. in c. literaturam. de voto, Syluest. in sua summa. verb. votum. el. 1. Et hanc dicit communem opinionem Nauarr. in manuali. c. 12. n. 24. & est receptissima sententia, secundum Sotum, lib. 7. de iustitia & iure. q. 1. art. 2. & Dominicus Lopez de Astuniga, in tract. de vot. q. 1. n. 5. quae definitio probatur expresse in l. 1. tit. 8. p. 1. ibi, * voto tanto quere dezir como promessa que home faze a Dios, quando es fecho por algun bien, * vbi Grego. hanc probat definitionem. Et sic ad votum tria ex necessitate requiruntur, primo rationis deliberatio, secundo propositum voluntatis, tertio promissio, in qua ratio voti perficitur, vt tradunt DD. sup. maxime Gregor. ver. * arrebatam damente, * & Angles in suis flor. theolog. in verb. votum, q. 2. Ex qua definitione venit terminanda nostra quaestio, in qua partem affirmatiuam tenet gl. in c. qui bona, 17. q. 1. ver. deliberant, quae opinio est communis canonistarum, vt tenet Abb. in d. c. literaturam. n. 2. & Hostiensis, ibi, & in c. consulti, & alios refert Nauar. sup. d. c. 12. n. 26. in fin. pro qua opinione est tex. iuncta glossa in c. existimant. 11. q. 3. vbi referuntur plures casus in quibus voluntas pro facto reputatur, & sequitur Abb. in conf. 116. vol. 2. & Andreas ab Egea in rub. de pact. n. 462. & pro hac opinione facit tex. in c. consulti, de regul. Quae opinio confirmatur etiam ratione, quia propositum aliquid faciendi, est habere animum applicatum ad opus, applicatio autem animi idem est quod obligatio, maxime quia causa efficiens voti, est voluntas, quae in hoc casu habetur pro opere. Pro qua opinione adduco tex. in l. cum plures. §. locator horrei. ff. locati, quem tex. declarauimus in q. 490.
- 6 Sed his non obstantibus, contraria opinio verior est & tenenda, & practicanda, & consulenda, quia vt sup. resoluius, votum est promissio Deo facta, & vbi non praecessit promissio tacita, nec expressa, non cadit obligatio voti ex solo proposito. Et sic, qui habet propositum profitendi religionem, non obligatur, cum aliud sit proponere, aliud deliberate promittere, vt explicat Caietanus, lib. 17. responsorum. c. 7. & Soto, li. 7. de iust. & iure, q. 1. art. 2. & Humada, in l. 7. tit. 14. gloss. 7. num. 11. & 13. p. 1. vbi sequitur istam opinionem ex sententia theologorum, quam dicit communem Abb. in d. c. literaturam. num. 2. & sequitur tota theologorum schola, secundum Syluestrum, in summa, ver. totum, el. 1. quaest. 2. n. 2. S. Thom. 2. 2. quaest. 88. art. 1. & ibi Caietanus, & Florentinus, in 2. p. sua summa. tit. 11. c. 1. §. 2. Paludanus, in 4. sent. dist. 38. quaest. 1. Maior, ibi, quaest. 2. summa angelica, verb. votum, el. 1. num. 7. & sequitur (dicens communem) Nauar. in manuali. c. 12. n. 24. & 26.

& Couar. c. quamuis pactum, 1. p. §. 3. n. 12. de pactis, lib. 6. vbi tenet contra canonistas, & eos inculcat non satis diligentes in huius articuli examinatione. Et nouissime aduersus communem canonistarum hanc sequitur (dicens communem theologorum) Aragon de iustitia & iure, quaest. 88. art. 1. pag. 970. verb. circa tertium. Et ratio potissima est, quia nulla deliberatio, quantumlibet resoluta, & firma, efficit votum, nisi simul interueniat promissio, vt resoluit S. Thom. supra, in quaest. 88. & Nauarr. tit. de voto, conf. 1. & in manuali. d. c. 12. n. 4. & dicit communem opinionem, conf. 8. num. 1. & conf. 15. in d. tit. de voto. Et nouissime hanc communem theologorum refert & sequitur Gutier. lib. 2. canoniarum quaest. c. 22. a n. 32. in vers. his tamen, vbi confirmat illam opinionem sex rationibus & fundamentis, & assignat intellectum ad d. c. consulti, de regul. in quo se fundarunt canonistae ad amplectendam contrariam opinionem, a qua est cauendum tanquam a peste, quia est contra ius & rationem, & est laqueus animarum.

Q V A E S T I O D C C X L I X.

Vtrum solemnitas quae rescribit priuatam utilitatem, possit a partibus omitti. Communis contra communem, de qua in quaestione 2. n. 3.

Q V A E S T I O D C C L.

Vtrum in valentibus loqui, sint necessaria verba ad matrimonium contrahendum. Communis contra communem, de qua in q. 406. n. 5.

Q V A E S T I O D C C L I.

Vtrum vulgaris substitutio tacita, comprehensa sub expressa pupillari, pereat decedente pupillo in vita testatoris. Communis contra communem, de qua in q. 70. num. 8.

Q V A E S T. D C C L I I.

Vtrum substitutio pupillaris expiret, si pupillus emancipetur. Communis contra communem, de qua in q. 70. n. 7.

Q V A E S T I O D C C L I I I.

Vtrum vulgaris tacita comprehensa sub expressa pupillari, expiret post aduentum pubertatis. Communis contra communem, de qua in quaest. 70. n. 8.

Q V A E S T I O D C C L I V.

Vtrum delegatio fiat interuentu nouae personae. Communis contra communem, de qua in q. 95. in medio.

Q V A E S T I O D C C L V.

Vtrum in stipulationibus personalibus fiat nouatio. Communis contra communem, de qua in quaest. 95. in fin.

Q V A E S T I O D C C L V I.

Vtrum in actione hypothecaria praeratur ille, cui res primo est obligata. Communis contra communem, quam tradit Ant. Gab. lib. 3. comm. tit. de empt. & vend. concl. 3.

Q V A E S T I O D C C L V I I.

Vtrum alimenta debeantur iure naturali. Communis contra communem, de qua in quaest. 112. in fine.

Q V A E S T. D C C L V I I I.

Vtrum dominium rei legatae transeat in legatarium a die mortis testatoris, vel aditae hereditatis. Communis contra communem, de qua in quaest. 79. in princ.

Q V A E S T I O D C C L I X.

Vtrum melioratio facta in testamento imperfecto, valeat inter liberos. Communis contra communem, de qua in q. 50. n. 7.

Q V A E S T I O D C C L X.

Vtrum causa alimentorum possit tractari diebus festiuis. Communis contra communem, de qua in quaest. 112. n. 7.

Q V A E S T I O D C C L X I.

Vtrum pater non teneatur filiam diuitem dotare, sicut non tenetur alere. Communis contra communem, de qua in q. 112.

Q V A E S T I O D C C L X I I.

Vtrum excommunicatio liget subditum existentem extra territorium. Communis contra communem, de qua in q. 59. n. 6.

QVÆSTIO DCCLXIII.

Vtrum per dationem vulgaris substituti filius perdat ius transmittendi hereditatem. Communis contra communem, de qua *in quest. 205. in fin.*

QVÆSTIO DCCLXIV.

Vtrum repræsentatio detur in dispositione hominis. Communis contra communem, de qua *in q. 197. in fi.*

QVÆSTIO DCCLXV.

Vtrum Papa possit habere iudicem si delinquat in alio casu quam in crimine hæresis. Communis contra communem, de qua *in q. 645. n. 11.*

QVÆSTIO DCCLXVI.

Vtrum fructus cum re vendita sint restituendi, rescisso contractu per læsionem ultra dimidiam. Communis contra communem, de qua *in q. 536. n. 12.*

QVÆSTIO DCCLXVII.

Vtrum vera possessio acquiratur per visum oculorum. Communis contra communem, de qua *in q. 156. in fin.*

QVÆSTIO DCCLXVIII.

Vtrum substitutio cõpendiosa facta à pagano, valeat post pubertatem iure fideicommissi. Communis contra communem, de qua *in q. 159.*

QVÆSTIO DCCLXIX.

Vtrum miles possit grauare filium de restituenda hereditate, simul cum sua legitima. Communis contra communem, de qua *in q. 159. n. 4.*

QVÆSTIO DCCLXX.

Vtrum monasterium possit repudiare hereditatem monacho delatam. Communis contra communem, de qua *in quest. 341.*

QVÆSTIO DCCLXXI.

Vtrum testator iurans non reuocare testamentum, possit illud reuocare. Communis contra communem, de qua *in q. 168.*

QVÆSTIO DCCLXXII.

Vtrum procurator datus post litem contestatam, possit substituere. Communis contra communem, de qua *in quest. 300.*

QVÆSTIO DCCLXXIII.

Vtrum obligatio dotandi possit tolli per legem. Communis contra communem, de qua *in quest. 383. in fine.*

QVÆSTIO DCCLXXIV.

Vtrum in causis criminalibus delegatus principis possit subdelegare. Communis contra communem, de qua *in q. 387. in fin.*

QVÆSTIO DCCLXXV.

Vtrum substitutum cõpendiosa, verbis directis cõcepta, quæ nunquam potuit iure directo valere, valeat iure fideicommissi. Communis contra communem, de qua *in quest. 159. n. 3.*

QVÆSTIO DCCLXXVI.

Vtrum actio hypothecaria cõpetat pro legatis, quando hereditas repudiatur. Communis contra communem, de qua *in q. 103. n. 9.*

QVÆSTIO DCCLXXVII.

Vtrum vsurarius manifestus possit donare causa mortis. Communis contra communem, de qua *in q. 11. n. 12.*

QVÆSTIO DCCLXXVIII.

Vtrum legitima filii sit relinquenda titulo institutionis, quando pater testatur ad pias causas. Communis contra communem, de qua *in q. 23.*

QVÆSTIO DCCLXXIX.

Vtrum renunciatio Macedoniani facta à minore firmetur iuramento. Communis contra communem, de qua *in q. 562.*

QVÆSTIO DCCLXXX.

Vtrum in iure dicendi nullum, sit locus successorio edicto. Communis contra communem, de qua *in q. 111. n. 76.*

QVÆSTIO DCCLXXXI.

Vtrum difinitio meri imperii, tradita per Bart. *in l. imperium nu. 6. ff. de iurisdictione omn. iud.* sit vera: sunt duæ communes opiniones contrariæ, vt tradit Alciatus,

in c. quod sedem. nu. 52. de off. ordinarii, & in nu. 58.

QVÆSTIO DCCLXXXII.

Vtrum resignatarius teneatur expedire literas beneficii resignati, an sufficiat sola supplicatio manu S. D. N. signata. Communis contra comunem, vt tradit Flaminus, *de resignatione beneficiorum. 1. p. lib. 10. q. 1. à n. 1. & 9.*

QVÆSTIO DCCLXXXIII.

Vtrum alimenta debeantur filiis spurii, attentis diuitiis paternis, vel secundum ipsorum indigentiam. Communis contra communem, vt tradit Spino, *in speculo testamentorum, gloss. 16. num. 102.* quem sequitur in hoc Barbosa, *in l. 1. C. soluto mari. in 4. p. n. 65.* vbi plures pro vtraque opinione, & Gama, *decisione 225.*

QVÆSTIO DCCLXXXIV.

Vtrum inuenta ab inquilino in domum conductam pro pensione domus conductæ, si sunt venalia, sint tacite hypothecata pro pensione domus. Communis contra communem. Quam disputat Menchaca. *lib. 3. controu. vsufrequent. c. 54. per totum,* vbi refert plures doctores, & sequitur partem affirmatiuam.

QVÆSTIO DCCLXXXV.

Vtrum vasallus possit facere compromissum de re feudali, sine consensu domini. Communis contra comunem. Vt refert Iul. Clar. *lib. 4. sent. §. feudum. q. 29.*

QVÆSTIO DCCLXXXVI.

Vtrum vasallus possit in suo testamento inter liberos de feudo disponere, in præiudiciu alterius. Communis contra communem. Vt tradit Iulius Clarus, *lib. 4. recept. sent. §. feudum, quest. 40. n. 6.* & Michael Craffus, *recept. sent. §. legatum, q. 4. n. 20.*

QVÆSTIO DCCLXXXVII.

Vtrum vasallus feudum antiquum cum consensu domini possit alienare in præiudiciu agnatorum. Communis contra communem. Quam tradit Iulius Clarus, *lib. 4. recept. sent. §. feudum, q. 41. n. 2.*

QVÆSTIO DCCLXXXVIII.

Vtrum si dominus feudi decedat, relictis pluribus heredibus, possit vasallus ab omnibus petere inuestituram, & omnibus præstare iuramentum fidelitatis. Communis contra communem. Quam tradit Iulius Clarus, *lib. 4. recept. sent. §. feudum, q. 49. n. 11.*

QVÆSTIO DCCLXXXIX.

Vtrum collaterales succedant in feudo vsque ad septimum gradum, an etiam vsque in infinitum. Communis contra communem. Quam tradit Iul. Clarus, *lib. 4. recept. sent. §. feudum, q. 97. n. 3.*

QVÆSTIO DCCXC.

Vtrum successiones descendant à iure diuino, vel naturali, vel ciuili. Communis contra communem. Quam tradit Michael Craffus, *lib. 1. recept. sent. §. hereditas. in prin. n. 2. & 3.*

QVÆSTIO DCCXCII.

Vtrum heres conficiens inuentarium, possit alienationi feudi per defunctum factæ contrahere. Communis contra communem. Quam explicat Pinelus, *in l. 1. de bonis mat. 3. p. à num. 92. cum seq.* Roland. à Valle, *conf. 42. vol. 3.* & Michael Craffus, *recept. sent. §. hereditas, num. 21. col. 5. vers. sed dubium est.* vbi plures pro vtraque parte refert doctores.

QVÆSTIO DCCXCIII.

Vtrum bonorum possessio contra tabulas, detur contra matris testamentum. Communis contra communem. Quam tradit Mich. Craffus, *recept. sent. §. bonorum possessio, quest. 26.*

QVÆSTIO DCCXCIV.

Vtrum bannito, perpetuo excluso à ciuitate, legatū relinqui possit. Communis contra communem. Quam tradit Michael Craffus, *§. legatum, q. 8.*

QVÆSTIO DCCXCIV.

Vtrum legatum relictum post mortem alterius, vbi dies non est certus sed incertus, sit conditionale, vel in diem. Communis contra communem. Quam tradit Michael Craffus, *§. legatum, q. 43. num. 8.* & Menchaca, *lib. 3. de success. prog. §. 17. num. 11.* Acosta, *lib. 1. select. c. 18.*

c. 18. n. 3. Ant. Gom. lib. 2. variar. c. 11. nu. 21.

QVÆSTIO DCCXCV.

Vtrum legatum relictum monachis, vt partem diuidant inter pauperes, sit conditionale, vel modale. Communis contra communem. Quam tradit Michael Craffus. §. legatum. quæst. 49. n. 1. Menchaca, lib. 3. de success. prog. §. 25. n. 15.

QVÆSTIO DCCXCVI.

Vtrum dispositio legis, si domus. 84. ff. de leg. 1. habeat locum in legato prædii rustici, vel solum in urbano. Communis contra communem. Quam tradit Michael Craffus. §. legatum. quæst. 61. nu. 6. Couar. 1. tom. variar. cap. 12. nu. 33. & in 2. tom. cap. 11. num. 8. Menchaca. de success. prog. lib. 3. §. 27. num. 35. & Gregor. in l. 22. in verbo, * vnas casas. tit. 9. p. 6.

QVÆSTIO DCCXCVII.

Vtrum dominium transeat ipso iure in secundum

legatarium. Communis contra communem. Quam tradit Michael Craffus. §. legatum. quæst. 69. n. 18.

QVÆSTIO DCCXCVIII.

Vtrum filius familias possit sine consensu patris facere donationem causa mortis, de bonis aduentitiis. Communis contra communem. Quam tradit Michael Craffus. §. donatio causa mortis. q. 3. n. 1.

QVÆSTIO DCCXCIX.

Vtrum pater possit consentire filio sibi donanti causa mortis. Communis contra communem. Quam tradit Michael Craffus. supra. n. 2.

QVÆSTIO DCCC.

Vtrum nepos ex filio clerico, post sacros ordines suscepto, possit ab auo heres institui. Communis contra communem. Quam tradit Michael Craffus. recept. sent. §. institution. quæstio. 8. num. 6. Menchaca. de success. progressu. §. 2. n. 7.

Prædictas ultimas quæstiones post privilegium impressionis nobis concessum inuenimus, & sic sola earum allegatione & remissione contenti sumus.